

ס פ ר

שערי תורה

חלק שביעי

כולל שאלות ותשובות וחידושים וביאורים בדברי רבותינו ז"ל.
ופלפול חברים של תלמידי חכמים תנוחים זה לזה בהלכה.

מאת גאוני וגדולי וחכמי זמננו נ"י

ובמה כת"י מגאוני קשישאי ז"ל

נוסד ע"י הרב הגאון הצדיק המפורסם בקש"ת
מרן יצחק הכהן פיינענבוים זצ"ל ה'תקנ"ה הראב"ד דק"ק ווארשא:

יו"ד בעזרש"ת בהתעוררות אוהבי תורה ושחריה
ע"י האחים מ' יעקב שלמה נ"י, ומ' ישראל איסר נ"י
בני כבוד הרב הגאון הנ"ל זצ"ל.

ווארשא

בדפוס של ר' אברהם יצחק ברמ"י נ"י האלמער, גאואליציע 29.

שנת תרע"ג לפ"ק

Сеферъ ШАРЕЙ ТОРА Соч. И. Файгенбаумъ.

ВАРШАВА 1913.

מכתב עז.

מאת כבוד אמו"ר הרב הגאון האמיתי הצדיק המפורסם פאר הדור וההלל

מרו יצחק הכהן פיינענבוים זלה"ה הראב"ד ווארשא.

(נדפס על המעטפה של חוברת ניסן תרע"א).

לכבוד גאוני ונדולי דורנו שליט"א

הנה זה כמה שנים, אשר נתעוררתי וראיתי לדבר טוב ומיטב, להוציא לאור בעתים ובזמנים קבועים קונטרסים מחידושי תורה, מאת גאוני הזמן ג"י אשר יחננו ה' מדי פעם ופעם לבאר בתוה"ק המקומות הצריכים ביאור, ובאמת אם נתנו בזה ידם כל גאוני דורנו ג"י, ה' בזה תועלת רב להלומדים, והמעיינים, וכל דבר ה' נתברר ונתלבן בפלפול של חברים מלבד שה' דבר זה כבוד לתוה"ק לבאר ולהבין כל דבר הבדלתי מוכן.

ות"ל כי הרעיון הג"ל החל לצאת לפעולה, כי בני ג"י קיבלו עליהם לעסוק ולהשתדל בזה בהבטחתי אותם להיות להם לעזר וסעד בעזרי, למסור בידם חידושי תורה אשר יתנן זה אותי ותורה לר' ויתעלה, כי יכולתי לקיים הבטחתי, והש"י ה' בעזרי כי חדשתי כמה דברים בבואורי דברי חז"ל בהקונטרסים, אשר הוציאו בני ג"י בשם, שערי תורה כאשר עיני הלומדים תחונה מישרים, ובוה נשלמו בעזרי כמה חלקים בניים לתלפיות.

אך עתה בימי וקנתי נחלשתי מאד הי"ן, והכתיבה קשה לי מאד וגם אין בבחי' להבין לאחרים כפי שהנני סבין, לכן לרוב צערי לא אוכל לפי מצבי עתה להיות כותב בספר שערי תורה בקביעות, ככל קונטרס וקונטרס בדרכי כי לא ארצה להשהות הדפסת הקונטרס כ"כ עד שאסדר חידושיי, וע"כ לא אוכל להיות לעזר לבני ג"י כמו עד עתה. **אי** לזאת אבקש מאת גאוני דורנו ג"י להיות לעזר ולסעד לבני ג"י אשר נדבה רוחם להוציא לאור הספר, שערי תורה גם מהיום והלאה ויזילו נא למען כבוד תוה"ק להשתתף בדבר המצוה הזאת שהוא מצוה שהז"ג בימים הללו.

ואני תפלה ואקוה להש"י ויתעלה החותך חיים לכל חי והנותן ליעף כח להקני ולאמצני להיות כבחי לחדש ולכתוב חידושי תורה להגדיל תורה ולהאדירה.

באעה"ת לכבוד התורה ולכבוד לומדי פה ווארשא

נאום יצחק ברי"א ז"ל הכהן פיינענבוים חופ"ק הג"ל

ס פ ר

שערי תורה

חלק שביעי

כולל שאלות ותשובות וחידושים וביאורים בדברי רבותינו דל.
ופלפול חברים של תלמידי חכמים חנוכים זה לזה בהלכה.

מאת גאוני וגדולי וחכמי זמננו נ"י

ובמה כת"י מגאוני קשישאי ז"ל

נוסד ע"י הרב הנאון הצדיק המפורסם בקש"ת
סרן יצחק הכהן פיינענבוים ועצמ"ה הראב"ד דק"ק ווארשאי

ויו"ד בעזהש"ת בהתעוררות אוהבי תורה ושחרית.
ע"י האחים מ' יעקב שלמה נ"י, ומ' ישראל איסר נ"י
בני כבוד הרב הנאון הג"ל זצ"ל.

חוצאת גראסמאן פאבלישינג הויז

Published and Distributed by
E. GROSSMAN'S PUBLISHING HOUSE
75 NORFOLK STREET
NEW YORK 2, N.Y.

SINAI OFFSET CO.
34 HUBERT STREET
NEW YORK 13, N. Y.
WO 6-3268 — EVERGREEN 7-4696

אברהם יצחק פריעדמאן מנהל

שערי תורה

קובץ רבני חדש

כולל שו"ת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני וגדולי דורנו שליט"א

נוסד ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל
ראב"ק ווארשא

יו"ל תחת בקורת ועד ת"ח

(המחבר: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)
(ע"י בניו: (המסד: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

המחיר לשנה:

בארצנו 8 רובל.
בחו"ל: באשכנז 7 מארק.
באוסטריא 8 קראנצן.
באנגליא 8 שיללינג.
ובאמריקא 1 1/2 דולר.
ולפי הערך לחצי ולרבע שנה.
מחיר קונטרס אחד 30 ק"י.

מחיר מודעות:

מעטני התורה והיהדות
בעד שורה קטנה כאותיות פשוט
15 קאס.
המחיר יקובל גם במרקאות
ביירוואר.
מודעות לקנות עונות
מתקבלות חנם.

הוצבת אי"ב (חלק ו). ווארשא, תשרי-מרחשון (התער"ב). № 1-2. (Октябрь, 1912).

האדריסה להמכרת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Муравовская 4.

J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

תכנן העניינים:

(א) שו"ת בענין שמיטה. (הג"מ יואב יהושע ג"י אבד"ק קינצק) (ב) בענין תחומין. (הג"מ יצחק שלמה וואל ג"י אבד"ק ראונא) (ג) תשו' נידון אחרונים. (הה"ג מ' שלמה יוסף דעווין ג"י אבד"ק קאמיניאוו) (ד) תשו' ברין לולב. (הג"מ יעקב שור ג"י אבד"ק קוטב, ומה"ג מ' אשר גרונוס ג"י אבד"ק וויזשניץ) (ה) ח"י כתי' על סס' סוכה. (הה"ג מ' אברהם אבוש ו"ע אבד"ק פאדע) (ו) השוכה כח"י ברין מקוה. (הג"מ ישראל יהושע וצ"ל אבד"ק קוטנא: הערות להג"מ. (הה"ג מ' מנחם מענדל וויינגארט ג"י מו"ץ דק"ק ראדום) (ז) עיד נבינות. (הג"מ יהודא לוב צירלסאהן ג"י אבד"ק קעשענא) (ח) שו"ת בה' שבת. (הה"ג מ' אהרן אלטר ג"י אבד"ק סקאלביצער) (ט) ברין חליצה. (הה"ג מ' צבי הירש שענקער ג"י מו"ץ דק"ק שעברשין) (י) במס' ובמות. (הה"ג מ' אברהם געשטיין ג"י אבד"ק סאקאל) (יא) ברי"ה ב"ח. (הה"ג מ' אברהם מאיר גיטלער ג"י אבד"ק סאסנאוויץ) (יב) ק"י בתו' ב"ק ל"ז. (הה"ג מ' אפרים קאוואלענקא ג"י רב בק' אוואנקאוו) (יג) הערה בשע"ת. (הה"ג מ' צבי הירש אל"י עפראן אבד"ק ניקאמאל) (יד) הערות בשע"ת. (הה"ג יוסף מייסער ג"י אבד"ק פלוצק) (טו) עניינים שונים; (טז) שאלות וחידות הלכודיות.

אל המחזיקים

הננו מוכירים כזה לכל החותמים כי יחד עם החוברת הוצאת הנני שולחים להם השער ולוח המפתחות מהשע"ת חלק ששי שנה תרע"ב הנשלם ת"ל. והננו מבקשים כזה לשלוח המניע מהם בעד הע"ר ובעד העתיד. ולהקל להם המשלוח הננו שולחים להם כזה שטר מחאה (פערעוואד). והנני מקיים כי כל אוהבי תורה ושוחריו, יודרו בדבר המצוה הגדולה הוצאת לחוק ירנו כזה להחיל בעזה"י וכל"י החוברת תמידין כסדרן מדי חדש בחדשו להגדיל תורה ולהאדירה.

גם יוכלו לפנות להרב מ' מרדכי שמואל הלוי גומלעווער ג"י חתן הרב הגאון המיסר וצ"ל ברחוב גרויבאו 1 № או לחנות ה' ש. פיינענבוים ברחוב גאלעווי 32 № (תלפין 256,96).
להתום שם על השע"ת ולקנות חלקים שלמים מהשנים החולפות, ולמסור מודעות.

המכרת.

נסד בדפוס ר' אברהם יצחק האלמער, ווארשא, גאוואליפיע 29.

Петль Тип. Г. Пяментъ и Я. Швабе, Варшава, Сѣргиевская 4.

מודעה רבה לאורייטא.

הנני בזה להודיע כי מספרי של כבוד אאמיר הנאון המוכהק שליטא אב"ד דק"ק רוואהרט יצ"ו נמצא

סי' חמדת ישראל על סי' המצות להר"מ ו"ל

מחירו 1,50 ר"כ.

סי' כלי חמדה על ויקרא מחירו 1, ר"כ.

על במדבר מחירו 1,20 ר"כ.

סי' שאלו שלום ירושלים אודות הסי' המצות בשם

"ירושלמי קדשים" מחירו 50 קאפ'.

סי' בית יהודה ב"ח מאחי ה"ח מ"ה אלעזר יהודה וצ"ל

מחירו 30 קאפ'.

מחיר כל הספרים בלי המשלוח.

המשלוח לכל ספר ערך 40 קאפ' — מלבד הספר "שאלו

שלום ירושלים" וסי' "בית יהודה" רק עשרה קאפ'.

סי' כלי"ח בראשית שמות אינם נמצאים כלל.

הציגים על אודעא ולמטה.

חנוך העניך בהנאון המחבר שליטא.

Раввинъ М. Д. Плоткинъ, Барта, Калиш. губ.

Rabbiner M. D. Plocki, Warta, Kalischer Gouv.
(Russl. Polen).

אצלי נמצא למכירה אוה סך עקומה מחבורה
א"א ה"י האמתי מאור הנולד מן ישראל איסר
אויסרלין וצ"ל אחר מיוחד מנאנו ההוראה בוויילנא
(א) תוספות ירושלים. הלכות הוצאות מחסותא
ותלמוד ירושלמי, ולא
נדחו מתלמוד בבלי, ויש בהן כמה הלכות הנצרכין
להלכה ולמעשה, וגם הרבה הכרעות בין החכמים
שנחתקו או שנחלקו בהן.
מחירו 1 ר' 25 ק'.

(ב) פתחי תשובה על שו"ע או"ח.
מחירו 45 ק'.

(ג) אשי ישראל חרשים נפלאים על סי' שבת,
גם יחלמו בתוכם כמה שיטות
עמוקות בשם"י וגדולי הראשונים בחיפוש ובקאות
נוראה בדרכים נפלאים ועצמי יסודות חדשים מים
התלמוד (מטעם נשארתי ירק אוה י"ו וכל הקודם וכו')
מחירו 1 ר' 50 ק'.

הוצאות המשלוח עלי. הקונה בג"מ מוסיף 17 ק'.
למ"ס ראב"א הנון. על ספרים לא יחולפו. הקונה
בפ"א נ' עקו, מסינ א' או מוילנא יקבל הנחה 10%.
Вильна, Набережная, д. 26, А. Исорант.

בשורת ספר!

אודיע בזה כי בבית דפוס
החדש הוצאתי לאור ספר
מהנאון ר' אלעזר פלעקלעס וצ"ל ראב"ד פראג (תלמוד)
של הג"ב וצ"ל ובספרו זאת הרבה תשובות מסע
רא בא זכרם בנ"י. הספר חוקר הוה נדפס רק פעם
אחת בבית המסחר וצ"ל והוא כעת יקר המציאות. ועתה
יצא לאור בעקסמפלריום מועטים וכל הקודם וכו'.
מחיר הסי' בלי כריכה N. 4. מכורך יפה חצי עור, N. 5.
למ"ס ראב"א

שרגא וויינבערג (קאשו ארץ הנה).

האודעא: "Hungaria" Könyvnyomda,
Tulajdons: Wiesenberg Lajos
Kassa, Fű-utca 97 szám. (Hongrie.)

מבשר טוב!

יום בשורה הניע להודיע אשר ה"ל יצא בבית
הדפוס גם החלק שני

מהספר שו"ת אבני נזר על אורח חיים
סב"ק רבנו הקדוש ורשב"א מרן אברהם וצוקלעה"ה
ו"ע סאנאטשוב.

מחירו כחלק הא' עם המודעה 2,43 ועל נ"ל לא יושלח,
וגם זאת הנני להודיע אשר עדיו נמצא לקנות
גם החלק הראשון מאבני נזר, והם: אנלי טל, וסי'
שורצה להתענג מיו תורת רבינו הקדוש וצוקלעה"ה
יסנה אדמו ויסא בשאלתו.

כ"ד עבר לעבד ד' המצפה לכשר ולהתבשר
אך טוב כל הימים בכל ענינים, ובבנין ציון
וירושלים, תחווה ענינו, במהרה בימינו
כורך בכורך וקוף בשם, החתום בחותמי ברכות
יצחק מנחם באריינשטיין

I. M. Borensztein, Sochaczew,
gub. Warszaw.

במאראש יש להשגות את הספר אצל הרב מ"ה מרדכי
שמואל הלוי בנצלעווער נ"י רחוב נרויבאוי 1.

ב"ה וביתו להוציא לאור חלק שביעי משו"ת אאמיר
החת"ם סופר וצ"ל ובו גם פלפולים ובאורים נוסף
חרשים ותלכות מהעיונות תשובה.

מחירו ליחיד 1 קראנע 70 העללער

חיץ סוף דמי הבידואר 25 העללער ודמי אחריות (25)
שירצה) 25 העללער ודמי יולד הספר, וזאת לדעת
שבלי קדומת קבלת המחיר בשלמות לא אשלה. כן
נדרתי בקרו, והרועה להביא ברכה אל ביתו וסנה ע"י
האודעא ולמטה.

הק' שמעון בנה"מ המראש"ב סופר וצ"ל אבדס"ק ערלוי.

S. Schrieber, Ober Rabbiner Erlau (Ungaru).

יצא לאור הספר הנפלא אמרי רש"ד ב"ח
ח"א באורים נפלאים עת"ה ודרושים לשבתות ולמועדים,
ח"ב ובסוף קונטרס, שם משמעון" על שמות הנדרשים
ולקטוב באגדות חז"ל, חסרם בביר חותמי הרב הנאון
האדרי צו"ע מרן ר' שמעון רובער וצ"ל האבד"ק
שערל"י.
— המחיר הוא 1 ר"כ. —
כן נמצא אצלינו עור ס"פ אורח משפט על ח"ס ס"פ
חותמי הנאון חז"ל מחירו 1 ר"כ לבד המשלוח.

אלטער י"מ כרוימאן חתן הנחמ"ה וצ"ל

G. Siedlitz, G-же Агуайка.

בשורה לרבנים

יצא לאור חבור סופר ונחון מאד ספר

== "גן ריה" ==

באור נחמד ופירוש מספיק על חס"ג או"ח,
נדפס לע"ע חלק אחד על הלכות שבת.
מחירו 1 ר"כ עם המשלוח 1,20

ע"י נ"ל 1,37. כתבת המחבר:

Равв. Л. Адаманский
п. тышовиц, Люб. губ.

סימן א

בנה"י קונצק.

מה שהשבתי לסמינה קיר"ה ולא"ץ
הקדושה בדין שמיטה בזה"י לענין
חרישה וזריעה ושאר קדושת פירות
שביעית:

ראשית חקרו. בדין מוליד פירות שביעית
מח"י לחול אס נאשרין באכילה. ואס

יש חילוק בין קודם הביעור או לאחר הביעור.
הנה מחמלה אב"ח בדין שביעית בזה"י אס הוא
מח"ת או דרבנן ולא אכתוב שום דברי פלפול כי
במקום הלכה למעשה אין לכתוב רק לברר גוף
הדין דעת הפוסקים בזה איך דעתם נוטה:

הנה דעת הטור והב"י ר"ס של"א דשביעית
בזה"י דרבנן נס לענין חרישה וזריעה

וכברייטות בירושלמי גיטין דשביעית חלי ביוכל
ושכן פסק הסמ"ג וכן מובאר בירושלמי סוף פ"ט

דשביעית, דשביעית בזה"י הוא רק מחמלה ר"ג
וחביריו וכ"ה בירושלמי פ"ב דמח"י ופ"ח דשביעית

דכ"י יוחנן עלמו סובר שם דשביעית בזה"י דרבנן
ואף דהראב"ד ז"ל פ"ח משמטה וגם הרמב"ן

ז"ל דעתם דמקומות שהחזיקו בהן עולי בבל בימי
שורא קידשו לעמיד לבוא והא דקאמר בירושלמי

דבוא רק מחמלה ר"ג וחביריו ע"י כתב הרמב"ן
ז"ל עה"ת פרשת בהר דרק ה"י רשע אחר כן

אבל האמת אינו כן ע"י"ש ברמב"ן אמנם רוב
הפוסקים סוברים דהאמת כן ואף דמבאר ב"י

נחמ"י שקיבלו עליהן שמיטת הארץ מלמדם ולזרוע
היינו בימי בית שני אבל אחר שגלו הוא רק

מחמלה ר"ג וחביריו, וכן פסק בספר התרומה
סוף הלכות אי"י וכן הוא בתשכ"ן ח"ג ס"י ר"א

וכן הוא פשוט הש"ס סנהדרין כ"ז ג"י מכריו
ר' ינאי פוקו כ"י יען דשביעית בזה"י דרבנן והיינו

דשמיטה חלי ביוכל ואף אס נאמר בדין זה אי
שמיטה חלי ביוכל ספיקא דדינא הוא אי כרבי

או כרבנן אפי"ה הרי יש לנו ס"ס דשמח הלכה
כדעת האומרים דאף קדושת עזרא בטלה לכל

הדברים אפילו לענין תרומות ומעשרות וסוברין
דבא דקאמר הש"ס ככ"ד תרומה בזה"י דרבנן

לאו מטעם הרמב"ם דאף בימי עזרא היה רק
דרבנן משום דלא ה"י ביאת כולם דשיטה זו קשה

מכתובות ונודע אלא מטעם דגם קדושת אי"י
בטלה וכדעת הח"ס יבמות פ"ב ט"ב וכן הוא

שיטת הה"מ פ"ב מלי"ט וכן פסק ספר התרומה
וכבר האריך בזה הר"ש פ"ז דשביעית דאף ח"ד

מחילתן קיבלו עליהן המעשרות מ"מ מזה דכל

י" עמידת בית שני היו חייבין מה"ת ומחילתן
ז"ל שה"י בידם שלא לבנות אבל לאחר שכבשו
נחמייבו מה"ת. וכן פירש הגר"א ז"ל בשמות אלהו
שם אבל לאחר שגלו סובר זה המרד מחילתן
קיבלו דבטלה הקדושה דעתם לא ה"י שימקדש
רק כ"ז עמידת בית שני. וכן פסק הטור ס"י
של"א ומה שהביא הטור בשם הר"י ז"ל דסובר
דקדושה שניה לא בטלה תמה הב"ח שם דהרי אינו
חולק רק בימי בית שני אבל לא אחר שגלו
וכן מובאר בסמ"ג:

ובאמת הדבר מוכרח דבזמן בית שני ה"י
תרומות ומעשרות מה"ת דהרי קרבו

עומר ושמי הלחם לזריבין מה"ת מן הארץ וק"א
וכן איך הביאו בכורות בזמן בית שני דחלי

במעשר דגן דמקום שאתה מביא מעשר מביא
בטור ע"י חמורה כ"א ואף דכעין זה קשה ג"כ

אכתי ערי חומה שה"י נהג גם בימי הלל אף
דמה"ת ריבית גמורה היא בזה כבר כרגיש הפ"י

בגיטין ל"ו יעו"ש מש"כ אבל ודאי אחר שגלו
בימי טיטוס בטלה הקדושה.

דן אחת דעל קוש"א זו איך הביאו בכורות
בזמן בית שני דמעשר דגן בו הוא רק

דרבנן להרמב"ם נראה ליישב כיון דמה שאינו מביא
מעשר דגן הוא רק מחמת חסרון אנשים דלאו

כולו שליק זה נקרא שפיר מקום שאתה מביא
מעשר דגן וכעין זה ב"י יו"ד ר"ס של"א מה

שכתב עוד יש לומר ע"י"ש ובזה ג"ל דמה שכתב
הרב מלאדי ז"ל ס"י ל"ד דתחומי י"ב מיל בזה"י

לאו דאורייתא מטעם שאין לו ר"ה בזה"י אבל
לדעתי דהרמב"ם ז"ל לא קאמר רק בימים ובעבודת

אבל לא ברב"ד שבו"י דבוא רק מחמת שאין
ס' רבוא בוקעין בו ע"כ שפיר תחומין דאורייתא

וכעין דברי הש"ס מחילה הוא אלא שמחוסר
דיוורין. וכן מוכח מדברי המג"א ס"י מקפ"ז סע"ף

קטן כ"ד ע"י"ש היינו כיון דהמקום הוא בעל
רבי"ר וההיקש הוא רק על המקום. וכן מוכח

מעירובין ר"ס איסור תחומין שלהן היה לאחוריהן
אף שהמחנה כבר עברה ולא יעבור עוד ס' רבוא,

ואין להקשות עדיין למה הקריבו בכורות שגלו
בירושלים דה"י כקודם כיצ"ש ופטור מתרומות

ומעשרות ע"י"ש ש"ס יומא י"א בירושלם לא נחלקה
לשכטים אבל ג"י. לק"מ כיון דיש בה קדושה

חמורה כש"כ קלה כמו בקלף שמעבד אותה לשם
ש"ת דכשר למפילין ואדרבה יש לומר בירושלים

אף בזה"י חייב בתרומות ומעשרות מה שגדל בה כיון
דקדושה מחילות לא בטל ע"י תשכ"ן ח"ג ס"י י"ח

נחזור להגיד דלאחר שגלו ודאי דבטלה הקדושה
וכן פסק בתשכ"ן ח"ג ובחיטור תמה

חין ררך המלך כך למכור הכל וכמו שמחלק השמיא בחימ סוסי רעיה.

ועור יל דדוקא גבי שביעית דגלי רחמנא בפירוש דבשל עכ"ס אינו מוכר שביעית כמבואר בחי"כ והיה שבת הארץ לשם ולא לעכ"ס וכפירושו של הח"י שהוצא במסובות מהר"ט סי' מ"ב ע"י"ש. אבל בתרומה דליכא קדש שפיר מייב בזה"י באופן דאין שום קולא מהא דר' ינאי אף דהאידנא רק דרבנן ומחמת פירסא לבד אין מתירין שום איסור דרבנן:

ומעתה נבוא למה שנסתפקתם בפירות שביעית שיאלו מאי לחייל אם נאסרו באכילה לדעתי השפלה אין שום ספק בזה דמותרין באכילה דהרי ת"ק דרשב"א בפסחים כ"ב סובר דל"ז יחזרו למקומן וע"כ דמותרין כאן באכילה וגם רב ספרא לא החזיר לגרבה דחמורא אף שהולא באיסור אלא שה"י שוגג כפירוש החוס' ובודאי דלא נשוויה פלוגתא חדשה בזה בין רשב"א לת"ק. וכן יש בידי ספר אחד דחמורא פפרדי נקרא, שם תד"ש והוא פירוש על ספר יראים ג"כ פשיטא ל"י דבין לת"ק ובין לרשב"א מותר באכילה יעו"ש והא דעקילום שבת"כ אפשר שה"י עוד בזמן הבית שה"י שביעית מה"ת ועשה איסור חורה בזה שהולא ולכך קנסו שלא לאכלו אבל ודאי אי אפשר לומר דבזמן הבית היה אסור באכילה מה"ת דא"כ למה דחק רש"י ז"ל בבימות דף קכ"ב בהא דעכ"ס המוכר פירות בשוק ואומר של עוקה הס' וכבר רש"י דא"ל לפרש מטעם משומר דמשומר אינו אסור באכילה מה"ת כלל. וכן הסכים עמו הרמב"ן ז"ל שם וכן הוא שיעת החוס' מנחות פ"ד ולמה לא פירש"י דהאיסור הוא מטעם שהביא לחייל ועוקה היא עיר בא"י שפירותיה משובחין וכמש"כ רש"י שם אח"כ ואסור באכילה מטעם הקרא דבארלך תהיה כל תבואתה לאכול ולא בחייל. וע"כ דאין הפשט בקרא כן וגם ראיה כ"ס דאם היו נאסרין איך יולאין בה ידי מלה הא אין נאכל בכל מושבות וראיה זו נכונה אם לא שנאמר כשיטת החוס' וזכ"ס ק"ט דכל שנאכל בזמן אחר חיקרי נאכל בכל מושבות. אף שעתה אינו נאכל. ולשיטתם אם נימא דלאחר הביעור ליכא איסור להוליא שוב גם קודם הביעור מקרי נאכל בכל מושבות. אך באמה נ"ל ברור דאסור להוליא בין קודם הביעור בין אחר הביעור ובכח"כ ששן קמ"ז קמ"ח כמוז' נאשם אין מולאין פירות שביעית מא"י לחייל ע"י"ש כיון דקדושת פירות שביעית מוטל עליהם לשלם ודאי דגם איסור הולאה יש עליהם לשלם ודברי התפא"י

פ"ד וכן פסק ביראים מזה קפ"ז דשביעית בזה"י דרבנן מטעם דאם אין יוכל אין שמיטה, וגם נוף דעת הרמב"ם דגם בזמן בית שני הוא רק דרבנן הוא המזהר מאד מאד מש"ס יבמות פ"א דמסיק לרשב"ל דבזמן חיה ושוק אף בתרומה פירות אינם מאכילה מטעם גזירה דלחייל למיכל בתרומה דנן דאורייתא הרי דבבית שני ה"י תרומה דאורייתא. כן אמר דמטעם אי אפשר שה"י דאורייתא בזמן בית שני כיון דמטעם תלוי במין שנות השמיטה עליהם וששית מטעם עני ופ"י ברש"י בחובות כ"ה ויש בזה אריכות דברים ואין כאן מקומו וא"ך שה"י הדבר פשוט דשביעית בזה"י דרבנן עכ"פ מטעם ס"ס, ספק אי' דבטלה קדושה אחר שגלו, ספק ה"י דשמיטה תלוי ביובל אבל מ"מ מה שקלם רבנים ראו להקל האידנא מחמת הש"ס דסנהדרין. מכריז ר' ינאי סוקו וחרעו בשביעית מחמת ארטונא ומטעם דשביעית בזה"י דרבנן כפרש"י בחוס' שם, אבל ח"י לומר כן דהרי ידוע דאסור לעבור איסור דרבנן מחמת הפסד ממון והמהר"ט ח"ב סוסי פ"ד דחק עלמו בזה:

אב"י לפענ"ד דאין מש"ס זה שום ראיה כלל דהנה בספר התרומה בהלכות א"י כתב ב"ן דשביעית בזה"י דרבנן לכך אמרין כו' יש קנין לעכ"ס להפקיע והיינו כעין דברי הש"ס גיטין סוף השולח בסוריא ע"י"ש. ובהו מפרש ספר התרומה הא דש"ס בסנהדרין אגיסטון אינו בתוכו ופרש"י שכיר לזרוע בקרקע עכ"ס והיינו דבזה"י יש קנין לעכ"ס להפקיע קדושה הארץ והא דאין מותרין עם עכ"ס הוא כמ"ד דשביעית בזה"י מה"ת ושוב אין קנין ע"י"ש בספר התרומה ממילא כן אינו אומר הא דהחזיר ר' ינאי מחמת ארטונא הוא מטעם הש"ס כ"כ נ"ד דכל שמגיע חס המלך נקרא ראוי לגבי בבור וזה בקרקע דוקא כמש"כ הבית מאיר אהע"ז סי' קס"ג והיינו כמש"כ החוס' והנמוקי" שם דמס המלך לא דמי לשאר חוב יען דחוק המלך הוא למכור כולה וכל זמן שלא נבה המס שלו הוי כשל המלך ממילא האידנא דיש קנין לעכ"ס להפקיע שפיר החזיר ר' ינאי לזרוע אבל רק כדי שגריך ליתן למלכות וכמבואר ברמב"ם פ"א משמיטה ובאמת כעין זה כתבו החוס' קידושין ל"ז דלכך חיל אף מקומות הקרובים לא"י פטור האידנא מתרומות ומעשרות הוא מטעם חס המלך, אך שוב הקשו החוס' ח"כ א"י גמ' נפטור ותירלו דאין קנין וא"כ לספר התרומה יקשה הרי האידנא יש קנין אך ספר התרומה סובר דמה דמכריז ר' ינאי ה"י רק בימיו שאלו ה"י חוק המלכות כנ"ל אבל האידנא

התשמי' סוף פ"ז דשביעית בהלכות גברותא
שלו תמוה מאד:

ומה שהביא רב אחד מהא דחסי דוד על
החוספמא סוף פ"ד דשביעית שכתב דאסור
להוליאן לאוכלן שם. אבל באמת כוונת לשונו הוא
רק שאסור הולאות פירות שביעית הוא רק אם
כוונתו לאוכלו בהולאותו וכוונתו שביעית הוא רק אם
כ"כ דלסחורה שלא על דעת אכילה רק לשארי
הנאות שהנחתו וביעורן שיה מותר להוליאן וכה"ג
מלינו בלאו דמוליא בשר פסח חוץ לחבורה דאסור
רק אם מוליא על דעת אכילה כמוש"כ התוס'
פסחים ז"ה ד"ה לאו. וכן הוא בספר המזות
להרמב"ם ל"ח קכ"ג. רק דשם בפסח אף בדיעבד
אסור מחמת לאו דבשר בשדה אבל כאלו בפירות
שביעית לא נאמר בהן לאו, ע"כ פשוט דמוחרין
באכילה אם הוליאן, ע"כ הולא מזה שביעית בזה"ל
דרבנן ואסור להוליא הפירות בין קודם הביעור
בין אחר הביעור ואם מוליאן מותרין באכילה,
וכל דבר שאסור בפירות שביעית אף שהיא רק
דרבנן אסור אף האידנא עיין בזה בירושלמי פ"ד
דשביעית הלכה ב' אף בכל ספק טובל להקל
האידנא מטעם ספיקא דרבנן. ומזה ה"א אפשר
דבסחורה אין אסורין בזמן הזה רק אם לקטן
מתחילה ע"מ לסחור בהם ע"י תוס' סוכה ל"ט
ד"ה וליחיד אף יטען בתוס' ע"ז פרק השוכר סתמו
להפוך ע"כ אף לקטן ולמכור אי אפשר להקל:
ומה שקלל רוליס לעשות ערמה במכירה
להפקיע מעל השדה קדושת שביעית זה
ג"ל דאסור להפקיע הקדושה כי אף אם האידנא
דבעלה הקדושה מ"מ לענין ערלה וכלאים נראה
לי דאסור גם עכשיו מה"מ אף שהמשלימ' פ"י
דמאכלות אסורות מיקל בערלה וכלאים אבל לפענ"ד
דהרבה קדמונים חלקו בזה ואי אפשר להאריך בזה
כעת כי לריך אריכות:

והנה נשלח לי קונטרסים נדפסים מא"י וראיתי
שהביאו דברי בירושלמי פ"ה דגם בשדה
הקדש נוהג שמיטה ודלא כתום' מנחות פ"ד ומידע
בעיני הלא דבר זה מבוזר גם בש"ס דילן דשביעית
נוהג בשדה הקדש והוא בש"ס ב"מ ק"ו דפריך אלא
מסתה שביעית לא תעלה לו מן הכירוע ע"י"ש,
וגם אינו מוכן דברי תוס' שכתבו שומרי ספימין
לאהכי עומר ה"י בשדה של הקדש וא"כ מה קאמר
הש"ס סוף ב"מ דאם הבטח בהפקר קונה לריך
למכור יפה יפה מה קנין שיך בגידולי הקדש דאף
אם אין מועילין בו מ"מ של הקדש הוא. וגם
לפלא למה לא הבאחם דברי הש"ס ב"מ הג"ל,
דמבואר שם דשביעית אפקעתא דמלכא הוא ולא
שריך להפקיר וגם מה שפלפלו אי שמיטה חייב

במעשר אף אם אינו הפקר דבר זה מחלוקת רש"י
ותוס' ב"מ כ"ז וכמש"כ השפ"מ בהלכות שמיטה
ויו"ל והביט שלמה ביו"ד ח"ב ס"ו קפ"ח האריך
והרחיב הדבור בזה, ובאמת ק"ל על שיטת רש"י
דמעשר חלוי רק אם הוא הפקר אי"כ למה נדחק
רש"י בזכרים פ"ה סוף פ"ג דהתרומה היתה משנה
ששית והלא משכחת תרומה אף בשנה שביעית
בשדה של חש"י והאפטרופים תרוס, גם קשה לי
מה שכתבו דשביעית בעלם פטור ממעשרות מחמת
הקרא ויתרם תאכל מה מ"י אוכלות פטורה מן
המעשר אי"כ למה שביעית חייב בחלה כמבואר
סוף פ"ט דשביעית, ובמשה ראשונה שבש"ס
ווילגא ראיתי שהרגיש בזה ומירוצו לא נהירא כלל.
ול"ל כיון דקיי"ל כרע"ק דאף חלה שבחולל ונחגלגל
בא"י חייב בחלה וזה ה"י כחובת הגוף ושביעית
אינו מסלק רק מה שזריך אי" לזה:

והפ"י אלי מסופק בתבואות מ"ל שנגמר
מלאכתו בא"י לשיטת הרמב"ם דחייב
מה"מ במעשר אם גם בשביעית יה"י חייב בזה.
ובהיותו בזה ק"ל דברי הרמב"ם בב"ב ל' פ"ב
גבי אחר ל"י ר' יוסי ב"ר חנינא לפיגא שמעו'
כתב הרשב"ם דמ"ל קידשה לע"ל ומהיכן מוכח
והלא שביעית לכ"ע עכ"פ נוהג מדרבנן. אף
האמת דר' יוסי ב"ר חנינא סובר קידשה לע"ל
והוא בירושלמי רפ"י דמעשרות דשביעית מ"מ
נחייבו וכבר כתבתי לעיל דלמ"ד זה אף לאחר
שגלו מייבין מה"מ!

יואב יהושע חופ"ק הני"ב.

סימן ב

בעוה"י רמזנוא.

ברין תחומין ר"ב ס"ז. וביאור סוגיא דשבת
ס"ח ע"א:

הנהני עומד ומתפלל, בסוגיא דשבת (ס"ט.) אלא
לרשב"ל כו' דידע ליה לשכת במאי. ומשני
דידע ליה בתחומין ואליבא דרע"ק. והנה רבו
בכאן הקושיות בסוגיא. התוס' ד"ה דידע כו'.
העירו. למה לא משני. דידע לה בדאיס'. וגם
נשאלו בחימה למה לא אחר דידע לה בשפ"ה. וכן
העיר בחדושי הרשב"א ז"ל. והתו"י. ובחדושי
הרשב"א העירו עוד, למה לא משני דידע לה בלאו
דמחמר. או דידע לה בהעברה ואליבא דר' יוסי.
או במולדה. או דעשה בשיעורין וכו'. והרא"ש
ספ"ק דעירובין ובעל המאור שם. והתוס' בחגיגה
(י"ז:) ד"ה דכתיב הקשו על הש' מפרשים דתחומין
ר"ב מ"ל דלורייחא (חשו דעת הגאונים וי"ף
ורמב"ם (פכ"ז משנה) וסמ"ג. עפ"י הירושלמי)
למה

למה לא קאמר הע"ס דידע לה בתחומין דיב"מ ואליבא דכו"ע. ובהנהגת הרש"ש הקשה. הא ר"י ירשב"ל אחרי לעיל, אכן דאמרינן כמוכזב דשגגת קרבן שמה שגגה. והיה יכול רשב"ל לאוקמי מתניתין כמוכזב:

ואני תמה על עממי. לפני פשט הסוגיא. אם נבוא מן הקודם אל המאמר. ליבא לאוקמיי מדי מכל הני קושייתא. דלעיל (ס"ח:) פליגי רב ושמואל ע"ס ר"י ורשב"ל בחינוק שגגה וכו'. רב ושמואל מחייבי. ור"י ורשב"ל פטרי. דקסברי אומר מותר אנוס הוא. ולא שגגה. ומתחבין עליהו תברייא דקתני כולד מיטוק וכו'. וקשיא לר"י ורשב"ל. אחר לך ר"י ורשב"ל. לא מי איבא מונבו דפטור אכן דאמרינן כמוכזב. והנה רבנן דמונבו רע"ק. דקתני וכן היה מונבו דן לפני רע"ק. כמ"ס החומ' (ס"ט.) ד"ה מה ע"ז כו'. (ושם ע"ב) ד"ה הא מני. אם כן הא דאמרינן ורבנן שגגה במאי. הכי זה כאלו היה אומר ורע"ק שגגה במאי. והא דר"י כיון ששגג בכרת אע"פ שהויד בלאו, ורשב"ל אחר עד שישגוג בלאו וכו'. וברת היינו דפליגי אליבא דרע"ק. ואינוהו סברי כמוכזב. ודמתחבין מתניתין דאבות מלאכות כו', ואמרינן בשלמא לר"י וכו', אלא לרשב"ל וכו'. היינו בשלמא לר"י אליבא דרע"ק נוחא. אלא לרשב"ל אליבא דרע"ק דאחר עד שישגוג בלאו וכו'. וברת דידע ליה לשבת במאי. וכיון דקושיא הע"ס מתניתין עלי דרשב"ל הוא רק כפי מאי דמפרש לשיטת רע"ק. ספיר משני דלרע"ק לשיטתו לא קשיא מדי. דהא ס"ל תחומין דאורייתא. ומשכחת לה דידע לה בתחומין. ולמה לנו לחפש שינוי אחרייתא. כיון דהקושיא היא אליבא דרע"ק, ספיר מתרין דלרע"ק לשיטתו מתוקמא מתניתין ברווחא. דידע לה בתחומין כד"ל דתחומין דאורייתא:

וביורת קשה על חיי ורשב"ל ז"ל שהעירו למה לא חוקים מתניתין דידע לה כהבערה ואליבא דר"י ור"י דס"ל הבערה ללא יאלת, והדבר מתמיה. הא הקושיא היא לרשב"ל אליבא דרע"ק. ורע"ק גופיה סובר בפסחים (ה:) דהבערה לחלק יאלת. והרש"ש תירץ דמשום דכולהו סתמיתא הם אליבא דרע"ק. מהדר לאוקמה לטתם מתניתין כוותיה ע"כ. ובמחכמת לא עיין בסוגיא. דבלא"ה הקושיא היא רק אליבא דרע"ק כמ"ס: ונודד היינא בר חמיסר הקשיתי זאת להגאון מהרש"ש. ולא מלא מענה:

נמצא מסוגיא זו ליק על שיטת הסוברים דתחומין דיב"מ דאורייתא. דמתרין לרע"ק לשיטתו כ"ל. וכן בשבת (ע:) ושם (ע"ג:)

דקושיא היא, אי ס"ל פרשב"ל, דהיינו אליבא דרע"ק, ספיר משני דרע"ק לשיטתו. וא"ש הא דאמרינן בכל הני דוכתא דידע לה בתחומין ואליבא דרע"ק. ולא קאמר ואליבא דר"י. דסובר גם כן תחומין דאורייתא, בעירובין (ל"ה:) דלפמ"ש הלשון ואליבא דרע"ק, הוא כאומר דרע"ק לשיטתו א"ש. רק חקשי עליהו מסוגיא דשבת (ק"ג:) ובסנהדרין (ס"ו.) דאמרינן שם מכלל דאיבא מדי דאין חייבין על שגגתו חטאת כו'. ומוקים לה בתחומין אליבא דרע"ק והבערה אליבא דר"י וכו'. ושם דלא קאי אליבא דרע"ק תכול קושייתם למה לא קאמר תחומין דיב"מ אליבא דכו"ע. והרמב"ן בחדושו הביא ראיה מסוגיא זו (דרך ק"ג:) והובא בק"ט ספ"ק דעירובין (וכן הוא במלחמות סוף פ"ק דעירובין) וביטול קושיא זאת נדבר לפיטו:

והנה לפי גירסת החומ' (ס"ט:) ד"ה הא מני. שמקיימים גירסת הספרים דמתקינן תיובתא דאבי תיובתא. קם דינא. דנבי שבועת בטוי דחדוש הוא, דמייתי קרבן על לאו גרידא. שגגה קרבן שמה שגגה אע"פ שהויד בלאו. אפי' לרבנן דמונבו. ולפמ"ש החומ' בפ"ק (ו:) ד"ה הא קמ"ל כו'. דבדאיסי נמי חייב חטאת מדלא משני אדיוקא דשגוג חייב חטאת פשיטא. הא קמ"ל כדבר וכו'. לפי דרכם יב לדקדק. מדמשני במויד ענוש כרת ונסקל אינטרכא ליה, ולא קאמר נסקל אינטרכא ליה, דבדאיסי ליכא לא כרת ולא סקילה, רק חטאת גרידא. איב החטאת בא רק על שגגה לאו. והא דאמרינן בסוגין (ס"ט.) שבועת בטוי חידוש הוא דבכל החו"כ לא אשכחן לאו דמייתי עליה קרבן. ז"ל דבכל החו"כ, לאו דוקא. דהא בדאיסי נמי חייב חטאת רק על שגגה לאו. כיון דלא מחייב עליה כרת וסקילה. ומימ קאמר דשבועות בטוי חידוש הוא. דכה"ג כתבו החומ' בחולין (דס"ד) ד"ה שאם ריקמה. גבי הא דאמרינן בבכורות (ו:) חלב חידוש הוא. דליבא מדי דתמי מחי ושרי. דאע"ג דאיבא נמי בליס. חשיב חידוש: מעשה הדרא קושיא החומ' (ס"ט.) דלדוכתא. אחאי לא משני דידע לה בדאיסי. ומה שחירטו בדדאיסי נמי חייב חטאת. כלומר וא"כ הויד כה, שוב תחבר חטאת אחת מליט מלאכות, לפי האמור אין תירוס מספיק. דשפיר משכחת לה דידע לה לדאיסי בלאו. ושגג בקרבן, דכיון דחידוש הוא דמייתי קרבן על עבירות לאו גרידא. לכו"ע שגגת קרבן שמה שגגה. וספיר חייב עליה קרבן. ור"י דלחוק לשיטת החומ' דלא קאי איסי במאי דאמר אינו חייב על אחת מהן, רק על סקילה (והכי משמע קלח מפרש"י ז"ל (ו:) ד"ה אינו חייב וכו'). ודקאמרינן במויד ענוש כרת ונסקל

הבקל אינטריכא ליה. כדה אנז גררר דנסקל נקט ליה:

אבר לפמ"ש דמפני שקוים הש"ס הוא אליבא דרע"ק, מתוך דרע"ק הולך לשיטתו מיושב הכל במחל מחלח:

וראיתי להרב מגלה אסתר (לאוין ש"ח) הביא דברי הסמ"ג (לאוין ס"ו) שדחה הקו"ט (מדף ס"ט). דהוה"ד דהוי מלי למימר ב"ב מיל כו' וכחז המגלה אסתר שאין דחוי הסמ"ג נראה בעיניו, דמ"ש דהוה"ד דהוי מלי למימר כו', א"כ למה לא תירץ כך, שהרי אין לומר כזה דעדיפא מינה קא משני. שיותר טוב לתוך תירוצו אחד שיא לט"ט, ממה שיתוך תירוצו שהוא דברי יחיד בלבד ע"כ. ולפי דעמי כוונת הסמ"ג למ"ש. ולדברינו אין תירוצו זה דברי יחיד סתם. רק אותו שהקשו עליו. וע"ד קושיית הרמב"ן משבט (ק"ג ע"ב) דשם לא קאי לרע"ק. ולא הזכירו תחומין דב"ב. י"ל דש"ס דילן לא פסיקא ליה דאפשר י"ש לאו דאורייתא גם כד' אלפים אמה. כדמסקא ליה לר' מאה בירושלמי בעירובין (פ"ג סוף ה"ד. ובפ"ד סוף הלכה ד'). והובא בפי' מהר"א אייזיק שטיין. ובביאורי מהרש"ל על הסמ"ג. יע"ש טעם הספק ודמסקא ליה. אולי כזה פליגי רע"ק ורמב"ן. דרע"ק סבר אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. ורמב"ן סברי אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וזרמים. ואע"ג שאלפים אמה דערי הלויס לא חייבתי. מ"מ משם שמעינן כמה הוא מקום תחומו של ארס, ומקומו. דהיינו ארבעת אלפים אמה. אלפים מכאן ואלפים מכאן. וע"ז אמר אל יא' איש מחקומו כו'. ואלף אמה מגרש לא קא חשיב. משום דא"ל לאדם. שהוא רק לגוי העיר. ואינו קרוי מקומו וכו' יע"ש. ומשום לא אמר תחומין דב"ב. דלתלמודא דידן לא איפשט לן ספיקא דר' מאה. דאולי איכא לאו דאורייתא אף כד' אלפים אמה. ולכן תפס תחומין אליבא דרע"ק שהוא מלחא פסיקתא:

ויש סוגיות בבבלי. גראות מפורשות. דעכ"פ תחומין דב"ב מיל ודאי דאורייתא הם. האמת כמ"ס תירוצין (ג"ה): אמר ר"ה יושבי לריפין אין מודדין לכן אלא מפני ז' בחינן. מחיב ר"ה ויחמי על הירדן חבית השימות. ואמר רבב בב"ב לירידי חוי לי ההוא אתרא וכו' תלחא פרסי' על תלחא פרס', ומחיל בשבן נפנין אין נפנין אלא לאתריהן. א"ל רבא דגלי מדבר קאחרת כו'. ופרש"י ז"ל. אלמא מההלך בראש והולך לנקבו חוזר לאחוריו שלש פרסאות וכו' ובהנהגה הב"ב (על הרי"ף ספ"ק דעירובין) דקדק מפרש"י, שכח אלנו המהלך בראש וכו'. דליל לדקדק מההלך בראש. הא אפי'

ממהלך. באמנע שפיר פריך. האין חוזר לאחוריו פרסה ומחלה. אפי"ב רש"י ז"ל הוקשה לו דא"כ הוי מלי לאקשווי בלא הך ברייתא דקמי כשהן נפנין כו' מההלך באמנע. וגם הוקשה לרש"י. דמאי קשיא מהא דכשהן נפנין כו'. הלא גדול כבוד הכריות עדומה אח' לית שבתורה כדאמר פ' מי שהוליאוכו (מ"א ע"ב) לפיכך פירש"י ז"ל דמהלך בראש פריך. דהא חוזר לאחוריו שלש פרסאות נשהם י"ב מילן וזהו לאו נמור מה"ס. שאין כבוד הכריות דוחה אלא לאו דלא תסור. ולפיכך הולך נמי להביא הך דכשהן נפנין כו'. כדי לאקשווי ומההלך בראש כן נ"ל. עכ"ל הב"ח. גם כס' שער המלך פכ"ז מה"ל שבת הביא רא"י מסוגיא זו לדעת הרמב"ם ודעמ"י דתחומין דב"ב דאורייתא. דאליב מלי קושיא. ורבא נמי אמאי הולך לשנוי דגלי מדבר קאחרת כו'. הא תחומין אינן רק מדברין. ומה"ס שרי. ומשום הוי ישראל הולכין במדבר ג' פרסאות. ולעולם מדברין אין מודדין להם אלא תפסח בתיס. אפי"ב דתחומין דב"ב דאורייתא לכויס. והביא מהרב טירת כסף. שהכריח מסוגיא זו. דרבא ס"ל דתחומין דאורייתא. וכחב דאישתמיטת' סוגיא דעירובין (דמ"ו) דשם בחרה. דס"ל לרבא דתחומין דרבנן. וכמ"ס הרא"ש שם. וראיתי להריטב"א בחדושי' (ג"ה): שכתב הא דפרכינן מהא דמיא שאין נפנין אלא לאחוריהם. קושין למיד תחומין דאורייתא דמתניתא דברי הכל היא. ולפי שיטת הירושלמי קושין לדברי הכל. שהירושלמי סובר דכל חוץ לג' פרסאות תחומין דאורייתא לדברי הכל עכ"ל. והנה הב"ח והשער המלך לא ראו דברי הריטב"א. ועמדו מעגמס על כל דבריו. ולא נחיישבה דעתם בחירונו הראשון. דהקושיא היא למיד תחומין דאורייתא. והכי פריך דכיון דלמיד תחומין דאורייתא עכ"ל דכל המחנה חשיב כד' אמות. א"כ מינה נשמע נמי לרבנן דס"ל תחומין דרבנן. דבהא לא אשכחן דפליגי וקשיא לכו דא"כ לא הויל לתלמודא להקשות בפשיטות. והכי הויל. הניחא למיד תחומין דאורייתא וכו'. ומו דאס. כן אמאי הולך הש"ס להביא דברייתא דכשהן נפנין כו' תקשה לן בפשיטות. כיון דאמר רבב בב"ב לירידי חוי לי וכו'. א"כ אפי" תיחא דנפנין מזדינן. אכתי תקש' ממי שהוא בתוך המחנה יותר מאלפים אמה. כל רוח. דע"כ לריך לילך יותר מאלפים אמה לפנות. דבתוך המחנה אסור. כמ"ס בריהא ויד הסיב לך מחוץ למחנה וגו'. אלא ודאי מדברב בב"ב לא הוי מלי להקשות. משום דסבירא לן תחומין דאלפים אמה הוי רק מדברין ותם הו' ש"א"ס לפנות נלדיהן

לדרינו ולפניהם לא הוה ק"ל. דמי שהוא בראש הממנה אינו חוזר לאחוריו ג' פרסאות. אלא הולך לפניו. וכן ללדרינו בתוך יב"מ. אבל מכריי' דאין נפנין אלא לאחוריהן שפיר ק"ל ממי שהוא בראש הממנה דלדרי' לחזור לאחוריו ג' פרסאות עכ"ל ז"ל: **והנה** מפירש' בסוגיין. הוכיחו הב"ח והשער המלך. דסובר רש"י ז"ל דתחומין דיב"מ אסור מהם לכ"ע. וכן הוא להדיא דעת רש"י ז"ל בפ"ב דמגיגה (י"ז ע"ב) ופניה בבוקר והלכת לאחריך. ופירש"י ז"ל בבוקר שהוא חוה"מ. דאלו צו"ט תחומין אסור. והיינו על כרחך דיב"מ דאלפים אמה קי"ל דהוי רק מדרבנן. וכח"ש התוס' שם. אבל במ"מ יומא (ס"ז ע"ב) אהא דתניא. עמי אפי' בשבת. ודייק הש"ס למאי הלכתא. ופירש"י ז"ל. מה חילול שבת יש שהולך לסתור. אי משום תחומין. דרבנן בעלמא נינהו שגזר עליהן לאחר מחן תורה עכ"ל. וכתב בשו"ט שאג"א (ס"ו ע') דלדעת הר"ף וס"י עשו דס"ל דתחומין דיב"מ הוי מהם קטיל דלמא להכי אמי עמי. שמוחל לשלחו מוח' ליב"מ אס' אין לוק גזר וחומר בתוך יב"מ ובגמ' שם אקושיא למאי הלכתא. אמר רב ששה לומר שאם היה חולה מרכיבו על כתפו. ותיפוק ליה משום איסור תחומין. וכתב השאג"א דל"ל דסובר רב ששה דמשום איסור תחומין ל"ז קרא למישרי שבת. שהרי בלא"ה איסור תחומין טוהג ביוה"כ. ואפ"ה אמר דתחומין ששלחנו וליה ליה לרב ששה דתחומין דשאינו יושב דהכשירו בכך. ולכן מוקים ליה לקרא דעמי. למישרי הולאה. ולכן דייק דפרס' זאת אומרת אין עירוב והולאה ליוה"כ. ולא דחין ליה. ויטו"ש בדבריו התרי"ס מ"מ דעת רש"י ז"ל כאל' מוכח דאף תחומין דיב"מ דרבנן. וזה סותר דעת ע"מנו בשתי סוגיות הנ"ל. ומלאתי בספר מנחת חינוך (מלוה כ"ד) שעמד בזה. ולכן אני תמה על המ"א (בסיומן ש"ה ס"ק י"ח) שתפס בפשיטות בדעת רש"י דגם תחומין דיב"מ מיל' הוי דרבנן. והלא אדרבה בשני מקומות ת"ס שם דלורייטא: טוב רחמי בהשקט שאלה שאילתא כ"ז אות ד' הרגיש בסוגיא דעירובין ובסוגיא דשבת פ"ז: דתחומין דיב"מ דלורייטא: **סוגיא** שני: מאלו בשבת (פ"ז): שני למאי. רבא אמר לחגייתן. רב אחא בר יעקב

אמר למשטן. וקמפלגי בשבת דמרה. דכתיב כאשר ט"ח אלהיך. ואמר ר"י א"ר כאשר ט"ח במרה, מר סבר אשבת איפקוד תחומין לא איפקוד. ומר סבר תחומין גמי איפקוד. ופרש"י ז"ל תחומין לא איפקוד. הילכך כשנשטו מרפידים נשטו בשבת. שלא הוהו לילך יותר מאלפים אמה עכ"ל: ודברי רש"י ז"ל לריבין ביאור. דהא ברייתא

וראיתו במידושי הרמב"ן ז"ל שכתב, והני אמוראי כרעיק אחריו. וזאת תחומין דלורייטא. משום דל"ז יוסי איירין, ור' יוסי שמעט ליה בפרק בכל מערבין דאמר תחומין דלורייטא נדבר זה תמוה. דלדרכה (שם ל"ז) אימא דסבר ר' יוסי תחומין דרבנן. ולהאי בעיה אימא הא דידה הא דרבי'. היינו דר' יוסי מחמיר אפי' בספק טומאה דרבנן כדפרש"י ז"ל וי"א דתחומין דהכא היינו הולאה דר"א ברה"כ. ורשויות דיחיד ורבים תחומין מיקרי. ועוד פירשו תחומין אלו בג' פרסאות. וכדברי רבינו אלפסי ז"ל שאמר דלכ"ע של ג' פרסאות דלורייטא כדברי הירושלמי. ואינו כלום. עכ"ל נמ"ש ואינו כלום. היינו כשיטתו בספר המלוה ובמלחמות ספ"ק דעירובין דס"ל דלתלמודן אין תחומין מה"ח כלל אפי' דיי"ב מיל. ומדבריו כאן נראה שלא החליט דבריו שבמלחמות ש"י ש"ל שדעת הר"ף דלתלמודן אפי' דיי"ב מיל דרבנן. ורש"י ז"ל שפי' דקאי תחומין. היינו כפ"מ שפי' במגיגה (י"ז): ובעירובין (נ"ה): דלתלמודן גמי יב"מ דלורייטא. וסובר דלמ"ד תחומין גמי איפקוד במרה. היינו תחומין דיי"ב מיל. אלא דבאותה עשה גזרו מדרבנן גס על אלפים אמה. ורש"י דאמרינן בשבת (י"ד): בשעה שתיקן שלמה עירובין וכו'. היינו דשלמה תיקן היסוד ההליכה ע"י עירוב, אבל איסור ההליכה יוסר מאלפים, גזירה קדומה היזה. וכן משמע לטון בשעה שתיקן שלמה. ולא אמר שגזר שלמה משמע ששלמה המלך ע"ה עשה זאת לתקנת העם (וכ"כ המ"ס חזקוני (סיומן ל"ט). והגהת הרמ"ש בעירובין (כ"א): דתקנת שלמה עירובין ונטי' היזה להקל ולא להחמיר. ונחבאר זאת היטב אולי במקום אחר. וביהושע (ג' פסוק ד') על מ"ש אך חסוק יהיה צניכס וכו'. כאלפים אמה במרה. פרש"י וסדר"ק. כדי שתהיו יכולין לילך ולהתפלל לפניו בשבת. לפי שידע שעתידים היו להיות גרים לפני ירידתו בשבת, כך מפורש במדרש שחומא. ובילקוט במדבר א' (פסוק רמ"ז תרפ"ד) ומנין סמכו חכמים (תחום אלפים אמה) מדברי תורה, שנאמר

וב'. אמר רב אשי חי כתיב אל יוציא חל יאח כתיב. והרמב"ן ודעמיה הולכין לאוקמי לטולח דלא כהלכתא. וגם לדרכ אשי דכתבא הוא נדחקו לומר דאליבא דר"ח ודבי ר' ינאי קא מתרין ולי' לא ס"ל. ואין זה חלוי כלל בש"ס נמחדי מהלכה סוגיא דמתניא סתמא בדוכתא. אבל להנאמיס ודעמיהו דפרש' לה עפ"י שיטת הירושלמי א"ש. דלוקין דבר תורה, היינו למי שילא חוץ ליב"ח. וחייבין בעירובי תחומין אפי' דאלפיס אמה, שלא יבאו לילך חוץ ליב"ח שיש בהם מלקות דאורייתא. ויהיה עירוב שחקנו חז"ל סוף אלפיס סיג ומשמרת לתחום של חורה שהם יב"ח. והא דמני ר"ח לוקין על עירובי תחומין ד"ח. ולא נקט לוקין על תחומין. לשון על, הוא בשבילי ערובי תחומין (כמו על ריב בני ועל נסותם) שבבביל העיר העירוב יוכל לבא ליד מלקות דאורייתא. והיינו דאמרי דבי ר' ינאי דמדמני ר"ח לוקין על עירובי תחומין ד"ח. אלמא עירוב סיג לתחום של חורה הוא, לכן מוקמי מתניתין דתנן דפטורין מלערב, דוקא עירובי חלרות אבל עירובי תחומין חייבין. (ומלני דע"ת חמירי מ"מ. ע' חוס' בשבת (ל"ד). ד"ה ל"ק). וכן בירושלמי ספ"ק דעירובין, פ"סא, ומלערב. אמר ר' חייא בר אשי. הוה דאח אמר בעירובי חלרות, אבל בעירובי תחומין, דבר חורה הן. והכוונה כדפי' :

שוב ראיתי בחדושי הרשב"א ספ"ק דעירובין. שפ' כיון דחומין דקא שילי בנמי (כ"א). הני אלפיס אמה היכי כתיבין. ואמרינן דכתיב אל יאח א"ש ממקומו. ואמר רב חסדא גמרינן מקום ממקום וכו'. שמעינן דתחומין א"ח לכו עיקר מה"מ, ועל כרחך אל יאח א"ש על תחומין קאמר. מיהו האי קרא לדעת רבנן בתחום ג' פרסאות נאמר כשיעור מחנה ישראל אבל אלפיס אמה אסתמכתא דרבנן היא. דסמכין להו אהאי קרא. וכיון דא"ח לכו עיקר בדאורייתא. אף תחומי אלפיס אמה דאסתמיכו אקרא. גבי מחנה מזהרין עליהן. והא דמני ר"ח לוקין על תחומין ד"ח. על ג' פרסאות קאמר. וסביא הירושלמי דאין לך מחזור אלא תחום יב"ח כנגד מחנה ישראל יו"ש. והנה מ"ש הראב"ד ז"ל דתחומין שביבין להו ד"ש לסע עיקר בדאורייתא. הקשו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א מה"מ (ל"ו). קשיא דר' יוסי אדרי. אריה בר חנינא. שאני טומאה הוילי ויש לה עיקר מה"מ. שבת נמי דאורייתא היא. קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן. אלמא תחומין אין לסע עיקר בדאורייתא לש"ס דילן. והיא קשיא גדולה. וראיתי בהג"א ספ"ק שכתב מיהו י"ל כיון שאין כחוסה כפי' חמיר

שנאמר ומדותם מחוץ לעיר וגו'. וכן אתה מולא ביהושע כשהלך להחריב את יריחו וכו', למה שכתבו רש"אין לבא ולהתפלל לפני הארון בשבת. וכן הוא אומר אך רחוק יהיה וגו'. מלשון ומנין כמות חכמים וכו'. מוכח דהוי רק אסתמכתא. הרי דגזירה קדומה היתה עוד קודם שלמה: מ"מ פשטות סוגיא זו דלכופע תחומין דיב"ח דאורייתא אם תמרה אם מסיגי כמ"ס תוס' :

סוגיא שלישית. ביבמות (מ"ז): דאמרה לה נעמי לרות, אסיר לן תחום שבת. אסיר לן יחוד. ופרש"י ז"ל להתייחד עם א"א. ובסו"מ שרמ הניא (ח"ג ס"י ל"ט) הוכיח מכלל דתחומין דיב"ח מיל דאורייתא, דאם לא היה רק מדרבנן, מה כל החרדה שהזכירה נעמי אותה במלות דרבנן. דאסר לן יחוד היינו יחוד דא"א דאסור מה"מ כדפרש"י ז"ל. והשפתי חכמים במגלת רות טעה בזה במחכ"ס ע"כ, כוונתו דהשפתי הקשה. למה אמרה אסור תחומין ויחוד שהם מדרבנן. אבל לא ראה השו"מ במחכ"ס דברי התרגום שס, שכתב אצרה נעמי. אחשקדנא למטר שביא ויומי טבא. בדיל דלא להלכה בר מתרין אלפיס אמין כו'. אחשקדנא דלא למבא כחדא עם עממא. ועל התרגום הוא דק"ל להשפתי חכמים קושייתו. וגם מ"ס השו"מ שם דמה שאמרה אסיר לן תחום שבת, היינו שבת דוקא, לאפוקי יו"ט דתחומין אפילו דיב"ח לא אסור ביו"ט רק מדרבנן. וגם אינס טהגין בנשים אפי' מדרבנן. וכתב וזה צדד. ולא ראה התרגום הנ"ל. (ובמחכ"ס כל דברי תשובתו שם מלאה שניאות יעוש) ומלאתי בהגהות הגאון מוהר"ן חיות ז"ל ביבמות (מ"ז): כתב דלהרי"ף והרמב"ם מתפרש דאסיר לן תחום שבת. היינו תחום יב"ח. וכ"ה לפרש"י שפ"י אסיר לן יחוד היינו דא"א דאסור מה"מ. והביא גם כן התרגום שכתב דקאי על אלפיס אמה. ועל יחוד דעכו"ס, דהוי רק מדרבנן. ולפמ"ש למעלה דתחומין דיב"ח דאורייתא גם לתלמודין. ואיפקוד עלייהו או במרה או בסיני. ובאותה עשה גזרו למשמרת גם על אלפיס אמה. כדאשכחן דגזרו עלייהו גם בימי יהושע. ומ"ס התרגום דלא למבא עם עממא. אפ"ל דזהו כשהיא א"א, דאז היחוד אסור מה"מ. ושמי' והלל גזרו אפילו כשהיא פטויה (כדאיתא בע"ז ל"ו ע"ב. ובדמב"ס פרק כ"ב מהלכות אי"ב הלכה ב'): :

סוגיא הרביעית. ספ"ק דעירובין אמרי דבי ר' ינאי מוקמי מתניתין דפטורין לערב. דוקא עירובי חלרות אבל עירובי תחומין חייבין. דמני ר"ח לוקין על עירובי תחומין דבר חורה

חשיב לה חין לו עיקר. כדי שלא יחלוק תלמודנו על הירושלמי. אביה מדרבי מהרמ"ק ע"כ. והנה מלבן כדי שלא יחלוק וכו'. נראה שאף שח"י זה דחוק בעיניו. מ"מ ח"ס לן לחינקט הכי כדי שלא יחלוק כו'. וכמש"כ בס' שד"ח (כללי הפוסקים סי' ב') מהב"מ פ"ג מהל' גירושין ה"ח. דכל מאי דמילוי לפרוש בנמי דלא ליפלוג איירושלמי עדיף עפי אף שהפ"י יהי דחוק קצת עכ"ל. אך הלא הראב"ד ז"ל כתב דתחומין יש להן עיקר בדאורייתא. וזהו בפירוש נגד סוגיא הנ"ל. ומלאתי בחדושי הרשב"א ז"ל (דף ל"ו.) שכתב איבא מאן דדייק משמעתי דבבא דמאן דאיה ל"י תחומין דרבנן. חין להם עיקר מה"ס כלל. דאלו ה"י להם עיקר ואפי' בתחומין דיב"מ כמחנה ישראל. ה"י ר' יוסי מחמיר בכן. כמו שהחמיר בטומאה דרבנן משום דיש לה עיקר בדאורייתא. והראב"ד ז"ל נשמר מזה. ופ"י דהני טומאות דקא חשיב בבא. דהיינו האוכל אוכלין טמאין וכו'. משום טומאה דאורייתא גזרו עליהו. כמו שאמרו פ"ק דשבת וכו'. דומיין אבל אוכלין טמאין ושתי משקין של תרומה וכו'. והלכך כשל תורה הן. והלך בזה ר' יוסי לתומא כשל תורה. אבל תחומי אלפים אמה ליג עליהן משום תחומין דיב"מ. דהחוקי' הן זה מזה מחד. אלא דרבנן הן לגמרי. דאם חמדינהו אחרים ערי הלויים כו'. והלכך דרבנן גרידא הוא ולקולא. וכי הרשב"א ז"ל ועוד חני מוסיף בה דברים. דבטומאה דרבנן אס נקל אנהו בבא. יאמרו מי לא טהרו ספק לא טבל אף כאן נטהר. והם לא ידעו כי זו דרבנן וזו דאורייתא. ובתחומין הנייתרין ע"י עירוב א"א לבא לידי איסורא דאורייתא דאפי' אס יבאו להחיר לערב בתרומה טמאה שנעמאת מצעו' מאי איבא. תחומין דרבנן בלחוד הם. דתחומי יב"מ אינן ניתרין לעולם ע"י עירוב וא"א לנטוע בהן מחמת קולת הספק הוה עכ"ל. ואף שהרשב"א בחדושי ספיק הקשה ג"כ על שיטת הסוברים דיב"מ דאורייתא מדל"ז ע"א דחשיב דתחומין חין לו עיקר מה"ס. הריב"א יראה דקושיא זו הירגה הרשב"א עליו יפה:

סוף דבר לפי מ"ס נחישבו כל הקוסיות משיטת הגאונים שפסקו דתחומין דיב"מ הם דאורייתא. ואדרבה מכמה מקומות בתלמודן מוכח ג"כ כן. ואפי' שיטת הגאונים והרי"ף ורמב"ם וראב"ד וסמ"ג והראב"ר והג"א שכתבו דלגמ' דין נמי תחומין דיב"מ הם מה"ס. ראוי לעשות הדבר ספק עכ"פ דאלו חין הבבלי מולק על הירושלמי. וכיון דבסברת הבבלי מספקא לן ולהירושלמי פשיטא לן. ה"י לנו לומר דאין ספק

ולהירושלמי פשיטא לן. ה"י לנו לומר דאין ספק מולא מידי ודאי. וע"י שד"ח שם בשם הירושלמי אוח' י'. שכתב כל טלדקי דאפשר לזייעבד דלא לאשוויי פלוגתא בין גמרי' לירושלמי עבדינן. ב"י יו"ד סי' ר"א וכו' ר"י וכו' וסוף משנה פ"ט מנדרים הל' ח'. ופ"ג מגירושין הנ"ל. ומחרי"ו סי' פ"ח. ויש"ש יבמות פ"ב סי' כ'. וחרי"ב יומא ר"פ יו"ה"כ. ד"ה החלך והכלה. וסוף שם דפ"ו ד"ה והאמר וכו'. ויש"ש שהאריך בזה. ומחור דברי המחבר והרמ"א בס"י ח"ד גבי איבעיא דלא איפשטא אס יש תחומין למעלה מעשרה. דחוק ליב"מ אוליג לתומא למיד דהוי דאורייתא. ולמה כתבו זאת. הא לדין איבא ס"ס. ספק שאל חין לתחומין עיקר כלל מה"ס אפי' דיב"מ. ואח"כ דיב"מ הם דאורייתא. ספק שאל חין תחומין למעלה מעשרה. ובה"ג הוי שפיר ס"ס. כמש"כ הש"ך בכללי ס"ס סי' ט"ז. ומוכח שאלו תופסין עיקר דתחומין דיב"מ דאורייתא. ומ"ס בערוך השלחן סי' ח"ד דרוב פוסקי' סוברים דאפי' דיב"מ מיל אינן מה"ס. אינו מוכרח. דהלא כתב הה"מ ז"ל דהגאונים דעתם דהוי מה"ס ואין אלו יודעים כמה הם. ובכן יש להעיר על מ"ס הרה"ג אבד"ק לאקאטש בפשיטות בשערי תורה ומובנת ה' ח"ו סי' ס"ב. דק"ל דתחומין דרבנן. ואפי' ב"ב מיל. ולפמ"ש דעת תורה נוטה שאין הדבר כן:

הק' יצחק ש"מ יוא"ל בהרר"ש ולד"ה חופ"ק הנ"ל.

סימן ג

ב"ה. קאוימיראוו.

מעשרה שהיו מונחים קודם חג הסוכות דשנת תרע"ב לפ"ק בחיבה אחת חמשה אחרונים שארבעה מהם גדלו מתחלת ברייתם בלא פטמאות ואחד מהם ראוהו אחרת שהיה עם פטמא ולחמור מולאו שכולם הם בלא פטמאות ומובן הדבר שנשבר וניטל הפטמא מלוחו האחרון האחד והוא פסול. אלא שלא ידעו להכיר ולהבחין איזהו האחרון האחד שניטל פטמאו ואיזו הם האחרונים שגדלו מתחלתם בלא פטמאות (והגם שבמ"א סי' תרמ"ח ושי"ע דאחמ"ר שם כתבו סימן ע"ז ע"ש בכ"ז מעשה שהיה בלופן שאי אפשר היה להכיר ולהבחין ביניהם). ונשתקף אס כשרים האחרונים ללאה בהם י"ח מדין ביטול ברוב או לא:

והנה כעין שאלה זו מלאתי בשו"ת חשיב דבר להגאון הנ"ל ז"ל (חא"ח סי' ל"ד) שנשאל במלה שלא נאסה לשמה שנעברה במנות האפיות

הוא כדעת הרמ"א שהובא במג"א שם דלא משום
הדר רק משום חסרון ע"ש וגם לפ"ז הרי כל עיקר
טעם פסול דחסרון באחרונא הוא ג"כ לא משום
השלילה דהיינו החסרון רק משום מניעת החיוב
דבעינן ולקחתם לקיחה תמה כחש' המוס' בסוכה
(דף ל"ד:) כד"ה שהחל וע"י ברש"י (דף ל"ו:)
כד"ה ומשנינן ע"ש, וא"כ שוב ע"י ביטול ברוב
ח"א לחול עליו שם חדש של הס'. ודוק:

אב"ד קשה לי ע"י מחוס' סנהדרין (דף פ'): **אב"ד**
שהקשו למה נסקלין בנשרפין ידונו בסקילה
שהשריפה חמורה ולא אולנין בחר רובא ע"ש,
ולסברת התורת חסד הרי לק"מ דל"ש הכא כלל
דין ביטול ברוב דהכא הרי לריך שיחול על
המתערב שם חדש של חייב שריפה ולא די במה
שנפק ממנו שמו הקודם של חייב סקילה אלא
לריך שע"י הביטול ברוב יחול עליו חיוב חדש
של שרפה וזה הרי אי אפשר:

ולבאור היה נלע"ד לומר דזהו הסבר
חירון ר"ת שם דמחיתה לנחיתה
לא אולנין בחר רובא וידוע מה שהקשו ע"י ה"ח
אפשר שבת כהן מה' שריפה דרילמא לאו אביה
הוא וחי משום דרוב בעילות אחר הבעל הרי
מחיתה לנחיתה לא אולנין בחר רובא והרבה נדחקו
לחרך קושיא זו באופנים שונים, ובאמת מלבד
זה גם עלם דברי ר"ת הרי אינם מצוירים כלל
דמחיל לחדש דין כזה דמחילמ' ל"א בחר רובא
שלא מזכר בש"ס ומהו החילוק והטעם לזה, אבל
לדברינו הענין נכון ומבואר דח"א ש"י הרוב
יחול על המיעוט שם חדש של מחיה חדשה ולכן
לא אולנין מחילמ' בחר רובא, וא"כ מה שהקשו
מזה כהן קושיא מעיקרא ליחא ואין אנו לריכים
לשום חירונים כלל דזה ל"ש רק בביטול ברוב
אבל ברוב בעילות וכו' דזהו נגד ביטול
ל"ש זה כלל כמובן ודוק:

אב"ד קשה לי מחוספות זכאים (דף ע"ז:) **אב"ד**
שכתבו לדבר פשוט דאין לפרש דאזרי
בע"מ בתמימין לא בטלי מה"מ דמחיה טעם לא
בטלי ע"ש, והנה בגדר הפסול של בע"מ כתוב
במורה כל אשר בו מום לא תקריבו תמים יהיה
לרזון ונמצא שכתוב גם מניעת השלילה דהיינו
שלא יהיה בע"מ וגם החיוב דהיינו שיה' תמים
וע"י בכורות (דף ל"ט.) כבע"מ דראב"א וע"י
ברמב"ם (פ"ב מאיסורי מוזהב ה"א) וכן אם
נמצא אחד מאזריה הפנימיים חסר כ"ו לא מפני
שהיא בעלת מום שאין חסרון שזכפנים מום
אלא מפני שאין מקריבין חסר כלל שנאמר תמימים
יהיו לכם עכ"ל הרי דאף שאינו בכלל בע"מ ח"מ
כל שאינו ג"כ בכלל תמים הוא פסול וא"כ ה"ח
כמב

האפוקיה לשמה אם יולאים בהם י"ח והשיב
בפשיטת עדין ביטול ברוב שזה כמו באיסורים
כן בח"ע וכמו שאיסור בטל ברוב היתר כן זו שלא
לשמה בטלה ברוב דלשמה דאחרי רבים להטות
סתמא כתוב במורה ולא כתוב שם לא ח"ע ולא
ל"ח ומה ילפינן ביטול ברוב כחש' רש"י בחולין
(דף ל"ח) ובגדה (דף מ"ז.) ע"ש ויש להוסיף
עוד שכתב רש"י גם בבבילה (דף ג') וזכאים
(דף ע"ב.) ע"ש:

אב"ד לענ"ד יש לפקפק בזה דהנה ידוע מש"כ
הר"ן ז"ל בנדרים (דף נ"ט ע"ב) שהאיסור
דברו להחטל ולא ההיתר ע"ש והסביר דבריו
בש"מ תורת חסד להגרש"ז מלובלין ז"ל (חא"ח
ס' ל"ד) דכל ענין ביטול ברוב הוא רק שהשם
הקודם שהיה על הדבר בטל ממנו ע"י הרוב
שנתערב בו אבל ח"מ לא יוכל לחול ע"י שם
חדש על הדבר המחטל ולפיכך באיסור שנתערב
בהיתר רכיון שנפק ממנו שם האיסור הקודם
כמו דס וחלב וכו"ג מחילא נשאר בהיתר דכל
שאינו נכנס בכלל שם ח"מ איסור הרי הוא
מחילא היתר משא"כ בהיתר שנתערב באיסור
לא די במה שנפק ממנו שמו הקודם רק לריך
שיחול עליו שם חדש של איסור וזה אי אפשר
וזהו גם הסבר דברי החוספות בזכאים (דף ע"ח.)
לענין תערובות איסורים דמיעוט פגול הבטל
ברוב נותר לא מוטקף עם הרוב להשלימו לאיסור
ע"ש ואין הטעם מפני שדבר שנתבטל לא יוכל
להשלים לכשיעור אלא הטעם הוא דאף שיכול
להשלים להשיעור ח"מ לא יוכל לחול עליו שם
חדש של נותר, ובה ביאר ג"כ דעת רש"י במנחות
(דף מ"ב:) שאם עיריה לבע נסיון ביורה פוסל
את כל היורה וקשה למה לא בטל ברוב אלא
שבה לריך שיחול על הנבע דשלא לשמה שם
חדש דלשמה וזה ח"א ע"ש:

ולפ"ז בין בגדון ההנשיב דבר ובין בגדון דידון
חינו בטל ברוב דבמלה שלא לשמה
הרי לריך שע"י הביטול ברוב יחול עליה גם שם
חדש דלשמה והוא כמו לבע נסיון הגיל דאמרינן
שא"א לחול ע"י הביטול ברוב שם חדש דלשמה.
וכן בגדון דידון הרי הטעם שניטל הפטמא
מהאחרונא פסול הוא או משום דחמורה כתוב פ"ע
הדר וזה אינו הדר כחש' במג"א (ס' תרמ"ט
ס"ק י"ז) בשם המט"מ ובשר"ע אדמו"ר שם ע"ש
וא"כ לו יחא שע"י ביטול ברוב בטל ממנו החסרון
הקודם שלו אבל ח"מ כיון דבעינן כאן שיהיה
ענין חיובי ולא רק מניעת השלילה בלבד, והיינו
שאנו לריכים שיחול עליו שם חדש של הדר וזה
ח"א לחול ע"י ביטול ברוב, או שטעם הפסול

נחצו התוספות דמה' ארבי בע"מ בטלים בתמימים ברוב דהא הכא לא די בזה שנקטע מחנו שם בע"מ דהא חזינן דאף שאינו בכלל בע"מ מ"מ כל שאינו ג"כ בכלל תמים הרי הוא פסול וא"כ לו יהא שנקטע מחנו ע"י התערובות שם בע"מ מ"מ הא לריך שיחול עליו שם חדש של תמימים וזה הרי אי"א לסכרת התורה חסד הגיל. ומהתורה הילך אפשר לפרש דברי התוס' שבדף ע"ה באופן המגיד למה שכתבו בדף ע"ז:

וגם מש"כ התורה חסד בדעת רש"י דמנחות גבי לבטע נסיון דס"ל ג"כ סברא זו תמהני מאד דהא בדעת רש"י פשיטא דאי אפשר לומר כן דהא רש"י עצמו ס"ל בזבחים שם דגם מיעוט פ"גול מנטרף לרוב נותר להשלימו לכזית וללקות עליו ע"ש בד"ה. אי אפשר' במ"ש נוסף על המבטל ונקרא בשמו כו' וחולק על התוספות בזה. והגם שראיתי באיזה אחרונים שהולאו דברי רש"י הפשוט והשיאוהו לדעת אחרת הנה במח"כ לא ראו דברי השיטה מקובלת שם שכתב בפירוש בדעת רש"י הוא דמיעוט שנחבטל ברוב איסור מנטרף להשלימו לכזית ע"ש הרי שרש"י עצמו ס"ל שגם שם חדש חל על המיעוט ע"י ביטול ברוב. ובע"כ ז"ל דמנחות גבי לבטע נסיון אזיל רש"י לשיטתו בעלמא דס"ל דמין במינו לא בטל כו' יהודה ולא מטעם סכרת התוס'.

ובלתי נראה שגם מזה הסברא אין מקום לסכרת הה"מ. דהא במקור דין ביטול ברוב כתוב אחרי רבים להטות והפירוש הפשוט הוא היפוך דבריו דכיון שאנו מטין אחרי הרבים נחלף שאלו נותנין עליו השם של הרבים דבשלמא אם היה כתוב שלא נלך אחר המיעוט היה אפ"ל דרק המיעוט מתבטל אבל לא שיוולד שם חדש של הרוב על המיעוט אבל באמת הא כתוב שנלך אחר הרבים. ומלכד זה קשה ג"כ בדברי המשיב דבר הג"ל דהא בחורה סתמא כתיב אחרי רבליה' ולא נזכר שם לא היחר ולא איסור וכ"ל:

אשר ע"כ נראה העיקר בהסבר ובאור דברי התוספות דזבחים לענין תערובות איסורים י"א כמש"כ התורה חסד מפני שא"א לחול שם חדש ובג"ל אלא כמו שראיתי בגדולי הקדש שעל הס' דעת קדושים לה' טרפות (כו') ל"ו ס"ק י"א) שפיקר דין ביטול ברוב הוא שאין המיעוט יכול לשנות ולהפוך את דין הרוב וזהו אחרי רבים להטות שכתוב בסנהדרין שאם נלך אחר המיעוט נחלף שאלו הולכין אחר הרוב והמיעוט אין בכחו לשנות את דין הרוב וכן בתערובות לעולם אלו נותנין על התערובות הדין שהיה מקודם על

הרוב. ובוה באמת אין י"מ בין איסור שנחערב בהיחר להיחר שנחערב באיסור דגם בזה מצינו במנחות (דף כ"ג) לר' חנינא דשחטתה בטלה בגבלה (ומאל דפליג שם הוא מטעם אחר ע"ש) וכמו שמקודם שנחערב אם נגע בו תרומה היא טמאה ודאית ה"כ כן הוא אחר התערובות וכן בגדה (דף כ"ז) אי"א שלא ירבו כ' פרידות רקב כו' ע"ש. אבל בנידון דזבחים במיעוט נותר שנחערב ברוב פ"גול ואכל כזית אחד אי"א שילקה על כזית אחד משום פ"גול דהא גם קודם התערובות ג"כ לא היה לוקה על הפ"גול דהא לא היה בו כזית והתורה לא אמרה רק שהמיעוט אין בכחו לשנות את דין הרוב מכפי שהיה מקודם שנחערב אבל לא שהמיעוט יוסוף חת כח להרוב. וזהו ג"כ טעמו של המנחת כהן (המובא בפמ"ג בפתיחה לתערובות) שמיעוט היחר אינו משלים לשיעור כזית איסור. ואין הטעם מפני שהיחר לא יוכל להבטל אלא הטעם הוא שהמיעוט המתבטל לא יוכל להוסיף חת כח להרוב. וזהו הטעם שאין המיעוט המתבטל משלים לכשיעור וכדמובא מחסו' פסחים (דף ל"ז) בד"ה ות"ק) וגמ' קדושין (דף מ"ו). ע"ש משום דדין התערובות לריך רק שהי' כפי שהיה מקודם שנחערב בלבד. וגם לענין איסור שנחערב בהיחר כן הוא וכדמובא בזבחים (דף פ'). ע"ש (ומש"ס התוס' דמה"כ בטל ביחר דזהו רק לחר שיט"א שם דאין בילה ע"ש) דכל ביטול ברוב הוא מפני שהרוב עדיף טפי מהמיעוט והם כ' הפכים שאם נלך אחר המיעוט נזכר לשנות את דין הרוב ולכן אנו משנים ומהפכים את דין המיעוט מחמת הרוב אבל לעולם לא יוכל להוסיף חת כח להרוב יותר מכפי שהיה מקודם שנחערב ע"ש (ועיקר הסברא דביטול ברוב הוא מפני שהם כ' הפכים וכו' שמעתי שבי"כ גם בשו"מ הרי"ם להגאון הקדוש מגור זללה"ה ואין הספר תמ"י).

והפ"ז בג"ד פשיטא שבטל האחרון כמו בכל חד בחרי דעלמא שאם נלך אחר המיעוט בהכרת שננטרף לשנות את דין הרוב ולפסול המזאת הכשרות והאחרונים הכשרים לכן מבטלין המיעוט ונותנין על כלא"ה הדין שהיה מקודם שנחערב על הרוב. ואה"כ אם היה כזית אחד של חלה מעורב גם מקצת דשלא לשמה וכה"ג וסיה לריך להשלים לכשיעור אז לא היה משלים שגם קודם התערובות לא היה כאן כזית אבל הכא שהוא תערובות של חו בחרי ואין אנו זריכים לזירוק כל התערובות ביחד דוקא אלא לכלא"ה בפ"ע ובהרוב היה יולא י"ח קודם התערובות גם השתא בטל המיעוט כמו בכל חד בחרי דעלמא ויולאין ככולם: ומכש"כ

ומכש"כ להסבירים שגם לענין להשלים לכשיעור ג"כ מושיל המכתב וכו' ודל"ל
 לרש"י וזכרים הנ"ל (ודל"ל כמו שדחק בזווגו
 בניה"ק שם כי לא ראה את השיטה מקובלת
 שהבאתי לעיל) וכן הביא בתורת חסד בדעת
 הראש שכתב דמיעוט דגן ברוב אורז לריך טעם
 דגריה ומושמע הא רוב דגן ומיעוט אורז ח"ל
 לגריה אלא בטל ברוב ומשלים לכשיעור (ושם
 ג"כ הא לריך לחול שם חדש של דגן על המיעוט
 אורז) ע"ש ומכבר אחרתי שלענין יש לכאורה
 להביא ראי' גם מחוס' בי"מ (דף ו': בד"ה קפ"ז)
 דמיעוט הבטל משלים לשיעור ע"ש ואכמ"ל אי"כ
 פשיטא דבג"ד בטל האחרון ברוב הכשרים:
א"ר שיש לפקפק על טיקר הביטול מטעם
 אחר והוא דהא האחרון הוא דבר חשוב
 ודבר שבמנין ואי"כ אינו בטל כלל. ואע"פ שהשיבות
 שלו אינו מלך עולמו אלא מלך המלוא דהא עינינו
 רואות שבמקומותינו לאחר התנ' אין כל חשיבות
 כלל להאחרונים והם מוטלים באשפה וכל חשיבותם
 שמוכרים אותם במנין הוא רק מלך המלוא מ"מ
 גם זה נקרא דבר חשוב דלא בטל וכמ"ס הרמ"א
 באור"ח (ס' חרע"ג ס"א) דנ"ח חשיב דבר שבמנין
 וכתבו שם הט"ז והמ"א בשם התה"ד דאפי' במקום
 שזוכרין הגדול במשקל מ"מ נרות של מלוא הכל
 מונים אותם בכל לילה ע"ש ואי"כ הא לריך כש"כ
 הוא דהא ה"ס אף שהנ"ח עולמן נמכרים במשקל
 מ"מ חשיב דבר שבמנין משום שבשעת קיום המלוא
 מונים אותם וכש"כ הכא שאלו חשיבות המלוא
 מונים אותם גם בשעת מכירה שהרי מוכרים
 אותם במנין דודאי הוא דבר שבמנין. וכן הה"ס
 דיבמות (דף פ"א:) שכתבו דלח"פ הוא חז"ל
 מפני קדושתו ע"ש הרי הקדושה בעלמא מחשיבתו
 ומכש"כ הכא שמפני מלואו הוא נעשה חשוב גם
 לענין מקח וממכר דודאי הוא דבר חשוב:
ואע"פ דהכא לא י"ה האחרון דבר חשוב אלא
 לאחר שיכתב ויוכשר ללאת בו י"ח
 אבל כמו שהוא עתה שהוא פסול הרי אינו חשוב
 דהא מלך עולמו אין האחרון במקומותינו חשוב
 כלל אלא מלך מלואו והרי הוא פסול ואינו ראוי
 גם למלואו ואי"כ נפלנו לכאורה במחלוקת התה"ד
 והט"ז באור"ח (ס' חרע"ג ס"ק ו') בנ"ח שנתערב
 בגדול חולין שלהתה"ד אינו בטל משום דאוליין
 בחר מעיקרא קודם הביטול שהיה דבר שבמנין
 ולהט"ז בטל דאוליין בחר לבסוף וכשיכתב לא
 י"ה דבר שבמנין והביא ראי' מחמ"א שטורה
 בחולין ע"ש ואי"כ בג"ד ג"ל להיפך ולהתה"ד ג"ל
 בטל דמעיקרא האחרון הפסול אינו חשוב ולט"ז
 אינו בטל דלכסוף כשיכתב י"ה דבר שבמנין:

אך מ"מ אין לדרך זה כלל לסניף של היחזק
 דלא מביא להט"ז דאוליין בחר בסוף
 דודאי אינו בטל אלא אפי' להתה"ד דאוליין שם
 בחר מעיקרא בחר כתב שם בשערי חשובה בשם
 הפמ"א שהשיג על הבנת הט"ז בהתה"ד והעלה
 בזווגת התה"ד דאוליין בין בחר מעיקרא ובין
 בחר בסוף ואימתי שיהיה דבר חשוב לא בטל
 ע"ש ואף שהשע"ת שם נמנע על דבריו מ"מ
 הנה ראיתי שגם הפמ"א ביו"ד (ס' ק"א, ספ"ד
 סק"א) כתב ג"כ בדעת התה"ד דאוליין בין בחר
 השתא ובין בחר בסוף ע"ש וכן ראיתי באור"ח
 חת"ס (חיו"ד ס' י"ז) שכתב וז"ל כי דברי התה"ד
 נכונים מאד ואין ספק דכל שהוא דבר חשוב בין
 מעיקרא ובין אחר הביטול לעולם לא בטל בו
 ע"ש וכן ראיתי בשו"מ (מהדורא שחימ"א ס' י'
 ח') שהביא דברי הפמ"א הנ"ל וכתב עליו שדבריו
 נכונים מאד ע"ש. ואי"כ בג"ד לכל הדעות אינו
 בטל בין להט"ז ובין להתה"ד:

ואע"פ כלענין לחדש היחזק בזה מטעם שכל
 האחרונים הרי היו מוגמים ביחד
 בהחיה עוד קודם שנתערב הפסול ונמצא שכתבסל
 האחרון בחר היה מעורב ומעולם לא היה ניכר
 האחרון הפסול בפ"ע אי"כ בטל גם בדבר חשוב
 כמ"ס המרדכי לענין דשיל"מ בגיטות של י"ן שהיו
 שם ענבים וכתב הפמ"א בשם אור"ח כמה פעמים
 דה"ה לכל דברים החשובים דבעלים בנכ"ס. ולא
 דוקא לה בלח כמו הך דגיטות אלא גם ביבש
 ביבש כמו בג"ד באחרון דהא בסי' ס"ט (מ"ז
 ס"ק ל"ה) כתב כן בשם האור"ח בחמיכה שלא
 נמלחה שנתבטלה עם אחרות ולא ניכר אח"כ
 שכתב ברוב אף חז"ל וכ"כ שם הפמ"א מדגנשיה
 לענין חמץ שנתערב יבש ביבש חד בחר קודם
 הפסח ע"ש וגם הלא עיקר ראיותיו של המרדכי
 הוא מבית בעלים של מוקלה וכו' דה"ה יבש ביבש
 וע"י בלגו"ש בחדושי דינים שלו לסי' י"ז שכתב
 סב"א זו של המרדכי לענין ככר של בשר שנתערב
 ברוב ככרות ע"ש וע"י באחרונים ליו"ד ס' ק"ז
 (ועיין כמה שפלטו דין זה של המרדכי ובשייכותו
 לענין שאר דברים שאין להם ביטול במהרי"ט
 אלגזי לבכורות פ"ג א"ה ל' ובש"מ משנת ר"א
 לרי"א מפלאלק וז"ל חז"ל ס' י"א ובש"מ אור"ח
 י"ד ס' י"ד וט"ז ובס' שאלת שלום לרש"ד
 מו"לגל שליט"א ס' ד'. ועוד וכו' ידוע מה
 שחלקו האחרונים הט"ז והכריזו והחזיקו בין
 כשהיחזק היה ניכר מקודם בפ"ע דאז בטל ספי'
 ובין כשכחו שיהיה ע"י תערובות דאז לא בטל
 כלל ואכמ"ל ואי"כ בג"ד שפיר בטל אף דה"ה
 דבר חשוב:

יעוד נראה קצת נגד דבר חשש לפתח הפתח (בס' ט"ז סק"ז) בשם המורח דחומרת דבר חשוב ובע"מ אינה אלא על דבר האסור בפנים שיש על הדבר המוטל שם איסור אבל כשאין שם שום איסור מפאך רק דבר המוטל על האדם כמו באר"ב לפי מצי דק"ל שם שחטה מותר באכילה ורק איסור גבול הוא לכן כיון שנתבטלה ברוב מותר וליש בזה חומרת בע"מ ע"ש וא"כ כג"ד נמי שאין לנו דין על האחרון מלדענו רק על האדם אם הוא יולא בו י"ח דהא מ"ע המוטל אקדקסמא דנבדרי הוא בזה י"ל דליש בו חומרת דבר חשוב:

ורבנה בשנה זו תעריב לשיק שיו"ע ראשון של חג חל להיות בשבת התרתי בפשיטות דבלא"ה הרי לדעת הרמ"א דפסול ניטל הפטמא הוא משום חסרון כשר ביום ב' ונהי' דלא קי"ל הכי רק כהמג"א ושרע אדמו"ר שהפסול הוא משום הדר ופסול גם ביום ב' מ"מ כג"ד ודאי שיש להפסיד. אך לענין גס אם היה אירע השאלה לענין יום ראשון ג"כ יש להכשיר חטעמים שנתבתי וולא אם היה ניטל הפטמא קודם שנתערב ואח"כ נתערב שאלו קשה להכשיר ביום א'. כנלענ"ד:

ש"מ"ה יוסף זעורין החופ"ק הני"ר.

כן קברתי חשיבה בענין זה מהגאון האדמו"ר בריינסק נ"י ותבוא א"יה בחוברת הבאה. הני"ר.

סימן ד

ב"ה וי"טש"ן.

שאלה בשנה זו היו בין הלוגנים אשר הובאו לעירנו למכור הרבה שנחלקו החיובות שלהם דהיינו עלה האמצעית הי' נחלקה יותר מעפח אולם לא עד השדרה וגם לא רוב. ולא ראו ב"ה דפה לקנותם מעטם המבואר ברמ"א ה' לולב דלכתחלה נוהגין שלא ללאת בלולב שנחלק מעט ומבואר בט"ז שם דהיינו טעם וכן פסקו האחרונים שלא ללאת בלולב שנחלק מעט אם לא בשעת הדחק וכאן לא ה' שעת הדחק דיוכלים ללאת בלולבים ישיגים או בשאלו או לקנות בעיר אחרת וטוע דברי חשו' חכם לבי דבאופן כזה ל"ה שעת הדחק אולם המוכר לולבים ירא חפצי ההפסד ובא הדבר לפני:

השובה בריעב"א סוכה פ' לולב הגזול מבואר בשם י"מ דפוסלים היבא דנחלקה מעט דס' מוכרים הא דאחרי' בגמרא נחלקה החיובות פסול היינו אפילו מעט וכתב שם וכן מושגין בעלי הנפש ומבואר בפירוש שם דאפילו מעט דומ"א דנקטמה דהיינו כ"ס דלא כט"ז ה'

לולב דכתב דרק נחלקה טעם פוסלים המחמירין ע"י כס' ב"א דמחרץ קושית הט"ז וסותר ראייתו וכן מבואר בר"ן בשם י"מ דפוסלין בנחלקה החיובות מעט. אבל כיון דרוב פוסקים הקדמונים פירשו הא דאחרינן נחלקה החיובות פסול הוא רק אם נחלקה כל עלה ועלה ויש שפירשו שנחלקה גם השדרה ויש מולקים ואומרים דנחלקה החיובות עד השדרה גם כן פסול ולא מלינו מי שמחמיר אף בנחלקה מעט רק יש מפרשים שבר"ן א"כ פשיטא דיש להקל לבדך על לולב שנחלק מעט אפילו ביו"ט ראשון היבא דליה ליה אחר אבל היבא דיש לו עלה בקל לבדך על לולב טוב שלא נחלק כלל פשיטא דיש לחוש לדעת המחמירין ואף שאין לנו פוסקים כן בכל זאת מזה מן המוכר ודאי ל"ה דאינו הדר כ"כ ומה גם דאין לנו לדחות דעת קדמון כלאחר יד וכן נוהגין בעלי הנפש מאלו אולם נראה לי דיש ענה לדבק את החיובות שנחלקה מעט בחלבון בילה או במי גומאראציקע דהיינו בדבר שאין בו ממש לאחר הדיבוק שלא יהא חשש משום אינו מינו כמו בשופר שנסדק ע"י כש"ע ה' ר"ה ובאופן כזה אפילו הפוסלים נחלק מעט מודים דכשר וטעמא דידו דבאמת יש לדון דיהא מושיל דיבוק בחיובות שנחלקה אפילו עד השדרה הלא קי"ל דיבוק חיבור ואומרים לדבק טיב כמבואר בה' ס"ת דרובקין טלחי על גבי ס"ת ושיעט הט"ז שם בה' ס"ת דכשר אפילו מלי אות על היריעה ומלי על הפלאי מעטם זה כיון דדיבוק חיבור מ"ש חלי אות מחיבה שלימה דכשר הלא בעי דין ס"ת ע"י כס' אחרי בילה מהרב הגאון ר' מאיר אויערבאך ז"ל בחלק או"ח תשובה ט' שהאריך בדיון זה והביא ראיות לט"ז ע"י בתשו' הגאון רע"א ז"ל בפסקים תשובה (י"א) דמסיק שם דחיבור בדבק היו ספק אי חשיב חיבור לכל מלי עיי"ש לענין תפילין ולא ארע מ"ש מס"ת גם קושית הט"ז בזה"ע (ס' ק"ל) חוקה מדוע פוסל הרמ"א שם מספק בדיבוק שני עורות מ"ש מס"ת חכ"ס הכא בלוג דאין ניכר הדיבוק פשיטא דאומרים לדבק טוב דליש טעם התוס' בסוטה דכתבו שם בגמרא השופר דנראה כשי' שפירות עיי"ש בב"ש אהע"ז שהביא דבריהם א"כ הכא בנחלקה החיובות ודבקה שאין כאן שום שינוי דאין ניכר הדיבוק הכל מודים דכשר גם הגאון רע"א יבסיר בזה כיון דלא ניכר עיי"ש בתשובתו כך היה נראה לבאורה. אולם מלאתי בתשו' שבות יעקב ח"א (ס' ל"ה) דפוסל בפירוש בדיבוק החיובות עיי"ש ולא ארע מדוע הלא הדיבוק בפנים ולא נראה מבחוץ ונראה לי טעם הדבר דהנה נודע שיטת הרמב"ם והראשונים דרצועה שנפסקה ומפרה פסולה דלא כחוס'

נחום' בנזמחות והטעם כיון דהתיב וקשרתה בעי קשרה תמה עיי' פ' הקומץ דבה א"כ ה"ז דהתיב ולקחהם ובעי לקחה תמה משה אינו מוסיף דיבוק אפי' דהוי חיבור אבל תמה לא הוי והכא כל הפסול משום דהוי כאלו נטלה התיומת במבואר בפוסקים ובתנא' ה' לולב דלא כמשמעות לשון תמוס' ה"ס פ' לולב הנזול דנחלקו התיומת פסול משום הדר עיי' ובתנא' רע"א בכתבים דאלו מטעם הדר ה"י נראה לכאורה דכשר לדבק דבוק סוף הדר הוא תמה דדיבוק בפנים ואין שם מומחה ולא נראה תנחומן אולם כיון שטעם משום חסר ולא הוי תמה א"כ גם הדיבוק אינו מוסיף אם כי בנזק הדין קשה לי להבין אחאי בלמה יהא נחשב כאלו נטול הלא נחלק רק עד השדרה ומו"ש מואחרת דבה"ז הוי תמה ע"י בתנא' שבות יעקב הגיל ואפשר שיש לחלק אולם זאת קשה לי מניח להו בלמה דהוי הטעם משום חסר או הדר הא בביק (ל"ז) מביא הגמרא ר'איה מכאן דהוי שינוי גבי גזלן ומשמע דהטעם דאין שמו עליו דהוי כמו הווא עיי' ברש"י ז"ל דכתב כיון דנחלקה פסול ממילא הוי שינוי עיי' ושינוי הוי רק בשאין שמו עליו ולא כשהפסול מטעם הדר או חסר ובלמה על הגמרא נופא קשה ח"ך מיי' ר"א' מכאן דהוי שינוי דילמא הטעם משום חסר או הדר משה פסול. וגדלה לי דבאמת מהאי עממא לא הביאו הפוסקים דין זה דנחלקה התיומת הוי שינוי לגבי גזלן ע"י רמזים ה' גזילה ושי' מומ' ובב"י שם ה' גזילה כי נראה להם דוחק לומר כן דנחלקה התיומת אפילו כל עלה ועלה יהא חשיב שינוי דהא שיטתם כל עלה ועלה ואעפ"כ לא הביאו דין זה לגבי גזלן וב"ש כשנחלקה התיומת לבד דאין חשיב שינוי והסבירא נותנת כן וכי משום דנחלקה עלה עד השדרה מיקרי הווא כשנחלקה גם השדרה יש לומר כן אבל לא בבה"ז ומשום דוחק זה אפשר סוברים הפוסקים דהגמרא מיי' רק לענין פסול לולב ואגב גרר' נקט הכא דין זה דנחלקה התיומת ולא מיי' כלל לענין גזלן א"כ כיון שכל הטעם דפסול לדבק הוא משום דלא הוי תמה כ"ז ניחא כשנחלקה עד השדרה דפסול בעלם מטעם חסר אבל כנחלק מעט דפסול רק משום דהסדק יתרחב ככל שעה כשנזמנעו כחשור' בריב"א סוכה (ל"א) ובמו דאחריון בשופר שנסדק א"כ נאמר לדבק טוב ולא יתרחב יותר וכשר לכל הדעות ואין כאן מה להחמיר:

כשנזמנע חיבור אחד הוא. אבל דברי שבות יעקב נכונים ומשנה שלימה שינוי צרי' דשופר שנסדק ודבקי פסול וכתבו תמוס' שם ד"ה שופר דג' שנסדק לארכו ע"פ כולו אין שם שופר עליו ושוב לא מהני דיבוק דאין זה קרוי שופר. והנחבאר מזה דכל היבא דהפיסול הוא רק מזה הפירוד דבעין שיהי' לפנינו חיבור אחד בבה"ז גם דיבוק יפה חשיבא חיבור אבל בשופר וכן בלולב ואחריו וכיוצא דהכשר הדבר מנחות השם הוא רק במה ששם שופר או שם לולב או אחריו עליו ובאלו אין שם עליהם אלא כמו שם שלמים וחמורים כחולדתם וכל שנחלק שנתבטל עיי' שמו העלם מומנו לא מהני החיבור ע"י מעשה האדם להכשיר כיון דמי' נתבטל שם מחולדתם וע"י ג"כ בש"ס חולין (ט"ז) לענין הלשם ולבסוף חבירו ולפי' לפי המבואר בש"ס סוכה (ל"ב) דנחלקה התיומת פסול דנטעה כמו שניטלה התיומת והיינו במ"ש בשיטה מקובלת לביק (ל"ז) בשם הרמיה דלאו שם לולב עליו עוד אלא הווא בעלמא א"כ בבה"ז לא מהני דיבוק להכשיר ודברי השב"י. ואמנם כפי גידון דר"מ שלא נחלק עד השדרה הרי פסק הרמ"א בס' תרמ"ה דאין פסול אלא בנחלקה התיומת עד השדרה וכן נוהגין רק בכתמלה למזה מן המובחר נוהגין ליתול שלא נחלק התיומת טפה ע"ש ובט"ז וזה הוא דעת רוב גדולי חכמי אשכנז שאין פיסול ברובו עד שיחלק כולו ושלל דעתה הר"ן ותמה אני על החוששין להחמיר לפסול אם נחלקה התיומת יותר מטפה כי אין לנו להחמיר ביותר בבה"ז והרי בש"ס סוכה אמרינן שרי ליה מרא לר' טרפון השחא שבות שלשה לא משכחינן פירש שקשה למנוח בת חמשה מיבעי' וע"ש פירוש רש"י דלר"ך לבקש מחילה על דבריו שמטריח על ישראל יותר מדאי והיינו דדבדר הנוגע לרבים בחיוב קיום מצוה יותר ראוי לתפוס לדדי הקולא מלהחמיר דאי מטרחינן עליהם טפי אחי לאחמורי מחלוא כדאמר' בש"ס שבת (כ"א סוף ע"ב) ועל כן נראה ודאי דה"ז בנ"ד כשר בכתמלה לבדך עליו גם ביו"ט ראשון וכ"כ בנכורי יעקב סימן תרמ"ה ועי' גדולה מזה בט"ז א"ח סימן תרמ"ז לענין ערבה שהביא בשם הרא"ש דרוב הפוסקים ה"ל דמנוח טפי בשל נחל מנבל הרים ומי' לא ראה לרבותיו מהרים בזה וכחך ה"ז הטעם דטפי ניחא להראות חידוש דכשר ליקח אפילו שלא מן הנחל ע"ש ואני מלאמי ראי' לדבריו מש"ס ערובה בסוכה (ל"ב) דאמר' היכי דמי שבות אחד רב יחודה והוא דקיימי תלחא תלחא ערפי בקינא רב כהנא אחד אפילו חרי וחד רב אחא בריה דרבא מהדר אחרי וחד הואיל וגפיק משומי' דרי' ע"ש הרי

ויענין שהדבר היה תמוס לרבים שאלתי את הרב הנאון ר' יעקב שור שליט"א מקיטב והשיב בפשיטות להכשיר בזה"ל דר"מ כתב שאינו מבי' למד פוסל השבות יעקב לדבק כיון דבוק סוף

הרי דאף דתלתא בחד קינא מלוה מן המובחר עמי מ"מ כיון דכשר בתרי וחד היה רב אחא מהדר אחרי וחד להראות חידוש דכשר שלא להעריח על הרבים שיכרום לידו ביטול מלוה וע"י כזה ג"כ בש"ס פסחים (ק"ד) לענין שני הבשילין בליט פסח רבא הו' מהדר אסילקא וארווא וואיל ופיק מומויה דר"ה והיינו כדי להראות חידוש בהלכה וכל זה כפי' ועכ"פ גם למ"ש הרמ"א דמלוה מן המובחר ליטול לולב שלא נחלק החיובות מ"מ שפיר מהני כשמדבק בחיובות בדבק מי גומי המתקיים יפה שלא להיות נחלק לגמרי על ידי הנענושים וגם שלא יתרחב יותר בהימנע דפסול וגם דהכי הידור טפי כדאמרי' בסוכה דאף דאם לא אגדו כשר מ"מ מלוה לאגדו משום ז"א ואגדו כניל להלכה ולמעשה עכ"ד:

והשבתי ע"ז מה שכתב כ"ג דאינו מוטיל דיבוק ע"פ דברי ההוס' בנסדק השופר דאין שמו עליו ההס' שאני דשופר הוא לשון שופרת כמובאר שם בראשונים וממילא כנסדק אין עוד שופרת ואין שמו עליו לשיטת הוס' אבל הכא מובאר בפירוש בפוסקים דפסול מוטעם חסר וכשר ביו"ט שני ע"י בפוסקים ובמג"א ה' לולב וא"י אין שמו עליו הלא פסול כל שבעה ומה שהביא בשם רמ"ה הלא הפוסקים לא הביאו דין זה גבי גולן והסבירא נותנת כן ומכל שכן במחלקה החיובות לבד כמו שביארתי למעלה וגם בנסדק האחרון אינו פסול משום שאין שמו עליו וע"כ כניל כמובאר בפוסקים דהטעם משום חסר ומה שכתב שבדבר הנוגע לרבים לריבים לחפוס לדרי הקולא ומביא ראיה ממוכה ומפסחים מפורסם ההס' בראשונים שנוגעת היתה להראות הלכה לתלמידים אבל הכא פשיטא שיש לחוש לבתחלה לדעת האוסרין שאפשרים טונת הגמרא נחלקה החיובות היינו מוטע' כמו בשופר ומה גם הלא הידור מלוה עד שליש בפיט שכתבו בפירוש שרק למלוה מן המובחר אם כן אין שייך הטעם שלא להסיר על ישראל וכל הש"ס מלא מזה וכן בש"ס מוני' שעת הדחק שאני מחמיר על עלמיו היה וכדומה ומה שהביא שמי' סימן תרמ"ז דאיה מוכרבת המוליד הלא מובאר בירושלמי הטעם שלא לערב האומות ע"י בחוס' פ' כ"ח וכן לענין ברכת ביטול חמץ יס טעם ע"י בר"ן ורא"ש פסחים וכיון שהביא הירושלמי שחוששין בעלי נפש שלא ללאת בלולב שנחלק מעט פסקו בן האחרונים: **ורנה** הרב הגאון הנ"ל חזר והשיב ע"ז ח"ל מ"ש דהפוסקים לא הביאו דין דנחלקה החיובות דהיינו שני גולן ע"י ברא"ש שם בב"ק והפוסקים שלא הביאו משום דכ"ל דנחלק פסול

היינו כל עלה ועלה אבל למאן דכ"ל דנחלקה היינו עלה האומות עד השדרה לדידה הו' ג"כ שינוי בדפשיט ליה הגמרא בב"ק (ל"ז) לאריכא דאמרי' גם מ"ש רי"מ דנכון ללאת בלולב הדר כדאי מ"י שאפשר לו וקונה אחרון הנקי מכל בעד ממון הרבה הוא מקיים מלוה מן המובחר טפי ממי שקונה לו אחרון שאינו נקי מכל ומי' אין לנו לומר שאין לאדם ללאת י"ח לבתחלה באחרון שאינו נקי מכל וא"י לא תמהתי כלל על מ"ש הרמ"א דמלוה מן המובחר טפי ליטול לולב שאינו נחלק גם מוטע' אבל אני כתבתי על אלו החוששין לדעת הר"ן לפסול לולב שנחלק טפח והוא הב"ח ופמ"ג וע"י ס' בכורי יעקב. וגם על הרמ"א קשה שכתב ומיהו לבתחלה ומלוה מן המובחר נוהגין ליטול לולב שלא נחלק עלה העליון כלל ולשון לבתחלה שכתב אינו מדויקת כי לשון לבתחלה מורה על דבר שיש בו פיסול לבתחלה וזה אינו כמו שלא יתכן לכתוב ומיהו לבתחלה יטול אחרון הנקי מכל דגם אחרון שאינו נקי מכל כשר לבתחלה והנקי מכל הוא רק למי שמדקדק ח"ס שאין שיעור להידור משא"כ כשיאמר ומיהו לבתחלה אזי מחויב שלא לקנותו לבתחלה לפי שיש בו חשש פיסול מדינא נכאשר באמת כן סבירא ליה להב"ח ולהפמ"ג וע"י כתבתי כי באמת אין לנו לחוש בכח"ג לאסור לבתחלה כאשר כן נחפשת עתה אך רבים החוששין שיש בזה פיסול מדינא ויש לנו לקבוע הלכה דגם לבתחלה א"ל לדקדק לקנות דוקא לולב שלא נחלק כלל כמו שחוקמי הדבר בראיות מה"א דאמרו שרי ליה מריה לר"ט וכן מה"א דאמרו דר"א הו' מהדר אחרי וחד וכן מה"א דערבה שבהרים שכתב הרא"ש ומ"ש ע"ז הט"ז ומה זה שכתב רי"מ מ"מ הרשב"ם להראות הלכה לתלמידים הלא גם קושיתי היא על הרמ"א ושאר פוסקים שהמה קובעים הלכה לרבים שהם היה להם להראות דגם לבתחלה א"ל לדקדק בזה ודבר המובן מאליו דמי שירצה להיות מהדר לקיים מן המובחר טפי תע"ז וע"י גדולה מזו בש"ס מבי"ט ח"ג ס' מ"ט שקרא חנני על המהדרין ללאת דוקא באחרון יקר שהוא מהדר ביותר ישי"ש כלל הדברים כי לדעתי יש לכל יחיד לקנות לו לולב לבתחלה גם אם הוא נחלק טפח וראוי לו לחזן לא יחלק לגמרי ע"י הנענושים וגם להידור טפי שידבק את הנחלק במי גומאראביקט כיון שזה דבר נקל אם אפשר עכ"ד. כבר כתבתי שלדעתי לבתחלה יש לחוש לדעת האוסרין וכן נוהגין בעלי נפש מאז הלא גם הנחלק עד השדרה מתירין רוב הפוסקים הנאונים והרמב"ם וכי אין לנו חוששין לדעת המחמירין וכיון שהרמ"א

ההרמיה כהן בפירוש שרן לכתחלה יש לחוש
לש כל הניל. סוף דבר זה. נחמיה ובה
מלקיאל שם להחיר בניד לדבן:
אשר גרוניס האבריק הניל.

שפתי ישנים

סימן ה

חי' כתי' ברכת אברהם טהאנן הקדוש
רשכבה"ג אברם הוא אברהם אביש ז"ע
האבריק פפד"ס.

(נשק ע"י נדו הרב האנן הספורס מ"ה
יוסף לעווענשטיין נ"י אבר"ק סראצק).

(השך מחק' ד' סימן ג'ז)

סוכה (דף ה' ע"ב) אימא כהדי סככא כלומר
הא דאמרו במתני' ושאניה גבוהה י'
היינו שאין חללה עשרה דאל' דמתני' מיירי כהדי
סככה דא"כ לא שייך לומר הדיוק הא גבוה עשרה
עם הסכך שכשרה ובאמת פסולה משום דירה
סרוסה. וא"ל דמתני' מיירי מדאורייתא מימ' לריך
להיות דומיא דרישא דהיינו בגבוה יותר מעשרים
שפסולה ואם הוא פחות מכ' כשרה אפילו מדרבנן
ועוד דרישא ודאי מיירי בלא הסכך דא"כ לא
שייך הטעם דשלטא ביה עינא א"ז דסיפא ג"כ
מיירי בלא סככא בפחות מ' פסולה מדאורייתא
וכי' כשר אפילו מדרבנן ולכך פריך שפיר מ"ל
מדאורייתא דבעינן דוקא י' ומשני אלא מבית
עולמים גמר מדכתיב התם סוככים דחקרי סכך
כשהיא י' בר מסככה אבל ודאי רשות אחרת מקרי
כשהיא עשרה כהדי גג. ומיושב נמי דלכאורה
היה קשה דלפי' דילפינן שיהיה דוקא חללה י'
האיך ירדה שכינה על הכפורת דלא הוי עשרה
אלא עם הסכך ודוק:

שם אלא לר' יהודה דאמר אמה של בנין בת
ששה טפחים מא"ל וא"ל לר"י דלא היה
ארון וכפורת רק חמניא ופלגא. האיך ירדה שכינה
על הכפורת למטה מעשרה דאל' כמו שהקשינו
לעיל שהשכינה היתה באויר למטה מ' כמו שמתרן
לעיל על הר סיני ועוד נוכל לתרן דר"י לא סבר
הא דר' יוסי דאמר מעולם לא ירדה שכינה למטה
וכ' ודוק:

שם לר"י פירש' וגמירי דנליר מ' בר מסככה
לאו מחילה ובה"כ הוי מחילה ולעיל כשפריך
מנלן לא פ' רש"י כלום וגם לפי התרן דלעיל
דגמר מארון וכפורת לא מוכח אלא ששערה הוי
רשות אחרת דלא ליבעי דוקא יותר מעשרה אבל

הפסול בפחות מ' לא מוכח דלמא חי הוי פחות
מ' גם כן הוי ירדה שכינה עליו. וי"ל דודאי
מעיקרא לא מקשי אלא מ"ל דסני בעשרה דלמא
דוקא ד' אמות כקומת איש אבל מה ודאי דפחות
מ' לא מקרי רשות אחרת, אבל השמא על י'
יהודה יש סככא לבאן ולכאן דאף דילפי' מארון
וכפורת דלא הוי רק חמני' ופלגא וירדה שכינה
עליו וא"כ מוכח דגם בפחות מ' הוי רשות אחרת
וגם איכא למילף מכתובים דלא הוי סוכה אלא
דוקא כחד סרי ופלגא. ועש"י הדברים האלה ימורן
פ' רש"י דגמירי שלא ירדה בליר מ' גם לא
יותר ומה דירדה שכינה על הכפורת כבר תרלמי
לעיל ודוק:

בתום ד"ה תפשת מרובה וכו' דיש להקשות
תפוס המועט והרי את שקרן בדברך.
אע"ג דכבר פ' רש"י זה מ"מ לריך לפרש ג"כ
כאן משום דלעיל אין לו לפרש פ' אחר כשפריך
ונילף מכלים גופייהו ומתקן תפשת מרובה וכו'
אבל כאן י"ל כמ"ס חוס' בשם יש מפרשים ולכן
פירש' ג"כ דכאן אין לפרש כך משום דאין אס'
תפוס מרובה המרובה דהיינו כל מה שיוכל להיות
מ"מ לא אפשר ללמוד אלא דבר שייכל לנכוס
במקדש וגם חוס' לכך זיינו הכא משום דלעיל
הוא דבר פשיטא שלא יכולין לפרש דמדה טובה
מרובה אין להוסיף משום דלעיל רוצה ללמוד מכלים
גופייהו והוי דבר שיש לה סעד ודוק:

(המשך יבא א"ה)

סימן ו

תשובה כתי' טהאנן רשכבה"ג מ"ה
ישראל יהושע וצ"ה אבר"ק קוטנא. וזהו

ב"ה ו' שבת תרמ"ז ד"ק קוטנא.

להרב וכו' מיהר"ר אהרן נ"י דומ"ץ בק' ראדום.

בשבו העבר קבלתי מכתב מהגביר ר'
חילי' ואסקאוויטץ שהמקום בראדום
חס ביותר עד שבשר אדם נכיה בה בש"ק בבקר.
ושאל לכ"ח. ואמר לו שנתחין הקיטור להמקום
מבטי' והולך כל הלילה. וכ"ח אחר לו שבהוראתי
נעשה זאת, וע"ז הקשה הרבני הנזכר שהרי יש
בזה איסור שמא יחזה בגמלים, גם מלך רחיצה
בחמין בשבת, והנה אין בוכרני אס' נשאלתי
מכ"ח ע"ז, אמנם שמעתי והוגד לי אשר בק'
טריסק עושים כן עפ"י הוראת הרב דש, גם
כמדומה שמעתי מנאמן אחד אשר אף ה"ק
מור"ש ז"ל מבעלו הנהיג כך, ועכ"ז אין להק'
כ"כ שיהא חס ביותר, כי אס' החשש שמא יחזה
י"ל.

וכבר נשאלתי זה לי ימים רבים ונחבתי דלא מהני והוכחתי שם בהוכחות, אמנם אח"כ הוגד לי כי הגאון המנוח דק"ק לבוב הקיל כזה. והדפ"ס כן בספר תשובותיו ואין הספר הזה פה בעירנו לכן לא אוכל לדון ע"ד. גם מש"כ הרב שיחי' בענין זוה"פ שטעמה מהלך ד"ל גם אם לא נעלו קנה גבוש תחת החוט מכוח תחתיו, מ"מ כיון שדבור הזכיות מחובר לעמוד על ידי לבד נחשב העמוד הבולט למעלה כאלו אינו. הרבה יש לדון בדבר אלא שאין כאן ענין. כי לדעתי בין הקנים שלמעלה בין הקנים שמממיר הקנה ע"ג לריבין שיהיו עשויים לשם זוה"פ. ולאשר לא אדון אנכי בהלכה זו קלרתי. ואומר שלום לכ"ח:

נאום ידידו הרושית ישראל ירשע
חב"ק קושנא.

(א) ורנה מש"כ הגאון ז"ל להחשש דשחא יחתה דאס נעשה ע"י נכרי הוי שבות דשבות במקום ז"ג, לא דעתי דהא הגויריה דשחא יחתה הוי אפילו נעשה כהיתר גמור, כמבואר בש"ק דשבת דח"י ובכ"ח. ולדבריו יהא מותר להטמין בדבר התוסף הכל ע"י עכ"ס, וא"כ למה תבריהו אנשי טבריא לסליגיהו, וע"י ברש"א ור"ן שבת בגומת כלנין שכתבו דלא נחשדו ישראל על השבחות ח"ו, רק שהיו ממלאים עינים מבפ"י והמים מתחממין בשבת והאיסור הוא משום שחא יחתה ע"ס. אכן אפ"ל דבמקום יורה דין לא שייך כלל הגויריה דשחא יחתה על הרוחן בה דהוי כיוורה עקורה וטובה:

אך מזה רחוקה במתין ודאי נדקו דברי הגאון ז"ל, דזה אסור אפילו בהחמור מע"ס כמבואר בכל הטוסקים ובטוש"ע ס"י שכו'. ומעשה הדוקים שהביא הגאון ז"ל יש אחי מנילת סתרים תשובה אחת בענין זה מאלמור הגה"ק מסאכטשוב ז"ל אשר נובל בזה לתרץ אותם גם עפ"י הלכה, ואין חנלין הדבר אלא לזנוטין, ואולי זה הוא ג"כ כוונת הק"ק בשבת סי"ב אות כ"ב. אך ה"א ה"ס' בתשו' י"א והגו"כ ס' כ"ה והגאון רעק"א ז"ל 'והחמ"ס בתשו' והס"ע סימן קצ"ט, לא שמע להו כלומר לא סבירא להו סברא זו כלל ע"ס, וח"ו להורות היתר בדבר המפורש בש"ס ובכל הטוסקים לאיסור, ומש"כ הס"ע ביד ס' קצ"ט שם ק"ת הוראת היתר, כבר הסכים לי אדמו"ר הגה"ק ז"ל בתשובה דאין זה ענין כלל למקורות דידן שמתקנים חומס זמן רב:

ורחבם ערוך מנביא מש"כ הגאון מקושנא ז"ל דא"כ שחא המקוה חס ביותר בש"ק בבקר ממה שהחמירה מש"ס, כלילי טבת הארוכות, מבלי שיוסף לחממה גם כלילי ש"ק, ועיני עוללה לנפשו מאשר ראו שיני מנהג רע של הכלנין דפס. כי בש"ק בבקר פותחין הקיטור ומרחיקין המקוה ביותר עד שכבר אדם נכוה בה, ואנשים ורואים טובלים בה בש"ק, ומזה ילמדו רבים מההמון, והולכים בש"ק בבקר למקוה הרוחמת ומשתהים ומתענגים בה מאל, ומפוסבים כי זה הוא עונג שבת, אשר זה הוא בלמח הוספת עומאה ר"ל ולא הוספת טהרה. וגם כפושטין אסור בחמין שהחמירה בשבת כמבואר בתוס' שבת (ד"מ) וכרשב"א שם ובח"ס ס' י"א ובגוב"א א"ח רס"י כ"ה, ועבירה גוררת עבירה כי הכלנין כולעטין גם בש"ק במעט מוזמן, ואזי לעיניהם סכך רואות, וא"ל לשאר בהם כי פרוט הוא נעשה בעיניהם להיתר גמור:

לזאת קשיתי שפחה לפני נדלו דורנו שלפ"א שאלו בקולו קולות בהשפעת בזהרה שיחדלו מדרגם לרחוק בש"ק במקוה רוחמת בכל אופן שיהיה. רק במקוה פוסרים להפיק אהן בלבר כמו שנהנו בכל תפילות ערי ישראל, וכל העם ישתעו וייראו ולא יוסיפו לפשות בדבר הרע הזה עוד, ומש"כ בזה הגאון מברעזאן ז"ל בלוח סימן תקי"א מדברי המג"א פוס"י שכו"כ במכת"ה אם בלבו לדון גזרה שיה כזו מעמנו נובל להרוס ח"ו כל יסודי הש"ע וההלכות, מפרט דיבולט לנפול במקוה פוסרים מע"ס כמו שנהנים בכל תפילות ישראל, ואולי גם כחצת הגאון ז"ל שם הוא אך בלוחן זה:

(ב) **ברבר** הטע"ג כבר השינו עליו חתנו הגאון בספר נפש חיה סימן ל"ה דשטיר חשבו זוה"פ אף שלא נעשה מחלה לכן, ובספר הלכה למשה ובספר מחשבות ישראל מובא דהגאון ז"ל בעלמו חזר בו רק שצריך להעמיד עמודים תחת הקנים בכל רוח וכן בכל עקומות העומדים שלא יהיה זוה"פ מן הל"ז, וכן המנהג בכל ערי ישראל, ובהר"א שמביא הגאון ז"ל והמג"א ס' תר"ל סק"ב ומה העיר בזה ידידי הרב ר' אהרן נ"י מו"צ דפה מדברי הגרי"א ז"ל שם דפ"ס ביון חולק על הירושלמי בזה ע"ס. ובכ"י יולאים בר רמ"א, ושנין בתשו' אבני נזר למרן הגה"ק מסאכטשוב ז"ל ס' רנ"ו:

תנחום מענדל וויינגארטן שי"צ דפח"ק ראדורם.

דין ד' אינה ראוי לנר" ור' שמעון סובר, דאפילו בשמירת
אחרי התנבלות, הוי נמי בנדר, אינה ראוי לנר", מחילה,
לפי כלליו של בעל הלכות עולם לענין פלוגתא ד"מ ור"מ,
הרי גם כאן ראוי לספקו כר' מאיר, שהוא המחמיר.
והנה הנובי' מוסיף חומר לבנינו זה מהא דפסולות כר
פדא ור' יוחנן ב, בכורות" (כ"ג, ב') לענין הפקעת
סומא מאוכלין שנפגמו, קאי ר' יוחנן בשעת ר' מאיר
לענין דרבת הקרא ד'ראוי לנר"; ואין הרי מורין גם
להדיא כר' יוחנן; כמו שפסק הרמב"ם בפ"א מהל' אבות
הסומא (הל' י"ג, י"ד).

תר מפתיע הנאמן ו"ל, בכתבו: "וכן נראה מדברי הרמב"ם
בפ"ד מהל' מאכלות אסורות (הל' ו' וי"א), שהתחיל
בהל' ו' "כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל
אומן דרך הגולה חוץ מבשר בחלב וכלאי הכרם, לפי שכל
נאמר בהן אכילה כו"; ובהלכה י"א: כולד כו' או שאכל
אוכל האסור אחר שהסריח והנאש ובטל מאוכל אדם, הרי
זה פטור וכו'". ומללא פסר כזה אלא משום שהוא שלל
כדרך הנאתו, תכלל דפוסק כר' מאיר, דמה שאינו סרוח
מעיקרא לא בעינן ראיה לנר, דלא"כ בלא"ה פטור, משום
דאין עליו שם איסור כלל.

אכן דברי הנובי' מרפסין איננו, במחשד, שהם נגד
הסוגיא הכרוזה ב"ע"ו (ס"ט), שכל האמוראים, דסברי
נותן טעם לפגם מותר, דכוותיהו נקושין, קיימו כר' שמעון
לענין הדרשה בג"ל, והכי בהים הגמרא בפשטות ב"פסחים"
(מ"ד, ב'), בקארו: דגל כו"ט לפגם מותר מכלל ה
נחמין לה, וכן ברור להנים ב"מור" (ל"ז, ב'), בד"ה
"נעל"פ", והדברים מפורשים בתוה"א להרשב"א (בית ד',
סמוך לסוף פער א'), שלאחר שטביא פלוגתא ד"מ ור"מ
בדרשת הפסוק הנו', קאמר: וקו"ל כר' שמעון, דר' אבהו
ור' יוחנן ור"ם לקים הכי אית להו, ורב כהנא נמי
אמר: "מדברי כולם נלמוד נעל"פ מותר", ועוד, דהדיא
אמר רבא ה"ס: והלכתא נעל"פ" מותר" (א), והכי פשיטא
להר"ש (פרק ב', סי' ל"ד, ועי' ביד מלאכי כללי הרי"ש,
בי' תק"פ), ובסדה המד, כללים, מערכת הרי"ש סי' ח'),
והיינו, שכל הפוסקים הראשונים ומאחרונים, ובעלי הש"ס
בכללם, נקטי בפשיטות להלכה, דנפסל האוכל מאכילת אדם
לכדה, כנר קרינן ב', בגדה שאינה ראוי לנר".

והא דלפי זה הרי יסתור את עצמו ר' יוחנן בנצט להדרשה
ד'ראוי לנר" מהך ד"ע"ו ל, בכורות", — כבר תרנו
התוס' ב"כורות" (ס"ט, בד"ה ו'איד"ד), בקאמר: "וי"ל,
דלענין איסור אכילה ודאי לא צריך קרא לטרוחה מעיקרא,
דעפ"א שגלחא הוא (ומחילא קאי קרא לענין נסרחה אחרי
התנבלות); אבל לענין סומא הוי אמינא, דמימא, דאע"ג
דלא הויא לאכילה, מירי דהוי, "אכר" וס"ו וי"ב (וסיפק
פסיר קא אחי קרא לאשטעין דין סרוחה מעיקרא).
אמנם הנובי' חתר שם בכל ענין הסוטה תירוק התוספות
לירוש שיטתו, אולם דבריו שם דהוקוס עד מאד,
וכבר ישנו עלוהם החת"ם בחידושו ל"ע"ו" (ס"ט, בד"ה
לא צריך קרא"ו) וביד יהודה (סי' ק"ג, ס"ט).

והנה הטיות דברי התוספות לשיטתו הכריח הנובי' מחמת
הקושא: "דמה בכך דלענין איסור סוכר ר' יוחנן,
דסרוחה מעיקרא, א בעי קרא, מ"מ הוי"ך ויכל ר' יוחנן
למילף

בהנצט חב"ק דק, הקרא: "Käselabpulver", הנעשה
בשליקאחא מיוחדות, אבר כריות לרפת ובעלני; באופן
שכלל לא יתכן כלל קיום המלכה, אם לא תגין באבר הזה.
אור"ם, לנחית "שאכ" הזה בא משור קיבות נבלות וטריפות,
לכן נפאלתו מהרבינים ר' יצחק כ"י שאקראתן
מהאפנומסטאל ור' ישראל כ"י גראדענקי מוריווקא; אם
מותרות הנביות של אותן המחלכות?

הנה האבק הזה, שהתוארו לו לפני ארבעים שנה, וכן, לפי
הירוש והמבואר בספרי הדעים, באופן כזה: מתחלה
מקום היטב קיבת העל הרך, ואחרי שנפסקה אותה
בגלחיות, מניחים אותה להתיבם בחמה במדך שלבה הדשים,
עד הכשורה בעץ מים, אח"כ תהדר לקרעין, את הקרעין
במקל מאה גראמם (דמינו מכין יותר מרביע הפוטע בלני)
נותנים אל חוץ ליבאר אחת (בהיא 1/2 היין) מים,
מערבבים לחיכם המים ורואים מלא-התכלים וגם ארבעים
גראמם מומאם הנכרית, (הבא גם כן בחור מלח), בתב
כזה נשפית את התערובות מוך תהיה וימים כחוס כותי.
בכלות המדך הזה, מוסיפים אל חוץ הכלול עוד המים
גראמם מלא הנבילים, ואחרי באפנומם אותו במכונת עזה
ובפולה ובלטער, מוסיפים על המסונן עוד המימית הליכרא
מים הנבילים שם עברה לנחה מלא המבטלים וחומות-הנכרית.
את הכליל היה הערבים ביזרת אחשבים כימים לחומר;
מקשה, הענין אר"ם לאבק, כמו שהוא בא לפנינו, מהיות
שלא היה האבק רב כמו לנצט שנת אלפים הלקים חלב,
לכן נצטרך היבט האבק המאבירק ביחד עם קף מיוחדת
קטנותה מאד, שמהדה עולה בשכיל כמות של מאה ליטרות חלב.
בועתה, אחרי שברור לנו אופן הכנת האבק, נבדר נא
גם דינו.

א הנה התרא' (פ"ו, י') קצת להלכה דינו של שכלי
האבק, דעור הקיבה לפעמים מולקין אותו
ומיבנין אותו ונצט בעץ ומחללים אותו חלב, מותר, דמאחר
שנתיבם, הוי בעץ בטלמא, וצריך לומר, דעשמו הוא, משום
דלומר דהתיבשות דינו כנפסל מאכילת אדם, דפקע או
איסורו; כמו שהלכינו סברא זו להלכה במנחת כהן (ס'
התערובות, ה"א, פ"ו) ובכר"ק (ק"ג, ב'), ובמנחת יעקב
(כלל פ"ה, ס"ק ע'), ובפסק"ד של ז"ל החדש (ק"ג, בד"ה
"איסור"), וצד יהודה (ס', בפירוש הארוך ס"ק ו'). ואף
דעור פועל על החלב, הוסיב לחובו, שאלה להעמיד בו
נביות, כמו שמשמע להמדקק ב"ה ס"ך דברי הרמ"א
הנו', וכו' שפירס להדיא העשרת זהב, — מ"מ אין
הסליחה הפועלת פעולה כזאת, אלא פליטת עץ בטלמא,
שאינה נבדר טעם כלל.

אור"ם הנובי' (פ"ו ב"ו) הגביל דינו של שכלי הלקט בחנו
צר מחד, דלדלוי לא יציר נבי כלל האיסורים
אלא היבא השעור מתיבם, בלגך, עד שגסל גם מאכילת
הכלב, אבל כשהיבש שכלו רק מאכילת אדם לכדה, אז אין
לדין זה תקוס אלא נבי בשר בחלב, אבל לא נבי שארי
איסורים, שהם אינם נפקטים מהאוכל כל זמן היותו
מדרגה כזו.

וטעמי דהנובי' הוא, דכיון דפליגי בזה ר' מאיר ור'
שמעון בע"פ" (פ"ו — ס"ח), דלר' מאיר כל
נבלה סרוחה, שאינה סרוחה מעיקרא, לא דיונינן נבה

(*) וזקא כהן הלכה כר' שמעון, מדשמעין נכך הך אמוראי, דקיימו בשטמין: אבל בזה שכללי ר' שמעון להקל
במחמיותו ודלענין עיכא המחמיות מבשר, שטמין להחמית בשאר של איסור, דאף שהיו ראויים לחמך בם עיבות אחרות,
מ"מ, כיון ששטמין, נפומה לגבי אכילה, הוי זה בכלל הדימוי ונחמך טעם לפגם, — כזה, מולא שמעין גם כזה קביות ההלכה
כמותו, בחיטין כר' מאיר ס"ח מ"ד, כפי שאין כלל דכיון בעל סליכות טולם, ודינו, דמסקין אותי' הרמב"ם (פ"ט מה"א,
הט"ו) ודין ב"פסחים" פ"ג, כענין הפת ששטמין, והכ"ז (פ"ו מה"א), והמא"ב (ס"ט מ"ד).

הנדרש הסקתו מהקרא דראויה לנר, כסוגית ע"ז, ההכרח לומר, להלוי קרא כל רק להעט הסרחון ולא הר ההתנבלות, מעטס דהרין ודלי לא נרין קרא לכרחה מעיקרא, דעספרא בעלמא הוא; אבל לענין טומאה (בלומר, נקטנו הדרכה כסוגית, בכורות) אליבא דר' יוחנן, דאטומאה קאי הקרא דראויה לנר, יש לדרוש פסוק, דחיי למעוטי סרוחה מעיקרא, כיון דלולא המועטין הוה חמיה דמיטמא כו' [מכאן נדבני טומאה, אפשר דהתכן אפילו בדבר הפסול מחבילת אדם], מדי דהוה אשכח וכו' ויזכה [שמנינו דמטמאים, אט"ס סהם פסולין לגמרי מחבילת אדם] (עי' בחדושי חת"ס ל"ע"ז, סס בד"ה, ולבאורה י"ל).

מעתה נדורה לפנינו כמעלה דעת הרמב"ם, העמוקה מני יס, דהנה הוא פוסק כר' יוחנן, ולפיקר קא מידרש קרא דראויה לנר, רק לענין הפקעת טומאה מהנבלה הכרוחה מעיקרא, כמו שפרש להדיא בפ"א מהל' אה"ט (הל' י"ד), וכיון דלגבי אסורא לית ליה ללהרמ"ס הדרכה של ראויה לנר, דדריש לה הנמכר כ"ע"ז אליבא דר' שמעון, הלכך הגדול בין הענינים: הדין לחבילת גוף האוכל, שנסבל מחבילת אדם, הבנינו לסוג הלכות האכילה שלא כדרך הנאמן, כפי"ד מהח"א, היא; והדיון של תמינת רק טעם פגום לבדו דהיינו, אס פגום זה האכור לחומר והפסיד עמו, קבע כדורו בפני עמו, כפס"ו, סס, הכ"ח, הרי שכל פסוקי יאסוס בד, נצד עם מה שנתמך לנו מהגמרא בשו"ע ר' יוחנן.

פ"י זה, ויאלץ לנו מהרמב"ם אלה שני הדיונים: האחד, דאובל הנפסד מחבילת אדם, שהוא נכד, פסוק אכל אסור, אוסר, פסוק תעורבמו, עד שירבה עליו היתור, פני שיטורי ביטול האיסורים האנוני; השני, דהגס דיון ייתור הפעם הפגום חל גם על גשר כחבל וכלאי הכרס (וכמו שפסק להדיא סס בפס"ו, הל' י"ז), מ"מ דין אכילה גוף הדבר הפגום לא יאסר, ולא בשארי איסורים, אבל לא בכשר כחבל וכלאי הכרס; כיון דנדיהו הרי לוקין אפילו על האכילה שלא כדרך הנאמן, כמו שפסק סס בפס"ד, ה"י (עי' פמ"ג בסוף פתיחתו להל' תעורבות, בד"ה, ולפי"ו דין חדש"). אר"ם התוספות בנייר (ל"ז, ב'), בד"ה, נו"ע לפנס"י והרשב"א בתה"א (סס), והר"ן (כסוגית ע"ז, בד"ה, ודאחריון"), והט"ז (ריס סי' ק"ג) כולם סתמו, דהפקעת איסור מאוכל שנסבל מחבילת אדם מ"נבלה" ילפינן לה, דלא כר' יוחנן. נמאל, דגוף אוכל כזה מותר לדידהו מלד שאינו כדנדר איסור כלל, אבל לא מלד שאכילתו אינה כדרך ההנאה, מחילא, הרי קא מוסלני על הרמב"ם בהנך תרתי: א) דנהי דלמילכ"ל בעיני, לאיסור שנסבל כאשון כזה אסור מיהא מדרבנן, וכמו שהעלה המנחת כהן (בספר התעורבות ח"א, פ"ט) ורבים מהאחרונים (עי' משכ"ז רי"ס סי' ק"ג), מ"מ בהתערבו אפילו בכמות מרובה לחיטוט היחור, לא נזדו לאסור גם בתעורבות, כמו שפסקו הרשב"א (סס) והשו"ע (ק"ג, ב') וכל הפוסקים הנאים אחריהם: ב) דליון חילוק אסור כלל בין גשר כחבל וכלאי הכרס לגבי שארי איסורין דיון אכילה גוף הדבר שנסבל מחבילת אדם, כיון דלא מטעם, שלא כדרך הנאמן קא אחינו פלה.

המורם מכל זה הוא, דכיון שגורם כל הבנין של הנוג"י, זכיון להא, דדיון של שכלי הלוק ישתרע כסיד אליבא דכ"ז"ס של כל האיסורים שבתורה: להרמב"ם

לחלוף מהך קרא להחיר נעל"ס, כיון דסנר ר' יוחנן, לענין טומאה נרין לימוד נערה נכ כרוחה מעיקרא, אס כן"ה קרא דהנה ראויה לנר לכרחה מעיקרא אינערין, ואף לענין איסור לא אינערין, מ"מ אינערין לענין כרחה; וינ"ל, דכרחה אהר שנתנבלה בתהיב מותרת בלינה ראויה לנר, ועוד, חוק הפסד להפסד להך קרא למחרי פיסקי, דהר נבלה הוברה כאן, נמאל, דלענין טומאה מיירי בכרחה מעיקרא, ולענין איסור מיירי בנכרחה אחר שנתנבלה—והרי כהר נבלה מיירי קרא"ל.

אך לענ"ד, דליון כאן קובא כלל על התוס', דהנה האו דרשה דראויה לנר לא קאמרי לה לא ר"מ ור' שמעון כ"ע"ז ולא בר פדא ור' יוחנן ב"כסירות", אלא שהגמרא היא דקא יתב טעמא להקלקת ר' מאיר ור' שמעון נבי נעל"ס ולהקלקת בר פדא ור' יוחנן נבי הפקעת טומאה מחילין שפגמו, והנה, למאי דמוקמינן כ"ע"ז, דר"מ ור"ס קא מוסלני בדרכה הקרא דראויה לנר לגבי הפקעת איסור מאוכלין, יש לומר, דהפקעת טומאה ולפי אינה מהא, דכתיב, אשר יאכל — פסד לאוכל סרוח, כדדרישין בספרא (שמע"ז, פ"ט) ובירושלמי (תעורבות, פ"א, ה"ב), ולחיד נוסא, למאי דמוקמינן ב"כסירות" נבי הפקעת טומאה מאוכלין, דר' יוחנן דריש, דקרא דראויה לנר מחשש רק נבלה הכרוחה מעיקרא דוקא, לא מלחמו ר' יוחנן, בשסקו כר' שמעון לענין נעל"ס, לשבור את עמו ולסבור כאוקימתה הגמרא כ"ע"ז, דשעמא דר' שמעון הוא משום דדריש, דהנה קרא גוס' מחשש אפילו נבלה שאינה סרוחה מעיקרא, — אלא שרין לומר, דדרך אהרת לו כדעת ר' שמעון, דלאו סוכר, כיון דרש קאמר רק: נותן טעם לפגם מותר, ולא קאמר; אובל הפגום מותר, הרי שמעון ל', דהוא מחיר רק הטעם הפגום לבד, אבל לא מחשבות האוכל הפגום, הלכך אין לברק איוו ולפוטא מיוחסת בשביל היתור של הטעם הפגום: דלי לר' שמעון, דליוף איסור טעם כעיקר מ"משרת" (בהובחת החוס' כ"ע"ז, ס"ו, ע"ב, בד"ה, ואידך"), הא אסרה חורה רק כל הדומה למשרת, דהיינו טעם הבנלי פגום (כטעם היין; בהיינו נרגס במים מהעניבים השרויים בהם), אבל הטעם הפגום הרי לא נאסר טעמו; ואי לר' יוחנן בעמיו, דסוכר כזה כר' עקיבא, דליוף טעם כעיקר מניעולו עכ"ס, לפי מה דחסיק הגמרא ב"פסחים" (סס) הא קאמרינן התם, דלפי ולפוטא ו, ההכרה לומר, דרך קדרה בת יומא אסרה חורה נבי כלי מדיון, מחילא הרי נמי נאסר רק הטעם הבנלי פגום של בת יומא, אבל לא הטעם הפגום (עי' חוס' ב"פסחים" סס בד"ה, ורבנן קדירה"), נמאל, דליוף שיהיה הולפוטא דטעם כעיקר, ויאל כל אופן הטעם הפגום מכללה ומחילא, חוק לו כלל דין, כעיקר, אלא שההוא כמי שאינו (כלאן הרשב"א בהו"א"י סס, בסוף הענין, ועי' פמ"ג בפס"ו רי"ס סי' ק"ג, בד"ה, אמנם, וי"ל דהרס חו"ד, סי' ס"ו, אה ד').

רבנו ג'ע דיון אכילה גוף האוכל שנסבל מחבילת אדם אליבא דר' יוחנן — הנה, כיון דלחילת כזו נכנסה מחילא לסוג, שלא כדרך הנאמן, הרי השמיענו ר' יוחנן דעתו כזה, בפסחים (כ"ד, ב'), דליון לוקין עליה, משום שאינה ככלל האכילה באסרה חורה. נמאל, דין אוכל כזה הוא שפסורין עליו, אבל אסור.

רבבן יוכן מעשה, דכונת התוספות ד"כסירות" ה"ל היא כר', דלענין איסור אכילה [כבולט לירי אותה המדה,

(*) חמוס, סגס פניו של ספנת כהן אחת (ולא כהנ"מ רי"ס סי' ק"ג, שמע"ז ע"ז), חין וס חלא מלד ספנדא, וספנדא סס, דלחילת האיסור כע"ז כיון כיון דלכ"ס, מה שאסור וי"ל גבי טעמים: חלא מלד שסודו עס וס על דדיו כרסנ"ס כנ"ל (מ"ד מהמ"א, ס"ו), נעסע שחכנ כאן טעם סקקת האיסור על סמך סולמאל דכלל, כזו שסודו לוינא כרסנ"ס וספ"ס (וה"ב, ב'), שסמיקס כלסונס, — מרנכ כזס, כמכסר, כמסעוס של שמי פיוט מוסדות, שסמנכונס ו לו בתכלית, וזח.

להרבים יציר היבא שעליו לדון רק על סליפת עור הקיבה היבב בעץ; ולהתחיל והרשע'א ופישתם, דכוותיהו נקשין, להיוחס רבים מחד, ויתכן אפילו בהתערב חמשו של העור הזה לתוך מיעוט היחור.

אבן השן (ס"ק ל"ג) העיר נדק על דיו של שכלי הקלם, שכל היחור הוא דוקא לפני דיעבד, והיונו תשום דפשיטא ל'י, דלכול שנספד מאכילת אדם אסור מיהא לאכלו בעיניו; מחילא נהי דשרי ע"י תערובות, אפילו בהיות חמשו הרוב וגם שנחשכר בלוינו מינו (ע"י כשרי תאר, ס"י ק"ג, ס"ק ב') וכמו שהקיל השן נופי' לפני חומי כשר שתיכשו בעץ; הבאים לפנינו כשהם מפורבים כבר בכרכום של נכרים, — חמ' הרי לכתחלה אין חכמלין אפילו סליפת איסור דרבנן (ע"י כפמ"ג, חסד"ו ריש ס' ק"ג).

זורם אי תשום לא הא איריא לנדון השאלה שלפנינו, דכיון ששטם קרטי עור הקיבה, שנספד מאכילת אדם, נפלט לכמות מרובה של מים ומיני מלח; אם כן הלא כפל הוא ברוב היחור, ומחילא הרי מותרת ספיר תערובות כזו אפילו לכתחלה אליבא דר"ע.

אך דא עקא, שהאומנים הרי עושים מעשה בידים לפרכו לכתחלה, אם כן לא מובע אדם ישראל, הרי בכחאי גוונא ספק הריב"ם (ס"י תל"ח) דלמסור שבעליו בעליוהו בשביל המכירה לקנות דעלמא אסורה תערובתו לכל העולם (עין בחידושי הגרעק"א לס' ז"ס, ס"ה, וע"י דברכי תשובה שס, ס"ק ו'; שהביא מחלוקת הפוסקים בזה); אלא אפילו אם האומנים נכרים, הרי גם בזה החמירו הרדב"ז (ח"ב, ס' מקמ"ז) וכו' (ע"י יד אברהם ס' ז"ט, בסוד"ה איסור של דבריהם), דקיימי בשעת הריב"ם הגו', ולא תהר"ר מלובלין (ס"י ק"ד) והשן, כפי שמעמיתו הברורה (בס"י ק"ד, סוס"ק כ"א), ועל דגלם רבים מהפוסקים מקילים בזה (ע"י כשרה המד, כללים, מערכת האל"ף, ס' ש"ס, ובפאת השדה, שס, ס' יוד"ד) — חמ' כיון דבגד"ד הנכרי עושה כן מדייר, וזה אלו מתו"ל, הרי הכריע בכה"ל הרש"ז, שהוא בשעה חמד (אספת דיונים, מערכת חלב, אות ס') דיע להחמיר דחשיב לכתחלה.

זורית זאת, כיון דיכול להיות שקרטי עור הקיבה דנד"ד, כשנכרים תחשה ימים במי המלח, חוורים ומתרככים הם, הרי החמיר בזה הפה"ג (שפ"ד ס' פ"ז, ס"ק ל"ג), חפסם דחזור העור ונעשה ראוי לאכילת אדם, אם כן הא לא נתבטלו כלל הקרטיין במי המלח הפחוחים חששים ואסור אסור כל האבק הנעשה מהם.

אך בלחמ שאני ושאינו נד"ד, נדב"י אין לחוש כלל לכל ההחמרות הן; דכיון שמי השריה הם טעומים בחכמליה, הן מזה הכמות המרובה של המלח, לפי ערך המים, והן מזה טעמות החומצה הבלאריה שמעכשה אינה ראויה לשום אכילה מחילה, אפילו גניז שהעור חוזר מזה השריה להיות ראוי לאכול אדם, הרי בלחור הרגע תחש, שגפלט שטמו המשובח אל תוך מי השריה, שוב נפגם ונספד על ידם מכל אכילה שבעולם. — אם כן הלא הכריעו בכהאי גוונא הרבה חנדולי האחרונים, דלפגום בידיו איסור משובח, אם בלחמיות תערובת או אורח אסור אחר אינו זה בכלל חכמלי איסור לכתחלה. כמובאר בשם" חכ"ז (ס"י ק"ח) ובתש' חקרי לב (ח"א, ס' מ"ה) ונעזר בהם סובקים (שפרטום בפאת השדה מערכת אל"ף, ס' י"א, ובדרכי תשובה ס' ז"ט, ס"ק ח"ז).

רבגוצע לחומרת ההתרככות מזה ענשה — הנה אפשר לומר, דאין לחוש לה גם חפסם אחר, דהיינו: כיון דקרטי העור היו מחמלה פשוטים מאכילת אדם מזה קשיוחס המוסלגת, וכשעת חפשה התרככות שוב נחלצים במינים מיעוראליים

כאלה, שסוגמים את כל חפסם, מחילה הרי לא יאש רנע אחד מכלל פגם, ולא חזרו אסור שטום להיות ראויים לאכילה אדם, באופן שבודלי לא ענשה על דעת הפה"ג להחמיר בכה"ל. **מערה**, אם להחמירם כך, כש"כ להפוסקים, החולקים על כל אופן החמירות של הריב"ם והרדב"ז וגם על של הפה"ג הנ"ל (ע"י דברכי תשובה, ס' פ"ז, קל"ד, שהביא מכל גדולי האחרונים, שכללם גם השן, ס' ק"ד סוס"ק כ"א, הכלמי חוששים כלל להרכוך, הנה ע"י השריה שלאחר היובש כעץ), דפשיטא ופשיטא, שאין לפנינו שום פקסוק על האבק דנד"ד.

ב) צרא גם גניז רנע, כי קרטי העור, באם שהם מתרככים במי המלח והחומצה הבאריה, שוב אינם נפגמים כלל, באופן שיתכן ספיר לאיסור הנכלה לחול על הכללי הזה, — אפיה"כ אין לאסור להעמיד הנכיונות כזו או באבקו. דכיון דאנו ראויים בחוש, שאין בכח הקרטיין מ"ד פ"מ ס להקפיד החל, דלולא זאת, הלא היה די בהן כמ"ה הן, ולא היו מורחין כל"כ עם סוד הולאות מרובות בפאבריקאות מיוחדות בשביל העירוב המסודר של המלח והחומצה הבאריה והכנת האבק, אם כן הרי זה כאלו אין בכח האיסור לגדול להעמיד אם לא בציורף היותר; דבכה"ל אין בלא רין, מעמיד"א אליבא דר"ע, וכבר מובארת סכרא זו בס' שערי שמהה (ריש שער ב' ובסו"ס ס' (סס) ובתפארת ישראל (ע"י, ס"ב, סוף אות מ"ה).

ראש ד, זה וזה גורם"א אסור לכתחלה, דמחילה הרי אכתי אסור לנו, לפי הנחתנו הצורית, להעמיד בהאבק, — הנה, כיון דמדיון ביטול איסור לכתחלה נגעו בה (ע"י ר"ן, פ"י, קרוב לסוף פ"ג, בד"ה והכרין והרבי"ב) אם כן אחרי שבלחמ הדבר מוטל בגד"ד בספק: אם שבים קרטי העור, אחרי היותם בעץ תחש, להחריך במי המלח הפגום (שבלא"כ בעט המלח, וכפרס החומצה הבאריה, להקשות האובלס), אם כן הרי בכהאי גוונא מותר לגדול לכתחלה ענין זה וזה גורם"א; כהא דנקטינן, דספק איסור מותר גם לבס"ל לכתחלה; כמו שפסקו השן (ז"ב, ס"ק ח"י) והפ"ח (ז"ב, ס' ה'), והגרעק"א בחשבותיו (סו"ס ר"ז), ועוד הרבה פוסקים, שפרטם השדה חמד (כללים, מערכת אל"ף, ס' ה').

ראין לומר דכיון דאנו דנין על מילואו כזו, שהקרטיין חזרו לרכוכן וגם אינם נפגמים בכללים, הנאסר על ידם, אם כן הא נפשה הכללי נכלה, ובהיות אסור האבק הנעשה ממנו כאלו הוא כולו חתיכה אחת של איסור, הרי סרחה מכאן לגמרי מורת וז"ל, — דבלחמ יא להחיר הנה חשני שטמים: חדא, דהרי איבא בלא ספק סיקא לפנינו: ספק שחא לא מתרככו, ואין שם איסור כלל (שכך יא להחמ"ל בלא חפסם של מילואות איסור); וחל"ל, שנתרככו, שחא הלכה כלל הן דכוותא, השוללים לגמרי דין חז"ל מאשרי האיסורים; ותווינא, כיון דכל האיסור יבוא בכהאי גוונא רק מזה תרי דרבנן, דיון חז"ל בשארי איסורין להחמירם, ש"כ, אינו אלא מדרבנן (ע"י פה"ג בפתיחתו להל' ב"ה אות ב'), וגם הא דדבר העשירי אינו מתבטל אפי' בכהא אלפי חלקי המלח דנד"ד הוא נמי רק מדרבנן (ע"י פה"ג בפתיחתו להל' תערובות ח"ג, פ"א), — אם כן הרי כבר העלה החת"ם (חיו"ד, ס' ס"א) להחיר בכה"ל זה וזה גורם"א גם לכתחלה. ג) יתר מכאן נלע"ד, דאפילו אם היה האבק הזה, שבלחמ אינו ראוי לשום אכילה שבעולם, כזו ל של איסור, נמי מותר אף לכתחלה, דעד כאן לא החמירו לאסור לכתחלה את ההשמה בעור הקיבה שמיכש בעץ, אלא היבא שנספד רק מאכילת אדם; אבל היבא שברור

אין, שנכסל גם מאכילת הכלב כמו האבק דגדד, ככה: אין טוב הקוס להוחרת כיו. וראיה לה ההא דקפיין גע'י' (ל', א') ונקט להלכה בכל הסוסקים, דגודות הנכרים גודות הד'ים המורחין, דהיינו שחל שאין כחלנו חש כלום דיון, מותר להסוות בהם ומן בלתי מונבל כל מיני משקין שבעולם. והנה הנודות הם של עור (פי' בנחרא שם דל'י, ע"א, ובמנהגה הולין דק'י, ע"א, וברשי כחן במקומות) שמחילה הרי בודאי נעשים גם מאותם העורות, שדינס ככר, גין לאיסור אכילה וכן למחילה, כמבואר ברמב"ם (פ"ד מהל' מאכלות אסורות, ה"א) ואפילו העורות, הנואליס מכלל אלה, שנפרטו ברמב"ם שם, הלא להם, מדרבנן דיום נמי ככר, בלדקטין כשרע (פ"ו) ו' ופי' נפמ"ג בה, שפ"ד ס"ק כ"ב, ובניאורי הגר"ה ס"ק כ'). ואם כן, כיון שהנודות הם של כבדים, דהשקטותם אולם הם באים בודאי מכללות יסרפות ומחלות, מה מהני לנו אפוא זה שם מכללות הנלע וינ' הא אכתי רכוב עליהם האיסור החמור שחל עמם? ואיכבה לא אשמועינן חזן דהוא ליון להחמיר בהי' ההא? פטמא?

אלא על בדרך נרדף, לומר: דכיון שהעור חיוני רחוי לגודות אלא דוקא לאחר העיבוד וההתקשות; כלב, כבש שכולל בה נפקתה חמנו נחמדי שומאחו, כמו שפסק הרמב"ם (פ"א מהל' אה"ע, ה"ט) על יסוד השתנות המולין (קכ"ב, א'), כך נפקת מחנו גם היסור אכילה, אחרי שגם הוא נכלל במשנתו זו, כמו שברור להרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות (ס"ט). והיינו גם לגבי הפקעת איסור אכילה דקדק שפיר ה"ה" (שם בהל' מאכלות אסורות) מלבן הרמב"ם, דאלו העורות, אם עבדו לו הלך בהן כדי עבודה, שהן מתקשין, חין קרויין אובלי.

והנה, ענין עבוד העור והתקשותו בודאי שפוטם מאכילת הכלב, כידוע בחס, וכמו שמוכה נמי להדיא ברמב"ם (שם בהל' אה"ע): דהרי, אחרי שהוא פוסק בהל' י"ג, דמפרת בשר הנבלה לא תאור כי אם לאחר שנספלה מאכילת הכלב דווקא, מחילה אם איתא דענין העבוד, המפרת אלה העורות, שפרסם לעיל בהל' כ', שדין ככר מחס, לא הניע עדיין למדרגה זו, הרי יסמור הרמב"ם את עמנו, מיני' ובי', אלא ודאי, דתרווייהו חדא שיעורא נינהו.

דרי יונא לנו מדין הנודות, דהיבא שהאובל נעסד כל כך עד שאינו ראוי גם לכלב, הרי הוא מותר אפילו לנחלה.

ובשעם הדבר יס לומר, דהיינו משום שבין שכלתם חין אובל כזה אלא עפ"ה בעלמא, לא אחשבהו חז"ל לגזור עליו חומרת, לנחלה.

והנה הרמב"ם (פ"א מהמ"א, ה"ט) סובר גם כן הך קולא גודות, ונריך אפוא לומר, דאף שפסק כר' יוחנן דהפקעת האיסור מהאובל הנכסד מאכילת אדם היא רק משום שנאלץ שלא כדרך ההנאה, שלפיכך אין נכה טעם כזה אלא לפירו מתקלות, אבל לא להחירו לגמרי. — מ"ח היבא שהניע האובל למדרגת הפסול מאכילת הכלב, כשיטת בבה"ט להרמב"ם, דליו: נכנס או כלל לסוג הטעם דשלא כדרך הנחתן, משום שגלו חין בעלם שום לחא דאיוסורא, וסברא זו נפקא שפיר להרמב"ם משיתר ר' יוחנן נוס', דהרי הוא, לפי הטעם מדברי התוספות דבכורות (בד"ה ואלוה"ה הנ"ל), המום הכי הוא דקא דרש קרא דר"אויי לנר" על הפקעת שומאח, ולא על הפקעת איסור.

אף דקרא נבי אכילה כמיס, מהני דלדירי' נהא פטות דקרא למעט רק נבלה המרוחה מעיקרה, שמיטות כזה לא יאיר לגבי איסור, כיון דשם שפוטא כללו הכי, דנבלה כיו, שפוטא בעלמא היא" (זה שאינו שפוטא נבי שומאח); מחילה, כיון דר' יוחנן נוס', שהפסק מאכילת אדם אינו מוריד לדירי' את האובל אלא למדרגת האכילה שלא כדרך הנחתן, כדור לו מיהא נבי מרוחה מעיקרה, דהוא אינה אלא, שפ"ה בעלמא" — אם כן הרי ליבא שום סברא להחמיר בזה אפילו רק לענין לנחלה, בשטה שאנו רואים, דאפילו ר' מאיר, המחמיר נבי נוחן טעם לפנס, מודה נבי מרוחה מעיקרה, דמתעסקין לה שפיר מהקרא דר"אויי לנר", כדליתא בסוגיא ע"ו, ואם במרוחה מעיקרה כן, דאכתי חווא לאכילת הכלב (פי' בחוספות, שבוטות כד', א'), כרוס ד"ה, אלא בדרבנן, כש"ה היבא שנספלה גם מאכילה כיו שריא פטותה או במדרגתה המרוחה מעיקרה (בדברי רש"י ב"בכורות" שם, בד"ה המרוחה מעיקרה). **מעתה** מוכן מאליו, דמה שהעיר הש"ך דהחמיר של שכלי הלכך לענין עור הקיבה הוא רק לגבי דיעבד, היינו משום שאינו ידוע לנו בדרך כלל אם הניע למדרגת הפסול מאכילת הכלב, אבל היבא בידוע כזאת אם מלד כולם היוכס, או מלד עיבוד וכדומה, ודאי דם הש"ך יסבור, שמוחר אפילו לנחלה, כדקפיקין נבי עור הנודות, וסברא זו בטוגת הש"ך הנה נלנה בכר כרוח קדשו של הנרעק"ל דל נאשומותיו (פ"ס ר"ו בד"ה אומנס כנדי"ר).

וכן פסקו להדיא להלך נכחיו נוגא: נחשו' מים חיים לבעל הפר"ח (פ"ו י'), דקאי גם בשיבת המנחת כיון לענין החומרת לנחלה נבי אובל שנספד רק מאכילת אדם והעבדי יוסף (פ"ו ק"ג) כשם הבתי הכהני ודוע אחת (ה"ב, ר"ס פ"ו מ"ח), ועוד כמה פוסקים, שביא השדה חמד (כללים, מערכת הנו"ן, קרוב לפ"ס כ"ד). — **תבנא** לדוגא, דאם ככל אחד מהשערים הי"ל לבדו יס בו כדי להחיר העמדת הנביטות בהאבך, קאנולאכ פולווער", — כש"ה אפוא, בהנפרסם כולם יחד כנדי"ר, דודאי חין כזה שום פסקוק ובתי מיהוב בעולם.

יהורא ל"ב צירלסאהן,
אבדיק קעשנבו ויהגרי.

סימן ח

שאלה ע"ד השפארערס עם שפרעניגענס לתחיבת הנרות, ובכמניע הנר לבסוף כשנשאר עדיין קלח מהנר, שפרעניגענע דוחקת על השמחלה עד שנכבה, מה הדיון בשבת, והעולם הנוהג ביתר בזה: **תשובה** הנה מקור הדיון הוא בשבת (מ"ו): נותנין כלי תחת הנר לקבל ניגולות ולא יתן לתוכו מים, י"בויק גם ה"ם דואת הוי קירוב כיבוי, לזאת נזרין ע"ה אמו שבת, משא"כ במחילת הכלים עיי"ש בסוגיא. **א"כ** לכאורה גם כאן שהוא מחזק את השמחלה ומכבה הוי קירוב כיבוי, ושוכ אסור גם תכפוי אמו משחטיבה כמו בתחתי' הי"ל, אולם יס לגרד לפי חיי הא' של החום' על הירושלמי דמחיר בתחילת מים אף בשלג וכרד כלי הפסק כלי, והוא הויק הש"ס דירק דלחור ליתן מים תחת הכלי משני קירוב, ומחלק החום' דשם בירושלמי אף דאין שום דבר המפסק, מ"מ כיון שאין האם נופל לתוך המים להדי' ולא ניכר כ"כ הכיבוי כי האם שהמים תחת הניגולות תמס והוי שפיר קירוב כיבוי, ונזרין

וגורקן ספיר ים מעטוי עייש א"כ לפי ה"ה כאן לא
 ניכר להדיא שהוא עובד גרם כיבוי, רק לעורר החוקת
 הנרות ול"ה מנהגות של שמירת הירושלמי, אולם גם לפי
 דמיון התיב"ש גם בקוף דמיון דלן חלק על הירושלמי,
 א"כ לפי לאורה גם כנ"ד ים לאסור, אך אפשר לומר
 כיון שבבשר תחיבת הנרות נחוס לא נעשית הכיבוי
 עדין רק לה"ה מרובה, וגם לא ניכר שהוא תיחב לעורר
 כיבוי, לזאת כאן עדיף מנהגות של כל הפסק בלי
 והיו רק גרמא, וגם דלא גרע משליל שאלו בו את האור
 דמותר למת מים מלך אחר המוס דהיו גרם כיבוי במבואר
 בלוי"ה (ס"ו בל"ד) וז"ל במהרש"ם נוסב סתירת הש"ס
 שבת (ק"י:) שבתובא דגרמא ברי לב"ק (ש) גבי יורה
 דהיו מלמדת מהשבת אף דהיו רק גרמא, שהיה ג"כ
 מטיע, ומחלקים דמס כב"ק אף שהוא עובד רק גרם,
 אבל עמם המלמדה כל כב"א חובק בשבת עשייתו, לזאת
 חייב, משא"כ גם בשבת שהמלמדה נעשה אה"כ, וי"ל רח"י
 לחלוק היה מרמז"ס ה' שבת (פ"ט ה"ד) אחד נותן את
 האור ואחד את העלים וכו' כולם חייבים משום מוסב,
 אבל אם שבת אחד את הקדירה ההלך וכו' אחר ונתן את
 האור וכו' גנים האחרונים חייבים וכולם פטורים, וקשה
 לגאורה החלוק מריבא לסופא וביאר כ"מ שם דבריבא
 דכול שבי ב"א, לזאת בל"ס חייבים, אף שהרשב"ן
 עשה רק גרם להיבטול ע"י הבאת האור, אבל בסופא דמיורי
 כולא"ה לזאת חייבים רק הנותן את העלים והמניס במה
 נמרו המלמדה יעוי"ש, ולפי"ו ים להנין סבת הר"ן ס"פ
 הכנה החולק על הרשב"א שם וסביר דהק מובית חייב
 משום כוח, אף שאינו עושה שום פעולה בנפ"ק הייית
 האות, רק בחוקק בלדדים ויגיד אות מילא, וסברתו
 כנ"ל כיון שהאות נעשה חובק ע"י כחו וגרמא בשבת
 עשייתו, כאופן זה גם על גרמא חייב כמו בזורה כב"ק,
 והרשב"א וסבור דאף כב"א הו"ו רק גרמא לגד היבא שאינו
 עושה נוף האות בפועל ופטור, והא דמתייב הש"ס ב"ק
 גבי זורה הוא כסבת הר"א שם משום דדק המלמדה
 כנ"ל יעוי"ש:

רובה ים לבאר פלוגת הרשב"א והר"ן גבי זידה בעל
 זבי שבות לעורר סתירת הבית ולזידת הזני מעט
 דש"ה, והר"ן מקשה דהו"ו פ"ר, ולהל"ל דהולכים לסיפתם
 בסו"ס הטובה הנ"ל, הרשב"א סיבר דעיקר הנשילה הוא
 לעורר סתירת ביתו שהוא היבוי יותר ותמיד אולגין כתר
 העיקר במבואר בת"ס (פ"ה נ"ג) על דלקת הדיוט בטל לגבי
 גבוה, לזאת אף במתכוין לזידת הזני ג"כ הו"ו רק גרמא
 בעלמא במבואר בש"י געין (נ"ג) בהכלים סרה לרבהק ע"י
 סתירת המידות, לדיון שהנסיפה סתירת אף שמתכוין ג"כ
 שחידוש הו"ו רק גרמא ואף שנגמר חובק הזידה בשעת
 עשיית הגרמא, כזה הרשב"א חיל לביטוי דהק מוכות,
 דהיקא עשושה רק גרם אף שהמלמדה נעשית חובק ג"כ
 פטור, והר"ן שחולק גבי זידה חולק לסיפתו גבי הק מוכות
 שם דגרמא כה"נ חייב, לזאת שסור הקשה גבי זידה דל"ה
 גרמא כיון שהמלמדה נעשית חובק, א"כ כיון דל"ה גרמא
 שסור ומחייב אף בלוי"ה מתכוין משום פ"ד כמו בכל מלמדות:
ולכאורה ים לגד עוד דמבואר בש"ס א"ה (ס"ו רס"ה)
 להמיר מעטוי בלוי"ה מתכוין לכיבוי יעוי"ש
 לזאת גם כאל דעיקר חלילת השפארשם הוא להעמיד בהם
 הנרות ולא לעורר כיבוי, ואפי' אם מכוין האדם לעורר
 כיבוי ג"כ שלא יהי' ריח רע, ה"ה הרמ"א מתיר ג"כ אפי'

אם מתכוין לעורר כיבוי ג"כ, ואפי' לפי הרמ"א גם
 שדוהה שבות הרמ"א ואוסר במכוין לכיבוי, מ"מ כאל כיון
 שדוקר כוונתו לעורר דבר היתר להעמיד בהם נרות אף
 במכוין ג"כ לעורר כיבוי, א"כ חוב זה דומה לסבת
 הרשב"א בעל הבית יזבי כחיו אם מתכוין לבואר הבית
 אף במתכוין לזידת הזני ג"כ, בטל המהשבה של זידת
 הזני לגבי המהשבה של סתירת הבית שהוא עיקר כוונתו, כן
 ג"כ עיקר מתכוין הוא להעמדת הנרות, לזאת אף שהוא
 מתכוין לעורר כיבוי ג"כ נחשב לגבי כוונתו העיקרי, אף
 ים לדחות דל"ד להשכ"א, כיון דכל האיסור מעטוי הוא
 גורם אבן מהשכ"א, א"כ כ"ו במתכוין לכיבוי אף
 דמיתא דבטלה מהשבתו מ"מ ים לעורר אבן מהשכ"א, כיון
 דמ"מ מתכוין לכבות, ורק היבא שאינו מתכוין כלל
 לכבות כזה כתב הרמ"א דל"ס לעורר אבן מהשכ"א, ול"ד
 כלל לדברי הרשב"א כמובן:

עוד ים לגד לפי"מ דמבואר בחיי אדם גם א"ר דלעמ
 העורר ים להחיר היבא דהמים נחוסים בלוי"ה הנר
 מעטוי דל"ס להיגור כזה אבן מהשכ"א דהכל יודעין
 דאבן לזיט כנר דלוק ונדול הוא מזה ולא יבוא לזיד
 שבה יעוי"ש וכו' בתוס' שבת (נ"ו) ד"ה כמה אשה א"כ
 גם כאל בשכאפרשם אם יבוא לעשות זאת בשבת ויטכר
 לשלול הגר וזהו מובדל אדם ולא יבא לעשות זאת ים להחיר
 לחקוב בהם הנרות מעטוי וכל לזידו ההותר בייבוס רק
 בשבת שהולכים מעטוי, א"כ ביו"ש שדלוקין בלילה,
 אפי' ניתא דהו"ו רק גרמא אסור מדגרנן למחילה, לזאת
 אבקש מכו"ד (*) הכני השערי מורה שבידו זאת:

הק' אהרן, לצרר הצוי חופ"ק סקאלבמיערו

סימן ט

ב"ה שערשון

בסתפקרי מו' בלוי"ה חקרי הראות שקורין קידושנעני
 אי רשאי להיות דיון להלילה כיון שאינו
 רואה מרחוק כשאר בני אדם:
והנה הא ודאי דלא רואה דרך בתי העינים המצויים
 עמה לאיתם קרני הראות שיוכלן לראות על ידם
 מרחוק, דודאי דרשאי להיות דיון להלילה בעת שהולך עם
 הכני עינים כאשר האריך כזה בת' שבו"י ח"א ס"ו קצ"ו
 דוקן בכדי ענינו מראית והל"ך עם בריללע"ן רשאי להיות
 דיון להלילה ורמזו הבא"ה ר"ס כדר חלילה, ואם ש"ס לי
 סקפוק על השבו"י ממד"ס ההוי"ט פ"ל דכלים מ"ב כשם
 הרמב"ם דהרואה ע"י וכו' לא יראה במקומו האמיתי וגם
 לא בשעורו האמיתי עיי"ש והשבו"י לא זכרו שם, אולם
 כבר הורה זקן, וראיתי אה"כ בתפארת ישראל ש"ס על
 החוי"ט שהרמב"ם לא כוון לבתי עינים עיי"ש, אולם כי
 קמביעיל לי אם אינו הולך עם בריללע"ן ורואה רק מקרוב
 אי רשאי להיות דיון להלילה מי ניתא כיון דריבנה מורה
 בפירוש לעינו הקנים צריך סתרי מראיתו שלמה כמו רוב
 בני אדם שרואים עם מרחוק, או כיון דמקרב רואה ממש
 כמו שאר אדם, לית לן כה:

והנה לפי"מ החוס' ר"ס מות חלילה גד"ה ש"מ הדר
 כ"י ר"י דמסקנת הש"ס הוא דלא איתרבי כלל
 מלעיני הקנים עיי"ש בשם ר"ת דמה"ש סומא בלחית מעיניו
 כבר לחלילה ומשמע דמדמי החוס' חלילה לדיוני מחוסות
 דקוי"ל

אנו עומדים בבית הספק על הנוכח שם הם רבאי לחיות
דין אפי' בלי בתי העינים ולע' ;

שורב ראיתי כש"ח ח"ס אפי' ח"ס סי' צ"ב בדיון סכנה
הוא מבואר מרחוק אי כשר לחליה שפקק שאל
לאפשר מאחר דכתיב לפני הוי"ו ; הוא בדכתיב באוניה
ובני' דוקא שמיעה וסא וכתיב ח"ס דלפניה לא ושמע
שמיעה בלל . ועוד אפי' דכתיב שמיעה וסא מוכח כהגונה
דכל שמועס אס סכנה אנו משמע מרחוק שפיר מוקרי
בתי' גם לענין הקהל דכתיב למען יבא ויבא באוניהם . וכתיב
ח"ס ב"ס כח"ל ומרמז' נופי' מוכח כן מדפסל און
אחת שאיה שמיעה וסא ולא פסל ככדה אנו ואין לומר
דחמילא מכתשע ז"ל דל"כ גם בראייה עין נמי נוחל
שהוקים בכתה עינים פסורים מהרריה וזס גלא להזכיר
כ"ו באינו סומא הייב ע"ל . הרי דפסוקא לי' מלחא
דככדה עין לראות הוא ראי' וסא ;

ובענין ח"ס אי חזרי' . הנה בתי' גם נבי' מבידה דידו'
בככדה אנו מבואר מרחוק סכס דלוינו חוס בלל ,
וגרסה לפ"ו הנה' סכנה עיניו נ"כ לא חסיו חוס . אך קת
יס לזום לפת"ס ח"ס' גם דעיקר החומרא הוא גלא ראי'
בעל חוס בעיניו עיי"ש . והנה ברמב"ם ס"ח מביא מקדס
ה"ו כתב מי שחזקן רוב עיניו ישלחן משע ככדה שרואה
אור או ככדה ברינה לדקדק ברא' חסיו חוס וככ"ח גם
כתב דמירם ביה סבי סבס' ככונה' בדידות (דף ח"ה) . והנה
לכאורה אומן חלוסי הראות ככונה' להביט למרחוק עיי"ש
משע רובי עיניו ואפי' יס לדקדק סמא חסיו חוס , אולם
הנה בנב"ב' מוקל גם בתי' יס לי דק בעיניו שהוא ודאי
חוס כל דלא סבס' לזרעא מרבנן או שהוא דיון קניס' , ואס
כי ח"ס' סי' צ"ג מייבס קוביתו מן הש"ס הנה ראייתו
כחש' מהרמ"ס ח"ס סי' ק"ו הביא בשם סו"ת ר"ע אינר
מינא סי' ס"ד דכספק חוס יס להקל לענין הלואה כיון
דהוי רק חומרא בעלמא חוס יס בנ"ב בשו"ת עשרת חכמים
באה"ע סי' ע"ו ואפי' עיי"ש בנ"ד לא עדיף מספיקא דוס
להקל כנלפ"ד .

צבי הירש שענקער מיי"ן בפה"ק הג"ל .

הערות וחידושים

סימן י

ביה סאקארי

בשלהי יבמות . מניא אין בודקין עדי נביס בדו"ח דברי
ר"ע רט"א בודקין וקמיפלגי בדרי"ה דארי"ה דבר
חירה ארי"ה ודרי"ה בדו"ח ומ"ש אמרו ר"ח אינו צריך דרי"ה
בלא מעטל דלת כפני ליון מה סכר כיון דארי"ה כחונה
כד"ח דמי , והרמב"ם ספי"א מה' נירובין פסק כר"ע דא"כ
ע"ג בדו"ח וכתיב הטעם משום החרת ענונה ומשום דהוי
דבר שאסור לעמוד על כוריו שלא חסי העדים ומילתא
דעבודה לגלוי לא מבקרי אינר , והקשה הלח"ה למה כתב
כעס הדס משום מילתא דעבודה לגלוי . ומשמע דהויא
לויכא הטעם דעבודה לגלוי צריך דרי"ה , ולמה לא כתב
הטעם באחרו בנ"ח דכיון דארי"ה כחונה כד"ח דמי ומן
הדיון אפי' דרי"ה ואפילו היכא דלא עבידא לגלוי ושאר כ"ע .
ורגבה הלח"ה ר"ל דפ"ל להרמב"ם דח"ס בנ"ח כיון דארי"ה
כחונה כד"ח דמי אין זה עיקר הטעם דלא כחונה
ליכא עממא דעמילת דלת דלא ארי"ה ר"ס הויקין דכחונה
אשה בזבנית דיתר מזה סה"ס רוצה ליסא האשה רוצה
להנשא

דקוריל בחר"מ סי' ו' דסומא בלחת מטינו כשר לר"ח . ומלחמי
בפת"ס לח"מ סי' ו' סק"ד ב"ס הכרז' דמי שכתו עיניו
היינו סומא חלובי הראות אבל יכול לראות כשר לר"ח ע"ס
והספר אינו תמי' ואפשר דעממו לפת"ס השמ"ע דמה"ס
פסול סומא כ"י עיניו לר"ח חסיו לדרי"ה גם כיוס הוא
כלולה , והש"ס דוקא כסומא לנחרי אבל כל סובול לראות
קתא טוב לא דמי ללילה וכשר לר"ח . וסס למ"ס הע"ס
בטעמא דסומא פסול חסיו לענין סומא כ"י עיניו איתקס
רוביס לנטיס גם לרבנן ודוקא כסומא בלחת חטינו
איתרביא חובטנו את העס בכל עת וע' תומיס מה שהסביר
דברי הע"ס וכת' סמ"א ח"י סי' ל"ס ביה אפי' כ"ו
בסומא כ"י עיניו לנחרי אבל כיה עיניו מהסתברא ד"כ
איתרביא חובטנו את העס בכל עת דהטעם ש"י הרי"ף כפ"ד
דסתדרין חסיו דבלחת חטינו רואה עמי חלובי עממא
כלילה עיי"ש זה סייך ב"כ לכה עיניו דעיי"ש רואה עמי חוב"ס
כלילה כ"י נראה עממי בל הכרז' ולפ"ו לדברי החס' גם
ר"ח דסומא כ"י חטינו כשר לחליה נראה פסוס ב"כ דהנך
חלובי הראות כשרין לדיון חליה אפי' בלי הכרז' .
והסב"י הגל' שהוצרך להכרז' עיי"ש מיי"ן שפי' לראות הרוב
או החליה בלי הכרז' עיי"ש ע"כ הוצרך לחקור ב"ס רוצה
ע"י הכרז' אבל אס רואה גם בלי הכרז' עיי"ש מוקריב
ע"ס אפי' באינו רואה מרחוק כשאר כנ"ל שפיר חסיו
רמי' מעלמא לשטת החס' . אולם עיקר ספיקא דרי' לסימא
ראשית' ומהר"ל דסומא בלחת חטינו פסול לחליה אפי' כ"י
דכשר לדיון חובטנו וכ"ס רמ"א ז"ל כרוס סרי"ה ולפ"ו
צריך לומר דחלשי חוקים ולפינן דצריך שיראה בשתי עיניו
דוקא וכ"ס מהר"ל להדיא דאפי' דמסקת הש"ס דלעני' אפי'
לנחרי הדיונים לחחו רוק הויא מפי היבחה אפי' מחרא
אפי' יודי כפיו דצריך לראות בשתי עיניו דוקא ועמ"ס
עליו בקרבן נהגאל ר"ס מ"ח , והכתא איפכר דכתי' דוקא
ראי' ברייה וכל ככה עיניו ואינו רואה מרחוק אמתעס
מלעני חוקים וסכול ;

אח"כ מלחמי בנב"ב' מניא ר"י קניא כמסתפק בתי ש"ס
לי דק בעיניו ונהתך הדק הוא ושאר בו רוטס
קתא אבל הוא רואה בו ומבדיל בו מהראות . וכ' הנוכ"י
הנס דתנן כפ"ס דננטיס כהן סכה מאור עיניו אין רואה
את הננטיס ר"ל דכתיב חסס דכתיב לכל מראה עיני סכה
אבל סכה דלא כתיב לכל מראה רק לעיני חוקים כל כדואה
בשתי עיניו סני אפי' באין מראיתו שלמה עיי"ש באורך
ומתהלל אומר דמחיתו מ"כ בנב"ב' דננטיס כל ככה אפי'
מראית עינו אחד פסול , ולא הזכיר דברי התו"ע שם כ"י
איפכא דדוקא כיה מראית בתי העינים אבל מראית חד
עין לית לן כיה דסומא בלחת חטינו תנן ולא כיה מראית
עיני . ולפ"ד התו"ע הל"י כסוכרא דהנוכ"י סס דלא כיה
אלא מראית חד עין לית דין ולית דיון דכשר כדרי אפי'
בננטיס כשר ועיקר מה שחמיר מהר"ל לפי דמחיתו חליה
לננטיס הן אחת שלכרי התו"ע אינס מוכרחים לפע"ד
דמה שהכירה מדתנן סומא בלחת חטינו ולא תנן רכונתא
סני אפי' כיה אחת חטינו לדעתי לא מכתעס דמחיתו
נקטת לא זו ח"ק זו לא זו סומא חסס בלחת חטינו אלל
ח"ק כיה מאור אחת חטינו אינו רואה את הננטיס , והכי
נקטי' הרמב"ם כפ"ס מהט"ל ה"ה בלשון אפי' עיי"ש . גם
דקדוקי סל התו"ע מלשנא דקדא לא הבנתי שפיר דהא
אדרבא אפי' דכתיב כל מראה עיני הכהן הא ליכא כל
מראה בתי העינים אפי' כיה רק מראית חד עין אינו
רואה את הננטיס . אבל עיי"ש חיהה על הנוכ"י גלא הביא
דברי התו"ע , אהנס ב"ה דכהה מראית בתי העינים

לכאמרה וליכא נשילת דלת וד"ם דרין הוא דלרין דו"ם אלל דאקלוי רבנן משום שינונא והוא מילתא דפכידא לנלווי ע"ס , ויה דו"ם גדול למחר דלרין זה טיבא הפעם דהא מפורסם אמרו גמ' ח"ס כיון דליכא כחובא בד"ם דמי , אמנם י"ל בזה דלשם הקצווא כגון הקצב דר"י הרובץ שם ה"א בכחובא ל"כא נשילת דלת וד"ם דמי דמי ותימן דלת ל"ם רבנן בד"ם והובא ב"א"ת ב"י י"א ס"ק ה' , והש"ס ל"ם רבנן בד"ם נראה דלרין מילתא דפכידא היא ומילתא כאלוי רבנן , דכשנדרין ל"כ א' דתקשה התמטותין דתמן הדיו ומד"י בד"ם והמנוח ספר שמונה בתוכו כו' , והתקן ד"ם ד"ם נ"ס ד"ם בד"ם רק רבנן תקנו דבר"ם א"ל דו"ם עליו הנשול דלת בפני לון ותמטותין קמי ד"ם קודם התקנה ובד"מא לאחר התקנה רבא אמר התמטותין בד"ם קנסות וברייאא כדולאות והלואות וסירש"י תרומותיו בחר התקנה דרבנן ותמטותין בד"ם דליכא לחיוב נשילת דלת ובעינן ד"ם אלל כדולאות והלואות דליכא לחיוב נשילת דלת א"ל דו"ם , א"כ מובא דלרבא לא אחרינן ל"ם רבנן אלל דכיון דהתקנה משום נ"ד לא תקנו רק במחון דליכא משום נ"ד כמו הלואות אלל בד"ם דלת שייך נ"ד לא חקינן רבנן , וה"ל י"ל בכחובא דליכא נ"ד לא חקינן רבנן וצריך דו"ם , רק ל"ם דלת תהלין כיון ד"ק להדולאות והלואות י"ל הוא סברא ד"ם רבנן אלל דככל חילי דמחמא לא בעינן דו"ם משום הלואות דליכא לחיוב משום נ"ד , ולכן לטותי הנ"ל שם סביאור הא ד"ם שפיר אמרו דכחובא הוא בד"ם אף דכחובא ליכא נ"ד ל"ם רבנן וכל היכא דליכא דררר דמחמא תקנו דל"ז דו"ם , אלל הרמב"ם שפס"ק משדות כרובא דכד"ק צריך דו"ם , חזינן דכחובא דמחמא דלת שייך נ"ד לא חקינן רבנן , וא"כ אפשר למחר דכחובא דלת שייך נ"ד מן דיון בעינן דו"ם , ולכן הוצרך למחר דמשום שינונא הקילו למחר מילתא דפכידא לנלווי לא חקרי חגיגי , אולם י"ס לשדות נראה בזה דהכ"ם כתב שם א"כא דהרמב"ם דר"ם ורבא לא מליני בזה ונס ל"ם ד"ק צריך דו"ם , ובכ"ז אמרו דכחובא הוא בד"ם , ועפ"ל דק בד"ק לחוד אמרו דלרין דו"ם אלל בד"ם ל"ם רבנן , ועפ"ל דק בד"ק לחוד אמרו דלרין דליכא נ"ד וכמו שהקילו בזה דל"כ מוחסין , וכ"מ מרבני הרמב"ם ע"הו שם שכתב בד"א כדולאות והלואות תהנות וחכירות וכו' , ובתמנות וחכירות נ"כ ליכא נ"ד בפני לון , וע"כ דס"ל להרמב"ם כח"ס תהום והר"ם ר"ס סנהדרין דכחובא אשה ירושות ותמנות בכלל הדולאות והלואות ול"כ מוחסין ודו"ם כדו שמשול דלת בפני עטוי עולה אלל יסחוק ע"ס שפיר לא יכונן את עדותן ע"ס , ובפרס בכחובא דליכא נ"כ הפעם דמשום חילי ובח"ס בחו"ה הרמב"ם והתמטותין ביכחות שם , וע' בב"י בחו"ה ס' ל' , ובפרס אמרו גמ' דכחובא הוא בד"ם ול"כ דו"ם , וא"כ דהק"ל להם הוצרך הרמב"ם למחר הפעם דמשום שינונא ומילתא דפכידא : ור"מא"ת ל"ל ליכא דברי הרמב"ם דלוי בזה לשיטתו דכחובא צריך להנין גמ' דיכחות הג"ל הן אמנם דעדי נשים דמי ל"ם משום דליכא כחובא , אלל מה"ס הלל נ"ס ד"ם בעינן דו"ם כדלחרינן תהם דכחובא משפט אחד יהיה ל"כ רק דרבנן תקנו דר"ם א"ל דו"ם , וא"כ כשעדינן העדים שמת בעלה כלא כלא דו"ם מה"ס לאו עדות הוא כלל והוא א"ל תמורה ע"ס דין דלורייא ואין שרינן הוא א"ל לעלמא , דכשלא בד"ם כיון דרבנן תקנו דל"ז דו"ם הסקר נ"ד הסקר אלל איסור א"ל לתיקן אול , ועפ"ל נח"ס כמה אחרונים דתקנו דרבנן פוסלים על דיוני תורה להיות כמו דלורייא דלחרי שחקו סמכים זה הדבר נעשה כאל תורה , ובפרס בעינן קידושין דלולין בחר דו"ם דרבנן משפט כל דתקנה אשתא דרבנן תקנה , ולכן התקנה

אמנם בזה הדין דהתקנה בזה"ל דרבנן דלחרי מקודשת מובא בזה"ל שם דה רק בחר דרבנן אלל בחר דרבנן כגון חק נוקשה בתחלת שם דהוי מחן דרבנן ושפוח דרבנן חושפין לקידושין , וכד' הרמב"ם רס"ה מאיסות כח"ס הכ"ם שם , וע' תוס' חולין (ד' כ') ד"ה מותר כו' ובכ"י ס' תמ"ט ס"ק ו' , וע' בשע"ס ס"ג תמכירה שלמד חזה להך כלל דתקנו דרבנן פוסלים להיות כמו דלורייא דזה רק בחר דרבנן אלל חרי דרבנן אינו מביא לר"י דלורייא , וי"ס לפסוח סמוכין לזה ח' תהום' במגילה (י"ב ב') ד"ה ור"י כו' וביבמות ס"א א' ד"ה חלי כו' שמתקנים בין חד דרבנן לחרי דרבנן , וכ"מ ק"ה בגמ' דכבורות כ"ז כ' אכע"ה סומא ע"ה דרבנן סומא חקין דרבנן ובח"ס מההר"ם אלנאיו שם ס"ד אוח ת"ו ע"ס וכ"כ הכ"י ביו"ד ס' ס"ל והמ"ל ס' תחרותות ה"ו וע' מנ"ה ס' קפ"ו סק"ז וס' תרפ"ס סק"ד ובכ"י ס' ס"ט ס"ק כ' ובתנ"ה תלוי שס"ג , וא"כ זה הפעם שאמרו בגמ' כיון דליכא כחובא בד"ם דמי אינו עולה ויפה רק למ"ד כחובא דלורייא דה"ה הוי עדי נשים בד"ם דהא י"ס בזה דין מחון דלורייא והוי העדים כלא דו"ם רק חד דרבנן דה"ה נ"ס ד"ם כפי דו"ם ורבנן תקנו דר"ם לא כפי דו"ם ומד דרבנן תביא לר"י דלורייא וכיון דחקינן רבנן דל"ז א"ל דו"ם ועדי נשים הוי מה"ס כד"ה משפט כחובא דלורייאא ספיר י"ל דהעדות כלא דו"ם הוי עדות נמורה מה"ס ככל תקנה דרבנן פוסלים להיות ככל תורה ופסתקן איסור א"ל ומותרת לעלמא , אלל למ"ד כחובא דרבנן הוי חרי דרבנן דהא מה"ס לא דמי עדי נשים ל"ם דליכא כחובא ואין זה דין מחון רק דרבנן תקנו כחובא והוי ד"ם ורבנן תקנו דל"ז א"ל דו"ם וא"כ הוי חרי דרבנן ומד דרבנן אינו נעשה ככל תורה ואינו תביא לר"י דלורייאא כח"ס הפעולה ה"ל , והשתא א"ס דבגמ' שם אמרו זה הפעם ל"רע דהוא תמ"ד אין בודקין ע"ז ביו"ד לפי הגירסא בב"ם שם ור"ם ס"ל כחובא דלורייאא נח"ס השח"ק בכחובות (כ"ט ב') וכ"כ מה"ס נ"ס המרדכי ס"ק דכחובות ע"ס , ולר"י ספיר אמרו המעם דכיון דליכא כחובא בד"ם דמי דכחובא דלורייאא ולא הוי רק חד דרבנן מושיל לדלורייאא , אלל הרמב"ם לשיטתו בפ"י מאיסות ה"ה

דחמור דחשכני כד"ל שאם אחר אי עדות נפילת ור"ך
 מה"ל נס כד"ל. אבל בדיוקו דקולו אפילו מה"ל אי
 כד"ל ובדיוקות אין חילוק בין ד"ל לר"ך ע"פ. וא"כ
 י"ל דמ"ש התוס' דמחמת הדור' לא מיקרי כ"ח זה רק
 כד"ל לר"ך דר"ח הרכה כבדיות ואם יבאשו וז"ל עדות
 כפלה התוס' ודאי אמרין דקודם שנמנר ד"ט לא היו כ"ח
 דשאל רמ"ה עדים שידעו שזכרין כבדיות הרכה
 ולא רמ"ה כדאי אדעתיהו למיבדק כולו האי כמו שפירש"י שם
 ס' ב'. ואם יבואו לא יהא עדות קיים דאם יבאשו
 וא"ו כבדיות יהי' עדותן בטלה ובדיוקות עכודי דפטו
 סנה"מ סי' ל' ס"ק ב'. אבל כד"ל דאפילו מה"ל אי רק
 הקירות ולא בדיוקות ואם הכחשו וא"ו כבדיות כחיה.
 אי"כ קרוב לודאי שיבואו עדים וישידו ויהי' עדותן קיימת
 דבחקירות לא עכודי דפטו ואם יבאשו כבדיות לא יבטל
 עדותן. ומ"ש בגמ' דלענין קנס נכרא לאו בר משלמין הוא
 אין הפעם מחמת הדור' רק כפירש"י משום דאי מודה
 מיפטר. דרק בעדות נפשות הולכנו לומר הפעם משום
 דר"ח דלא ס"ל כרש"י דאי מודה מיפטר. אבל בקנס נס
 התוס' ס"ל הפעם דרש"י לכוין דאי מודה מיפטר נכרא
 לאו בר משלמין הוא ונמאל דהם מסבדי ל"י כעדותם
 ולכן משלמין העדים. וא"כ הא דאחרו בגמ' כנגיבה פו"מ
 דמשלמין העדים דבעידנא דמסבדי נכרא לאו בר משלמין
 הוא. ע"כ זה רק הקנס היינו נ' וד' דבזה לא היו כ"ח
 קודם שנמנר דאי מודה מיפטר אבל הקרן שהוא מחון
 דאם יודה יתחייב בזה מיקרי כ"ח ואין משלמין העדים.
 ור"ש התוס' בעדות נגיבה דאין משלמין מחון דוקא מחון
 היינו הקרן אין משלמין דבזה הוא כ"ח דאין יכול לספור
 עמלו כהדולתו אבל הכפל שהוא קנס משלמין העדים
 כמ"ש בגמ' כנגיבה פו"מ מודה כ"ח לא היו כ"ח דאי מודה
 מיפטר. ולכן כתבו התוס' דאין לענין מחון בעדות נגיבה
 ולא כהולא לרבותא דל"מ בעדות הולא דא"ל דר"ח כלל
 ואם יודה יתחייב הכל ודאי אין משלמין העדים שם לא
 היו מסבדין אותו כלום דנכרא בר משלמין הוא, אלא
 אפילו בעדות נגיבה דאיכא כפל שהוא קנס דבזה אי מודה
 מיפטר ומחמת זה לריבין העדים דר"ח והיא דלא מיקרי
 כ"ח כלל קודם שנמנר דאין משלמין העדים לשלם את הכל נס
 הקרן. וקאמי התוס' לאשמטין דמ"מ אין משלמין מחון
 היינו הקרן דבזה הוא כ"ח. ולאשמטין דמ"מ בגמ' כנגיבה
 פו"מ משלמין היינו הקנס שהוא נ' וד' דאי מודה מיפטר
 ולא הקרן דאם יודה יתחייב ובעידנא דמסבדי נכרא בר
 משלמין הוא בזה:

ועדיין לא יאזנו דר"ח כיוסו דברי התוס' תכל וכל דהא
 לפמ"ש לא נוכל לומר דבקנס לא היו כ"ח קודם
 שנמנר רק בקנס שיש בו מחון כמו כפל ד' וה' דבזה
 אם מודה מיפטר אפילו אם כלא עדים אח"כ מחמת שחייב
 עמלו בקרן אבל בקנס שאין בו מחון דאם מודה ואח"כ
 כלא עדים חייב שטופר עמלו מכלום כדאיתא בבב"ב פ"ה
 ח' וכ"פ הרמב"ם פ"ג מניכס בזה צ"ל דמיקרי כ"ח דאף
 אם יודה יתחייב כשיבואו עדים אח"כ וקרוב לודאי שיבואו
 עדים וישידו ויהי' עדותן קיימת דאף כד"ל ל"ב דר"ח
 הרכה כבדיות ואף אם יבאשו וא"ו כבדיות לא יתבטל
 העדות כחש"כ. וא"כ צ"ל דבבב"ב אין העדים החוזרין
 משלמין דבעידנא דאף תסבדי נכרא כ"ח הוא. וכנהיא
 אמרין בגמ' פ"ד ח' ואי דלא עמד כדן אכתי דמי כולי
 פכד לרב כפי שלמי דאכתי נכרא לא תחייב. ותפוס
 יואל דאפילו בקנס דאיתא הפכד בראשי אברים דאין כלל
 מחון וכשמודה פוסד עמלו מכלום מ"מ אמרין דכ"ח שלא
 עמד כדן לא מיקרי נכרא כ"ח ואריבין העדים החוזרין
 לשלם

ה"ו דכתובה דרבנן אינו יכול לפרס הפעם כיון דאיכא
 כתובה כד"מ דמי דמה"ל ליכא כתובה ואין כה דין מחון
 ומה"ל נס ד"ח בענין דר"ח והיו תרי דרבנן ומרי דרבנן
 אינו מביא לידי דאורייתא, וא"כ כשהעדות שמה כעלה
 בלא דר"ח לאו עדות הוא מדאורייתא כלל והלאך שרינן
 אי"ל דאורייתא לעלמא. ולכן כתב הרמב"ם הפעם דמשום
 שינוא הקילו בזה להאמין העדים כלא דר"ח ולסמוך
 פ"ו דמילתא דפכידא לאנלווי לא משקרי דכדבר שאפשר
 לעמוד על כוריו לא הקפידה תורה על משפטי העדות
 דהא האמינה תורה לעד אחד המעיד שמה כעלה (וכן
 ס"ל להרמב"ם דע"ל נאמן בעדות אשה מה"ל כדעת
 הנימוקי רס"י דיבמות וכמו שקבץ מסמרים בזה הנו"כ
 חל"ה"ס סי' ל"ג והחזיק בדעתו כש"ל ברית אברהם
 חל"ה"ס סי' ל"ט ש"ס שפירש דברי הרמב"ם אלו כשמו"ד)
 דאף דאין נאמנות. לפד אחד מ"מ כאן האמינתו התורה
 מחמת דכיון שאפשר לעמוד על כוריו אנו מחזיקין הדבר
 לאמת שרמון הוא שיעיד בו העד כשקר כדבר זה. ומחמת שפס
 זה דמצינו לו שמוך מה"ל האמינו חכמים להעדים כלא דר"ח
 דאנו מחזיקין שהדבר אמת דמילתא דפכידא לאנלווי לא
 משקרי אינשו:

ובדיוותי בזה ראיתי לבאר דהתוס' בכתוב ה' אי ד"ה
 וכן לענין קנס אבל ודאי לענין מחון לא
 דכשפסדין דכד כשכת נכד וכל שנים ואחרו דכש"ס נכד
 וכד כשכת עמנו הייחס ודאי אין משלמין מחון דבהיא
 שעתא דמסבדי נכבא בר חיובה הוא אט"ל דלגבי נפשות לא
 חדתו לבר חיובה כל כמה דלא נמנר דיון כמחון היו
 קרוב לודאי שיבואו עדים וישידו אבל בעדות נפשות
 דבענין דר"ח אז ודאי אמרין דקודם שנמנר לא היו כ"ח
 חיובה ע"ל. ודרייהם מוקפים אחד לכוין שכתבו הפעם
 בעדות נפשות משום דבענין דר"ח ודאי אמרין דקודם
 שנמנר לא היו כ"ח. וא"כ איך כתבו מקודם בעדות נגיבה
 דבהיא שעתא דמסבדי נכבא כ"ח. הא בעדות נגיבה נ"כ
 כעין דר"ח כמ"ש התוס' בסנהדרין נ' ח' ד"ה שלא כו'
 ח. ב' ד"ה והביא כו' דגזילות כפי דר"ח. ואפילו אי
 ניתא דגזילות לא כפי דר"ח אבל כפי נגיבה ודאי כפי דר"ח
 דהא איכא כפל שזה קנס דבדיון קנסות ודאי לר"ך דר"ח
 כחובאר שם ל"ב ב'. וא"כ איך כתבו בעדות נגיבה ודאי
 אין משלמין מחון ומשום דאין משלמין כלום הא משלם
 הכפל ודאי דאריבין לשלם דהא נכדי כפל ודאי לא היו
 כ"ח ואפילו חלק הקרן נראה דאריבין לשלם דכיון דבענין
 דר"ח עכ"פ מחמת הכפל לא היו כ"ח כלל אפילו על הקרן
 דשאל לא יבואו עדים ואם יבואו לא יהא עדות קיים
 כמ"ש התוס' בעדות נפשות. וביותר קשה מ"ש התוס'
 לענין מחון בעדות נגיבה הא בגמ' אמרו וכן לענין קנס
 כנון בעדות נגיבה פכידא ומכירה משלמין דבעידנא דאף
 מסבדי נכרא לאו בר משלמין הוא. ולכאורה נראה
 שמשלמין כל ד' וה' אפילו הקרן. וע"כ דהפעם כמ"ש התוס'
 בע"ר דכיון דאין דר"ח מיקרי נכרא לאו בר
 משלמין כלל ואריבין הם לשלם ד' וה' שרצו לחייבו
 בעדותם. וא"כ ה"ה כשהעדות על נגיבה לומר דאריבין לשלם
 כפל ומאי כ"ח אם אינם משידים על פו"מ דגם כנגיבה
 לחוד איכא קנס ואריבין דר"ח ומחיל לא היו כ"ח כלל
 והוא להחיות' לכתוב לענין מחון כהדולתו והולאות דאין
 משלמין מחון דבזה ל"ב דר"ח והיו נכרא כ"ח:

ובג"ל כביאור דברי התוס' עמ"פ הנו"כ חל"ה"ס סי' פ"ג
 דמה שאחרו בסנהדרין ל' ב' עדות המכשחת וא"ו
 כבדיות כשירה כד"ל. זה אפילו בדיון קנסות, והואיל כן
 ידברו הרמב"ם, ואף כד"ל לר"ך דר"ח כד"ל זה רק הקירות

לשם, וכחצי היום" שם דאין העשע דאי בעי הוה חודה ומיפטר אלף דבין דלא עמד דבין לא חשבין לנכרד ב"ח לענין קנס, ומשפט דהתום לא פיל כלל העשע דרש"י דאי מודה מיפטר אלף דב"ח לא לענין קנס לא הוי ב"ח כ"י שלא עמד דבין, והטעם פשוט דבקנס כתיב אחר ירשיעון אלהים והנמ"ד עושה ההיוב וכו' שלא עמד דבין ולא הייבובו כ"ד לא מיקרי ב"ח כלל, משא"כ במחזון כמו הלוואה דאף שלא עמד דבין חשעת הלוואה מוטל עליו לשלם ומיקרי ב"ח, ואף לפ"ז א"כ ג"כ ראשית דהתום דמכות שכתבו דבין לענין מחזון בעדות נכדה לרכותא דאף דלאבא כזה קנס ג"כ ולענין הקנס לא הוי ב"ח כ"י שלא עמד דבין מ"מ לגבי הקרן מיקרי ב"ח משפט שנגב ואין משלמין העדים מחזון היינו הקרן רק חטא המכיל כלכל, ולא משפטין דהא דאמרו בגמ' בנעו"מ משלמין היינו ג' וד' ולא הקרן, ואילו כתבו התום בלהוא ה"א דדוקא בהלוואה דליכא קנס אין משלמין העדים דהוי ב"ח משפט הלוואה אבל בנגבה דליכא ג"כ קנס דלא מתחייב עד ה"ח"א חטא דכ"י שלא עמד דבין לא מיקרי ב"ח כלל אף לגבי הקרן ולריבין העדים לשלם הכל אף הקרן, לכן כתבו התום בעדות נכדה לנאחשין דאשילו בנגבה דליכא קנס ג"כ ולגבי הקנס לא הוי ב"ח עד הנמ"ד מ"מ לגבי הקרן מיקרי ב"ח משפט שנגב ואין משלמין העדים חלל הקרן רק הכפל, ומ"מ בגמ' משלמין היינו ג' וד' ולא הקרן, ועי' בנע"מ על חו"מ סי' ל"ח כ"י שכתב משלמין העדים ד' וד' ופ"ש בזה, אבל סוף דברי ה"ח אינו מדוקדק ל"ל למימר העשע בעדות נפשות משום דכפיון ד"ח"א אמרין קודם שנגמ"ד לא הוי ב"ח ח"ל דנפשות לא עדיפא חקנס וכו' שלא עמד דבין ולא הייבובו כ"ד ליכא פליו החיוב על ד"י ואינו מיקרי ב"ח כמו בקנס, ועי' בנע"מ לה"י רעק"א שטמד כזה ע"ד התום" שם ופלא שלא הזכיר דברי התום דר"ק ה"ל:

רובענין לענין כחאזון ענין הניי להטיר בגמ' דבהדרין (פ"א ב') ורב חסדא אמר אבתי בגמ' כחאיתכחש בבדיקות ולא איתכחשו בחקירי' כדתנן משפט ודק ב"ז בעוקלי תלמי' והרמב"ם פ"ד מרואה ה"ח הביא ג"כ הן אוקימתא ואינו מפרש בליוה בבדיקות, ולמאורא קסא דהא בגמ' אמרין דדוקא בבדיקות כהא דעוקלי תלמי' שאינו בגוף העדות רק בבדיקות יחידה אז מכניסין אותו לכופה משום עדות אמת היא אבל בבדיקות שהן בגוף העדות דאם מכניסין וז"ל הוי עדות מוכחשת אין מכניסין אותו לכופה וא"כ ה"ל להרמב"ם ג"כ לפרש בליוה בבדיקות דלמפורש בגמ' אכן הרמב"ם לשיטתו בפ"א ופ"ב מעדות דהבדיקות שהן בגוף העדות כגון כזה הרגו וכיו"ב אלו בכלל הקירות ודיים כה' הקירות שהזמה תלוי' בהן השני בתשנה שם (ת' א') ובדיקות נקרא שאלות חילוניות שאינו בגוף העדות, ולגל כרש"י והראב"ד דסוברי' דרק ה' הקירות שהזמה תלוי' בהן הן הקירות וכל השאר הן בבדיקות ע"ס, ועי' ב"ח חו"מ סי' ל', וא"כ כיון דהרמב"ם כתב שהוכחשו בבדיקות ולא בחקירות א"ל לפרש איזו בבדיקות דהשם בבדיקות קאי רק על השאלות החילוניות, שאינו בגוף העדות כההיא דעוקלי תלמי' דהאין שבגוף העדות בכלל הקירות ה"ל, אף לפ"ז יקשה על הרמב"ם חסוני' הגמרא דשם ל' להביא הדינא דמתן משפט ודק ב"ז בעוקלי תלמי' כיון דאקר בבדיקות ולא בחקירות מתייג ירשיעון דקאי בבדיקות כהא דב"י שאינו שיקר בעדות שהם ירשיעון בבדיקות דאלו השאלות בגוף העדות בכלל הקירות ה"ל, אמנם שיטת הרמב"ם ה"ל תלוי' בשאלי' דרבי' דהא ר"ח דאמר שם (ל' ב' מ"א א') אחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון ע"כ דלא"ל פ"ל כשיטת הרמב"ם דאם

עכ"פ מובאר מהגמ' ומהרמב"ם דבליזו בבדיקות אמרו דאם הכחשו וז"ל מכניסין אותו לכופה זה רק בבדיקות שאינו בגופה של עדות, ומהותו דברי הנהות מהר"ן חיות שם שכתב ששאל ע"ד הרמב"ם בנע"מ שם שכתב דליתכחשו בחקירות או בבדיקות דכפ"ה מכניסין לכופה ובכאן משמע דאם איתכחשו בחקירות אין מכניסין לכופה, ואולם לשיטת הרמב"ם דענין בגוף העדות תלוי בו אף שאין הזמה תלוי' בו הוי כמו הקירות א"כ הרמב"ם מדבר בלחזון הקירות שאין הזמה תלוי' בו דכפ"ה מכניסין אותו לכופה והש"ס מדבר בה' הקירות שהן מחמת הזמה דאם הכחשו בעלה העדות למידי ואף לכופה אין מכניסין עכ"ל, ובמחלית ל"ד כזה דהא מפורש ואלא מפי חז"ל דרק בבדיקות שאינו בגוף העדות כהא דב"ז בעוקלי תלמי' מכניסין אותו לכופה אבל בבדיקות שהן בגוף העדות אין מכניסין לכופה דכיון שכתבין וז"ל בעלה העדות למידי, והרמב"ם בחיבורו כתב ג"כ דלא איתכחשו בחקירות ולדיוהי' הבדיקות שבגוף העדות בכלל הקירות ליוגא ועדיפא מה' הקירות שהזמה תלוי' בהן שם בגוף העדות כיצד היה וה' הקירות הם חילוניות במקום ובזמן חזק המעשה כח"ש הלח"מ ספ"א מעדות והש"ס רפ"ב שם ע"ס, וזה ששאל ע"ד הרמב"ם דה"מ

כח לחכמים להעמיד דבריהם אפי' בשוא"ת. ומה"ט נמי קא תלריך בנמרא ר"ה (דף כ"ט ע"ב) לנזירה דרבה על הא דשופר אינו דוחה את הנחת ולא יוחא להו בשפיות כיון דתקיעה נופיה הוא שבות ואיסורא מדרבנן יש בה ביד חכמים לעקור דבר מה"ט בשוא"ת (ועי' בחוס' שם סד"ה דריות וכו'). ואם כן נבי הנאת תשמישך עלי נמי בעינא דעובר על איסורא דרבנן קא מקיים מצות עונה ופ"ר לאורייתא, ואיך קאמר הר"ן ז"ל דחיל דנרא מדרבנן לאסקינא מצות עונה ופ"ר. ומפאת קושיא זו הוכיח שם בשע"מ שם בהנאת תשמישך עלי קאי בכל יחל דרבנן מיד בשעת הערלה כמו בשאר חיובי לאוין דעלמא דיתבה רהמנא הערלה כגמר ביאה. ומצות פו"ר לא מקיים אלא כגמר ביאה כמ"ס בחוס' גיטין (דף מ"א ע"א ד"ה ל"ה ל"ה) גם מצות עונה בודאי לא מקיים אלא כגמר ביאה כדרך גבר בעלמא. וממילא דלא היה ג"כ בעידא ע"ש. ולפ"ו מתורן ממילא גם כן קושית השע"מ הר"ל בנזכור מתקיעת שופר ומישיבת סוכה נמי דהאיסור והמצוה אמיין כהדרי גם הר"ן ז"ל מודה דלא העמידו חכמים דבריהם לעקור דבר מה"ט אפי' בשוא"ת כנ"ל.

ובעיקר קושית השע"מ על דברי הר"ן מה"ט הרא"מ ז"ל בחוספוטיו על הסמ"ג הר"ל נלע"ד שיש ליישב אפי' אי ניתא דאינו חיוב על הערלה גרידא בליתא הנאת תשמישך עלי וכמו שחלדד בשע"מ שם בחוס' דנדרים בא"י דהולכין אחר לטון בני אדם. ד"ל דהנאת תשמישך עלי שאני דשפיר נדחה מצות עונה ופ"ר מפני האיסור דרבנן אף שהאיסור והמצוה אמיין כהדרי. לפמ"ס הר"ן ז"ל בנדרים שם וז"ל. וא"ת ובי אחר הנאת תשמישך עלי אלאו מיתבסר והא מצות לאו ליהנות נתנו. י"ל דבי אמרינן מצות לאו ליהנות נתנו דמי לומר שאין קיום המצוה הטוב הנאה. אבל מה"ט אי מתהיי גוסייה כהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי וכו' ע"ל. ולפ"ו עיקר חילוק הגדר הוא רק על הנאת נופיה ולא על עסק המצוה אלא שהמצוה פקעה לה ממילא יבכ"ה הא שפיר העמידו דבריהם אפי' דהאיסור והמצוה אמיין כהדרי. וזהו נמי שדיוק הר"ן ז"ל בלשנו כיון דנדרא מיתבסר חיל ממילא פקעי לכו הג"ך מצות דחכמים. מתנין לעקור דבר מה"ט בשוא"ת וכוונתו כמ"ס. וע"כ לא הוכיח לה הרא"מ ז"ל דהיבא דמקיים להמצוה בשעת האיסור לא העמידו דבריהם לעקור דבר מה"ט אפי' בשוא"ת אלא היבא דעיקר האיסור לא בא אלא לעקור המצוה כמו השבות דתקיעת שופר כנ"ל. וא"כ בזה ג"כ קושית השע"מ על הר"ן ז"ל הג"ל דנבי קיום תשמישך עלי ושיבת סוכה עלי דחלוט הנדר הוא בעיקר הערלה נופיה כ"ע מודוס שאין כח ביד חכמים להפקיע המצוה לאורייתא כיון דהאיסור והמצוה אמיין כהדרי כנ"ל.

אברהם טאיר גיטלער אברק הני"ר.

סימן יב

בעוה"י איזוואנקוב.

מאד נעלמה בדברי החוס' ככ"ק (ל"ו ב'). שהביאו רא"י מה"ס נדח (ס"ג ב'). דבוסת הפלגות אין ראשונות מן המנין וכו'. אלא"ה נעיל ג"פ ליוס כ'. ואין הראשונות של ס"ו יוס מהמנין; — וסמימו בדבריהם. שאין נראה לחלק. משום דהאם למודע לראות? — ע"ל: **ודורו** מלא גדול. שהרי הש"ס נופא מחלק שם בזה משורש למורה שאני. והש"ס מפסו סברא זו לפסוקה כ"כ. עד שהקשו שם אח"כ. ודקארי לה מלי קארי לה ק. (אף שם

בפמ"ח שכתב דליתבכוס בחקירות. באחת כפה"מ שם לא הוכיח הלכות דליתבכוס בחקירות רק בפקות שאירעו בבדיקות ובחקירות ובכיו"ב. וי"ל דאין כוונתו להכחשה דהיבא שמהיבוס וא"ו בחקירות או בבדיקות שנגוף העדות דהם ג"כ בכלל החקירות אין חכמינו אותו לכיפה דהוי עדות מוכחשת לגמרי ועדי בקר הס. רק כוונתו לאספקות בחקירות היינו שאלה אומר אי' באחת מהחקירות ככה"ג חכמינו אותו לכיפה אף דבזה ג"כ עדותן כפלה ממחמת דהוי עדות שא"י להימנה אבל מ"מ עדות מוכחשת לא הוי אחרי שבוט עדותן ולא הכחיבו וא"ו דהא בממון לכ"ס ל"כ כלל עדות שא"י אי' עדות אחת היא אבל כשהיבוסין וא"ו בחקירות או בבדיקות שנגוף התעשה דהוי עדות מוכחשת לגמרי אין חכמינו אותו לכיפה. ואף דבנ"ה לא זכרו מזה ס"ל להרמב"ם כפה"מ דכשאלה אומר אי' בחקירות הוי כמו שמהיבוס וא"ו בבדיקות שאינו כנוף העדות כהא דב"י דנ"כ עדותן כפלה להרמב"ם ומ"מ חכמינו אותו לכיפה דנ"כ עדות אחת היא וה"ל כשאלה אומר אי' אף עדותן כפלה שאין היבוסין אותו מ"מ עדות אחת היא ובחכמינו אותו לכיפה. אף מדברי הרמב"ם כפה"מ ד"ס ה"ב משמע דכשאלה אומר אי' אמרינן עדות שגר היא ע"כ:

אברהם עפשטיין החופ"ק הני"ר
בחרה"ג בורה אפרים מרדכי נ"י.

סימן יא

ב"ה באסנאווע.

ראש השנה (דף כ"ה ע"א) אחר רבא המודר הנאה מחוסר מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה וכו'. ובזה עלה בהר"ן ז"ל שם וז"ל. ובי אמרינן דברי דוקא בנדרה הנאה משום דהנאת לא ליהנות נתנו. אבל באומר קיום שופר לתקיעתו עלי אסור לתקוע בו אפי' תקיעה של מצוה לפי שהנדרים הלים על דבר מצוה כדבר הרשות ע"ל. והליתא כספר שער המלך [פ"א מה' שופר] שהביא לטון הר"ן ז"ל הוי וכתב שם לדקדק בדבריו. דהשגתו שלטון דדוקא באומר קיום שופר לתקיעתו עלי הוא דהל הגדר חכמי דשופר הוי דבר שיש בו חשב. אבל אם אומר קיום תקיעת שופר עלי מותר חכמי דתקיעה דבר שאין בו חשב הוא ואין הנדרים הלים אלא על דבר שיש בו חשב, ואח"כ הא עבדס כל יחל דרבנן מיתבסר היבא אפי' יבדדא כתב הר"ן ז"ל בנדרים (דף ע"ו ע"ב) על הא דהנאת תשמישך עלי אסור. וא"ת והא הא נדרא דרבנן הוא דהנאת תשמיש לית ביה הנאה וכו'. ובין דמדרבנן בעלמא הוא היכי חיל נדרא לאסקינא נתנו שניה ומצות פו"ר לאורייתא. וי"ל כיון דנדרא מיתבסר חיל ממילא פקעי לכו הג"ך מצות דחכמים. מתנין לעקור דבר מה"ט בשוא"ת ע"ל. וא"כ ה"ו נמא כן. ועי"כ בהנה קיבא זו בחימה. וכמו כן הקדש שם ע"מ הר"ן ז"ל שם (דף ע"ו ע"ב) וז"ל. וא"ת ובי אחר ישיבת סוכה עלי מלי הוי הא דבר שאין בו חשב הוא וכו'. ומלי קיבא הא ע"כ דמדרבנן מיתבסר אסור ובחכמים מתנין לעקור וכו' עי"כ: **וחידושי** נשני דהא לפמ"ס בשע"מ עמ"ס [סוף פ"א מה' ארין] לא קשה כלל קיבא הג"ל. דהנה שם הקשה על ביעת הר"ן ז"ל בנדרים הר"ל מה"ס הרא"מ ז"ל בחוספוטיו על הסמ"ג דנ"כ לא אמרינן דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ט בשוא"ת אלא כיון דהא דאין מתקין את הג"ל על הסופר (ר"ה דף ל"ב ע"ב) דבעידא דמיעקר השבות של דבריהם לא מקיים השגה דתקיעת שופר. אבל היבא דבעידא דא עקר איסורא דרבנן מקיים עשה לאורייתא לית

שם ואנוס לחלק קצת בין גוף הנשאים ובתש"ח) אבל ע"כ חילוק של למדנה הוא בודליו בדין ומסכס כשכל. וא"כ דחיה המוס' כאן בלי שם כלל נגד ש"ס המפורס על אחר ק ומזה ליישב:

ובעצם ההלכה. ה' בזה י"ב מקום עיון גדול. שנוגט נ"כ לזכרנו הנ"ל (בש"ע קפ"ט ס"ה): שהט"ו והש"ך תפסו בפסוקים שזהו כח"א שלקמן בס"ו. וכרב — והבא"ט נ"ן. שזהו כשמואל —

ובאמת תמוה לשיטת הט"ו והש"ך. שהמחבר יסתם בתהלה. ואח"כ תיכף יביא הענין בהיפוך בדרך פס' וי"א. ויש בזה לפלפל קצת והנני מניין הדבר לפני רבותינו הקוראים הי"ו:

אפרים קאראלענקא חופ"ק הני"ב.

סימן יג

ב"ה ניקאפא"ר.

בשע"ת (ח"ו סי' כ"ה אות ב') מביא כח"ה קושא ששטע א"ך משכחה לה דחייב על כחו מלכותו נישא דילמא לאו אביה הוא דלא שיק רובא דרוב בעילות אחר הכשל דהא חזינן כעל. וכדיו שניהם חבוסים בבית האסורים י"ב ל"ס דאין אסורופוס לעריות כח"ס בש"ס חולין (י"ב). ונדחק שם לחרן:

ורציתי לק"מ דהא חזינן בכתובות (י"ג ע"ב) דר"ג לא ס"ל הא דאין אסורופוס לעריות וכבר עמד ע"ז הפנ"י בכתובות שם מהא דחולין דלמדינן בפסוקים א"ן אסורופוס לעריות. והאמת הברור הוא דהא דאין אסורופוס לעריות הו' כחו מיוסע ומש"ה בחולין שפיר מוכיח הנ"מ דאם לא נלך כתר רובא וחייבין למיוסע א"כ דלמא לאו אביו הוא וא"ן אסורופוס לעריות. אבל כתר דחולין כתר רובא לא למדינן א"ן אסורופוס לעריות. ואח"כ מלמדינן ב"ה הפלגה שכתב כן וא"כ מחילל מיוסע הקושא הנ"ל דאין משכחה לה כחו מלכותו. דשפיר משכחה לה כדיו שניהם חבוסים בבית האסורים. ול"ס א"ן אסורופוס לעריות משום דחולין כתר רובא כח"ס לעיל. וא"ך לר"י בכתובות דס"ל א"ן אסורופוס לעריות הוא רק מדרבנן ומשום מעלה עשו ביוסוסין כדלמדינן שם בכתובות:

צבי הירש אל"י עפ"רן חופ"ק ניקאפא"ר.

סימן יד

ב"ה סלוצק.

א' בשע"ת (סימן ז"ח אות א') בתש"ו הנאון ה' חיים ברלין זללה"ה, בזה דהוריות (דף ו') דשאל רבא לתלמידיו. רב פסא ור"ה בריה דרב יהושע אוקימתון מסכתא סנן. ואמרו ליה א"ן. ולא אמרו ליה לאו דהא עבדי רבנן דמשני בהסכתא כמבואר בב"מ (כ"ג ע"ב). ע"ש: דהנה באמת לק"מ. כי גם הם שני. והשיבו לרבא בלשון דמשמעת לתרי אפי. דתלת. א"ן. משמעת הן. ומשמעת לאו. ע"ן כח"ס ב"ך (דף ל"ג) מר סבר א"ן עול תא משמעת. ומ"ס א"ן קום אדוכתא משמעת וכו' ע"ש. וכוה מדוקדק שם לשון הנ"מ בהוריות. דשני שאלות שאל להם רבא. אוקימתון מסכתא סנן ומסכתא סנן. אמרו ליה א"ן. ועל השאלה השניה שאל להם לזמירותו פורתא. אמרו ליה א"ן דזבן קשיא דאדע"ה. ומדוע לא השיבו לו על שאלה הראשונה. אמרו ליה א"ן דלמדנו. אלא הוא הדבר אשר דברתי כי בשאלה הראשונה השיבו ליה בלישנא דמשמעת לתרי אפי. אבל בשאלה השניה סימנו אחרי הלא א"ן. דזבן קשיא

דארעא להורות כי מלת א"ן השניה הוא הן וק"ל: **ב' עורר** שם (באות א') וע"י בתשובת הרשב"ה סי' כ"ז דלמרו ליה לרב פסא מה שמך אמר להם רב פסא וכו'. גם בספר כשחור וספר פרק מ"ד מביא את האמור הנ"ל. ועיון בזהר פרשת בלק (דף קל"ג). וע"י נדרים (דף ס"ב פ"א) ובפסחים (דף ס"ו): רב הונא בריה דר"י איקלע לבי רב נחמן פ"י יתקן אמרו ליה מה שמך אמר להו רב הונא וכו'. ואולי היה לפנייהם הגירסא בפסחים רב פסא וכו'.

ג' שם (בסימן ק"ד אות ב') העיר על הנרעק"ה ז"ל בשו"ת שלו (סי' נ"ח). הנה כבר העיר בזה הר"ר זלמן לעווישעס מקראטינגא בכנסת חכמי ישראל (סי' ל"ז אות ב'). והקדיתו בזה הג"מ "מתת". שפראשן ז"ל בהגיד (שנה ח' גליון מ"ה):

ד' שם (סימן ק"ו) התפלל על הרמב"ם. כבר העיר ע"ז התשכ"ך בספר זהר הריקט (בחקק הלאוין מזהו רי"א אות ס') ובסוף הספר) במנין הלאוין: **יוסף בהגאון מ"ה טאיר זצ"ל פיימער** דחופ"ק סלוצק.

ענינים שונים.

סימן טו

א' פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' בכורות דפסק כבוד א"ס תפסו הכהן א"ן מוילאין אותו מידו ע"ש. והקשו בולם על הרמב"ם אמאי פסק כרב המנונא כיון דרבה ורב חנניא ובריותא ס"ל דמוילאין מידו ע"ש בב"מ (דף ו') ודעה דבריהם ופסק כרב המנונא ועיון בב"מ פ"ב שם. ולי נראה לישב. דהנה בחולין (דקל"א) תפסקא ליה לרב אי ליום איקרי ע"ס או לא איקרי ע"ס ובתב הרמב"ם בש"ס מה' בכורים ה"ח וז"ל הלוקח בהמה מסירות שביעית וכו' וליום מסורים מן הממנות שנאמר מאת העם ופסק הם הליום א"ס הם בכלל ע"ס או לא לסיכך א"ן נועלין מהם וא"ס נעל הכהן לא יחזיר עכ"ל וכן פסק הסוד בסימן ס"א ע"ש. והקשו השוסקין על העור דבספק כבוד פסק דא"ס תקפו כהן מוילאין אותו מידו דלא דבספק כבוד פסק דא"ס פסק הכה דא"ס נעל הכהן מן הלוי לא יחזיר ופ"ס בש"ך שמהלך בין פסק כבוד לפסק דליום ומביא נמי בשם הרשב"ה לחלק ביניהם ע"ש. אולם מדברי הר"ן שם מוכח דא"ן לחלק ביניהם וז"ל ומשמע לי דציון דפסיקא הוא אפילו נעל הכהן יחזיר ללוי דהא מסקינן בפ"ק ד"מ נבי פסק בכורות דתנן בזה הוילאין מחבירו ע"ה דאפילו תקפו כהן מוילאין אותו מידו וה"י דבדומיה ולסיכך לא נחזור לי מה שכתב הרמב"ם ז"ל וכו' ואמאי מ"ס תפסק בכורות וכו' עכ"ל הרי מבואר מדבריו דא"ן סברא כלל לחלק ביניהם. ומעתה א"י אומר דבאמת זו שיטתו דהרמב"ם ז"ל דא"ן סברא לחלק בזה וכדעת הר"ן. ולא כהרשב"ה והב"ה שם כתב לחרן שם דברי הרמב"ם והסוד וחילק ביניהם ובתב אח"כ וז"ל ומ"ה איכא למידק מילל להרמב"ם לחלק בכך ונראה כענין דדקדק כך הרב מההוא עובדא דההוא לוי דהוה חקיף מתנתא אחי ח"ל לרב ח"ל לא מסתיים דלא שקלינן מניה אלא מתחבך נמי חקיף ומדלא אשכחן בנחרא דלזרבים לזיבדך מה שחבך אלתא דס"ל לרב דלא מסקינן מניה אלא תמה על שגשג לכו לחסוף ולא מסתיים דלא שקלינן מניה וכו' עכ"ל. והנה מה שכתב לחלק אליבא דהרמב"ם ז"ל ללא צורך הוא דכנאי ה' אליבא לא קשה מדי דמ' גבי פסק בכורות פסק דא"ן

דאין מוילאך מידו וכן כתב שם הש"ך ע"ש מ"ח דינו
אחא אליבא דהמור וגם מה שדוקקין בן דאין מוילאך
מידו היא ראייה טובה ולפי"ז מ"ל קשה מילי כיון דחויני
דמ"ל לרב נבי ספק לויס דאם חשש א"ח מוילאך מידו
חמילא מ"ל נמי הכי לפני ספק בכורות דאין לחלק ביניהם
וכדעת הר"ן וגם הרמב"ם בן מ"ל ולהכי פסק דחששו כהן
א"ח מוילאך אותו מידו כרב וכרב המונא ורב מנא הוא ופליג.
בן ציון בספרא"ש הדיו לעכטמאן (זווייערל).

(ב) בבישין (דף ל"ז ע"ב) אחר רב נחמן נאמן אדם
לומר פרוצול היה בידי ונאכל ממנו ומאי
עמא כיון דחששו רבנן פרוצול לא שביק הימרא ואכיל
איסורא. והנה הר"ף השמיט דין דרב נחמן וכן בכתובות
ס"ט לא הביא זה ועיין ברא"ש כאלן ובר"ן בכתובות שחתה
פליו למה לא הביא זה.

וגראה לישב בהקדם ביאור דין פרוצול בזמן הזה.
דהנה יש להקור אס שמיטה בזמן הזה עושה
שליש על הלוג שום חיוב ונפטר מחיובו או רק שליח ב"ד
מודקקין לנכוח משום וכו' לשביעות וכיון דאין אנו יכולים
לכופו הרי יש וכו' לשביעות כיון דלא כייסינן והרי לא
יגוש קרינן ביה. וגראה דזה תלי' במחלוקת אבוי ורבא
לפיל (ל) דלדאי דלמר עמא דמתי פרוצול הוא משום
דכל דין שמיטה בזמן הזה הוא רק מדרבנן כדי לקיים
אח דין, דלא יגוש' מסתייע אס נאמר דרבנן תקנו דלא
יכולו לכופ' את הלוג לשלם וכבר יש כאן וכו' לדון דלא
יגוש, ואין אנו מוכרחים לומר שבעלו גם עמא החיוב.
אבל לפי דברי רבא דלמר דשמיטה דמשתט הוא משום
הפקר ב"ד מוכח דביטלו עמא חיובו של הלוג דמפסס
הפקר אחינן עליה. והנה כדון דרב נחמן קשה מאד:
דהלא להוציא ממון מהני רק עדים אבל לא ביטורים ולכן
אחינן דמינו להוציא לא אחינן וכן שבוטה הוי רק
למסקורי ולא להוציא רק אלו השנין במתניתין בשבועות
וא"כ למה מהני ביטורו של המלוה בדולאי עשה פרוצול
משום דלא שביק הימרא, להוציא ממון של אחרים דהא
סוף סוף זהו רק ביטור ולא עדים. וגראה דזהו עמא
הר"ף דהשמיט זה דסובר דין דרב נחמן הוא רק אליבא
דאבוי דכל דין שמיטה הוא רק דלא מודקקין לה אכל
עמא החיוב לא כפלו וכיון דיש ביטור דהיה פרוצול נוקקין
כיון דהביטור הוא ממיחה אל התקנה אל ב"ד ולא אל
עמא החיוב אבל לפי מה דק"ל בכל מקום כרבא לגבי אבוי
אס בן גם בזמן הזה אין על הלוג שום חיוב דכבר נשפט
עמא החוב והוי ביטורו של המלוה לחיוב מהון. ולחייב
ממון בעינן עדים דוקא:

(ג) בקידושין (דף ה' ע"ב) נתן הוא ואמרה היא פטיקא
היא וחישינן מדרבנן בן הגירסא בגמרא.
ועיין שם בר"ן דהלא הוא פטיקא דלורייתא ולמה חישינן
רק מדרבנן והנה הר"ף גורם נחן הוא ואמרה היא חישינן
מדרבנן והשמיט מלה, פטיקא' משפט דסובר דמן הדין
לא הוי קידושין דיש לה חוקת פטויה דק מדרבנן חישינן.
אך זה קשה לומר כיון דלא הוי אלא פטיקא דדינא לא
שייך לומר העמד אותה על חוקתה, דהרי משום הכי. ככל
פטיקא ק"ל אי חשס משקלן ו'כחיקין' פסק הר"ף אי
חשס לא חשקין משום דבפטיקא דדינא לא מוקמינן אחזקה
יעיין בר"ן שהקשה מלקמן דף ח' בביה כלל דן אחריה
דמפסקא בגמרא. לפסק הר"ף דמקודשת חססק. וגראה
דהנה יש לפיין דלא דכשינן, נתן הוא ואמר בוא' אי האמירה
הוי חלק ממעשה הקידושין כמו תמינה הכסף או דהאמירה
הוי רק גילוי דעת דהנתינה הוי לשם קידושין. והנה אס

נאמר דאמירה שלו היא חלק ממעשה הקידושין אס בן הא
דמהני, עטוקין בלוחו עינן מוכרחים נהיה לומר דעטוקין
בלוחו עינן הוי אמירה ואס בן יהיה קדין דעלם, עטוקין
דריק להיות מלך המקדש. ובנה דין מקודשת מדין ערב
(דף ח) הקשה הר"ן אחאי מקודשת הא הוי, נתן הוא
ואמרה בוא' ועיין שם מה שמרד ומביא שם גירסת רש"י
והרמב"ם, ואמר הרי את מקודשת לי' והר"ף לא גרס
לה. וגראה דכאן פליגי דהרמב"ם סובר דאמירה הקידושין
הוי חלק הקידושין ועטוקין בלוחו עינן מהני משום דהוי
אמירה ולכן דריק הכפל לחזור אחרי הנתינה, הרי את
מקודשת לי' אפי"ן דהוי עטוקין בלוחו עינן דהא אפירמו
קודם הנתינה לא גרע מעטוקין בלוחו עינן משום דהעל
דריק לפשות מעשה הקידושין והכא הוא עשה, העסקה.
והר"ף סובר דעטוקין הוי רק גילוי דעת ובכל מיקום
אמירה הקידושין לא הוי אלא משום גילוי דעת, וכיון
דלא הוי חלק מהקדושין לא איכפת ליה מה עשתה היא.
לפי"ז נוחא קושיה בר"ן על הר"ף דנבי נתן הוא ואמרה
היא הוי ספק להר"ף אס הוי גלוי דעת מלדו כיון שאמרה
אחרי הנתינה והוי פטיקא דמעשה במציאות הדבר ולכן
מוקמינן אחזקה פטויה ומיישינן לה רק מדרבנן אבל
להרמב"ם דמריק שחזיר הכפל כדון ערב הרי אמר ולא
מהני מה שהיו עטוקין בלוחו עינן, הוי ספק הנמלה אס
אמרה היא הוי מעשה קדושין והוי פטיקא דדינא ובפטיקא
דדינא לא מוקמינן אחזקה ולכן גרס, פטיקא היא' אבל
נבי כלל דן אחריה הוי פטיקא דדינא לכ"ס ולכן גם
הר"ף פסק שם דפטיקא היא.

אצירתו ב"ד יצחק האבמאק (פלוזם).

(ד) בשבת (דף קכ"ח ע"ב) לענינה דלורייתא ואחי
דלורייתא דהוי דרבנן ע"ש, ומשפט דלי
הי' דרבנן לא דמי, וק' מהא דנזיר (דף כ"ט ע"א) ואחי
חזינן דרבנן דמי הקשה דרבנן ע"ש.

חיים אליעזר במדריש שערגמאן
סמאוויושין (קאליש):

שאלות וחידות תלמודיות

סימן טז

בעריכת הרה"ג ר' שלמה יוסף זעווין נ"י.

חאבר"ק קאטיסראוו (א' טיינעס)

(המשך חלק ו' סימן צ"ו)

שא"ר צ"ו, שיטת הרא"ש לפי מה שביאר בקי"א.
דשוע' מדבור' (פי' חל"ה ס"ק ד') חיא
שא' שהפלאכה אינה בנוף הפאכא ס"ס כל שא"א למבול
שאכ' וח בלא פלאכה ו' הוי זה בגדר פלאכה או"י
פס' ו"א בגדר פכשורי או"י, ע"ש: חיאן הדין בשא"א
למבול הפאכא אס דא שיפעה פטשה כזה שיש על
אוחו הפקשה שם פלאכה אחא איה שאין הפאכא דריק
דאוחה הפלאכה רק דלפשה שיש עליו שם הפלאכה,
אס אותה לפשות בן בוי"ש או דא?
יחזקאל אברמסקי, אבר"ק סמאליי.

שערי תורה

קובץ רבני חדשי

כולל שו"ת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני וגדולי דורנו שליט"א

נוסד ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים זצ"ל

ראב"ד ק ווארשא

ויו"ל תחת בקורת ועד ת"ח

(המאמר: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)

ע"י בניו: (הסדר: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

המחיר לשנה:

בארצות 8 רובל,

בח"ל: באשכנז 7 מארק,

באוסטריא 8 קרענצן,

באנגליא 8 שילינג,

ובאמריקא 1 1/2 דולר,

ולפי הערך לחצי ולרבע שנה,

מחיר קונטרס אחד 30 ק"י.

מחיר מודעות:

פעמיני תמורה והיחודות,

בעד שורה קטנה באותיות פשוט

15 קא"י,

המחיר יקובל גם בפרקאות

בירדואר,

מודעות לחקנות עונות

מתקבלות חנם.

החברת ג (חלק 1).

ווארשא, כסלו (התע"ג).

№ 3. (Октябрь, 1912).

האדריסא להמערכת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.

J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

תבן הענינים:

(1) שו"ת בדיון מכירת שטר, (הג"מ יעקב שור נ"י אב"ד קוטב) : (2) שו"ת בדיון מומתא מת, (הג"מ מ' שפיאט כסא"ע נ"י רב וס"י בהינשעשט) : (3) בר"ם וי"ד מ' ל"א, (הג"מ מ' סג"מ סג"מ נ"י וויזניצא ב"ר ברדום) : (4) בדיון אין שליח לדבר עבירה, (הג"מ מ' סג"מ סג"מ נ"י אב"ד פאריז) : (5) בדיון לפני עור, (הג"מ מ' יצחק יעקב דודאוסקי נ"י מו"ץ בנאשיון) : (6) ע"ד קושית הב"י בה"ל הניכח, (הגאון בעל חתם סופר וי"ל) : הערה, (הג"מ מ' שלמה אלכסנדר סופר נ"י ספרטא נבר הה"מ וי"ל) : (7) תשובה בח"י, (הג"מ אליהו לערמאן וי"ל האדמו"ר מוסיקין) : (8) הערות בשע"ת, (הג"מ מ' יוסף חיים נ"י מו"ץ בק' וולאשציון) : (9) הערות בשע"ת, (הג"מ מ' אברהם נ"י אב"ד וואסקי) : (10) צ"ע בנ"מ שבת כ"ה, ובפמ"נ או"ח מ' שס"ג, (הג"מ מ' שמואל גאלרשטיין נ"י אב"ד נאסאויקא) : (11) ביאורים בנ"מ, (הג"מ מ' נפתלי הורוויץ נ"י ה"צ בקראקא) : (12) הערות בשע"ת, (הג"מ מ' צבי ואב הירשאוויץ נ"י רב בסאנטא) : (13) הערות בשע"ת, (הג"מ מ' יצחק טייטל נ"י אב"ד באגראד) : (14) ענינים שונים:

אל המחזיקים

הננו מזכירים בזה לכל החותמים, כי יחד עם החוברת הזאת הננו שולחים להם שטר מהאח (פערעווארד), והננו מבקשים בזה לסיבת השע"ת וקיומו, כי יואילו נא להודורו בדבר המצוה הגדולה הזאת, לשלוח המניע מהם בעד העבר וכעד העתיד, לחזק ידנו בזה להחיל בעזרה ובלי"ת החוברת תמידן בסדרן מדי חדש בחדשו להגדיל תורה ולהאדירה.

גם יוכלו לפנות להרב מ' מרדכי שמואל הלוי גומליקער נ"י חתן הרב הגאון המוסר וצ"ל ברחוב גרויבאווי 1, או לחנות ה' ש. פיינענבוים ברחוב נאלעווי 32 № (הילפין 256/96).

לחתום שם על השע"ת ולקנות חלקים שלמים מהשנים החולפות, ולמסור מודעה.

המסרכת:

נוסד בפרס ר' אברהם יצחק האלפער, ווארשא, נאוואליצער 20.

— 11 — в Варшаве, Мурановская 4.

הספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת.

כספ' ג' בחולת למעלה כס' סאה אי סותר לשבול נס
בחלק העליון הוחל.
כספ' ד' אי מים בסים מקרי וחילת.
כספ' ה' קעבב הוחילת בדבר המקבל סומא.
כספ' ו' בחתולת עשיות המקוא איהן סן המקואות קודמת.
וחשובות בענינים הנ"ל
סאה ה"י רבשכב"ל מוהר"ש י"ץ סברקאן וסאה' מוה' אהר' ליבוביץ' הוויזשין אבד"ק סטאנאסלאוו.
נמצא אצל המערכת עקעספלארס מופיעים מחזיר 40 ק'.
ספר תולדות תנאים ואמוראים
בשילשה חלקים גדולים, ארץ ושליש סאות עמודים גדולים.
יב"ל בקרבן קורות יבו חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי,
יהושע'י וכל המדרשים סן שמעון הצדיק עד סוף רמב"ן
סבוראי, דברי ימי חיייהם, משפחתם, אבותיהם ובני ביתם.
סדר לסוד, רבותיהם ותלמידיהם ותקנותיהם וכל המאורעות
והקורות בימי חיייהם. ספורד עש"י ארבעס באורים ונרסאות.
מחזיר כל השלשה חלקים אצל המחבר 5,60 רוי"ב.
הפנים ע"י המערכת ישיגו הספר בחור הנחה כער 4 ר',

ספר חרדשי הר"ן על מס' ע"ז.
ספר תוספות הראש"ש על מס' סוכה.
נדפס סחוך כתי' ברוב סאי וסדר כע"ה"ק ירושלים תוכב"א.
מחזיר כל אחר 35 קאפ'.
ספר מלבושי יו"ט ב"ח על הכבוס א"ח
סנהאן בעל תו"ט ו"ל, ובסופו קונטרס וזכרון מרדכי
ע"י חלכות סעיצה סנהאן הנדוד סרן יצחק הכהן
פיוענעבסער וצ"ל ראב"ד דהא ווארשא.
-- סחזיר 1 רוי"ב --
קונטרס, אור כהיר" שו"ת ע"ד סקה
סאה הרב סנהאן סו"ח משה שמואל נלאנער נ"י
אבד"ק קלויזענבערג.
כספ' י' בדיו פסוד וסו"ח אי דאורייתא אי דרבנן.
כספ' ב' סך הוא הוחילת.

הסחיר יקובל גם בסרקאות, ועל ב"ג לא יסו"ח.

בשורת ספרים

אודיע בזה שנדפס בלח על ידו ונמצא
אצלי לסכירה ספר דרכי השוכה
מסרס הגאון העדוק סו"ח צב"י שפירא
שלימ"א אב"ד דהא על ידו חלקי שני
כולל הלכות סאכ"ל עכ"ס, הכשר בלום,
נשל"ס, יין נסך, עכ"ס, רבית, חקות
העכ"ס, וכש"ן, כתובת קקעק, גלות
הסאות, ולא יבבש נבר, וכסעס לא
נמצא שום שאלה בעולם שיארע בכל
ההלכות הנ"ל שלא כתוב בו והוא
נצרך לכל סורה הוראה ולכל סו"ח.
מחזיר 2 ר' 80 ק'.

ובי שרוצה להשיגו ישלח סקודס סכום
הנ"ל, וסאת לדעת בו לא נדפס רק
סכום סועס וכל הקודם וזה,
גם ס' פתחא וסאת ד' חלקים
על ה' נדה, סוכה, ססח, עירובין, כל
ההלכות סספרי הפוסקים נחזין לכל
סורה הוראה. מחזיר 1,50

ספר מראה ריאה

כל דיני שחיטות וסריטות הריאה נצרך
סאוד לכל רב וסו"ח, מחזיר 1,20

ספר סגולות ישראל החדש

מחזיר 70 ק'.

ספר יסוד יוסף תיקון הו"ל

מחזיר 15 ק'.

גם שו"ת צבי תפארת סנהאן ססכרס
דרכי חשבוה, מחזיר 1,60

גם שו"ת בית שערים

סחוק יותר ססאה סייגין סנהאן ה"ג
ר' עמרם ו"ל אבד"ק חוסס וסו"ח ססכר
מחזיר 2 ר'.

Rosenberg Mozes Wolf,
Munkacs. Buchhandlung.
Ungarn.

בזרגנסקאוו"א

יבוליס לחתום על ה"שערי תורה" אצל
סכנינו (שלישסקי'ס) סחוקי השע"ת,
החז"ב ס' אר"י בר"ד גינסכבערג נ"י,
והחז"ב ס' אבא בר"ד בוסיאן נ"י.

מחזירו

כארצנו 4 רוי"ב דשנה.
בחו"ל 5 " "
ולפי הערך
לחצי ולרבע שנה.

"המודיע" שנה שלישית = עתון שבוני אורתודוכסי =

העורך המו"ל:

אליהו עקיבא ראבינאוויץ' החז"ק פאלטאוו.

תכן עניניו: מאמרים ראשיים, מאמרי חכמה וסדע, חדשות ידיו יום,
סנהעסעה והנסעס בישראל ובעס"ס בארצנו וסו"ח, סוליסיק,
מאמרי בקר, שירים, ספורים, פילוסופים, פתגמים, ענינים
שונים דאסרושי מאסורא ולחקנת החיים ועוד.

ב"המודיע" לוקחים חלק גדולי הרבנים, "המודיע" לפי רבות חותבים
וסופרים סובחקים ה"י.

ל"המודיע" נבר הסכיסו רבים סגדוליו צדוקי
וגאנני דרנני שלימ"א, שסחראוי
להחיוקי לחסכו ולעגרו, סהיומו נסרס לסרסא
יסב דרובס את רוח היתדות הנסמנה דה'
ולסורמן, ב"ספה צחה וסבורה וסגיון בריא
לכל בעל בית ישראל.

ב"המודיע" יסעא הקורא השקפות יסרות
סנקודת דהת על כל עניני

החיים, חדשות בארצנו וקי וסכל ארבע סנסות
הארין יודיעת ססוציה לכל אדם באשר הוא אדם,
האדועסא סוא:

Red. Taz. „HAMOIDIA“ Poltava, — Red. des „HAMOIDIA“ Poltawa.
בידעה וססכיוה הוצעה לחתום על "המודיע" או לשלס סספ' ססניע ססנן,
והסוצה להדפיס בו סודעס וכל אסר לו דבר להסערכת ווא"ל גא לפנות אל
סר אסרסס וויינבערג, סוקוטוב, נאוא-סלעססאנדריססא 1 תיליון 149.92
או לסר משה ווענסייססער, אייוענגאס 43 תיליון 132.32 או לסר
ברוך קאסינער, מאריאנסקא 10 סעין 18.

יצא לאור בתועצה שנה ספרי שו"ת, גבול יתודה"
(על ד' חלקי השו"ת) ש"כר וזה לש"ן, סעז הצטינוהו ססכנוהו, סצחות
לשונו וסחזירוהו החיוני, סחוק שלישים בויעגן.

מחזיר עם השלכות רק רוי"ב אחר.

החז"ן בו, יסנה אלי עש"י ססכנו דלססס ויקבלו סוכפ'.

יתודה ליב צירלססאן, אבד"ק קעשטוב והנל"ס.
Ishonoy Pashnuy L. M. ZIRELSOHN, r. r. Kishinow.
Ober-Rabbiner L. M. Zirelsohn, Kishinew, Russland.

שמות רבני בד"צ דערה ישראל בונארשא.

לפי מחלקות רבעי העיר.

126

1 הרב ר' לובער קופיעץ נ"י	(באנא 2)	2 הרב ר' חיים יהושע גומשעכטער נ"י (באנא 2)
3 הרב ר' אברהם זיבענבערג נ"י (קארעליצקא 13)	4 הרב ר' יהודה סנ"ץ נ"י (פראנצישקאנער 24)	5 הרב ר' יצחק ראזמארין נ"י (אונדרא 31)
6 הרב ר' שלמה דוד כהנא נ"י (גענשא 17)	7 הרב ר' פתח' הארענבלאס נ"י (אונדרא 24)	8 הרב ר' אברהם צבי פערלמוטער נ"י (אונדרא 10)
9 הרב ר' חיים ליב יורקאווסקי נ"י (גראניטשענע 11)	10 הרב ר' מנחם שכנא ריטשוואל נ"י (גוניא 1)	11 הרב ר' מרדכי קלעפשיץ נ"י (ויטא 4)
12 הרב ר' חיים פאנער נ"י (וויסלינא 20)	13 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאו 30)	14 הרב ר' אהרן שיינבראם נ"י (דויקא 35)
15 הרב ר' חיים פאנער נ"י (וויסלינא 20)	16 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאו 30)	

מידור חר"ק ר' שלום שרעבי נ"י
הוצאתו לאור מתוך כת"י ונדפס לע"ע
הח"ש ברוב פאר והדר כולל מהדור על
אחר תפלת ערבית דחול.

מחירו ששה כהרים

שער הפוסקים

הוא אחד משמונה שערים שפירס הרב
ר' שמואל וויטאל זצ"ל וידוע שהם
פוסק נקי (עין בשכ"ל להנאון חיד"א
ו"ל). מחירו ארבעה כהרים—
הס"ל הק' ראובן האנע
(ירושלים עה"ק חוב"א).

Herren Rudolf Haas,
Jerusalem (Palastina).

ברכת מו"ט

לכבוד חת"מ מו"ר

שמואל בראט נ"י

אב"ד בריסק קריא חתן הרב
המוכח ר' אברהם זיבענבערג
מו"צ דק"ק ווארשא, להתמנותו
רב ואב"ד בעיר ליפא, והננו
מברכים אותו בברכה והצלחה
וירוש ח' קרנו מילה בעלה.

המערבת.

בעה"ת יצא לאור פאר נפלא "שתי
המערבות" ב' חלקים: ח"א מערכת
חושב"ב, חדושים על התורה. ח"ב מערכת
חושב"ב, חדושים על הלכות ואגרות התלמוד
ויב' בקרבן חסד רב לדרשנים, קטנות
נשגבים, בבאורי הסקראות, פלאושים
עמוקים כנפ"ת, מחזקו עם המשיחות 1 ר'
וע"י ז"ל עוד 17 קאס, מחזקו פארושיות
"ברכה מצוין" 1, 20; ספרי, "פתיח
שערים" 1 ר"ב, לוקחי שמו אדון
במחזיק הקצוב וקבלו מ' שתיים חנם
(רק פארשא) לוקחי מ' שתיים ספרי
וקבלוהו בחצי מחירו, אדריקא;
cr. Monopolny Kiey. ryb.
Paw. Boryxy Panonorty

הננו מברכים בברכת מו"ט את כבוד
הח"מ מ' שמואל יצחק לנדא נ"י
אב"ד סאכאטשוב להתמנותו על כסא
הרבנות בעיר טשאכנאווי, ח' יוסף
עליו ברכתו ובכל אשר יצא יצליח.
המערבת.

אל המחברים והמוציאים

הנני להודיע בשער בת דמים כי בתיקדום חדש עברי
פתחתי בעזרת פה 11 אר ש

והדור הוא בכל מיני הדור ודור, אותיות חדשות ופחות שונות למינוח, הן אותיות
רש"י הן מרובעות הן אותיות של חוץ לארץ גדולות וקטנות, וכל מחבר ספר או
אויףלאנער אשר יפנה אליו באיו הדפסה שתהיה, בשום אנו כי יוסף לצון ספני
על עד היותר טוב והיותר נעלה, והכל במחזקו ממעצו ובמקדו השווה.
גם מרחוק וכל כל מחבר לפנות אליו כמכתביו ולשלוף הדורו לדפוס
ע"י האקסט ולשכון במח כמקום שישנו ולא יצטרך נוסף בעצמו למקום
הדפוס ולהרבות בהוצאת הדור, כי הגהת הספר תהיה (א) וברורה.
ברגשי בלב

אברהם יצחק האלמער.

А. И. ГАЛЬТЕРЪ, Варшава,
Новолипые 29.—Тел. 257, 17.

הנאון רבני חיים ברלין זצ"ל איננו

האב"ד בכמה ק"ק ברוסיה ומנ"כ ביושלים עה"ק.

הנני מבינים בזה ענינו פסאט פטירת הנאון החביב וזה המו"ר בכל קצו
ארץ ישראלי ומהלכה בימיו ערקתו ה' גם מחוביו וסחוקי חלוקת התעבירה
והננו מבינים בזה תחומין לכל המתאבלים עליו ובתוכם מ' אחיו הרב
ההם הכבוד וכו' מו"ר מאיר ברלין נ"י לורך ומנ"כ "אברהם"
המערבת.

לחקיקי קרמניות:

כאשר נמצא תח"י מ' תהלים יצ"ל נ"ע שני פירושים מ' "הדק" ב'
מ' אר"ה" ובקשתי בכל ספרי חקיקי קרמניות ולא מצאתי, ודאיתו באוצה"ס
לכן יצאק שפירא תהלים על יוסף בן אברהם אבן חנון, אבל לא בחב' שם
באומה אודות הפירוש אר"ה הנ"ל, לכן אבקש מאד את החידושים בזה להעיר
ענינו ולמצוא גדולה חסיד.

משה שמערענבערג, חו"פ קראקא.

Rabbiner Moses Sternberg, Krakau, Josefasse 14.

נחום אברלים.

דוגליו מות הגבורה אשר ודאית ה' היא תהלה סרת רחל לאה ע"ה
אשת הגבור נדב ודוע המפורסם חז"ר צבי פנחס עלבינגער זצ"ל שפארה
בשם טוב ביום כ"ן תשרי הננו מנחמים את בניהם המתאבלים עליו,
ח"ה האחים הגבורים המפורסמים אהבי תורה וישראל וכו' חז"ר
יצחק מאיר עלבינגער נ"י וכו' העניף עלבינגער נ"י וכו' יוסף
עלבינגער נ"י וכו' בערוש עלבינגער זצ"ל.
נחום ח' אותם מתוך אבלי שעיו ציון וירושלים.

בני צמד הנאון החסיד מרן יצחק הכהן פיינענבוים זצ"ל.
מו"ל השערי תורה.

שאלות ותשובות

סימן יז

ש"ת קוטב (נאצי"י).

ש"ס לכבוד הרב המאה"ג חר"ק ובקי ט"ה
יהונתן הלוי נ"י אייבעשיטץ בק"ק
קאלשין (בבדיעות ד"ס יד"א).

בימים אלו הניעני מכתבו ע"ד שאלתו ברח"ד
שקנה לעטיל אלל רא"י בהקלאסט
החמ"שית ואחר איוז ימים יאל בגורל העטיל הלו
שקנה עס מעות קרן לבד וכחכ רא"י שמו של
רח"ד על לעטיל אחר לשלוח לרח"ד עבור מעות
הקרן ושיחוק להלן בקלאסט הששיתן ובעת
שהניח רא"י העטיל החדש בהפאסט שמע שוב
אשר העטיל הלו האחר כבר יאל ג"כ בגורל
בריוח סך שבעים וחמשה אלף ר"כ ובעת ששלח
רא"י העטיל הלו לרח"ד לא עלה על דעתו לבדוק
ולראות אולי גם זה הנומער ששולח כעת כבר
זכה בגורל וטוען רח"ד שהזכות ריוח זה שייך
לו אחר שכבר מכר לו רא"י את העטיל הלו
וקנהו. ורא"י טוען שהוא מקח טעות עכ"ל
שאלתו:

תשובה הדבר פשוט דמחויב רח"ד להחזיר
לרא"י את העטיל הלו כי שתי
לעטיל אלו כאשר יאלו בגורל זה בריוח חמשה
ר"כ וזה בריוח חמשה ושבעים אלף כסף יאלו
מעשה ממהות שערי הגרלה וגשמו להיות ככל
שערי באנקגאטין זה שטר של חמשה ר"כ וזה
שטר של חמשה ושבעים אלף כסף אשר גם שניהם
אינם במהות בגדר מו"מ של מקח וממכר כלל
ובכל שערי באנקגאטין וכששלח רח"ד לרא"י את
השטר שלו להחליפו ורא"י שלח לו בעדו שטר שלו
שהוא שטר של חמשה ושבעים אלף ר"כ לאשר
חשב שגם שטר זה הוא שטר של חמשה ר"כ
הרי זה כמו מי שנתן לחבירו שטר של באנקגאטע
חמשה ר"כ להחליפו באחרת וטעה זה המחליף
והחליפו בבאנקגאטע של חמשה ושבעים אלף ר"כ
לאשר טעה וחשב שגם שטר זה הוא רק חמשה
ר"כ דפשיטא דמחויב זה להחזיר לו השטר הלו.
ואם גם נדון ענין שליחות העטיל האחר ששלח
לו רא"י כענין מכירה שזה רא"י חשב שעדיין לא
יאל נומער זה בגורל ומכר לרח"ד העטיל הלו
בעד השטר של חמשה ר"כ ששלח לו רח"ד הרי
עכ"פ ה"ד דעתו למכור לו שטר שיעלה בגורל לא
שטר שעלה בגורל וזה השטר ששלח בגורל לא
ה"ד לא דעת הקונה לקנות ולא דעת המוכר למכור
ולא נקנס לרח"ד כלל כח"ש המדעי נ"י אלו

מזליות במקרה לו לוחות בחוקת שהוא בדיל ונמנלה
שהוא של כסף מחופה בדיל ע"ש ועיין בשו"ת
עבודת הגרשוני. ותמהני על ר"מ שדעתו לזכות
את רח"ד והביא מ"ש ב"ה הגאונים שאין לעבור
על הגורל וכן מ"ש בשו"ת חו"י שנגזר ידובק
השנחה העליונה ומה זה ענין לזכות רח"ד אדרבא
בעת שאל הגורל ה"ד השטר הלו של רא"י ודבקה
השנחה העליונה שרא"י יריוח סכום הרב של ע"ה
אלף ר"כ אבל אין דביקות השנחה העליונה שרח"ד
יחזיק בגזילה ממון רא"י הבא לידו ע"י טעות
שטעה רא"י. ודוקא אם ה"ד איוז חלות מכירה
בדבר שייך לומר שהריוח שנמנלה בו אח"כ מולו
של הקונה גרם לזה אבל בג"ד לא ה"ד מושלם
חלות מכירה בזה השטר שרא"י ה"ד דעתו שמוכר
לו שטר שיעלה בגורל מן השטרות האלו שיש לו
וטעה ומכר לו שטר זה שכבר עלה בגורל שה"ד
לו ומה בכך שהוא לא ידע אז דשטר זה כבר
עלה בגורל בריוח גדול מ"מ הרי נוף השטר הלו
ה"ד שלו וכשעלה בגורל הרי מומלא כל ריוח השטר
הוא שלו בכמות שנמנלה שטר זה ואיגלאי מלחא
למפרע דמכירה בטעות היה כדאמרינן בש"ס
במבוא. (דף ל"ז ע"א) ההם זב"י בטעות הוי
דאיגלאי מלחא דאדרבא בעקלי הוי קיימא והייט
שלא ה"ד זמן שה"ד. בו חלות מכירה כלל ע"ש
בפירש"י ובשיטה מקובלת ועיין ג"כ בשו"ת ספר
יהושע בפסקים ובתב"ס סימן קכ"א בשערי
באנקגאטין שילא פקודת החלף שנמנלה שו"ת
בכפ"ס ואחר מכר שטרות אלו בח"י שו"י לאשר
לא ידע שנמנלו ואחר המכירה נודע לו שנמנלו
כבר ופסק בספר יהושע שם דאין מכירה זו כלום
דאיגלאי מלחא דמכירה בטעות ה"ד כה"ל דש"ס
בחובות ה"ל וכן פסק בבב"ב בשו"ת שאל ומשיב
מהד"ק ח"ג סופ"י ר"ב עפ"י ש"ס ה"ל. וי"ד
עדיף ט"י מה"ל דש"ס בחובות ה"ל דש"ס לא
ה"ד טעות השתמו בגוף השדה שמכר אלל שה"ד
טעות השתמו בביתות המכירה אבל כאן ה"ד זב"י
בטעות שהוא השתמו בעל"ס הדבר שה"ד דעתו
למכור לו שהוא ה"ד דעתו למכור לו שטר שיעלה
בגורל ונמלא ששטר זה הוא שטר שכבר עלה בגורל
שאיו בגדר שטרות של מכירה כלל ולא שייך בג"ד
לומר בדבר שה"ד בידו בתחלה לחקור על הדבר
איט בכלל מקח טעות שזה דוקא בקניית חפץ
כשאו דנין מזד הלוקח אמרינן דמסתמא ה"ד
דעתו לקנות חפץ זה הלכך לו בכל אופן שספ"י
ופן כשאו דנין מזד המוכר אמרינן דמסתמא ה"ד
דעתו למכור לו החפץ בכל אופן שספ"י משא"כ
בג"ד שכל משא ומתן של מכירות שטרות אלו שם
מוכר רק שטרות השומדין להיות יולאין בגורל
שעדיין

ימים כמנהגם, — וכשארע בשבת וי'ט י'ט י'ט
מניעת שמחת ועונג שבת וי'ט י'ט י'ט ובינו
בביתו, — עוד האריך הדין אם כבר נכנס לשם
בביתו, שלא ירע או ששבת שם טומאה, או שגורל
או הטומאה בעת שהוא ה' כבר באהל, אם מחויב
הוא ללכת מיד כשגורע לון כמו גבי מות ישראל
ברמ"א שצ"ב ס"א או שמוחר לשהות שם כל
לדבר ואפשר עוד כיון שכבר נטמא שלא בטובה,
סוג אינו מוחר עוד על טומאה זו — ?

הנה כדי לעמוד על ברורו של דין זה אחריו
מעט למעניתי בהנעת דברי הפוסקים בזה
וממילא דוחא שמעמחא בס"ד. בש"ס יבמות ודף
ס"א ע"א, ובצ"מ קיד ע"ב נרסין בשם רשב"י
דעכו"ס אינו מטמא באהל, מזהבית, אדם כי
ימות באהל' ואומר, ואחנה לאני לאן מרעיתי
אדם אחס' אדם קרוין אדם ולא העכו"ס קרוין
אדם, ורבנן פליגי עליה שם וס"ל דהעכו"ס מטמא
באהל, מדמליקו דגלי רחמנא דעכו"ס מטמא כמנע
גבי מדין דכתיב כל הורג נפש וכל נוגע מחלל
תחתיו ה"ה שמטמא באהל נכן מוכח ט"מיהו
דרבנן מהא דפרכין שם ולרבנן, וכ"כ המשלימו
ה' אכל פ"ג וכפי פסיקות הסוגיא בצ"מ שם
משמע דמעשה רב עבד אליהו ז"ל בעלמו שהלך
על קב"ע הלכה למעשה כרשב"י ובדיוק הסיב
כן לרבה בר אבוב שם וביבמות שם משמע דס"ל
הכי לרבינא דהלכתא כרשב"י מדמהדר להרן
אבהריה ונ"כ בכ"מ על הרמב"ם ז"ל וכן במיר
(דף ק"ד) אמר ר"ל או בקבר לרבות קבר שלפני
הדיבור ופנה שם רש"י וכ"כ התוס' שם. ובגדה
(דף ט') דהאי כוניה לא אחיא אלא כר"ש ע"ש.
אבל בירושלמי סוטה פ"ה ה"ב ופסחים פ"ט ה"א
משמע ברבנן, דאמרו שם בשם רבי סימון בר'
זבד שהטומאה היתה בימי חזקיה ובימי חגי
היתה שמאלו גולגלו של ארנן היבוס תחת המזבח
וגטמחו הכהנים שהאילו על המזבח שקיחה תחתיו
טומאה רלוזה ונ"כ המשלימו פ"א מה' בנין בית
הבחינה ה"ג וע' ח"ס מורד סי' ש"מ א) הרי
משמע מזה דעכו"ס מטמא באהל כרבנן. אנוס
לפמ"ס במלכות לין שמואל ב' כ"ד ע"פ ט"ז—כ"ד
סרז"ל אמרו שארנוס היה נר לרק שמסכבס דוד
את מלכות לין נמגייר ע"ש לפי"ז אחיא הא
דקבי סימון כר"ש ג"כ, אבל טרם נודע לי איזהו
מקומו

שעדיין לא ילאו וכן הקונה אינו קונה רק שטר
שלא ילא שעדיין בגורל אכל לא שטר שכבר ילא
בגורל וזה שכבר ילא בגורל אינו כלל בכלל גדר
מכירות אלו שטרות וא"כ לא שייך לומר דמה
שלא חקר תחלה אם ילא בגורל ה' לפי שה' דעתו
שאלם גם ילא בגורל ב"כ מוכר לו ואין
סודי דמה ששלח לו לעטיל זה אדרבה ה' לסיבות
החקירה אלא שעיניו הטעמו שהוא בדיק בכל העשילין
שילאו בגורל ולא נכתב נומער של לעטיל זה
שעלה בגורל יטן כי זה הנומר ה' נומר מומער
שעלה עליו גורל הנומר גדול ולא עלה על דעתו
שנומער זה הוא לעיין שם. או שעדיין לא הניע
לו נדפס גם הנומר שעלה עליו הגורל הריחה
הנומר גדול ולא במקד בדעתו שעדיין לא ילא
נומר זה בגורל ועל כן מחר לו נומר זה על
דעת שעדיין לא ילא וזכרתי בעשות הוא ואף
שבשעת המכירה לא ה' עדיין נחנלה שכבר ילא
בגורל מ"מ השחא כשנחנלה אמרינן דאיגלאי מלחא
למיפרע דזכרתי בעשות ה' ודוקא בדבר שהבירור
תלוי בהתחדשות בעתידות לא אמרינן איגלאי מלחא
למפרע אף דכלפי שמיא גליא אכל בדבר שכבר
נעשה אלא שגרידן לא טרע אמרינן איגלאי מלחא
למפרע וכמ"ס התוס' ביבמות (דף ל"ה ע"ב)
ד"ה תיגלי והארכתי בזה בחשובה הנדפס בס' שערי
מורה (ח"ו סימן ס') ע"ש ובה"ג מבוחר בש"ס
סוטה (דף ו' ע"ב) דאי אמרינן דאם י'ט עדים
במדי' שטמאחא אין המים בודקין אותה אם באו
העדים אחר שהקדים את המנחה היא ילאה לחולין
דאיגלאי מלחא דבי אקדים מעיקרא בטעות קדים
עיי"ש. ועל כן הדין פשוט שמחויב רח"ל להחזיר
לרא"י המוכר את השטר השני.

יעקב שור אברהם קורב יתרו.

סימן יח

היה הינשטעטש.

בדין אכל שמנח שם מות עכו"ס, או שיש בה
רק טומאה מ"ע שנכנסה לשם ע"י חיבור
ויזין וגזוטרלות, אם מותר לכהן ליכנס שמה
בנחוק לו מאל, — והאריך הדין אם אירע הדבר
בשכונתו, אם מחויב הסדן לעזוב את ביתו ולפצמם
גם לרבות את חנותו ויקח פדיונהו על ערך ג'

(א) שכתב בס' ג"כ דנמחאו הכהנים ע"י שהאילו על הטומאה ולא ע"י טומאה רעיה אלא בא"א שהיו קביו
משמחת ארונה סמוך לגורן קניה דוד המלך ע"ה ונתגלגל טומאה מקבר ארונה ע"י התחלות שכתב שפירא בימי מלכי
השעשים לתחת המזבח. ועלה ע"י המזבח ע"י נקבי השתיון ע"ש ש"ע האריך הניחו קברים סמוך להר הבית ולא פינו
אותם הלא ק"ל בנזחים (ק"י) להר דכל ארץ ישראל בדיקה היא וירושלים בדוקה היא לכ"ע ע"ש ואולי רש"י
בדוקה היא מקבר שאינו מניין ונ"ע.

שנה רשבי' במשנתו הלכה כמותו — הא
לא דבר מוסכם הוא דפליגי בזה אמוראי (בב"מ
דף ל"ח ע"ב) רבה ורבי אבא אגיביה דרבי יוחנן,
ורשבי' בבבב' לקי' ע"ב כתב דשמואל לית ליה
האי כללא וגם רבא בע"ז דף ס"ט ע"ב לית ליה
האי כללא ע"ש וגם בכחכות ע"ז ע"א פסק רבא
בשם רב נחמן נגד האי כללא (והק"ל להלכה
בא"ש כ"י קנ"ד סע"ד) והר"ף בב"מ ל"א
שם פסק רב נחמן דאין הלכה כרשבי' שם וגם
בהאי סוגיא נופא במסדרין לבע"ה לא עסק
כרשבי' (ולא ברית ה"ל) וכן כתב בחו"ט פ"ד
מ"ה בשם הר"ף סוף פרק גט פשוט והר"ן כללא
דכ"מ שנה וכו' לאו דוקא היא דלא אמרו הלכה
כרשבי' אלא עד דאיכא טעמא ע"כ. ומביא עוד
שם שכן דעת הרמב"ם כחון דפליגי על האי כללא
וכן משמע מהר"ן במשנה ד' פ"ו דכחכות דל"ל
להאי כללא וכו' לקט יוסף כלל ע"ב מביא דכ"כ
הר"ן בפ"ד דכ"מ דלא קי"ל הכי כהאי כללא
וכ"כ הרא"ש בב"ק ר"ס קל"ג ע"כ וכן בנימוקי
יוסף פ' המקבל כתב על הר"ה שפסק שאין
מסדרין לבע"ה כרשבי' מכת האי כללא שא"י
רא"י דלא כללא היא וכן בשיטה מקובלת כתב
על האי כללא בבבב' דכ"מ ד' קי"ד שם וז"ל
ר"ה פסק דאין מסדרין ומייתי רא"י דהא רשבי' ג
פליגי במהניטין וס"ל הכי והכ"מ בב"מ בכחכות
בתום כ"ל ואין ראיותיו רא"י דהאי כללא לאו
דוקא היא ובכ"מ אין הלכה כרשבי' ואפי'
במשנתו אלא היא דמוכחא מילתא לפוס גמרא
וכ"כ רבינו הגדול דהו' וכו' ומהר"ך שם ומסיים
ושי"מ וכו' דכ"מ שנה רשבי' אין הלכה
כסוקה כמותו אלא עד דאיכא טעמא, בדברי
רבינו הגדול ז"ל הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל
ע"כ, מבואר מפ"ז דאין לנו הכרח לדחות דברי
רשבי' מלהלכה משום דרשבי' לא ס"ל הכי
במשנה משום טעמים ה"ל (א) משום דלא מלינו
בפירוש דרשבי' פליגי ד"ש ליישב דבריו כג"ל שאינו
חולק כלל, דלמעט במחלוקת עדיף. (ב) דאשילו
י"בנא ליה דרשבי' פליגי מ"מ אין הכרח לפסוק
דוקא כמותו דלא קי"ל כהר"ן כללא דכ"מ שנה
רשבי' וכו' לדעת כל הכי רבוחתא כמש"ג וא"כ
יותר יש לנו לפסוק כרשבי' מאחר דבתראי
רבינא ור"ש לקי' קיי"מ בשיטתיה ובשגם דשפתי
כהן אליהו ז"ל ישמרו דעת להלכה למעשה
כמותו כמבואר.

וגם מ"ש הר"ה דאליהו ז"ל דרך דמיה קאמר
לה לרבה הוא לשיטתו מכת הכרח סתירת
הכלל דכ"מ שנה רשבי' ה"ל (וכמ"ש הרא"ש
דכ"מ דמלינו באל"י' שאמר להם אליהו שהוא

מזרעה של רחל, ועכר"ה אחד מהם לאו דוקא
אלא דרך דמיה. וכיון שזה סותר הכלל דכ"מ
ה"ל עכר"ה זה דרך דמיה ע"כ) משא"כ לפי
מ"ש שאין כאן סתירה להכלל שפיר י"ל איפכא
דמ"ש באל"י' הוא לאו דוקא, הגם אמנם מלאתי
במך לזה במ"ש ב"ב קכ"א גבי ז' קפלו כל
העולם כולו וקא' חשיב אחיה השילוני ואליהו דמזה
משמע דס"ל באל"י' שם דאליהו ח"ו פינחס
(דא"כ לא הוה לר"ך לאחיה והי' יכול לבלול
המספר רק בששה ע"י יא"ר ע"ש בתום) אפי' ג
דמשמע ההם הכי מ"מ יותר פעמים גמלא בדד"ל
הוכחות גלויות דהי' מקובל בידם דאליהו זה הוא
פינחס הכהן, כן משמע לשון הש"ס סוטה י"ג
במ"ש ואליהו תלמידו של משה ובתוספתא (נובא
במפרשי ע"י סוף עדיות) חגיגה בן עזאי אומר
ומה משה רבו של אליהו לא רלה לגלות אלא
המזמרים עד אשר נתגלו מעלמן אליהו תלמידו
של משה עאכ"כ ע"כ (אש"פ ש"ס להסב הכוונה
למשמעות אחרת אבל יותר רלויה היא בפסוק
הלשון) ובמדרש שה"ש פ"ב ובילקוט משלי ס"ו
ובבב"ר פ"פ ע"פ הגני טמן לו את בריתו שלום
(וע' במח"כ שם בשם מאמר החמיה להרמב"ם),
ובתלפיות מביא שם במדרש שפינחס שהוא אליהו
שכתוב בו ויכפר על בני ישראל שמכפר והולך עד
חמית הממים ע"כ וע' הש' הרדב"ז ח"ד ס'י
ש"א ר"ד בשם המדרש שאמר לו הקב"ה לאליהו
לעולם אתה חוקא, קנאה בששים על גילוי עריות,
קנאה על הברית דכתיב עזבו בריכת ישראל
חי"ך שאין ישראל עושין ברית עד שאתה רואה,
ובתב ע"ז הרדב"ז דהא אחיה במ"ד פינחס זה
אליהו והכי משמע גמי, קח נא את נפשי כי
לא טוב אנכי מאכותי משמע שהאריך כבר ימים
הרבה ע"כ, וכן אחיה בזהר ויקרא קכ"ד ברע"ו,
ובמדרש דף רי"ד דה"מ ר"א ור"י וברע"ו דף
רע"ו שם וע' ספר הגלגולים להאר"י הק' ז"ל
שמשמע שם שבענא אליהו זה פינחס ומלך כלול
הגשמה שנתוספה לו אח"כ במהניטין ע"כ אמר
אח"כ להם שהוא מבני בניה של רחל ע"ש (דבר
יקר וחורית אמת שמתיישב עי"ז כל המקומות
הסותרים וא"ז בענין יחוסו של אליהו ז"ל שכלם
אמת ע"ש) וכו' בסידור הרה"ז הר' קאפיל ז"ל
בכוונת המילה שאליהו זה פינחס, וכן יסד בהרחמן
שאוחרים על ב"מ שישלח לנו כהן לזק אשר לקח
לעולם, וילט פניו באדרתו ויגלוס. ובס"ר אליהו
א"ש אשר קנא וכו' א"ש-באשר שלום וזל יד יקומיאל
זה משה רבינו ע"ה ע' אבודרהם, הרי מבואר
מכל הכי מקומות שיחוסו של אליהו הוא כמ"ש
לרבה בר אבוא, והוא רובא דרובא נגד מה
שנמלא

ובדברי הראש אלו מועתקים בטור שע"כ ובד"י חסידים, ולענין הלכה נקטין להחמיר וזה קאי על ענין טומאת מגע לאפוקי מ"ס יראים דמביא שם דמ"ל דעכ"ס אינו מטמא אפי' במגע, ורבים חולקים עליו וכתב בד"י ע"ז דלענין הלכה נקטין להחמיר, אבל לענין טומאת אהל א"ל לומר שהכריע בד"י כר"ה בדעת יחיד נגד כל בני גדולי הוראה, ואדרבא בדברי יוסף כתב בשמו שס"ל הלכה כרשב"י. וכן משין דבריו בש"ע סעי' שז"ל: "קב"ע נכון לזהר הכהן מליך עליהם" והרמ"א חסידים אחריו. אעפ"י שיש מקילין נכון לזהר" וזמנה שלא כתבו לשון "אסור" (דלמא שג"ל היא לר"ת איסור דאורייתא) או ט"פ להביא שתי הדעות משמע דעיקר להלכה קי"ל כדעת המחמירין רק מולד החומרא נכון לזהר לחוש לדעת ר"ת ג"כ דמשמע בדמקום דא"ל לזהר יכולין לסמוך על המחמירין דומא כמו שמלינו לענין כ"ח שבהפסד מרובה סומכין על דעה אחת עיקר שהלכה כמותה רק בלשפ"מ החמירו לחוש לדעה החולקת הי"ז יש לר"י בדברי הראש בזה"ש ובש"ע הג"ל:

והאחרונים ז"ל הכריעו לקולא בדברי"י כ"י ל"ב בשם הרשב"ן ובשם פנים מאירות שהביא ראיות לדעת הרמב"ם וס"עטמו דהלכה כר"ש, ובתפארת ישראל בהקדמתו לס' טהרות אות י"ב ואות ל"ט פהם להדיא כהרמב"ם שכתב בסתם מה עכ"ס אינו מטמא בזה"ל:

מב"ר הדין נלע"ד לפתור בהיהר את הפסיקות המוכרות בהלכות השאלה. דאם אירע הדבר בשכונתו בשבת וי"ט או נוגע להיזק פרנסתו שנוגע לביטול דבר מלוה, (דלורך פרנסתו מקרי דמח"ל בש"ע שם ובדמ"ס דמחמירין לכתחילה להטמא משה' בטומאה דרבנן) כה"ג ודאי כדאי הוא רבי שמעון להמך עליו בשעת הדחק לאחר שזכר שכן הסכמת רוב הפוסקים, שאין עכ"ס מטמא בזה"ל, וא"ל הכהן ללאת מביטו כלל א' אולם לכתחילה ליכנס להלל שיש מה עכ"ס בעלמא ודאי אינו נכון אפי' בשנחן לו מחד לחוש לדעת הר"ת בש"ס שיש לו לחוש שמה יגע או יסוט דזה דאורייתא אליבא דהלכתא (כ"ל בש"ס ב"י ובח"א קב"ע סק"י) ולך לך אמרינן לטירא וכו'.—ואם נכנס לשם בשוגג שנטמא שלא במתכוין או מותר כל אותו היום ליכנס שמה (באופן שיהא עמו שומר לשמרהו שלא יגע כ"ל) דבמשל"מ פ"ח

שנמא באל"ר וב"ב ש"ס, ע"כ מוכרע. שמה שכתבן הוא דוקא ומה שבאל"ר הוא לאו דוקא, דלא כמ"ס הר"ת ז"ל, וכן נראה מהר"ף ז"ל, דמשה הכריע לענין סידור לבט"ח דלא כרשב"ג משום דאליהו ז"ל השיב כן לרבה ע"ש, וכן מביא הנימוקי בשם הגאונים שם דפסקו כן ר"י. טעמא דאליהו אחר כן לרבה ומי לנו גדול ממנו עכ"ל וכן החינוך ס' ש"כ מביא האי דב"מ לענין סידור לבט"ח וכתב וז"ל ואין לפקפק אחרי דברי אליהו וכן פסקו כל הגאונים והרב אלפסי, ואע"פ דר"י משמיה דר' פדת ור' ירמיה משמיה דאילפא אמרו דרך פשיטות בגמרא דאין מסדרין לבט"ח אלו אין לנו אחר דברי אליהו פקפוק דלא כר"ה עכ"ל וס"ל לבלתי דדברי אליהו לרבה דה אבזה הס דוקא ולא דרך דמיה קאמר ליה, ומינה נג"ד בהלכה ראשונה לענין קב"ע אחר שטעה מטעה בעלמא וקלך על קב"ע ואמר בפירוש הטעם לרבה משום דהלכה כרשב"י. ודאי ראוי לסמוך עליו להכריע כל בני רבננא, ובדברי הרמב"ם ז"ל, וכן ס"ל להראש"ם בס' יראים מובא בנימוקי יוסף שם ובהג"מ ב"ה' אבל, ובד"י וד"מ ס' שע"כ ובהג"מ שם כתב עוד שכן מלא בחוס' פסחים בשם ריב"א שג"ל להלכה כרשב"י וכו' וכן ראב"ה פסק כרשב"י וכתב במש"ל ב"ה"ב שם שכן דעת רש"י בסנהדרין י"ב, ובנימוקי שם אחר שמביא דעת הר"א דהלכה כרשב"י כ"ל חסידים הוא וקי"ל כרשב"י אע"פ שר"ת דחא הרנב"ר ז"ל— ובמל"מ שם מביא שכן דעה בהרלב"ג על המורה על פסוק זה שס"ל ג"כ כס' יראים הג"ל דאין עכ"ס מטמאים כלל:

ובדברי הראש ז"ל אין הכרע כ"כ ובקי"ור פסקי הראש"ם לבנו הטור ז"ל כתב דהלכתא, דעכ"ס מטמא בזה"ל עכ"ל ופ"י הכלל (שכתב ביד מלאכי כ"ב כללי הריב"ה) שאין דרך בעל קי"ור פסקי הראש"ם להוסיף שום דבר שלא נזכר בה"ש לע"ק הא"ר הוסיף זאת שאין בדברי הראש"ם הכרע (אם לא מלד שמביא דעת הר"ת בלי חולק) ובתשו' ס' ל' השיב שיש מחלוקת דרבוותא וראיתי למהר"ם שמינה בבהג"ס מליך על קב"ע והמחמירים הובא עליהם ברכה עכ"ל וזה משמע שלא הכריע מלד הדין להלכה דוקא כר"ת רק מלד החומרא והחשש, ודחוק הוא לכאורה למ"ש בק"פ הראש"ם בשמו:

(א) מלורך לזה דעה שאין בה סמיכה דטומאה הנכנסת ע"י חיבור זיוין וזוטרות לאו דאורייתא הפני יהושע עפ"י הש"כ סק"ב ובש"מ חות יאיר קנ"א. וע' בח"א ס' ש"א ובח"א כלל קנ"ט ובח"פ ס' ש"מ ופ"ח סק"ב שחלקו עליהם והכריעו שהיא דאורייתא:

פ"א מה' אבל ודמיר בשם הראב"ד מביאים
דאין איסור טומאה בזה"ו מאחר שכבר נטמא
הכהן פ"א שוב אינו מזהר עלי' לעולם וע"ש
בדמיר כל האריכות שמור בו אח"כ שלא רנה לסמוך
על דעה זו וע"ה ח"ס סי' של"ח, ובסי' של"ט
מסיק הח"ס ששם כל אותו היום שנטמא אינו
מזהר על הטומאה גם לדעת רש"י ור"ת ור"א
מחין סי' קי"א וא"כ בנ"ד שנגס בשוגג ממין
מותר אם קי"ל כר"ת הרי כבר נטמא ופקע ממנו
הזהרת הטומאה כל אותו היום, אבל לענין נגיעה
אין כאן מח"כ שארצבה לענין הלכה לא נטמא
כלל בזהל ואסור ליגע מדאורייתא, וכ"ז כשיש
לו נחילות לזרז פרנסתו ודמ"ל ולא בענין אחר,
אבל אותו הפעם שזרז לו הטומאה בהיותו כבר
בניית מותר לגמור כל נחילותו אף שהיא דבר
רשות ואינו מחויב לברוח וללאת מיד. כנלע"ד וכן
הסכימו על ידי הרה"ג הר" ברוך ז"ל מקצתנו
והרה"ג הר" שמעון שלמה מבינדער שליט"א:

שמואל במהרי"ץ ז"ל שטאציאר
רב וסו"ץ דק"ק הני"א.

סימן י"א

ב"ה ראובן.

בד"מ יו"ד סי' ל"א כתב מעשה בא לידנו פה
ק"ק קראקא בבהמה שנטמא לאחר שמיטה
שהיה בה מים בחוץ וספק אם הי' מוח מקיף
דיש שהיו רוצים להכשירה משום דנשחטה הותרה.
ולא דמי דהואל שיש כאן ריעותא ברורה מחיים
אין להכשיר בשביל זה. וכ"מ בחוס' יבמות דל"א
עכ"ר שם. והשינו עליו הרבה מרבותינו ר"ע.
דא' ארצבה בחוס' שם מבואר להיפוך דאפילו
בריעותא מחיים מוקמינן בחזקה אם לאו משום
דדריסה שכיח, ומש"כ התב"ש בדברוסה הטעם
רק משום שיש לה חזקה ברורה שכשנולדה לא
היתה דרוסה ובדרך זה דרכו הרבה מהאחרונים,
אכן הכריע בסי' נ' דהא סברא זו, דמה בכך
שלא נולדה בדרוסה מ"מ כיון דהספק הוא משום
דהאדם מוקף לב"מ, ואולי נולדה בנקובת ב"מ,
כמו במחש' בבי"כ דלא מוקמינן בחזקה שלא הי'
בה מחש' כשנולדה וכן בב"מ עיי"ש. גם לא נחבאר
יפה דמיא דאין קושיא מהחוס' ריבמות אבל
עכ"פ הא גם ראי' ליכא, וארצבה מחוס' שם
משמע לבא' להיפוך כמש"כ המהרי"ל:

ואפ"ר לענין, דהנה לבא' דברי חוס' שם
מזהבין מאד, א' מה שהקשו בתחלת
דבריהם, מינה כנס ואח"כ גירס, אבל גירס ואח"כ
כנס הא לא הוי מעולם בחזקת היסור לשוק עיי"ש,

וזה המה לכאורה דהא סו"ס היתה בחזקת היסור
קודם שנשאת, ויש לאוקמה בחזקה דכשימות בעלה
הא מותרת לשוק כמו בכנס ואח"כ גירס, גם
מינה כמה שחלו החוס' מוקמינן להערוה בח' שלא
נחגרשה. ואח"כ הקשו מספק דרוסה דלא מוקמינן
בחזקה משום דכשנולד הספק היתה בח' אבמ"ה
עיי"ש, וזה ח' דהא כבר כתבו חוס' דהכא הטעם
משום דמוקמינן להערוה בחזקה שלא נחגרשה,
וע' בש"ס ש"ה, גם יקשה לשיטת הסוברים דמי
חזקות מהני אפי' בחו"מ כח"ס בח' רעק"א סי'
קל"ז והש"ס ש"ז פ"ז, וא"כ מה משני בש"ס שם
הכא בשתי יבתי עדים עסקין עיי"ש, וגם הא
בש"ס מבואר להדיא הטעם משום דאשה זו בחזקה
היסור לשוק עומדת ולא משום ח' הערוה שלא
נחגרשה. גם נוף דברי החוס' שם אין מובנים
כלל לכאורה שכתבו קושיאם שם בזה"ל. וא"ת
דהכא מוקמינן האשה בחזקת היסור לשוק אעפ"י
שכשעה שנולד הספק היתה עדיין בחזקת א"א כו'
ובפ"ק דחולין אחריו נשחטה בח' היסור עומדת
עד שזרז לך כמה נגרשה, ומשמע דוקא לענין
ריעותא דאיליך אחר שמיטה הוי בח' היסור כגון
בא זאב ונטל ב"מ והחזירם כשהם נקובים דלא
מיישין שם בחקוס נקב נקבו. אבל אם נולד
הספק מחיים כגון ספק דרוסה לא, משום דנשחטה
שנולד הספק היתה עדיין בחזקת איסור עכ"ל.
והיא ח' מאד דלמה להו להוכיח מהך דבא זאב
ונטל ב"מ דמשמע אבל ספק דרוסה לא. ואמאי
לא הוכיחו בפשוט מח"ד חוששין לספק דרוסה:
והנלע"ד בביאור דברי החוס' אלו. עפ"י
מש"כ חוס' בחובות (דף כ"ג) דיה
תרווייהו בא"א קמסדה, דמייירי דזרק לה קדושין
והני תרי סהדי ח"א קרוב לו וח"א קרוב לה דכיון
דודאי זרק לה קדושין. לית לן למימר מוקמה
אחזקה להחירה לבתחלה עיי"ש, וע' בפ"י גיטין
דכ"ה שכתב דהי' ספק דאורייתא עיי"ש, ובמכת"ה
הא מבואר להדיא בחוס' רק דמשום זה אין להחירה
לבתחלה. שוב ראיתי דכבר השיג עליו בס' גרס
ירמיה שם ובתשו' שפ"ל מהר"ע סימן ח', וע'
בנקד"כ יו"ד סי' של"ז, וא"כ הקשו חוס' שפיר
בא דאמר אשה זו בח' היסור לשוק עומדת,
דמינה כנס ואח"כ גירס, דקודם שנשאת היתה
מותרת לשוק, וגם אחר שנשאת היתה עומדת בח'
היסור לשוק כשימות בעלה דהיא בח' לר"ת ערוה
רק דבעלה הוא האוסרה לשוק ויש לה ח' דכשימות
בעלה מחזור להחירה הראשון אבל ליבוס הא לא
נחזקה מעולם כיון דלר"ך לזה שני דברים מינה
הבעל ומינה הערוה כמש"כ חוס' שם דיה נפל.
ומשה שפיר מוקמינן לה בח' היסור לשוק כיון
דקודם

קמבעמי אהדרי, ולא ודלי קאמרינן אלא אימר
טכיל הרשבי"א ז"ל. והמחבר מדברי קדשו רביש
לה קון בושט היינו טעמא דמייסגין משום דהוא
בה מעשה הטורף. ובספק דרוסה ג"כ היינו טעמא
דאסור משום דיש רגלים לדבר. ומשיה נמי ט"ל
להרשבי"א ז"ל בחולין (דריג) בלא ידעי' אס שמקי
אס מקרקרי דמומר משום דייל דלא הוול עוד
מעשה הטורף כלל. והוי רק ספק ריעותא. רק
בשחיק ואינו מקרקרי אסור משום דרגלים לדבר
והוי ודלי ריעותא, אך שיעת הר"ן בחולין שם
דספק אי שמקי אי מקרקרי ג"כ אסור, והובאו
שתי הדעות ביו"ד סי' נ"ז ע"י"ש, ועי' בשמו
בא"ש דבכללי חוקה שם שפסקה ע"ד הרשבי"א הנ"ל
מהא דאמר ביבמות שם אשה זו בח' הימר עומדת,
אף דודאי הוול בה מעשה האסורה, דהא זרק
לה נט ס' קרוב לה, והאריך בזה מאד עיי"ש.
ובמכת"ס לקי"מ דכיון דאמר' ערוה איתרעי לרה
לא איתרעי הרי לא הוול בה מעשה הטורף
כלל וכאמור:

וא"ש בזה לנכון דברי המוס' ביבמות הנ"ל,
דלא הקשו בפשוט מהא דקיי"ל מושגין
לספק דרוסה דהיינו באיני שמקי ואינו מקרקרי.
דשם הוי רגלים לדבר והוול בה מעשה הטורף,
משא"כ באשה דלא הוול בה מעשה הטורף כלל
וכנ"ל. לזה הקשו רק מהא דאמר בשמיעה הותרה
בבא זבא ונטל ב"מ. דמשמע דווקא ריעותא
דאחיליז אחר שמיטה, הא ריעותא דאחיליז קודם
שמיטה כהאי גוונא אסור אף דלא החמיל בה
מעשה הטורף כלל, כגון בא זבא ונטל שם מן
העדר, בשינוי דלא הוול בה עוד מעשה הטורף
דהא אין דרוסה אלא ביד, ונהי' כמו סירכא סגרי
דלא הוול בה מעשה הטורף והיא דומה ממש
לנטל הזבא הב"מ, ואשפי"כ אסור בזה משום
דאחיליז הריעותא מחיים. וכן נמי בספק אס
שמקי אי מקרקרי ואשפי"כ אסור משום דהוי
ריעותא מחיים. ואמאי באשה מוקמינן לה בחוקה
אף שנוול בה הריעותא מחיים, ועי' תרלו המוס'
שפיר דהתם שאני משום דדריסה שכיח ואסור
אפי' בלא הוול בה מעשה הטורף כלל. וכי"כ
מוס' חולין (דף נ"ג) בגדרם ששחטם קודם שהוליא
הדורס ידו דאסור, משום דשכיח דדרס וחזר
ודרס עיי"ש, והוי כהוול בה מעשה הטורף. משא"כ
באשה דלרה לא איתרעי ולא אחיליז בה ריעותא.
כלל וכאמור, ואי"כ לקון מאד דברי הד"מ.
דמוכח ממוס' דיבמות הנ"ל דווקא בספק ריעותא
האזרנו לומר הטעם משום דדרוסה שכיח אבל
בריעותא ברורה מחיים. כגון במים במוח דהוא
דומה ממש ליבש לה קון בושט, דהוול בה מעשה
הטורף

דקודם שנוול הריעותא הוי לה מ' הימר לשוק.
אבל בגירסא ואח"כ כנס דמומי' כשנסבה הימה
בספק וקוקה ליבוס כמו לשוק. ונהי דקודם שנשאלת
הימה בח' הימר לשוק מ"מ כשנשאלת ובצר הימה
הערוה מנורשת בספק קרוב לו ס' קרוב לה וא"כ
הא א"א לאוקמה בחוקה להחמיר בהחמילה טכ"ס
כמש"כ מוס' בחובות הנ"ל. ועי' תרלו שפיר
דמו"מ ה"א בח' הימר לשוק משום דמוקמינן הערוה
בח' שלא נחגרשה. והיינו דנהי דהערוה נופא
א"א לאוקמה עוד בחוקה א"א כיון דזרק לה גט
ואיתרע חוקתה. מ"מ כיון דמן הדין ה"א בח'
א"א כדמעי'קרא, ונהי דאיתרע חוקתה עובא מ"מ
אמרינן ערוה איתרעי לרה לא איתרעי, ואין הטעם
משום מ' הערוה רק משום מ' הימר שלה, וזה
מבואר להדיא בלשון המוס' הנ"ל שכתבו דמ"מ
מוקמינן לה בח' הימר משום דמוקמינן הערוה
בח' שלא נחגרשה, דמבואר דחוקה הימר שלה
היא המחמירה ולא מ' הערוה כמבואר בלשון הש"ס
אשה זו בח' הימר לשוק עומדת וכנ"ל, וכי"מ
להדיא ברשב"א שם בחדושו, ושלח כהנ"ש שיה
פ"ו ע"ש גם מש"כ שם להוכיח כסברא ראשונה
של מהר"ט. במכת"ס לא מוכח מידי, דגדון
דמהר"ט כיון דלא הוחזק באיני הא לא אחיליז
בו ריעותא כלל. ועי' בבב"ש בחולין (דף י')
שהקשה לשיטת הר"י ודעמי' דבספק השקול לא
מוקמינן בחוקה. מהא דאמר אשה זו בח' הימר
לשוק עומדת. וכן הרא"ש בכללי חוקה האריך
בזה עיי"ש. ולענ"ד הדבר ברור כמש"כ, דהתם
הטעם משום הערוה איתרעי לרה לא איתרעי.
וכמש"כ המב"ש בעלמו שם לענין הימר הנכניסה
מכתמה טריפה עיי"ש ודו"ק:

ועתה נבא לבאר דברי הדי"מ הנ"ל בהקדם
לשון הרשבי"א ז"ל חולין (דף מ"ו) גבי
סירכא חלויה שכתב בזה"ל. דלא דמי לספק דרוסה
ולישב לה קון בושט, דהתם אחיליז בה ריעותא.
כלומר שהוול בה מעשה הטורף, אלא שאנו מוספקין
בגמר המעשה, כמו בעל ארי ביניינו ונמלא לפורן
בגבו של אחד מהם, דרגלים לדבר שדרסן כיון
דאיהו שמקי ואינו מקרקרי, או ישב לה לפורן
בגבה. אלא שאנו מוספקין אם דרסן דריסה
האסרת אס לא, וכן יושב לה קון שאנו מוספקין
אם נמר הקון לנקוב וילא לחוך אס לא. וכיון
שכן חספק לריכה בדיקה. אבל בזה שאין כאן
הוכחה איסור ולא החמלה, שהרי סירכא זו יש
לחלטה שלא מחמת נקב כלל אף בדיקה אינה
לריכה. ומדע שהרי היכא שעל ארי ביניינו והוא
שמקי ואינו שמקיין או לוח ואינו מקרקריין חליטין
לקולא דאימר שלחא הוא דעביד או ביעמותא

מהר"ם הנ"ל אי"כ שפיר אשכחן היבא דהשליח
אנוס ואמאי כתב הש"ך דלא אשכחן אלא חזר
א"ו דהש"ך סובר בהשעיה"מ. ונלע"ד דפלוגתא
מהר"ם והשעיה"מ מלוי בזה אם אמרין דהטעם
דאשלי"ע הוא מטעם דדברי הרב ודברי התלמיד
דברי מי שומעין ויכול המשלח לומר סברתי שלא
ישמע לי וכח"ד שני כתובים הבאים כ"ל אין מלמד
וכח"ס הסמ"ע בח"מ סי' קפ"ב ס"ק ב'. או הטעם
דגוה"כ הוא מההוא וכח"ד שני כתובים הבאים
כ"ל מלמד וכת"ס בגמ' קידושין (מ"ג) וע"ש דאי
הטעם משום דברי הרב וכו' כח"ס הסמ"ע אי"כ
היבא דהשליח אנוס לא שייך זה ושפיר יש שליח
אבל אם נימא דגוה"כ הוא אי"כ אין חילוק דהתורה
לא חלקה. והש"ך בס' שמי"ח בסופו מוכיח שם
דגוה"כ הוא לא מסביר אי"כ מובח דהש"ך סובר
דאפילו היבא דהשליח אנוס אשלי"ע ואי"כ דבר
זה הוא פלוגתא הסמ"ע והש"ך ז"ל. ונלע"ד להביא
ראיה לדעת הש"ך והשעיה"מ דאפילו היבא דאנוס
אפ"ה אשלי"ע דאמרין בקדושין (מ"ג א') והא
דמי האומר לחבירו לא הרוג את הנפש הוא חייב
ושולחיו פטור שמאי הוקן אומר משום חגי הנביא
שולחו חייב שנאמר אותו הרגת בחרב בני
עמון וכו' :

וּבְדִבְרֵי הַגִּמ' (מ"ט) דשמאי הוקן ומתקן קסבר
שני כתובים הבאים כ"ל מלמד וכו' ופ'
וקסבר ישל"ע"ן ע"כ ואי איתא דלדין דס"ל
אשלי"ע ח"מ היבא דהשליח אנוס יש שליח אי"כ
אין ראיה מיואב דישל"ע דהא יואב אנוס היה
דהוי שלוח מהמלך האם יש לנו אנוס גדול מזה ואי"כ
אפילו לדין נמי ואיך מוכיח שמאי הוקן דיש שליח
לדי"ע א"ו כדעת הש"ך והשעיה"מ ואי"כ שפיר מוכיח:
וְיָרֵי נִפְשִׁי שאחר כתבי זאת מלאתי בש"ך סי'
שמ"ח ס"ק ו' דמציא רא"י זו לענין היבא
דהשליח שוגג הרי דעת הש"ך כח"ס:

וּבְדִבְרֵי מוֹה עֵם יִדִּי הַרְהִיג הַרִּי"ט שלי"ט
אב"ד בעיר דרישקופאליא אמר לי
דיש לסחור ראיה זו ד"ל לעולם בשאר עבירות
היבא דהשליח אנוס ישל"ע אפילו לדין מטעם
דלא שייך דברי הרב וכו' כיון דאנוס אותו ושאי
נבי יואב כיון דש"ד הוא ובש"ד קי"ל יורג ואל
יעבור ושי"ן פסחים כ"ה ויומא ת"כ וסנהדרין
ע"ד וכדן אי"כ היבא דהשליח אנוס שייך נ"כ
דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ויכול
עוד המשלח לומר סברתי שלא ישמע לי אי לאו
דאמרין ישל"ע ושפיר מוכיח שמאי הוקן דישל"ע:
וְהַרְהִיג כפ"י על קידושין (מ"ג) כתב שם ז"ל
וגע"ד דזה דאמרין אשלי"ע משום דברי
הרב וכו' לא מסביר תמירין כן. ומטעם דסבר
שלא

הערוף. ואנו מסופקין רק בגמר המעשה, בזה
לכ"ע אסור אף בספק השקול. וז"ב מאד לענין
בבבאור ד' הסוס' והרמ"א ז"ל ודוק, וע' בחת"ס
י"ד סי' נ"ז סתם בשם בטה"מ וכל הפ' בואב
שנשא זה מן הערר בשניו דאפי' הטלה עלמו
מותר ע"ש. ובמחמ"ה לא נמלא כן בבעה"מ
ובפוסקים. רק כשנמטרב לדרו אם יש להחיר
התערובות מטעם ס"ס כחש"כ חוס' בכ"מ. אבל
לא להחיר הטלה עלמו, כחש"כ חוס' חולין (דף
כ"ג) הג"ל דמי"ש שמה דרס וחזר ודרס כיון
דדרוסה שניה, רק בשחקי או מקרקרי במותר
משום דיש רא"י להיטוף שלא דרס:

והאמת אגיד כי שיטת הרשב"א הג"ל בספק
אי שמקי אי מקרקרי דמותר לא הביטוי
ברא"י, דהא שיטת הרשב"א פ"ק דחולין כשיטת
הרבינו יונה דספק השקול אסור. ואמאי ס' דרוסה
מותר, ומש"כ הש"ך ביו"ד סי' נ"ז סק"ל הטעם
אשם דרוב חיות אין דורסות וכו' בהגד"א שם,
לא הביטוי כלל, דהא מבואר בחוס' להיטוף
דדרוסה שניה, ולשיטת רש"י. בחולין (דף נ"ג)
הא מבואר בש"ס דרוב אריות דורסות, טוב
דאי"ו דהפרי"ט שם ב' הכנה"ג נדחק בזה, אולם
זמני ביזתא שלא העיר כלל דברי הרשב"א ז"ל
אמרין וא"ו וע' ברשב"א פ"ק דחולין שם שהקשה
על שיטת ר"י הג"ל מהא דספק כלבא ס' שוגרא
דמותר. ותי' משום דשוגרא לא שכיח דדרס
צ"י"ש, והנה בזה ה"י אפ"ל כיון דכלב אין לו
דריסה נשאר על השוגרא ספק על ספק לא על
דמותר מטעם ס"ס, אכן קו' הג"ל ח' בעיני מ"ש
ס' השקול דאסור, מ"ש ס' דרוסה בס' אי שמקי
אי מקרקרי דמותר, וז"ע לענין:

מנחה מעני"ל וויינגארט ספ"ק ראדום.

סימן כ

בעוה"מ פאריצק.

נשאלתי בענין מה דק"י"ל בקידושין (מ"ג)
וב"מ (דף ו') ובכ"ד אין שליח לדבר
עבירה איך הדין היבא דהמשלח אנוס לשליח
והפחדו שיעשה העבירה אם גם בזה אמרין
אשלי"ע:

הנה דבר זה הוא פלוגתא הגאונים מובא בפ"מ
ביו"ד סי' ק"ם דמהר"ם די בוטון סובר
דהמשלח חייב והשער המלך סובר דגם בזה אשלי"ע
וכ"ל דגם דעת הש"ך ז"ל דגם בזה אשלי"ע מדכתב
הש"ך בח"מ סי' קפ"ב ס"ק א' דמשי"ה לא הביא
הרי"ף השלונתא בין רבינא לרב שמא דה"ל רב
שמא ולא אשכחן של"ע אלא חזר וע"ש. ואי ס"ד

שלא ישמע לו כו' דאפילו היבא דלא שייך הא' עממא נמי אשלדע וכן בחידושי הריב"ז והטעם כ"ל כיון דנא ילפינן שליחות בכל התורה אלא מגירושין וחרומה וקדשים לית לן לרבינוהו אלא דומיא דהקד' דלית בהן עבירה משא"כ היבא דאיבא נה עבירה לא הוי דומיא דהקד' ולא אמורה חורה שליח לתקלה וכו' והו"ל הא' מילתא ודברי הרב כמו פירכא על מה הדר דילפינן מתרומה וקדשים עביל הפ"י ולפי סברא זו גם היבא דהשליח אטום אשלדע וכן בנוב"ק חלה"ע חסובה ע"ז מביא כ"כ סברא זו וקלסיה יע"ש וגם בס"י שפי"ח חולק שם הש"ך על הרב ז"ל דמציא שם בשם המשב"ץ דאם השליח הוזק ככך חייב המשלח והוא ז"ל מסיק דגם בזה אשלדע ולפי מ"ש דברי הש"ך מדויקים וגם בנתיבות שם מסיק כהש"ך ומלאהי בספר א' שורש מיעקב שמביא בשם הגאון מהרש"ק ז"ל מבראד וז"ל ואלו בחידושינו כהבנו טעם אחר כיון דבכל הקנינים בעינן סמיכות דעה וכל דלא סמכא דעת' לא מהני. כן ה"ג כיון דהשליח נקנה להיות ידו כיד המשלח נהי דהשליחות נקנה בדיבור מ"מ הדיבור בזה כמו הקנאה במקום אחר וב"ן שסמוך המשלח דעתו דבדודאי יעשה השליח שליחותו אז כיון דסמכא דעת' קנאו ונעשה שלוחו אבל כד"ע כיון דהוי ד"ע לא סמכא דעת המשלח שיעשה השליח שליחותו ממילא לא קנאו ולא נעשה ידו כידו ונשתמשתי בסברא זו בכמה דוכתי עכ"ל הגאון הג"ל וא"כ אם השליח אטום מ"מ לא סמכא דעת' שבוודאי יעשה שליחותו ככ"ל לדינא ועיין בפמ"ג אר"ח בפ"כ חלק ד' ובס"י שד"ח ובס"י ש"ז שמדבר שם מזה וע"ש:

הק' מרדכי צוקער אב"ד דפה.

סימן כא

ב"ה נעשויעו.

מעשה

כא לדי וגםתפקתי אם האיסור לפ"ע ח"ל דוקא על המכשיל. כלשון הקרא לא התן. אז גם מ"י שיש בידו לסלק האיסור ולא סלקו חייב משום לפ"ע? ולכאורה עלה הדעת להביא רא"י ממ"מ ח"ק (דף ה' ע"א). ע"ש. שו"ר גם בס' דרכי הוראה פרק ג"ה. שיליף כן מגמרא זו. ע"ש:

וראיתי בחשו' מחנה חיים ח"א סימן מ"ו מדבר בזה והעלה שם דהאיסור לפ"ע רק במעשה אבל לא בשכ' ואל תעשה. והביא כן גם בשם ספר שערי חורה ע"ש (ואח"י). ותמהתי מאד פה קדוש איך אמר דבר זה דהרי מגמרא הלו נראה בעליל דאף על מי שבידו לסלק האיסור יש לפ"ע? ודומק לומר דבשכ"ל זה ילפי

אמנם לאחר העיון קלה כ"ל כי מהגמרא הלו לאו רא"י כלל לגירון דירן. כי הא דיליף אב"י חלפ"ע הוא על מי שנתן בעלמו המכשול. ולא על האחרים שיש בידם להסיר המכשול, כי גם מ"י שקבר את הטומאה חייב לזיין רק מדרבנן כמו שגראה מחקמות הג"ל. משום דלאו לפ"ע מה"מ ליבא רק אם נתן מכשול בודאי, אבל על ספק אף דיש רגלים לדבר הוי רק מדרבנן כמח"א הראשונים, ועיין גם בס' מ"מ שם סימן מ"ז ובשו"מ עין ילחק מ' אר"ח סימן י"ג ע"ש. (ובפרט כי אב"י כבר הספק מה"מ לקולא כמו שכתב הס' ש"ש שמעתי א' פ"ד ע"ש) וכן נראה גם מפסוק בתורה שיליף ר' אבהו וקמא טמא יקרא משמע ג"כ על בע"ד בעלמו, והגמרא שביק פירכא זו ונקיט פירכא אחרתא ע"כ משום דאלו הב' פסוקי תורה שהביאו הם הוא על בע"ד בעלמו, ולכן כולם שבקו הוכחה האלו והביאו פסוקים מנביאים שגם ענ אחרים לזיין את הקצרות. וסעד גדול לדברי משמע מהא דחמרו החוס' שם על רב פפא כל חד וחד נקיט מאי דהוה מסיק אדעת' ע"ש. ומדוע לא אמרו כן על פסוק הראשון או על האחרון? וגם איך יעלה כן על הדעת לומר, שלא עלו על דעתם פסוקי התורה האלו? ע"כ משום דאלו הב' פסוקים שהביאו עד כאן ה"י על בע"ד בעלמו, ומרב פפא ואילך הביאו ראיות שגם על אחרים לזיין את הקצרות.

ונכון הוא לפע"ד: זין מ"ל (א) מ"ל

יצחק יעקב דוראנוסקי סו"ת דק"מ נעשויעו.
בהאנן מורד"ר יהונתן וצלחה"ה. מועדו.
סימן

סימן כב

שפתו ישנים

מחירושיו כתי"ק אא"ו הרב הגאון האמתי
רשבב"ה מרנא משה סופר מפפ"מ וצלה"ה
בע"ה, חתם סופר:

ה'רבי' הקשה הא לא ה"י הגם רק ו' ימים
שיום א' היה בו כדי להדליק ומיט
מדליקין ח' ימים, ובספר דברי יוסף ב' ים מתעלים
ע"פ שהקשה הרא"מ מיט לא תקנו ספיקא דיומא
ואל"ש משום ספיקא דיומא עשו ח' ימים אך ה"ר
חיים אלפאנדרי הקשה הא בכ"ה לחדש כ"ע יודעים
בקביעא דירחא אחר רוב החדש — גם לד"ר קש'
א' משום ספיקא דיומא א"כ בא"י לא ליעבר
רק ו' ימים: —

כ"ב נלע"ד כסם שמקפידים על התחלת היום
כן מקפידים על סופו שיה' ביום המיוחד
בדכתיב ביו"ט חג המלות עד עשרים ואחד בחודש
לערב, וגרסה בשנת הגם ה' כסלו חסר ודלק
המורה עד ליל א' ב' טבת ובכלל, נמלא ה'
הגם ו' לילות שהרי לילה א' ה' בו כדי להדליק,
ומחויבים להדליק ו' לילות אך שיה' הסיום ביום
ב' טבת כמו שה' בשעת הגם, ואך אם כסלו
מלא וידליקו ו' ימים יהי' הגמר ביום א' טבת
שאל יום ב' דריח טבת ואכן בעינין שיה' חמש
כמו זמן הגם וע"כ לר"ך להוסיף יום אחד ויהיו
ח' ימים:

נמצא כל הרחוקים יום א' מירושלים שאינם
יודעים בקביעת חודש טבת לריכוס
נהליק לעולם ח' ימים משום ספק שאל כסלו
מלא, מירושלים עלמנו נמי כשבחמת כסלו מלא
לריכוס ג"כ להדליק ח' ימים שיה' יום החמרון
ביום ב' טבת, ורק א' כסלו חסר ה' סגי
בירושלים ובדיבותיה ב' ימים ולא רלו לחקן כן
פעם ו' פעם ח' שלא מלינו כן בשום יו"ט וגם
רוב א"י עושים ח' ימים ע"כ קבעו ח' ימים
לעולם, זה נלע"ד נכון יותר מכל מה שנאמר
בזה — ואה"כ דמהדרין מן המהדרין הגם סגי להו
ביום השמיני בשבועה נרות כמו כ"ל שביט, אלא
כיון דבכל לילה מוסיפים והולכים אם לא יוסיפו

טעה יהי' כמולול ביו"ט [ב'] ואין מן הראוי שפי'
מסירות שלהם שהם מהדרין מן המהדרין שיגרמו
זלזול בגופא דרינא דיו"ט האוא — ע"כ לשון
קדשו:

סימן כג

השובה כתי"ק מאת הרב הגאון הצדיק
המפורסם וכו' מו"ה אליהו וצוקלה"ה
האדמו"ר מוויסקיט מח"ס שו"ת דבר אליהו:
(הגיע) לדינו ע"י נכדו היה הרח"צ מו"ה
שמחה בונם לערמאן מו"ה פראשניוויץ).

ב"ה
שיכט"ס לכבוד ידיו הרב הגאון
החריף ובקי המפורסם כו' בש"ת מו"ה
שכרא"ל זנוויל קלענפיש גי'
ראב"ד בק"ק ווארשא:

בדבר קושימו ע"ד רש"י לריתות (דף יא
ע"א) דבר דמהרין בגמ' שם גבי
שפחה חרופה בזמן שהאשה לוקה הא"ס מביא קרבן
ופירש"י שגדולה היא ובת עושין היא עכ"ל והקשה
העכ"ה איך ילזיר קטנה בשפחה חרופה הרי
שפחה חרופה היא חליה שפחה וחליה בת חורין
המאורסת לעבר עברי וקטנה לאו בת קדושין רק
ע"י אביה והיא אין לה אב לקבל קדוש' עכ"ל.
ויפה הקשה, והגני למלאות בקשתו לכתוב לו
הגרלה לעניד בזה, הגם באמת קושיא זו קשה ג"כ
על דברי התוס' והרמב"ם ז"ל שהעתיקו הדין גם
בקטנה וז"ל התוס' שם בגין שהיא שוגגת וקטנה
אין הא"ס מביא קרבן עכ"ל וכ"ה ברמב"ם פ"ג
מהל' א"כ הט"ז וז"ל המערה בשפחה חרופה ולא
גמר ביאחו פטור כו' ואינו חייב אלא על הגדולה
הבעולה המזורה ובדלוזה אכל אם היתה קטנה
או שלא היתה בעולה או היתה שוגגת כו' פטור
עכ"ל, אולם יש ליישב שיטת התוס' דהם פירשו
כשיטת ר"י בגיטין (דף מ"ג כ"א) בשפחה כנענית
המאורסת לעבר עברי מאי מאורסת מיוחדת וא"כ
במיוחדת אפשר להיות אף בקטנה, אמנם הרמב"ם
ז"ל שכתב בפ"ד מהל' אישות ה"ז וא"כ שם ה"י
ז"ל שפחה חרופה המאורסת במורה היא שפחה
שפחה

(א) לכאורה אינם מובנים דבריו הק', מ"ש שהנרות היו דולקות עד כ' טבת הלא כשכסלו חסר יתמו שנתה ימים
מן כ"ה כסלו כ"ג טבת, ואלא לומר שזה ט"ס וז"ל ג' טבת, כי לא יובנו דבריו כלל, ולכן לדידי פסוק שכוונתו
בזמן כ"ה עד כ' טבת היו דולקין גם, וכיום השמיני לא ה' גם כלל, כי באמת נשקף השמן שבמנורה ובקושות הס"ה
באמת לאורה נור, ה' הגם בשמיני הלא ביום השמיני כבר נכשם בזמן קטור... אך לפי דברי אא"ו הח"ס וז"ל באמת
לא ה' גם ובאמת ה' די בשבועה לילות רק שיחמו ימי החג לא קודם מן ב' טבת ביום סיום כנחת הגם, אך אם יהיו
כסלו מלא יתמו באחד בטבת, ע"כ תקנו שדליק שמונה ימים לעולם, וק"ל וגרסה מה יסופו הקוראים להזדק דבריו:

שי"מ א"בסנדר' סופר בהגאון מוהרש"ם זצ"ל, סערעט"ה (סריגת באקאוויא):

שפחה וחליה בת חורין ומקודשה לע"ט כו' קשה עליו כג"ל:
ובינתי בספרים ומלמתי בספר פנים יפות להנהיג הפללה וז"ל פ' קדושים שהביא המ"כ את אשה פרט לקטנה וכחכ ע"ז וז"ל לר"ך להבין כיון דלמך רע"ק מאורסה לא"ס וי"גנה לאו בת קדושין כ"א ע"י אב"י וגרסה דמשכחה שילדה חל"י שפחה וחל"י בת חורין ויש לה אב מלך חירות עכ"ל ואנ"ס שפחה בוגם עי"ן מניח מלוא קב"ט ג"כ כזה ולא ראה שקדמו הפ"פ"ן וא"ס שדבר חכמה היא ורמזי' למי שאמר אולם לענין עדיין י"ס להסתפק בזה דאפשר לא זכרה התורה לאב לקבל קדושי במו רק היכא שיש לו זכות בכל הכת אבל ה"א בכה"ג דאין לו זכות אלא בחלי הכת ולע"ג כעת:

שפחה וחליה בת חורין ומקודשה לע"ט כו' קשה עליו כג"ל:
ובינתי בספרים ומלמתי בספר פנים יפות להנהיג הפללה וז"ל פ' קדושים שהביא המ"כ את אשה פרט לקטנה וכחכ ע"ז וז"ל לר"ך להבין כיון דלמך רע"ק מאורסה לא"ס וי"גנה לאו בת קדושין כ"א ע"י אב"י וגרסה דמשכחה שילדה חל"י שפחה וחל"י בת חורין ויש לה אב מלך חירות עכ"ל ואנ"ס שפחה בוגם עי"ן מניח מלוא קב"ט ג"כ כזה ולא ראה שקדמו הפ"פ"ן וא"ס שדבר חכמה היא ורמזי' למי שאמר אולם לענין עדיין י"ס להסתפק בזה דאפשר לא זכרה התורה לאב לקבל קדושי במו רק היכא שיש לו זכות בכל הכת אבל ה"א בכה"ג דאין לו זכות אלא בחלי הכת ולע"ג כעת:

וראיתי בשו"ת שו"מ מהדורא רביעאה ח"ג סי' כ"ג שהביא קוש"א הג"ל בשם ס' ט"ג והר"ן ע"פ דברי המל"מ פ"ד מהל' אישות ה"ז דא"ס קדוש קטנה לכשתגדיל חלי"ן הקדושין וא"כ הלך ב"ח ה"י יכול לקדש לכשתגדיל וחל"ן הקדושין עיי"ש ובהתקדשה אינו מבין דבריו דהרי עיקר דינו של המל"מ הוא רק דלא יחשב דשכל"ג ולא שיחמייב הכא עליה קודם הגדלות:

אך הגרסה לענין בזה דהנה בשפחה חרופה אינו חייב אלא על הכעולה. וז"ל דמיי"ר שקדשה הע"ט בב"יאה ונחשברה מאותה הביאה בעורה קטנה ובא עלי' אחד קודם שילדה והנה דעת הה"מ פ"ב מהל' אישות ה"ט דא"ס קטנה אפשר שתתעבר ותלד ובתולד תה"י גדולה למפרע משעת העבור לכן ה"י אפשר לחייב אותה מלקות דהא בשעת הזנות עדיין קטנה הייתה:

הגם דהוא רק ספק דיה"י לה ולד בר קיימא תה"י גדולה למפרע ודעת הרמב"ם ז"ל מהל' בנהדרין פט"ז דהתראה ספק שמה התראה אהנס בספק כה"י דלא שכיח טעון בקטנה שתתעבר ותלד ולד בר קיימא ז"ל דכ"ט מוד"ס דהינה חייבת. ועוד דהרי בשע"ס התראה ח"ן האיסור מפורש לפנינו דהא קטנה היא והי"י שבעת התראה ח"ן האיסור מפורש לפנינו רק דחיישין שאפשר ילמח מזה איסור בכה"ג מוד"ס הרמב"ם ז"ל דהתראה ספק לא שמה התראה עי"ן מרעבה החשנה פ"ה מהל' שטויות. ועוד כיון דבשעת זנות הייתה שטורה א"ך נובל לחייבה אח"כ. אבל הכוונ' א"ך שפסור מקרבן בשעת משע"ס יכולין לחייבו אח"כ דהרי כבן ט' ויום אחד שגא על שפחה חרופה חייב להביא קרבן לכשיגדיל כמבואר ברמב"ם ז"ל פ"ט מהל' שטויות. א"כ חו"ן דהיכא שבעת משע"ס לא ה"י בר חיוב כלל דהרי ה"י קטן אשכ"כ

הערות וחידושים

סימן כד

ב"ה ופאשטווע (פ"ד קינ"ז).

א **בשע"ת** (ח"ז ק"י י"א סי' פ"ה) הביא כ"ג דברי השו"ת מהרש"ם שמוכח מדבריו דבגזול שנתחלה לקבל דמי הגזילה ואיכא אומדנא דכוונתו ה"י עיקר אמונא ה"י למפרע של הגזול ויולא י"ח גס בימים שה"י גזל בירו קודם נתינת הדמים וע"ז ממה כ"ג עליו. והביא ממוכ"ס חו"ד סי' קמ"ט ש"ל להיפך ונ"כ שם בטוב"ס חל"מ סי' קל"ז כחשוכה מכהמ"ח וש"י"ס שכתב דא"י לזה מפסח דומ"י דגזול דלית ל"י תקנתא עיי"ש:

אך כ"ג הק' ג"כ מש"ס סוכה (דל"א ע"א) מה"י איסתא דר"ג אמר דאין לה אלא דמי על"ס בלבד דלכתי קש"י א"ך נתקן בימים שישנו עד החזרת דמי על"ס ע"כ:

הנה יע"י נא במנ"א סי' תרל"ז שק"ד שהביא רמ"י שמומר לישב לכתחלה בסוכה גזולה שאינו חייב רק דמי על"ס מעובדא הג"ל עיי"ש: **ובאמת** נראה בל"א"ה דלק"מ מכלל דא"ך א"ס נימא דלא כמהרש"ם הג"ל רק דאין נקנה להגזול רק משעת נתינת הדמים עכ"ז לק"מ מעובדא הג"ל דר"ג דדוקא בגזול שג"ך להשיב גוף הגזילה ולר"ך ריזוי הגזול לקבלת דמים שפיר יתכן לומר דרק משעת נתינת דמים חשיב כגזול ולא למפרע משעת הגזילה א"כ. כאן בעובדא דר"ג שם בסוכה דמשום תקנת מר"ס אי"י לר"ך להחזיר גוף הגזילה רק דמי על"ס הוא שחייב לשלם מהקני"ח ואינו לר"ך כלל לריזוי הגזול לקבלת דמים רק כך ה"י הק"מ שחייב שקבע בבירור קנאו ודמים הוא שחייב לשלם הדמים א"י עליו רק כחוב בעלמא וממי שמשלם הדמים א"ך לאח"י נקנה לו הדבר למפרע מכהמ"ח ומדולה מוזי שיעת רש"י דא"ך א"ס ח"ן להגזול לשלם כלל יולא בסוכה כוז שאין

מהדלקה אין ניכר כלל ולא אדע מה זה ועל מה זה הלא כולנו בחדר מחתא מחתניה מותלחא ערלים והא דבגד שנכדו בקליפה ערלה ידלק ע"כ מערלים נפקא ע"י ש"ס ב"ק (ק"א ע"א) דלוי לאו קרא דערלים הוי"א דחזותא לאו מלתא עיי"ש ומה שהביא שם הר"ם בפ"י ממי"א ה"ט מקרא דשלש שנים ערלים יהיו לכם לא יאכל על א"ה ע"כ כוונתו לא"ה מערלים ולא מלא יאכל דלוי מלא יאכל הוא הפך הש"ס הנ"ל דפסחים דלא נוכל למילף אלא יאכל :

הן אחת דבפ"י המשניות להר"ם בקידושין במשנה דהזקקת בערלה פ"י שם הר"ם דילפי' א"ה בערלה מלא יאכל וכן פ"י שם הר"ע"ב בפ"י המשנה אך באמת כבר תמחו עליהם בתי' ראשון לגיון בגליון המשניות ובהגהות רש"ש אך עכ"פ איסור לביעה ע"כ מערלים וכו' או מוערלתא מא' מהדא הנך קראי יליף דאל"ה מנלן לאיסור לביעה כש"ס ב"ק הנ"ל וא"כ מה שאל איסור לביעה דמביא וע"כ מחדא מהנהו קראי הנ"ל ואיסור הדלקה אינו מביא וז"ל :

הק' יוסף חיים ט"ז דפ"ק הג"ע.

סימן כה

ב"ה וזמנא

א בשעת (ח"ו ס"י מ"ד) העיר על פסק הרמב"ם דחכ"ס שבא שמועתו לאחר יב"ח אין מספידין ביום שמועתו ותמה ע"ז דלא דמי להא דשאלו כיון דידעו ועבר יב"ח כבר קבלו תנחומין ע"ש וג"ל דמי להדרי וחד טעם להם כיון דעבר עליו יב"ח נשכח מן הלב וקבלו עליו תנחומין א"כ הו"ד א"ס לא שמעו עד לאחר יב"ח ועבר זמן רב שלא ראו ולא שמעו ממוט נשכח מהם ולכן אחרו בברכות ל"ח הוואה את חבריו לאחר יב"ח מדרך מחיה המתים וע' ברש"י וברבינו יונה הטעם מפני שנשכח מהלב כמו שהמה נשכח לאחר יב"ח וכיון שנשכח מן הלב אין כ"מ א"ס ידעו שמה או לא ידעו שמה ולא דמי לקריעה דהספד בא משום יקרא דשכ"י כמבואר בסנהדרין מ"ז ואחר יב"ח אין כבוד לעורר עליו הספד כיון שנשכח מן הלב :

ב ויב"ח מ"ה פסק רב אחד דאין לשחוט בכור א"ס הוא סומא ופליג על השו"מ והאמת יורה דרכו דמותר לשחוט ולא דמי לאחיות הדם דהתם אין שום חסרון בגוף הבכור ע' בפמ"ג יו"ד ס"י ס' ואיכא ליתחש לאחלופי בתמימה אבל עורת ניכר לכל שנחסר בגופה כח ראייתה (ע') במדרש איכא דמרחוק הכירו שהיא סומא ועוד בתורה מפורש שעותה הו' מוס ואין חילוק בין י"ט

הספד

סאין עליו רק דמי עיי"ש בפ"י ס"י הר"ל וזמנא שם סק"ה ובמחש"ש עיי"ש מטעם זה שמה שחייב לשלם הדמי עניים ל"ה רק כחוב בעלמא : **ב** ישוב ראיתי במג"א הגדפסים עם הח"י דעק"א בסי' הנ"ל שהביא ממנו משאה משה וז"ל ומסוג' דההיא סבתא משמע דאף קודם שנתן הדמים ועדיין לא גלה דעתו שרולה ליתן דמיו מ"מ יולא כל שנתן אח"כ הדמים זכה למפרע וע"י בשד"ח מערכת ד' מינים שמביאו וגם דעת החולקים וגם ראיתי שמביאים שבכר"י אור"ח ס"י תרמ"ה האריך בזה מ"מ הובא דליכא רק משום תקנת מריש ואינו חייב רק בהחזרת דמי עניים בודאי ניתן להאמר כן דיוולא למפרע וכעין חילוק הנ"ל באור"ח ק"ה מלאתי בשעה"מ סוף ה' לולב לענין אי קנין דרבנן מהני לדארווי' מההיא דסבתא למקומות אחרים עיי"ש :

ג שם (בסי' ל"ה) הק' כת"ה על רש"י ותו דתמורה ל"ג דילפי' שרפה בערלה מכה"כ דכח"כ נילף דערלה אסורה בהנאה מכה"כ ושלכ"א ג"כ יומא דאסורה בערלה כמו בכה"כ :

ד עני' כ"ח בפ"י בפסחים על החו' ד"ה שלא יבצע ובסוכה ל"ה ד"ה ושל ערלה שהק' כן דנימא דשלכ"א איסור בערלה כמו בכה"כ לשי' רש"י ותו דתמורה הנ"ל ועיי"ש מה שהאריך בזה :

א ד מה שהוסף כת"ה והק' ג"כ למ"ל קרא לא"ה על ערלה דנילף ג"כ מכה"כ וזה לק"מ דמי עדיפא היקשא או מ"מ מא"ה דכתיבא בערלה גופי' לא יאכל ועכ"ז אינטריך קרא מיותר על א"ה ערלים וכו' ע"י פסחים כ"ב משום דכתיב בערלה לכם עיי"ש בפסחים דמשי"ה הוי"א אף דכתיב לא יאכל מותר ערלה בהנאה עיי"ש בפסחים ותבין והפ"י באמת נשמר מזה להק' כן על א"ה רק הק' על שלכ"א דנילף מכה"כ על ערלה שיאסור שלכ"א בערלה במ"מ או היקשא :

א ד באמת נס ק"י הפ"י לא אבין דכיון דמפורש בהדיא בערלה לא יאכל לשון אכילה דמשמע להחיר שלכ"א ל"ש למילף מכה"כ לאיסור ומה דמיון הוא לשרפה שילפי' בערלה מכה"כ שאינו מפורש מזה כלל בערלה שייך למילף במ"מ או הקישא אבל לא כן לענין שלכ"א דמפורש בהדי' בערלה לא יאכל לשון אכילה ל"ש למילף כלל מכה"כ ואנה מצינו כה"ג והוא פשוט לדעמי דלק"מ ק"י הפ"י :

ד אגב אכתוב מה שק"ל בענין זה דבגמ' אימא הנך תלתא שלא יתנה יולא יבצע ולא ידליק משלש שנים ערלים והר"ם ז"ל אינו מביא כלל מאיסור הדלקה רק איסור הנאה ואיסור לביעה והיינו בגד שנכדו בקליפי ערלה ידלק אבל

ולמנון אכילה כולי עלמא לא פליגי כי פליגי לענין ביעור. ב"ש סברי לא ילפינן ביעור מאכילה וב"ה סברי ילפינן ביעור מאכילה פ"ב המסך סינית הנמרה:

ורגלה המהר"ם שף ז"ל מקשה על הא דמסתם הנמרה. וב"ה סברי ילפינן ביעור מאכילה דמה לזרך ללמוד ביעור מאכילה כיון דאית להו הלכיתא דלעיל. איך מחילא בניהם בכית עיי"ש. והיא קושא עומה. אך נראה לפע"ד לישא זאת. דהנה לכאורה יש לקדקד ב' דקדוקים. חדא, לב"ה דסברי דלריבא דלי כחב רחמנא בחמין לחוד ה"א דוקא חמין דחוי לאכילה. מאי שייך המעלה דחוי לאכילה לענין איסור ב"ה? והב' מאי היא סברת. ילפינן ביעור מאכילה י"חיה לימוד יש על זה. יחס בלחמ יס איזה לימוד ע"ז מיט דב"ש דלא ילפינן? ונראה לי למדן הכל על נכון. ואקדים ייוד קושא חמורה אחת שקשה לי לפי דעת הר"ן ריש מס' פסחים שלהי פ"א דכתב שם בטעמא דב"י דמשי"ה החמירה החמרה בחמין בפסח לעבור בכל. אלא, משום דנח דב"י מיני' כל השנה. ואיסור כרת הוא באכילה. ומיישין דילמא אחי למיכל מיני' עיי"ש וכן התשב"ץ הובא בספרמי' בפתיחה ללוחה ה"ל פסח כתב ג"כ הטעם דב"י הוא משום אכילה. ולפי"ז יקשה הא מסקינן בנמרה הג"ל דכי פליגי ב"ש וב"ה לענין ביעור. אבל לענין אכילה ע"כ גם ב"ש מודים דבכיות. ולפי הג"ל איך פליגי לענין ביעור הלא הללו דב"י הוא רק משום חשש אכילה. וכיון דבאכילה חייבו היקף בכיות. איך כבר שפיר יש לחוש דילמא אחי למיכל מיני'. ולמדן כל אלה אמרתי. דע"כ דימא דזה הוא באמת סברת פלוגתתם. דב"ש סברי דלאו דב"י הוא לאו בפני עצמו. ולא משום חשש אכילה. רק דגזירת השם היא דכמו שיש איסור באכילתו כן יש איסור דלא לשבות חמיו בכיות. וב"ה סברי דלאו דב"י הוא משום חשש דילמא אחי למיכל מיני' וכדעת הר"ן שהבאתי. ולפי"ז כבר שפיר מיישבים ב' הדקדוקים שהזכרתי לעיל דזה הוא הפ"י בנמרה דב"ש סברי דלא ילפינן ביעור מאכילה היינו משום דהוא איסור בפני עצמו כג"ל. והיה ד"ל דילפינן ביעור מאכילה היינו דסברתו הוא דביעור הוא משום אכילה. ולכן שיעורם ע"כ שיה. ולפיכך שפיר נחשב — לפי שיטתם — מעלה לחמין בחמין דחוי לאכילה לענין ביעור משום דיותר יש לחוש דילמא אחי למיכל מיני' לאפוקי שאור דלא חוי לאכילה כמו חמין. ולב"ש שפיר לא נריב ב' קראי דמה דחמין חוי לאכילה אינו שום מעלה לפי שיטתם. ושפיר הוה ילפינן שאור מיני'.

ומעשה

חסרון או אין חסרון ובכל אופן. הוי מוס אין כח לחכמים לעשות גזירה כזה ע"י ט"ז וי"ד כ"י קי"ז לאפוקי אחזות הדם אף דהוי מוס מה"ט מ"ח אינו מפורש במורה יש כח לחכמים לעשות גזירה כזה:

אברהם חי"פ"ק יאסקי סח"ס קול ברמה.

סימן כו

ב"ה באמרוקא (ש"ך צעניניאוי).

(א) **בגמ'** שבת דכ"ה ע"ב בחוס' ד"ה סרין. משמע דסוברים דלילית חובת גברא הוא. דקאמר שם ועוד דכ"ה פוסק דחובת גברא הוא מדמזכירין להעשוק בלילית וכו' וכן פסק שם בפסקי תוס', ונדף כ"ז ע"ב בחוס' ד"ה מסתברא מבורר להיפוך דקאמר שם דעיקר המלצה הוא בשלית ולא בחדש שאם אין לו שלית בת ד' כנפות פטור מן הלילית עכ"ל. ול"ש:

(ב) **ק"ף** בדברי הפמ"ג א"ח ס' שמ"ג בא"א סק"ב במה שח"י קושית המ"א שם שהק' ע"ד הרוקח הביאו הש"ך ביו"ד ס' שט"א סק"א דאשה כהן משוכרת מותרת לכווס באלה מוטעם ס"ס שח"י נפל ושח"י נקיבה ע"ש, והק' היפוך ל"י דטהרה בלושה אינו מקבל עומאה עיי"ש, וחי' הפמ"ג ד"ל דהרוקח סובר דהא דטהרה בלושה אינו מקבל עומאה הוא רק מדאורייתא אבל מדרבנן כממא וכו' ע"ש, ולפע"ד דבריו תמומים ממשה דהלכות פ"ז מ"ה י"א הראשון מה והשני חי קבור" ופ"י דברטנורא, א"ס הול"ה הנה מן הכית קודם לידת השני דנעורו כמע' אחי לא נעמא חפ"י שנפתח הקבר דטהרה בלושה אינה מיטמאה עכ"ל ומשמע מזה דאין נ"ח בין דאורייתא לרבנן ובכל אופן טהרה בלושה אינה מיטמאה. ול"ש:

שמואל נאלידשמיט אברק הג"ר.

סימן כז

ב"ה קראם (נאריציו).

(דף א') בחמ"י שאור בכיות וחמין בככותבת דברי ב"ש, ב"ה אומרים זה וזה בכיות. ומפרשין שם בנמרה (ו') דעצמא דב"ש הוא מדמלי למיכתב חמין לחוד ונמדין שאור מיני'. דמה חמין דאין חימול קשה מוכר חכש"כ שאור דחימול קשה. שאור דכתב רחמנא למח לי לומר ק' שיעורו של זה אינו כשיעורו של זה וב"ה נריב הרוויחו כ"י עד ולי כתב רחמנא חמין לחוד ה"א משום דחוי לאכילה אבל שאור שאין חוי לאכילה אימא לא, נריבא. ופי' שם

במומר כהנה כל היכא דחזין שפוזר על לה אבן
חייסין נמי להכעיס עכ"ל :

הנה מלבד דזהו פ' חדש בדברי רבא וגם הראי
שמביא הגמרא לרבא מחמתן שג טוברי
עבירה ג"כ אינו משמע כן, הנה קשה לי לפי
כשהגמרא מקשה (חולין ד' ה' ע"א) לרב עין
מהבדייתא מכס ולא כולכם להולי' את המומר
וכו', אימא סיפא חוץ מן המומר וכו' האי מומר
הכי דמי אי מומר לכל המורה כולה היינו רישא
ואי מומר לרבא אחר קשיא מיעתא ולפי דבריו
היה יכולה הגמרא לתקן דהמיעתא מיירי במומר
שהחזיק ע"כ מקבלין ממנו קרבן כדי שיחזור
במשושה דמומר כזה בנקל יחזור במשורה, וסיפא
מיירי במומר שתחת ודינו כלהכעיס ע"כ אין
מקבלין ממנו כי בודאי לא יחזור במשורה :

א"א ע"כ דהפירוש בדברי רבא כך הוא דבאם
ראינו שאתה אוכל נבילות לחיפזון במקום
שלין בשר כשר וכדפרש"י כי לא משכח היתר
זהו נקרא לחיפזון, ע"כ אנו אומרים תסתמא
אם הוא משיג בשר כשר וטריפה בודאי הוא אוכל
בשר כשר ורק טעה הוא אוכל נבילה יען שאין
לו בשר אחר, אם לא שראינו שכולל נבילות אף
במקום שיש בשר כשר וכו' דינו כמו להכעיס
וכמו שמביא הרמ"א ביו"ד סימן ב' בשם הב"י
שדייק בן מדברי הרא"ש ז"ל, ואין אנו מוכרחין
לומר שהחזיק בודאי לאכול היתר אף כשיש איסור
לפניו וכדעת הגאון הנ"ל אלא אף בסתמא אמרינן
כן כל זמן שלא ראינו שכולל איסור אף במקום
שיכול לאכול היתר, ודעתו לכאורה הוא היפך
מכל הפוסקים :

צבי זאב הירשאוויץ החופ"ק הג"ר,

סימן כט

ב"ה באגראר :

בשעת (ח"ו קונטרס ג' סימן כ"ז, אות
ה') כתוב ביישוב דברי האוה"ח
הק' פ' שמוס, דגבי ראובן כתיב כי אחרת
כי זה לשון דהא הוא, לנתינת טעם למה קראתו
כן מפני שאתה. משמע שקדם הטעם לקריאת
השם משא"כ גבי משה כתיב ואחר. משמע
שאתה קריאתה בשם משה אחרת כן. עיי"ש,
וראיתי להפיר שעיין זה מוזכר ג"כ בהפסגה,
בקובץ ראשון לז' 98, ובקובץ ו' מובנת ח' לז' 86
מובאה משושה הרה"ג מו"ה צבי יחזקאל פינב"ה זאהרן
אבד"ק פלונסק, והוא נדחק ג"כ לתקן לחומר
הנושא באופן זה. דגבי ראובן כתיב ג' אחרת
בלבד עבר, משא"כ גבי משה כתיב ואחר, עיי"ש;
מענין

ומעתה ספיר מחזק קושים מהה"רם סוף ז"ל
הנ"ל. ולהכי הולך הגמרא לסיים
דכ"ה דברי דילפינן בישור מאכילה היינו דסברתם
הוא דכ"ה הוא משום חשק אכילה. כדי שיהי'
חזון הרכיכותא דלעיל. דכליו יפלא איך נחשב
גבי חמך המעלה דחיי לאכילה. דלכאורה אין בזה
שום טיטוס לענין ב"י. וע"כ הוכרח הגמרא
לסיים דסברתם הוא כנ"ל ולפי"ז ספיר לריבי
הרווייהו לכה"ה וא"ש :

נפתלי הורוויץ בן הרב הצעיר סראווארוב.

סימן כח

ב"ה בירגערסדארג (אפריקא הדרומית) :

בשעת (ח"ו ס' כ"ז) כתב הגאון הנפוסרם
מקוטעא ז"ל טעם על מה שהרי"ף
ז"ל השמים הוא מימרא דרבא דישאל מומ' אוכל
נבילות לחיפזון בודק סבין וכותן לו, יען דר"א
נופא לא ברירא ל"י וזו הסברה דלא שביק היתירא
ואכל איסורא והראי' מדבצי במחורה ונשאר בחיקו
עכ"ל ע"ש. ולכאורה לא הבינותי אמאי לא קאמר
לחלק בין לאכול איסור ובין למעבד איסור, דלגבי
לאכול איסור חפסו וזו הסברה לודאי דלא שביק
אינש היתירא ואכל איסורא אבל לגבי למעבד
איסור חפשא ל"י, יען דקיל לכו לאינשי למעבד
איסור מלאכול איסור :

ובן מוכח מהבדייתא דחמתן של טוברי עבירה
אחר הפסח מומר מיד מפני שכן מחליטין,
דהא ע"כ מיירי ההם דגם לא בטלו אף דזהו
כידם ואינו טרחא יען דלא חייסין לעבד על
האיסור על כל יראה, אעפ"כ כשבאו לאכול
במזל"פ אנו אומרים דודאי החליפו יען דלאכול
איסור חמירא לאינשי מלמעבד איסור :

והא דאמרין דאין הקב"ה מביא תקלה על ידן
של לדיקים הקשו הטוס' מהורה בן טבאי
שהרג עד וזמם ומר' ישמעאל שקרא והסע, ותיירלו
דדוקא במיד' מאכילה חין הקב"ה מביא תקלה על
ידן שגגא, הוא ללדיק שיאל דבר איסור, ואמאי
לא אמרו בפשיטות שכלילם איסור חמור מלמעבד
איסור? זה אינו קושא יען דהקשו מהורה בן
טבאי שהרג עד וזמם וזה ודאי אינו חמור
אכילה איסור מהרגיג' אדם לכן הוכרחו לומר
משום גנאי :

גם מה שכתב סס ליישב שאר דעות הפוסקים
דלא ליסחרי דברי ר"א אהרדי, דע"כ לא
שרינן במומר אוכל נבילות בודק סבין וכותן לו
אלא היכא דמוחק לן האי מומר שמונע עלמו
מלאכול איסור בעוד שהיה מוכח לפניו, אבל

3237

השמיטה א'. (בשמיטה ה' קונס' ג' סי' ל' דף כ"ה שורה פ"ו) כיון א"כ וכן קשה הס' (לרובן דאמרי לקמן (דף י"ט ע"ב) עדיין יבואו הראשונים עליה דנ"ס כפס' השני היא טעלת חכה קידושין של הראשון ולא מזה יבוס של השני והא' שביאמה או הליטה פסוקת נראה אמת השני אם מת בלא עדיין התיבחת אס' השני יב' לו בנ"ס מחלה אחרת חוסס דרשנין ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי היא באשתו לכל דבר):

השמיטה ב'. שם הל' וא"ו קונטרס ד' סימן ל"א (דף ל"ג ע"ג) בורה י"ט בין ומטעם זה ובין ל"א לחומר הס' (בלא זה גמ' ל"א לחומר הכי דא"כ היכי ילפינן מוכי ישבו אחים ויחיו ואסור לאשת אחיו שלא היה בעולמו דנתי ללא הו"א בכלל פרשת יבוס לפי שלא היה לאחים ישובה אחת בעולם הלא הו"א גמ' בכלל פרשת עריות לפי שאשת אחיו בלא בנ"ס לאחר מיתת בעלה לא הייתה בכלל אשת אחיו הכתוב בפרשת עריות):

שניאור זלמן ב"ר שלמה אראנאו
(יעקאטערינאפלאוו).

ב' בשמיטה (חל' ה' סי' ה') העיר הגאון ז"ל בעטס שהתרנוס מתרגם לשון חרמה לשון חכמה עיי"ש. וז"ל לומר לפי שה' המתרגם לפני העם ולכן אין נכון לומר לשון חמאות:

ג' שם (ח"ו סי' פ"ט) העיר בד' רש"י פ' לו, ולא מצינו אשם בצבור עיי"ש. מלאכי שכבר העיר בזה הגאון ד' וא"כ טורבאוויץ הנאב"ד דקראו (בהטלס-תרס"ח חובות ג') ולדעתו ס"ס ברג"י וז"ל ריבה לנו שוחטים הרבה לפי שלא מצינו אשם בצבור שאחר ישחטו רבים ור"ל דריבה לנו שוחטים הרבה אפי' גרים נשים ועבדים. ופעתא לפי שלא מצינו אשם בצבור שובל לומר דלכן כתיב ישחטו כלשון רבים משום דלויי בצבור שהם רבים וא"כ כאלה נלה כתיב ישחטו, וע"כ דבא לרבות שוחטים הרבה והם גרים נשים ועבדים וכל הפסולים כמו דננני בנזחים רוב פ"ג כל הפסולין שחטו שחטתם כשרה, כו' וכן מסורים כח"כ ויבטו ריבה כלן שוחטים הרבה, עכ"ל, וכתב דמהנכון לתקן זאת ברג"י ו"ל:

ד' שם (ח"ו סי' ס"ה) העיר על המג"ח שב' דבננני אדם אין מסורין אותו בחדר, מד' רש"י ו"ל ע"ש, ועיין בספר הכתוב והקבלה שחייב זאת על נכון.

שטען רוב בהרה"צ רמ"ן ז"ל. ס"ס בבאבריוסק:

ה' הגנה משום נתקשיתי בזה דליתא כפ"ס יומא כ"ח וקידושין ס"ב דהאבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה וממילא נשטע דנשותיהם היו בחופה וקידושין וקבה דהיכי משכחת לה קידושין והלא קו"ל דהמקדש בלא עדים אפי' שניהם מורים אין חוששין לקידושין והלא כל העולם הי' עבוס' ולא היה במציאות עדים והיו מקדש בלא עדים ועתה מלאכי שהרגים בזה הפ"ד להגאון בעל משנה לתקן כדרך דקדק דרוש שבעה עשר (דף פ"ד) דהביא כפ"ס הרא"ם כפ' וישע דכתב בענין קדושי יהודה לאחר דקדשה בכפף או בשטר והקשה הפ"ד וז"ל יש לתמוה דהיכי משכחת לה קידושין והלא קו"ל המקדש בלא עדים אפי'

שניהם מורים אינה מקודשת דל"ן דבר שנערוה פחות משנים וכל זרעו של יעקב קרובים היו ליהודה וא"כ הו"ל ליה מקדש בלא עדים דל"נה מקודשת וא"כ כן מה ויעל דקדשה בכפף או בשטר וגדלה דקדשה בפני הנרים שנייר אברהם דהיו כשראל נמורים ואמרינן במדרש שם יצחק ויעקב היו מניירים ניורים עכ"ל וקשה לי איך משכחת גירות מדאורייתא הא ליתא כפ"ס קידושין ס"ב גר דר"ך. שלשה משפס כתיב ביה ומשפט מכלן דר"ך שלשה לעיכובא ובלא שלשה לא הו"י גר והא לא היה להם שלשה דיונים לגירות וכן יש לראיה דכלשה הו"י לעיכובא מהא דליתא בעור חו"ה סימן א' דבזה"ל שליחותיהו דקמאי פבדיק משום דליכא מומחין ובישת העור דהו"י מדרבנן וכן עיקר הרמב"ן והרשב"א דהקא איך מקבלין גרים בזמן הזה הא מדאורייתא לא הו"י גרים בלא כ"ד מומחין וא"ך מהני גירוסם לכל מילי דאורייתא ומכה זה כתב הנתיבות דשליחותיהו הו"י מדאורייתא. וא"כ נראה דכ"ד מומחין לגירות דר"ך לעיכובא וז"ל כיון דכתבו הראשונים דהא דקיימו האבות הקדושים כל התורה לא הו"י רק ממדת הכירות ומדינה היה להם דין כ"ג וא"כ לפי התנהגותם שפיר היה מהני כ"ד ועדות בזה דמחנ"ס פוסקים שפיר וי"ט:

שמואל יעקב במהר"ש הר"י מאוואוויץ
(הוראדנא).

א' ברמב"ם הלכות שבעות (פ"א ה"ז) הרי שנשבע על דבר שאין בו כח לעשות כגון שלא יישן וכו' הר"י שבעות הוא, וי"ט דחיל' לרבינו להוסיף הדיון הזה באכילה הלא ר"י לא אמרו אלא בשלא איבן ולא באכילה ובאמת אין לדמותם זה לזה, ועיין בר"ן בשבעות שח"ס פחרא שפחד בזה ומכרם שהדין דין אמת ולא משעמיה אלא משום דהו"י נשבע לעבור על ד"מ שנשבע להחיות את עצמו עיי"ש. ובאמת כמנדקק היטב בלשון רבינו נראה דנ"ס הוא כיון לזה העסם ככתב מ"י שנשבע על דבר שאין בו כח לעשות הו"י שבעות הוא וכוונתו כיון דהו"י דבר שאין בו כח לסבול הרי נשבע שבעות הוא ולא חייאל עליו כלל הלכך מלקין אותו מיד וייבן ויאלל לאחר:

ז' שם (פ"ט ה"ד) כל מקום שאמרנו וכו' אבל לא בתלקות שנאמר לאחת מאלה ועיין בלה"מ מה שהקשה, אך קשה לי דכרי רבינו ממקום אחר דלקמן בשבעות (דף ל"ז) בשבעות הנמרא הו"י בשבעות הפקדון פירש"י וחוס' דלא משכחת לה בשבעות העדות התראה ולכן לא חכמי הנמרא בשבעות העדות וא"כ קשה דכרי רבינו שכתב אבל לא בתלקות דלא משכחת לה בתלקות ומזהו לייבב דכריו הקדושים:

ח' רמב"ם ה' נדרים (פ"ו ה"א) ואסור ראינו וכו' לא הלאו נושאי כליו מקור לזה והמ"ע הראה באין המודר וינשתי ולא תאליה שם, ובאמת מקור דכרי רבינו הוא בביאה (ל"ט ע"א) ועיין שם:

בשע"ת (ח"ו סי' י"ג אות י"ג) כתבתי שם, וזלולא ידלתי הייתי אומר שרבינו גורם בזה דלוי לא הו"י עני למיכב פיה. ומלאכי בשאלות ס' קדושים שמביא הגאון העתק שאלה הגרבה הו"א כפ"ס כה"ג ואומר שז"ל שם הרמב"ם ג"ס כן, וזכור ה' שגומי לדעת הגאון:

שאר משה בר"ב יעקב סאהר"ר (פסלוצק).

המחיר לשנה:

בארצנו 8 דולר.
 בחו"ל: באשכנז 7 מארק.
 באוסטריא 8 קרונן.
 באנגליא 8 שילינג.
 ובאפריקה 1 1/2 דולר.
 ולפי הערך לחצי ולרבע שנה.
 מחיר קונטרס אחד 30 ק'.

מחיר מודעות:

מצינו תחנת ותיבות
 בעד שורה קטנה באותיות שטות
 16 קאפ'.
 המחיר יקובל גם במקומות
 בירדואר.
 מודעות לתקנות עונות
 מחקלות חנם.

משערי תורה

קובץ רבני חרדי

כולל שירת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה
 מאת גאוני ונדרולי דורנו שליט"א

ניכד ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל
 ראבד"ק ווארשא

וויל תחת בקורת ועד ת"ח

המשתדל: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים
 ע"י בניו: המו"ל ישראל איסר הכהן פיינענבוים

תוכרת ד (חלק 5).
 ווארשא, מכת (התע"ט).
 № 4. (Декабрь, 1917).

תוכרת ד (חלק 5). ווארשא, מכת (התע"ט). № 4. (Декабрь, 1917).

האדריסה להמערבת
И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

יש להשיג אצלי כל החיבורים
 מכ"ק מוה"י הרש"י מ"ז מבערזאן.
 שו"ת מהרש"ם ח"א 2,—
 ח"ב 2,—
 ח"ג עם קובץ 2.50
 משפט שלום על חו"ם 1.75
 דעת חורח ח"ל שחיטה נדמה 1.75
 בהוספות סרובות 3.20
 נילוי דעת ח"ל מלויות 4.40
 דעית וני"ד ביהר 2,—
 תכלת סרובי עת"ת ח"א וכו' קורות הספד 1,—
 ידות אפרים עת"ת ותהלים וסדקי 1,—
 אבות מאמורי וצ"ל 1,—
 דגל אפרים עם חבורי עוללות 1,—
 משה בהלכה וספד 1.50
 ב' הספרים הנ"ל ביהר 1.50
 במחיר הנ"ל בכל המסמס פארשא

הק' משה ישראל פערלמאן
 חתומ"ק בערזאן.
 Rabbiner M. I. Feldman.
 Brzezany (Galicien).

ספריו אור לישירים
 ע"ד חגיגות דמנועיות הנעשים בברודינו,
 הנדס בהסבת ארזי לבנון נאני חור
 האמיתות לשיט"א נמצא למכירת
 — במחיר 50 ק' עם המשלוח —
 מנחם מענדיל וויינגארט
 מו"ץ רמ"ק פראג.
 Раб. М. Вейнгарт, г. Радомъ.

בווארשא
 יבולים לשנות בכל עניני השק"ת מלכד דבות המערכת גם
 להרב מ' מרדכי שמואל הלוי גוטלדענער נ"י חתן
 הרב הגאון המיסד וצ"ל כרהוב גרויבאן 1.

אל המחברים והמו"לים

הנני להודיע בשער כת רבים כי **בית דפוס חדש עברי**
 תחתיו בעזרת מלך ווארשא
 והדור הוא בכל מיני הדור ויופי, אותיות חדשות ויפות שונות למיניהן, הן אותיות
 רש"י הן מרובעות הן אותיות של חוק לארץ גדולות וקטנות, וכל מחבר ספר או
 איש לא ידע אשר יפנה אליו באיוו הדפסה שתהיה, בטוח אני כי יופיע רצון ממנו
 על עד היותו טוב והיותו נעלה, והכל במחיר ממוצע ובמקום השורה.
 גם מרחוק יוכל כל מחבר לשנות אליו במכתביו ולשלוח חבוריו לדפוס
 ע"י האקסט ולשכונן בטח במקום משכנו ולא יצטרך לנסוע בעצמו למקום
 הדפוס ולהרבות בהוצאות הדרך, כי הגהת הספר תהיה וכה וברורה.
 ברגשי כבוד:
 ווארשא, גאנצלייטע 29.
 אברהם יצחק האלמער.
А. И. ГАЛЪТЕРЪ, Варшава,
 Новодлинъ 29. — Тел. 257,17.

מאסף דרושי

קצין דרשות ובאורים במקרא ואגדה מרבנים ודרשנים י"ל כרך ב'. וכן נדפס
 כרך א' הוצא ב'. מחיר כ"א 1 רובל עם המשלוח, שניהם ביהר 1.50
 בני עור 17 קאפ', בכריכה פשוטה 10 ק', בבר אנגלי 25 ק'.
 == מאמרים לכרכים הבאים מתקבלים בכל עת ==

העורך והמוציא יעקב מאיר סלוביץ
 חתומ"ק ווארשא (פלך מינסק).
 Гродницк Минской гоб. Рав. Я. М. Сагаловицу,

מודעה רבה לאורייתא.

הנני כזה להודיע כי מספרי של כבוד אאמיר הנאן המובחק שלישיא אביד דקיק דוואהרש וצי נמצא

מ' המרת ישראל על מ' המצות להרים ז"ל

מחירו 1,50 ר"ב.

מ' כלי חמרה על ויקרא מחירו 1, — ר"ב.

על במדבר מחירו 1,20 ר"ב.

מ' שאילו שלום ירושלים אורות חס' המכונה בשם

"ירושלמי קדשים" מחירו 50 קאפ'.

מ' בית יהודה ב"ה מאתי הח"צ מ"ה אלעזר יהודא וצי

מחירים 30, — קאפ'.

כל המפרים בלי המצלות.

המצלות לכל ספר ערך 40 קאפ' — ספר הספר, שאילו

שלום ירושלים" ומ' "בית יהודה" רק עשרה קאפ'.

מ' כל"ח בראשית שמות אינם נמצאים כלל.

להשיגם על אדעסא דלמטה.

חנוך העניך בהגאון הספר שלישיא.

Rabbiner M. D. Plocki, Warta, Kalischer Gouv.

(Russl. Polen).

אצלו נמצא למכירה איזה סך עקומס, מחבור

מ"ה ה"י האמתי מאור הגולה מרן ישראל איסר

איסרלין וצי אחר מחור מנאני התוראה בניינא:

(א) תוספות ירושלים, הלכות הוצאות מחוספסא

וזלמור ירושלמי, וצי

נדרו חתמור בבלי, ויש בהן כמה הלכות הנערכין

להלכה ולמעשה, וגם חרבת הכריות בין האחרונים

שנפתקו או שנחלקו בהן.

מחירו 1 ר' 25 ק'.

(ב) פתחי תשובה על שו"ע או"ח.

מחירו 45 ק'.

(ג) אישי ישראל תרשים נפלאים על מס' שבת,

גם ותלכנו בחובם כמה ישיבות

עמוקת בש"ס וגדולי הראשונים בחריפות ובקואות

גורא ברורים נפלאים וע"י יסודות חדשים מים

התלמוד (מסנושארות"קאיהו"ע"ו"כל הקודם) וצי

מחירו 1 ר' 50 ק'.

הוצאות המשלוח עלי, הקונה בניי מוסף 17 ק'.

דמו"ס ראב"ש הגון, על ספרים לא' חולמו. הקונה

בפי"ג עקו, מפי"ג א' או מכולם יקבל תנח"ל 10%.

Вильна, Набережная, д. 26, А. Исерлиан.

בשורת ספר!

אודיע כזה כי בבית דפוס

החדש הוצאתי לאור ספר

מהגאון ר' אלעזר פלעקלעס וצי ראב"ד פראג (תלמוד)

של הנז"כ וצי ובספרו זאת הרבה תשובות ממנו אשר

לא בא זכרם בנביא"י. הספר היקר הזה נדפס רק פעם

אחת בחיי המחבר וצי והוא בעת יקר הבעיות, ועתה

יצא לאור בעקסעפלאריס מועשים וכל הקודם וצי.

מחיר חס' בלי כריכה, K. 4. מבורך יפה חצי עור, K. 5.

למח"ס ראב"ש

שרגא וויינבערג (קאשוי ארץ הבר).

האדעסא: "Hungaria" Könyvnyomda,

Tulajdon: Wiesenberg Lajos

Kassa, Fű-utca 97 szám. (Hongrie.)

מבשר טוב!

יום בשורה הנודע להודיע אשר ח"ל יצא מבית

הדפוס גם החלק שני

מהספר שו"ת **אבני נזר** על אורח חיים

מכ"ק רבנו הקדוש רשכבה"ג מרן אברהם וצוקלה"ה

ו"ע סאטנשטוב.

מחירו כחלק האי עם המורסא 2,48 ועד ג"כ לא יושלח.

וגם זאת הנני להודיע אשר עדיין נמצא דמנות

גם החלק הראשון מאבני נזר, והס' אנלי סל, וצי

שרוצה להתענג מו"י תורת רבינו הקדוש וצוקלה"ה

יפנה אלינו וימלא משאלתו.

כ"ד עבר לעבדו ד' המצפה לבשר ולהתבשר

אך מוב ב"ה הוסיף בכל ענינים, ובכנין ציון

וירושלים, תחנות עינינו, במהרה בימינו,

כודע בכבוד וקק בשם, החותם בחותמי כרבות

יצחק מנחם כארינשטיין

I. M. Borensztein, Sochaczew,

gub. Warsaw.

בווארשא יש להשיג את הספר אצל הרב מ"ה מרדכי

שמואל הלוי גוטלעווער נ"י רחוב גרויבאל 1.

ב"ה וכתיב להוציא לאור חלק שביעי משו"ת אאמ"ו

החת"ס סופר וצי וגם גם פלפולים ובאורים נוסף

הדושים והלכות מהתעוררות תשובה.

מחירו ליחוד 1 קראנע 70 העללער —

חין סוף דמי הבידורא 25 העללער ודמי אחריות (דמי

שורצה) 25 העללער ודמי"ס יולל המחיר, וזאת לרעת

שבלי קדומת קבלת המחיר בשלמות לא אשלח. כן

נדרתי בקרי, והרוצה להביא מכה אל ביתו יפנה ע"י

הארדעסא דלמטה.

הק' שמועקן בהה"ג מהראש"ב סופר וצי אנדפ"ק ערלוי.

S. Schrieber, Ober Rabbiner Erlau (Ungarn).

יצא לאור הספר הנפלא **אמרי רש"ד** ב"ה

ח"א באורים נפלאים ע"י וירושלים ישיבות ולמועלים,

ח"ב ובסוף קונטרס, "שם שמועקן" על שמות הגורפים

ורקשים באגדות חז"ל, הגרם בכוד חותמי הרב הגאון

האדור צ"ס"ע בין ר' שמועקן דובער וצי האכר"ק

שערלדין. — המחיר הוא 1 ר"ב.

כן נמצא אצלו עוד מס' אורח משפט על חו"מ סב'

חותמי הגאון הנ"ל. מחירו 1 ר"ב לכר המיטלות.

אלטר י"מ ברוימאן חתן הנהל"ח וצי.

г. Сѣдлецъ. Г-же Ануликъ.

בשורה לרבנים

יצא לאור תנור מועיל וחנוך מאד ספר

גן רוח

באור נחמד ויפויש מספיק על הפס"ג או"ח,

נדפס דע"ע חלק אחר על הלכות שבת.

מחירו 1 ר"ב עם המיטלות 1,20

ע"י ג"כ 1,37. כהנא המחבר:

Раву. И. Адамашку

п. ташовиц, Люб. гуд.

מודעה רבה לאורייתא.

באשר רבים פונים אלינו להוציא לעזר בקניית ומכירת ספרים, לכן הננו מודיעים כה כי יפנו
בזה להרב מ"ה שלמה וויינגארט נ"י, כי בתור אחד מעוזרי השע"ת העוסק על שבטנו לטפלות רצון
כל הפונים אלינו בזה, ונקח כי בהצטינותו הרבה במקצוע זה ובהחזיקו בית מספר ספרים גדול מספרים
שונים ובזאת בבית מסחר עם בתי מסחרי הספרים הגדולים בארצנו וכח"כ⁵ ומאד רצוננו בכל האפשרות
פרטית כבוד המערכת,

[illegible]

אזהרה גדולה

כאשר בחודש ניסן ש"ן נפטר באמ"י ר' הנח'צ' (הר"י) יוסף ז"ל אבד'ק שו"ד לאווי' (הנקרא ר' יוסף בר' אבינדר ז"ל) ושש' שם בבית הרבנות ל"ה שנים ואני הח'ם הנני בנו הבכור יע"פ תורה' יש לי חובות לסלא סקוט י"פ והנני רואי לאותו אוצ'לא בביתו י"ב ואב'ד בק"ק בנין יע"א זה י"ב שנים. ונ'ס אמר'י ל"י צוה קודם פטירתו לבני העיר והביע רצונו שאח'י סלא סקוט, ונ'ס סוה ית'א טוב'ה גדולה לאב'ו הרבנות תתי' לחתו'ה בכל צרכי' ונ'ס לבניה, ונבד'ה התוס'ס ל"ע האו'ט'ים עליה לפרנס'ס. ע"כ מצאתי לחובה להודיע לזו'י בשער בת רבים שלא ית'ן שום רב דמיו' נב'לי ולא ית'נו בכלל מס'ג נב'ול דעה.

ב"ד המדבר' ל'ס'קן בב'ר תורה' וליס'ק' מ"ו המו' הער'ב ל'ס'קן בנין.
שלו'ס אר'י בח'ה הע' מוה"ר
זצ"ל הב"ם הת"ם הנ"ל.

Дух. Равв. Ш. Гельбштом
Ст. Скражинско, Рад. Губ.

ב'היום ה' כ"א סיון תרע"ב קיעל'ס. בכור אדמו' ישראל רוזנ'ס וקעניס ראשי עדה שו"ד לאווי' בולס יעמדו ע"י הכרזה.

אחרש'ת'ס. כאשר שמענו כי מכניס ע'ס'ס לבחירת רב חדש וידוע לנו כי יש בן התר'ס ח'י' המנוח ז"ל ת"ח הר"ה מ' שלום אר'י אבד'ק בנין שראוי לסלא מקום אב'ו. ע"כ מצאנו ע'דנו חובה להודיע'ס כי אינ'ס יכול'ס כלומר אינ'ס רשאי'ס לעשות הבחירה טרם ית'ן דת' לזני שלשה רב'נים ע'ס הר"ה מ'בון נ"י שהוא יורש דאורייתא וראוי לאות'ה איצ'לא, וכן ע'ס האלמ'נה אשת הר"ה מ' שו"ד לאווי' ז"ל, מוכס'ת'ס אנתנו שישמ'עו לרב'רים אלה הנאמ'רים באמת ועד'ק וזאת פשוט כי רב הרועה יושב ע"ל באמת' למשפט בוודאי דא יעמדו ע"ל הבחירה ולא יכנו'ס נב'ול רעהו עד שיבחרו הדבר ע'פ'י דת' תורה ודברנו אלו' נכתבו באופן שיהי' סותאים ע'פ'י חוקי הממשלה הרוסס'ה. כאנו ע"ה'ס יוב' הנ"ל.

נאום יואב יהושע חופ'ק קונצק, ונאום הק' משה נחום ירושל'ס'קין האב"ד קיעל'ס.
ונאום מאיר דן ברח"י ז"ל אב"ד דוואהר'ס

נחום אבלי'ס.

הנני מנח'ס'ס בוח את בכור התבר' וסו'קן השע'ת ח"ה הר"ר הגב'ר הנכבד מוה' אברהם בלו'ה'ס מ"י ספה'ק על סות אב'ו הגב'ר הנזכ'ר נד'ב וש'ס הר"ר גרש'ון בלו'ה'ס ז"ל. ית'ס ח'י אית' ב'ת'ך אב'ו ע'ר'י בנין ירוש'לים.

מו"ה השערי תורה.

אל המחרים והמו"לים

בית דפוס חדש עברי

הנני להודיע בשער בת רבים כי ס' תחתי בעז'ה פה ו' א ר ש א או'ת'ת חדש'ת ויפ'ת שנו'ת לסו'ת'ה, הן או'ת'ת וחד'ר'ה ונ'ס בבל מיני הדור ויפ'ת, או'ת'ת חדש'ת ויפ'ת שנו'ת לסו'ת'ה, הן או'ת'ת רש'י הן מרובעות הן או'ת'ת של חו'ן לאר'ין גדול'ת וקט'נות, וכל מחבר ספר או או'פ'לוג'יק אשר ופנה אלי' באיו' הדפסה שת'ת'ה, כסו'ה אני כי יפ'ק רצון מס'ני על עד היותר טוב והיותר נעלה, והכל במחיר סמוצע ובמסקה השו'ה.

נ'ס ברחוק ויכל כל מחבר לפנות אלי' במכתבו ויפ'לוג'יק חבוריו דרפוס ע"י הפאס'ס ולשכ'ון בשח במקום מס'כנו ולא יעשר'ק לנסוע בעצמו למקום הדפוס ולהרבות בהוצאות הד'ך, כי הנה'ת הספר תהיה זכה וברורה. ברג'י בבור'.

אברהם יצחק האלמ'ער.

A. И. ГАЛЬТЕРЪ, Варшава,

Новоплясье 29.—Тел. 257,17.

מורעה רבה לאורייתא.

אודיע בוח כי וי"ל משניות ע'ס ילקוט נפלא מלו'קס מכסה ונכסה ספר'ס סמאונים וקדוש' ע'ליו' וי"ע וססור' בסדר נכון ויפה.

(א) מנחת יצחק. כולל ס'י' המשניות ע'פ'י רבו וסוסר דבר'ים יקרים מפ'ו ופאני'ס, מלח'בים לב האדם לתורה ועבודה.

(ב) תוספות חכמ'ס. כולל ספקי הדכות בכל משנה ובשנה מלו'קס סמאונים ודור'י האחרונים.

(ג) לקוטי יצחק. כולל ביאור המשנה בקיצור נס'ק, וד'ך פול'ה מאד, וגם נכתבו בו כאר חיס'ס בלשון מוכן ול' (ושא'רנ'אן) כל המלות הקשות והורות שבמשניות וספר'ס כמס' ורע'ס, וגם הצעורים ברמב"ם וברא"ש ופלא'ת' שלמה נמצא הכל על מקומו.

המשניות תופיע בעז'ה'י כל סדר משניות בשלשה חוברות.

מחיר כל חוברת 25 ק'.

ולע"ע יצא לאור ורע'ס חוברת א' כולל משניות ברכות.

יצחק ואלער הפיקס ס' ילקוט יצחק ותוקן יצחק.

אבקש כי שראה באותו ספר שלא נחשב כפסחת דבר בדרך רבו וסוסר השי'ך למשניות, וידועני נא: И. Залеръ Варшава, Належки 43.
או בחנות של ח'י' שווארצשטיין ברחוב נענשע 11.

תורה גלויה!

כאשר הסג'א סוף סיון קנ"ד הביא בשם תלמיד'ת חרש'ב'א מ'י תקפ"א שיש לעשות וברון קיע'י' מצוה וכו', לכן בשם כל אנשי ערתי ק'ק מאיש'אד פ'ך קאונ'א אני מניש תורה וברכה להנב'רים הנכבדים ב'הוע'ר' דיק'ס מאבקווא ולהר'ה' הגד'ס המאורס וכו' סמור'ר זעליג פערסי'ן שליט'א בפרס, בעד השתדלותו ע"ו והכש'ית לנו לשלוח לנו סך ק'ן רובל כדי שנוכל לחש'לים בנין בית'ד קיע'י'נו, ונז'ת התורה והתפילה יעמדו ד'ם ולב'כ ויג'ד'תו בכל אשר יפ'נו.

שלום יצחק לעוויטאן החופ'ק מאיש'אד יע"א.

ננסר בדפוס ויצא לאור

ספר שמן למאור על תהלים

מהנאון מוה' משה נתן כהנא שפירא שליט'א אבד'ק קשונו גדול אשר יפ'ר לשלשה ראש'ס:

(א) ביאור המסורה המכאיר את המסורה בדורושים נחמ'דים ונפלא'ים ומנלה או' הצפון בהמסורה.

(ב) ביאור הכתובים כפרש וספאר שפ'סות הכתובים ע'פ'י המסורה ודורושי מקושרים ונחמ'דים וכתובים זה לזה.

(ג) לשד השמן הוא בעין ספחת תפ'סות מביאור המסורה.

דפוס בחו'ה התהלים ע'ס פורשי' וססורה קטנה ופ'ת'ת המבארת את ענין המסורה בתכלית התורה והקו'י.

Равв. М. И. Спиро, пос. Кеюнкаъ Велыкий Клязнецкой губ.

שאלות ותשובות

סימן לא

פניה ישא ברכה מאת ה' לפי קוטב.

ענין יאירו במאיר תורה, ומשנתו זו סדורה.
היה כבוד החרף ושנון, וית רענן, כמר
צבי הירש ואולאדאווער, יבקע כשחר
אורו, ואף יכבה לעד נרו, כק' ווארשא יע"א:

בהדי פניה דמעלי שבהא הגועי מכתבו, ולעה
לאת השבה במולאי מנוחה, קדמתי מחלה
להשיבו, ושמחתי לראות כי נתן ד' בן חכם למר
אביו, ידידו הרב הגדול חריף ובקי מויה אהרן
נפתלי ב"ר מו"ל דסס, יאריך ד' ימיו ושנותיו
וישלה מעלה על במתי הללחה למורה ולגדולה
לתפארת בית אביו אכ"ר:

(א) **והנה** על ד"ת בא הגוש לתשובתי (בחוברת
המאסף) בענין אם הקנה לחבירו
אחרונ או הדם או ערבה אשר שם במקומו אינו
ש"ס אי חל הקנין על פחות משו"ס לענין לכס
דבעינן מה"ס, וע"ז כתב מעלתו ד"ל דווקא
דבר שאין חשיבותו רק העם בלבד בזה יש
להסתפק אם חל קנין על פחות משו"ס. משא"כ
בקנין דבר שהוא גם לדבר מלוא, דיש לו גם
חשיבות מלך קיום המלוא, כ"ל ברור ד"ל דמלואו
אחש"כ ותשוב ממון אף שהדבר בעלמא אינו
ש"ס ביוון דחשיב לענין קיום המלוא, כדאמרינן
בסוכה (דף ז') מגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן
לשבת, והסוף דממילא כ"מ גם לענין גזל אף
דהדבר פחות משו"ס כה"ג הוי גזל גמור, והביא
ר"י מ' מדהתם' סוכה (דף ל') שהקשו דלמ"ל קרא
דלכס דאינו יולא בגזול פ"ל דהוי מלוא הב"ע.
ואי נימא דפחות משו"ס אף דבר מלוא ל"ש איסור
גזל הרי אינטריך קרא דלכס בגזל אחד מהמינים
שאיין בו שו"ס דל"ש ב"י איסור גזל ואינו אסור
משום מלוא הב"ע, אלא בע"כ דס"ל להחום'
דכה"ג נחשב גזל גמור עכ"ל:

תשובה מ"ש מעלתו לכו"ח דבריו מהתם'
בסוכה הנ"ל, שגה בזה ד"ס דגם

בגזל פחות שו"ס בודאי פסול למלוא משום מלוא
הב"ע דגזל פחות משו"ס אסור דלא ניחן להשכין
אבל איסור גזל דאורייתא הוא גם בפחות משו"ס
כמ"ש הרמב"ם (פ"א מה' גזילה ה"ב) ואסור לגזול
כל שהו דין תורה, ושוב שם כה"ג כתב בגזל
פחות משו"ס, אע"פ שעבר' אינו בחזרת השבה
גזילה ע"י"ש בזה, והרב פנחס הגדולה כח"מ הבין
בלשונו שכתב אע"פ שעבר דלאו דלא תגזול כולל
בין שו"ס או פחות אלא דפחות משו"ס אינו בחזרת

השבה אבל איסורא דלאו מיהו איכא וכאשר הביא
דבריו הגאון ר"ע אלגאזי בקה"י סי' רל"ג ע"ש
והרמ"ה בספר החינוך מלוא רכ"ט כתב דאיסור
דאורייתא לגזול אפילו כ"ש אבל לאו דלא תגזול
אלא בשו"ס כי החזרה לא מחייב אלא בדבר דנקרא
ממון ופחות משו"ס אינו נקרא ממון אבל מ"מ
אסור הוא דבר תורה, וכוונתו נ"כ דלא עבר על
לאו דל"ה לענין חיוב מלקות ועיין גם ברש"י
דסנהדרין (דף ק"ז ע"א) ד"ה לערל, ורמ"י
בשו"ס בית יעקב סי' ק"ג שהקשה ע"ד הרמ"ה
שהביא הטור יו"ד סי' קס"א דרבית פחות משו"ס
אסור מה"ס אלא שאין מולאין אותו בדיונים ותמס
עליו מהא דאמרינן בש"ס ב"מ (דף ס"א) למ"ל
דכתב רחמנא לאו ברבית לאו בגזל ולדברי הרמ"ה
הא אינטריך לאו ברבית לפחות משו"ס דמגזל לא
ידעינן דהא בגזל פחות משו"ס אינו גזל מה"ס ע"ש
מה שנדחק בזה, והנה נעלם ממנו שכבר הרגישו
זה החוס' בכתובות (דף מ"ז ע"א) ד"ה אח"א
להובי"ב כן ברא"י זו דאין רבית בפחות משו"ס,
ומ"מ על הרמ"ה לק"מ דס"ל דפחות משו"ס אסור
מה"ס ומ"מ לא עבר על לאו לחיוב מלקות וגם
בגזל כן הוא נאף דבלא"ה אין לוקין הוא רק
משום דניחן להשכין משא"כ בפחות משו"ס ועוד
יש כ"מ טובא דגם בגזל אסור פחות שו"ס מה"ס,
וכן יש להסב גם כוונת התוס' בכתובות שם דרק
לענין עבירות לאו הוא שכתבו כן אבל מ"מ מודו
דאסור מה"ס בין בגזל בין ברבית גם פחות משו"ס
ומ"מ לא הוי גז"ס גמור ע"י"ש בדבריהם, אבל
יפלא בעיני שראיתי להר"ן פ"ד דכתובות שם שכתב
בשם התוס' הנ"ל דפחות משו"ס אין בו רבית של
תורה דהכי מוכח מדאמרינן בש"ס ב"מ למ"ל
דכתב רחמנא לאו בגזל לאו ברבית ואם אח"א
הא אינטריך לאו ברבית לפחות משו"ס שאיט
בגזל, איז כדאמרינן, ורק מדריבנן מיתסר רבית
אפי' בפחות משו"ס דלא נרע מרבית דברים ע"ש,
מבואר שהבין הר"ן דבעת התוס' דפחות משו"ס
ליכא איסור גזל כלל וכן ברבית וזה דבר המה
ועיין ה"עצ בתוס' קידושין (דף מ' ע"ב) ד"ה
וי"א, ותמחתי על החכם כ"י סוף סימן כ"ז
שבמח"כ אישחמ"ס מיני' כל זה ע"ש:

(ב) **ואמנם** בעיקר הדבר שכתב מעלתו למד, ש
הנה נחשבו לו הענינים כאשר
ראיתי כן גם לזולתו שהעלו את המדומע עפ"י
סברת מגו דש"ס סוכה הנ"ל, והגני להעמיד
הדברים בקרן אורה, ואומר כי הנה אם אחרונ
או ערבה נמכר שם גם למלוא בפחות משו"ס
פשוט דלא שייך לומר דמלואו אחש"כ להיות חשוב
ממון ואין זה דמיון למגו דש"ס סוכה (דף ז')

יטן דסם כיון דגם לסוכה בעינן דופן והלמי
ה' דלסוכה מלוה סגי גם דופן טפה. שפיר יל
דדופן זה הנעשה בשבת של סוכה לסוכה מנו
דמהני למלוה סוכה מהני דופן זה אז גם לענין
היתר טלטול דכל שסגי דופן טפה לקיום המלוה
להיות כדופן גמור אחשבי' אז לדופן גמור לכל
ענינים יצאנו כתב ברש"י סוכה. (דף ל"א) סוף
ע"א ד"ה תקנת מרש דהמלוה משוי' ל' כל שבעה
בבנין קבע. וזו הסברה דאמרינן בש"ס עירובין
(דף כ"ה ע"ב) דאע"ג כל אהלי לריפין לא הוי
רק אהל עראי אבל דגלי מדבר כיון דכתיב עפ"י
ד' יחנו וישבו כמאן דקביע להו דמי ע"ש ופירש"י
חשובה היא חניינן להיות נידונית קבע, ומה יס
לי לחוק גם מ"ש הר"ן בפ"ב דסוכה בש"ס יס
אומרים דאע"ג דפחות מכבילה לא הוי רק אכילה
עראי ומותר חוק לסוכה אבל בליל ראשון דסוכה
דחובה לאכול כו"ס כיון דהכתוב קבעו חובה עשאו
אכילה קבע דחוב המלוה משוי' ל' קבע, והבדל
זו כתב גם בבבא בתרא דר"פ דחולין לענין
קשירה מפילין בשבת ליישב דעת רבינו אליהו
ע"ש וזהו יסודות יעקב באר"ח נחבין אל זה
מדפס"ן, משא"כ בג"ד דלענין לליל י"ח מ"ש
דנעילה ד' מינים לא אחרה תורה להצריך אלא
סיה' אחריו וכן הדם וכן ערבה וכל שהוא אחריו
או הדם הכשר למלוה. י"ל שפיר דמהני להיות
פרי אחריו או הדם גם לשאר ענינים הצריכין סיה'
פרי אחריו או הדם. אבל מה ענין לומר דכיון
דאינו שו"פ וכשר אחשבי' מלוהו להיות חשוב
ממון גם לשאר דברים הלא אדרבא מה דמהני
להיות אחריו או הדם או ערבה פחות משו"פ כשר
למלוה הוא משום דלקיום מלוה זו לא חלי' כלל
בחשיבות ממון דבעינן רק סיה' האחריו או הערבה
שלכם וכל שהן שלו אף שאינו שו"פ ג"כ שלכם
הוא והדברים ברורים למשכיל ע"ד אמת. והא
דאמרינן בש"ס סוכה (דף ל"ה ע"א) דאחריו של
ערלה פסול לפי שאין בה דין ממון ופרש"י שאינו
שזה פרוטה דאיסורי הגאה הוא הלכך לאו שלכם
הוא ע"ש. אין הכוונה מלד שאינו שו"פ דווקא. אין
בו דין ממון לא חשוב לכם [כמו דאשכחנא בזה
הרוב בש' ערוך. לגר שסן דאיכ' לא יצויר כלל
לליל י"ח מלוה זו אם לא י"ח האחריו או הערבה
שו"פ דיותר מאחריו אחד או שתי בדי ערבות
לא אחרה תורה דפרי אחד אחר רחמנא כדאמרינן
בש"ס סוכה ל"ג ובפרט להסוברים דאסור להוסיף
עליה וא"ס. הוסיף פסול וזהו אמת בשבועה אחרת
ואיך אפשר לומר דדבר שהוא פחות משו"פ לא
חשיב לכם והרי קי"ל דחטה אחת פוטרת את
הכרי ואיכ' איך י"ח מהני להפריש תרומה בחטה

(ג) **ערוך** הוסיף מעלתו להביא מ"ש המגיה במשנה
למלך סוף פ"ד מה' אישות שכתב
המל"מ באחריו דהר השוה הרבה למלוה ובעלמיו
אינו שו"פ וקידש בו את האשה אם הוי קידושין.
והנה בש' יד המלך שם ובש"ס ודע ביהודה
מהדו"ת מהע"ז ס' ס"ז וס"י ק"כ פלפלו לפשוט
ספק זה מדין וכן ממרא ע"ש. ולא ראו שכתב
בני חיי אהע"ז ס' מ' המל"מ בעצמו כתב לפשוט
ספק זה מהא דוקן ממרא ועיין ג"כ בברכי' וסוף
א"ח ה' יצית סימן י"ג פלפול כן בזה:
ואני

לפני בני אדם החפצים להתקטט בהם והמה יקרים במליאות הנם כי לאלו אשר אין להם חפץ כלל לקטט עלמון באכזבים אלו אין בהם שיווי יומר משאר אכזבים העומדין לרלפה. וה"נ באלו האחרונים שהשיווי הרב בהם הוא שהרבה בנ"א חפצים להתהדר בהם בלקיחה למלוא והמה יקרים במליאות אשר לזה הוקצב מחירם רב בדרך מו"מ של בנ"א אי"כ פשוט שחל אז עליהם שיווי ענמיות לכל העניינים:

יא לפיכך בשו"מ מהר"ם מי"ן בני שקנה אחרון מהודר במחיר רב ובה אחר ואיבדו ממנו שיכול זה לפסור עלמון באחרון אחר פשוט שהיא כשר ללאת בו. הנה גם למהר"ם מי"ן אם אין לו אחרון אחר כשר ליתן לו מודה דמייב לשלם לו כל כמה שנתן בעד האחרון המהודר וכן אם איבדו מזה שה"ו לו אחרון זה למכירה פשיטא דלריך לשלם לו כמה שהוקצב מחיר רב של אחרון זה. אלא דבזה שלריך לו האחרון רק ללאת בו והוא מחיר לו אחרון אחר הכשר ללאת בו אף שאינו מהודר ואינו שווה בזה שאיבדו ממנו מ"מ יכול לפסור עלמון בזה הפשוט שהרי אינו מפסידו כלום והיינו כדאמרין בש"ס שזעזע (דף ק"ו ע"א) אלא גדולות בזמן מי איכא חשיבותא קמי שמיא וכתבו החוס' שם דאף דאמרין אחר המיוחד שבעדו מ"מ לא ה"י לו להתפאר בכך כיון שהמלוא בזה כמו בזה אם ממכין לשם שמים עכ"ל. והכוונה דקישוט המלוא בדידור טפי הוא רק כשאפשר לו בדידור יותר אצל אם אין לו מהודר יותר או נחשב גם קיום המלוא בהפשוט כמו במהודר ואי"כ השתא כשנתן לו זה אחרון אחר פשוט ואין לו מהודר יותר מקיים המלוא בזה כמו במהודר ואין לו הפסד גם בהחזרת אחרון פשוט, משא"כ כשאלו דנין לענין שיווי גוף אחרון המהודר פשיטא דמחיר הנקצב לו טפי הדידור כפי מו"מ של בנ"א בהן הוי שיווי ענמיות לכל העניינים ואזכור לי סדר הספק של המל"מ הג"ל כג"ל ברור ודוק היטב. ואסיים באמירת חיים ופרכה בפשוט ונפש המכירו הערוד מאל:

יעקב שור אבר"ק קרטב והג"ל.

סימן לב

ב"ה דרושקיפאליא (פ"ד וזח"ה"ו).

לכבוד הרב וכו'.

(א) **ע"ך** השאלה ב"א שהר"ב חסו"י נינה בתשובה יביעל אם מותר לקיימם או מחויב לעקדם וכבר ראה כ"ח דברי הלבוש בתי' דייס שכתב בנדון זה שלריך לעקדם דהוי כלאים זה בזה. ואסורים

ואני תמה על כל הנאמרים הללו שגזרו בספק זה ובקשו להם שנות מרחוק, ולא איפשטא להו ולא התבוננו בלדי הספק, דמח"נ אי מיירי דיכא שגם האחרון הדר שידמן מוכר בשמות אשור"י. אלא שיתא האשה שרלונה לבדך עליו כמנהג הנשים לבדך גם על מ"ע שה"נ ולזה היא שזה עליה להיות מוקצבו מהמקדש בדמים הרבה יותר משו"פ, הרי ספק זה נפשוט מו"מ קידושין (דף ח' ע"א) דרי"כ שקיל כדורא ופדה"כ אחר לדידי שזה לי ה' סלעים, ואמרין דדוקא ר"כ מהני לומר לדידי שזה לי דנברא רבא הוא ולא אזיל בגילוי הראש אצל אינש אחרינא לא. ומובח מזה דאף דלפדה"כ לריבין דדוקא נתינת ה' סלעים או ספק השוה בעלם לכל אדם ה' סלעים ואם בענמיותו אינו שווה לא מהני שיאמר הכהן לדידי שזה לי ה' סלעים מ"מ אם חפץ זה בשיומנו לו בעת הורד לו להתיקר בו שלא לילך בגילוי הראש שזה אז אלו ה' סלעים חשיב לבני דידי כחפץ השוה בעלם ה' סלעים ומהני לקבלו בעד נתינת ה' סלעים דלריך לתת לפדה"כ, וה"נ בר"ד כיון שזה רלונה לקיים מלוא מהודרת באחרון מהודר וט"ו שזה אלה אז הרבה יותר מפרוטה מכפי השוה בעלם לכל אדם ונגם בפעם אחרת אם לא יהי' נדמן לה אחרון הדר בזה רק בעד סכום רב בזה ג"כ היטה נותנת שפיר מיקרי אז נצי דידה כשיווי בעלם דהוי קידושין גמורים, אלא שראיתי להר"ן בקידושין שם שכתב ומו"מ אני מסתפק כי מקדש בדבר שאינו שו"פ אי מליה אמרה לדידי שזה לי דאפשר דכיון דלא שווה מידי לאו כל הימנה לתת עליו תורת כסף והכא שאני דכיון דוודאי ממונה היא אם אחר לדידי שזה לי יותר מהני עכ"ל ומעתה ספק [המל"מ] הג"ל תליא בספקו של הר"ן הללו:

ואמנם אם חקירת המל"מ בספק הג"ל הוא דיכא דאחרונים מהודרים נזכרו לפני החג בדרך מו"מ של בנ"א אשר נקצב אז מחירים הרבה לבני אדם הקונין אותן למלוא כנהוג במדינתנו והוא קידש אז באחרון הדר את האשה שידעה קייבות מחירה הרב להיות נמכר והיא קבלתו הן עבור לורך עלמה ללאת בו או למכירה לאחרני בודאי פשוט דמקודשת דבכה"נ נחשב אז אחרונים אלו ככל חפץ השוה סכום רב בזה בענמיותו אף דשאר בנ"א שאין להם לורך למלוא לא יתנו כי אם פחות מפרוטה מ"מ מין אחרונים כאלו אין עומדין אז כלל שם למכירה לפני אנשים האלה. ולפני אלו שגזרוס עומדין למכירה הרי מחיר האחרון נחשב שיווי ענמיות והרי זה כאכזבים מוכות אכזבי שהם וישפסו אשר הוקצב מחירם רב בשיווי ענמיות

ומשמע נמי דהוא מין א' ואין הכרח לומר שחולק על הר"ם ועיין במנחת כבורים על התוספתא פרק א' הלכה ג' וז"ל איזוד וכו' הוא חוריד דמשנה והוא הפוח יער מדברי ע"כ. ומ"ס הלבו"ש בשם הרע"ב שכן מהתרגום כפתור וחזיר עיין מנחות (דף כ"ח ע"ב וכו' ס"ג ע"א) ובגמרא ערך תפוח נראה ג"כ שהוא מין תפוח משונה משאר תפוחים גם מה שהוכיח המשכנ"י דגם ממין הגרועים לא מיקרי אילני סרק והט"ז בא"ח ס' ר"ג שמונו הביא הלבו"ש ראיותיו כהב רק דלענין ברכה לא חשיבי לפי' א"ש מה שעמד הגאון מהרש"ם ז"ל בהגותו לאורח משה"מ להרמב"ם פת"י דההוא מ"ג שכן דלא מלינו אילן סרק שמוציא פירות שאם מוציא פירות אינו אילן סרק ע"כ דבאמת הט"ז רק לענין ברכה כ"כ אבל אילני סרק לא מיקרי. וגם זיין מהרש"ם לפי' דכלאים מ"ה ולאורח' לא כלאים עי"ש בא"ח שכן' דהמשנה דכלאים ה' פליגי רק לענין המדלה על הגפן אבל בכ"מ אילני סרק מיקרי אותן שאין מוציאין פירות כלל ונכשין רא"י לזה מסוף כתובות עתידין כל אילני סרק שטעמו פירות משמע דאילני סרק מיקרי אותן שאין מוציאין פירות. ולא כמו שרואה הלבו"ש בא"ח ס' ר"ג לומר דאילני סרק מיקרי בכ"מ אותן הגדלין מעצמם, וכן עיין ברש"י ויקרא כ"ז ד' על הפסוק ועץ השדה יתן פרו' בשם הת"כ הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות משמע נמי כן וכן עיין בסוטה (מ"ג ע"א) ברש"י ד"ה סרק כגון ארזים ושקמים שאין עץ פרו' ומה שהוכיח הלבו"ש מחוס' עירובין (דף כ"ז ע"א) ד"ה מאן ג"כ אין רא"י להמעיין שם ואדרבא מדכחו שם תוס' הטעם משום דלריך למתקן משמע אבל פירות מיקרי ואכמ"ל. וכיון דגם המשכנ"י-שהוא בפח"ש חולק על הלבו"ש ומתיר אף לכתחלה להרכיב ומכר שם שגם הגאון מהר"א ז"ל מבראד השיג על הלבו"ש. וכן מלאמי להגאון מהרש"ק מבראד בהגותו ליו"ד (דפוס לבוב) שחולק על הלבו"ש וז"ל ע' בלבו"ש שהעלה דאסור להרכיב תפוח היער באילן תפוח טוב ואין דבריו נכונים כאשר כתב אלי משכיל אחד דראיותיו אינם ראיות כלל גם זכורני שהגאון מהר"א ז"ל כתב בתשובה להתיר בזה עכ"ל. ולכן אף שבהגות יד שאל הביא גם בשם תשובות נטע שעשועים שהשיב להלבו"ש לאסור והגאון מהר"ם לא חלק עליהם נראה ג"כ דהסכים לזה. ואנכי מלאמי להח"ס בלקוטיו ס' פ"ה שמשמע דסובר זה לדבר פשוט דתפוח יער בתפוח טוב מיקרי כלאים. מ"מ לענין דמותרים לקיים ואסורים לעקורם וכמו שיבאר:

ג) דאין א"ס נאמר דהוה ספיקא דרבנןא מ"מ
כ"ה

ואסורים לקיים כו' שחזאר ב"י ר"ה ס"ז. והנה בפח"ש שם הביא דברי הלבו"ש ואח"כ הביא בשם המשכנ"י יעקב שחולק עליו והאריך לקיים מנהג העולם להתיר בזה אף לכתחלה. וע"ש, (וה"ס משכנ"י אינו ת"י.) ומה שהביא הפח"ש בשמו דאף א"ס נאמר כהלבו"ש דהמיתים הגרועים נקראים אילני סרק מ"מ אינם כלאים בתפוחי גינה. דרק אילני סרק שאין מוציאין פירות כלל ואין ידוע איזו מין פירות היו מוציאין קודם הטעא הוי כלאים עם כל המיתים ול"ס זה באלו תפוחי היער. לענין ג"כ מהא דסוטה (דף מ"ג ע"ב) דפרין האי הרכבת הימר ודחוזר עליו מעורכי המלחמהן היכי דמי. אילימא ילדה בילדה תיפוק ל' דבעי למיהדר משום ילדה ראשונה אלא ילדה בזקנה והאמר ר' אבהו ילדה שסיבכה בזקנה בטלה ילדה בזקנה וכו' וע"ש בגמ' ולכאורה קשה הרי ילד כגון שהרכיב באילן סרק כזה שמוציא פירות כגון באילן תפוח יער ענף תפוח גינה דהרי לפי' מה שנאמר דאילני סרק שמוציאין פירות מ"מ אילני סרק מיקרי א"כ גם לענין לחזור מעורכי המלחמה נמי ממשע דאינו חוזר ורק משום הרכבה הוא חוזר וע"כ דאם רק נאמר דמיקרי אילני סרק הם כלאים עם תפוחי גינה וא"כ א"א לאוקמי בכה"ג דהוי הרכבת איבור ונכוחק י"ס לתרץ דעדיפא מינה קמשי כגון שנטע לסיג ולקורות אף שבהגמ' מדייק שם דבכ"מ של שני שותפים אינו חוזר מדלא משיג בגמ' כה"ג ועיין שם ברש"י שכתב למה ל' לאסורי אשויא דחיקי אבל אפשר דזה הוא דוחק יותר ול"ע:

ב) אבר. מ"ס המשכנ"י לדחות דברי הלבו"ש שכן לעקור זין שהרכיב מהמיתים הגרועים משום שם אילני סרק ובין מהטובים משום שהוא זה ששנינו בתשנה בפ"א דכלאים תפוח והחזיר כלאים זה בזה וכו' הרע"ב חורד היינו תפוח יערי תרגום וכפתור וחזיר וע"ז חולק המשכנ"י בפרט'. דהחזיר אינו תפוח יערי רק הוא שמה אחריו וא"י הוא גדולו כמין תפוח יער ולא זה תמם וכלשון הפוסקים מין תפוח יערי ע"כ. ובאמת מ"ס שם הלבו"ש דמה שפ' הר"ם שחזיר הוא מין תפוח יערי ומשליכין פרים לחזירים נאדו האחרונים מה משום דאם היו מאכל חזירים ה"ל אילן סרק. ובאמת הרא"ש צ"ל כלאים וכן הטור כתבו כה"ר דהחזיר הוא מין תפוח וגדל ביער ומשליכין פרים לחזירים ע"כ הרי כה"ר ומשמע שהוא רק מין א' ואותו המין גדל ביער וכן מלאמי בא"ח ה"ל כלאים שהעתיק ג"כ דברי הר"ם ואף דהש"ע השמיט הא דמאכילין אותו לחזירים מ"מ הרי כתב ג"כ מין תפוח יער

הרי לעקדם איכא גם ספק לאו דכל תשחית דאם
 אינו כלאים ועקרו הרי עובר בבל תשחית ועושה
 זעשה בידים. ועיין ר"ה (כ"ח ע"ב) בשלל נחת
 שבת על כל תגרש ולא עשית מעשה בידך ובשנתה
 הרי עברה על כל חוסף ועשית מעשה בידך.
 וכן מלאה בתשובות הגאון מהר"ל מפלאנק בדבר
 שחיתותי שאלה בפסח והדבר לריך לגדול הדור
 כי אי אפשר לבדר שלא נהנו לבשר חיבה וכחב
 ללמוד זכות שיכול להחמין עד שחזר לו הדיון
 כדי שלא יעבור על ספק בל תשחית בחנם כי
 הוא מחמין בשואלת והביא ג"כ מההיא דר"ה
 שהבאתי לעיל איך ביד נמי נאחר כיון שיש לנו
 ספק אם היו כלאים שואלת עדיף. שו"ר בשו"ת
 ד"ח ס' ס' לענין קיום הרכבה ד' וז"ל מה שהמליץ
 דלא שייך להחמיר משום דעושה איסור בל תשחית
 וזה ליחא כלל שהרי חזין דבשכיל לורך מותר
 להשחית כמבואר ברמב"ם ז"ל גופא ואין לורך
 גדול מזה לשמור מספק איסור חורה וכמה משניות
 דאסרי ומקדש בגפנים משום ספק יניקה וגפן הוא
 אילן וגאסר מספק. עכ"ל והנה אף שלא זכיתי
 להבין הר"י מופנים דהרי בכלאי כרם הפירות
 נאסרים מספק כדן ספק מה"מ לחומרא ואסורים
 בהנאה. איך כשעוקר הגפנים ליכא משום השחית
 כיון שאינה עומדת ליהנות ממנה. אבל בהרכבה
 הפירות מותרים לאכילה אף בכלאים ודאי ורק
 המספק אם מותר לקיים האילן משום איסור קיום
 הרכבה איך אפשר דהוה בזה משום ספק ב"ה
 אבל מ"מ סברה דר"מ נראה לודקת דהרי הוה
 בזה לורך לשמור איך מספק איסור חורה ולפי
 עיני י"ש ראי' להר"מ מתוספתא דכלאים פ"א הלכה
 ג' בתמוס אר"י היו מרכיבין תפוח על גבי חוריד
 וכו' מלא תלמיד אחד אמר להם אסורים אתם
 הלו וקלאוס ובלאו ושאלו ביבנה אמרו יפה אמר
 אותו תלמיד. והוא גם בירושלמי והרי מדבאו ושאלו
 ביבנה משמע דהדבר היה מסופק להם ולכאורה
 מדוע לא המחמין לקטוף עד שישאלו ביבנה משום
 ס' ב"ה וע"כ בספק איסור ליכא משום ס' ב"ה
 וז"ע על הגאון מהר"ל ש"י דאם הדבר נלך
 לגדול הדור מותר להשהות משום ספק. דכל
 תשחית :

ר) ר"מ נלע"ד דאינו לריך לעקדם והנה
 אם כבר נתאחדו בלופן שאין ההרכבה
 ניכר בהם הרי כתב בח"מ בליקוטיו ס' כ"ה וז"ל
 וזאת לדעת דאסור לקיימו היינו כ"ז שלא נתאחדו
 וסיו לאחד אבל בשכבר נתאחדו והיו לאחד בלופן
 שאין ההרכבה ניכר בהם שוב אין בהם איסור
 קיום וזה פשוט עכ"ד. והנה לכאורה יש להביא
 ראי' לדברי הח"מ מסוטה (מ"ג ע"ב) כאן בהרכבה
 לסוכות :

איסור ופ' רש"י למעט" קרא כדמעט ולא חנכו
 גבי בית פרט לגזון ובמהרש"א שם כ' והכא לא
 שייך להקשות ליחא דלא כר"י דאמר הירא ורך
 הלבב מעצירות שבידו דאפשר דהוא לא עבד
 איסורא כגון חריסא דיד' הר"ב מין בשאינו מינו
 ע"כ ולכאורה קשה דהרי מ"מ איסור קיום יש כאן
 וכן מלאה שהקשה בשו"ת הגאון מהר"ל. ומה
 שח' שם דשיטת רבינו המהרש"א דלא כהטור וש"ע
 דיש איסור בקיום הרכבת אילן. אבל אחי קשה
 איך יתורן דברי הגמ' להטושע ולפענ"ד לרדרי
 הח"ס יש ליטב דהנמ' חיי"ר אף שהרכב בעלמו
 וכגון שפשה השוכה והנמ' סומך איך על מה
 שמח' מקודם גבי גזון ואי קשה הרי גם עתה
 עובר על קיום י"ל דמיידי שכבר נתאחדו ויש
 להעמיס זה בדברי רש"י ש"כ כדמעט ולא חנכו
 וכו' פרט לגזון ע"כ ור"ל בלופן שעתה עשה
 תשובה ורק משום דבאיסורא אחי ליד' ומיושב
 בזה עוד קושיות מהר"ל בתשובה ס' ו'. אבל
 מה אעשה שלא מלאה בשום מקום דהיי' שנתאחדו
 אין איסור קיום. ואין להביא ראי' מהא דפסקין
 בש"ע כס' ר"ד והוא מהירושלמי דמותר ליקח
 טעף מהמורכב ולנטעו במק"א ובלבד שם י"י העעס
 משום שהאיסור אינו ניכר בו ע"כ. איך כן הדיון
 בנתאחדו ואינו ניכר האיסור אבל לפי"ש הדברי
 תמורות על הלבוש שאינו מן הדרך דהויה לא
 אסרה פרי והעץ אלא כלאי הכרם ע"ש וגראה
 כוונתו דהיחור הרי הוא מה שנתגדל מהאילן המורכב
 והרי הוא כהפרי אבל האילן המורכב בעלמו אפשר
 דאסור בקיום אף שנתאחדו ומסתמית לשון הש"ס
 משמע דלעולם אסור. דאל"כ היה לו לומר רבותא
 יותר שאפילו האילן בעלמו אם כבר נתאחדו ואינו
 ניכר מותר. וכן משמע משו"ת כנסת יחזקאל הובא
 קצת בלבוש דלעולם אסור קיום לכן ז"ע דברי
 הח"ס ז"ל. ואולי סברה הח"ס ז"ל משום דהגאון
 מהר"ל שם כתב דאף להרמב"ם ז"ל ש"י דכלאי
 זרעים אסור בקיום מ"מ משמע דסובר דבהרכבה
 מותר קיום משום דכלאי זרעים הכלאים ניכרין
 ולריך להפרידם אבל בהרכבה שנתאחדו ונעשו אחד
 אין איסור בקיום ע"כ. ולכן כ' הח"ס ז"ל דגם
 הש"ע אינו אוסר בקיום כ"א היכא שניכר ההרכבה
 וכמו בכלאי זרעים מ"מ ז"ע. דלא משמע כן
 מטוש"ע וכן נפלאה על הח"ס ז"ל ש"י שם על
 הא דבטוש"ע אוסר קיום הרכבה שלא מלא מפורש
 לא בש"ס ולא ברמב"ם ולא ברא"ש נע"ג דהרי
 בהרא"ש יחא להדיא ס' ג' וז"ל אעפ"י שלוקין
 על הרכבת אילן וקיומו וכו' ע"ש. וגם הרי
 בתוספתא ובהירושלמי שהבאתי לעיל שהלכו וקלאוס
 משמע להדיא דקיום הרכבת אילן אסור ורק
 לסוכות :

להסודרים דגם כללי ורעים מותר אז יל' להחוספתא כרע דאוכרן ומהחוספתא וכן מהירושלמי משמע לכאורה דקיום הרכבה אסור מהית דאז רק מדרבנן מדוע קלום ואחר כך בלו וסאלו הרי בדרבנן עבדין עובדא ואחר כך מוציין מיוצתא ובפרט דאיכא ספק ביה ועל כרחך דהוי מן הסורה וליטן:

(ה) ואף בשלל נתאחדו נמי גראה בגיד כיון שהגאון מאלו כי בדיח סי' ס' ללמד וכות על קיום הרכבה והביא מהריטב"א דקיום הרכבה אינו אסור וזה"ל והרב"ז כי דמותא אפילו מדרבנן ואף ש' שם שחין לגרף אותם לס"ס כיון שלא הוצאו בש"ע מ"מ כי שם ללמד וכות דבחי' אין איסור אפילו להטור וש"ע. עכ"פ מדי ס"ס לא נפקא ס' שחא כהגאונים החולקים על הלבוש ומחירים אפילו לכתחילה ושמא אין איסור קיום הרכבה עיין בד"ח שם ובח"ס סי' רפ"ח ובש"ע מהר"ל סי' ו' וגם עכ"פ יש ספק אם איסור קיום הוא מהית או מדרבנן אי"כ הוה ס"ס מהית ובפ"ק ח' דרבנן וגם י"ל על מ"ש הד"ח דיעשה שלא הוצא בש"ע לא מפרין לס"ס. וע' בגו"ב מהד"ק האר"י סי' מ"ז ובש"ע מהרש"ס ח"ב בסופו בהערות לד"ח לס' מ"ד אות כ"ד ויש לי להאריך בענין קיום כלאים ואכ"מ. ואי"כ לא די שח"א לעקום אצל עוד אסור לעקום משום כל תשחית וגם סכנה הוי כמבואר בש"ס ב"ק (דף ז"א). אבל לענין אם יש להורות להחיר לכתחילה מסופק אני אף שהמשכנ"י והמהרש"ק ראו דברי הלבוש וחלקו עליו וכן הביאו בש"ס הגאון מהר"א להקל וגם המשכנ"י העיד שהמנהג להקל בזה וגם דבריהם מסתברים כאשר כתבתי לעיל מ"מ ל"ע כיון שסיד שאלו הביא שגם הגמ"ש הורה לאיסור ומשמע שגם הוא ס"ל כן כנ"ל וגם הבאתי מהח"ס שמחזיק זה לדבר פשוט לאסור ונמאלתי להלבוש שכי' על החוריד והוא תפוח יער ולא כי מין וליטן לכן ל"ע אם מורין להחיר ובפרט ע"י ישראל ואולי יש לחלק בין הנרועים להטובים דהגרועים מחולקים הרבה מופתיו גינה ואפשר דהח"ס שם

חש להגרועים לכן ל"ע בכל זה אבל לענין קיום לעני' פשוט כמו שכתבתי בע"ה:

פנחס וויינער אבר"ק הג"ל.

סימן נ"ג

ב"ה אינאווע.

רב ברכה ושלים ובש"ס לכבוד ש"ב הביבי יר"ג ה"ה הרב החריף ובקי צנמ"ס הסאפ"ג מלא פ"ג בתו"י שלשלת היוחסין בש"ת מו"ה אברהם הלוי מאמלא"ק נ"י.

אחר שרש"מ וכו' מה שהתפלל (א) בדברי הטו"ז יור"ד (סי' רל"ג) בשמרי חדש שלשו בעיסה דאינס בעלים משום דלטעמא עבדא, וגם דשיל"מ לא בטל כחשאו הרא"ש, והקשה בשלמא לענין שכן הנעשה דטעם החמץ בטל בם, ואיסור חדש אינו בטל דהוי דשיל"מ דמותר להשהו, אבל בעיסה שכולה חמום ואסור להשהו אמאי הוי דשיל"מ. וכוונתו כשיטת ב' ה"ל בב"מ טרפה שולדה ביו"ט דאינו בטל. וכבר הקשו האחרונים בזה. וביותר כתשו הרא"ש כחב בפירוש דליה דשיל"מ משום דבאינו מינו בטל רק משום דהוי עבדא לטעמא. ועיינתי בשו"ת הרא"ש דהחליטו הר"מ והרא"ש דהשעורים מחדש במ"ס שעושים שכן הוי אינו מינו ול"ס דשיל"מ ומו"ג אם לטעמא עבדא. וחידוש שלא הביאו מירוצו דר"א בב"מ ל"ט דהמים ומלא לא בטל בעיסה משום דהוי דשיל"מ וב' מירוצי התום שם ויעיין במנ"א (סי' ס"ז סק"ט) ובדגמ"ר שם. וגם מה שחפ"ס הרא"ש את מהר"ס דמהירושלמי שהביא דבאינו מינו הוא בג"ט. אם מים ומלא בעיסה שאפשר לאכלה מלא ופסל בלי מלא הוי עבדא לטעמא מכ"ס השעורים בשכר. מה שייטא מירוצא דרבא שם דלטעמא עבדא ואינו בטל באלף. והירושלמי כתב דמינו במשהו ובאינו מינו בג"ט הוא בששים ויעיין בש"ך (סי' ל"ח ס"ק כ"ט) דבגו"ט יותר מששים הוא מדרבנן ובפחות מששים ויהיב טעם אם טע"כ דאז אסור מהית. וי"י מהרא"ש

(א) עיין בזה בש"ע (ח"ו סי' נ"ט אות ב') מ"ס שם. (ב) והנה מ"ס מעב"ת ש"ב שלט"א דכוונת הטו"ז כשומע ה"ל. לא אדע כוונתו בזה דעם ה"ל מבואר שם דכיון דאחר יו"ט יסתלק האיסור טולד אף דמ"מ אחר יו"ט צריכין לבא לביטול משום האיסור טרפה אבל עכ"פ אהה מרויה איסור א' וכל מה שאפשר למיעבד בהיתרם בלא ביטול עבדין וכן הסכמת הפר"ח והמנ"י (כלל ע"ד ס"ק י"ב) ובחשו' דשק"א (סי' ס"ה) יע"ש. ואני מנאחי שכן דעת הש"ך (סי' ק"ב סק"ח). שכתב דכלי איסור שנתערב בהיתר דלריך להחמין עד לאחר מעל"ע דהוי דשיל"מ מהית יע"ש ואף דלאחר מעל"ע אכתי צריכין להביטול דהא גוטלפ"ג מדרבנן אסור וע"כ כנ"ל משום דשכ"פ אהה מרויה איסור מורה. ואחרי התבוננתי בזה ראיתי בכרתי ופנתי (שם סק"ח) שכתב על הש"ך ה"ל וי"ל כמו זה כתבו על חמץ בפסח הוי דשיל"מ אפי' דלאחר פסח מדרבנן אסור עכ"ל ובפרמ"ג (שם בשפתי סק"ח) כתב עליו וי"ל הא בלח"ה חמץ מבואר חמץ שם כי לאחר הפסח שרי דלא עבר ב"ו וכו' עכ"ל ולי ברור שכוונת הכופ"ס כנ"ל אף דלאחר הפסח אלו ה"י בעין ה"י אסור מדרבנן

כע"ה ברעזין (פיר סיגס).

מש"כ אבל שכן כ"ח שש בזה עוד איסור
שם בו' לא שייך להחיר כלל ע"י ק"ש
מרחוק ט' דלזו לא נעשה כביתו בו' מי נח
וידוע זה דבר המפורש בש"ס ובראשונים ובש"ז
ובל ק"ש לא מהני אלא לאיסור שם דלענין תחומין
לא מהני אי אין תחומין למעלה מעשרה ונהרבה
מהראשונים מקלים דל"ס הניירה בספינה שאינה
הולכת בשביל ישראל לבד ואח"כ להאריך בזה
אבל מה שכת' מחלק מעצמו דע"י ק"ש מרחוק
באחירה לא נעשה כביתו ואין לו שום היכר. זה
היפוך מהש"ס ופוסקים. משנה ה' חכיר בו'
ובש"ס ובפוסקים שם אין שום חילוק בין ק"ש
הלזו ובין ק"ש במקומו. מה שנקשה א"ר יקנה
מה שכתבן שביטה בספינה המטולטלת על הים
מרחוק בו' עמ"א ס' ת"ד ומחש"ק שם. לא
אבין כלל בדבריו. גם איני יודע מה לענין לענין
בבב"א ס' ת"ד והוא מה שמחלק שם ספינה מהמים
מעלם. הלא זהו רק לענין שכול לילך אלפים
ממקום שטענ' בו' אבל ק"ש לסלק איסור שם מהני
אפילו כשהיא למעלה מיו"ד כמבואר בראשונים
ובש"ע ס' דמ"ח מש"כ ועוד. דנתי רשאר בו'
היינו כשהם מזהים שם במקום הזה ס' אלא כשי
שם בפועל מסה"כ, יונתני ג"כ עדי". ובכלל כעת
עפ"י רוב מזהים בכל המקומות מסה"כ ועגלות
הריאה, עמ"כ וגם מש"כ בהיחר הב' בו' ואין
זה

३३

ב"ח מטעפניץ .

בברכי יוסף אה"ע מ' י' ס"ג חקד א"ס
אחיות מחזיקות גם לקטלניות והעלה
כ' למד מול גורם פשיט' דלא אמרין בזה אחיות
מחזיקות והא דלא אמרין ביבמות ס"ד דאיכא
ביניהו אחיות מחזיקות, כבר כתבו התוס' בבב
ה' דבכמה דוכאי איכא ביניהו קוּבא ואלא חשיב
אותם, והביא כ' גם המהר"ל"ח כחב כן. ולפלא
גדול כי לא נזכר בהר"ל"ח דמין חוש רק שם
בס"י ל"ז ר"ל דרמז בן מעין גורם לא חל
גורם, הינא דניחא א"ס חלל דלמד מול גורם
לא חלל- כ' לא ניתוסף איסור הכוונה באימות
עמו, ודעה המהר"ל"ח משום דלא בעי למימר י"ח
הינא דעבר איסורא, (והוא כעין דברי הש"ס
ביבמות ע"ה, דאי לא כתב קרא') אבל לא משום
דברי התוס' בבב ה' וביבמות י"ח להסתלק
האוליא' ענאמו כתב בת' חיים של"י מ' ל"ח
אות כ' להיטות כ' דברי התוס' בבב א' אין ענינם
לגאון היינו כי אם השיג על הירב שגרה להקל
באשה שמתלחח אחר מות בעלה שאין בה משום
קטלנית והשיג עליו דאחאי לא אחר י"ח זו במתלחח
וסיים אם דאפילו לרבוותא דלא קפדי בזה (סס
התוס' בבב דף ה' הג"ל) מימי כהא דנקט חרי
נפקותא דלמד מעין גורם אין זו בכלל ה"ל
לחקק אלא למד מול גורם אין זו בכלל ע"ה,
ועיין בת' מהרש"ם סימן קמ"א שחזין בסברה
האוליא' הג"ל דברי התוס' בפסחים כ"ז ד"ה מחי
מיניהו", ומדוע בברכי בזה"ע החליף שיטתו בזה:
נחמן חסיד התופק הג"ע.

מדרבנן ואכתי אמה צריך לבוא לביטול ס', אך חטום דעכ"ז: לאחר הפסא אתה מרזיה חיסור מורה זה מיקרי דשיל"א וכחריב הכא כוללים מיבוא תהאני שלא הכיז דכרי הלא' היל', וכל זה אינו ענין לדברי הפוס' היל' הדבא צריך לטעמו ולא יבא לזרי היתר כה', ואין להקשות ממדון כפסא נפזו דשיל"א אף דלרין כלשונם כמ"ס הרמ"א ב"ח"א (ס' תמ"ז ס"א) כבר כתב בזה יעקב (ס' ס"א ק"ח) הפסא כיון אשכח עבר ושהה מטרבוכא מותר מקרי דשיל"א. אבל בנרדון הפוס' אש עבר ושהה לאחר הפסא אמור בודאי דלא מקרי דשיל"א, ואחרי כתיב זאת ראיתי בחדושי יד אברהם ליו"ד (ס' ק"ב) שהשיב על ההקדמא היל' פסי דכרי המזי והלא' היל' יו"ש, ומכאן"ל הוא יול לא דק בזה ויכל', ומה שפסל חשכ"ל בדברי תאו' הרמ"א, דסמ"ח ארעין למי שאלוה' ונס הקושא בנשי' תמחא על חמיה אלימחא, ובכאפודו דלמית' כסבר דפסא כפסא מדרבנן שיל"א שכתב לתמוה י"ח:

אברהם הלוי בר"ם נ"י מאמלאק ספ"ק קאליש.

עירובין פ"ג, ר"י אומר ה' שנים א' מכיר וא' שאינו מכיר הואיל וא' מהן מכיר שגין מותרין (וב' האופנים מבוררים בש"ס (בדף נ') איחא והמכיר אומר שביטתי במקום פלוני (ובדף נ"א) איחא זה שמכיר אומר תהא שביטחתי במקום פלוני). ועפ"י יובנו לנו דברי הירושלמי דאיחא ש"ס זה שהוא מכיר מהלך עם זה שאינו מכיר וזה שאינו מכיר מהלך עם זה שמכיר ודברי הירושלמי האלו הם לכאורה מחוסר הבנה, מהלך מהלך תרי וימני ליל והמפרשים לא העירו ע"ז כלום. ועפ"י דברינו הגיל א"ש בטוב דהירושלמי בא להשמיענו דלדריך שיחזיקו שניהם בדרך המכיר והשאינו מכיר ודו"ק, ועפ"י הנחה זו שהיא אמיתית יכולין כל הסתירות של כ"ת על דברי, ובטח אשר יודה על האמת. ומש"כ כ"ת ומלבד כ"ז כ"י לא ה' ראוי להמיר כ"י. הגה ההיתר שלי הוא רק באופן אם הפאראחאד יבוא משחסיס לתוך מחומו ובלא"ה לא מהני ג"ל והחילוק הזה לא ידע סתם אדם בלא הוראת חכם והתחכם יפרש לו ההיתר ויזהר אותו באופן שלא יבוא לידי חילול שבת, וגם הדבר מסור לכל רב בעירו כפי ראות עיניו ואם יראה שיכול לבוא מזה לידי ח"ש לא יתיר את הדבר, וכמו דאיחא בש"ס (מנחות ל"ז): ובש"ד הלכה ואין מורין בן, ובעירובין (מ"ו) ובברכות (ל"ג) מ"ינו הלכה, משין, נחלין. ובפירש"י ש"ס. כ"ד המבקש מגאוזי ומחמי השפ"ת שיחזק דעתם דעת חורב בניד"ז:

אברהם צבי ברודנא תחפ"ק הני"ד.

סימן לו

בענין לאקאטש (פיר וואחיון).

(א) בשע"ת (מ"ו סימן ב') כתב כ"ג להמיר שאלה בניירות מוהסל"א עפ"י הג' מהרש"ק ז"ל. ובעל מ"ג (ולא ראיתי נוח דבריהם כי אין ספקן מ"וין בידיו) שחממו על מי שמפרש ספק החליק בפ"ב מניירות ה"ג לענין אם יכול לישאל על מדרי עמו. דבזה ליכא לספקי כלל. רק דמספק"ל אם נשאל על נירות שהדירו אביו עכ"ד. ובאמת ש"ס לתמוה היכי ס"ד לפרש המל"מ דמבע"ל אם מוהסל"א נשאל על מדרי עמו. דא"כ איך ס"ס ש"ס דמדברי רש"י מ"ט כ"ב. שכתב לדמות הפירוש שהדירו אביו בנו"ש דא"כ יטו בשאלה ע"י אביו ואפי' מת אביו בוי מ"י"ש. נכפשו כל בעמיתו. והיינו דהאב יטו בשאלה על מה שהדיר בנו והבן לימיה בשאלה מ"י"ש (ובאמת נלפ"ד ש"ס לפשוט בן מירושלמי דמיר (פ"ו ה"א) דקאחד ש"ס אמתניתין דימתא

פיר

זה היתר נוסף כ"י יפה כוון. וגם לר"ך שנקידוש היום יח' הפאראחאד בתחומו כמו בהיתר הא'. ומש"כ אלא שגם בזה גופא כ"י דבאמת דברי הא"ר מבוררים במשנה ובגמרא כ"י אישחמיתתי דברי הש"ס עירובין כ"י, בעניי ליני רואה ש"ס סתירה לדברי מהש"ס הג"ל ובדברי מובא דברי הש"ס ופירש"י ש"ס, וח"ו לא לחלוק על הח"א והא"ר באתי כי גם הם לא מדעת עצמם אמרו זאת כי כן מבואר בדבריו יהונתן ובבעה"מ על המשנה מי שאל לילך לעיר שמעברין בה והחזירו חבירו כ"י, וישן כי רואה אני שמעבתי. רק לקפחני בא, מוכרח אני לבאר מעט, כי לר"ך להבין למה יכול למסור שביטחו למכיר ולפער ברגליו ע"י שליח ליני יכול, הלא לכאורה ק"ו הוא, ייבא בארעא ויזכור בשמי שמיא, אלא הענין הוא כן העיקר אלנו כר"י וליבא דר"ך דעיקר עירוב ברגל והטעם כתבו רש"י ור"י ועוד ראשונים כיון שסודר הוא בעצמו ויכיר לכל כ"י, ועפ"י מובן הטעם מה דאנו יכול לעשות שליח לערב ברגליו שמאחר שאינו טורח בעצמו ליני יכיר סקנה שביטה וזהו ש"ס הדיון שכתבו הר"י והבעה"מ ואחריהם מלאו הא"ר והח"א לדבר פשוט שלערב ברגל ע"י שליח לא מהני והא"ר כתב זה בדרך אגב ומש"כ הח"א וכן מוכח בגמרא והרא"י מן המשנה וזה משלמו ולא מן הא"ר ועל מי שבא בדרך ומשנה לו הקילו ח"ל בעלי המשנה שא"ס ה' מכיר אילן כ"י יכול לומר שביטתי במקום פלוני. הגם שאינו טורח לבוא למקום השביטה אבל מ"ד שניכר שיקר שביטחו מביט ע"י שהחזיק בדרך ע"כ מהני אמירתו ולדעת הרמב"ם ודעמ"י מהני מחשבתו ששביטחו במקום פלוני, והקולא הוא בזה דהיכר ליני רק שיקר שביטחו מביטו אבל על מקום השביטה אין היכר רק בעלי המשנה הקילו בזה, ואם ה' אחד או הדבה אינם מכירים מוסרים שביטתם למכיר. והטעם דמהני הכא השליחות הוא מ"ד שגם המכיר ליני טורח רק ההיתר הוא מ"ד שהחזיק בדרך ויכיר שיבטו בדרך כמ"כ יכול להעשות שליח בעד האיני מכיר מאחר שגם הוא החזיק בדרך והחזיקו שניהם בדרך ע"כ יכול א' להעשות שליח בעד חבירו, ועפ"י יובנו לנו דברי הר"י והבעה"מ, וכן מבואר להדיא בק"י על הראש"י ספ"ד אורח א"י עמש"כ הראש"י ר"ל שהוא ה' מכיר אילן או גדר כ"י הדבר לר"ך ביאור כ"י ואחריו גם הם אמתו מסרנו שביטתו לך שחקה שביטה שבורנו באותו אילן או גדר הידוע לך וכפ"י ר"י ורש"י והה"ד אם לא ימסור לו שביטתו ויאמר בעצמו שביטתי במקום פלוני הידוע לך כהלשון דאיחא בדבריו יהונתן, ומבואר בן בהוספתא

בזה"י, מ"ס דא"ס ככל יחל כלומר דבישראל
כתב לא יחל דברו הוא עמוזו אינו מוחל, ובעי
המרת חכם זולתו, אבל עכ"ס נהי' דמוהרין
לקיים נדרם, אבל כשמואלין פתח וטעם לעלמן
שא לקיים נדרם ליתנהו ככל יחל לעלמן, אבל
לעבור על נדרם בלי פתח וטעם ודאי מוזהרין.
וה"י ס"ל גם לשם דילן וא"ש הא דטועה ל"ז:
דמוכח דה"ה יוסף לריך המרה וכן פרעה ע"י"ש.
ועמד בזה בספר מנחת קנאות שם מהירושלמי
והמלי' הכיל פ"ש, וכן י"ש להקשות בזה דנדרים
ס"ה במדן נדרת במדן לך והמר נדרך, אלמא
דנ' קודם מ"ס היו ב"נ מוזהרין על נדרים וע"כ
משום דהוי אביזרא דטבועה וכטבועה הוי כעין
ברכה ד' וכמ"ס המלי' אלמא דבאמת ח"ל המרת
חכם, רק המרה דנפשיהו כש"ס להם טעם ופתח
כ"ל, וכעין הא דירושלמי ר"ש קידושין דאיכא
למאן דאמר שם דמגרשין וא"ז ואינן בגירושין
כפני ב"ד או עדים בישראל, אלמא שפערין ומ"ז
מעלמן, וזה שכתבו במיר (ס"א): דא"ס כב"י
ר"ל באיסור דלא יחל לעלמן, וא"ש שהטילה
טבועה אהע"ש לאבימלך ויעקב לעשו, שלא יוכלו
לעבור בלי טעם ופתח, ואמוראי דירושלמי הכיל
פליגי שפיר, דלמר אינן כב"י כ"ל וא"ל המרה
דחכם, ולמר אדרבא לא מהני להו אפי' המרה
חכם ולא משום כל שאינו כב"י אינו באחרים
מוחלין לו כפי' הפ"מ, אלמא אדרבא דאפי' הימר
אחרים לא יועיל לו ואיתיה ככל יחל אפי' פ"י
המרה אחרים, דלא לגביה נכתב הוא אינו מוחל
אבל אחרים מוחלין לו, ומחילא באיסורים קאי
כיון דגלי קרא דאיתיה בטורת נדר וכ"ל, וקאמר
דאמאי דר"י דרבי אחא דטען רשעים טעם ב'
רשעים א' שחילל טבועתו וא' ששיעבר בישראל
(והמפרשים נדחקו ע"י"ש) והיינו, א' שאפי' הי"ל
טעם ופתח להימר הטבועה, הא אין לעכ"ס
הימר כלל, וא' שבאמת לא הי"ל טעם להימר
אפי' א' הוי איתיה בטורה, ונתייבשו דקדוקי
המלי' כולם דוק ונשכח ותלמי' כס"ד:

שם (ס"ה) מידע כ"ה שאם נמלאו ב'
מורטת של ריאה א', והשלישית של
שולחן הדביקם נוכל לסלח' ה' בריאה שניה שנמלאו
בה ג"כ נקבי מורטא, וליא דתולין ה' ג"כ
בראשונה ש"ס בה עוד נקבים, ובאריך בזה, וזה
נכסבל, ואפשר כ"ה לפי מה שא"ש מקילין האידנא
למלות אפי' לא נמלאו רק של שולחן הדביקם
ואפי' מורטא א' יש נקבים רבים, אלמא דאמרינן
נשחטה הוטרם וכל דאיכא עכ"ס מורטא לפנינו
למלות בה תלין:

אבן מ"ס עוד לדון אם יש לפנינו ב' ריאות
ונכל

נו"ר שאין קדושתו קדושה עולם, הגע עמך
שהדירו אביו מרחם, ומשני שאין זה מה"ק רק
מהללמינו ע"י"ש, וקשה למה ליה למימר הכי
ה"ל דאפי' הוי מפורש במורה מ"מ זה ישנו
בשאלה וקיל מכהן (ו"י) בסוגיא דמיר נ"ח: וא"ל
ד"ל שהדירו אביו בנ"ש ומה האב וא"ל שאלה,
ד"א דנ"ש מיטמא למתים ולא ט"ך צו דין זה
כלל, אפי"כ ר"ל שהדירו אביו בנזירות עולם
דאיתיה בשאלה בנ"ש הו"י נ"ר ד' ר"ה מה
ע"י"ש ומוכח כן מסוגיא דמכות כ"ב, ועכ"ל
דמשכחיל נ"ר עולם שהדירו אביו מרחם שא"ל
הימר בשאלה, והיינו כשמה האב, וגם מוכח דלא
פקעה כשיגדיל ודלא כהר"ב ז"ל והשאג"א ז"ל
במשו"ס ע"ג, (וע' טעמיה בפ"ח מהמ"א ה"ו,
ודוק), ואכתי א"ך נפשטה בע"א דמוהס"ל א"ס
ישנו בשאלה על נדרי עלמן קודם שיגדיל אפי"כ
דלא לא מבטיל כלל:

אבן הביא כ"ג מספר אח"כ דמבע"ל לנפשיה
א"ס איתיה בשאלה ומשום דכל שאינו ככל
יחל אינו באחרים מוחלין לו כדאמר ברפ"ט דמיר
בירושלמי, וכ"ג כתב דאין הדבר מוכרח דקטן
חשוב ליסיה ככל יחל, ד"ל כיון דכשיגדיל יהיה
כב"י חשוב גם השתא איתיה כב"י עכ"ד, והם
היפוך דברי תוס' נ"ר ס"א סופ"כ ד"ה הניחא
שכתבו להדיא דמשי' מוהס"ל למד אינו מה"מ
ק"ל בישראל מבעכ"ס משום דדרשין כל שאינו
כב"י אינו כבי יפליא משא"כ בעכ"ס דלעולם לא
יהא כב"י ל"ש לדרוש כן ע"י"ש:

אבן באמת משם ראייה דלמ"ד מוהס"ל מה"מ
פ"כ דלא דריש הך היקשא דכל שאינו
כב"י אינו כבי יפליא וה"ה דל"ד כל שאינו כב"י
אינו באחרים מוחלין לו ודוק וא"כ יאל לו
דודאי מוהס"ל ישנו בשאלה על נדר עלמן
בלי פקפוק:

ובענין מה שילא במכונה המלי' ז"ל כפי'
ממלכים ה"ז והי"ח דהמ"ס במיר הכיל
בסתירה פ"ס דבריהם כע"ז ה' דשם ס"ל דעכ"ס
מוזהרים לקיים נדרם, ובנו"ר שם כתבו דאינן
כב"י, ור"ה לומר דיש חילוק בין נדר לשבועה
דודאי מוזהרים לכ"ע דל"ל מה הוסיף אברהם
אה"ש בטבועתו שהשביע לאבימלך, ויעקב לעשו,
וסוד הגי' בקושא דא"כ במאי פליגי ר' יוסי
ור' יונה בירושלמי דמיר רפ"ס הכיל ע"י"ש:
וה"ה דמסתפינא הוי אחינא דלק"מ בפשיטות,
ובודאי לבתר דאמרו עכ"ס שטורין
דכו"ד בישראל מוא"ש ח"ש, ה"ה בשאר נדרים
והא דלי' להו בכלל מלות שלהם כמו שפירטו
כע"ז שם, אלמא דפליגי אמוראי בירושלמי הכיל

ובכל אדם נקב, ומאלו על השולחן מורגא ח' ותו לא דים לצד להחיר שחיון וחיליה מחבובות (כ"ז). אם יש שם מחבובא ח' מלח עכ"כ משום מי יימר דאיעמי. אלמא כל שאין כאן ודאי איסור מחירין גס דה"ג ע"ד (וכה"ג כחב רב ח' בשע"ט חיד ס"י ל"ה ע"י"ט). מטיבותיה דמר אחינא דהא צורכא היא במחב"ט. ולא ניתן להאמר כלל. דא"כ בכל ספק איסור בתעבורות דחד בחד נחיר מטעם זה דבספק איסור דמי להניל. ובאמת ז"ל כלל. והפ"י מי יימר דאיעמי אינו משום דהו רק ספק. אלא כלומר דאינו ריעותא כלל. דאטו משום שגמיתיה בין העכ"כ איננו חזקת היתר דידה. וכמיש הרש"ט ז"ל בב"ב קל"ה ד"ה אם הקילו בשבועה ח"ל ושעמא דבשביל שגמיתיה בין השבועין אין לנו לאוסרה כו' ולחוקמה אחזקה כו' ע"י"ט. אבל כל היכא דאיכא ריעותא לפנינו וכגון נקב בריאה וכז"ב אפי"ג דהו רק ספק מ"מ כבר איתרע חזקת היתר וא"ל להקל כלל. בכה"ג. ואם הקילו בנמצא מורגא אפי"ג שלא על הריאה לחלות בה. הבו דלא להסיף עלה. וכיון שא"ל להקל באמת בלא נמצא שום מורגא. ה"ה בכה"ג דא"ל להקל. וכ"ז שלא נמצא עוד אחת ע"כ שחיון אסורות מספיקא. ויש לחפש עוד מורגא ח'. וכשנמצא באמת מהנה טוב נהלה הראשונה בשנים ומהי"נה שחיון מותרות. אכן בלא נמצא רק מורגא ח' א"ל להחיר מטעם שכתב ב"ה כלל: **אכן** מה שיש לזון בגד"ז. דהא בודאי שבהמה אחת גדולה קלת מחברתה. וא"כ יש כאן לפי"ד הש"ך בסי"ו סק"ו. ס"ס להיתרא, שחא אין כאן איסור כלל דגם זאת דלא נמצא בשבילה מורגא מ"מ נקב מורגא שניקב לאח"כ הוא וגאבר המורגא, ואח"ל דא' אסורה שהנקב לא ממורגא. מ"מ דלמא יש כאן רוב היתר, והגדולה היא זאת שהמורגא ילא מריאה שלה, וא"כ עדיין לא הופשטו העורות לכ"ט לא הו' החר"ל. ואפי"ג הופשטו מ"מ דעת המחבר בסי" ק"א דחתיכה חיה וכן כבש שלם ל"ה חחר"ל והשבו"י ח"ג ס"י ב"ה פסק בן בפה"מ ע"י"ט. ומכ"ש בספק גרפה ע' משו שב יעקב ס"י למד שהיקל. וא"כ יש להקל כאן. דעד כאן לא הולך הש"ך בסי"ו ס"ז שם לזירוף דס בי"ט דרבנן אלא משום דמיידי בתעבורות לא בלא דמדרבנן בעי ס' אבל הכא בינא בינא די בפס"ס לסברת הש"ך דכה"ג הו' ס"ס. ובפרט דז"ל דגם הכא לא הו' לכ"ט רק ח'ידר. דמה"מ נשחטה המורה ויש לחלות במורגא גם בלא נמצא לפנינו כלל וכמיש הדמשי"א פא"ט ס"י כ"ד באמת שלפי שיטת הרמב"ם יש להחיר אפי"ג לא נמצא לפנינו כלל חולט לפי

מה שבאר דבריו מהרמ"ל ז"ל בחשו"י ס"י קכ"ז ע"י"ט. והוצא הכל בספר דע"ה ס"י ל"ז ס"ק כ"ה ע"י"ט. וכבר פסקה הוראה דלא בעינן רוב כפל ע' שעה"מ להפמ"ג פ"א כפי הגרסה החמיר באיסור תורה להלך רוב כפל. וע' בריב"ש שהביא ה"ה"ס חיד"ר ס"י ר"ט. אכן הפמ"ג בסי" ק"ט סק"ד היקל וכתב דמאן דמלך רוב כפל עושה ע"י"ט. וע' כ"פ שם סק"ב. וע' בחז"א כלל כ"ט ס"ז. וא"י מלמתי בחינוך מלוה שס"ח מבואר להדיא דרוב משו ס"י וחד בתרי ל"ד ע"ט. והאחרונים לא הביאוהו. וע' צחמ"ד ה' תעבורות חות י"ב ג"כ הסכים להש"ך ס"י ס"ז סק"י ע"י"ט. אכן בגוף דברי הש"ך לזרף ספק שחא הגדולה דהיתר ויש כאן רוב יש לזון הרבה. דנראה לכאורה דאחרי רבים ספק. עפ"ד החו"ד בסי" ק"י ברי"ט ס"ס שהשריש דהתורה בכל מקום מיידי מודאי ולא מספק ע"י"ט. וכ"כ הגר"א מקארין ז"ל בחשו"י ד' שבסוף ספר ראש אפרים ע"י"ט, ודברים אלו הם קילורין לעינים. וא"כ אין ספק זה שחא הגדולה הרוב דהיתר נחשב לכלום. דכיון שאין כאן ודאי רוב בידוע ולי"א תורה בזה אחר להטות. אפי"ג אם איתא הכי שהגדולה היא היתר הרוב אין כאן ביטול כיון שאין ידוע בודאי. וע' בנימוקי הגר"י"ב על הש"ך שם בסי" ס"ז שהקשה עליו מחשו"י הרשב"א ס"י רע"ב שהביא הפמ"ג ברי"ט שעה"מ ובחירע"א ז"ל ס"י ק"ה ס"ט ע"י"ט: **וראיתי** במשפחה אחת להגאון מהרש"ם ז"ל שתלה ענין זה במחלוקת. דמהרש"א וריטב"א בקידושין ע"ג. שהקשו בהא דשחוקי דרוב כשרין אללס מאי אמרת דלמא אולא אידי לגבייהו כו'. דהא איכא רובא להיתרא. והפנ"י שם תירך כיון דהספק בזה עלמו אי איכא רובא ל"ט למיזל בחד רובא. והביא מהש"ג סופ"ב דכ"ב סוגיא דרוב וקרב. שכתב דלכ"ט ל"א צ"ר אלא היכא דהוברר היות הדבר רוב עכ"ד ישו"ט. ומ"מ כיון דעכ"פ גם בזה איכא פלוגתא. וז"ל ממ"מ להרשב"א דס"ל בכל מקום ספיקא מה"מ אסור אי"כ לדידיה ל"א דכ"מ הקורה משתעי רק מודאי ולא מספק. וא"כ גם אח"ר להטות אפי"ג אי אינו רוב בודאי היכי דכ"ז בזה לזרף לס"ס. כבנ"ד. וכדיימו באמת בקידושין ע"ג כ"ל. שהקשה הא הו' רובא להיתרא. וכדעת הש"ך בסי" ס"ז סק"י. ומ"מ בחשו"י ס"י רע"ב התם לענין אשם חלוי הו' ספק השקול דאדרבא שחא הגדולה היא האיסור ושפיר חשוב איקבע איסורא. ולדעת הרמב"ם דבכה"ק. משתעי מודאי ולא מספק ומש"ה כל ספיקא מה"מ שרי. וה"ה אח"ר להטות ודאי דוכא

שזה פרוטה קרן נמי לא לשלם, והיחך כחב רבית
אם הי' בה כוית ואין בה שזה פרוטה משלם?
ואפשר לומר דהא קס"ד הוא, אבל לפום קושמא
דמילתא כיון דח"ס יליף מדרכיב, ואי' כי יאכל
קדש ואכילה בכיות הרי תלה הכחוש הדבר בכיות
ואפילו אין בה שזה פרוטה עכ"ל ע"ן סס:

ונפלאותי דלכאורה מסוגית הגמרא שם משמע
ודאי דרבנן דאבא שאול סבירי להו
אם יש בה באכילתו כוית חפילו אין בה שזה פרוטה
נמי משלם, דאי לא תימא הכי, אם כן מאי
פריך הגמרא שם, ותנא קמא הא כתיב ונתן,
כיון דתנא קמא נמי בעי שיהא באכילתו שזה
פרוטה ממילא יש כאן "מחיה", ועוד איך קסלקא
דאדעת' דרב פפא שם למימר דאבא שאול חרתי
בעי, כיון דרבנן דאבא שאול דילפי, ואי' כי
יאכל קדש דאכילה בכיות מנכרי נמי שיהא באכילתו
שזה פרוטה ואם כן כמאי פליגי? אלא לכאורה
ע"כ נריבין אנו למימר דרבנן דאבא שאול סבירי
להו אם יש באכילתו כוית חפילו אין בה שזה
פרוטה נמי משלם, והא דקמהדר התם, לפיכך
דאית בה שזה פרוטה, היינו משום דלא אכל
כוית שלם כחבורה התם להדיא, ואין התשלומים
משום כפרה על שאכל תרומה בשוגג, כיון דלא
אכל שיעור אכילה איסור לרבנן דאבא שאול דילפי
מאי' כי יאכל קדש לאכילה בכיות, ומייב לשלם
רק משום גזל ממון חברו, לפיכך בעי שיהא בה
ש' פרוטה כשאר גזל דעלמא, אבל היכא דאכל
כוית שלם ומייב לשלם משום כפרה על שאכל
תרומה בשוגג כדאיחא שבי יד' כ"ט ע"א) בתוס'
ד"ה, מאן יש אומרים רבי: תוניתא, לא מלרבי
רבנן דאבא שאול שיהא באכילתו שזה פרוטה:

אך אי קשיא הא קשיא לי על הרמב"ם ז"ל,
דשם בה' ו' פסק הרמב"ם ז"ל בעלמא דלפי
דמים משלם, כדדייק הראב"ד ז"ל מדבריו שם
בהשגותיו, וכיון דסבירא לי' דהאובל תרומה בשוגג
לפי דמים משלם, הרי, לא עדיף משאר גזלן
דעלמא דמשמע בפסחים שם (ד' ל"ב ע"א),
ואם כן בעינן בודחי שיהא באכילתו שזה פרוטה?
ודוחק לחלק בין שאלל תרומת חמץ שעבר עליו
הפסח ואסור בהנאה, ובין שיש באכילתו פחות
משהו פרוטה, כיון דסבירא לן דלפי דמים משלם
והוא כשאר גזלן דעלמא

אך האמת יורה דברו, דודאי גם הרמב"ם ז"ל
כיון דסבירא לי' לפי דמים משלם, מודה
דרבנן דאבא שאול מלרבי שיהא באכילתו שזה
פרוטה, אך לא מטעמי' דאבא שאול, דמצי אבא
שאול בעי שזה פרוטה לגבי חיוב סחומש משום
דיליף, מונת'ה, דאימתי חיוב סחומש רק אם יש
בהשגות

דוקא ולא ספק כנ"ל. אי' כנ"ד בלא"ה הוי
סד"ר, דהיא גופא אפי' הוי סמח"ת בלא נמלא
מורגא, הוי מדרבנן, דמח"ס ספיקא שריא.
ובתערובות דחד בחד מו הוי סד"ר ואף שאין
להקל אפי' בהפ"מ כו"ש הפמ"צ בס"ס אה"א.
כאן דבלא"ה לשיטת הרמב"ם אפי' בלא מורגא
יש להקל כמ"ש הדמשי"א הנ"ל. אי' מורא בין
למר ובין למר שרי, ודוק היטב, ומד' נמטשה
אריך להתייבב הרבה בזה:

שם (סימן פ"ה) הקשה כ"ג על מהרשד"ם
ז"ל, וכבר נחלקו בזה בעל משמ"ע
ונבט"פ ע"ן בשערי תשובה סי' תרנ"ח
סק"ו, וע' אי"ח החדש שם אות ז', וע' בשד"ח
זט' לי' כלל קמ"א אות כ"ו, ומע' ד"מ סי'
ג' אות ט"ז:

ורגנה לפי"ד יש להעיר גם מסוטה כ"ה דקיי"ל
כמ"ד דל"מ מחילה למפרע אחר הסתירה
ע"ש ויש לחלק בין איסורא לממונא והכא ממונא
הוא וכיון שנמחל הממון ממילא ל"כא איסורא
ודו"ק ויש לי' בזה אריכות ואכ"מ:

שם (סימן פ"ח) נדפסה תשובה להסיר
שומן אהות שבפנים ששהו ג"י בל"מ
קודם שנפתחו משום דלא שליט בכו אוירא, ואם
איחא לא אשתמיט חד מהתראי להשמיטנו כחא.
אתמהה! וכבר הביא כו"כ בספר דרכי"ת סי'
ס"ט ס"ק רי"א משם שו"ת עמק"ה נחשוב הג"י
משעה שנפסק העור, ג"כ מקטע זה, ורחמי,
ע"ש, ויפה עשה שדחאו, וישתקע הדבר:

הק' שצ"ח יוסף הלוי פיינענבוים
החופ"ק הג"ר.

סימן ל"ז

בגזירות סמאליון (ש' סוהידוב).

הרמב"ם ז"ל בהלכות תרומות פרק י' ה'
כ"ד, היכה התרומה הקדש לבדק
הבית, ונגבה ואכלה אינו משלם חטאותי קפל.
שחין תשלומי קפל בהקדש כמו שיתבאר במקומו,
אבל משלם קרן ושני חומשים, חומש משום אוכל
תרומה, וחומש משום שנהנה מן ההקדש, ולמי
משלם, אם הי' בה כוית ואין בה שזה פרוטה
משלם לכהנים, ואם יש בה שזה פרוטה בין שיש
בה כוית, בין שאין בה כוית משלם להקדש עכ"ל:
ובבבסוף משנה שם תמה על דברי הרמב"ם ז"ל
אלו מפסחים ל"ב ע"ב ח"ל, ומ"מ
איכא למידק והרי אמרת שם אי' דלים בה שזה
פרוטה קרן נמי לא לשלם וההדר לי' לשלם דאית
בה שזה פרוטה, משמע דלדברי הכל פי' לית בה

בהתשלומים כדי נתינה. אבל לרבנן לגבי חיוב חומש די להם כמה שאלו כוית, אך משום חיוב הקרן מזכירי שיהא באכילתו שיה פרוטה, דבלאו הכי אינו חייב לשלם את הקרן כשאר גזלן דעלמא, וממילא היכא דאין באכילתו שיה פרוטה ואינו משלם את הקרן, אינו משלם גמי את החומש, דבאין קרן אין החומש וכל זה כשאלו תרומת הדיוט, אבל בנידון דברי הרמב"ם ז"ל שאלו תרומת הקדש, ומחויב לשלם את הקרן חסילו אין באכילתו שיה פרוטה, משום דבהקדש נתרבה אפילו פחות משום פרוטה להשכין כדליתא להדיא בבבא מטיעא (נ"ה ע"ב), ממילא חייב גמי לשלם את החומש כיון דאלו כוית לרבנן דאבא שאול, דנח ינפי, מונחין, דבטיעין שיה פרוטה נבתיגמו משום חיוב חומש. אבל לשלם חומש משום שנהגה מן ההקדש אינו חייב, כיון דלא מטי לו הנאה של פרוטה, והחיוב חומש משום שנהגה מן ההקדש בפרוטה תלי דחמא. ולפי זה אולי יש להבין מדוע לא תלי הנחמא שם בפסחים (ד' ל"ב ע"א) אם לפי דמים משלם או לפי מדה משלם בפלוגתא דאבא שאול ורבנן ודוק:

יחזקאל אבראמסקי האבד"ק הני"ד.

שפת ישנים.

סימן ל"ח

השובה כתי' מאת אא"י הרב הגאון הצדיק המפורסם מו"ה גבריאל דאנציגער יצלה"ה האבד"ק ראדום:

שאלה חרשת כנפלה ליבם שדינה מבואר בס' קט"ב סעיף י"א שמתייבמת ולא חוללת, והגבוי ח"ג סי' קל"ד הו"ד ליבם במקום שא"ל לחלוץ, והבית בס' קט"ב סעיף ל"ד מבואר ודעתו נוטה שכוין ליבם ואח"כ רשאי לגרש בע"כ. והנה היבם ריק בא בימים ואינו רולה בשום חופן ליבמה כי היא מאוסה בעיניו, ורולה לעשות שידוך. והנה לדעת רמ"א סי' קנ"ט יבם חסור לישא אשה עד שימנון, וזאת אם הימה משודכת מכבר מותר לכנסה ובהגמ"ר כתובות סוף פסקא קמא מבואר חד טעם כיון דעכשיו נוהגין בחלינה דוקא קלישא הויקה, וכעין דאמרינן בחגיגה (דף. א') למשנה אחרונה חלי עבד וחלי

ב"ח חייב בראי' ובנידון דידן עומדת רק ליבם דהא היא בחלינה וגם רולה עכשיו לשדך לכאורה ודאי אסור. היא כיון דמאוסה עליו אין כופין אותו דהא אין חוסמין אותה בחמתלא כ"ד לדעת רש"י (מפורש בח"ל שאלה א') דהא בחומין שהיה נבעלה יכולה לומר לאחיה הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל כמבואר בס' קט"ב סעיף י"ד וכן מבואר בשו"ת ח"ל סי' א'. דאף שבעלה היה בורסי יכולה לומר לאחיה הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל, דזה נחשב לאחמלא קלה. גם לדעת רמ"א סימן קס"ו סעיף י' דלדריך ליבם בפני עדים וכן הסכים הב"ח. והנה לפי המבואר בס' מ"ב סק"ב בב"ש הטעם דאמרינן הן עדי יחוד והן עדי ביאה גבי קידושין ל"ש כאן דחוקה היא מחפיים בחומין ובפרט שאינו רולה רק בבפ"י אין שייך כאן לומר הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה ובפרט שנאמר לו שגרש. אח"כ ואז יהיה מותר לישא אשה הרי נחשב כמטא אשה היבמה לשם נוי ולשם אישות ולשם דבר אחר גם מדברי שו"ת ח"ל סימן קט"ו נראה דלא אסר הרמ"א לישא אשה רק במקום שיכול לחלוץ דוקא. גם מדברי הב"ח והט"ו בסוס"י קט"ב דכתבו בשם מהר"ת ח"ל דלעשות שידוך מקודם מכוער קשטע אבל לא איסור. אכן יש לפרש דהכוונה לעשות שידוך קודם החלינה אף שלא ישאנה רק אחר החלינה מכוער עשיית השידוך:

באע"ה א' חקת תרכ"ד.

גבריאל בר"צ דאנציגער אב"ד פה ראדום.

סימן ל"ט

ב"ח אייוואנקאוו.

בשעת (ח"ז סימן י"ב) הקשה מש"ס גרס (ס"ג) על דברי התוס' בבב"ק (ל"ז) ובכתב ומזה ליישב. וכדי ליישב מהר"א להסביר קלת עיני הוסתות שעיבר אותם להדרי. ע"פ הדין הוסתות השייכים לעינינו הם. א) וסת הסוה ביום קבוע בחודש. ובזה לדיה בין לרב בין לשמואל רא"ה ראשונה מהמנין. ב) וסת השוה בהפלגה. והוא המבואר במשנה נדה שם שהתוס' בבב"ק שם מייירי מזה ובזה לדיה רא"ה ראשונה אינה מהמנין בין לרב ובין לשמואל ואין חילוק בין היטה למודה לשאינה למודה מאחר שאין כאן כיוס

(*) עיין שו"ת הרשב"א ח"ד סי' ש"כ שפסק שא"ל פדים ואפילו בא עליה ביום לטניה קנאה, ומה שהקשה בשו"ת נוכחי מנינה סי' קמ"ח, כבר קדמו בזה הרשב"א שם ע"י"ש. ויש תנא דמטיעא להדי"ש שפסק כן עיין בב"מ שם, עכ"ל האמיר הרב שליט"א

ראיות הוא או דס"ל דהלכה כרב או דס"ל דלא פליגי בזה והוא לכו"ט. וי"ל ג"כ דס"ל כשמואל ולא כרב. שהמחבר כתב ממש כשון העור והעור פסק בפירוש כשמואל בכל הדין. בדילוג דחודש ובדילוג דהפלגה. והביא בסתם להלכה דברי הרמב"ן הג"ל. ומנה גם כן רק ד' ראיות. ומה שקשה הרי לרי"ך ה' ראיות פירש הג"ח ד"ה ופעמים באופן שלא חקאי וכן יתפרשו דברי המחבר כאן סעיף ה'. וא"כ ה"ל והש"ך קבלו סברה הרמב"ן וכתבו שהוא כרב (ולא איכפת להם מה שלהלן בס"ז בוסת הדילוג ביומי החודש כתב סתם כשמואל וי"א כרב שבו"ס הפלוגתא בדילוג דהפלגה לאו בפירוש איתמר אלא מסב"א. וגם לו אם פסק בדילוג דהפלגה הוא סעיף ה' כרב ובדילוג דחודש הוא סעיף ו' כשמואל גם כן אין סתירה מזה לזה. שהרי פלוגתא הוא בראשונים הלכה כחא"ן. והב"ה"ג כתב גם כן שפיר שהוא כשמואל. — ודי בזה. (ויותר ג"ל שז"ן הזה שבב"ה"ג שייך לא לסעיף ה' אלא לסעיף ו' כמו שמבואר מיתר המקורים שז"ן בליון הג"ל למשי"ן בפנים המקורים. ואתי שפיר הכל).

יעקב לעווירצקי רב באיוואנקאוו.

מירי דאגרתו

סימן ב

(א) בגמ' ג"כ (דף ע"ד) ח"ל תא אחוי לך הר סיני ושעמי בת קול שאומרת אוי לי שנכעתי ועכשיו שנכעתי מי מוטר לי וכו' יעו"ש. והקשה בחו"ס שם ד"ה ושכחו זממיהו אין הקב"ה מוטר להחיותו במת' חגיגה ט' דנדרים יט להן הפרה מדמתיב אשר נשבעתי באפי' וכו' בי יעו"ש. ועוד הקשה שם אהיה דחגיגה אמרי הקב"ה באמת מוטר לעצמו הא אחריו בנדרים פ"ו לא יחל דברו הוא אינו מוחל לעצמו אבל אחרים מוחלין לו ומכאן שאין החכם מוטר לעצמו. ולא חרצו כלום יע"ש. ולפענ"ד נראה על נכון דהנה המבי"ס פ"ה הביאו הנפש חיה וי"ד ט"ו ג' וחסו"ס ס"ו חודש דהא דכתי' פתח הוא רק מדרבנן אבל מה"ח חכם מתיר אף בלא פתח רק כחכמה דהא בתיב לא יחל דברו הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין משמא אף בלא פתח. ועוד חידש דהויא ד"ס לו פתח לא כתי' חכם להחיר רק הנדר ממילא מוטר דהוי פתח פטות בנזק הנדר וכל דבר שיש בו פטות כשל מעיקר יעו"ש ולפי' ממילא מחורק ב' קו' של התוס' הג"ל דהנה ח"כ דלשנ' נשבעתי באפי' קאי על דור הדמד"ר ויש לו פתח דהוי מתוך כעס שפיר הקב"ה מוטר לעצמו דלא כתי' חכ"ר בפתח כג"ל משא"כ בגמ' ג"כ דלוי לי נשבעתי ועכשיו שנכעתי מי מוטר לי דקאי על גלות ישראל ולא שייך גבי הקב"ה פתח דהא הקב"ה יודע פטירות ולא שייך לומר אדעתא דהכי לא נדר רק שייך חרטה וא"כ שפיר לרי"ך חכם להחיר דנצי' קב"ה לא שייך פתח שלא ידע זה כמובן משא"כ פתח מתוך כעס שייך גבי קב"ה וכוון מלך.

מנחם העניך בר"ר אורנר אבר"ק דאסקרצוו.

כ"פ

דיום גורם אלא ההפסקה. והוא פשוט. ג) וסת הדילוג ביומי החודש ובוה פליגי רב ושמואל. רב סבר דמנין ראיות כמו בוסת החודש והראשונה מן המנין ושמואל סבר דמנין דילוגים בבוסת הפלגה וקמייחא אינה מן המנין. והיכא שהיה למורה גם רב מודה דראשונה אינה מהמנין ופירש"י הטעם דכיון שראתה ביום למורה שדין לה לראיה זו עם ראיות שעברו ואין יכולות לעלות בחשבון עם הני דילוג. וזהו רק בוסת הדילוג בחודש. שהוא חלוי ביום. אבל בוסת ההפלגה דמירי במשנה נדה ומוס' בב"ב שאינה חלויה בימים לכו"ט אין חילוק בין למורה לראיה למורה ולכו"ט אין הראיה הראשונה עולה בחשבון דהרי לכו"ט לא ראיות מנין בזה אלא הפסקות. וכל זה הוא ברור ומפורש בש"ס ובפוסקים ופשוט הוא ג"כ מלד השכל והסב"א. ויש עוד ד' וסת הדילוג דהפלגה ומה נדבר לקמן:

וא"כ הרי אין שייכות כלל דברי המוס' בב"ב שכתבו ממשנה נדה לש"ס נדה דס"ד. דבמוס' מירי מוסת ההפלגה שהוא חלוי בהפסקות שאין שום חילוק ואין שום סב"א לחלק בין למורה לשאינה למורה ובש"ס מירי מוסת הדילוג שהוא חלוי ביומי החודש בדזה חלקו באמת בין למורה אליבא דרב:

ור"פ טעמו של השואל מדמה הכל להדרי ומקשה מזה על זה. (או אולי חושב שהבדליה ג"כ מירי בהפלגות) הרי קשה למה פריך בגמרא על רב מברייחא שהביאו ממרחק ולא פריך ממחיתין זו גופא (קודם דמשי' למורה שא"י) אלא האמת שאין ענין כלל דין המשנה לדינא דאיפולגו ביה רב ושמואל. ופשיט:

עוד הקשה השואל שם ומלך סתירה. שעל מש"כ ביו"ד קפ"ט ס"ה ז"ין צבא"ג שהוא כשמואל ובט"ז וש"ך כתבו שהוא כרב. ולכאורה הוא מוקשה. אבל באמת אין כאן שום סתירה. ידוע דלא חזינו בגמרא פלוגתא דרב ושמואל אלא בוסת הדילוג ביומי החודש. אבל בוסת הדילוג בהפלגה דמוה מירי ביו"ד שם ס"ה לא חזינו בגמרא פלוגתא. ואמנם פשוט הוא שגם רב ס"ל בזה דכתיב ד' ראיות. משום דבהפלגה גם הוא ס"ל דקמייחא אינה מהמנין. אכן אליבא דשמואל לא נהבאר. ומהרמב"ן ז"ל המובא בטור ומהגמ"ר משמע דלשמואל צעין ה' ראיות והטעם משום שלא ניכר התחלת הדילוג עד הראיה השלישית [עין כרו"פ וס' פרי דעה]. וי"ל ג"כ דלא פליגי כלל בזה וגם לשמואל די ב' ראיות כמו בוסת הפלגה השוה [ע"י] לחם ושחלה סק"י. וסוף דבריו שם לע"ג] ומלך כשמה כאן ביו"ד ס"ה ד'

(ב) **בפ'** יוסב, ונקטו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וכו'. ולבוארה וכו' להבין מדוע לא הוצא לנו התורה הקדושה הוא בזה את היו הנחמנים מאחרי לו הכבדו זה. כי כולל הכדים פסוקים בדברי הנחמנים מאחרי פסוקים מן הסוף כולל לא אחרי לו בדבריהם הקדושים, גם מאי לאון, כל בניו, וכל בנותיו, מאי לאון, כלו וכלי, די היה אלא נכתב, ונקטו בניו ובנותיו לנחמו" או, כל בניו ובנותיו, ונכתב, כל בניו וכל בנותיו לנחמו" וכלל לומר בזה ביניהם בזה בדבריהם הקדושים, כי בזה ונע"ה (דף כ"ז ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב כל התקפה על חמו יותר גדלה על חמא אמר רב בונה, ומימינו גם הגמ' העלה ההוא איתא דהוא בסוכותיה דרב הווא הווא לא כבשה בני וכו' וכן נסמך הדין בנ"ל סוף ע"ד סע"ה א' באברה לבניה על בית יוסב מאחרי — ויהי וכו', לכן כאשר ראו הכבדי זה כי הוא החלל על בניו, ויוסב רבו" ואינו יקבל בזה הנחמנים לכן מה עשו? התקטנו כל בניו ובנותיו ויבדחו לנחמו גם הקטנים ההגולים עדיין בערשותם, וכולם באו אל אביהם היקון, איב לא נעדר, ואחרי לו אבינו היקון, אין לך הנחמנים היקון גדול והיותר טוב מזה ויס לך רח"י מהלכות מיסב עדיין חו, יען כי לולא זאת, לפי הנחמנים, בעל חמא אמר רב בונה" גדולי היה כריך למית אחד מתפסחתו בעיניו זה, ואחרי בעצמן הלא חתיה אף איב אחד חתיה לא נעדר ונחמך, לכן בודחו מזה ראוי טובה ונכונה שדור יוסב חו וזו הנוונה וכל לומר בהפסוק בזה שקי, כל בניו, וכל בנותיו, לנחמו" גם הקטני קטנים ירחיקו בזה את אחד מהם כל העת, זאת נוסף הלא, לנחמו" שדור יוסב חו:

שלוש יצחק לעווימאן
אב"ד בק"מ מאייסאר (פיר קאנווא).

בשם חותני הרב הגאון ר' יהודא לייב ראנאלין נ"י אב"ד ראצקסקאנדראיווסק.

(ג) **בע"ה** סנהדרין (ת"ד ע"ה) ותניא בלבוש יבשה חמש דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכו' בלבוש יבשה היו יבשה לא יאמר אלא בלבוש יבשה איב אלא זה יאמר בן חמשה שקול כנגד רובה של סנהדרין, ולבוארה צריכין להבין חזון קדשו חתיוני ו"ל בזה הוא יאמר בן חמשה דוק ולא אמר ובשכיל מה הוא נעם הלא דרך חז"ל למצוא חמור לדבריהם האמתא חקרא ופלא הוא שמספרו האגדה כולם לא סורבו כלום בזה ובאמת כשהחוקר אחר דבריהם הקדושים נראה שופה דרשו ודבריהם המפורשים בתורה וחי ספר ונחשו בספר דברים ג' חספוס י"ג סדר הפסוקים יותר הנגד וכל הכפן מתלפת עוג נחמי וגו' יאמר בן חמשה לקח וכו' והחזיר נחמי וגו' ולראובני ולגדי נחמי וגו' עד אשר יצא ח' לאחיהם וגו' וכתבם איב לירושמו אשר נחמי לבס, והנה כולם נכתב נחמי ורק ביאור בן חמשה כתיב לקח וזה הוא מקור חז"ל דבשכיל שלקח בעצמו נעם דהכרעה שדך חמשה וכתבם איב לירושמו היא רק היותה למי שנתן כדכתיב בסיפא דקרא אשר נחמי לבס ולא כהמלכיים ו"ל ספרים לשבח לקוחתו ומדוע לקח בעצמו כאן שיהי מקול בשכיל סמא היתה מתפסחת חמשה ואינו לא עשה ולקח ונעם:

שאל משנה ב"ר יעקב מאהילנער מסלוצק.
נין ונכד דהנאוים פנים מאירות ופתחי תשובה,

(ד) **בשבת** (דף י"ד) רב חסדא ורבה כ"ר הווא הווא יתבי דניחא כולו ויחא הווא קא חליס לביהו חמא

לכו ר"ח כ"ר מדסתי ויטעד וכו' ע"ס, ופירש"י על חליס לביהו כ' פירוש, והא' שהעשרו בלא עסקו בתורה ויחמם רחב"ר גדול שבר הדיונים ולא יאמרו, ומזהו דכתיב יחמם דלדברא חמם חממע דלדון כל הווס לכו ספיר דמי לתורתו חמי נעסית:

וגרררר לפענ"ד ליוסב דלכאיה קסה על סאלה הכ"ס וכו' תעלה על דעתך כמסה יוסב ודן כל היום כולו תירתי חמי נעסית, לפת"ס בפערי חסובה ח"ה ס"י קריה דדן את הדין עולה במקום קביעת עתים לתורה אם בן מה ייבב ודן הווא כלומיד ויודעתי מה שיש ליסב בפסוקי דהקוונה על סאר הדיונים:

וייש לפרש עפ"י הכ"ס חזילה (דף ג') מכעלין ח"ה חפני קריאת המילה וקסה דמה ביטול תורה שייך בקריאתה זה לא הלא המילה עומה תורה, ואמר כ"ק אה"י אדומור"י וכלה"ה בשם חמיו אדומור"י ו"ל מקאלק לפי מה דלחמיון כש"ס ע"ו (דף י"ט) חין אדם לומר אלא מתקום שלבו חסן, ומזהו דתורה נחשב רק במקום שלבו חסן ללמוד, ועל כן בדבריהם כבוס לימוד ומחמת המורה אנו לומר שם רק במחילה נחשב לבטיל ענדיק וכו' וכו' וכו' ליוסב ח"ס מהרש"ל שם בעובדא דלוי ור"ס דכרי ע"ה, וספיר כולל הכ"ס תורתו חמי נעסית, היינו, תורתו" שהיה חסן ללמוד דמה"ס" לומר יוספון רק לדון ודוק:

וע"ה זה מיוסב הכ"ס דדן דין וכו' מה"ס" כאלו נעשה שותף וכו', ואם בן מחמת הסבר הגדול היה יוסב לבו בזה וכו' יחשב ללימוד בדברי השע"ה, וספיר יחמם רחב"ר יען גדול שבר הדיונים ואם בן לא יאמרו על מניעת הלימוד דבאמת אם ידעו מהסבר ויחשלו בו גם הדין יהיה נחשב לימוד ודוק:

שברתי בלא"ה הרב מורר"ר מנחם מעגריץ שליט"א בארנשטיין (ראדאמסק).

(ה) **במר"ד** רות פ"ג רב הווא רוס גלותא שאל לרב חסדא מה דין דכתיב הסר המלגסת והרס העשרה? אחר ליה הסר המלגסת מרובותיו והרס העשרה מלומה"ע א"ל את חסד ומה לך חסד, כספרים המדויקים שם פירוש העשרים במקום, מה לך? ונכתב, ויחליק ויגייחתי במספריו המדרש הלו וכולם מתנבאים בסגנון אחד שחמד הוקטו בעיני רב הווא ריש גלותא חסובה רב הסדאי וקלסיה וכן הסיכו כשמן וסוד וסוד בן חסובתך גימיה וערכה, אבל לפלא הוא אם חסובה כולת המעלת פנס ככבוד הנשוא, לומר שכל זמן שהמלגסת בראש רבותיו הגימיה, העשרה על ראש אומה"ע, והגימיה עשבת את הגלותה המעודה, מתא"ל בציני ריש גלותא רב הווא, נוסף דלל הגימיה בישראל, כפי הנראה מליין יד יוסף שם להגמ' דגימיה (דף ו') אחר ליה ריש גלותא לרב הווא גלגל מליין דלסור? אחר ליה מדרבנן דהנן כפולמוס של אספסיינוס גזרו על עשרות חתנים ועל האירוס אדהבי קס רב הווא לאפגווי חז"ל רב, חסדא קרא כתיב כה אחר ה' הסר המלגסת והרס העשרה מה ענין מלגסת אלא עשרה? אלא לומר לך כל זמן שהמלגסת בראש כ"ג עשרה בראש כל אדם נסתלקה מלגסת מראש כ"ג נסתלקה עשרה מראש כל אדם, אדהבי אחא ר"ה אשכחניהו דהוה יתבי אחר ליה האלהים מדרבנן אלא הסדא שדך והסדאין מליין, המחמיר היה הוא השא את המפרשים לבאר ג"כ דברי המד"ר הג"ל באופן זה כי מאל הופקו הדברים חסובה רב חסדאי לרב הווא ריש גלותא אבל אם נחקור לתוכן הדברים המחמירים האלו של מרא דלין במסכת גיטין, ומאחר המד"ר שהנצי"ה בראש קוחרים, זה את זה ולא ראי זה כדאי זה, שם גביעין הקטור

זיה בכל ואל"כ בין דעשה ולא תעשה השוה בכל דרבנן קיני טפי מעולות דא"י שאינו שוב"ה (בדמוכת שם בראיה ברורה) ואל"כ מקשים שידחה עשה דא"י לעולות דרבנן. ואל"כ לא בני בטעם הש"ס לחוד דהוי עולות דהא הוי עולות דרבנן והעשה הוי מדאורייתא, וגם הטעם דבעידנא קשה כיון דכל גוף האיסור דאין עולין באלין ואין עולין ע"ג בהמה הוא דק חשבו שמתקרב לעבירה שחא יחלוש זמורה וכו' ואם כן בטעם זו גם כן מתקרב להמלוה ואל"כ כמו דנוף המ"ע דוחה גוף הלי"ת כמ"כ קירוב וזוהי ידחה קירוב לא תעשה ושוב הוי בעידנא. אך ע"ז שוב מהני הטעם דאין עדלתא משום דקירוב מ"ע ליה מ"ע דאורייתא לדחות לעולות דרבנן. אך אכתי נ"מא דנוף המלוה ידחה להעולות דרבנן ע"ז שפיר מהני הטעם דליה בעידנא. כיון דנוף המלוה עשה מקיים אחר זמן משה לריבין לב' טעמים, עכמ"ד הקדושים בשינוי לשון קלח ודפח"ח וס"ל:

וְלִפְיֵי לריבין לכאורה להבין סוגיא דסוכה הג"ל דהא הסוכה הוא בראש החילין. ואם כן בטעם שהוא יושב בסוכה ומקיים גוף המ"ע. אז משתמע בבט"מ ובאלין ואל"כ גוף העשה ידחה להעולות דרבנן ואחתי אין עולין לה כיום טוב, אך פשוט איש דלכתמנה אין עולין לה כיון דבשעת עלייתו אז הוי רק קירוב מלוה ואז אינו דוחה כג"ל משה אין עולין לה. אבל אם עלה שפיר ואלא י"ח כיון דאז בטעם שיושב בסוכה אז שפיר דוחה הגוף המלוה עשה להעולות דרבנן משה ס"ל לרי"מ דאין עולין לה כיום טוב, אבל אם עלה י"ח דנוף המ"ע דוחה לעולות דרבנן מקיץ מכהן מלורט כג"ל, ולפי"ז י"ל דרי"מ ורי"י לשיטתיהו אולי דרי"מ ס"ל בחולין (קמ"ח) דמלורט חסור בתשמיש המטה ואל"כ לריד"י אין ללמוד מכהן מלורט משום דשאי מלורט דנדול השלוש. כמש"כ החוס' יבמות (ד"ה). ונה"ל דס"ל לרי"מ במו"ק (ו' ע"ב) דרי"מ ס"ל מותר בתשמיש כבד הניה שם הגלון. בעל נוב"ב בהגהותיו על הש"ס דגרסי' רבי עי"ש ואל"כ שוב אינו דוחה לעולות דרבנן. ושוב הוי מהב"ע וליה סוכה הראו"י לו'. אבל רי"מ ס"ל מלורט מותר בתשמיש כדמוכח במ"ק (ח' ע"ב). ואל"כ שוב יש ללמוד מכהן מלורט דעשה דוחה לעולות דרבנן וזה פונקט ר"מ באמרו מדא"י מחוי חוי וכו' והיינו משום דליה רק עולות דרבנן נדחה מפני העשה אבל לרי"מ אף דליה רק עולות דרבנן נ"כ אינו ראוי לו לריד"י אין עולות דרבנן נדחה מפני עשה. ושפיר הוי מהב"ע ואל"כ:

ברוך בריה יי לאונאוסקי.
שלמה

הקטיר דב הסדאי קטרת להנשא. ובכלל לנושאי המסרה בישראל עד שאמר לו מן הכתוב שכל זמן שאין התנאפת בראש כ"ג וגם המלכה נהלקה עמך - מראש כל אדם ועל זה ידו וכל הדיוס כי נפלה עטרת ראשו והורידו לארץ ראשם וקני בת ציון ולכן חפני אהבת הלאום מן הראוי כי נשים אשר מהם סוף והרס העטרה מראש כל אדם. ובאמת השיבו לו ר"ה האלהים כשבושה שאין הפשט כמוד כי קטרת להנשא וזה לו אבל מפני שהסדא חתה לכן דבריו מלאים חן וחמד אבל במד"ר רות נתנו כפי רב הסדא דבריו קשים כנגד הנשיא וכעין זה מצינו בסנהדרין (דף ל"ח ע"א) יהודה וחוקיה בני ר' חייא הוו יתמי כסעודתא קמיה רבי ולא הוו קאמרי ולא חדיי אחר להו אנכרו חמרא אדרדקו כי היכי דלימרו מלחא כיון דאיכסוס פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד שיכלו שמי בתי אבות מישראל ואלו הן ראש גולה שבכלל ונשיא שבא"י שנאמר והיו למקדש לאבן נזק ולגור מכשול לבני בני ישראל אחר להם בני קנאים אחס משילין כעניי אחר ליה רבי חייא רבי אל ידע כענין יין נתן כע' אומות וסוד בע' אומות כנסם יין יא סוד. האם יס הכלל בין המלחא הג"ל במד"ר רות שאמר נ"כ לרב הו"א ר"ב גלותא שאין הקטרה ביד ישראל כ"ו שהתנאפת בראש כהן גדול. וכעין דברי הנביא וספלת כלומר כשהשפלות הוי ב"ב עד אשר "מלך" רק אז מדברי. וע"ז השיבו ר"ה ר"ס גלותא במהרש"ם בנך הסדאי מלשון חסד והרפה כעין חסד הוא. ומה לך להרפות ולגדושים או מילך מרבות כי מרפה הוא להנשא ולהרבות אם שרירות ומלכותם מעבדת הגאולה.

ישראל שמעון פיימער

ברא"ם מאיר סאברויסק.

ענינים שונים.

סימן מא

ב"ה טאמאשוב.

סוכה (דכ"ב) העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין לה כיו"ט בראש האילן או בראש הנמל כשרה ואין עולין לה כיום טוב ופירש"י בד"ה כשרה למוסרם וחק כיו"ט אם עלה לה י"ח וכו' ובנ"מ הא מני ר"מ היא דתניא העושה סוכתו ע"ג בהמה ר"מ מכשיר ורי"י פוסל מ"ע דרי"י וכו' ורי"מ מדא"י מחוי חוי, ולריבין להבין בליה סברא פליגי ר"מ ורי"י ונמש"כ השעה"מ צ"פ מהלכות תרומות ידוע' וגם אחתי לרי"מ אין עולין לה ואם עלה י"ח דאם אין עולין איית דהוי מהב"ע.

ול"ע לכאורה:

ואמרת ליישב עפ"י מש"כ אדמו"ר מרן וזה"ה בפתיחה לאגלי טל ובאבני זור א"י סימן מ"ב אהא דב"י בשופר דאין עולין באלין ב' טעמים א' טעם דליה בעידנא ב' טעם הש"ס דאין עשה דוחה ל"ח ועשה וב' ליישב דהנה מוכרח בש"ס גזיר (נ"ח) לענין כהן מלורט גבי זקני דעשה דוחה ל"ח ועשה שאינו

שאלות וחידות תלמודיות

סימן מב

בעריכת הרה"ג ר' שלמה יוסף זעווין נ"י
האב"ד קאזמיראוו (פ' סינסק).

(המשך מסין ט"ו)

שאלה קד. יש להחמיק, במוציא שם רע, על אשתו באופן כזה אשר אם השם רע, היה אמת או לא היה אמת ברע (בנין המקור את האשה ע"מ שלא תבעלי לאחר ואח"כ קיבלת קרובין מאחר ואחר שכנסת הראשון הוציא עליה שם רע בעדים שנתת אחר קרובי השני) אם יש עליו חובי המוצי"ר (מלקות ומהם כסף וכו') היתה ראשונה או לא, כי אמרין כיון שאינן ונתה או לא היתה אשתו נמצא שהוצאת הש"ר היה לא על אשתו ופסור או שם כיון שבאמת עתה שהובר שלא ונתה הרי היא אשתו נחשב שהוציא שם רע על אשתו: מאיזה מקום בש"ס יש לשפשף ספק זה?

שאלה קה. מאיזה מקום בש"ס יש לחבוא ראיה רצונו בשם חסיד יותר מצווי בכתב (וגם גם לדינא לענין כבוד אביו בנתגדשה דקו"ל (כ"ד ס' ר"מ ס"ד) ששניהם שנים ולא היה שירצה יקדו, ואם אחד מהם מצווה בזה ואחר בזה בזה שצויה בזה קודם)? מסקי בע"כ.

שאלה קו. בחוטמיהו לא שבו"ס ראשית הבטה שער ג' בתב: ג' ב' בדרום אל ואמר ארם לחבירו מעטס אלמא מ"ב סקסס פסנו ואלו הן בתו ליטא אותה ותלמודו ומעוהו"ו הוכן מצינו פסור בש"ס דהו"ד בדבד בתו?

שאלה קז. (שהרי"ל אפטרין ו"ל אב"ד קאזמיראוו) הש"א (סמן תק"ס ס"ק ט') הביא בשם הספרים שנה שם לאכול בשר בלילה שלאחר התענית והש"א כתב דחור סנה' זה (ע"י כתב"ל ס' תקל"ט ס"ק ג' כסס המהרי"ל ונמנ"י ה' נדה ס' קט"ה ט"ק י'). הוכן מצינו מקור נפתח בש"ס (דברי התוספות) לפניה זה? **שאלה קח.** הוכן מצינו שבמעשה אחד עיבול ג' בת אחת הרבה פעמים על דא אה"ד, ואם בפיר והתראה הוא גם דוקה הרבה פעמים משום אותו הדא האחד? צבי אהרן עפראן, אב"ד קאזמיראוו.

שאלה קט. קו"ל (לענין פאת הוקן ועוד) שהעברת השער בתער חסור יותר מבסמפריס; היכן מצינו דהוי"ד שבתער פותר ובסמפריס אסור? אברהם זאב טרונקאווסקי, אב"ד קאזמיראוו. **שאלה קי.** הוכן מצינו בפוסקים שבו דבטל האיסור צריך לשער בשלש אלפים ושש מאות וששים כנגד האיסור? י"ל סירקיס, וגי'ערוש. **שאלה קיא.** הוכן מצינו (לח"מ ס"ד) שאשה שאינה קרובתו כל כך אסורה לו ואם היא קרובתו יותר או מותרת לו?

מאיר יחיאל קאפער, אב"ד קאזמיראוו. **שאלה קיב.** היאך שכתב דח' (לח"מ ס"ד) שאם חגיגה שזה יותר צריך לשלם פחות ואם שזה פחות צריך לשלם יותר? ישראל משה ערבינגער, ווארשא.

שאלה קיג. הוכן מצינו שעשו בש"ס סימן דבורן מדבר שמצוה לטחוט את זכרוננו?

שמעון דוב מנבי, ס"ס ובאברויסק. **שאלה קיד.** כתוב' חרשים סוף מס' סוטה וכן בהנחות חרשים שם כתבו שיש הפרש בין "כתה" לבטלה" (ולא כדמשיב מהחרשים שם שאין חילוק בין וד"ו). עיי"ש. הוכן מצינו פסור בש"ס שיש הפרש בין "כתה" לבטלה? תני"ל

שאלה קמו. במחב"ג של רבינו המהרש"א ו"ל ב, חרשיו אכרות' שבפרק האחרון לסמ' יבמות נעלם מסנו לכאורה משה סגורשת; הוכן הוא אפוא מקום ההעלם? שמיאיר נאלידשטד, אב"ד קאזמיראוו.

תשובות ופתרונים

להשאלות שבהלך ו' חוברת ו' (תמו, תר"ג).

שאלה קח. במנחות (דף ל"ה:) סבואר דר"ש, בשבת איכחונהו דקא אפ"ו דיה' ואז חרי שאל באי"ת כסבואר באסקי חרשה ובפרש"י שם, עיי"ש, יבמות אפוא דמותר.

שאלה קט. דקלים, כסבואר ברש"י פסחים (דף נ"ו). **שאלה פ.** סנהדרין (דף ס"א:) הוגנו את הקסוה, עיי"ש. **שאלה פא.** (דף ק"כ.) "ואי אחת מוציא ב"ל ה' ע"ד ה' שער"ר" אע"פ שם ר"ב העיר דינה בעיר הגדחת, ופוסק דלא בהש"ו, אך ישא העירו הרבה רבנים שבמ"ב מצינו עוד הרבה פעמים בש"ס הלשון "כל...בול"י רק על רובו כמו בתענית (דף מ"ד: גבי רחב"ד) ובפסחים (דף ז"ד:) ועוד בכמ"ק.

שאלה פב. מנשין (דף ס"ו: בששנה) "כולכם כתובו וכו'" נש בל"ל מונח דלא בהש"ו, וכן יש להוכיח עוד מקדושין (דף נ"א:) גבי כולכם מקדשות וכו' (עיי"ש בסוף העמוד) וסנהדרין (דף מ"ו:) גבי קונם שאני נהנה לכ"ד פס, עיי"ש.

שאלה פג. בפשנה רגישין (דף כ"ו:), עיי"ש.

שאלה פד. ביבמות (דף ל"ה:), עיי"ש.

שמות הפותרים

ר' שמואל יוסף זעווין נפטר ש"ס שו"ב שו"ב אהרן (ע"ה, ע"ה, פ), רש"י פיינענבוים הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ, ס), רש"י אישיזרש"ס (ע"ה, פ, ס), ר' קסין מניד הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ, ס), ר' ארי' משה ו"ק מקאנדי (ע"ה, פ, ס), ר' אברהם זאב טרונקאווסקי הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ, ס), ר' שמואל נאלידשטד הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ, ס), ר' מאיר יחיאל קאפער הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ, ס), ר' משה פרידלנאנד פאריש (ע"ה, פ), "הגרי"ל מנשיוול (ע"ה, פ), ר' משה יצחק בראווע הגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ), "אלתר ב"ל מרבי (פ, ס), ר' שמעון דוב מנבי פ"ס סבאברויסק (פ, ס), ר' שאול משה מאהלנער סלוצק (פ, ס), ר' ישראל משה ערבינגער מווארשא (פ, ס), ושי"ב משידלאווע (ע"ה, פ) ר' מרדכי ארי' פסקין בהגאב"ד קאזמיראוו (ע"ה, פ), פסקי בע"כ (פ), ר' יעקב יוסף דעוין שו"ב פאריש (פ), ר' דוד קאסינקער מווארשא (פ), ר' דוד קאפליוואטסקי מברישאני (פ).

שאלות ותשובות

סימן מג

בענין ביינוק (פ"ד גמרא)

שומר אל כבוד הרב הגאון המפורסם בע"ה
 שיהיה שאלה וסוף זעורין שליט"א הנאבד
 קאמיטראו יצ"ו.

אחרש"ת ברגשי כבוד, במלי דבדיק לן מר

(עין בשע"ת ח"ו סימן ג') בענין
 שנתערב אחריו שניצל פטמותו באחרונים שהיו
 בלא פטמות מחללה בריהם, הרשום בזה מה
 שנלמד בענין זה, הנה בעיקר החקירה אם מהני
 ביטול שיחוסף דין מחודש בדבר המבטל הנה
 פשטות סוגיה הש"ס דמנחות דפליגי שם אם שחטה
 בעלה בבילה מחמת מין במינו משמע להדיא דגם
 היתר שנתערב ברוב איסור מתהפך לאיסור ור"ה
 זו הביא בס' שושנת העמקים לבעל פרמ"ג בדף
 כלל י"ד יעו"ש ועליו לבאר מה שנראה בהשקפה
 ראשונה סותרין לזה והוא סוגיה הש"ס דנדרים
 (דף ר"ט) לפי הר"ן שם דמשמע דהיתר אינו בטל
 וכן דברי החוס' בזבחים שהביא הדר"ג שכתב
 דמישע היתר אינו מתערך לאיסור, וע"כ נראה
 לי דבראשונה עליו למצוא מקור קלט מעיקה הלימוד
 וילפנתא מן המורה דהנה כל הראשונים רש"י
 והרא"ש כתבו דעיקר מידוש דין ביטול ברוב
 ילפינן מקרא דאחרי רבים להטות ופשטא דקרא
 קאי על דיינים לחוד ולא להורות לשאר עניים
 שכל המורה ואין ילפינן מדיינים לשאר עניים,
 והנה דיינים כשענים מחייבים ואחד מזה דקס
 דינא לחייב יס להוביח רק דהרבים מכריע אבל
 איפה יס דמו לענין זה שאם נתערב טריפה
 בכשרות שיתהפך האיסור להיתר, אם לא דינא
 דקבלו חז"ל דדיינים בעינן לקיום הדין גם כן
 שלשה לדין ממונות או כ"ג לנפשות היינו דיש
 לדון מה שהדין נפסק ע"י שלשה אם רק להשקלא
 וטריא הריבוי מורה שלשה אבל לקיום הדין
 מושלים רק השנים דכאופן כזה הרבים מכריעים
 רק לבעל אח דעת היחיד שיהא כמאן דליחא ואין
 שייך ענין זה כלל למילף מזה לענין תערוכות
 שיתהפך האיסור להיתר, ע"כ נראה לי דקבלו
 חז"ל דגם לקיום הפסק בעינן שלשה וכשאמרה
 מורה אחרי רבים להטות הכוונה שגם דעת היחיד
 יתהפך לדעת הרבים וגם הוא מתערך להתחשב
 כאלו כל השלשה מחייבים, וכאופן כזה יס לנו
 למוד מקרא דגם להוביח מעלה בחיוב מההפך
 המישע להרוב, דאם נחשוב דהמישע מתבטל
 וחשיב כמאן דליחא וכני בשנים דיינים המחייבים

ליכא מקרא זה שום גילוי לענין תערוכות. דמה
 ענין דיינים לתערוכות דדיינים מוכרח הענין
 שהמישע כמאן דליחא דאם הדין כדעת הרבים
 ממילא דעת היחיד במי שאינו לחין, ממילא בין
 האמת והשקר, אכן אם יצא דכוונה המורה שגם
 דעת היחיד המוכח יולקף לדעת המחייבים נראה
 לנו מורה שבה הרוב להפוך את המישע שיהיה
 מולקף ויפסק על הרוב, אמנם לפי איכא הוכחה
 לכאורה לשיעור רש"י בזבחים דשליש זית היחיד
 מתערך לשני שלישי איסור להשלים שיעור כזה
 למלקות, ועליו לבאר שיעור החוס' בזה, ושיעור
 הש"ס דנדרים, והנה בגמ' אמרינן שם דהא דאמר
 ר"י לעירא בללים שחיקה וזוהי מתעשרת לפי
 כולה דקשיא לר"ח היחיד שבהן להיכן הלך ופי'
 הר"ן כיון דלפי חשבון העבל חייבין רחמנא לעשרה
 אחרי מתעשרת לפי כולה וכי היתר שבהן להיכן
 הלך, ואזכיק הש"ס מי לא הנין דכוותיה בללים
 שירדו עליהן נשמים וזימחו אם היו עליו שלהן
 שחורין אסורין אחרי אסורים ולימא היתר שלהן
 להיכן הלך יעו"ש פ"י הר"ן דול ומדקמי התמא
 אסורין משמע שאסורין לפי כולן כפירות שביעית
 עומן ואם איחא דאמרינן וכי היתר שבהן להיכן
 הלך לא הוה ליה למפסק ולמימני אסורין דהא חין
 חופסין דמיהן כשביעית עומה שהרי אם החליף
 כנגד היתר שבהן אינו חופס דמיו עכ"ל הל"ל
 לנו. והנה לא הזכיר הר"ן בענין זה דהיתר אינו
 מתבטל להיות באיסור, וע"כ נלמד לפרש ענין
 זה מעט אחר וכו' דמלכו בגמ' כבורות לענין
 בבילה שכתב בשחטה דמחליקין בין מנע למחא
 ובשיעור הר"י קורקוס הובא בב"מ בפ"ח מאבות
 העומה ה"ז דהוא מה"מ וכן נראה מדברי הרא"ש
 פ' גיד הנשה. והנה במש"א אם ישא החבירות
 בואח"ז יהיה טהור כמו במנע רק אם נושא כל
 ג' חבירות כאחד הוא עומא משום דהביטול לא
 מהני רק כל זמן שלא יהיה ניכר האיסור, ולפיכך
 נושא כאחד חשיב כאילו הוכר דלענין זה הוכר
 שנושא את העומה, ול"ד למנע אם נוגע לכל
 החבירות ביחד. אבל כיון דהוה שלשה מנעות
 נפרדות וכל אחת אינה נכרת ובעלה ברוב, וכו'
 שכתבו החוס' שם דל"ד לאוכל משום דהוי כנהנה
 וחור ונהנה וזו אף אם יהיה בב"א אבל כל הנהה
 והנהה הוא בפ"ע ובבילה, ולפי"ז כיון דלא מהני
 הביטול רק לענין שלא יוכר האיסור משויה גם
 בהיתר המתבטל ברוב איסור כ"כ לא מהני רק
 לענין שלא יוכר ההיתר וזוהי חס מתערב היתר
 ברוב פירות שביעית, אם יחליף כנגד פירות
 ההיתר הרי דבר שהדמים אלו הוי רק חליפי
 ההיתר ואי אפשר שיהיו אסורין כמו שאם הוכר
 התערוכות

התערובות עממן שם בטל איסור כ"כ מה שז"ל מזה ע"י תולדה דמי כ"כ, וכן מה שהקשו שם לר"י לענין מעשר ג"כ הביאור בדרך זה כיון דמעשר הוא לפי חשבון אם נאמר לעשר יותר הרי הוכר לענין זה:

ובענין ה' יש הבדל בין איסור המהבטל להיתר המהבטל, דהנה בגמ' ב"מ (דף י"ג) מפורש במע"ש שנתערב בחולין דמה"ט בטל ברובא, ואם יר"ה כנגד המע"ש לא יתפס פדיונו ולא נאמר איסור שבהן להיכן הלך, ובחולין שנתערב בפירות שביעית לא תפס אם יחליף כנגד היתר, משום דהיתר שבהן להיכן הלך, והטעם בזה פשוט, דלפ"מ שביארנו משום דאף שנתהפך היתר להיות בהאיסור, הוא רק לדיני שם של ית"ט ניכר היתר וכיון דלענין חליפי דמי היתר הוי דבר שהוכר בטל כח האיסור שהיה איסור מתחת התערובות חף שגוף הפירות המותרין הם עדיין באיסורין של פירות שביעית. אבל אין בכח איסור זה שיתפס על הדמים שהם ניכרין שהם חליפי היתר, אבל במע"ש המתערב בהיתר, ופדה נגד המע"ש אף שניכר שהם דמי מע"ש. אבל כיון שמע"ש עממו כל זמן שלא הוכרו בטלו קדושת מע"ש מהם אינם תופסים פדיונם דלענין לחול קדושה על המצות בענין שיהיה קדושה על הפירות ושיהיה אפשר להתפס על הדמים, ומשום במע"ש אף שעל הדמים אפשר להתפס משום דניכרין הם שדמי מע"ש הם. אבל הפירות שפודה עדיין לא הוכרו ואין בהם קדושה, ולענין שביעית הוא להיפך משום דעל הדמים אי אפשר לתפוס קדושת שביעית דהם ניכרין, ולענין זה חלוק היתר המהבטל מאיסור המהבטל, דאיסור אם רק נגרע כח האיסור הוא מותר. והיתר אם אי אפשר להיות באיסור לכל פרט"י עדיין טוא היתר, ולזה אפשר לפרש כוונת הר"ן מש"כ דהיתר אין דרכו להתבטל, היינו שאין שום היתר המהבטל לאיסור המהבטל, אבל אין כוונתו דהיתר שנתערב באיסור אין בזה חורת ביטול ברוב כלל, אלא אף שטל אין דרכו להתבטל לגמרי, דלענין איזה תולדות שבהן יהיה ניכר שמן היתר נולדו לא יהיה חורת איסור עליהן, ואיסור שטל ברוב הוא בטל לגמרי כל זמן שלא הוכר אף שחור שחלודות"י יהיו ניכרין כנ"ל:

אמנם לפ"מ שביארנו דמקור דין ביטול ילפינן מד"י"ס שחמרה תורה שדעת המיטוט יתהפך לדעת הרב"ם ויועיל לקיומא של הדין באופן שיחוסף על מנין הד"י"ס ויתחשב כאילו היו שלשה מחייבים, ולא אמרינן שניכר חסרון של מנין שלשה דהרי יש בזה רק שנים מחייבים

ללע"ד דיש לרון בד"י"ס המחייבים אם כל אחד פועל לפי חלקו בקיום הדין או שביא אינו פועל כלום רק השלשה ביחד גורמים הדין וכעין מקריה זו דנהי לענין עדות במזון ונפשות בלא דברי במחברת, "גדיל תורה" שנה עברה, ופשוט דברי הש"ס בטהורין (דף ל') בזה שמבואר שם שאם טעו משלמים השנים את חלקם ושלש הנותר מפסיד הניזק יעו"ש מוכיחין דהדין מתקיים ע"י השלשה וכ"א פועל לפי חלקו דאם נימא דרך ע"י שנים מתקיים והשלישי חשיב כגורם קשה מאד שיגרע דין המזיקין בפועל על ידי סיוע של איזה גורם האנוס, וכן אם נאמר דכולם פועלים יחד קשה קצת התחלקות התשלומים לג' חלקים ואם שאינה מוכרחת בברא זו דכעין זה מלינו קצת בשלמים שהזיקו וכה"ג אבל פשטות הדברים נראין כן ולפ"ו כיון שהדין מלטרף מן חלקים וכל חלק בפ"ע יש לו דין של הרבים חשיב שפיר מנין של שלשה וליכא בזה התמיה דעת היחיד היכן הלך וכמו דמחלקין בין טומאת מגע לטומאת משא דלענין משא אמרינן טומאה להיכן הלכה שבין שבכה אחד נושא כל הג' תחיות ובכח משא זה איכא משא של הטומאה, רק למגע. שאנו דל"ט על כל נגיעה בפרט או כל המיטוט ומיטוט הוא דינו כהרוב וי"ש"ה אף אם נגע בב"א הוא טהור, ענין עמוק לעי"ד:

ועפ"י ללע"ד לבאר שורש מחלוקתן של רש"י ותוס' בזבחים לענין אם מיטוט היתר נתערב ברוב איסור אם מהני הביטול שיחשב כאלו אבל כוית איסור דים שם יש לרון אם כל משהו ומשהו מחייבתו **מלכות** וכמו שכתב בח"י הרשב"א לכתובות (ד' ל"ח) לענין עקירה לדרך הנחה שהעצם מפני שמתחיל להתחייב יעו"ש, או שכל השיעור ביחד מחייבו את העונש מיתה או מלקות, ובזה י"ל פליגי רש"י והתוס' דזבחים דרש"י סובר דכל משהו מחייבתו לפי ערך ובכל משהו שאכל היה אוכל דבר שדינו כאיסור ממש ונעדרפו כל החלקים למיבו מלקות, והתוס' אפשר דסבירי שכל השיעור ביחד פועל הדין לעונש ולענין זה הוה כהוכר היינו דאף שדין המלקות בא על האכילה ואכן אמרינן דבש"אכל אכל כל משהו ומשהו שהיה עליה דין איסור ממש, אבל איסור אי אפשר להועיל רק לענין שלא יבורר אבל לענין חולדה שיהיה מזכרת וניכרת אין הביטול מועיל ונגדולה מזה נראה לעי"ד דגם אם נתערב זית של היתר במוך שני זיתי איסור ואכל אחד מהם ואחר אכילתו הוברר שהיתר אבל דיפטר ממלקות אף שמהכרה ואילך מתחדש היתר והרי אכל בשעת האיסור אבל כיון דהאיסור נחתך רק על אופן

אופן זה שלא יהיה ניכר ועל פרט זה של הכרה לא נאסר מעולם משויה גם אם יוכר לאחר אכילתו ליבא עונש דאינו באיסור זמני כחמץ בפסח ובדומה דגם זמן זה לא יותר לעולם, והבא הוא הנאי באיסור שעל פרט ומנאי זה מעולם לא נאסר. ול"ד ענין זה למה שכתב רש"י דמלטרף למלקות דאף שהוכר אח"י דלא אכל שיעור איסור אכל כל משהו לא ניכרה ולא נמערבה ודומה לטומאת חגש, אכל אם נהדרר שהכזית שאכל היה היסר נפטר מן העונש ולע"ג בענין זה והנה אף שהחוס' בבכורות כתבו דהא דמטמא במשא הוא רק מדרבנן נראה לי דיש לומר כמו שחלקנו בין היסר המהבטל לאיסור המהבטל, והוא דאף שלענין אם נושא ב"א הוא כהוכר האיסור מ"מ כיון דכל חתיכה בפ"ע לא הוכרה ובטלה מדין טומאה לא מהני מה שהוכרה המשא כיון דליכא דבר המטמא, אכל בהיסר המהבטל כיון דהוכר היסר לענין מלקות פטור ממלקות, וי"א לנו מזה דלכלי עלמא היסר מהבטל באיסור והיבא דחשיב כהוכר לכר"ע לא מהני בטול, רק תלוי באופני הדינים דלפ"י בידון מה שחקר בס' עונג יו"ט ס"י ד' לענין ז"ית שלא לשמה שנתערבו בז"ית כשרים. שאם יטילו בז"ית אחת ד' ז"ית כהלה באופן שאחת מהן כהולה זה תלוי בפלוגתא דר"י ורבנן אם ז"ית מזה אחת או ד' מזה, דלר"י בכה"ג קיים ד' מזה דכל אחת בפ"ע לא הוכרה וק"ס המזהה כהלכה ולדין דק"ל דכולם מזה אחת נראה פשוט דבכה"ג לא קיים כלום דהרי הוכר דאין כאן רק ג' ז"ית, ובמזה שלא לשמה אם יהיה שליש זית מן הפסול למזה תלוי לענין בפלוגתא דרש"י ותוס' הג"ל דכמו דלרש"י שיעור אכילה לחייב כל משהו פועלת את שלה כ"כ י"ל דגם לקיום המזה כן ולחוס' י"ל דגם לענין המזה כל השיעור גורם הדין והוי כהוכר:

ידהנה בזה למצוא בתוס' ב"מ (דף ו') דקפ"ן אחד מן הממזרים דשייך ביטול ברוב אף אם יהיה ברוב לנו דאין כאן רק ט' טלאים מחויבים מ"מ יהיו דין ביטול שיתחשב פאלו איבא עשרה טלאים מחויבים, וכן מוכח להדיא מהראשונים שהוצאו בשיטה מקובלת שם דחתרו למצוא פתרא לקושית התוס', דלכאורה קשה קושית הש"ס דגדרים היסר שבתן להיכן הלך, ועפ"ד נראה לי דחייב מעשר בהמה אינו כחייב מעשר דגן דבמעשר דגן מדה ומנין המלטרף מחייב ומשויה אי אפשר שיע"י דין ביטול יהוסף המדה דעל ענין זה חשיב תמיד כהוכר, אכל במעשר בהמה אינו כן דאין החיוב מכל עשרה להפריש עלה אחד אלא כשאיבא הרבה טלאים מחייב להעביר תחת השבט למנות

(השכר יבא א"ה).

שמעון יהודא הכהן שקאם
אב"ד ור"מ בברינגסן.

סימן נד

ב"ה וויניצא

החובה"ש ובט"ס לכבוד הרה"ג חריו"ב ובק'
בחדרי תורה גזע יחוסין כו' מו"ה מאיר
דן ליפשיץ, אבן יקרה בק' לאדו, יע"א.

(א) **ישראל** נא כ"ת על איחור תשובתי וכו'. ואע"ן ולומר אשר התפלא עלי כ"ת במה שהבאתי בפשיטות בהקדמת ספרי אלף המנן מ"ט דבנדיק חי לא שייך לומר ז"ל נגד המפורש במהרש"א בחדא"ג קדושין (ל'), לא חדות הוא לגבן דהאחרונים שרמזו בשני חמד שהבאתי בספרי הם ראו דברי מהרש"א ואעפ"כ נסתפקו בזה ופלטו בסברתם עפ"ד רז"ל בדוכתין טובא יע"ש רק אני הבאתי בקצירת אומר ממנה העולם המפורסם גם היום שאין אומרים ז"ל על זריק חי. אך אחרי שכבר העיר כתר, אמינא ל"ס להוסף טפך מהמפורש בדברי רבינו הגדול הגור אריה פריש פ' נח בזה"ל 'ומה'ע א"ל על זריק חי ז"ל רק כשהוא מזכיר אותו אחר מזהו שזה נקרא זכירה שנכתב כמה מלכ" עפ"ל הרי דפשיטא ל"ה לאותו זריק שכן מנהג העולם לז"ל לומר ז"ל על זריק חי ואעפ"כ גם דברי מהרש"א לא יסולק רק כוונתו י"ל עפ"ד הלכוס ומנאי' ודברי דוד שם דכשמוכרין אותו נגד אנשי דורו או כשרולה לשפר תולדותיו וכו"ל אזי מוכרין אותו לברכה ז"ל יע"ש אי"ב גם כוונת מהרש"א כן דלפעמים מוכרין אותו גם בחייו ז"ל אכל לא תמיד. ובהערת הגדולים הנ"ל מדוכתי טובא ושכח אברהם ומה ודומה פתורה ולא נזכרו לשבח בז"ל אש"כ

שפתי ישינים

סימן מה

בחידושי בת"י אאמור"ה הרב הח"ג מר"ה
גבריאאל זצ"ל.

בכתובות

דף ז"ה ט"ז תוס' ד"ה דזבנא
לכתובתה וכו' כהנ' הר"ח דא"ס
אמר שדה זו שאירש מאבא מוכר לך קנה ולא
הוי כמקנה דשלבי' יען דבורר שדה זו וירשה
מגילת קאמי, וע"ש ברא"ש. וקשה לי מנמ' ב"ב
דף קנ"ז ע"א בעי. שמואל דחוקי קנה ומוכר
דחוקי קנה והוריש מאי אליבא דר"מ דאמר
אדם מקנה דשלבי' לא תבעי לך דודאי קנה
כי תבעי לך אליבא דרבנן וכו' ודלה הגמ' לפשוט
ממתני' דנפל הבית עליו ועל אביו וכו' יורשי.
האב אומרים הבן מה ראשון ואח"כ מה האב
וכ"כ אומרים האב מה ראשון וכו' ואי ס"ד
דחוקי קנה ומוכר לא משתעבד דחוקי הוא ע"ש.
ולשיטה. ר"ת קשה למה לירי מתני' דהבן
שעבד לב"ה שדה זו שאירש מאבא דבכה"ג גם
רבנן מודו לר"מ דאדם מקנה דשלבי' ושיעבוד
עדיף מקנין. והלשתי קו' זו לפני הגאון הר'
מאמר הרד"ק ז"ל זאמר כי הוא קשיא ממורה.
והר"ה ר' יעקב אורנר נ"י אבד"ק נאשעלסק
השיב לי וז"ל לחומר הנשוא בקו' כהר"ה
י"ל דבמתני' תני גם כתובה והרי בכתובה תיקן
(א) רשב"ג שלא ייחד לה קרקע בכתובה רק
יכתוב לה כל נכסיו אחרתין לכתובתה ומש"ה
אין

א"כ כתיובתה הג"ל אם כן גם מהרש"א כוון
לזה, בכדי שלא לעשות פירוד בין הדברים מחלוקת
חכם בין לדיק גדולי הדור הג"ל ויהיישב עפ"י
גם הערת הש"י חמד שם על רבינו העור דלפעמים
הזכיר להרא"ש אביו ומזכירו ז"ל ולפעמים מביא
בשם הרא"ש בלא ז"ל וע"כ אכל עפ"ד אחי
שפיר דהעור ידע כל מאמרי אביו ז"ל שאמרן
בשמו בצורנו בחיים חיינו ומאמרים אלו הזכירו
בלא ז"ל אכל אותן המאמרים שהזכיר בטה
שכבר נח נפש' לאותו לדיק הזכירו ז"ל ועד"ו
יש ליישר הדורים בנ"ד אך אכמ"ל, ולחכם יספיק
הקלור:

(ב) ע"ד אשר העיר ברש"י חולין (מ"ב:) ד"ה
בשלמא דהא מילני מנא וסייר א"כ
דמנא מנינא בתוס' קדושין (ט"ו:) ד"ה והא
לק"מ למעיין ברש"י כריתות (ב:) ד"ה אהכי וכל
היבא דהנא חושבנא דוקא קמני ולא תימא תני
וסייר עכ"ל ועיין תוס' יבמות ג' ריש ע"ב וע"ז
ונקודת הכסף יו"ד סימן קל"ג ויש אריכות בזה
אך אכמ"ל ואיה"ש בחיבורי מאורות נתן יתבאר
בארוכה:

(ג) ע"ד הנקודת הכסף יו"ד סי' קל"ג הג"ל
יכולק קושיא כתיב על הגרע"א
בתשו' סי' ק"ז דליחשוב במתניתין דב"מ (ג"ה.)
ו' פרוטות הן ליסור הנאה בפרוטות והניח בלע"ג
וע"ש הנקוד"ה לק"מ, ות"י הנקוד"ה על הט"ז
הוא תירוטו על הגרע"א:

וירדו הצעיר משה נתן הלוי רובינשטיין
אבד"ק וויניצא.

(א) הנה מ"ש תירק רשב"ג ודאי ט"ס וז"ל רבנ"ש עיין בכתובות (דף פ"ב) אכל במהכח"ה דכריו תחובין לעני'ה.
דהמעין ברש"י ובתוס' ס' יראה דהקנת רבנ"ש ה' רק בלא ייחד לה חטלעלי לכתובתה, ועיין בגמ' גיטין (דף מ"א
ע"א) רשב"ג אומר וכו' וכלשון רש"י שם וז"ל דוקא הטילה אחריות בכתובתה על שדה זו ולא סוהין כל נכסיו אחרתין
לכתובתה, וע"ש בכתובות (דף ז"ה ע"ב) בזה"ל גברא דזבנא לכתובתה דלמא ובאסיפת זקנים שם שכתב שכן ה' דרכס
לייחד להם קרקע לכתובתה. (ועיין עוד בב"ב (דף מ"ט ע"ב) וברש"י ודוק):
אח"כ לולא מעכ"ה ה' נראה לפענ"ד ליישב קו' אחרתיו י"ל. דהנה בגמ' ב"מ (דף ק"ו ע"א) אימא ותומים
אחרו אנו השכחנו וכ"כ אחרו אכנס השבית וכו' אחר ר"י על היתומים להביא רא' מ"ש ארעא כיון דלנוכחיה קיימא
כחאן דנביא דמיו. ולכאורה י"ל הא ב"ה סברי דל"א כסר העומד לנכות כגבוי דמי ומ"ש הא דנבנבו דמי, אך
לפ"מ שכתבו החס' והנז"י וברכה ראשונים דהא מייירי דוקא בלפותיקי מפורש. א"כ י"ל דבאפותיקי מפורש מודו
ב"ה דעומד לנכות כגבוי דמי, והנה בהך בע"כ ז"ל דהרי ק' דניקוס מתני' באומר לא יהי' לך פרעון אלא מודו דהוי
אפותיקי מפורש או בכתובתה אפי' בלפותיקי סתם דהוי בלפותיקי מפורש (עיין גיטין הג"ל בתוס' ד"ה אשה) דומיא
דרי"ת דבורר המקח משה זו דוקא ט"ס ברא"ש הג"ל. וא"כ א"א לאוקמי כשיעבוד שדה זו, דא"כ איך קאמר ב"ה
דנכסים בחזקת יורבי האב דל"א כסר העומד לנכות כגבוי דמי (עיין בתוס' וביבמות ל"ח ע"ב) הא בלפותיקי מפורש
מודו כג"ל. שבת ורמתי בתוס' סוטה (דף כ"ה ע"ב) ד"ה ב"ה סברי דהק' מהגמ' ב"מ הג"ל ות"י וז"ל דהבא
דהשעבוד עמנו עומד כספק אחרו ב"ה לאו כגבוי דמי אכל התם היתומים מודו לב"ה בקרקע עמנו שהיא משועבד
לו ואינם משלבים לפניו הקרקע אפי' ב"ה מודו דבכה"ג כגבוי דמי. ע"כ. אך לי חשש הא לא תכרא דו"ל דהתוס'
הא סברי כשעבוד הפוסקים (עיי' בה"מ סי' קנ"ו) דהתם לא מייירי דוקא בלפותיקי מ"ש"ה הק' להם והוצרכו לתקן
כג"ל. אכל לדעת דרי"ת והפוסקים הסוברים דהתם מייירי דוקא בלפותיקי שפיר י"ל כג"ל (ועיי' בתוס' כתובות (דף
נ"ו ע"ב) ד"ה נכחי ו"ט):

וכבוד גיטין הו"כ ר' אבא בלאשעט"ק נ"י תירק קו' הג"ל לפי מה דאמרין בקידושין (דף ע"ה ע"ב) וב"ב
קנ"ז

כמסקנת הש"ס. אומנם לפענ"ד המעיין היטב
(בסנהדרין פ"ד:) יראה שפרש"י ושיטת הר"ף
והרא"ש ז"ל עולים בקנה אחד:

בהקדמ

להבין מחלוקת הש"ס בענין מכה
אדם לרפואה דפטור, שאיבע"ל להו
מהו שיקין בן לאביו רב מהנה אומר ומהנה לרעך
כמוך רב דימי ב"ח אומר מכה אדם ומכה בהמה
מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם
לרפואה פטור. ונראה לפרש דפטור ומוחר לבחילה,
ואף דבאיסורי שבת אמרינן פטור ואסור. אבל כגון
כיון דאחיקוש למכה בהמה לרפואה ושם בודאי
פטור. וכי איזה איסור הוא עושה כיון דאין
מוזיקה בזה. אדרבה מרפאה בזה. דהא אפילו
לאדם בכה"ג מותר לבחילה לרפאות ע"י חבלה.
ומשום דאין היקף למחלה מסתמא גם במכה אביו
לרפואה דפטור ומוחר. ואמרינן תו בגמ' רב לא
שביק לבריה למשקל ל"י סילוא. מר צ"ד לא שביק
לבריה למפתח ל"י כוונתו ללמא חביל וה"ל שגגת
איסור. אי הכי אפילו אחר נמי. אחר שגגת לאו
בזו שגגת חנק. נראה לפרש דבשלמא באחר אחי
עשה דואהבת לרעך כמוך ודמי לית דלא יוסף
פן יוסף. אבל גבי כו לא אחי עשה ודמי לית
ש"ס בזה מיתת צ"ד:

והנה הר"ף והרא"ש ז"ל פוסקים כרב וכמר
צ"ר דרבינא וכן פסק הטור בקיור פסקי
הרא"ש דבן אסור להקין דם לאביו ואפילו להזיח
לו קוץ מבשרו או לפתוח לו מורסא אסור ע"י"ש.
וחפשי בהר"ף והרא"ש את הדין דר' ירמיה דאם
הכחישה בלבוש חייב ולא מלחמיו. ועלה בדעתו
שהתקפתא דרב ירמיה וכל השינויים שעלו בגמ'
בשביל זו האתקפתא המה שלא כהלכתא. וראי'
לזה דהנה החוב' סנהדרין שם פירשו את דיוו דרב
ירמיה דאם הכחישה בלבוש חייב זהו דוקא היכי
דלא הדרי בריא, אבל היבא דהדרי בריא פטור:
והנה (בצ"ק פ"ה:) איבעיא להו הכהו על ידו
ולמחה וסופו לחזור מהו, כיון דסופו לחזור
לא

חין לאוקמי בשיעבד לה שדה זו שאירש מאבא.
והגם דהבא אין שייך הטעם שיאמר לה עלי
כחובתך כ"ז שאביו קיים. מ"מ לאחר שימות
אביו שייך תקנה זו משיה היא לאוקמי כ"ל.
עכ"ל הרה"צ הג"ל:

הערות וחידושים

סימן מז

בעוה"י. קאסוב פיר שערדיץ.

הבב"ע ס' תכ"ד כתב לפרש דברי המחבר
שפסק דהמכה את אביו שחייב מיתה
הוא רק בחבלה שמוציא דם. וכתב הסמ"ע מקור
לזה הדין משום דאמרינן בגמ' אחר קרא מכה
אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה עד דעבד
בה חבורה דכתיב בה נפש אף מכה אדם עד
דעבד חבורה. ופליאה גדולה הוא דהא זה הטעם
הוא שלא כמסקנת הש"ס, דהש"ס מקשה על
זה הדרש, אלא מעתה הכחישה בלבוש דלא
מחייב, ומוקי לה הש"ס באם אינו ענין. וא"כ
היקישא למה ל"י. ומוקי לה מה מכה בהמה
לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור.
לפי"ז הטעם שכתב הסמ"ע דמכה אדם חייב
בחבלה ש"ס בזה דם ממכה נפש בהמה הוא שלא
כמסקנת הש"ס, קושיא זו הקשה לי הגאב"ד
דגרי"שווא שליט"א וכעת הנאבד"ק מארקאוו נשם
אביו הגמון המנוח ז"ל. ואשתבחי קא השתבח
שנאוני עולם כללוא לתרץ זו הקושיא:

וזאת אשר השבתי לו, לכאורה היא קושיא
אלימתא. אבל אחר העיון דברי הסמ"ע
לזה מה נכונים, ומחללה אומר שלא על הסמ"ע
בלבד הקשה כבודו, כי גם על פרש"י ז"ל בחומש
פ' אמור שמפרש על מכה בהמה ישלמנה ומכה
אדם יומת מה בהמה שאם אין חבלה אין השלמות
אף מכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהם
חבורה, קשה ג"כ קושית כבודו שפי' ג"כ שלא

(קכ"ז ע"ב) דאפי' לר"מ דאמר אהשלכל"ע מ"מ לא יכול להקנות הנכסים שנפלו לו כשהוא נוסם. א"כ צ"ב י"ל ג"כ
אליבא דרבנן לסברת ר"ת דבשדה זו שאירש מאבא חבור לך מקנה דשלכל"ע מ"מ אינה מועיל בנפלה לו השדה כשהוא
נוסם. ולפי"ז יש הבא ס"ס לאוקמי הנכסים בחזקת יורשי האב דלמא הבן מית ברישא ואח"ל דהאב מית ברישא שאל
כשמת האב כבר ה' הבן נוסם ולא מהני השיעבוד כלום אפי' באומר שדה זו שאירש מאבא ואמאי פכרי ב"ש ואחוקו.
וזה דוקא אם נאמר דמהני כן להקנות דשלכל"ע, אבל בהאיבעיא דאיקני משמעבד הוא דיהי' מהני משום נטילת דלת
עיין ברש"ס ובגמ'. א"כ י"ל דאין לחלק בין נכסים שנפלו לו כשהוא נוסם או לא דמי' כל היבא דהוא קנה וזה
בנכסים תקנו חכמים שהיה מעועבדים לב"ח היבא דכ' דאיקני, אך לפי"ז יק' מה דמשני התם הא מהי ר"מ דאדם
מקנה דשלכל"ע הלא גם לר"מ לא מהני בנכסים שנפלו לו כשהוא נוסם וממילא קשה כ"ל. אך ע"ז י"ל דלר"מ לעומת
דחיים למיעוטא ונחשק המיעוט כהרוב מדאורייתא (עיין תוס' חולין פ"ז ע"ב) לא מהני ג"כ ס"ס להמזכרים דס"ס
מעטם רוב (ועיין בגמ' נדה ג"ע ע"ב). ואנאק מחכמי השע"ת לתרץ קו' הג"ל:

מאיר יחיאל קאפעל חו"מ קאפאשא.

לא יחיה לו ולא מוריו. ת"ש המכה אביו ואמו ולא עשה כן חבורה. והחובל בחבירו ביוהכ"פ חייב כולן. הלא לא עשה חבורה היכי דמי לאו שהכה על ידו וסופו לחזור וכו'. ופרש"י דבאין סופו לחזור ליכא למימר. דבכל בלא חבורה סופו לחזור הוא עיי"ש, וא"כ הכחשה באבנים בלא חבורה לשיטת רש"י סופו לחזור והדרי בריא, לפי"ז לא תימחק דינו דר' ירמיה. דהא לפי' החוס' דרב ירמיה לא מחייב רק היכי דאין סופו לחזור. ובלא חבורה לא משקחת לה לפי פ"י רש"י דלא הדרי בריא:

אב"ד הרמב"ם ז"ל דרך אחרת יש לו בזה דכתב בפ"ה מהל' ממרים ה"ה לפיכך ה"י לאביו קודם חבורה בבשרו לא יוליאו שמה יבוא לעשות בו חבורה. וכן אם ה"י מקיז דם או רופא לא יקיז דם לאביו. בד"א כש"ש שם אחר לעשות וכו' עיי"ש. והנה הב"י בטור יו"ד סי' רמ"א מפרש דברי הרמב"ם ז"ל דר' מתנה ור' דנינו להחמיר פשוט. ופטור שאמר פטור ומותר, ועוברא דרב מר ברי' דרבינא לא פליג ארב מתנה ורב דימי דפשוט להחמיר. משום דרב ומר ברי' דרבינא כיון דהוי משכמי אחרינא דלעבדי להו לא שבו לבנייהו למיעל לבית הספק עיי"ש, ולי עדיין ל"ע פירוש זה, דלפי"ז הו"ל להרמב"ם ז"ל לסדר את זו ההלכה רישא סיפא וסיפא רישא, והכי הו"ל למימר. ה"י לאביו קודם בבשרו ויוליאו. ואם ה"י מקיז דם או רופא מקיז דם לאביו. בד"א בדליכא אחר אבל אי איתא אחר אסור, וז"ע:

פ"י מסקנת הא"ם דההיקש אחי מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אביו לרפואה פטור, ועתה מניין לנו דהחובל באביו דחייב דוקא בחבלה דמוליא דם, דהא מכה בהמה חייב אף בחבלה בלא מוליא דם אליב"י דרב ירמיה דמחייב אם הכחשה באבנים, להכי מוקי הש"ס דנפס דכתיב גבי בהמה באם אינו ענין לבהמה דהא חייב אף בלא מוליא דם תנהו ענין למכה אביו:

אמנם שיטת הרי"ף והרא"ש ז"ל דרב ומר בד"ר פליגי על פשיטותא דרב מתנה ורב דימי, כיון שהשמיטו דעותיהם בהלכות, לכן מסיק הב"י וקיי"ל כרב וכמר בד"ר. וכ"כ ר"י בשם הרי"ף שאין הכן מקיז דם לאביו עיי"ש, נמצא לפי שיטת הרי"ף והרא"ש ור"י בעל הטורים דההיקש שעשה הש"ס במסקנא מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם היינו אביו לרפואה פטור לא קיי"ל הכי, דהא הם פסקו שאסור להקיז דם לאביו, ובפרט לשיטת רש"י דחבלה בלא

דם הדרי בריא, כמו שפ"י שם בב"ק ובחומש מה בהמה בחבלה שאם אין חבלה אין תשלומין דינו דרב ירמיה ליתא, ומסקנת הש"ס מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אביו לרפואה פטור הוא בנינו על יסוד אחתותא דרב ירמיה דאם הכחשה באבנים חייב. וכיון שנפל היסוד נפל הבנין, והו"ל הרמב"ם ז"ל דפסק לפי פ"י הב"י אף מכה אביו לרפואה פטור יחיד בזה:

אב"ד יש לעיין למה לא הביא הרמב"ם ז"ל את זה הדין דהכחשה באבנים חייב כיון דקאי בשטת' כרב ירמיה. י"ל בדוחק דהרמב"ם כלל את זה הדין בתוך שאר היוזקות שאדם חייב עליהם, ושיטת רש"י ורי"ף והרא"ש ור"י דפטור כיון דלא חבלה בדם, י"ל דפטור מדאורייתא. ואולי הם מייבשו מטעם גרמא בניזקין זה לר"ך ביאור:

והשתא אחי שפיר דברי הסמ"ע כמין מומר, דידוע דדרך הב"י לפסוק חמיר כהרמב"ם ורי"ף והרא"ש, או כחרי מנייהו נגד השלישי. לכן פסק המחבר בסי' תכ"ד כהרי"ף והרא"ש נגד הרמב"ם ז"ל. ובפרט ששיטת רש"י כוונתייהו, וכן פסק ר"י בעל הטורים, ועתה הסמ"ע שבא לפרש דברי המחבר דקאי בשטת הרי"ף והרא"ש מפרש דהא דחייב מיתה בהמה אביו בחבלה שיש בה דם, מוכרח להביא הלימוד מהיקשא מה מכה בהמה חייב בחבלה שיש בה דם משום דכתיב נפש אף מכה אביו כן, כי איך יוכל להביא הטעם כמסקנת הש"ס באם אינו ענין תנהו ענין, הא אז ה"י מוכרח לומר דההיקש אחי לפטור את מכה אביו לרפואה, אדרבה הא הם פסקו דמכה אביו לרפואה חייב, לכן שפיר מפרש הסמ"ע את דברי המחבר לשיטתו כהרי"ף והרא"ש ז"ל. הנראה לפענ"ד כתבתי לתוך קושא הנפלאה הזאת:

ישראל צערמאן האבד"ק קאסיב.

סימן מז

בעוה"י ווארשא.

(א) **בסוכה** (דף מ"ב ע"ב) גזירה שמה יעלש בידו וילך אלל בקי ללמוד וכו'. ופירש"י ז"ל דילך ללמוד את ברכתו ע"ש. ושםתי מקשים דא"כ נגזור ג"כ באכילת מלה בפסח שחל להיות בשבת שמה יוליאו המלה וילך אלל חכם ללמוד את ברכתה. ועוד ק' בהא דביאה (דף י"ח ע"א) גבי עבילת כלים. דגורנין משום שמה יעבירו, ופריך הש"ס יש לו בור בחליו מאלל וכו' ע"ש. ולפירש"י הלא בפשוט י"ל דגורו דילך ללמוד

ללמוד את הברכה מטבילת כלים. ושפיר אסור
אפי' בצור בחלינו:

ובפשיטות נלפע"ד דלק"מ. דדוקא בלולב
ד"ש בו ד' מינים. ויכול האדם

לספק על חיוב מין שיבדק. וכמו שבאמת מלינו
שם (דף ל"ז ע"ב) דשאל זאת ר' ירמיה' לר' זריקא
מאי טעמא לא מברכינן אלא על נטילת לולב וכו'
ע"ש. וכן יש עוד בברכת לולב הרבה חילוקי דינים
אשר נהוגו בהם הפוסקים ז"ל. בענין מתי
לברך אם קודם נטילתו בידו משום עובר לעשייתו.

או לאחר. ויש בזה דעות חלוקות כידוע.
ולכן שפיר פ"י רש"י ז"ל דגזרו שמה ילך אלא
חכם ללמוד ממנו את סדר ודיני ברכתו. משא"כ

בשאר ברכות המלות מאי גזירה שייך בהו. ואע"פ
מי לא יודע את נוסח ברכתו ומתי לברך. אשר
יזכרו לגזור. ודבר דל"ש ליג רבנן. והכרע גדול
לזה נראה מהא דרש"י ז"ל פ"י בן דוקא גבי לולב

ולא בשופר ומגילה. וע"כ מוכח כנ"ל. וא"ש:
ב) ועוד י"ל בסגנון אחר. דהנה לבאורה דברי

רש"י ז"ל תמוהים מאד. דבשלמא
לפירושא קמא שילך ללמוד סדר הנענושים שפיר'
ניחא הא דלריך ליקח ג"כ את הלולב בידו. כדי

שהחכם ילמדו איך לעשות הנענושים, ולא כן
בזה דהחכמים חששו שמה ילך לבקי ללמוד הברכה,
א"כ למה לריך לטול הלולב בידו, הא יכול ללמוד

את הברכה גם בלי הלולב. וכשיבא לבידו אז
יעלמו. ומאי חשש היה שיעבור על איסור הולאה?

וע"כ י"ל בפי' משני דרכים. או דהחשש הוא,
דבאם ילך לחכם בלא הלולב, יש לחוש לשמא

ישכח את הברכה, ולכן מוכרח לטול עמו הלולב,
כדי שתיכף אחר שילמדו החכם, יברך בבית החכם

על נטילתו. ובאם נאמר כן אז עכ"פ אנוח לן
חדא ומיושב הקו' מטבילת כלים, דהא שם אין

לחוש שילך להחכם ללמוד את הברכה, דא"כ למה
לו לטול עמו את הכלי, ואי משום שמה ישכח

את הברכה כנ"ל. וז"ל דהרי ע"כ מוכרח לבא
בחזרה לבידו עם הכלי לטבול במקוה, דאין לו

וכן הא דלדעת הפוסקים ז"ל לריך בתחלה ליקח
האתרוג ואח"כ הלולב. וכשיניח לריך להניח קודם

הלולב כמו בחפילין כח"ס המג"א בפי' תרמוז.
וכן לריך עובר עשייתו כנ"ל וגם הא דאין יולאין

רק כדרך גזילתן. וכנ"ל אין הכל בקיאות ונריך
לזה לימוד מחכם. לכן חששו שפיר. כיון שבטח

ינריך לטול בידו את הלולב וליך לחכם כדי
להראותו וללמדו פרטי נטילתו וברכתו. משא"כ

היכא שאין כאן שום פרטים באופן הברכה רק
עלם וגוף הלימוד של הברכה. בזה אין לריך כלל

ליקח בידו את החפץ. רק יכול לילך בעלמו ללמוד
היטב נוסח הברכה ושוב ליח לשמא ישכח. ומיושב

היטב ב' קו' הנ"ל מטבילת כלים וממלא דשם
אין שום פרטים וזאת סדר הברכה בעלמה. ממילא

ליח לשמא יעבירו וכו' ודוק:
ג) במגילה (פ"א מ"ב) הקשה אר"י מרן

התוס' יו"ט ז"ל. איך קורין
בס"ת בשבת ולא גזרינן משום שמה יעבירו וכו'

ע"ש, ואמרתי ליישב בפשיטות. דדוקא במילה
אשר חיוב קיומה היא גם ביחידות כשופר ולולב.

ומגילה לדין דקיי"ל מגילה בזמנה קורין אותה
אף ביחיד. או שפיר גזרו דשמה לא יהא צדי וילך

אלל חכם. משא"כ בקריאת התורה דא"א אלא
בצבור ל"ש לגזור דבלבד אחר' א"א דלית בהו

חד דגמר (עיין בזה סנהדרין דף ג' פ"א). ורק
בשופר ולולב כיון דיכול לקיימה אף ביחידות.

אז שוב אפי' בצבור גזרו. מטעם דלא פלוג
רבנן בתקנתם:

ומיושב בזה קושיה התוס' במגילה (דף ד')

על רב יוסף. דלמה הולך להוסיף

טעם במגילה משום שעיניהם של עניים נשאות

למקרא מגילה. הא ע"כ לא פליג אטעמיה דרבה.

דהא בשופר ולולב ליכא טעמא אחרינא וכו' ע"ש,

ולפמ"ש א"ש ד"ל דמשיה לא סגי ל' לר"י בטעמא

דרבה. משום דר"י ס"ל כרב אפי' שם דמגילה

אף בזמנה אין קורין אותה ביחיד רק בצבור.

ובצבור ל"ש כלל רק גזרה דרבה, דא"א דלית

בהו חד דגמר כנ"ל. ולכן הולך לטעם שעיניהם

וכו', אבל לדין דקיי"ל כרב דמגילה בזמנה

קורין אותה אף ביחיד שפיר שייך אף במגילה

גזרה דרבה ודוק:

ד) הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מכירה פסק

דאינו יכול לחייב עצמו בדבר

שאינו קלוב בקנין ומפני מה הפוסק לזון

את צח אשתו חייב לזונה. משום דאנב חיבת

נשואים גמר ומקני, והשגי עליו הראב"ד ז"ל

מש"ס ר"ש פרק הטושא (דף ק"ב) בפלוגמא דר"י

ור"ל בחייב אני לך מנה בשטר דר"י מחייב ור"ל

שטר

שעתא ושעתא זמנה הוא דאסור לעמוד ערל.
אבל פדה"ב כיון שעבר זמנו יכולין לדחותו יותר
כו' עכ"ל. וכ"כ לעיל (ס"ו) רמ"ט סק"ה) וז"ל
פדה"ב אסור לעשותו בע"ש, ומילה אע"פ שעבר
זמנה כו' מקרי זמנה קבוע דכל שעתא ושעתא
זמנה הוא דאסור להניחו ערל. וכ"מ מהתוס'
חזק (ח' ע"ב) עכ"ל יע"ש. הוא תמוה דהרי גם
פדה"ב כל שעתא ושעתא זמנה הוא וכזו"ש התוס'
בבבבבות (מ"ט ע"ב) ד"ה ודרידו וז"ל ועוד י"ל
דנכסים שקנה אח"כ חל עליהו שעבוד לענין
פדיון ואע"פ דלא כתב דאקני דכל שעתא ושעתא
רובו עליה חיובא דפדה"ב כו' עכ"ל. ועיין בנתיבות
(כ"ו מ"ג ס"ק י"א) וכן הקשה הח"י אדם בנשמת
הדם בריש הלכות שבת וז"ל ל"ע שהרי גם בפדה"ב
כל שעתא ושעתא זמנו הוא, וכ"כ החינוך (מלוה
שלי"ב) וז"ל ואע"פ שאין למלוה זו זמן קבוע דבכל
שעתא ושעתא אחר שלשים יום זמנו הוא כו' וכ"כ
הש"ס פ"ו דב"ק (כ"ו ל"ז) דסעודת פדה"ב אפי'
עבר זמנו מ"מ כל יומא חיובא הוא וע"ש כו'
עכ"ל יע"ש:

(ב) **ע"כ** נלע"ד לפרש דברי התוס'. דהנה הרמב"ם
ז"ל רפ"א מה' מילה כתב מילה מ"ט
שחייבין עליה כרת כו' ומלוה על האב למול את
בנו ועל הרב למול את עבדיו כו' עבר האב או
האדון ולא מל אותו ביעל מ"ט כו' וב"ד מזוין
למול אותו הבן או העבד בזמנו כו' נתעלם מבי"ד
ולא מלו אותו כשיגדל הוא חייב למול אי"ע וכל
יום ויום שיעבור עליו ולא ימול אי"ע הרי הוא
מבטל מ"ט. אבל אינו חייב כרת עד שימות כו'
עכ"ל, וכתב ע"ז הראב"ד ז"ל ואין זוה חבלין
וכי משום התראת ספק פוערין אותו מן השמים.
וכל יום עומד באיסור כרת עכ"ל, וכ"כ הטור
ביו"ד (ס"ו רס"א) וז"ל ואיני יודע למה אינו
באיסור כרת בכל יום שיעבור כו' עכ"ל יע"ש.
הרי דע"כ לא פליגי אלא לענין איסור כרת.
אבל לענין ביטול המ"ט גם הרמב"ם ז"ל סובר
דכל יום ויום הוא עובר בעשט אע"פ שמו' אח"כ.
והיינו דגם האב או הב"ד כל יום ויום שמעבדין
עוברין בעשה וכמ"ש הד"מ שם בשם הכל בו,
וכ"כ בהד"א הרמב"ם ז"ל בפ"י המסגות ס"פ ר"א
דמילה וז"ל כשעבר ולא מל את בנו או יליד בית'
וחם עליו ביום השמיני עבר על המלוה גדול
וחמורה כו' ולא יתכן לו לעולם לשלם זאת המלוה
אבל זה העון קשה יותר ממי שעבר עליו חי
הסוכות ולא עשה סוכה כו' לפי שזה אחר שעבר
יום שמיני לא נפקר מזו המלוה, אבל הוא מלווה
ומוכרת למולו חמיר. וכ"ז שלא ימול אותו ויהיה
ערל עובר על מ"ט שהגיטה זמנה כו' עכ"ל.
הרי

פוער. ופר"ך שם מהמנהג הפוסק עם השו"ן
את כחה וכו' מלי לאו כה"ג. ומשני לא בשעתא
פסיקתא. ומשמע מה דדוקא לר"ל קשה, ומוכחימין
לחר' בשעתא פסיקתא, משא"כ לר"י, ולהרמב"ם
הלא לר"י ג"כ קשה, כיון דהוי דבר שאינו קבוע
ולא מהני, וא"כ לר"י נמי ע"כ ז"ל דמייירי
בשעתא פסיקתא. ולימא ר"ל ולעצמוך וכו' ע"ש:
ונראה לפענ"ד ליישב, ע"פ מה שראיתי בשם
מורן מהרי"ט ז"ל דטעם הרמב"ם ז"ל
דאינו יכול לחייב אי"ע בדבר שאינו קבוע הוא
משום דהוי כמו אסמכתא ולא סמכא דעת',
אי"כ שפיר פריך דוקא לר"ל. והוכרח אליבי'
לחר' בשעתא פסיקתא. משא"כ לר"י לק"מ, משום
דרי"י לשיטתו דס"ל בש"ס ב"ב (דף קס"ח ע"א)
אסמכתא קניא, וא"כ לרד"י יכול לחייב עלמא
אף בדבר שאינו קבוע, וא"כ לא נזרך כלל להוקמי'
בשעתא פסיקתא רק לר"ל, אבל לדין דקיי"ל
אסמכתא לא קניא שפיר פסק הרמב"ם דאינו יכול
לחייב אי"ע בדשא"ק, וא"ש:

ובזה נ"ל לפרש דברי בעל התרומות ז"ל כמה
שמירין קוסית הראשונים ז"ל מש"ס ב"ב
(דף קצ"ו) דפר"ך לר"מ יכיר ל"ל וכו' ולהרמב"ם
מלי פריך, הא הוי דשא"ק, וה"י הבעה"ת דלר"מ
דס"ל אדם מקנה דשלכל"ע אף בדשא"ק יכול לחייב
עלמא, ע"כ, ולא פירש כלל טעם הדבר, ולפי
הנ"ל דטעם דשא"ק הוא משום אסמכתא יתבאר
לנכון, דנראה לומר דהא דשלכל"ע הוא ג"כ
בגדר אסמכתא, ולר"מ דס"ל אדם מקנה דשלכל"ע
י"ל דס"ל אסמכתא קניא, וא"כ לרד"י גם בדשא"ק
יכול לחייב אי"ע, ודוק:

אהרן נפתלי זאוראדאווער
במורה"צ ז"ל מו"ץ דפה.

סימן מח

ב"ה מוראוועוו (סאויק).

באר החיוב בין מ"ע רמיה לבין המ"ע
דפרה"ב:

(א) **התוס'** בחזק (ח' ע"ב) ד"ה מפני ביטול
פז"ר כתבו וסעודת ברית מילה
בחול המועד דליכא שמחה כו' אי"כ
כיון שזמנה קבוע אין לבטל זה מפני זה, אבל
סעודת פדה"ב ל"ע אם מותר לעשות במועד.
ואין לומר הא זמנה קבוע, הינה בזמנה שלא
בזמנה איך יהיה מותר כו' עכ"ל. והוא מחוסר
הכנה וכמ"ש המג"א (ס"ו תקס"ח סק"י) דאי"כ גם
במילה תינה בזמנה שלא בזמנה איך יהיה מותר,
ומ"ש שם לחר' דמילה אע"פ שעבר זמנה כל

בזכות של נפדה. ואומר ר"י דהס לא שייך
האי טעמא דלא ליטרוך דהוי ממון שאין לו
חובטין. מיהו קשה לרבי מב"מ (ק"צ ע"ב) דאמר
בזו מיניה מר' ינאי שוכר. אומר נחמי ומשכיר
אומר לא נטלתי על מי להביא רחיה. אינא אי
בחור זמנו חנינא מת האב בחור שלשים יום
בחזקת של נפדה. והסמא היכי מדמה לה לבכור
דהס לא שייך למימר לא ליטרוך. ולכך ג"ל
דבכור נמי איבא טרדא דמלוה שריך ליתן מיד
שזיין מקדימין למלוה כו' עכ"ל וע"ש. ואם
איבא דגם בפד"ב אס אינו פודה מיד עובר
בעשה טפי הו"ל למימר דהס נמי איבא טרדא
דמלוה שריך ליתן מיד כד' שלא יעבור בעשה.
א"ו דגם אס אינו פודה מיד אינו עובר בעשה
ורק משום דזיין מקדימין למלוה הוא דלריך
לפדות מיד וכמ"ס הרא"ש והטור והשו"ע והמיון
הר"ל :

(ה) **והשתא** ודאי דגם הו"ס במו"ק שם ס"ל
דגם בפד"ב כל שעתא ושעתא
זמנו הוא וכמ"ס דבכורות שם אלא משום דכל
שעתא ושעתא זמנו הוא דפד"ב לא דמי כלל לכל
שעתא ושעתא זמנו הוא דמילה משום דבמילה
כיון דבזמנה הוא עובר בעשה, איבא הרי כל
שעתא ושעתא זמנה הוא ג"כ להיות עובר בכל
יום ויום בעשה. משא"כ בפד"ב דגם בזמנו אינו
עובר בעשה. איבא הרי כל שעתא ושעתא זמנו
הוא אינו אלא דכלל יום ויום רכוב עליה חובה
בעלמא. ומש"ה כתבו ספיר דסעודה בריית מילה
מותר לעשות בחול המועד דליכא שמחה. איבא
כיון שזמנה קבוע אין לבטל זה מפני זה. אבל
סעודה פד"ב ל"ע אס מותר לעשות במועד.
כלומר דמילה שאני כיון דגם בשלא בזמנה עובר
בעשה איבא גם שלא בזמנה מקרי זמנה קבוע.
משא"כ פד"ב דאפי' בזמנו אינו עובר בעשה
איבא גם בזמנו אין זמנו קבוע, והא שכתבו ואין
לומר הא זמנו קבוע, מינה בזמנו שלא בזמנו
איבא יהיה מותר. ר"ל ואפי' אס נאמר דגם
פד"ב מקרי זמנו קבוע. משום דנהי דאין עובר
בעשה. מ"מ הרי חביבה מלוה בעשה כדחנינא
בפכחים (ס"ח ע"ב) בא ואלה כמה חביבה מלוה
בעשה שהרי הקטר חלבים ואיברים ופדרים
כשרים כל הלילה ואין ממתינים להם עד שתחשך
יע"ש, אבל הא מינה בזמנו שלא בזמנו איבא יהא
מותר. דהרי שלא בזמנו דלא שייך כלל חביבה
מלוה בעשה ודאי דלא מקרי זמנו קבוע כגל"ד :

(ו) **שוב** ראיתי בהנהגת הרש"ש במנחות (ס"ז
ע"א) על דאמרינן שם מיום הביאכם
בכפרו, יכול יקלור ויביא ואימתי שיראה יספור
כו

הרי דבהדיא כתב דגם במילה של נפדה גם
האב עובר בכל יום ויום בעשה, אבל היינו
דוקא במילה אבל לא בפד"ב וכמ"ס הרא"ש ז"ל
בסוף בכורות בה' פד"ב וז"ל ואמר שיהיה בן
שלשים יפדנו מיד. לא יאחר מלוה כמו שאמרו
חז"ל ושמרתם את המלוה. קרי ביה ושמרתם את
המלוה, אס באת מלוה לידך אל תחמולה עכ"ל.
וב"כ הטור והשו"ע צו"ד (ס"י ש"ה ס"א) וז"ל
ואמר שלשים יום יפדנו מיד שלא ישהה המלוה
עכ"ל יע"ש, הרי דרק משום מלוה הבאה לידך
אל תחמולה הוא דאסור לאחרי. אבל אינו עובר
בעשה. וכן מוכח מדברי החינוך שהבאתי למעלה
שכתב ואפי' שאין למלוה זו זמן קבוע דכל
שעתא ושעתא אחר שלשים יום זמנו הוא. אפי"כ
חכם לבב יקח מלוה ויקיים אהבה מיד שאפשר
לו, ומפ"י ה' בידו ילליה עכ"ל יע"ש. אלא דה"ל
דמשום דאין זמן קבוע למלוה זו אינו עובר בעשה,
ורק משום חכם לבב יקח מלוה יש לו לקיים
מיד, והיינו משום דלא כתיב ופדויו בן חדש
הפדה, אלא ופדויו מנן חדש חפדה כתיב, משמע
דמנן חדש והלאה יכול לפדותו :

(ז) **ובמק"א** הבאתי ראיה לזה מהא דתנן
בבכורות (מ"ט ע"א) מת האב
בחור שלשים יום בחזקת של נפדה עד שיביא
רחיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה
עד שיאמרו לו שלא נפדה, ופרש"י עד שיאמרו
לבן שלו אביו בעשת מיתתו שלא נפדה, ובחמירה
בעלמא סני בלא עדות גמורה. דהך חזקה דמחזקין
ליה בחזקת שנפדה לא זו היא חזקה מעלייתא
דרובא דאינשי לא עבדי למפרע חובו מיד עכ"ל.
ולכאורה הוא חמום וכמ"ס הגהות מלפא איתן שם
בהש"ס חדש דפוס ווילנא חז"ל וקשה לי דהבא
לא דמי לשאר חוב דהא איבא על האב חוב עשה
דפדיון מיד לאחר ל' יום כמ"ס הרמב"ם והרא"ש.
ואיבא אחאי לא נימא חזקה דלא עבדי אינשי
איסורא ולעבור ולהשהות המלוה דהיג אחרין
דחזקה אין בעה"ב עובר על כל תלין בשכר שכיר
כו' עכ"ל יע"ש, אפי"כ דפד"ב אפי' בזמנו אינו
עובר בעשה. ורק משום מלוה הבאה לידך אל
תחמולה, ומשום חכם לבב יקח מלוה הוא דלריך
לפדותו מיד וכמ"ס הרא"ש והטור והשו"ע והמיון.
ואיבא הרי הוא דומה ממש לשאר חוב דהא פריעת
בע"מ מלוה, ואפי"ה רובא דאינשי לא עבדי למפרע
חובו מיד. ומש"ה לא בעינן עדות גמורה אלא
סני באמירה בעלמא :

(ד) **וכן** מוכח מדברי הו"ס בב"ב (ה' ע"ב)
ד"ה כי היכי דלא ליטרוך וז"ל ואפי"כ
דבכורות (מ"ט ע"א) תנן כסור בחור שלשים יום

(ח) **מידה** מ"ש עוד בזה הקלה"ח (סי' ש"ז סק"ג) וז"ל בפ' השואל (ק"ב ע"ב) בעו מיניה מר' ינאי שוכר אומר נחמי ומשכיר אומר לא נטלתי מי נאמן כו' ל"ל ביומא דמשלם ומיניה כו' תניחוס שכור בזמנו נשבע וטול. טעמא דשכיר משום דבעה"ב טרוד בפועליו כו' וכאב הריטב"א בחידושו וז"ל ול"ע מאי קא מוכח משכיר דילמא הסם שאני דאיכא איסורא דכל תלין ומש"ה עבד דפרע כדי שלא יעבור בבל תלין, אבל בעלמא אימא לך דלא פרע עכ"ל. ולפמ"ס (סי' של"ט סק"א) דמשכיר בית לחבירו עובר משום כל תלין ומשום דבית דין תלוש אית לה דהו"ל תלוש ולבסוף חבירו והו"ל כמו שכירות כלים. אי"כ שפיר פשיט ליה שוכר ממשכיר כיון דבשניהם איכא כל תלין עכ"ל וע"ש, נלע"ד ליישב כיון דר' יוחנן הוא דאמר הסם תניחוס כו' ואי"כ הרי ר' יוחנן שוכר דגם לענין איסורא תלוש ולבסוף חבירו כקרקע דמי כדאימא בירושלמי דשבת (פ"ט ה"א) אר"ז ר"ה בשם רבי המשתחוה לבית אסרו, ר"ז בשם ר' יוחנן המקדיש את הבית אין מועלין בו. אר"ז הו"ו בה דבין פליגא מ"ד אסרו מועלין בו. מ"ד לא אסרו אין מועלין בו. ופ"י הקה"ע דרב דאמר המשתחוה לבית אסרו משום דתלוש ולבסוף חבירו כתלוש דמי ס"ל דהמקדש את הבית מועלין בו, ור' יוחנן דאמר המקדש את הבית אין מועלין בו משום דשוכר דתלוש ולבסוף חבירו כקרקע דמי. ס"ל דהמשתחוה לבית לא אסרו ודלא כרב יע"ש. ועיין בהמפרש פ"מ שם ובע"ז (פ"ג ה"ז וה"ז) ובגמ' דמעילה (כ' ע"א) ובתוס' ערכין (כ"א ע"א) בד"ה היכי דר בו ובהרמב"ם (פ"ז מה"ל ערכין וחרמים הלכה ז' ופ"ה מה"ל מעילה ה"ה) ובכ"מ ולח"מ שם ובשע"מ (פ"ג מה"א ה"ג) ובתומים (סי' ל"ה סק"ג):

ואב וואלף אברך חופ"ק
בעה"מ שו"ת רביד חוהב.

סימן מט

ב"ה מיראפאליא.

(א) **בשעת** (ת"ז סימן י"ב) מחפלא כ"ח על דברי התוס' במס' ב"ק (דף ל"ז ע"ב) כמה דמסימו התוס' שאין נראה לחלק משום דהתם למורה לראות. וכאב כ"ח אשר הוא פלא גדול שהרי הש"ס גופא מחלק שם בזה מפורש. למורה שאני עיי"ש:

הנה כבר קדמו בקושא ז' הגאון מהרש"ק בספרו מי נדה והניח ג"כ הדבר בל"ט עיי"ש

כו' ופרש"י מיום הביאכם הכי משמע משיגיע ממחרת השבת דהוא יום הביאכם הוכשרה ספירה משעה שתראה אם בו ביום אם מחר עכ"ל. וכעב ע"ז הגאון הרש"ש ז"ל מזה נראה דבפדיון בכור דכתיב מכן חרש חפרה. באמת הכוונה דמאל הוכשר לפדונו למי שיראה. ויותר מזה מלינו בשבת (קל"ב ע"א) דלי מחר הוה אמינא כו' אבל משמיני ואילך ומיניה הוא, רק משום זריזין מוקדימין למלות מלוא לפדונו בו ביום, וכ"כ הרא"ש בריש הלכות פדיון בכור משום דרשה דשמרתם את המלות כו' וכ"כ הטור והשו"ע כו' ודלא כמו שראיתי למחבר אחד שכתב שעובר בעשה אם לא פדלו בו ביום כו' עכ"ל וע"ש, והיינו כדפי':

(ז) **אך** מ"ש עוד שם הרש"ש ז"ל וז"ל וגראה לי עוד ראה מדאמרינן ב"מ (ק"ב ע"ב) גבי שוכר בית אי לאחר זמנו תניא כו' לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה כו' ואם איתא דעובר בעשה נימא דהתם היינו טעמא דחזקה אין אדם עובר בעשה כדאמרינן שם (ק"ב ע"ב) חזקה אין בעה"ב עובר משום כל תלין. אבל בשכירות קרקע אינו עובר על כל תלין כדאימא בח"מ (סי' של"ט) כו' עכ"ל וע"ש. הנה נראה זו יש לדחות חדא דהא כתב שם השער המשפט וז"ל כי"כ הטור בשם הרמ"ה כו' ובאמת הסמ"ג (לאוין קפ"א) ובספר יראים להרא"מ (מלוא רס"ג) הביאו לשון התורה כהנים תניא אין לי אלא שכן אדם שכן בהמה וכלים וקרקעות מניין ת"ל לא תלין פעולת שכיר פעולת כל דבר במשמע עכ"ל, וכן הוא בת"כ שלפנינו בפירוש קדושים כ"ו הרי דעת הסמ"ג ור"א ממ"ץ דאף על שכן קרקע עובר בכל תלין ומניא דברייתא כוותיהו, לכן אין להקל באיסור לאו דאורייתא עכ"ל, ועיין שם בהגרי"א ז"ל, ואי"כ לשיטת הת"כ והסמ"ג ובספר יראים לר"א ממ"ץ ז"ל שפיר י"ל דגם בפדה"ב עובר בעשה. ועוד הלא כתב הקלה"ח שם וז"ל וגראה לדעת הפוסקים דבית מקרי תלוש כיון שהוא תלוש ולבסוף חבירו. ואפי' לפמ"ס הרמ"א (סי' ל"ה) דבית הו"ל דין קרקע יע"ש. אכתי יש לחלק בין איסורא לממונא דלענין איסורא תלוש ולבסוף חבירו דין תלוש הוי, ועיין בש"ך (סי' ל"ה סק"ח) ולכן נלע"ד דהכא לענין איסור כל תלין שהוא איסור דאורייתא יש לחוש לדעת הפוסקים דהו"ל דין תלוש כו' עכ"ל, ולפ"ז גם לשיטת הרמ"ה והטור והשו"ע דעובר קרקע אינו עובר בכל תלין שפיר י"ל דבפדה"ב עובר בעשה דהרי ב"מ שם מיירי דשוכר בית דהוי תלוש ולבסוף חבירו איכא כך חזקה דאין השוכר יצטרך משיב כל תלין ובודאי פרע בזמנו:

כעין לית, ע"כ אי לא דלעב"ח דאורייתא לא הוי דמי דמאי אולמא האי מהאי, אבל שם דמי דמאות חינוך הוא כעין מיט דרבנן ואיסור הקפה הוא כעין לית דרבנן, לכן שפיר דמי. דכמו דבדאורייתא עד לית, כ"כ עשה דרבנן דומה לית דרבנן, ואחר כתבי זאת מלאכי בס' שדי חמד חלק ט"ז במערכת אות ע' כלל לית שמך בזה אי עשה דרבנן דומה לית דרבנן, והעלה דדומה ומביא רא"י מגמ' זו דמס' נזיר עיי"ש ושמחת' ב"ס שכוונתי לרבריו:

הק' שמואל' מרבינו בהר"צ
הראב"ד וצוקללה"ה מסודראפא"צ.

סימן נ

ב"ה וויזבארן.

שאלה אם יש להחיר לכתחלה ערב ווייגשטין
חוק פראפארט לזורך אכילה אפילו
לבריא'?

תשובה גרסינן במס' ע"ז בפ' אין מעמידין
(דף ל"ד ע"א) ח"ד זביד האי דורדיא
(פירש"י שמרים) דחמרא דארמאי בתר חריסר
ירמי שחא שרי. ובתוס' שם הביאו דלרבינו אפרים
שמרים שגתיבשו בתנור מותרים אף קודם י"ב
חודש. אבל ר"מ הקפיד עליו ואמר כי מה שמחיר
התלמוד דורדיא לאחר י"ב חודש היינו לאחר
שנחמדו במים ומחלק עוד בין שמרים (שלדעמו)
נקראים כן בל' התלמוד קודם שנחמדו) לדורדיא
(שנקראים כן לאחר שנחמדו) ואהנהו מיירי הכא
להחירין אחר י"ב חודש, דאיכא תרתי לטיבותא,
שכבר נחבטל טעמם במים וגם עברו עליהם
י"ב חודש. אבל שמרים, שלא נחמדו אין שום
דבר מועיל להחירין, ומסיים, והמורה יורה כן
סורר ומורה, ועלי יערה רוח הבורא. עוד הביאו
התוס' רא"י לשיטת ר"מ מהתוספתא (בפ' בתרא
דתרומות). שמרים של כומיס שייבשו אסורין
בהנאה. וגר' שגס דעת המרדכי טועה לדעת
ר"מ (ע"י חידושי אנשי שם אות ד') וכן בהנהגות
אשר"י הביא שנחלקו רבינו שמרי' ורבינו אברהם
על רבינו אפרים (ע"י ב"ח):

אב"ד אין כן דעת הר"ן ש"כ שם במס' ע"ז,
אחרי שהביא את דברי ר"מ, ח"ל. אבל
ראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב בפ"א מהמ"א. וכן
שמרים של יין שמיבשו לאחר י"ב חודש מותרין,
שהרי לא נשאר בן ריח יין, והרי הן כעפר
ואדמה. ולפ"ז איכא למיחר דהאיא מוספתא
דתרומות ר' מאיר היא (דמגנינן בע"ז) (דף י"ט
ע"ב). המרגנים והגין של נכרים אסורין ואיסורן
איסור

עיי"ש. אך באמת המעיין בחידושי הר"ן למס'
גדה יראה ד"ל דהתוס' סברי ג"כ בסברה הר"ן
ול"ק כלל קושיא הרב הר"ל. ואעתיק לשון הר"ן
בחידושי' למס' גדה מה שצריך לענינו. וז"ל הר"ן
שם (בדף ס"ד). וגמלינו למדים שיש בווסתות
דמיים ב' דרכים ווסת ימים ידועים. ווסת החודשים
ומזגין להם משעת המולד וה"ט דרכ דס"ל דע"ז
ממנינא הוא לפי שכיון שזו קובעת ווסת לימי
החודש בדילוג אף ראיה ראשונה ממנינא הוא דהא
אינלי מילתא שאותו היום גורם לווסת שיבוא.
ומיהו בווסת ההפלגה אפילו רב מודה דלרשב"ג
אינו נקבע אלא בדי ראיות שיש בהן ג' הפלגות
דכיון שהיא קובעת ווסת להפלגה ג' הפלגות ודאי
בעינן ול"ד לווסת הדילוג דהכא כיון שהיום גורם
לווסת שיבוא ולא ההפלגה ראיה קמיינא נמי ממנינא
היה. ורא"י לדבר מדתנן היתה למודה יום ע"ז
ושינחה ליום עשרים זה וזה אסורין שינחה פעמים
ליום עשרים וז"ל אסורין שינחה ג"פ ליום עשרים
הותר ט"ז וקבעה ליום עשרים דאלמא אינה קובעת
וסת עד שתשלש להפלגת של עשרים. וכ"כ למודה.
שא"י ח"כ דקארי לה לפירכא דרב מבריייתא מאי
קארי לה והא מתנינן מוכחא דלמודה שא"י.
ועוד מוקא כליל ומני שאין האשה קובעת לה ווסת
עד שתקבענה ג"פ אלמא דל"ש למודה ול"ש דאינה
למודה דלעולם כל שהיא קובעת לה ווסת להפלגות
בעינן שתפליג ג"פ שהן בין ד' ראיות. עכ"ל
הר"ן הלריך לענינו. הרי נראה בעליל מדברי
הר"ן בסברתו הוא דדוקא היכא דיום מימי החודש
גורם לווסת כמו הבריייתא דהיתה למודה להיות
רואה יום ט"ז (ר"ל יום ט"ז בחודש) ושינחה ליום
ששה עשר (בחודש) או דוקא מחלק רב בין למודה
לשאינה למודה. אבל בווסת הפלגה לימים ידועים
דהיינו מעשרים יום לעשרים יום כמו במשנה
גדה (ס"ג ע"א) אשר התוס' בב"ק מביאין רא"י
משם. דאין ראיה תלוי ביום מימי החודש ככה"כ
לא מחלקין כלל בין למודה. לשאינה למודה.
דאפילו באינה למודה מודה רב דבעינן ג"פ חוץ
מראיה ראשונה. והיתה למודה שכתב במשנה לאו
דוקא וא"כ שפיר מכל לומר דגם סברה התוס'
בב"ק כן הוא ומלילה לומר שנעלם מהתוס' דברי
הגמ'. ודברי התוס' שריין וקמין וקושטא קאי:
שם (סימן ט"ז אות ד') הקשה דברי הגמ'
אהרדי דבשבת (קכ"ח ע"ב) משמע דאין
דרבנן דומה דרבנן, ונמיר (כ"ט ע"א) משמע דאין
דרבנן דומי דרבנן עיי"ש:

ולפענ"ד ל"מ דלא דמי כלל דהתם במס'
שבת לעב"ח היא כעין לית כלומר
דאסור לער בע"ח ומבטל כלי מהיכנו הוא ג"כ

של נכרים לאחר י"ב חודש ואין מקלפס. והנה
 להם לישראל ח"פ שאין נביאים בני נביאים
 הן. עכ"ל בארוך, ובק"ר כ' שמשמשין בקנקין
 של נכרים לאחר מילוי ועירוי ואין מקלפין התמלית
 הנקדש עליו. וי"ל דתרווייהו אימנהו, דמילוי
 ועירוי חשיב כיו"ב חודש גם לענין התמלית הנקדש
 עליו. עכ"ל הב"י, ע"ז כ' הב"ח: ומ"מ אין
 להקל לכתחלה. אלא רוח"מ מבטלים היטב ומקלפין
 הנקדש יפה יפה. מלאתי בהגות מהרש"ל. עכ"ל.
 וכן העתיק הט"ו בש"ע ס"ק ט' והבא"ט ס"ק
 י"ז. ובשו"ע י"ד ס"ק קכ"ג סעיף י"ד פסק הב"י
 כהרשב"א: בשמרים (כר"ח) לאסור. אם לא נתמחו
 החלה במים, וסעיף י"ז בתמלית להחיר שבי"ט
 ח"ל, יד' התרל"ט והגוס של עכורים וכן שמרי
 יין שלהם, חוץ י"ב חודש אסורים בהנאה, ולאחר
 י"ב חודש מותרים אפי' בחבילה, וה"מ כשהמזון
 במים בתחלה, אבל אם לא תמזן אסורים לעולם
 אפי' יבשן בתור (ע"י פרמ"ג אור"ח ס"י תיב).
 (ט"ו) המחמיר בשמרי יין של עכורים חוץ זמן אסורם.
 כל הטיפה אסורה בשמרי יין של עכורים חוץ זמן אסורם.
 בהג"ה שבי"ט לענין שמרי יין דלעטמ"י אפי' בחלק
 לא בטיל, והוא כהג"מ בינה ל"ח ע"ב. ע"ז מ"ט
 ע"א, חולין ו' ע"א). (ט"ו) יש מי שאומר שתמלית
 היין הנקדש על דופני החבית והקנקנים נהגו בו
 הימך שמשמשין בכלי עכורים לאחר י"ב חודש
 או לאחר מילוי ועירוי, ואין מקלפין התמלית
 הנקדש עליו, שבי"ט שנת"ב כ"כ כבר כלה כל
 לחלוות יין שבו וכעפר בעלמא הוא. ע"כ:
דברי מבורר לענינו דלא מיבעי להר"ן שפסק
 כרבינו אפרים (וכהרמב"ם) בשמרים
 שמוחרין, דלירודי תמלית היין מותר (לאחר יב"ח
 או לאחר מילוי ועירוי), אלא אפי' להרשב"א
 (ולהב"י בשו"ע דקאי בשיטתו) שפסק בשמרים
 כר"ת שאסורין אם לא נתמחו, מכל מקום בתמלית
 היין מורה להימך. ואחר העיון נמצא שבאמת
 דקדק דברי הרשב"א יחדו. ולא כדברי חידושי
 בית מאיר (על הו"ד דפוס ווילנא), שחמה על
 הר"ן והרשב"א שדנו בפלוגתת ר"ת ור' אפרים
 בתמלית היין הנקדש, דהיינו וויינשטיין, אם
 מותר לאחר י"ב חודש או לא, וכי הוא ח"ל.
 שאין זה ענין למחלקותם, אלא מפני שתמלית
 היין הנאסר בהנאה הוא. פשיטא דלא עדיף מאסר
 י"ב דאסור לכ"ע לעולמים, ומה שנסח"ט התוה"ב
 ממנה העולם דהיינו הדין שבש"ע סעיף ט"ז,
 זה אמת דאחרי שנת"ב כ"כ טוב אין בו פליגה
 לאסור היינו (מה) שנתמלל בהרבות, אבל ליהנות
 מנוף הוויינשטיין דומיא דנשאלתי פעם להלריכו
 לשמו חוץ ענינים הנשפטים (אולי צ"ל הנלרכים)
 לין

איסור הנאה דברי ר' מאיר ומכ"א לחין ופירש"י
 כל י"ב חודש, גמ' (דף ל"ד ע"א) אסורין ואפי'
 בהנאה. גמ' שם יבשין מותרין. (וע"י בביאורי
 הגר"א לז"ר ס"י קכ"ג אות ל"א, שבי"ט וי"ל דהכל
 מדברי ר' מאיר) וי"א עקר הדין אף כמה שגדבק
 בדפני הקנקנים שקורין "רוסה", שכל שנת"ב
 י"ב חודש מותר, עכ"ל הר"ן. וי"ל הדרכי משה
 בי"ד ס"י קל"ג אות י'. ובהר"ן סוף ע"ז (ד"ה
 וכלן ששחמס) דהרמב"ן סובר דהענינה ששל החבית
 אם אין בני יומן אינן נאסרין. ויש חולקים וס"ל
 דחין טיחה נפגמת הואיל והאיסור בעין. ואף
 הרב לא קאמר אלא להלכה ולא למעשה עכ"ל.
 ואפשר דגם הר"ן מודה דלאחר מילוי ועירוי שרי
 כדברי הרשב"א, וכי"כ רבינו ירוחם בני"ט ח"א
 עכ"ל הר"מ. וע"י עוד כפ' אין מועמדין (דף
 שח"ב ע"ב ד"ה גרסין) מ"ש הר"ן בשם הרמב"ן,
 וע"י ג"כ בט"ז י"ד ס"י ק"ה סק"א. ובהג"מ כ',
 אחרי שהביא דברי רבינו אפרים ור"ת שחולק
 עליו, וי"ל: בירושלמי (פ"א דמס' דמאי) אימא
 שמרים של ע"ז לאחר שנת"בן מותרים. ספר
 התרומה, והמלצה ע"כ. וי"ל הטור בי"ד ס"י
 קכ"ג. התרל"ט והגין של נכרים חוץ י"ב חודש
 אסורין בהנאה, ולאחר י"ב חודש מותרין אפי'
 בחבילה, וכן שמרי יין, ומיהו כ' ר"ת שלא התירו
 שמרים וזנין ותרל"ט אחר י"ב חודש, אלא
 כשהמזון חמלה במים, אבל אם לא תמזן אסורין
 לעולם אפי' ייבשם בתור, ורבינו אפרים הו'
 מותר היבא שייבשם בתור מיד ולזה הסכים א"א
 הרא"ש וי"ל. והמחמיר בשם כל זמן אסורו כל
 העיסה אסורה בהנאה. כ' הרשב"א תמלית היין
 (כלי אשכנז וויינשטיין, ל' הפרישה) הנקדש על
 דופני החבית והקנקנים (אף הנקדש מבפנים,
 כ"ח ומ"ז ס"ק ט') נהגו בהן הימך, שבי"ט שנת"בן
 כל כך (אדלעיל מינ' קאי דאירי בנתיבשו י"ב
 חודש, פרישה) כבר כלה כל לחלוות יין שבו
 וכעפר בעלמא הוא, ומעשים בכל יום שמשמשין
 בכלי נכרים לאחר מילוי. (היינו עירוי בס' קל"ה.
 פרישה) ואין מקלפין התמלית הנקדש עליו. עכ"ל
 הטור. וי"ל הב"י: והרשב"א במש"י כ' דכדברי
 ר"ת עיקר (דשמרים אסורין אם לא נתמחו חמלה
 במים). וכי הרא"ש על דברי ר"ת. ואפי' נתייבשו
 ואין היין ניכר בהם אסורין. וגם בהו"ב כ'
 דברי ר"ת ואח"כ כ' ולפ"ז לר"ך לעיין בתמלית
 היין הנקדש בדפני הקנקנים שקורין "רושא" אם
 יש לו הימך לעולם ואפי' לאחר י"ב חודש, ואפשר
 שהוא מתייבש ביותר וכלה כל לחלוות שבו ואפי'
 שרין אותו במים אינו חוזר ללחותו משא"כ
 בשמרים, ומעשים בכל יום שמשמשין בקנקנים

ליין סרוף של חג הפסח. בודאי לכתחלה אסור
בהנאה לעולם ולא עדיף מאשר י"ג, אבל בדיועבד
יש להחזיר ע"פ המבואר מזהם י"גס דהאידנא,
עכ"ל הבית מאיר, שהוא סובר בודאי שהוויינשטיין
הוא מין יין יין נוסף נקרא (כעין יין קרוש הדומה
לעגולי דבלה. הנו' גמ' טובה מ"ס א', או כעין
האי חרס הנדרייני ע"ז דף ס"ד א'), אבל באמה
לא כן הוא, אלא כמו שהשמים הם היסוד
הלומח הנפרד מהיין (Saccharomyces, Hefepilze)
כמו כן התמלית [הוויינשטיין] הוא היסוד הדומם
הנפרד מהיין. (weinsaures Kali, Calcium bitartaricum)
וא"כ הוא גרוע יותר מהשמים, וזהו דבר הנראה
בחוש, שבלוג אי' שמרים נבלע כחלי לוג יין.
בעוד שהתמלית (הוויינשטיין) היין הבלוע.
הוא מעט מוצר. ואדרבה אותו החילוק שמחלק
הבית מאיר בין אפרו של י"ג לשמרי, דקאמר
שם, בישוב קושימו של הש"ך בס"ק ק"ו, דאין
ענין לדמות אפר (שמרים) ליי"ג או חטין שבגמ'
שגפיהו הם איסורי הנאה דעכ"ס (ע"כ גם
אפקן אסור), אבל השמרים והחרגים אפי' של
יי"ג ממש, אטו בהן שיך ניסוך. ואין איסורן
אלא מזה הבלוע יי"ג דאית בהו, ומכיון שהם
אחר יב"ח וכלה כל הלחלוחית, כעפרא בעלמא
הם כד' הרמב"ם, ומו"ס דאפקן (אפי' תוך יב"ח)
מותר, עכ"ל. הנה החילוק הזה הוא ג"כ וביתר
עו בהתמלית הוא הוויינשטיין, דאטו ביה שיך
נכך הלא הוא רק היסוד הדומם (Kali), הלא
גם בו אין האיסור בעלמא אלא מכח לחלוחית
היין שעליו, ומכיון שעברו עליו יב"ח, או אחר
מילוי ועירוי, חלק היין והלך לו, ולא נשאר כאן
שום איסור. ע"כ נאמנו מאוד דברי הרשב"א שאוסר
אה השמרים כר"ת. אבל לא משום שיש בהם עלמס
איסור אלא משום שסובר ר"ת שאפי' אחר יב"ח
לא כלה כל לחלוחית היין שבהם כל שלא תמזן
במים חמלה (ע"י דגול מרענה בישוב קושימו הש"ך
ס"ק כ"ו), אבל התמלית הוא מחזיר מפני שגם
זה אין איסורו מזה עלמס, דעפרא בעלמא הוא
(ע"י תמורה דף לא ע"א. אפרות ביאת טרפה
מותר דביאה אימת גדלה לבי מסרחא וכי אסרחא
עפרא בעלמא הוא, וע"י גמ' ע"ז דף ל"ב א')
אלא מזה הלחלוחית של יין שהי' בו, ואותה
הלחלוחית בודאי כלה לאחר יב"ח. הלא מוצר
היא. ופשיטא לי' להרשב"א דבתמלית אף ר"ת
יורה להיתר. ואפשר שזה כוון גם הגר"א זצ"ל ור"ת
ליו"ד שם אות ל"ה, שעל דברי המחבר בשיעור
ע"ז יש מי שאומר שתמלית היין הנקרא. נהגו
בו היתר, העיר הגר"א וז"ל: כמו שמרים שמותר
אחר יב"ח אפי' לא תמזו לדעת הרמב"ם. ר"ת.

עכ"ל. וכוונתו בזה כנראה, דכמו שלדעת הרמב"ם
השמרים מותרים לאחר יב"ח אפי' לא תמזן משום
דקסבר שכבר אבדו לחלוחית היין. כמו כן גם
התמלית מותר לאחר יב"ח, או אחר מילוי ועירוי,
משום שבדאי כלה כל לחלוחית היין שבו, אבל
התמלית עלמס לא הי' מעולם אסור, כמו השמרים
שאין איסורם מזה עלמס, כי התמלית הזה אינו
מוחל אדם כלל, דוגמא דראש ולענה (ושלא כדרך
הנאחן דפטור אפי' בין נסך עלמו, כמ"ס הרמב"ם
בפי"ד מהל' מואכלות אסורות הל' י"א) או דעפרא
בעלמא (כמ"ס הרמב"א ביו"ד ס"י פ"ז ס"י לענין
עיר הקיבה שנהייבש, וע"י ג"כ ברמ"א ס"י ל"ב
ס"ב, ובנו"ב ס"י כ"ו, וע"י ג"כ בעיקרי הד"ט
חיו"ד ס"י ז' אות י"ג שהביא בשם השב"ז ח"ב
ס"י ט' שהמליך על מה שנהגו היתר לאכול ולשתות
דס מ"ס שנקרא ונתייבש בחמה אף בחולי שאז"ס
מטעם שנהייבש ונתייבש (כע"ז). אך מה ש"כ הב"ח
בשם מהרש"ל שלא להקל לכתחלה, בלי ספק
כוונתו של מהרש"ל על היין עלמס שנקרא אבל
לא על התמלית, הוא הוויינשטיין, שהרי כשמו כן
הוא. אכן דומם (Kristall) ובעל מאכלות אדם
וגרוע הרבה יותר מהשמרים, שמהם אף הבית
מאיר עלמו אומר בפשיטות דלא שיך בזה ניסוך
כנ"ל. אך לא ידעתי איך איפס מקור הדברים
של מהרש"ל לעיין בהם:

נמציונו

למודים שאם השמרים שהם היסוד הלומח
מהיין מותרין לכל הדעות אפילו לר"ת
אם עברו עליהם יב"ח ושנתמזו, עאכ"כ שהי'
התמלית היינו הוויינשטיין שהוא היסוד הדומם
מותר לכל הדעות אחר יב"ח או אחר מילוי ועירוי.
ובאמת הורו כן להיתר מגדולי הראשונים כאשר
הזכרנו. הרשב"א, הר"ן, הטור, הב"י בשו"ע,
הד"מ והש"ך, ומן האחרונים. ההש"ך בח"ג ס"י
ד"א (שקורא להתמלית, גרמקין' או אל, גרמקין')
ובשמו הר"ז מרגליות ביד אפרים בדרה נהגו,
הר"ס אבוהב בשו"ת דבר שמואל ס"י ס"א (שמכנהו
קריומור די טארטרו' Cremer tartari והוא התמלית
המוקדקת gereinigster Weinstein) ובשמו הר"ס איגד
בגליון מהרש"א בדרה שנין (ע"י ג"כ עיקרי הד"ס
ס"י י"ג אות ז') הגר"א [אות ל"ה. ראה למעלה],
התבנת אדם כלל ע"ה ס"י ז', (ע"י ג"כ חיי
אדם כלל קב"ה ס"י כ"ט, והקדש"ע בס"י מ"ז ס"ב):
נשעין על כל האומר ע"י הסביר הישרה וע"פ
הנכיון שהתמלית שאנו דינ' ועליו גרוע הרבה
יותר מהשמרים ושעכ"פ דין להיות כשמרים שמוותרים
לכל הדעות אם כלה לחלוחית יין שבהם, ונסמך
על כל אלה הגדולים שהחזירו הוויינשטיין לכתחלה,
ואין לעניד לפקפק כלל בהיתרו, ולכתחלה, ואפי'
לכריאים

לבריות, אם רק עברו עליו יב"ח או לאחר מילוי ועירוי.

מיבאל ש"ס ד"ר ווינקלער
א"ס ירושלים החופ"ק וויזבארן.

סימן נא

ב"ה סיגונא.

א קשה לי בדברי מהרש"א בחידושו על המקרא (הנדפס מחדש) כמה שפי' בפ' ויאלף בפ' ואחר ילדה בת. סדר בקשה לאה מלפני ה' שהבן שבמשיה יתהפך לבטן רחל אחותה. והבן שבבטן רחל יתהפך לבטנה. והוא נגד ש"ס ערוך בברכות. על ההיא ששנינו פ' הרואה הזעק לשעבר וכו'. הינה אשתו מעוברת וכו' והקשה הש"ס ורחמי לא מהני. והא אמר ר"י מאי ואחר וכו' וכפי דברי מהרש"א מה מקשה הגמ' כי אין הנידונים שוים. כי במשנה לא נוכל לפרש כי היא דלילה ורחלי כדעת מהרש"א ז"ל. כאשר ידעה המעיין. וז"ע ומלוא לישב:

ב בתוספות קידושין (דף ל"א ע"א) בד"ה כבד וכו' ע"ש ועיין במהרש"א במש"כ, וקשה לי הן הן הדברים הנאמרים בחו' ובהקפס הראשונה עלה בדעתי לישב כי יש חילוק לדעת הגמ' מחייב לזון א"א מהחזרת הפתחים כאשר משמע הכי בלשון התו'. ברם לדעת מהרש"א יכבדו משלו והוא יחזור על הפתחים או שיחבטל ממלאכתו כדי לזון וע"י כך יצטרך לחזור על הפתחים. אמנם כד דייקת שפיר ליחא להבוא פירושא. כי שני הפירושים האלה הביאם הראש"א ז"ל בקידושין בסוף פ"א בס"י נ"א. וא"כ הי' לו למהרש"א לזיין דברי הראש"א ז"ל כדרכו בקודש"א ע"כ אמרתי לשאול את פי הגאונים יחיו מה יאמרו בכוונת מהרש"א ז"ל. ושנמ"ה:

ג ראיתי בשע"ת (בס"י ק"ד) מה שכתב רב אחר על דברי רש"א ז"ל שכתב הגאון והך מלחא גופא להניח ידו על המזוזה אין לו מקור בש"ס. וכתב עליו הר"י שליט"א שהוא סוגיא ערוכה ע"י י"א. ולי אני זכירה קלה כמות שהיא לפלא נכתב בשניי א"ך לא מלא שום סניגוריא על הגאון. והוא משני, טעמים (א) כי משם אין ראיה. כי אונקלוס הי' רוצה להכנס טמם בדברים. כדי לגיירם. ובמחשבתו עשה זאת כאשר עיני הקורא תחזינה. (ב) אפשר כי כוונת הר"י על הנישוק די מסוגיא הגמ' לא משמע שז"ך לנשק. ומירון א' עיקר. וזלע"ד:

ד שם (בס"י ק"ה) פלפלת כל שהוא. בענין

יש סדר למשנה בשני סדרים. לם' הכ"מ בהלכות רולח פ' כ"ט. מדוע לא העיר הר"י שליט"א מסוגיא בב"ק (דף ס"ט ע"ב) בחידוש הגמ' ר"י סתמא אחרינא אשכח וכו' ומקשה מסדר הש"ס על ר"י מאי חזית דאזיל בתר ההיא סתמא. ולעבד כי ההיא סתמא דלנושין. וכפי דעת מרן הכ"מ ז"ל, חזית וחזית' לדעת התו' בבבליה (ד"ב ע"ב). וז"ל היכא שיש הרתי סתמות אולין בתר במרייתא וכעת ל"ע, וכעת הי' נראה לי לחלק כי בכלן הגמ' מקשה, מוכח מעשה, וגם אנשי מעשה אשר בזה מדוקדק לשון יסוד הגמ'. ולעבד כי ההיא סתמא דלנושין ולא מקשה בפשיטות מאי חזית דאזיל בתר ההיא סתמא ולא אזיל בתר ההיא סתמא. או מאי אולמא הך סתמא מהך סתמא. ועדיין ל"ך ישוב ודוק:

הצב"י רב העדה ומו"ץ דק"ק סיגונא
מיבאל נח מנוח א"ה שווי"ל הי"ו ס"ט

סימן נב

ב"ה ראבערטשלהן (אפריקא הדרוסית).

תשובה ש"חחה א"י מכבוד הרב הגאון הנדב"ל המפורסם לתיארה בב"ר קצוי ארץ וכו' בקש"ת מו"ה אליעזר גארדאן יצ"ר אב"ד ור"ם דק"ק מע"ז. וזהו

בדבר המקרה שחקר הגאון ר' יהושע ל"ב ד"סין ז"ל בספרו תורת האהל שהביא כבודו בזה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי דיטבעו שניהם ויחלוקו ואחר אינו רוצה לישבע יוא מ"ב לאחרים ואין לו נכסים אחרים אם יגבה הב"ח ממחלה שלו אי מלי אחר הב"ח מאי איכפת לי מה שהלוא אינו רוצה לישבע והניח הדבר בל"ע. וכבודו כתב לפשוט ספיקו ורוב דברי כ' נכונים ועל איזה יש להשיב ומפני אפיסת הפנאי חקלר:

א וע"ז גוף הספק עומדי זה כולה בהעברת שבת ליד ששתי נשים מלאו מליאה וכל אחת טענה ואמרה כולה שלי ופסקתי להן שיטבעו שניהם ויחלוקו, ואחת לא רתה לישבע מפני שאמרה שלכתחלה אסור לישבע אף על האמת, ואחר כן נודע לי שיש להן בעלים. וגם פסקתי: כיון שהמליאה היא של בעלה ותיקף כשטענה כולה שלי ומן התורה היא שלה וזה בעלה בהמחלה שלה דמליאת אשה לבעלה ומאי איכפת לבעלה אם היא אינה רוצה לישבע וא"ך נפסיד לבעלה מפני שהיא אינה מקיימת תקנת חכמים לישבע.

ועוד יש לומר דאף אם תורה אחרי כן שהיא טענה

חבריהם ויאמרו עלי הוא ומאי מהני הקנה ר' יוחנן? אבל אין זה קושיא דתקנה ר' יוחנן היא היכי דאפשר שיטעם אבל היכי דאי אפשר שיטעם נשאר בלא תקנה, ועוד דהיכי דיש לו ב"ח ואין לו נכסים אחרים לא מקרקעי ולא מטלטלים לא שכיח דהא אף היכי שאין לו קרקע לא שכיח דמלוים לו דמהאי טעמא הוא מלוה דלא שכיח כמו שכתבו הראשונים דאין כותבין פרוזבול היכי דלית ל' קרקע, וא"כ היכי דלית ל' אף מטלטלים ודאי מוה דלא שכיח הוא ובמלתא דלא שכיח לא עשו רבנן תקנהא, ואף דנשים שיש להם בעלים שכיחא טובא יש לומר דלא שכיחא דאשה יתקפו טלייתיהם של חבריהם דאין להם אומץ כ"כ כמו לאנשים לתקוף טלייתם של אנשים או נשים ולומר עליהם, ועוד יש ליישב דלא לריך לתקוף שבושה מי שחייב לאחרים דכיון שהוא יודע שטלית יקח הב"ח לא יעזי העוה כזו לתקוף בגד של חבירו ולומר עליה, ואף שעי' לא יחא ליה רשע ולא ישלם בעיני חבריו (כי עיקר הטעם דקאמר הגמרא בבב' מ"ב — מ"ד דהא דאיתו מעיר מפני שמעמידו לפני בעל חובו שלא יחא ליה רשע ולא ישלם היינו שלא יחא ליה רשע בעיני חבריו אשר כן פירש המהר"ם מלובלין בבב' מ"ד וכדבריו כתב השיטה מקובלת שם בשם הר"י מיגש רבו של הרמב"ם ז"ל, ועיין בש"ך בימין ל"ז ס"ק א' שהכריח כדירון זה של המהר"ם וכן כתב הרמב"ן ז"ל) מ"מ איכא למימר דבשביל שלא יחא ליה רשע ולא ישלם בעיני חבריו לא יעזי העוה גדולה כזו לחטום בגד של חבירו ולומר עליה, וגם אשה לא חעזי העוה גדולה היכי שלא יחא שייך לה אלא לבעלה:

(המשך יבא)

המעתיק צבי זאב הירשאוויץ חופ"ק הגי'.

סימן נג

בע"ה מ'אסקיבא

בב"ש אור"ח ס' תר"ז סק"א, הקשה דברי הטור אהדדי דבסוף דבריו משמע שריך לפרט וכו' ובדישא כתב שאל לפרט וכו' וגם בגמרא וכו' וקשה וכו' ואפי' דמית' קרא וכו' ע"ש. הנה אחר אריכות דבריו במח"ב הס' דמוקדס, ולפענ"ד נראה דהטור סובר דלכ"ס אס' ראה לפרט דהיינו בידו כמ"ש הגמ' וכו' בב"י לתרן דברי הטור דסובר כן. וא"כ הרי"ן גיאת מ"ר"י במו' שרולה לפרט, דעכ"פ לא יאמר שקר, ובש"ס דפ"ו נמי מוכח כן דחמלה פליגי בעניות שהחזיק יו"כ

טענה שקר והמליצה היא של חברתה אינה נאמנת לחוב בהודאתה לבעלה, ואפילו היכי דמייב לאחרים אינו נאמן בהודאתו לחוב לאחרים אף שנוף החפץ הוא שלו מפני שהוא מפסיד לבעל חובו וכש"כ הכא שנוף החפץ נעשה של בעלה ואין לה שום שייכות בהחפץ, ורק מטעם עדות טובל לומר דמהני הודאתה הא אין אשה נאמנת להעיד על של בעלה בין לזכות בין לחובה הן מזה שהיא אשה הן מזה קורבה דבחור' סימן ל"ט סעיף א' מבוחר דהיכא דחב לאחרים ואמר על חפץ שבידו שהוא של אחרים אינו נאמן דהוי מני במקום חזקה כמו שפסק שם הרמ"א, ואף דהרמ"א הביא שם דיש חולקים היכי דיש לו מנו הא הש"ך העלה דאין כאן מחלוקת כלל, מיהו זה ודאי היכי דליכא מנו כ"ע מודים שאינו נאמן, ועי' בש"ך (שהוכיח דמשיבות הרי"ף שכתב שנאמן הוא משושבת) וא"כ כנ"ד כיון שהמחלה של האשה הוזהר היא תחת ידה א"כ אינה נאמנת לומר שהיא של חברתה דחזקה מה שהוא תחת יד האדם הוא שלו, דהא אחרין (בב"מ ד' ג') אין סהדי דמאי דתפס הוא דידיה הוא מהאי טעמא דחזקה מה שנמצא בידו הוא שלו, וכיון שטענה כולה שלי ומן החורה אין סהדי שהיא שלה וזהו בחזקתה ונעשית חיבך של בעלה מזה תקנת חכמים דמליאת אשה לבעלה, א"כ שוב אינה נאמנת בהודאתה לחוב לבעלה ואינה נאמנת אף להי' חולקים לפי דעת הרמ"א דהכא ליכא מנו דאיתחזק בב"ד משטענה כולה שלי ועוד אפילו נימא דמן החורה נאמן בהודאתו אף היכי דחב לאחרים כדמשמע בתוס' (בב"מ ד' ע"ב ד"ה אין) דדוקא תפס דעדיין הוא בעל דין לחייב את עלמו והודאת בע"ד כמאה עדים דמי, אבל הכא גבי אשה כבר נעשית המליצה של בעלה ואין לה שום שייכות בהמליצה ואינה נקראת בעלת דין כלל ואחירתה שאומרת שהיא של חברתה אינו מטעם הודאת בע"ד רק בתור עדות ואין עדות לאשה וכש"כ לבעלה:

(ב) **ורפ"י** זה יאל לנו דין חדש דאשה שיש לה בעל או היכי דהוא חייב לאחרים אין לריכים לישבע, דהא אף אם יודו לאחר שטענו בב"ד כולה שלי דהאק עם שכנגדו אינם נאמנים ושי"ך המחלה לבעלה וב"ח גובה ממנה א"כ השבושה היא בתוס' בלא שום טענה, דהא דנותנים שבושה לאדם הוא כדי שיוודה שהלך עם שכנגדו ויקח את שלו, אבל הכא דבין יושבע ובין לא יושבע ויודה שהלך עם שכנגדו גובה הב"ח ושי"ך המחלה לבעלה. שבושה השבע ומרתא תהא:

(ג) **וי"ש** להקשות דא"כ היכי דיש לו ב"ח ואשה שיש לה בעל יהיו חוקפים טלייתיהם של

י"ב העבר, ואח"כ פליגי אי יפרט. ומלבד שסמרי וז"ל, עוד ק' להשיך ה' לריך לשנות הפלוגתא, דמי יפרט תחלה, ואח"כ אי יסנה, אלא ע"כ דכ"ע מודים דבא"ס דו"ה יפרט, ולשנות בשנה הב' פליגי, ואח"כ פליגי אי חוב בדבר לפרט וזהו שאמרו ולריך לפרט וכו' דפלוגתא אי לריך בהנחה, או דא"ל, והוי רק רשות, ומה שהוקשו מקרא דאלהי זהב, ועיין טו"ז ס"ק ב' שהקשה מאי פריך דהא רשות היא, לפ"ד בודאי כל כמה דלא ידעינן לדרוש הקרא בענין אחר לא אמרינן דמה שכתבה, מורה היא להורות לן רשות, דכל הכתוב בתורה הוא חוב גמור. דומיא למ"ש הפוסקים ביו"ד סי' פ"א הבא"ס בספרי מנחת אפרים על המשבולת סק"א, וגם בפאת שדה מערב' ד' כלל ה', וסב מלאתי בחידושי הרמב"ן בדלוריי"ת לא מפליג — רחמנא בין לכתחילה לדיעבד ע"ש על ש"ס ד' כ"ז, (כן מפורש להדיא בתוס' גיטין דף ג' ע"ב, הגה"ה), וכן מלאתי באשכול ה"ש סי' יו"ד. ע"כ לא תרצו דהקרא לרשות, ורע"ק תירץ שאמר משה להקב"ה, אי"כ שפיר דליתו חוב, אמנם רשות גם הוא מורה, (ועיין בלח"מ פ"ב מה"מ כתב בשם הירושלמי דר"ע אמר אינו לריך משמע דעכ"פ רשות לפרט ע"ש), ובה עלה דברי הפוסקים בלי דוחק.

אפרים סטאגיס לאווסקא חו"פ הג"ע

סימן נד

ב"ה קאמאווקא

(א) **בשבת** דף קל"ב ביום אפילו בשבת. וכתב שם רש"י ז"ל וז"ל ולר' אליעזר דאפקיה למוכסרין מילה עלמה הלכה היא. וקשה לי למה לרש"י ז"ל לומר דמילה עלמה הלכה היא. איך נעלם מעיניו הקדושים מביטתא מפורשת. דכן איתא במבילתא (פ' כי תשא פרשה א' הלכה י') על פסוק ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם דר"א סובר לעשות את השבת דבר שהבדירה ברותה לו וא"ו. וזו מילה הלא מפורש דר"א נסיק דמילה דוחה את השבת מפסוק הנ"ל מלעשות את השבת אי"כ אייתר לו לר"א ביום למוכסרין שדוחה שבת ולמה לר' לרש"י לומר דמילה לר"א הלכה היא:

(ב) **בע"ז** (פרק א' מ"ב) ר' ישמעאל אומר שלשה ימים לפניהם ושלשה ימים לאחריהם אסור ותכמים אומרים בפני אידיון אסור. אחר אידיון מותר וכתב שם התפארת ישראל בלין ו' וז"ל הא אידיון גופיהו אסור ולח"כ שרי טביל וקשה לי הלא הוא נגד הגמרא דף ו' ע"ב

דלכל התירוצים שמחזיקין שם בגמרא על תקושיא חכמים היינו ח"כ. כושר הח"כ לאידיון עלמן אסור וא"כ מאי כתב התפא"י ואידיון עלמן שרי לח"כ ואי אפשר לומר דהתפא"י מפרש לאוקימתא הגמרא דמחזיקין הן בלא אידיון אי"כ בינייהו תנא קמא סבר הן בלא אידיון היינו אידיון מותר לח"כ ולא כפירוש רש"י דהן בלא אידיון דקאמר הח"כ היינו על המנין. דשלשה ימים לבד לאידיון לאידיון אי"כ מן החשבון ולהתפא"י דאח"כ אידיון מותר אי"כ הלא יליכא בארעא וגו"ר א"כ שמיא דלפני אידיון אסור מושם אידיון ואידיון עלמן מותר: (ג) **בחיודושי** מהר"ן בעירובין דף פ"א ע"א הביא דעה הגאון בעל בית יעקב בד"ץ אחרוג שניטל פטמתו דמהני להיות נחשב שלם ע"י חיבור במחט. (ואין הס' בית יעקב חח"י לציין בו) ולדעתי נעלם מומט תוספתא מפורשת בעוקלין פרק א' הלכה ד' וכן מובא התוספתא בנזכים דף ק"ה ע"ב בתוספות ד"ה חיבורי דאחרוג שנפרץ ותכמו בכוס או בקיסם אינו חיבור שאין חיבורי אדם חיבור הלא מפורש דליתו חיבור: יצחק יעקב תורק אבר"ק הג"ע

סימן נה

ב"ה ונאריצא

בשע"ת (ח"ו סי' ק"ח א"ו) הביא מהר"ו דאפי' אם רוצה להחמיר ע"ש לסופין לא טוב לעשות כן שנראה כחולל במחמיר הכ' שומר מצוה כו' לבאורה קשה ע"ז מהא דב' הרא"ש פ' ע"ס סימן כ"ג ד"ה חזנו. שטובל ראשון שאינו לחיוב לא השו חכמים אם יאכל בלא תרומה אבל טובול שני של מצוה הזהירו חכמים שלא יהי' בהמצוה חשש סכנה. ואדרבא דים לומר בתלמוד לעשותה בלי חשש סכנה וע' ביו"ד סי' ק"ב ברמ"א ובמקום שהשומן ח"ס לאכול אסור להדליקו כנה"כ משום הקרובה נא לפתחך ונפ"ז שם דלית כו' ס' וז"ל דלכתחילה כל שאפשר לו לעשותו בלי סכנה ל"ס להחיר לעשות המצוה בסכנה ואדרבה דים לומר טפי בדבר של מצוה שהי' הכל חתוקין לסעודה בלא חשש סכנה ולכן האריכו תרומה למרור ול"א שומר מצוה. לרבנן במת' בע"ס א"ך בדיעבד מחולין יותר. בדבר של מצוה כי בזיון לשפוך דבר של מצוה ולא מצינו שום פוסק להשמיטנו דמי שאין לו תרומה לא יאכל מרור וע' בפת"ס סי' קפ"ז בשם השב"ת יעקב וכו' רע"א שומר דיעבד כשעבר נכתב אפי' שלא במקום מצוה וע' בפת"ס סי' של"ט להאחרים ומחמירים. אם ביטלו על שבת ממים הל"י אין לאסור בדיעבד דשומר מצוה לא ידע דבר רע כמו דמקשינן בגמרא פסחים ק"ט על המחמיר ולא יפחיתו לו מארבעה היכי מתקני רבנן מידי דאחי בה לודי סכנה והיוני אפי' לענין והורה לכתחלה ואף שם נגד ד' גאולות אפ"ה היה להם להוסיף כו' ולקחתי אח"כ בירוש' נעויה. וכשפטים גדולים יוכל לחלק לחרי כוונות שהיו חמשה ע' ברא"ש ר"ה פ' ד' סימן ג' ע"כ נראה שיש להקל בזה וכן בשם אריה מתיב בדיעבד והח"ל ג"כ מתיר בדיעבד:

אברהם פריזבאן חו"פ הג"ע

הגדולות בתורת כשר. ואחרים שבקאים ויודעים להכריז
בין שטא לטחור. הנה פעולם לא שפעת פנה בזה כי
ניקור צריך בקי בסבואר בש"ע. ועכ"פ אם אי"א לבטל
הפנה עכ"פ מוכרח להביא איזה סנקר בקי שיכחין את
הקצבים לראות אם בקיאים בסוב בזה. ואם ח"ו לא ידעו
או ודאי יחיה אסור בה' לעיני הבלים בדין שוב שלא נטל
קבלה ונמצא שאינו בקי בסבואר בתבואת סיא. והרברים
ש"שטין ואין סקוס דהארץ ולמדלר בזה:

והנני יודיע דושי"ת כדושי"ת. הק' מאיר אריק
האבדיק הגיד:

ובן השיב לי הנאמן האדיר מוה' יוסף ראיון שלי"א אבדיק
דרוינסק בארצות גויל. ובקראות נפלאה כדרכו בקדש
דאין הטבח נאמן ע"ז ולא שייך בזה רוב מליון וזרע ע"ז
מנקר בקי:

אכן לאשר מכה ישנה היא וקשה לפרש ה"ז ממנהגם
וכבר שבעתי מרומים ע"ז זה. וכאשר שהדבר נוגע
לדברים ולדורות עולם. ושפעת כי בגלגלית המנהג כן
בהרבה עיירות גדולות. לזאת הגוי בזה להקריב דברי לפני
דבותינו הגאונים גדולי הדור הבני השע"ח שלי"א לדעת
מה יענו ע"ז. ובקשתי שטובה לפניכם בזה כי אל נא
תמנעו שוככם מהני להשיב לי דבר אחת אם כן ואל כה;

מנחם מענדל וויינגארט
דושי"צ דפה ראדום.

סימן נו

בתובות (ד' כ"ט ע"ב) מאי זנייהו מתורת ונתינה.
ולר"ע דלקח' בח"ל אי"ב אלמנה לב"י. והקשו
בתי' אחי' לא לא"ב שוטף דלית בה הוי' לב"י. ונראה
ליושב לפענ"ד דהנה יש להקשות לר"ל דס"ל חמ"ס ספורין
מתשלומין למה הוצרך דש"מ למעט ח"ל חמ"ס ח"ל מסע
חמ"ס ודוחק לומר דס"ל כר"מ דלוקה ומשלם דברי כתבו
חמ"ס לקמן (ד' ל"ב) דמשמע מה"ל דלוקה שום חמ"ס דסבר
לוקה ומשלם אלא ר"מ לבד בשלמה הא דמוקי ר"ל לחסיה
דאי"ב כר"מ לקמן (ד' ל"ג ע"ב) משום דסמ"ח ר"מ אבל
לומר דרשכ"מ ס"ל כר"מ הוא דוחק גדול:

וגר"א ליישב דר"ל דר"ל ס"ל דמלקות לזה ומחון לזה חייב
והבא מלקות עביר האשה הוא וקנס משלם לאב"י
ולשעת רש"י ז"ל בסנהדרין (ד' מ') חשיב כה"ז מלקות
לזה ומחון לזה ע"ש והא דלא חשני ר"ל על המתניתין דאי"ב
כן דאי"ב אחאי קמני כסיפא הבא על בתי פסור וע"כ ז"ל
דמיידי בנחארכה ונתגדלה דקנסה לעמיה כדס"ל לר"ע
לקמן (ד' ל"ה) אי"ב קשה רישא וק"ל אך אכתי קשה הא
דקאמר אי"ב אלמנה לב"י הא אלמנה קנסה לעמיה כמו
נחארכה ונתגרשה:

אמנם יש להעיר לפענ"ד כיון דכל הענין דקנס נאמרה
בענינה דוקא להנך תנאים דסוברין דקנסה אין לה
קנס י"ל דקרא דאשר לה אורסה דאשטעין דנחארכה
ונתגרשה קנסה לעמיה קאי ג"כ על נערה דוקא דהיינו
שהיתה ארוסה בעת נעוריה ואח"כ נתגרשה אבל כשתגרשה
בעודה קנסה לאב"י דשאלמא כשהיתה נערה בעודה
ארוסה אי"ב פעל האירוסין להוציאה מרשות אב"י עכ"פ
לענין הפרת נדרים מהני ג"כ לקנס דקנסה לעמיה ח"ף
לענין הפרת נדרים כשמת הכעל בתרופה נשות לאב לענין
קנס גלי קרא דאיה חזרת שוב לרשות אב"י אבל כשתגרשה
בנעורה קנסה אי"ב לא פעל האירוסין להוציאה מרשות אב"י
לשום דבר לענין קנס ג"כ להוציאה מרשות אב"י ועדיין
קנסה

סימן נו

שאלה רבנים.

כמה ובהרבה מערי הגליל המנהג בין ה"ז לקלף השומן
וההלך מהאחרונים מבחון מן האלה עד הלעות
הגדולות מדקות ומנפות. ומוכרים בתורת שומן כשר.
ומהם שמקרים זאת מעתה ומתה שא"י כלל איך ומה
לנקר. ומנקר מונוהה מאחרונים אין כפה ונערי הגליל. רק
כפה יש מנקר היודע לנקר הלך הפנים והאחרונים אי"י
לנקר כי לא למד זאת מעודו. ואומר כי בכל המקומות
שראה ושהיה נמכר כ"ז בתורת הלך. כי הניקור שם קשה
מאל והנשאר כשר הוא מעט ואין כדאי לנקר כי יא' שכרם
בהפסדם. ובכנשים אי"א להכיר כלל זולת למנקר מומחה
מהאחרונים אי"ד המנקר. וה"ז אחרים כי הם יודעים
להכיר בין הטמא ובין הטהור. וכן הנהגו מעולם. ילמדו
רבותי מה לעשות להלאה. ומשם הכלים שבמקומות האלו.
והנה כע"א כשר שא"י אם יודע ה' ניקור אם זה מקרי
אחזקת איסורא הוא מחלוקת ה"ז והנקה"כ כיו"ד סימן
קכ"ז. ומשם כידו ככר כתב הש"ס ע"ז דזה לא חשיב כידו.
כיון דלאו מסיפקין על החתיכה ההוא שמה הוא חלב. וכבר
נכונה מאל וכו' בחס' נסיון (ד"ג) דשכן לניקור ע"ס
וכמור"מ ב"ף. ומשם בעלים העליתי בחדו' לסו' דט"א
נאמן באיסורין דסכר דבעלים מהני רק לאסור דאדם יכול
לאסור את שלו. והוא כמו הסכר דכידו. וא"ש בזה דעת
הרא"ש בניסיון (דף נ"ד) דכידו כמו בעלים. ובר"פ האשה
רבה אומר אי' דידיה משום דכידו. וכבר נתקשו בזה
הגרע"א ז"ל ובני' רש"א כיו"ד שם ולהאמור אי"ש. גם מיושב
בזה הא דאשה נאמנה לומר שראתה מחמת שמעיה. והוא
מכנס בעלים. והא דליק' ע"א נאמן באיסורין מוספיה לה
משום דלהתיר לא מהני הסכר דבעלים. ומוכרחין אנו
לומר ע"כ בסכרת ה"ז כיו"ד שם דזה לא חשיב איתחזק
איסורא כהאי חתיכה. דהוי רק בחתיכה משתי חתיכות
דנאמן העד לומר זה היתר וזה איסור כמש"כ הרמ"א
כיו"ד שם. או מעט דרוב מליון אלא ניקור מומחה הם.
אבל הקצבים שבזמננו ודאי דאין נאמנים ע"ז כיון דהניקור
שם קשה מאל. כה"ס המדברי בחולין ר"פ ניד הנשה בשם
היראים. ונס הא עכ"פ בעי שיהי' אדם כשר ומוחק
בכשרות כמבואר בשו"ע סי' ס"ה בשם הרמב"ם. ועיין
ב"ה (ד"ד ע"ב) דאמר שאני בי מר כמול דאיכא פריזותא
דעבדי. כפרט נבי ה"ז דאיכא תרה. וכדלוי אין נאמנים
בדבר שיש בו טורה. ונס בחתיכה הכתי חתיכות דאפשר
לברר איסורו פרש"י ז"ל ע"י בקי. וא"כ צריך לרע עכ"פ
שהוא בקי ולא לאסור הדבר לקלי הדעת כאלה. ופי' בנ"ב
יוד' סי' ל"א ע"ד הכשר שבין נלע י"ב ללע י"ב דאין
ה"ז נאמנים עליו. וההתם יוד' סי' ס"ה חולק עליו משום
דשם לא חמור כ"כ והוא ניקור קל. משא"כ כניד ודאי הכל
מודים דאין לסמוך על דבריהם עד ביהביר ע"י מומחה.

כלש"ה:

יוא"ה אשר השיב לי בזה האופן הנ"ל סו"ה מאיר אריק
שדו"א אבדיק יוא"ה וויטק בשם מנחת פתים:

ב"ה יום ה' ט"ו שבט הרע"ג יוא"ה וויטק.

שוכט"ס לכבוד הרב הה"ג החריף ובקי

בכל חורי תורה סו"ה מנחם מענדל' סו"צ

דק' ראדום.

יקרתו הגיעני. וע"ד הניקור אשר הפנה בכה"ס
שהקצבים מוכרין השומן מן האלו עד הלעות

הוספה לשערי תורה חלק ז קונטרס ה

כמו שיש לו בנים א"כ חוזר וניער האוסר כרת ואכמ"ל ו
ובשחרצית הדברים לפני ידידי הרב הגדול מו"ה חיים
כ"י שחי' אבד"ק לענטשין דאס להרש ולומר
לעולם הא דאמרי' שם בחולין דאס הי' הנשין בבית
אסורים אין אפיטורפוס לעריות. אין הכוונה דזה היו
כודאי וינתה. רק דרוב צעילות אחר העל. נחבטל ע"ז.
וסברא הוא רק לדחות דברי המקשן דרנא לאחר לעולם
לא אוליין בחר רוב והכא היו וודאי כגון שחבשוה לכן
מחרז דכודאי בלאו הכי לא היו אבל הרוב יכול להיות
דנשאר רק הוא רנא לאחר דלא אוליין בחר רוב. אבל
הכא בכחו מתנוססו יכולין לאחר כגון שחבשוה ולא נדחה
דאין אפיטורפוס. כיוון דבעלמא אוליין בחר רוב. והכא
אחר דנא לאחר דלא אוליין. א"כ שפיר נחבשוה היו רוב.
ולכאורה היא סברה איה אף יא עוד לדבר כיון דהונח
ליסוד דאין בעל כלל א"כ אפי' רוב ליכא.
אברהם פנצינער ואראמב (פ"ד ראב"א).

סימן נט

נפתקתי לשיטת רש"י ז"ל בכ"מ דקנין הנכסה צריך ג'
ספחים דנפקא מתורת לבד. אך יהי' הדין
אם יחזרו לו חפץ שמונח למעלה מנ' ספחים. אם יכול
לקנותו בפחות מנ' טפחים אפי' בהנחת ספה אחד. כמו
לר"ת. כיון דכל העשם הוא רק סוף מתורת לבד. ואם
יאל בזה שמונח למעלה יכול לקנות גם בפחות. וגרסה
לחדש דמהני וקנה גם בפחות ודאיה מכתובות (ל"א ע"א)
במס' שם ד"ה הנכסה צריך הוצאה דהקשו שם לשיטת ר"ת
דקנין מהני בפחות מנ' אבל עקירה צריך ג' לענין שבת
דפחות מנ' בלבד דמי וא"כ הקנין קורס לעקירה. ותימך
שם הרשב"א דבכל ענין משמע גוגב כים אפילו מונח על
גבי מקל שהוא גבוה ג' טפחים שאז כל הקנין והעקירה
בכ"א ע"כ. ואמרי' לשיטת רש"י דגם בקנין צריך ג' דלא
יהא לבד. ג"כ דין כן באם מונח על מקל או על ד"א
שהוא גבוה ג'. דיקנה גם בפחות מנ'. ונחא בזה מה
שלאכאורה קשה דבקידושין (דף כ"ה ע"ב) מירץ שם הנמ'
על ר"ש לחד מירוצא דמביא ד' כלים ומניהן חתת רגליו
ע"ש. וקשה דכליו של אדם דקונה לו הוא מעטס חזר כן
אמרי' בכ"מ. וא"כ איך יקנה לו כאן כל הבהמה דהיינו
גופה בשום מקום דיקנה חליה הב' משום דחליה הא' מונח
בחזר ובמה קנה גופה:

ר"פ פ"ש א"ש דהנה ע"ש במס' (כ"ו ע"א) גר"ה חבילו
זמורות הרגשו דלמלאי בכלים לא קנה מדין הנכסה
דא ממיאל מונסה. משום דסתמיהו אין בעובין ג' טפחים
ע"ש. ולפ"ז נחא דא בלחם גוכל לומר דקנה הבהמה מז'
הנכסה כקוסות המום' ועל קנין גופה לא שיק מירוצא דהא
אמרי' בב"ק דמכרסיה לארעא הוה גשה טפחים ולעולם
ליכא לבד. רק מזל קנין לחד מהני בפחות דכדוכתבו
לעיל. וקנה הרגלים מעטס כלים. דהנכסה לא מהני בהם.
והגוף נקנה ממילא מזל הנכסה. דכלים לא מהני בהם.
ומיושב בזה גם קוסית המום' שם בזה דאמרו דהיו מני
לחדמי דאמר ליה המוכר יקנה לך כליו דכהא לכ"ע קנה
לוקח ע"ש. ונבול לומר דאם דאם יאמר לו דכליו יקנה לך
יוכל היות שיקפיד דוקא בכלים גדולים יקנה כל הבהמה
אבל לא היות מזל הנכסה כג"ל ולא יהיה לבד"ע דהא
פליגי תנאי בב"ב אם אמר ליה לך משוך ועשה קנין אחר
אם קפיד אי לאו. וב"ב פקן יוכל היות שיקפיד. אך יא
להלן

קנסה לאבי' וסברא נכונה הוא לפענ"ד ולפ"ז י"ל דאלמנה
לכ"ג מיורי שנאמר חלה בעודה קטנה דקנסה לאבי' ולפ"ז
מיושב קוסיות ח"י הנ"ל דסוטה ע"כ שנתגרשה כשהיתה
נערה דבעודה קטנה אינה נאסרת דפחיו קטנה אונס הוא.
א"כ קנסה לעמנה דהיי היתה ארוסה בנערותה א"כ ח"ל
מעטס חמ"ס. וכו' י"ל קוסיות המום' כד"ה אי לאפיקי
מרים דהקשו דתפסוק דר' ישבב טעמא דנפשיה קאמר
למ"ד הכא על צרת חלוצה אחיו בעשה. וחוכן קוסיותם
הוא על הנמ' דקאמר סתמא הניחא משמע דלכ"ע מספקא
לוי והרי לר"י דס"ל בעשה ע"כ ר' ישבב טעמא דנפשי'
קאמר עיין במהרש"א ז"ל ולפ"ז מיושב דכל השקליא ופריא
דסוטה זו אליבא דר"ל אלא דלר"י דס"ל חמ"ס חייבין
בחסלומוין אין צורך לאוקמי בחייבי עשה ד"ל דל"ב סוטה
ובין דכל דסוטה אלא אליבא דר"ל שפיר קאמר הניחא
דר"ל ס"ל בינמות (ד' י"א) דהבא על צרת חלוצה אחיו חייב
כרת א"כ שפיר י"ל דר' ישבב לאפיקי מר"מ קאמי ודו"ק:
שמואל יוסף ראזינפארב שורדאוצי.

סימן נח

בשע"ת (חלק ו' סי' כ"ה) כתב כמ"ה למדן קוסית
העולם איך משכחת דיהייב על כחו מתנוססו
ניחוס דילמא לאו אבי' הוא ומירץ דמשכחת לה לשיטת
הרמב"ם דמלך מותר בפלגס ופלגס כלל קדושין והיו כמו
בחו מתנוססו. ע"ש:

הנה לדעתי נסתר מירוצו מכמה טעמים כאשר אבאר
(א) חזק דמה יענה לשיטת רש"י דפלגס הוא בקידושין
בלא כתובה. בחו מתנוססו היבא משכחת לה. ואפי'
להרמב"ם הרי שוטה ה' המניד בפרק א' מהל' אישות
דגם הוא ס"ל דפלגס בקידושין בלא כתובה. והגם דהב"מ
דזה א"ת דכדכיו דבדאי שיש בה משא אבל לא ודא בלחזרונס
כמה קוסיות ובנינים כמו דמיס נכנו על יסוד דברי הר'
המניד. (ב) מנמ' סנהדרין (דף ע"ו) ומכל המקומות נראה
למענין דהא' בחו מתנוססו היו גולדה באיסור לכן השכל
אפשר נותן דלא ילדה עליה כיון דעיקר הוויית להיות בחו
היו באיסור וגם ה' אפשר לתאזא טעם להיתר ע"ש דדדי
התורה לכן בא הלימוד לאיסור אבל בפלגס אפי' דלא ע"י
קידושין התורה התירוה ואיה הו"א יהי' דאין לו מיתה
אם בא עלי' (ג) ובדרך הירוד עלה ברעיוני לדחות תי'
כ"ה דהנה במסנה ריש יבמות חמס עשרה נשים פוטרות
קאשיב בחו ובת אשתו לכן מפרש רש"י דהא' בחו היו
מתנוססו. ואפי' המום' דהקשו על רש"י מפרשם דקאי
כין מן האונסין בין מן הנשואין. א"כ אם נאמר כדכדכיו
דבחו מתנוססו הוא רק בפלגס של חלק. משתה למ"ל
למיתני דפטורי משום ערוה הא בלא"ה דינא מפורש בסנהדרין
(דף י"ח ע"א) דמלך לא חולץ ולא חולצין לאשתו. והא'
דלא חולץ הוא איסורא דאורייתא כמבאר שם שום תשים
עליך שחא אומתו עליך ואפי' לדבר מזה אין לו
למחול על כבודו. ואפשר דנאמר דזהו רק איסור עשה אבל
הכא הא מיירי מאיסור כרת. ראשית דלמ"ל מעטס דפוטרות
הגרה הלא הו' יותר רבוחא דהגרה גופה הוא באיסור
מעטס שום תשים עליך מלך ובגרה יא מחלוקת בדרשה
לגזור. ובאשר נראה להעתיק יותר נראה דמלך אם יקנה
ג"כ יהי' לו כרת דבאמת אשת אח שלא במקום תאזה הוא
בכרת. רק כיון דהתורה נותנת לו ליבס אמרי' דע"ד ל"ת
אבל במלך כיון דאסור לו ליקח יהי' מאיזה טעם שיהי'
אבל ע"ש המזה אשר התורה דתתה הכרת אזהא לה והיו

כרת ושננתו חסאט, וקשה אחרי אחריו (פ"ז)
דגם בחלוקת של ר' יהושע וכלן יס דין ז"ל, וזכה
קוביא וז' אחריו דלוי זה מכריו להרמז'ם לחדש אה
הדיו דגם בגורו מן הגורות בדבר שיש בו דין כרת וחסאט
דיינינו להחלק משום ז"ל, ועכ"פ יס לדון מחלוקת ר'
יהושע ורבנן כמו בגורו שגורו בדבר שיש בזהו כרת
ושננתו חסאט שאינה קבוע, ולפי זה יס לנו שיש בנמרא
(פנהדרין פ"ז), דגם אם הו"מ חולק רק על גורו בדבר
שיש בזהו כרת כו' חייב משום ז"ל:

אך מקור זה אינו מוכרח כלל, ובאמת לא צריכין למימר
כן, דשפיר יכולים אהנו לתרץ קוביא חטוי'ם כחורו
של הנהגת המ"ל שם בסוף פרק ד' מהלכות שומאח ארעט,
דנטי דבשכיל שומאח זו עמיה אינו חייב כרת הנכנס
למקדש, מכל מקום הוא דין המביא את ידו לנגול למחלוקת
בדבר שזדונו מיתת כ"ד ושננתו חסאט, דאם נגט בכרת
של תרומה לפי האומר שחא אינו נאכל ויש נ"מ בחלוקתם
לענין קדושין אם קידש בכרת זה את האשה, לפי האומר
שחא אינה מקודשת ואין בה איסור, ולפי האומר שהוא
מקודשת ויש עליה חומר אשת איש:

לכן אומה לכר שית הרמז'ם בדיוי ז"ל באופן אחר,
אולי חשלה בידי להראות מקור נאמן לפסקי הרמז'ם
בזה, הנה בסוף פ"ד מהלכות ממרים מביא הרמז'ם דאם
זקן ממרא חולק על כ"ד הגדול, בדיו לולב או זניית או
שופר זה אומר כשר וזה אומר פסול אין הו"מ חייב מיתה
דלא נעשה ז"ל אלא אם כן חלק בדבר שיש בזהו כרת
או מיתת כ"ד ושננתו חסאט או שמתקף מוראחו על
ידי נגול דין מיתה או כרת במיזד וחסאט באונג, ודין
זה הוא נמרא ערוכה בסנהדרין (דפ"ח), ובמ"מ בהלכות
אישות פרק ה' מתקשה על דין זה, הא אכתי מתנגל
נ"מ מתחלקת לענין קדושין, דאם זה מכר בחוקת כרת
את השופר והלולב והזניית שהיון והכ"ד חולקין, ובהדיות
שקבל קדש בהם אשה, דלוי לפי דעת המתקדש המכירה
קיימת והכסף הם של מוכר ומקודשת, ולפי דעת הפוסל
היו מתק בל דהא מתק פטות היא והמון שקבל המוכר הן
גול והמקדש בגול אינה מקודשת, ומתוך המ"ל אלא ש"מ
דגם אם אחריו המתק בשל לא היו הממון גול ומקדשים
בהם אשה, עד כאן תורף דעמו של המ"ל עיי"ל, אך אם
נענין היסב נראה לדפילו אם נומא כהנחתו של המ"ל
דכמתק פטות לא היו הדמים שקיבל המוכר גול, נ"כ לא
תירץ כלום וקושיות במקומה עומדת, דהא אכתי יש נ"מ
לענין קדושין כאם חסם הלוקח ממון מהמוכר, דלפי האומר
פסול הא בדיו חסם דהמוכר מחויב להחזיר לו דמי המתק
מפני שהמתק בשל, ואם הלוקח קדש אשה בהדמים שחפס
היא מקודשת, ולפי האומר כשר, הא המתק קיים ומה
שחפס הלוקח גול הם בירו ואם קדש בהם אינה מקודשת:
והנה ראיתי כפ' יד המלך הלכות אישות פ"ה הג"ל
דגם כן הקשה על האי דיוא דלוי דין ז"ל
במחלוקת שופר לולב וזניית, אבל באופן אחר, וזה הוא
אופן קשיותו, הא גם מחלוקת שופר וזולב מתנגל
מיתת כ"ד במיזד וחסאט באונג, למשל אחד קידש אשה
בהשופר והלולב שהו"מ והכ"ד חולקין ומלד עמיה אינם
שום פרישה רק מזד מלזון, הלא אז לפי האומר כשר
שזה פרישה וחסאט ולפי האומר פסול אינה שומאח
ואינה מקודשת, ומתוך דיון דמלות לאו ליהנות ניתנו,
לא חשבו השופר והלולב שהם כשרים למזנות שום כעס
פרופה, לכן אין לומר דהדיו כשר עושה מוחם ש"פ בעלם זה
בהם דין קדושין, אמת אם מקדש אשה באומר וזולב זה
שהם שום פרישה רק בכביל מזנות היא מקודשת, אבל
הקדושין

להלך קאז דלא פליגי רק היבא דבעט המעשה היו שינוי
אבל כאן לא היו שינוי רק בכונת הקטין דלא יהי' קטירה
לכ"ע, ואינו מוכרח, אך בפשוט י"ל דבאמת קונה כאן גם
הנוף מלד כלים, דכיון דעלם הדבר אשר כל הנהגה עומדת
עליו קונה מעטם כלים, ממילא קונה גם כל הנוף השומדת
על הרגלים, דהא עליהם עומדת כל הנהגה למעלה, וראי'
לסכרתי בפילא, מקופא דחשטא, דליחתא שם (כ"ו ע"ג) ראי'
דלא בפיון אגב מקרקע כ"ש, ומלחי דלמא דענין זה
חשט, עד דמסיק דחלי בה מרגינחא דשויה אלפא ווי,
ולכאורה אחאי לא משגי מיד דהמרגינחא מונח על הקרקע
כ"ש ולמה צריך לחמם כלל, ועכ"ל י"ל דהמרגינחא רחב
קמא יותר מהקרקע כ"ש ולא יוכל לקנות אג"ק, אבל כיון
דחלה כחמם והחמם מחוב בקב"ש אף שרחב קמא יותר לא
איכפת לן כיון דעלם הדבר אשר המרגינחא מונחת עליו
קונה דהיינו החמם וממילא קונה גם המרגינחא הרחב
יותר כנ"ל, כנלענ"ד:

אפרים מרדכי בר' חיים שלמה שטיינבערג
אסטראלענקא.

סימן ט

הרמז'ם פ"ד מהלכות ממרים הלכה א' פסק דהוקן
ממרא חייב אם חלק על כ"ד הגדול בדבר
שחייבין על זדונו כרת ושננתו חסאט, בין שהי' הם האוסרים
והוא המתיר, ובין שהיה הוא האוסר והם המתירים, ועל
זה מעיר הרמז'ם דפסק בר' יאשי' דאמר משמי' דעירא דעל
ז"מ לא הודו לו כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל, הלכך
בכל גומא נעשה ז"מ עכ"ל, וסברה זו קלושא היא לפי
דעמי, דאפשר לפרש דברי ר' יאשי' דלא הודו ליה היבא
דהו"מ היה המיקל, אבל לא להוסיף בשכיל זה מיוכים
חדשים על הו"מ, ובאמת הו"מ ד"ה ורשכ"ל כו' (סנהדרין
פ"ז) סברי דהו"מ אינו חייב עד שהי' מיקל בדבר שזדונו
כרת או מיתת כ"ד ושננתו חסאט, אבל אם הוא מחמיר
אינו ירד למיתה משום ז"מ:

עוד פסק הרמז'ם שם דגם אם הוקן חלק על כ"ד הגדול
בגורו מן הגורות שגורו בדבר שיש בשננתו חסאט
וזדונו כרת דחייב מיתה משום ז"ל, והרמז'ם מעיר על
דין זה, וז"ל, "נראה ש"א זה לא נרבו מהא דלמך רב כהנא
היא אומר כן הוא בעיני והם אומרים כן הוא בעינינו"
כו' עכ"ל, גם סברא זו לפי דעמי אין בה כדי להיון כי
אפשר לפרש דברי רב כהנא הוא אומר כן הוא בעיני
הדין מורה בדבר שיש בו כרת והם אומרים כן הוא בעינינו
הדין מורה, ובאמת הרמז'ם ועוד רבים כוחי' סבירא להו
דהו"מ אינו חייב עד שחלק בעלם הדין שזדונו כרת כו'
או שחייב לדון כרת ושננתו חסאט על ידי נגול, אך אם
חולק בגורו של דין כרת לא נעשה בשכיל כן ז"מ:
ולכאורה אחריו מקור להאי דיוא של הרמז'ם, דבסוף
פ"ד מהלכות שומאח ארעט נענין מחלוקת ר'
יהושע ורבנן בספק כהרת קודם ספק שער ללן קודם,
פוסק הרמז'ם כרבנן דפמא, ומסיים, ויראה לי שטומאחו
ספק, והכ"מ מסביר עמו של הרמז'ם דפמא רק מספק
וז"ל, הקעם משום דכיון דספק הוא איזה מהם קודם אי
אפשר לומר דפמא שחמרו הוא סמא ודאי, "אלא עמא
מספק קאמר" עכ"ל, הנה הדברים ברור ומללו דהרמז'ם
סובר דמה שרצין דר' יהושע שחמא'ם אינה אלא מספק,
ומקשה על זה המיו"ט א"כ לא משכחת לה דוקן ממרא
יתחייב מיתה על זה אם חולק, כיון שהוא רק מספק,
וכל ספק לשעת הרמז'ם הוא רק מדרבנן ואין בזהו

וכן להכיר ים דין קדושין. אם היה מקדש בשו"ץ הפדיוה שם בהכיר. ולית לן בזה מה שיכול להתגלגל י"ח בקדושין ממחלקתם. על ידי דין לרדי של מקח וקדושי טעות ובה נס מדוקדק תירושו של הרה"צ ר' שמואל לאנדא הנ"ל: **ומביא** מתוך נס קושי המ"ל. כיון דהמחלקות של הי"ח והכ"ד דהשופר והולול. אינה מביאה למחלקות אם ים בשופר ולולב זה דין קדושין או לא. לא נקרא באופן כזה דמחלקתם הביאה למחלקות אם מותר לקדש אשה בשופר ולולב זה. דהא בין להי"ח ובין להכ"ד יכול הוא לקדש בהפרוטה שם בשו"ץ של השופר והולול. ומה שיכול להתגלגל י"ח בקדושין ממחלקתם. ע"י מקח טעות וכדומה. זה נקרא. כח אחר וגורם לרדי. ולא ע"ס המחלקות ודו"ק: (הש"ך יבא אי"ח).

בן ציון הלוי בערמאן פלוגניאן (פדך קאויניא).

סימן סא

הערות על ספר, חדר הורתי' באת הרב הגאון מו"ה יהודה לייב הבהן פיישמן גי' רב רק' אוונעג' (פ' בשרביה)

(הש"ך חתם י' ס"ל ק"ח)

(כ) **בבאמ"ר**, אחרים וי"א אומרים' הקשה הרהמ"ח על מה שכתבו תוס' בשו"ע דף י"ב ופסר הכריות דבשה' ר"ח אומר דבר משם רבו אלישע בן אבויה היו אומרים עליו אחרים אומרים. וזהו נגד הש"ס דהוריות דף י"ג דמשום מעשה שה' קנסוה לקרותו בשם אחרים. ועוד העיר שם על ע"ס הקנס שקנסו את ר"מ ור' נתן לקראו אותם. אחרים וי"א אומרים. דהלא סב"ס ידעו מבטן מי יאלו הדברים. הנה זה ים ליישג בתרי אנשי: (א) זה גוסא של הלכות התלמידים נאמרות בשם. ורק הלכות ר"מ ור"א נאמרות בכנוי. הי' להם לכיוון גדול וכבר אמרו בשעני (דף כ"ג) או חכמותא וכו'. (ב) הן אחת שבעת הראשונה היו יודעים התלמידים מי המה האחרים והיו אומרים. אבל בהמשך הזמן נשכח הדבר והתלמידים החלשים שמקרב באו לבית המדרש, אל ידעו מי המה. אלה האחרים וי"א. והיו סוברים שמשם הכי מוכרים ההלכות הללו בשם אחרים וי"א משום שאין ידוע מי אמרם ועיין במהרש"א בחדא"ג בהוריות דף י"ג ב"ה אסיקו ליה לר"מ אחרים:

ע"ד הקשה שם מדוע לר"ה קראו 'אחרים' שם שמונת לפעמים על מי שאינו מורע ישראל ולר"ג הסתפקו רק בשם י"א הלא שניהם פגעו בשו"ע בכבוד רש"ג. הנה בפשיטות אפשר לומר בזה. כיון דעיקר התפילה לבוים את רש"ג הי' מזל ר"מ וכמו שאמרו סנהדרין: אל ר"מ ל' נתן אלא הכס ואת אז בית דין נתקין מילא כלדין' וגם ש"מ הי' בן גרים וכח"כ בגמ' דף י"ז וכמו שהרשב"א בזה נס הרהמ"ח ק"ח בחוסר ואכזותו של ר' נתן היו רישי גלותא כבכל וכמו שהביא מהרש"א בהוריות שם ב"ה אסיקו בשם הערוך ע"ד קהלא וע"כ כנו את ר"מ בשם שהוא יותר גנאי לו:

ובמה הסקה עוד שם מדוע בב"מ דף ק"ו קראו בביריותא אחת את ר' נתן בשמו ואת ר"מ בכנוי. 'אחרים'. אפשר לומר דלאחר שר"ג פייס את רש"ג. כמו שכתב שם בהוריות ור"מ לא רצה לשייט העמידו את שם ר' נתן על

הקדושי לא היו בשביל השופר והולול בשם לעולם. כשביל זה בודאי אינה מקודשת. כי המזוה אינה חשיבה כס'. והנאה דמנות לחו ליהנות ניתנו. ורק העיקר שם לומר שהיא מקודשת היא בשביל שאחרים נוהגים בעד זה כס'. א"כ הי"ח דחומר אשת איש המתגלגל ממחלקות הי"ח והכ"ד לא שייך כלל למחלקתם אם השופר והולול כשר או פסול. רק ממחיל ממחלקתם אם אחרים יתנו בעד זה פרוטה או לא יתנו. דמחלקות זו לא היו בדיון. כ"א בשו"מ כמה יתנו אחרים בעד זה. וע"ז לא שייך ו"מ:

וע"ז פי חורון של בעד יד המלך. ג"כ אפשר לתרץ קושיה המ"ל. אחת כי ממחלקתם מתגלגלת י"ח אם המכירה היו מקח טעות או לא היו מקח טעות. ומזה מתגלגלת מחלקת אם הממון גזל ואינו ראוי לקדושי אשה או אינו גזל וראוי לקדושי אשה. אבל עכ"פ כיון דהדין כשר אינו משה כי השופר והולול יתיקרו בערכם העשמי מעט הנ"ל דמנות לאו ליהנות ניתנו. רק גורם כי אחרים יתנו יותר בערכם מפני שהם צריכים למזונות. נמצא דהמחלקות גזל או אינו גזל לא נתגלגל ממחלקות הדין כשר או פסול. כ"א נתגלגל ממחלקות השו"מ אם אחרים יתנו בעד שופר ולולב זה דמים מרובים או דמים מועטים. דזה לא היו דין ולא שייך על זה ו"מ. ועדיין ים' מקום לסתור. דמזכר המכה מקומות כ"ס. דגם היבא טהולקת נחלית בעיקר משמיס אף אם לא נחלית בערך הדמים. ג"כ. הוי' מקח טעות. עיין בב"מ (דכ"ז ודמיו). א"כ היבא דמכר שופר ולולב זה לכשר. לר"ד להיות מקח טעות לאו דוקא משום דנחלית הלוקח בשומת הכסף. אלא גם משום דנחלית בעיקר משמיס. ולר"ד להיות גם באופן זה הממון גזל היבא דנחלית בעיקר משמיס אף אם השופר והולול שוים בפסול כמו בשפירות. ע"ד אחר דמיוס: ולאופן אונאה כיו. בודאי הוי' הגורם המחלקות בדיון כשר ופסול נמצא דמחלקתם בדיון כשר או פסול מתגלגל מחלקות לדיון משום בזדון מיתת כ"ד כו': **לכן** נראה לי למימר מלאת חדא. דראיתי בב"ב ס' ס"ז חלק אברה"ע מ"ת להרה"ג ר' שמואל לאנדא ז"ל כן הגאון המהר"ר. דגם הוא מתקשה הא ים נ"מ במחלקות שופר ולולב. לענין קדושין. דלפי דעת המכסר ש"פ ולפי דעת הפוסל אינו שוה פרוטה. ומיישב דמיוני בפשיטות באופן דלית ביה נפקותא לענין קדושין וכגון שהם שוים פרישה אף אם הם פסולים. ולבאורה לא הועיל כלום בתירושו זה. דהתוס' ד"ה המקדש בערלה כו' (קדושין ד"ו).

הקשו אחרי המקדש בערלה אינה מקודשת הא שרי ליהנות ממנו שלא בדרך הגאון ומתרי' שם בתירושו השני דאמנם עייר מיוירי דלויכא ש"פ אף שלא בדרך הגאון. מכל מקום כיון שהשאה פסירה שם לה ליהנות בדרך הגאון ואינו כן לא סבכה דעתה והיו קדושי טעות. א"כ הכא נמי. נהי דהשופר והולול שוים פרישה גם בפסול. אבל כיון דהשאה פסירה שם כשרים גם כן צריכים למימר דלא סבכה דעתה אם נמצא שאינו כן. וקרוי לאופן כזה ים להקשות גם על תוס' ד"ה ורשב"ל כו' (סנהדרין דפ"ו). מה הכרית החום' שם לזייר ה"מ במחלקות עשירי כחשישי כפלוגתת ר"י ורשב"ל נגע בכיכר על תרומה ולא שוה פרוטה להסקה אם הוא שוה ואינו ראוי לכבול. הא אפילו אם שוה פרישה להסקה ג"כ ים נ"מ לענין מקח טעות וקדושי טעות ובג"ל. אלא על כרחי דהחום' כשרי כיון דאם היה ש"פ גם בשומאמו. תו' א שייך למימר דאין דין קדושין. על הכיכר. אף דיכול להתגלגל י"ח בקדושין משום מקח וקדושי טעות. דיש לדון משום ו"מ אלא אם כן המחלקות של הזקן והכ"ד מביא למחלקות אם ים בעלם הדבר וההפך דין קדושין או לא. אבל כיון דבעלם הכיכר בין להי"ח

מתורגמנית דר"ל מ"ד אל תלמינו כריש אל תכשחו באלוף
אם אומר לך יזה"ר חטא ויבקשה חוטא לך אל תלמינו.
וקרוב לומר כי מרבו שמיטת ל"י זאת :

(ב) שם א"ר הווא כל שהקב"ה חסן בנ מדנאו ביסורין
כו' עיין טעמית (דף ה') ר"ח כר' אבין א"ר הווא
ויביראמי עברתך ופירש"י על מי שהוא ירא אותך אלה
מהיך עברתך כדי למרץ טעמיתו :

(ג) שם אחר רבא א"ר הווא (כן נחלא הירסא) שפס
ולא מלא יתלה בביטול חורה. מלאנו דעתו בלימוד
לגס שלא לשמה טוב והוא בפתיחתא דמיכה רבתי. רב
הווא אחר למוד תורה אע"פ שלא לשמה שחוקר שלא לשמה
בא לשמה :

(ד) שם רבאי אומר נ' מתנות כו' אלא ע"י יסורין כו'.
עיי' אדר"ג פרק מ"א מעשה ברשב"י שה"י מבקר
חונים כו' :

(ה) שם (דף ו' ע"ב) משום רבאי מותר להתנרות ברשעים
כו'. ובדילודי הווא עובדא. עיי' שבת (דף ל"ג)
עדיון יס לזה געולס נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות. ע"ס :

(ו) שם (דף ח') א"ל רבא כו' במילי דבי כניסחא כו'.
ובפסחים (דף פ"ו) רבא אחר אלני חומה זו כני
וש"י כמנדלות אלו בכ"י ובת"ד. ועיי' ב"ק (דף ל') רבא
אחר מילי דאבות. ע"ס :

(ז) שם אר"ע על גב היה כו' אהב מרת ד"א. עיי'
במסכתא ד"א רבא פ"ו מעשה בר"ע שפשה סעודה
כו' לבדוק אהבס אם יס בכס ד"א :

(ח) שם (דף י"ז) מרגלא בפומא דאביו כו' כדי שיהא
אהוב לחטלה ונחמד לחטה. וביומא (דף פ"ו)
מאמרו ע"דו ודבורו בנחת עם הנכריות ע"ס :

(ט) שם בפומא דר"מ נמור בכל לדעת את דרכי.
באבות פרק שני ר"מ אומר כל העוסק בתורה
לשמה זוכה לדברים הרבה :

(ובש"ך יבא א"יה)

שמעון דרב ברה"צ מ"ה
מרדכי צבי ז"ל מנבי ט"מ בבאבויסק.

סימן סג

מצאתי א"ע מהייב בדבר הזה לפרסם בה"שערי תורה
שהסופרים יהיו והירים כמלאכתם מלאכת שמים
לתקן את אשר קלקל הסופר סת"ם מברדיטשוב. בהתקון
סופרים שלו ולקדש את ה"א המות הכתובות משה להיפוך
מהתקון סופרים היל' אשר הביא בסתם חול. ויש מהם
קודש ממש ויש אשר לר"ך לקדש אותם מספק. ופי' המבואר
ביו"ד ס' רע"ו שהכותב גם חול בקדושה הסת' כבר אכל הכיתוב
אחד מהד' שמות בלא כוונה הסת' פסול. אי"כ בשמות
במלא מחלוקת בדברי הפוסקים הולבין אחר המחמיר.
ובמבואר ברמב"ם הלכות סת' פרק י' שהכותב האזכרות
בלא כוונה הוא א' מהכ' דברים העוסקים בסת'. לכן לר"ך
הסופר סת"ם ליהור לקדש את השמות האלה. וזה :

(א) בריאשית פ'רשה, נ' פסוק ה' והייתם כאלהים. התקון
סופרים הביא בסתם חול. והוא קודש כפי

המדרש רבה פרשה כ' ורש"י ז"ל. ומאיר עיני סופרים וכן
הביא הפתחי מטובה ביו"ד סימן רע"ו בכס הרבה פוסקים :

(ב) פ'רשה לא פסוק כ"ס יס בלא ידי הת"ס חול. וקדוקו
סופרים ספק :

(ג) פ'רשה ל"ב פסוק לא כי ראית אלהים הת"ס חול.
וקדוקו סופרים ספק :

פרשה

על הלכותיו בעוד שר"מ נקרא בכס, אחרים וע"כ נזכר
ר"מ בכס, אחרים ור"מ בשמו העלמי. ועיין שם במהרש"א
כד"ה אסיקו שכתב דמה שאמר רבי לר"ס בריה האויב
תמו. רק על ר"מ אחר לו כן ולא על ר' נתן. והיינו
נ"כ מפני שר' נתן פייסו לרשב"ג ולא ר"מ : —

עוד הקשה שם. כיון שרבי בעצמו חזר לשנות את ההלכות
בשמו של ר"מ. מדוע זה מסדרי המוספתא חזרו עוד
הפסע להעלים את שם ר"מ ולכות את הלכותיו בכס
אחרים אחרים? לדעתי יס לומר דהלכות אלו כבר היו
טבירות כפי התלמודים בכס, אחרים וע"כ לא שנו את
לשונם. וזוה יס ליישב גם מה שהקשה עוד שם כי הלא
רבי הזכיר במשנה את ר"מ כמה פעמים בכס, אחר ר"מ
או דברי ר"מ ומדוע רק בכבורות שנה את שמו ואמר
אחרו משום ר"מ. ולפי היל' יס לומר דאותן ההלכות כבר
היו טבירות כפי התלמודים בכס דברי ר"מ או אחר ר"מ
וע"כ משנה לא זוה מחקתה :

עוד כתב שם הרה"ח. וכן ה' מרגלא בשומיהו הלכות
רבות שלא ה' נודע שם אחר בכס. יס אחרים
עיין פסחים כ"ט ועיין בב"ב (דף ל"ג) מאן י"א רשב"ג
ועיין בחומ' שם ולפי פירמיו זאת לק"מ הנה בלחמ' גם
התום ידעו מהסבא הווא שם הרבה. יס אחרים בכס
באדם ר' נתן וכתב' התום' בשם' ב"ב (דף פ"ו) כד"ה
ויס אחרים ונע"ו (דף ס"ד) ד"ה אחרים. אולם קושיהם
היא פ"ז הדרך כיון שאין אנו יודעים מי המה ה"א. הלא
ספור טפי לומר שהוא ר' נתן. ור"כ מאי מקשי הגמ' מאן
י"א? ועל זה חידושו דמוברחין אנו לומר שקבלה הייתה
בידם. ד"א אלו הוא רשב"ג שאמר כן בשום מקום ועיין
במהרש"א שם. וכן לריבויס לפרש בכל דוכתא דליכא בכס
כי האי גונא :

ובמה שהעיר שם הרה"ח נהערה ד' על הרב יד מלאין
שחמה מדברי התום' סושה על דברי התום' בדברות
(דף ע'). שאין מקשין מתום' לתום'. בלחמ' גם הרב י"מ
ידע מזה וכמו שכבר הבאתי דבריו לעיל בזה. רק כתב
כן לעורר לב המעיין אולי ימצא איזה חירוק אחר יותר
הנון דזה עדיף טפי וכמו שכתבתי לעיל :

ובד"י ליישב הקושיא הראשונה שלו. לדברי התום' בסושה
(דף י"ב) סופרים הכ"ס דבוריות (דף י"ג). חדש
הרה"ח שם סבא הדסה. דבאמת עוד לפני המעשה המסופר
בהוריות כנו את ההלכות של ר"מ שאמר משם אליבא אחר
רבו בכס אחרים ולאחר המעשה כנו גם את הלכותיו עצמו
בכס אחרים. הנה הלכה זו כבר נהדבה בספר יבין שמועה
(והובאו דבריו גם בחדושי גאונים על הש"ן יעקב בהוריות
שם) וז"ל וי"ל שסובר הכריתות דתרי גיני אחרים איכא.
לר"מ בסוף ימיו קצומו ואע"פ שה' אומר מסכרת עצמו
ה' קוראים לו בכס-אחרים אחרים עכ"ל ועיי"ש שהל"ך בזה :

(ובש"ך יבא א"יה)

נח ראזענפעלד (וגוריציא).

סימן סב

עמק שוה

הארות וצינונים להשוות מאמרי חז"ל :

(א) ברכות (דף ה' ע"א). אחר ר"ל לעולם ירינו אדם
י"ס על יזה"ר וכו'. לשון לפולס יוכן ע"פ
מאמרו בסוכה (דף י"ב ע"ב) יצרו של אדם מתבגר עליו
בכל יום כו'. ועיי' מגילה (דף פ"ו ע"א) דרש ר"י

ארי' יהודה במוהר"ח ג"י ביאלער (פלוגסק).

יש: צלות וחידות תלמודיות

האבר"ק קאזימיראוו.

(ה'ש"ף מס' 10)

שאלה קמז. * במשנה ד"ה (דף כ"ט): נחלקו רש"י והרמב"ם אם מקדש נקרא דוקא בהמ"ק או שבורד גם ירושלים [ועי' בלח"מ (ס"כ) תוספת (ה"א) סתקס על הרמב"ם חקדס חמנע בהמ"ק דוקא ולא כל ירושלים ע"ס]; היכן מצונו שבורד במשנה. מקדש אמר שם בהבדל הבונוה הוא ירוש"ל ע"ד כל ירושלים?

אלעזר משה הלוי איש הורוני, קראמא.
שאלה קיו. בירושלמי (סופ' דשבת ופ' דגבלה)
מירוש השנה דההה, פ' דתו של רביע
היתה יוצאת ברצועה? וכו' משאשור היתה, וכו'ן שאלה?
קיוה ענה דלוי דרשם בענלח, עייש; חוכן סגינו
בשם דיון שלמי דרשם בסמוך נקראת אשה בשם מרה
(ולא נצטרך אסוד להביא דמיה ב'ענלה' (לפרה')?
הניס.

שאלה ק"ה. בתו"ט (פ"ב דלגה ב"ה וז"ל) כתב שדרך המסנה לשנות ויו במקום ש' כמו שאמרו בנב' להסוך ע"י שא"י ביה"ז וכו' ע"ש ; היכן מצנו מחילה דבריו אלה מתספסות ספורי , ולהגיד הפליאה ובאו דברי התוספות גם בתו"ט עצמו כמסופר ?

שאלה קיט, בהשגות הראב"ד דבעל המאור (נכ"ס דפסחים) כתב דבכנז דליש בו אכילה נהשבת דבישתו באכילה עייש; היכן מצינו מכאן זו מפורשת גם בתוספות (וסמכרא וזי יתקמו במה ענינים הלכותיים שאכמ"ל)?

שאלה קב. בדרכי תשובה (סי' ל"ה) ענינו חילוקים בנדרים האונות והאונות הבית שהחזירו רמ"א בתקנו כשנדרים אלו או נקרא סיני וירקאות ור"ק שכתב: או נתקשרו והנשיא היא בתקנה או שזה נקרא סיני וירקאות בשתייה יחד? סמיה סקס בשים י"ז פשוט סקס או וירקאות כל כהן שאין או חלו סיני וירקאות במחת סוף והנשיא ח"י בתקנה? וי"א חלוקה דמיון (ל"א) דלכאורה ח"י (ל"א)

חקר אם גם בנזירת, ולא מלוגי העמידו
דבריהם במקום-תורה או שזה לא נאמר אלא בגוף הנזירה
ולא, בלא מלוגי; חובן מצינו דבר זה מכוון בתוספות?

[illegible]

(המ'שך יבא) .

אידיש שמעון טאראנין (פרייל) .

סימן סז

במס' שנת כסנ"א דכנתה איתא. אחרת אמר רב חזקוני
מדליקין חמר לנר. ובמחלל אמר מדליקין וכו' מה
היו עלה חזקוני אי הדלקה עושה מצוה מדליקין חמר לנר
ואי הנהא עושה מצוה אינ מדליקין. ויש להקשות לסי מה

(*) בעד מתרון י' השאלות (קט"ו — קכ"ה) שנקבעו
הנכבדי קצבנו מרס את הס' הנכבד שית' בגבול יכוז"ה מנכבד
י"ח צולסון שליט"ה החדיק הקשטוב — לזכר שמסר השאלות
שימור הכובל יכיה יותר גדול. משל שזר הסותרים:

שאלות ותשובות

סימן ע

בענין פאקאטש (פיר וואחלו).

שוכנים לכבוד ידורי הרה"ג הח"ב בחי"ת
בש"ת טהר"ר יעקב לעוויעקי שליט"א.
הרב דקלחת קדש איוואנקאו יצ"ו.

אחרשה"ט באה"ר. גליונו קבלתי בעש"ק
עם חשבה. ולא היטה שעת
הכוסר מלפני לעיין בדבר השאלה עד מולש"ק.
ועיינתי בה גיוס אחרמול. ועתה הנני ממחר להשיב
לכ"ת בלי איחור כלל כבקשתו:

וזה לשון מכתב כח"ר אות באות: נאספו בנים
אחד בחורים ובתולות ושחקו ולעגו בענינים
שונים עד שהתחילו לדבר מעסקי קידושין שבחור
זה יקדש בתולה זו. וזה — את זו. עד שבחור
אחד קם ולקח בידו מטבע של כסף ואמר להבחורים
היו עדים הנה אקדש את רבקה ולקח את יד
הבתולה רבקה ואמר לה, אקדש אותך והוסיף
לומר, הרי את מקודשת לי במטבע זו כדמור"י
והסיק עתה החכמים: מו"ט מו"ט. והשיב המקדש
טוב, טוב. וגם הבתולה רבקה הרגינה בראשה
לאות תודה על הברכה. עתה אומרים הוא והיא
כי לשחוק כוונתו. אבל ודאי לא מהינני לומר
כן. אכן יש כאן דבר ספק. כי אופן הנתינה הייתה
לא שנתן המטבע לידה מחש אלא כשאלו המטבע
בידו לקח את ידה בדרך שנותנים שלום אדם
לחברו והמטבע נמללה בין ידו לידה ולא אמר
לשון הקידושין ואח"כ שהיה איזה רגעים ולקח
חזרה את ידו ויחד גם את המטבע חזרה באופן
שלא היטה כלל נתינה בחזרה לידה מחש ולרשותה.
ולא יראה המטבע מידו לגמרי כלל. כמו שלריך
בקידושין. ועשה כן לא מחש שחשב להפחית בזה
בה הקידושין אלא שחשב שכן מקדשין וכך עושה
כל המקדש. וזאת זה ה' הקידושין הכל באוה"מ
עפ"י ד"ת. וזה חורף כל השאלה. ואבקש להשיבני
אם יש בזה לחוש לקידושין והיא לריבה גט או
לא. עכ"ל כח"ר בלי שום חוספת וגרעון:

(א) תשובה. הנה חזרתי על כל הלדדים ולא
מלאתי דבר היחיד להוציא את

המקודשת הזאת עכ"פ מספק מקודשת. והיא לריבה
גט פטורין. מהבחור שקידשה כמו שהבאר בס"ד.
במה שאומרים עתה שניהם דלשחוק בעלמא נחכונו
יפה כתב כח"ר דודאי לאו כל כמיניהו לומר כן.
ודין זה מבואר בתשו' מיימוני סוף ספר נשים
פ"א א' הובאה בית יוסף אה"ע סי' מ"ב ובשו"ע

שם בהגה שיעף א'. והטעם דבכרים שכלב אינן
דברים. וכח"כ שם דאפי' אי איכא למימר דאין
סהדי שכן הוא וכנידון דהתם שחיקף בתוכד"ד
נערה בגדיה וזרקת הקידושין מימ בקידושין קיי"ל
תוכד"ד לאו כדכידר דמי וזהו משום חומרא דא"ל.
וגם אעפ"י דכלל מקום אולין בתר מחשבה ובכרים
שכלב היכא דאיכא אומדנא דמוכח ואין סהדי שכן
הוא מימ בחומרא דא"ל אין הולכין אחר אומדנות
ודבש"ל א"ד יע"ש. וכש"כ בגד"ד דאין כאן אף
סהדי ואומדנא דמוכח כלל דלשחוק נחכונו ולא
גילו דעתם לא הוא ולא היא לא בתחלה ולא בסוף
דלא ניחא להו בקידושין. וגם שגדברו איש אל
רעהו כל החבורה מעסקי קידושין וגם לה אחר
קודם מעשה הבה נא אקדש אותך ואמר לרעיו
היו עדים והיא לא מיחמה בו ולא אמרה ש"ד
אשר יאמר כי הוא זה אות וג"ד דלא ניחא
בקידושין מחש. דאין כאן שום ריעותא בהקידושין
מלך זה:

וזה כאל לא נחלקו האחרונים אלא במקדש בעד
אחד ואח"כ מכחש המקדש את העד שא"ס
הוא אומר דלהד"ס אז הוא מותר בקרובותיה דע"א
בהכחשה לאו כלום הוא אבל היא שאינה מכחישהו
אסורה בלא גט. ואסורה בקרוביו. ואם אומר
שאמת היא שקידשה רק דלשחוק נחכוין או לדעת
הב"ח גם היא מותרת. ואע"ג דכתב בשו"מ
הג"ל דאין לומר שנתכוונו לשחוק. היינו נגד ב'
עדים אבל נגד ע"א נאמן במנו דלהד"ס. וממילא
גם היא מותרת. אבל הח"מ סק"ד והב"ט סק"ו
שם חולקים על הב"ח. ועי' בבית מאיר שם מ"ט
בכונת הב"ח ולדינא סיים דאין לסמוך על הב"ח
עיי"ש. וראיתי בחת"ם מאה"ע ח"א סי' ק"ד (הובא
בפת"ש מ"ב סק"ה) שכתב להכריע בזה דאם
המקודשת בע"א אומרת דלשחוק נחכונו נאמנת
משום דהמעשה נופא מוכחא כן. דמי פתי יסור
הנה. ולמה לה להתקדש בע"א כיון שהמקדש יוכל
לכפור בו ולהפטר משאר כופר והיא מיטענא
ויחבה אלא ודאי אמת בפיה דלשחוק נחכונו.
אבל הוא לא מהימן כי גוף המעשה אינו מוכיח
כן דמאי איכפת ל' בקידושין שקידשה ואם היא
תכפור הלא יוכל לישא אחרת עכ"ד יע"ש. ולענין
ליחתייהו לדבריו ז"ל. כי בתשו' מיימוני שם כתב
דאע"ג דאיכא למימר דאין סהדי דלא נחכונו אלא
להתלוץ וכל כה"ג אולין שפיר בתר מחשבה בכל
דוכתי. מימ משום חומרא דא"ל לא נסמוך על
אומדן דעתא לומר ודאי לא היה בלבה כך. וליכא
אומדן דעתא דמוכח כיון דאיכא נמי למימר אמתא
בכ"ד ניחא עכ"ל יע"ש. וכיון דחלה טעמו משום
דא"ל אמתא בכ"ד ניחא איכ' ודאי דמוסרין שמה
ניחא

יחיל להתקדש גם בע"א על הספק שלא יכפור בו המקדש וישלמה לאשה וע"י בביק ק"י ע"ב וקרא ע"א וברש"י שם ד"ה מניח ייחאל לה. דעל הספק מתקדשת אפילו כשימות מן האירוסין וחפול לפני המורה שחין. וכש"כ הכא דסומכת דעתה דמסתמא לא יכפור. והנה בחב"ס ס"י ה' סק"ג לענין מקדש לקרבן צוה"ז כתב דל"ה אומדנא דמוכח טובא דלשחוק נחבין עיי"ש. וע"י בשו"ת חת"ס חת"ס ס"י קל"ט. וע"י בספר דעת תורה ס"י ה' סק"ג יד ט"ז ושם ליד להקל משום דמוכח דלשחוק נחבין. דאל"כ הרי עבד איסורא להקדים צוה"ז. וכעין מ"ש החת"ס באהע"ז ס"י ק"ד ה"ל ללדד בנדומו דודאי לשחוק נחבין דאל"כ עבד איסורא לקדש בשבת עכ"ל יעו"ש:

ולפנינו ליתא דלפנינו בחשו מיימוני ה"ל אין מועיל שום אומדנא דמוכח ואנן סהדי בחומר דאשת איש. והנה לריך להבין מ"ל לחשומי זה דבא"א לימ' אן סהדי ור"ח בביאורי הגר"א ז"ל באה"ע ס"י מ"ב סק"ד דלסברא לן בקלרה דכמו דמשום חומרא דא"א קי"ל צ"ב קב"ט ודריש פ"ז דבמקדש חוכד"ד לאו כד"ד ה"ג לא מהני אן סהדי ואומדנא דמוכח עיי"ש. והשתא לפ"מ דקי"ל דגם במקדש הקדשות לא חוכד"ד כד"ד וכמ"ס תוס' מנחות פ"א ע"ב ורמב"ם בפיה"מ בפ"ה דתמורה ובחיבורו רפ"ט ממעשה"ק וסופ"ב מתמורה. וע"י בש"ס תמורה כ"ה ע"ב. וכ"ה דעת הרב ברטנורא ז"ל והתו"ט והלב"ש וע"י בש"ך חו"מ ס"י ר"ה סק"ה שחמה מביק ע"ג אבל כבר הארכו ליישב זה. עמ"ל בבהמ"ק שם. וע"י קולותי בס"י ר"ה וע"י בשע"מ בהמ"ק שם בשם מח"א. וע"י בס' מלא הרושים ערך חוכד"ד מ"ס בזה ודבריו נכונים מאד. ובדוא"ק דקי"ל הכי להלכה ואין דבריו של הש"ך מכריעין כלפי רבותינו הראשונים ז"ל. ה"ל. (ובזה ג"פ הירושלמי בפ"א דר"ה ה"א ז"ל. ר"ח חבירו דרבנן צ"י אמר הרי עלי וחור ואמר הרי זו. ר' חנינא צ"י לא מסבירא די לא אמר הרי זו וחור ואמר הרי עלי איסור חמור חל על איסור קל ואין איסור קל חל על איסור חמור. עכ"ל. והנה בקרבן העדה במגילה פ"א ה"ז ששם אחא ג"כ סוגיא זו פ"י דכתיב אס' אמר חוכד"ד ע"ש. ולפ"ז נראה ברור דר"ח חבירו דרבנן מבע"ל הך מילתא גופא אי בקדשים נמי חוכד"ד כדבור דמי ויכול לחזור מהרי עלי דחייב באחריותו להרי זו דפטור מאחריותו. או דילמא בקדשים לא חוכד"ד כד"ד ושמיט ר' חנינא דלא מסבירא כו' כלומר דודאי לא מצי הדר מחמור לקל דחוכד"ד. לכד"ד בקדשים. ורק מקל לחמור מהרי זו להרי עלי מ"ה הדר. דודאי

יכול הוא לקבל עליו אחריות הקרבן מדין נדר. ודו"ק. וי"ל דהש"ך לא חיקי לי' מירושלמי הוה משום דהירושלמי לשיטתו דלית ליה חוכד"ד דשאלת תלמיד לרב וכדליתא בירושלמי דברכות והובא ברא"ש שם פ' תפלה ס"י א' ד"ה אר"י ח"ר דנהוגין ההם דלא שאל תלמיד בשלמא דרביה עיי"ש. וא"כ לשיטתו א"א להרץ בדמחרן בביק ע"ג כאן בחוכד"ד גדול כהן בחוכד"ד קטן דלירושלמי ליכא כלל חוכד"ד גדול. ועכ"ל דבמקדש לא חוכד"ד כד"ד ודוק היטב.) וא"כ בלחמ' גם במקדש לקרבן כמו בחוכד"ד לכד"ד ה"ג משום חומרא דקרבן לא אוליין במר אומדנא ואנן סהדי. וכמ"ס בשו"ת מיימוני לענין אשת איש וכמ"ס בסגריא ה"ל ודו"ק: (ב) **ונבוא** לענין הנתינה דלא היתה מעלייתא כמ"ס חת"ר. והנה בהא איכא לעיווגא

טובא. דלכאורה י"ש ללדד בזה נהי דהמקדש גופיה לא נחבין להפחית בזה כח הקידושין רק דכסבור שכן עושין כל המקדשין כמ"ס חת"ר מ"מ סו"ס לבאורה אין כאן נתינה. דאי לאו שאלו גם הוא בידה היתה המטבע נופלת לארץ שהרי בהסרתו אח כפו חזרה גם המטבע בכפו ונמלא שלא יא"ה כלל המטבע מידו לידה. וע"י גיטין פ"ח ע"ב דא"ס היתה ידה קטפרס אשכ"י כהניע גט לידה אינה מגורשת מהורה ידה — רק אם לא נתגלגל חוץ מד' אמותיה — ובאן דהיתה ידה קטפרס למורה לידו כף לכף. ואח"כ כשהחזיר. ויהי כמשיב ידו והנה ילח גם המטבע עמה. אע"ג דכל זמן שהיתה ידה למורה לידו יד ליד היתה המטבע מוגבהת מכת שניהם וקי"ל צ"ב מ' וברמב"ם פ"ז מגזילה ה"ג וברא"ש צ"ב מ"ס ונחומ' רס"ט ס"ב דשנים שהגבירו. מליאה קנו וה"ס למקח ומכנה ע"י ב"מ שם וא"כ גימא כאן דעכ"פ קנתה המקודשת מחלה של הנוטע ויש בה כדי קידושין ש"ס ותהא מקודשת ז"א דשם הטעם דכ"א נעשה שליח לחבירו והוי כאילו כ"א הגביה הכל ומוחילא נעשו שותפים בה. אבל א"כ לא הוו קנו כל אחד רק מה שחפס בידו דוקא אבל מה שאין בידו ממש לא הוי קני. עמ"מ רס"ט סק"ג ודו"ק. וא"כ בנדר דאין שום תפיסה בידה לא בכולה ולא במקחיה ורק מבח דיבוק לוחות הידים זל"ז המטבע חלויה ומוגבהת. ואין המקדש לריך לקנות דנימא דנעשה שליח להגביה גם לה. ולה לבדה ליכא הגבחה ובמה תקנה? וכ"כ שאל שו"ת כד' אחיה זו יד ליד קפלה המקדשת את ידה עד שא"ס היה המקדש רוצה ברגע הקפילה הוה להחזיר המטבע לידו לא היה יכול. ונתקדשה ברגע זה דלא גרע מנט בידה ומשיחה בידו דא"ס אין יכול למקח ולהביא הגב' אללו מגורשת כדליתא בגיטין פ"ח ע"ב. אי

אבר לקושטא דמלכותא חין לסמוך כלל על זה.
 חדא דחין כאן ס'ם שקול. כי הספק
 הב' יש בו ס'ם לאיסורא. שמה הלכה כר"י.
 ושמה גם לר"ת לא מקשינן הויה לזיאה לענין זה
 כנ"ל. ובספק אחד חין מקלינן בחומרא דא"א
 אע"ג דאיכא חזקת פטויה. כידוע. ע"י ר"י מש
 קידושין בהא דנתן הוא ואמרה היא דהוי ספיקא
 מ"ש בזה והעלה בל"ע אם הוי סדאורז או סד"ר.
 וע"י פ"י שם בש"ס (דף ה' ע"ב) ובכתובות כ"ג
 ע"א וע"י גם בקונטרס ס"ס. וע"י פרי"ח בכללי.
 ס"ס. (וע"י בשו"ע בית אפרים חזקת מ"ב דאפי'
 בש"ס תליא בהא דקידושין ג' ע"ב בענין מוששין
 לסבלנות דלפי מ"ש חו"ס' שם סודיה ה"ג בשם
 ר"ח לגירסתו דחיישינן למיעוט ונשום חומרא דא"א.
 אי"כ גם ס"ס לא מהני. אך בחס"ד שם כתב
 דשאינו רוב זה דלא אזלינן בחרה דתלוי במנהג
 עי"ש. ואי"כ חין ראה לשאר רוב וס"ה ס"ס.
 וכ"כ בל"ע להנהיג מלויבאויין חזקת ס"ס. ל"ד
 ע"ש. וא"ל דאין בנדר' שלא ראו העדים רק
 שלקח בידו מטבע וגם את ידה לקח בידו כדרך
 נתינת שלום איש לרעהו וא"י אם נח המטבע
 בידה או לא הוי כהא דאם העדים מסופקים אם
 קרוב לו או לא לה דכתב מהר"מ דהוי כמקדש בלא
 עדים. וכמ"ש בשמו הח"מ ס' ל' ס"ק ח' והב"ש
 סק"ט (וע"י ב"מ שם) אך כבר עמדו בזה האחרונים
 ומלכד דהרשב"א ז"ל חולק ע"ז כמובא בנזכ"ק
 אה"ע ג"ח ומניינא ע"ז וסע"ה"מ פ"ט מאישות
 הלי"א. ובמלויין בפת"ש ס' ל' סק"ב כבר הטיב
 כתב הנה"מ בסו"מ כ"ה בכללי חסיסה א"ת ו'
 ובק"י וכמובא בפת"ש שם דלמהר"מ נמי דוקא
 היכי דהיה אפשר לעדים לראות והם מסופקים
 ואין יודעין אי"כ חין כאן עדות של דבר שלם אבל
 מה שלא היה אפשר להם לראות עכ"פ הוי ספק
 ע"ש. וה"כ בנדר' כיון שראו שנכנס המטבע
 לידה רק שלא היה אפשר לראות אם נח בידה
 באיזה מקום שנכסף ע"י אחיזה או לא. הוי ספק
 עכ"פ וכבר ביאר הלי"א ס' ל"ד הנ"ל דעת רה"ס
 דבקידושין הוי סדאורז ומשום דאחרע חזקת פטויה.
 וע"ש במהר"ט ועלמ"י שהביא שם וע"כ אי"א להקל
 בנדר' כלל והוי ספק מקודשת. כנל"ע ברור:
יעו"ד והוא העיקר: ד"ש להסתפק ספק המזוי
 דשמה חזקת נתינתו תוך האחיזה כפפה
 ידה משט ובלי שום קפילה אחר הנתינה רק חזקת
 בשעת נתינה פיתה ידה כן עד שנת המטבע רגט
 אחד באיזר כפיפת ידה או אצבעותיה. ואז קנתה
 המטבע. אפי' לא שהה בתוך איזר ידה רק רגט
 אחד. עתה"ס גיטין ס"א ד"ה ליקט. מסורת יד
 וחזר ולא רק מתורת הנכונה (וע"י קלו"ח ס'ו
 סג"ז

אי"כ באלו בזה למחלוקת. הרי ור"ת ע"י חו"ס'
 גיטין ס' ד"ה אם יכונ. וברא"ש שם ובצ"י אה"ע
 קל"ח ובצ"ח שם ובצ"ש שם ס"ק ה' ו'. והעולה
 חסם דלר"י עכ"פ אפי' להב"ש אם קפלה ידה
 חזקת נתינתו אע"פ שלא נגמרה הנתינה מכחו
 לבד רק ע"י קפילתה את ידה מגורשת. אבל לר"ת
 אינה מגורשת משום שלא נגמרה הנתינה מחמתו
 לבד ואם אח"כ אחר שכבר כלחה נתינתו קפלה
 את ידו ס"ל להב"ש דלכ"ע אינה מגורשת דהוי
 טלי גיטין מעניק דבשעה שנתן ללא שמה נתינה
 כיון שאז היה יכול למקור אללו עי"ש. והנה
 בקידושין כתב הב"ש ברה"ע רס"י ל' דעת הרש"ך
 בטלי קידושין מעניק דהוי ספק קידושין ודעת
 מהר"ל דודאי אינה מקודשת וע"י בבאה"ט שם
 סק"ח וע"י פת"ש ס' כ"ז סק"ג בשם מהר"ב
 והמקנה בקונטרס. וע"י שם גם בס"ק י"ב ובחז"ס
 ס' פ"ב שהביא שם. וגרסה דפליגי אם ילפינן
 לענין זה הויה מיליאה. וכגון מקדש במחומר
 לקרקע דכתב הר"ן ר"ש קידושין מקודשת ולא
 ילפינן בקידושין כסף הויה מיליאה ע"ש. ובצ"ש
 רס"י כ"ז. וגם בנדר' דפלוגמא של ר"י ור"ת יש
 להסתפק בזה אם גם בקידושין בענין כמו בגיטין
 דבגיטין הטעם דכיוול לנתקו ולהבטלו אללו לא
 הוי כריתות אבל נתינה שפיר הוי כדאיתא בב"מ
 ו' ע"ש לענין סודר דאם תפוס בו גע"ג כמאן
 דפסיק דמי ופריך מ"ש מדר"ח גט בידה ומשיחה
 בידו ומשני החם בענין כריתות וליכא הכא בענין
 נתינה והא איכא:

ואחר העיון מלאכי שבאמת יש בזה מחלוקת
 דמהר"ט ז"ל בשו"ע חזקת ס' ל"ח
 כתב בנדון שם דאם אחר לשון הקידושין בשעה
 שנייה אדוקין בכסף הקידושין הוי כקודם מתן
 משות דכ"ז ש"א מילק ידו לא מקרי נתינה כדאמרין
 בגיטין גבי גט בידה ומשיחה בידו עי"ש. ובחשו'
 רעק"א ז"ל ס' ל"ז תמה עליו מש"ס בב"מ הנ"ל
 דמבואר להדיא דנתינה הוי רק כריתות לא הוי.
 ע"ש. אבל באמת דעת מהר"ט ז"ל ברורה כנ"ל
 דס"ל דיליף הויה מיליאה גם לענין זה כנ"ל. וכן
 מלאכי בס' מנחת סתים אה"ע מ"ב שהביא מחשו'
 אר"ב שכתב חסם החת"ס לשון בזה על דברי
 מהר"ט ז"ל הנ"ל משום דאיתקוש הויה לזיאה.
 ומעשה בנדר' לכאורה יש כאן ס"ס להחריג וחזקת
 פטויה מסייעה. ספק שמה לא קפלה ידה כלל
 אפי' רגט א' ואין כאן שום נתינה כנ"ל ואח"ל
 קפלה שמה הלכה כר"ת שהיה דעה א' ברה"ע
 קל"ח. וכן ספק הרה"ט וע' בטור שם וגם בקידושין
 כן הוא מהיקש הויה לזיאה כנ"ל. דלא מהני ע"י
 קפילת ידה כנ"ל. כ"ז עלה בלבי ללמד בכחא דסימרא:

קליז' וסימן רע"ג ונהי' סימן קלי"ח דהנבחה היינו שמונבה מכו ואפילו אינו בידו כלל וקנין ידו היינו משום שחשבו וחזרו כל שאין החפץ בולט מידו מן הזר דהו' בלא הגבהה לא קני רק מה שבידו ולא מה שכולט. ואם בולט למעלה מידו היינו שידו פתוחה למעלה והחפץ עליה הוי כבחוץ ידו כולו עיי"ש. והוא ברור. ומבואר כן ופשוט דכל שנה באויר היד אפי' אין היד פשוטה באופן שהפס למעלה הוי מתורת יד וחזר. ודו"ק. ומה שנטלו אח"כ בחורה כשיאזר מאויר כפיפת ידה אין מבטל חלות הקידושין דזו חורה הויא. ומירי דהוי אם אחר שקידשה בהנחת הטבעת רגע על אצבעה חזר ונטלו דודאי לא בטלו הקידושין ועמתי' ס' קיד הנ"ל. ובתש"י ז"ל להנהי' ז"ל מליבו' חוץ חאה"ע ס' ק"ח. ושם היה מעשה שאמר העד שלא הניח כל הטבעת על אצבעה רק הוליך והביא בידו על אצבעו ואגרו בידו. ובז"ל שם חיקך אחר אמירתו נטלו עיי"ש. אבל פשוט דאם נח ככף הקידושין רגע בידה אפי' חזר ונטלו כבר נתקדשה: **וביהותי** בזה הנה קשה לי טובא ענ מ"ש האר"ז בזה' גולב ס' ש"ח והוא כלשון שכתבו בהג"א בסוכה מ"ו ע"ב והמרדכי שם בשמו אהא דאר"ז לא ליקני אינש לולב ליטוקא. דקני ולא מקני. דפי' ראב"ן ז"ל שאם חופס ואוחז המזכיה עם הקטן שפיר דמי עיי"ש. וכ"כ בשו"ע אורח חרי"ח ס"ו. וק"ל מה יושיעני זה שחופס הגדול המזכיה עם הקטן. ממני' אם מחבין שלא להקנות כלל להקטן א"כ אפי' אינו אוחז עמו לא קנה הקטן. וכמ"ש בפמ"ג א"א ס' חרי"ח סק"ט ע"ש. דהיה אם אינו מחבין להקנות לו כלל שפיר דמי. דא"כ יקנה הקטן דבר שאינו שלו בלי דעת אחרת מקנה אותו. ואם מחבין להקנות להקטן כמו שמחבין להקנות לכל הקהל ע"מ להחזיר. א"כ נהי שחופס עמו ולא ילאו הלולב והאחריו מיד המוקנה לגמרי מ"מ הרי קנה הקטן האוחז גם הוא עכ"פ מה שבידו וכב"מ ז' הנ"ל גבי סודרא וכמ"ש בחור"מ קל"ה. וא"כ מה הועילו בתקנתן שיאחו עמו כו"ס יקוקא קני הך פורחא דתפס בידה וכו' א' מקני בחורה וליכא לכס. ובשלמא בלולב י"ל דמסתמא חופס הקטן למטה במקום שאפי' קנאו וכאלו חסר מקום תפיסה שלו לא מופסל אבל באחריו דחסר ביום א' פסול מאי איכא למימר. וכ"כ דקטן לית ליה רק קנין משיכה וכמ"ש הרמב"ם פ"ט מחכירה הל' ח' ט' י' ובחור"מ רל"ה סע"י ד' ה' ו' אבל לא קנין חזר ויד מטעם חזר הוא ולא קני גם מה דתפס בידה הא בורכא דלא מביעיא לשיטת הרמב"ם ז"ל ברפכ"ט מחכירה וע' מ"מ. דבמחנה ובדע"א

מקנה אותו קונה הקטן דבר מורה א"כ ודאי דקונה הקטן מה שחופס בידו. אלא אפי' להסביר דגם במחנה ובדע"א מקנה אותו לא קנה רק מדרבנן וכן להרמב"ם ז"ל במכר מ"מ ודאי דבמה שלוקח וחופס בידו קונה הקטן כמו במשיכה. דהא בקטנה רידה משום חלרה אחרבא ולא משום ש' יחה כחב הרמב"ם שם דקנתה יו"י חלרה ע"ש ובחור"מ שם. ורק בקטן דחזרו משום שלוחו ואין שלוחות לקטן לא קנה. אבל ידו דקטן ודאי קני. דהא בקטנה דהזר משום יד קנתה וא"כ יהיה חזר דמשום יד אחרבא. עדיף מיד גופיה. (ועי' בשו"ט ד"ח מחור"מ ח"א ס' ל"ב מ"ש בה לחמה על האחרונים הקל"ח והנהי' שכתבו יד משום חזר והא איפכא הוא דחזר מטעם יד עיי"ש. ויש לישב ואכמ"ל). ונלע"ד דבאמת חיקון זה שיאחו עם הקטן הוא רק לגילוי דעת שאינו רוצה להקנות לו. ואם לא יאחו עמו מיישינן שמה דעתו כמסתם כמו שנתן לכל הקהל. ומסתמא הוה כמקנה ע"מ להחזיר. משא"כ אוחז עמו ואינו מוציא מידו לגמרי הוי כמגלה דעתו בפירוש שאינו מקנה לו. ודו"ק. וכ"כ א"כ למה נוח לו כלל ליעול ולברך כיון שאינו מקנה לו כלום וא"י יד"ח מינוך המזוה ולמה גורס לו ברב"ה לנטלה דלהרמב"ם הוי כ"י משום לא תשא מן התורה (ע' מג"א כרע"ו סק"ו). והוי כספי ליה איסורא דאורייתא בידים. י"ל דמשום מזוה שרי גם כה"ג וכמ"ש. חו' פסחים פ"ח ד"ה שם לב"א עיי"ש. דמשויה שרי להאכיל לקטן פסח אעפי' דהוי שלא למנוי' דמשום מינוך מזוה שרי עיי"ש. ושם נמי א"י יד"ח כלל בזה. ורק מ"מ בעין מינוך איכא. ודו"ק:

נחזור לענינו, שלא מלאתי שום לך הימר להנחלה המקודשת, והיא לריבה גט מוספק שמה נח המטבע רגע בידה ע"י שפספה מטט פס ידה או אצבעותיה בשעת נתינה ונתקדשה: ידיר' דור"ש ושח"ר כה"י חק' שדרום יוסף הר"י פייגענבוים אבד"ק לאקאטש.

בימין עא

ב"ה אהמאמלי

בשנת תרנ"ו אירע מעשה בעיר הסמוכה לפי באשה שנפרד בטלה ממנה יותר משנה וחזר לביתו ביום י"ד אלול וילדה ולד קיימא באלף דר"ח אחר אחר המולד ונסחפך הרב השואל דגם לדעת הגהת רמ"א. אה"ע ס' ד' הרי א' דר"ח הוא ל' לחודש העבר כדמוכח בכמה דוכתי ואולי

וְזָרָה חשבונית, מלבד שבעיקר דינו של הרמ"א
בדין ש"ג ביולדת לו' רבו החולקים כמו

שהארכתי [מובא כעת בחכמי דברי חכמים ומידות
על הרמב"ם דף ל"ב עמוד ד' הגדפם מחדש
ותירון הרב הגאון מנאווהרדק הנ"ל על שרה

שהיתה קודם מ"ת אינו ברור לפע"ד כי בפסיקתא
ומדרשים שמוצא גם בילקוט פ' בא ע"פ נפלאותיך

ומחשבותיך אלינו איך סימון חשבונותיך אלינו שכל
אלפים והמ"ח שנה עד שלא ילאו ישראל ממזרים היה

הקב"ה מחשב חשבונות ומקדש השנים ומחדש
חדשים ואח"כ מסרן לישראל באמרו החדש הזה

לכם וע"ש מאמר ריב"ל משל לחלף שהיו לו אורגלין
ביון שטמור בנו על פרקו מסרו לו וכו' ולא גרע

שופר גדול של הקב"ה בימי שרה אמו משרא
גרם של ב"ד וע"י סנהדרין ק"ד ע"כ כי אחת

הבחר ולא איז ולפסקו של הרב הגאון הנ"ל
יתפך כחומר אם נבעלה בליל א' דר"ח אלול

וילדה בכ"ט שבט נחמיר לאסרה דש"ג ואין כאן
רק ו' חדשים ובמראה פנים על ירושלמי יבמות

פ"ד ה"ב ד"ה והוכר עובדה לאחר כ' יום הראה
פנים לפסק הרמ"א מזה והרמ"א ז"ל שנבעלה

סוף סיון וילדה בתחלת כסלו וכיון דחמוז ואלול
לעולם חסרים אף אם חשון היה מלא וכשנבעלה

בכ"ט סיון בס"ה ק"ג יום והו"ל לירושלמי לומר
והוכר עובדה לחמשים יום ומדאמר לאחר כ'

יום ע"כ דלא מוכל לילד רק ביום ב' דר"ח כסלו
שהם בס"ה קנ"א יום וע"כ אמר לאחר כ' יום

ומה נעשה כשנחשברה בכ"ט אלול כשהם שחשון
וכסלו חסרים וילדה אף ביום ב' דר"ח אדר שהמה

בס"ה קמ"ט יום ונכשיר מחמת ש"ג:
עוד עלה בלבי ספק עמוס אף כשיאירע כזאת

בר"ח שהוא יום א' או בליל ב' דר"ח ילדה
שחין מקדשין החודש - בלילה ואף דיעבד אינו

מקודש כמ"ש רבינו בה"י קה"מ פ"ב ה"ח ופסקו
בטוש"ע א"ח חכ"ב לענין יו"י בשני הלילות

דאינו חוזר ואף בליל א' דר"ח דחוזר וע"י שט"ח
תקפ"ב ס"ו ושר"ח מערכת ר"ה ס"ב ב' אות

כ"ג כ"ט אין מקדשין בלילה ונ"ע בליל א' דר"ה
אחר התפלה שמברך כ"א לחברו לשנה טובה

הכתב כמ"ש בש"ע ס"י תקפ"ב שמהג ישראל לסיים
לאחר לחיים כלשון הש"ס ר"ה ע"ז והרי ע"כ

כונה הכרעה על מחר בוקר בעת שהקב"ה יושב
ודן כמ"ד בר"ה ח' שאין ב"ד של מעלה נכנסין

לדין אלא"כ קדשו ב"ד של מטה וכן הוא במדרשים
מובא בילקוט פ' בא חגי ר' הושע"א גזרו ב"ד

של מטה ואמרו היום ר"ה אמר הקב"ה לחלאכים
העמידו בימה וכו' נשתחו העדים לבוא או נמלכו

ב"ד לעברה הקב"ה אומר למה"ש העבירו בימה
וכו'

ואולי שאני אחר המולד מחמת דיוק רש"י נדה
ל"ח לנוסח הריב"ש ס"י חז"י מובא ג"כ בשו"ת
מיום חיים ס"י ו' כניסת חודש החשישי ומכי עי"ל
ירחא הוי זמן לידה:

והשיב לו הגאון בטל ערוך השלחן וז"ל יש
להחיר אפילו ילדה קודם המולד דהנה

הב"ש ס"י ד' ס"ק י"ט הקשה מראה"ש י"א
לענין שרה אמו אלא דקאי בחג וקאמר לה

בניסן אחתי בשש ירחי מי קא ילדה והא הוי
ו' חדשים אי חדשים גרמי ע"ש, ובאמת לא קשה

מידי דמ"ש הרמ"א דהחדשים גרמי זה מה שאמרו
בגדה ל"ח שפורה גרם ובפרש"י ותוס' שופר

שמוקעים בו ב"ד בקידוש החודש ויש להבין איזה
שיכות הוא לעיבור הנשים וללידת הולד אך

בירושלמי סנהדרין פ"א סוף ה"ב איך אבין אקרא
לאל גומר עלי בת ג"ש ויום א' נמלכו ב"ד

לעבר השנה הנמולים חוזרים כלומר שכן גזר
הקב"ה שהטבע תהיה משועבדת להמורה ע"ש

גזירת ב"ד וזהו ש"ג כלומר כיון שב"ד תקעו
בשופר לקדש החודש משועבד הטבע לקיים כאלו

היה חודש שלם ולפ"ז דוקא לאחר מתן תורה
שנלטוינו לקדש חדשים אבל שרה אמו שהיתה

קודם מתן תורה ה"א שייך לומר אז ש"ג ובדור
הוא בס"ד:

ואף עתה שאין לנו קה"מ כבר ביאר הרמב"ם
בס' המלות מזה קנ"ג דהחדשים שאנו

קובעין כבר קדשים ב"ד הגדול בימי הלל הנשיא
ע"ש ברמב"ן ובמגילת אסתר וברש"י ולכן גם

עתה יש קה"מ ולפ"ז אם רק קדשו ב"ד החודש
וקראו עניו שם ר"ח נחשב כחודש שלם לענין

עיבור אשה ואין זה ענין כלל לכל דינים שבמורה
ודוקא שאומרת שהולד מבעלה דאע"ג דבכמה

מקומות ברמב"ם מבוחר דבטיען ע' חדשים שלמים
לענין ולד קיימא בפ"א מיבוס ופ"ב הירולא ופ"א

מאכל ובאבילות אף לקולא דין כן אך לאיניא
כן מחזקת אביו ואשה מכשרתה אין דנין כן

מטעם ירושלמי הנ"ל אף שהוא דבר שאינו מלוי
דהא קי"ל כר"ג בפ"ק דמכות דנאמנת אפילו

ברוב פסולים ע"ש ובכאן כיון דש"ג נאמנת גם
לר"י דע"כ לא פליג ר"י אלא בודאי וטעם שאנו

מסופקים אם זנתה עם כשר או פסול אבל כאן
אנו מסופקים אם זנתה או לא פשיטא דנאמנת

לכ"ע אבל אם אומרת שזנתה מקודם אע"ג דאשה
אינה נאמנת לאסור עלמה על בעלה כמבואר

במשנה שלהי נדרים מ"ח במקום רישותא כזה ודאי
נאמנת:

יחיא"צ מ"ב הלוי עפשטיין חופ"ק נאוהרדק.

מאמר א' אות יגן דהיי המולד יכול להיות כ' ימים קודם ר"ח:

ובהנוגע לג' אס האשה דרה ברחוב ישראל ועבדו דרים בשוה ואינה אשה כהן

לדחי איזה היתר. (א) מלך המלך כמ"ד במוע"ק כ"ה בני חיי ומוזני במולד תליא מלחא ובשבת קצ"ו לא מול יום אלא מול שעה והפמ"ג בא"א תקיף סק"ב מדייק דמן מולד אב ריע מולד אי"ב כ"ש באדר דמדה טובה מרובה דשפיר מוליה כמ"ד בתענית כ"ט מתחיל מהמולד ולא דמי לשאר חדשים ולפעד"נ לפרש דמולד אב דריע מוליה היינו כשנחמל המולד עד חוץ יום ר"ח דאקדומי פורענותא לא מקדמין כמ"ד במגילה ה' משא"כ באדר דבאלו אמרו מקדימין ליום כניסת מולד החדש שחל אף ביום א' דר"ח ומ"ד בתענית כ"ט כשם שמשנכנס אב וכו' אינו בשוה ממש כמ"ש בספרי דברי חכמים ומידות דף כ"ה ע"ג ד"ה כשם שאסורה לבעול והוא בגזירת הש"י שנעלם מאתו הטעם ע"י ח"י סוף קדושין ב' ויהא לזה מלך הזכות כמ"ש תוס' בשבת ס"ס דוכות גדול משנה המולד ובמגילה י"ג הפ"ל פור כשנפל בחודש אדר שחל ולא ידע שבשבעה באדר נולד משה וכו' ומפורד כפרידה זו שאינה עושה פירות שאינו מוכן והרב הגביר הגאון ר' ברוך עסמאל ז"ל מקיב' בס' חד וחלק ח"ב דף מ"ח פ"י כמ"ד בכ"ד דכנס"י מחולה ליונה ופירדה הוא יונה ע"י קנים פ"ג מ"ג וברש"ב כ"ד דף פ' דרך היונים להוליד בכל חודש חוץ אדר ושמה לסמין שאין להם אז זכות להוליד נאולי עד כס הפורים לא היה שכיח בנות ישראל שולידו באדרן ולא ידע כי בו' באדר נולד משה שקול ככל ישראל עכ"ל ע"ש נאולי מנס הפורים שכיח יותר שולידו באדר שנחשור זכות גדול משה רבינו עה"ש והוא נולד לששה חדשים ויום א' כמ"ש רש"י פ' שמות וע"י מדרש רבה אסתר פ"ו ובס' סדר הדורות ש"א שולד באחד באדר נומלתי בספר זכר דוד מאמר ג' פ' ל"ט ק"ב שמאחד באדר התחילה נשמת מרע"ה להתנולץ ע"ש וע"י מדר' פ' וילך אי"ב וסת משה נחשור אז אחר מולד הלבנה דפני משה כפני חמה לומר שפורה גרם אף קודם וסילאה הלפירה ובקע השחר שלמ"ש חוס' סנהדרין י' דמן השחר מקדשין בשמים וע"י בחרנוס ע"ס אז יבקע כשחר יתגלי בשפופרה ובסופה י"א למה נקרא שמה שפרה שמעפרת את הולד ועפ"י קרוב לומר כשיות מים חיים הנ"ל דש"ג דוקא משחר של ר"ח אף בנדה ל"ח לא משמע כן ש"א השופר של מנין ימי אדר וליד לשאר חדשים ובעיקר פ"י הגמ' מגילה י"ג פשוט לפע"ד כמ"ש

וכו' ומה טעם כי חק לישראל וכו' ולא קשה מברכות י"ח ששעת הסידר כליל ר"ח משתי רוחות ששמו דיל כמ"ש תוס' ט"ז בתירוק א' דשחל בר"ה בשמים היה נזכר דין הנגזר בפסח אבל לא ליטב במשפט קודם שקדשו ב"ד של מטה למחר בוקרן ואיך נמא ש"ג שעדיין לא חקצו לקדשו. וס"ר שהרגיש בזה בשו"ת מים חיים ס"י ז' ופשוט לו דאף בשעה א' כליל ב' דר"ח אחריון ש"ג משא"כ כשר"ח רק יום א' אז כלילה לא אחריון ש"ג ע"ש:

ולפ"י ענ"ד דש"א בזה"ל אחר שב"ד הגדול קדשו בימי הלל מתחיל הקידוש ודין ב"ד של מעלה גם מלילה והרי גם בזמן שקדשו ע"פ הראיה יזכיר בן כמ"ש הרמב"ם ה' קה"ח פ"ב ד"ט אס ראוהו ב"ד עלמן בסוף יום כ"ט אס עדיין לא יאל כוכב ליל ל' ב"ד אומריין מקודש ועדיין הוא יום אף שהקידוש יתחיל מהלילה וע"י ס' עתים לבינה סוף מאמר ז' פ"י הפיוט ליוזר פ' החודש על והכל לומר במעוטו מקודש החודש בזמנו וע"כ בכל ליל ר"ח שהוא יום א' אז כליל ב' דר"ח בזה"ל ש"ג לענין לידת אשה ודק בשבט יעלה ויבוא שיעקר תפלות כנגד תמידים תקנוס כמ"ד ברכות כ"ז שהיה בזמן הראיה לא חקן הלל הנשיא שבוה"ז יתחייב לשייב לקדשו בלילה אבל כשר"ח ב' ימים וגולד ביום א' דר"ח אף שלענין יעלה ויבוא דינו ביום ב' דחור אף אס מאמר גרם בימי הנביאים היו עושים לפעמים ב' ימים ר"ח כמ"ש בירושלמי תענית פ"ד ה"ג מקרא ויהי ממחרת החודש השני היינו לסעודה ולאסור הספד ותענית וכדומה. אבל ודאי שמיום השני דר"ח התחילו לספור ימי החודש כמ"ש רבינו בה"ל קה"ח פ"ח ה"ד וכ"ש בג"ד שהוא חודש אדר שהיו לריכים לספור לקריאת המגילה בזמנה הנה יום א' של ר"ח אף אחר כ"ט י"ב תשל"ג שייך לשבת ואין כאן ש"ג ולא מלאתי ברחמים שהב"ד יולאו שופר על ר"ח ודק בעת הקרבן כתוב ב"ר"ח ומקצתם במולדות וכבר כתב הבית מאיר בללעות הבית ס"י דמ"ד שפורה גרם הוא רק מלילה ומ"ש הרב השאל לדיוק מרש"י דאחר המולד שייך ש"ג אמת מרש"י סנהדרין י' משמע כן כמ"ש המהרש"א שס אבל תוס' שס ד"ה שכבר דחו לדברי י"ח אלו ע"ש וכן משמע מרש"ס דף כ' נולד קודם מלות בידוע שגראה סוף לשקיעת החמה וע"י עתים לבינה מאמר י"אן למאי נפ"מ לאכחושי סה"י משמע דלענין אחר אין נפ"מ ממולד הלבנה נחון לענין ברכת הלבנה ע"י שו"ת ע"י ברושים ס"י ס"ג ומ"ש שס שלא עלה על לב שום פוסק להסתפק בימי החודש ע"י ס' בני יששכר מאמרי ר"ח

כמיש במדרשים כפרידה שאינה קולעת זרע מעצבים מאיסור חיתון והפי' כפרידה כמיד במס' ביב זיא כודנא עקרה ובטורות ח' ובודנייתא מי ילדה פרש' פרידה וכן צבראשית רבה פ' נח פל"ח ובפ' לך פמ"א פרידה עקרה והוא מין פסול הבא מן הסוס והחמור ואם קשרנו להקציה ע"י מ"ש בספרי כורת הכדים דף ע"ז ד"ה ומפורד הלישנא בישא של אותו רשע כמיד בסוטה מ"ז שטס האונות עכ"ל יפרדו פה עס החמור וע"כ אין להם זכותן אמנם בנחשברה ביום ח' דר"ח אדר וילדה בדר"ח אב ודאי דיום ח' של דר"ח אדר ש"ך לשבט וש"ג להיות בן ו' וכמיד דכוס של ברכה מלטרף רק לעובדה וק"ל ג) מלך חוקת כשרומה שמה נאנסה מעצבים שמוחרה לבטלה והולד חינו מומר אבל אינו ודאי של הבעל ופ"מ לכמה מילי וכפרט לענין ירושה ויש להמליץ בזה מ"ד בשבת קנ"ז האי מאן דנולד בלכנה אכיל ושמי דלאו דיליה פ"י אם חשבו לר"ח אחר מולד הלכנה מחמת שפורה גרם הירושה שאוכל ושומה דלאו דיליה הוא וכן פרשתי מ"ש רש"י סוטה ל"ז סוף ע"ב מטה משפט גר יתום איני יודע לדורשו ש"ל דאיתו בן מוטל ירושה הסיך להיתום והנלפס"ד כחצתי :

מקובלת סוף נדרים שם דף ל' שכתב בשם הר"א ממין וז"ל ותהא נטולה מן היהודים, ולא ש"ך כאן לומר נדר שהותר מקצתו הותר כולו, שהרי כאן בלא נדר הסורה לחטאים אחרים ושיקר איסור ידיה על בעלה קא' אומרת ומה שאסרה הרי הפיר לה עכ"ל וכוננו דכיון דעל שאר יהודים בלא"ה נאסרה כעת משום איסור אשת איש אי"כ הוי כשני נדרים חלוקים והפירה עלמה מועתה מבעלה, וגם מן היהודים דאם ימות בעלה או יגרשנה תהא נטולה מהם וכשני נדרים חלוקים מה שהותר הותר ומה שלא הותר נשאר באיסור ועיין להנאכד"ק לבוב ז"ל בספר יד שאלו הלכות נדרים סימן רל"ד ס"ק ג"ו שנתכוין לתקן כן מדנפשי' וזכה לכון לדברי הר"א ממין הג"ל וע"ש גם בסק"ל :

ב) תמה בשם רפ"ק דיבמות דאי לאו עליה ה"א דמיטע דיבוס דומה איסור ערוה ע"ש וע"ז תמה דא"ך ילמוד משבת ושאר ח"כ דשאיני דהם גדחין מפני פקוח נפש משא"כ בערוה דאין פ"י דומה אותה הה"ד דלא נדחה מפני עשה דיבוס עכ"ד :

הנה קישיא זו היא קושיא הגאון כסא דהרסנא בשבת בשמים ראש, סימן ש"א וכתב שם ששאל לרבנים גדולים ולאביו הגאון מהר"ל מבדלין ואין פותר ע"ש, ומאז כתבתי שאין זה קושי' דהש"ס שם ביקש למלוא דוגמא דלאו דווקא ל"ת גרידא נדחית מפני עשה אלא דגם לאו החמור שהוא בכרת ג"כ נדחית מפני עשה, והביאו מלאוי דשבת, וא"כ מה בכך דיש חומר בעריות בלד אחד דלא נדחה מפני פקו"ט כיון דלמדנו שגם עבירה חמורה נדחית במקום מ"ע והרי גם בלאוי דשבת יש חומרה יותר דמחלל שבת כעובד ע"ז ומומר לחלל שבת הוי מומר לכל התורה ואפי' בעבר לתאבון כמיש הבי' בה' גרים, משא"כ מומר לעריות ובאמת אמרינן בש"ס יבמות שם וכ"ח שאני לאוי דשבת דחמירי והא' תנא בעלמא קאי ולא קפריך והכי אמרינן שם דף ו' ע"א דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא, ומ"ש בכסא דהרסנא שם דהא ק"ו הוא ומה פקוח נפש הדומה למ"ע דיבוס אינו דומה את הערוה כל שכן דמיטע דיבוס הנדחה מפני פקו"ט לא ידחה ערוה, אין זה ק"ו דמה דערוה לא נדחה מפני פקו"ט היינו לפי שאין לו להגיל את נפשו בנפש הערוה דאקש"י רחמנא לשפיכת דמים ואין זה מפני חומר של עזמיות העבירה משא"כ לאוי תורה אלא דאין להחיר לפקח נפשו של זה באיבוד נפשו של אחר והכ'

הק' אצ"הו פוסק אבר"ק הג"צ בעה"ס שו"ת סור ואהלות וש"ס.

סימן עב

שי"ת קוטב

בירחא דאדר, שלמא אשר, צרי עץ דרר, ה"ה כבוד הרב החר"ף ובקי וכו' סוה"ר פנחס יעקב נ"אנ"י בהנאכד"ק נאווה-א"ע קסאגריא בגליל צובלין יע"א.

תמוז ביום השבת הניעני מכתבו, ומלאתי מבוקשו להשיב לו על קושיות חמורות אשר לפמ"ש כבר הניע אותם לפני כמה גאוני פולין ולא הציבו תירוץ נכון, ואשיבו בקלרה לפי ערדות הזמן :

א) תמה במשנה סוף נדרים דתן נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים, וע"ז תמה מדוע תהא נטולה מן היהודים כיון שהפיר חלקו הא קי"ל דנדר שהותר מקצתו הותר כולו עכ"ד. — במח"כ לא ראה דברי רש"י בנדרים שם דף פ"ב סוף ע"ב שכתב דווקא בהתרת חכם אמרינן דנדר שהותר מקצתו הותר כולו, אבל בהפירה בעל לא אמרינן הכי ועיין בפירוש הרא"ש ובר"ן שם שהניעו בזה ליישב ג"כ האי מחני' דנטולה אני

החמורות כתיב בהם ומי בהם ולא שימות בהם וממילא גם שבת בכלל והא דחמירא שבת כעובד ע"ז היינו כסופר דווקא ועיין רש"י חולין (דף ה' סוף ע"א) וד"ק.

ג) מדה שמתה בדברי הרמב"ם פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ל"ד שסופר למ"ש שם בהלכה ל"ב ע"ש? כבר הרגיש בזה הרשב"א בתורת הבית בבית ה' שער ה'. ולדעתי זה כוונתו של הראב"ד בהשגות שם במ"ש משום דלית ביה ליריא כמבוקשות דמין עיי"ש ואין כוונתו נפרש כמו שהבין הכ"מ כי אם להשיג דכיון דמבוקשות דמין איך בזה נשתנה דין מבגפל ע"ג ענבים מבוקשות ובפרט לחלק לענין איסור הנאה וכבר הרגיש לתמוה בזה גם הרב פני משה על הירושלמי במראה הפנים פ"ה דע"ז ה"ג וכן נשערי דעה על י"ד סוף סימן קל"ד ע"ש מ"ש ליישב דברי הרמב"ם ואין מן האורך לפלפל בזה שכבר הרגישו כבר הפוסקים ליישב בזה. ואסיים באמירת חיים וברכה כנפשו ונפש ידיו הדו"ש באהבה הערוד. יעקב שור אבר"ק קוטב והגלי"ר.

סימן עג

ע"י ראשוב (פ"ד קי"ב)

הערות בס', בנסת חבמי ישראל

א) בקובץ כח"י (קונטרס ח' ס' קס"ו) מקר שם ח"א מבעגדור חקירה נפלאה: אם מותר לשמוע קול אשה ע"י הגראמפון שנתחדש בימינו אלה. והעיר שם החכם הג' מדברי הנימוקי המובאים ביה"ט יוסף א"ח ס"י ע"ה. דקול באשה ערוה הוא רק בשעה שמנגנות משמע דווקא ברגע זו שילא הקול מפיה. ולפע"ד אין משם ראיה כ"כ. שמלבד שהדיוק קלוש למעיי"ש, דאין מחלק רק בשעה שמנגנות לשעה שמדברים. וכו' דהרי אז בזמן הנימוקי לא היה עוד אז המלאת הגראמפון, וא"כ נוכל לומר דכונתו למעט אם פירש הקול ממנה, דא"כ יליזר זה בזמנו. — וזאת זאת אין שום ראיה משם. דשם לא אמרו לענין איסור שמיעת הקול. רק לענין ק"ש, ומיירי שם אפילו באשחו, ששעשע ק"ש וחפלה אסור לשמוע קולה משום ולא יראה בן ערוה דברי וכו' שפיר י"ל דאין איסור רק כששומע מפיה, אבל שלא בפניה מותר. משא"כ לענין איסור שמיעת הקול מא"א שאסור אף שלא בשעת ק"ש וחפלה, והאיסור הוא משום הרעור, כמבואר באה"ע ס' כ"א, ואסור לשמוע קולה אף מאחורי הגדר, וע' צמח"ס בפ"ה מוסו"ס

וה"ג בגילוי עריות אין להחיר לאונסה לגלות ערוה מפני פיקוח נפש שזה לה כרליחת נפשה כמ"ש כאשר יקום איש על רעהו ורלחו נפש דאין להגיל נפשו בנפשו של אחר דמה חיות דמא דידך סחיק טפי מדחבר"י. משא"כ לענין להיות נדחה לית דערוה במקום קיום מ"ע דיבוס כך הוא המידה דכל מ"ע דוחה ללית דאין לאו דערוה עבירה במקום קיום מ"ע אפי' לאוין היסור חמורים: **ועפ"ז** אפשר ליישב גם קושיא החוס' בכחובות (דף ג' ע"ב) בזה דהקשה הש"ס שם ולידרש להו דלונס שרי שמתהו החוס' שם דהרי מ"מ היא מחויבת לחסור נפשה להריגה דהא בגילוי עריות יורג ואל יעבור. וכן תמחו על מעשה אסתר דלא פריך הש"ס הא אסתר ג"ע הוי ע"ש. ולפמ"ש איך דהרי החס' ליכא מוסר ענין פקוח נפש של הבעל דהוא עכ"ס ואדרבא כופה אותה שתבעל לו ומשום פ"ג דידה אלו דנין וכו' שפיר מותרת להשתעל מפני פ"ג דלא חמור משאר עבירות שהותרו במקום פ"ג כג"ל נכון והבין: **ויש** לי להעיר בש"ס יומא (דף פ"ה ע"ב) דמהדר הש"ס למזל ראי' דפקוח נפש דוחה שבת וקאמר שמואל שם דילפינן מדכתיב ומי בהם ולא שימות בהם ואמר רבא לכולהו חית להו פירכא לבר מדשמואל ע"ש וקשה לי דהא גם לדשמואל חית לי פירכא גדולה דהא רבא גופא ס"ל בש"ס כחובות (דף י"ח ע"א) דאין לך דבר דעומד בפ"ג חוץ מג' עבירות אלו וא"כ איך יליף מוחי בהם גם להחיר חילול שבת והרי ק"ו. ומה גילוי עריות דלא הוי כחומר לכל התורה עומד בפני פ"ג דאסור להתרפאות בערוה כש"כ שבת דחמירי דהוי כחומר לכל התורה לא כש"כ דעומד גם בפני פ"ג. ונהו דכתיב ומי בהם כע"כ לא קאי על חילול שבת כמו דלא קאי על ג' עבירות אלו. ומהו ה"י נראה ראי' להחוס' בכחובות שם שכתבו דרבא לא קאמר שם אלא לרבנן דהס' פליגי על ר' ישמעאל. אבל רבא גופא ס"ל דג' עבירות עומדין בפני פ"ג ע"ש וא"כ י"ל שפיר דרבא לסיקתו קאמר דלית לי פירכא לדשמואל. אבל החוס' צ"ע (דף י"ד ע"א) בדיה הא והסמ"ג שם ס"ל דרבא ג"כ ס"ל דג' עבירות עומדין בפני פ"ג וא"כ ל"ע מד שהקשינו. ולפמ"ש דהא דג"ע עומד בפ"ג אינו מטעם חומר בעלם הלאו אלא משום דאין להגיל נפשו של זה בנפשא אחרינא אפשר ליישב גם קושיא זו דבה"י ג' עבירות דלא נדחו מפני פ"ג אינו מטעם חומר אלא משום דבג"ע וספ"ד סברא היא דאין להגיל נפשו של זה בנפש של אחר וצ"ע נה"י דכתיב בכל לבבך ובכל נפשך משא"כ שאר כל העבירות גם יותר

סימן ער

בשמיני עשר יום (פרק קי"ב)

(א) בברכות דף ל"ט ע"ב ה"ט כפסח שמחית פסחה בחרך שלמה וכו' ע"ט לחם עוני כחבד אחר ר"א ובשבת חייב אדם לבאע על שתי ככרות מיט לחם משנה כחבד, ולכאורה דברי ר"א שלא במקומן. ועיקר מילתיה הלא בפ' כ"ב בשבת דף ק"ז ע"ב ור"א חתום פסחים דף קט"ז ע"א ד"ה מה הרגישו בזה ותי' דלומר שלריך מזה שלישית משום לחם משנה, וקשה לי דהלא להיפך מדברי ר"א יש לדקדק דרך בשבת חייב בליח, ולא ביו"ט דכאמך דבר זה תלוי אם לא ירד המן ביו"ט ומסופקים החוס' בבילה דף ב' ע"ב ד"ה והי' ובהוס' בפסחים ועיין בב"י בא"ח בס"י חקקט שהעיר רק מדברי הר"ף ולא מדברי החוס' הנ"ל ובעל הגמ' היו נר"ך לפרש דבריו:

צואת כלפ"ד בכונת דברי הגמ'—לולי דברי החוס'—ולחיותי מכלן כדעת הר"ף והרמב"ם בפ"ה ח"ה חותם דפסח א"ל לחלה שלישית משום ליח דלחם עוני כחבד. אך אם חל להיות פסח בשבת אזי אף דמשום יו"ט בעלמא א"ל ללחם משנה דגלי ב"י קרא לחם עוני אבל משום שבת ענמו לריך לחלה שלישית לליח לזה כונת הגמ' ובשבת ר"ל אם חל פסח בשבת חייב בליח משום שבת ענמו. ועיין בטור א"ח בס"י תע"ה שהביא בשם חילוף מהגנים כח"ש לחלק בפסח בין חל בחול לחל בשבת. והטור והב"י לא העירו מקור לזה ולפ"ד מקורם ברור מדברי הגמ' בברכות הנ"ל ומקום הניחו לי מן השמים דלהיפך יש ראי' מכלן לדברי הר"ף והרמב"ם. ודוק:

(ב) ברמב"ם פ"ה מה"ש ה"ז כתב שם המקבץ דבילה וכו' עד שנתקבלו גוף אחד ה"ז חולדת מעמר וכן מבוחר בדבריו בפ"ה ה"א ח"ל המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר. הלא מבוחר להדיא מדבריו דמעמר לא הוה רק כשדבקו עד שיעשו גוף אחד לא בע"א. והמ"מ והכ"מ לא העירו שום מקור לדבריו:

צואת אמרתי לכבר בעכ"י את דבריו ולגלות את מקורו מדברי הש"ס. והוא בבילה דף ל"א ע"א מבוחר מביאין עלים מן המכונס ומן הקרפף. ואין זו משום מוקלה. ובחוס' שם ד"ה כתבו. ומשום מעמר לית זו משום דלא הוה רק במקום גידולי כדאמר בשבת אחר רבא ה"י מוכן

מיסוה"מ ה"ט ובב"י יו"ד ס"י קנ"ז, אולי שפיר י"ל. דאף לאחר שפירש הקול ממנה כגון ע"י הגראמפון ג"כ אסור:

איכרא לקוטעא דמלחא, לזק החכם הנ"ל. דמדיוק לשון הש"ס, קול באשה ערוה' ולא אמרו קול אשה, ש"מ דלריך שיהיה הקול נשמע מהאשה מלמה, ויפה העיר בזה הח' הנ"ל. מהא דשער באשה ערוה, ש"י הד"מ בא"ח ס"י ע"ה ובס"י ש"ג. שהוא דוקא בשער הממוכר לאשה ולא בשער חלוט ודפח"ח. ולפ"ד יש להעיר עוד, מהא דס"י חקפ"ז וס"י חר"א לענין שופר ותגילה נוולה, שכבר בדיעבד, שאין בקול דין זול, וברמב"ם פ"א משופר ה"ג שאין בקול דין מעילה וכו'. בש"ס פסחים דכ"ז. קול ומראה וריח ח"ן בהם משום מעילה, וא"כ גם בגיד אף שאמרו קול באשה ערוה, בהכרח לומר דאין העשם משום שנהגה מהקול, דהנה הקול לאו הנאה היא, רק דוקא, קול באשה' כדיוק החכם הנ"ל. בשעה ש"א מפיה, שאז יש לחוש להרהור ותאוה. אבל אם נשמע הקול לבד בודאי אין שום איסור, דהנחת הקול בעלמה ליח הנאה כנ"ל:

ורתע דאוי האיסור הוא רק משום הנחת הקול בעלמו, אי"כ למה אסרו חז"ל רק לאיש לשמוע קול אשה, ולא אסרו גם להיפך לנשים לשמוע קול איש והלא מעשים בכל יום. שהנשים שומעים כל התפלה וכל הגינונים רק מהאנשים החונים. מוכח מזה שאין האיסור רק משום הרהור ותאוה, ול"ש זאת בנשים כידוע ואין להאריך עוד בזה:

(ב) עור חקר שם חכם אחד, אם יוגלים י"ד קידוש והבדלה, וקריאת המגילה ע"י הכלים האלו הטעליפון או הגראמפון. ולפ"ד יש להעיר בזה מהא דא"ח ס"י חקפ"ז והיא משנה מפורשת בר"ה דכ"ז: החוקע לתוך הבזר או לתוך הדומים קול תקיעה שמע ילא ואם קול הבזר בעלמא לא ילא. והכ"ז תלוי בזה לשער אם הוא קול האיש בעלמו שנקלט לשם. או רק קול הבזר קול החוזר מהד הקורא או החוקע ולריך לשאול בזה לבקאים באומנת הכלים האלו וי"ע:

וכדומה לזה יש לחקור, אם מועיל הגדת העדים על דש"נ"ע או דבר שבמחזון ע"י הכלים האלו. ויש לי בזה הרהורי דברים הרבה ולא הבאתים עוד בכור הבחינה. וידוע בזה חכמי הדור באי, שערי—תורה"י ה"ז:

(המשך יבא א"י)
חק' ארי' יודא ליבוש הכהן
חאקסיר החופ"ק הנ"ל

וואן דעק מלחא ממלחא. לואה אמרנא דהרמב"ם לא יחא ליה בחילוקא של בעלי תוס' לואה השמיט מדבריו בפניא דיא מה"ש חבת ממלחא. וכן הוכיח מזה הש"ס דלהרמב"ם אסור אף שלא במקום גידולן וכן מבואר יותר בהדיא בהי"א שם במו שנתפזר לו פירות בחליו. אף שהוא שלא במקום גידולן כתב שם לאסור ללקטן משום מעמר. לואה הוה קשה ליה קושת תוס' בצינה דהא יש בו משום מעמר? אף במכונס. ולזה הכריח מזה שיטתו בפ"י המסנה שם בשבט וז"ל עמיר הוא שם אגודה מן החטה והשעורה ר"ל דמעמר לא הוה רק כשגדן או בפירות דלא שייך אגודה לר"ך לדבוק עד שיעשו גוף אחד. וביותר הכריחו לחלק בזה מה שמבואר בשבט דף קמ"ג ע"ב מ' שנתפזרו לו פירות בחליו. מלקט ע"י אכל לא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. והוה קשה להרמב"ם דהלא יש בו חיוב משום מעמר בשלחא לשיטת תוס' ינחא דכאן מירי בחליו. שלא במקום גידולן. אבל להרמב"ם דלא ס"ל לחלק בזה כנ"ל קשה. לואה הכריח שיטתו דמעמר לא הוה רק אם דבוק עד שיעשו גוף אחד. וכן מבואר ברמב"ם שם בהי"א שחא יכנסם בידו עד שיעשו גוף אחד ויבא לידי מעמר. וכן נראה דמפרש כן הירושלמי מובא במדכ"ה ה"ן דשטח ג'מקיס קלטן חייב משום מעמר כ"ש שגט באוכל חייב משום מעמר—ועיין במפרש דנוגע באוכל לאפוקי שאינו אוכל ואשתמיטתיה דברי הגמ' בשבט דף ל"ז מקושש מעמר הוה. אלא דגם בעלים שייך מעמר וכן מבואר מדברי כל הפוסקים—ומעשה תמוהים מאוד דברי הרמ"ך מובא בכ"מ בפ"ה מה"ש ה"ז שהעתיק על דברי הרמב"ם שיטת תוס' לחלק בין מקום גידולן לשלא במקום גידולן דבאמת לדברי הרמב"ם שחולק בין דבוק ללא דבוק אין שום מקור לחלק כשיטת תוס'. ועוד דבאמת כבר הוכחתי לעיל דהרמב"ם לא ס"ל כחוס'. ומעשה תמוהים לי ביותר שיטת המחבר שהעתיק דברי הרמב"ם: ותוס' בס' ש"מ בסתם והלא הם שני שיטות בשם וה"ל בלשון וי"א. וגע"נ שוב ראיתי דבש"ע הגאון הקדוש מורש"ו העתיק דברי הרמב"ם בלשון וי"א ובדלתי נחמין לכל מה שכתבתי לעיל:

משה ווייסערטאהן רב יומ"ץ דק"ק הני"ד

סימן עה

ג"ה חאשטשוואטי (פ"ד פאדאד)

במור חות' (ס' קכ"ג ס' ח') מציא הסור

בשם בעה"ת דאם הנחבע ידע שבעל שליחות שג זה המורשה והרשה לאחר ושיניהם באים בהרשאהו לפנינו אין לו להשיב אלא לשני. והב"י מליין ע"ז הם דברי בעה"ת בשם הראשונים ופשוטים הם וכו'. ובש"ע סעי'ג הביא הלכה זו בזה"ל המרשה לאחר ואח"כ הרשה לאחר וכו' וסתם דבריו משמע אף בלא ידע. והם המה דברי בעה"ת שמציא הטור כאשר כן מליין הבאה"ג:

ר"פ קולר הבנתי לא אוכל להבין עומק דעת קדשו של הב"י, מדוע זה שינה בש"ע מלשון הטור ומדברי בעה"ת שמדייקים רק בידע. ומשמע מדברי בעה"ת שבאם לא ידע הנחבע שבעל שליחות של הראשון אף אם רואה לפניו שני מורשים יכול ליתן לאיזה שירצה ע"ש בש"ך ס"ק י"ד שמציא דבריו וסובר כן. ואם באמת סובר הב"י שבאם רק רואה הנחבע לפניו שני שלוחים לר"ך לו להבין מדעתו שכבר אינו רואה עוד המרשה בשליחות הראשון ומחויב להשיב רק לשני אף בלא ידע הנחבע מאומה. היה לו להב"י לבאר זאת על דברי הטור כדרכו בכ"מ. וכאן כתב על דברי הטור הם דברי בעה"ת ופשוטים הם. ולא הוסיף מאומה מדבריו. ובאמת לדינא הלא ביד המרשה לעשות שליח שני אחר הראשון וליתן גם בידו הרשאה אף בלא ביטול הראשון רק שכל אחד משניהם יהיו מורשה. כמוכח ברמ"א ס' הקודם סעי'ג בשם חשוכה הרא"ש. ולמה לא יתן הנחבע לאחד משניהם למי שירצה. אם אינו יודע בשום ביטול. כאשר הש"ך סובר כן ומדייק זאת מדברי בעה"ת. רק פשטות לשון המחבר אינו משמע כן:

ר"ה מדקדוק זה שהקשיתי בדברי הב"י הייתי מתרץ בזה את אשר הקשה כבוד ג"ס הרב הג' ר' ליבוש מולשביץ נ"י. בספרו כת"י שיש בזה לכאורה סתירה מה"שע ס"י קמ"א סמ"ד באם עשתה האשה שני שלוחים לקבלה ששם לא אמרינן שבעלם את השליח הראשון אחד שעשתה את השני, ולפי דברי הב"י אחר שנתקשיתי מדוע זה שינה מדברי הטור ובעה"ת הייתי מוכרח לתרץ כן הב"י סובר כי כאשר רואה הנחבע לפניו את השליח השני, הוא מחויב לשפוט בדעתו כי בודלתי נפל בדעת הנחבע איזו חשק או חסד על השליח הראשון ולואה עשה את השני כי כן שכל הישר ודעת כל אחד מחייב שכן לר"ך להיות בבירור, ובדבר שהדעת הפשוט והשכל מחייב להיות כן. אין שום נ"מ בזה בין זה בסתם, ובין ידיעה וודאית. ואין טפל בזה שום ספק לכן אין שום נ"מ לדינא בין אם ידע הנחבע אם לא ידע. רק שרואה לפניו שני מורשים א"ן

לו להשיב אלא לשני, שדרך לו להבין שכוונתו
בטל הראשון כאשר עשה את השני, חשב לא כן
הוא באם עשתה האשה שני שלוחים לקבלה
שכשם איזו חשב וחסד חוכל לנטול בדעת האשה
על השליח הראשון שתבטל אותו בחנם כי שום
כסף וזהו כסף לא נחנה בידו רק הגש שברונו
שתתגרש בו יהי ע"י מי שיהי, ובשם אדרבא
הדעת מחייב אותו לשפוט להיפוך, שגפל בדעתה
איזו חשב אולי יתגרל השליח הראשון ויתעכב
בדבר לזה עשתה גם שליח שני אך לא ביטלה
את השליח הראשון, כי אדרבא מי שיזרו בזה
היא הנכסר ולמה נחמד אותה בחנם כי תעבור
על החרם להפסיד נפשה, ובדבר הזה שהדעת
מחייב להיות כן הרי זה כירישה ברורה ואין אנו
צריכין לחשוש בזה אפילו באיסור אי"א החמור.
ומחורן בזה קושיה גמי י"י: ובאמת הסמיך
מפרש בזה דברי רבי' כן, רק שקולר בלשוננו
אולי הוא מכח דיוק זה בבי', וע"ש בפרישה
שעל העור, אך הש"ך מפרש הי"ך מזה ובאמת
לשיטתו לרי"ך עיון ליישב דברי המחבר ששינה
חלשון העור, ולכן אני מבקש מגאוני ומנינו
קוראי השע"ת לשום בזה עין השקפתם ולכתוב
דעתם בזה בהשע"ת כי באמת הוא גם כ"ח
גדולה לדינא אך להורות באם רואה הנהבט לפניו
שני מורשים ואינו יודע אם ביטל אם לאו, אם
יש בידו להזקק גם להראשון באופן שאומר הראשון
נוח לי, והשני קשה ממנו, וכן בדברי הש"ך
סיק י"ד קשה להבין שחפרש כמעט להיפוך
מודברי הסמיך ומסיים, ואפשר גם דעת הסמיך
כן, ועל הבאה"ט עוד יותר יש לתמוה שחב"א
בסיק ט' וכתב הסמיך ואפי' לא ידע שביטלו
כו', ומסיים, כיון שידע שביטלו, תיבות אלו
אינם בסמיך, ולא יוכלו להיות לפי פירושו בזה.
והלא דרכו בכ"ח לרייך הי"ב בדברי הראשונים
בדיוק כדבריהם, ומודע זה שיהי כאן ומלוא
לייבב בדבריו, ובפרט דברי הש"ך, שכלשון הזה ראיתי
בכמה דפוסים ש"ע חז"נו, חדשים גם ישנים:

לוי קאצינהאנע מ"ץ דק"ק הגי"ר

סימן עו

ב"ה אהודיטיטש (פיר וואחיין)

(א) בשע"ת (חלק ו' סי' י"א אות א') כתב
כ"ח חז"ל בשע"ת (חלק ב' סי'
ע' אות א') כתבתי בערוגה אחת שבין הרבה
ערוגות שנשרשו קודם העומר הא' שנשרשה אח"כ
בעלה משום דבא האיסור בתערוכות בשעה שאינה
יזכרת טיי"ש ושבו ראיתי שלפי"ד גלי"ח ב"ה

ל"ז בהא דינקו מהדדי בכתב דכיון דבהמה בחייה
אסורה כולה משום שאין זכור, לא שייך ביטול
עיי"ש ח"כ ה"כ י"ל כיון דעתה בשעה שזרע
ונתערוגה הערוגה בין הערוגות שכבר נשרשו
אסורות משום חדש, ואח"כ בקרקע העומר או
כשמגיע זמן העומר שוב גם היתר אין ניכר
לא שייך ביטול עכ"ל והנה דברי כ"ח אינם
מוכנים דהא שפיר הוה בא האיסור בתערוכות
דהא החיטים שזרעו בקרקע כל זמן שלא נשרשו
מוחרין וא"כ אח"י כתב כ"ח שלא נתבטלו דהיי
שקודם התסח אין שייך ביטול מינו לאחר שהקריב
העומר החיטים שעדיין לא נשרשו מוחרין ללקטם
ולאכלם והחיטים שנשרשו החרו בהקרבת העומר
וא"כ כולם היתר ואח"כ בשחמיט"ס שלא היו
עדיין משורשים בשעת הקרבת העומר נשרשו
ונאסרו שוב בא האיסור בתערוכות ונתבטלו
והנה מה שכתבתי שהחיטים שהיו בקרקע בלי
השרשה בשעת הקרבת העומר מוחרין ללקטם
ולאכלם קודם השרשה עין בש"ס מנחות סי' ט'
בגמ' בעי רבא חזנים שזרעו בו ובפי' רש"י
וברמב"ם פ"י ממ"א ה' ה' ובי"ד סי' רל"ג ודור'.
כל זה היכי דהחיטים הנזרעים בקרקע נקלרו
קודם העומר והיו תחת הקרקע בשעת העומר
אלו אסורים אבל היכי דזרע חיטים שנקלרו אחר
העומר והא בקרקע בשעת העומר ששם אלו
החיטים מוחרין בלילה קודם השרשה כן מובאר
בש"כ יו"ד סי' רל"ג סי' ט' יע"ש, ואף שכתב
זה משמ"י דנפשי' מובאר בדבריו בשט"מ בבא
מניעא דף ק"ז בשם הראב"ד ז"ל ע"ש וליכא
למימר דבנות כ"ח על חיטים שנקלרו קודם העומר
וכדאפי' דש"ס מנחות הא זה הוה ניכר האיסור
קודם התערוכות ודור' אך לע"ד נראה שמעט
אחר ערוגה זו לא נתבטלה דהא אמרי' בש"ס
משילה כ"א ע"כ האומר פרוטה שבתוך הכיס
הקדש כיון שהוליא מעל והקשו בתום' לתבטל
ברובא ומירלו שם דהוה דשיל"מ והרי הא בא
האיסור בתערוכות וע"ש בתום' אך המעי' במרדכי
ששם מקור הדין ממ"א סי' ק"ב נראה שהעיקר
ישן שהיו לא היו בעולם ושם היו בא לעולם
בתערוכות וכן העמיק הדרישה והמגי"א והש"כ
חז"ל שאני הכי שלא היה עליו שם י"ן בעולם
ועיין בדרישה באו"ח סי' ט"כ משא"כ שם במשילה
דהמטבע היה בעולם רק האיסור לבד נולד
בתערוכות שפיר לא ביטל וכיון שכן גם הדין
של כ"ח בערוגה שנשרשה לאחר העומר ג"כ לא
ביטל כאן דהחיטים היו בעולם והנה הכו"פ
מקשה מהא דמשילה על דיוו של הרמ"א בשם
המרדכי וז"ל לומר דדיוו של המרדכי במחלוקת
נשנית

נשנית וגפי מה שכתבתי יכולין לומר דאין שום מחלוקת בזה הן אחת: שפני הנראה שהרבה מחלוקות זיל לא נחמי לחלק בפי מה שחלקתי אך המעיין בדרישה ובשי"ב ובמניא שכולם העתיקו הלשון שאני הכא שלא היה עליו שם יין בעולם נראה שכתבתי אחת וברור ביה ודו"ק:

(ב) **שם** (ח"ו ט"ו כ'). כתב כ"ח לפרש דברי הפמ"ג בפתיחה על הלכות טריפות סי' ל"ט על מ"ש בשם הרשב"א ז"ל וז"ל אי"כ ממכה נמי אין רחיה וז"ל הבין שכונת הפמ"ג היא על מכה אביו ואמו ולכן אין שום פשט והבנה לדבריו. וכ"ח כתב שם את הדברים האלה אשר עליהם יסוד פירושו וז"ל: אכן אחתי קשיא באמת כהן דבאונס ג"כ אסורה לכהונה וא"כ ג"כ י"ס לה חזקה אפי' באונס אלא בזה היה חזקה שלא נתבררה דבשלמא לענין איסור לבעלה דלדך שזונה ברתון נגד זה י"ס לה חזקה דנתבררה דכשנולדת הייתה נדקת ולא זנתה ברתון אבל לכהונה מי יודע אם היא כשרה מתולדה דילמא אביה חלל וכדומה וכו' עי"ל וזו ביאר ופירש דברי הפמ"ג יע"ש. אך יאמר נא כ"ח לפי הבנתו דחזקת כהונה לא נתבררה וכאשר ביאר ופירש בזה דברי החוס' נדה שנלאו לפרשם כחמי לב וכ"ח מחזיק עצמו לזוכה ברוב א"ך יתכן לי כ"ח קושיא ר"ח כהן א"ך כהן עובד עבודה אלו"כ דר"א בפ"א דתרומות מ"א יע"ש ואין לומר דאולי בזה רובא דילמא אמו נאנסה פשט אחת מניי ועשהא זונה והנה הוא חלל וכן נזקקה קושיא זו בעל פמ"ג בעלמו בספרו ראש יוסף ותירלו דמוקמי' אותה בחזקת נדקת ובודאי אלו הי"ס אפי' נאנסה פשט אחת הי"ס מגדת לבעלה בדרי שלא חכשיל אותו באיסור זונה וכן היא נמי לא הוה עובד איסורא שהיא נמי מהרת הרי שבעל פמ"ג והגאון ר"ח סברי שחזקת כשרות לכהונה נתבררה היטב ולא כאשר כ"ח רואה לפרש פירוש זה בפמ"ג שסובר דחזקת כהונה לא נתבררה וכאשר בעלמו כתוב זה בספרו ראש יוסף לתרץ הקושיא א"ך כהן עובד עבודה ומה שכת' רואה לומר דלכן חזקת כהונה לא נתבררה דילמא אם אביה עוד נאנסה לא הבנתי הדברים דעל מי שאנו מסתפק' מוקמי' אותה בחזקת כשרות עד אהרן הכהן. אך מה לי בדברי כ"ח הלא העיקר על כ"ח שחזקת כהונה לא נתבררה ופירש בזה דברי הרב שפ"ג. והרב בעל פמ"ג בספרו מחזיק לחזקת כהונה לנתבררה וכאשר תירץ בזה הקושיא א"ך כהן עובד עבודה וכל"ל הרי לן שאין הפירוש כאשר כ"ח רואה לפרש דברי הפמ"ג מחמת חזקת כהונה שלא נתבררה לאשר שבעל פמ"ג בעלמו

בספרו ראש יוסף כתוב בפירוש דהוה נתבררה יע"ש וחזן מזה אין לדברי כ"ח בכלל שום מקום דעיקר היסוד של כ"ח דילמא אם אביה נאנסה להיות היא פסולה ובנה חלל הא אביה דמאן פילפול בעל פמ"ג אביה דרשב"א ז"ל והא הרשב"א ז"ל סובר באשה שנאנסה אפי' מניי ושאר פסולין לא נפסלה לכהונה ובנה כשר ובעל מיל מביאו בפ' חיי מאס"ב יע"ש ונדמין בזה דברי כ"ח שכותב דילמא אם אביה נאנסה דאפי' נאנסה בלונס לא מפסלה ובנה כהן אביה דרשב"א ז"ל ובעל פמ"ג מייירי כהן אביה דרשב"א ז"ל הן אחת שדברי הרשב"א ז"ל קשים להבין כאשר כבר מקשה עליו בעל מש"ל אך אין זה ענין לדברי כ"ח ודו"ק שמה:

אך יאמר נא כ"ח מדוע לא פירש דברי הפמ"ג בפשיטות מחש' שבפמ"ג אימא רק ממכה אין רחיה וכונת בעל פמ"ג בפשיטות אי"כ מהורג את הנפש אין רחיה שהולכים בזה רובא משום דמוקמי' בחזקת חיים אפי' משום דלא נתבררה וכאשר כתבו החוס' בחולין דחזקה זו לא נתבררה מעולם ובעל פמ"ג קורא לרחיה מהורג מכה וכאשר מקרא עלא כתיב ויהי איש ומת וזה פשוט עד שלא ניתן לכתוב ומה שהקשה כ"ח על המרש"א ז"ל חכם עדיף מנביא קושיא זו הקשה בעל ראש יוסף ז"ל אך הוא מילין בפירוש כ"ח יען שהחוס' כתבו בכתובות בסוגיא דפתח פתוח דרזון לגבי אונס היה רק רובא מדרבנן:

(ג) **בפמ"ג** בפתיחה לה' שבת בדי' וי"ס לשאל הא דאמר במס' שבת דאייסי סובר כו' עד ואי עשה א' מהמלאכות מהנך דמספקן אי חייב מיתה אי חפס הכיזק י"ס לומר דאין מולאין מידו כו' ע"ש היטב והנה פליאה בשגבא א"ך נעלם ממנו רש"י בצא מיע"א ושי"ב במ"מ בס"י כ"ח ס"א בזה דחייב בדי' שמים מוטיל תפיסה ועכ"פ בקלברדי' כ"ע מודים דמהני תפיסה וכיון שכן אין ג"מ ודברי הפמ"ג ל"ע ומלוא לישבם ועיי' היטב בפנים כי קלרתי בהעמקת הפמ"ג:

מרדכי בר' אי"ב גידעך רבארג
אבריק אהוריש.

סימן עז

ב"ה ט"א ואש"ש (פ' שעריין).

(א) **בשערי** תורה (חלק ו' סימן פ"ב אות ט') הקשה על רש"י בחולין ט': בדי' הלכתא גמירי לה מסוטה וכו' לחומרא בעינן למיזל שמה יעבור. עיין בשב שמתחא שמתחא א' פרק ד'. מבוחר מדבריו דהכוונה שמה יעבור.
וס"ל

פה וברך ארעא דחמרא וסיים בדשיכרא מאי
 בחר עיקר ברכה אולי או בחר חממה אולי.
 ועי' ח' שהק' מאי קאמיבעי ל' הא ודלי מלות
 אין לריכות כוונה. ועי' רבינו יונה שתי דאפי'
 מי שסובר מלות אין לריכות כוונה ה"מ בדבר
 שיש בו מעשה שהמעשה הוא במקום כוונה כגון
 נטילת לולב דאמרי' בסוכה [מ"ב]. מדאנב"י נפיק
 ב' וכן כל כיוצא בזה אבל במלות שהל' באמירה
 בלבד ודאי לריכה כוונה שהאמירה הוא בלבד ובשאר
 מכיון באמירה ואינו עושה מעשה נמצא שלא עשה
 שום דבר מהמלות. והק' עליו האחרונים מר"פ
 ה" קורא דייק הגמ' ש"מ מלות לריכות כוונה
 ומאי קושיא הא ק"ש גמי מזה התלוי באמירה
 היא ולריה בעי כוונה עי' בפני יוסע שם ובט"א
 בריה [נ"ח]. וי"ל דחילוקו של הרי' לאו אליבא
 דכ"ע אמר אלא מחלוקת אמוראי הוא בריה שם
 דאיתא שלחו ל' לאבוי דשמואל כפאיו ואכל מלה
 יא' כו' א"ר אשי שבפאורו פרסיים אמר רבא
 זאת אומרת התוקע לשיר יא' פשיטא היינו הך
 מ"ד התם אכול מלה אמר דחמנא והא אכל אבל
 הכא זכרון תרועה כתיב והאי מתעסק בעלמא
 הוא קמ"ל. ועי' ג'ל דהנה דשלחו ל' לאבוי
 דשמואל לא סבור כרבא בתוקע לשיר דאי סבור
 כוותי' לאשמעינן רבואת טפי דאפי' בתוקע לשיר
 דכתיב זכרון תרועה ואעפ"כ לא בעי כוונה וכע"כ
 בכפאיו לאכול מלה. ובט"א כ' דלא נחתו לרבואת
 ואינו מוכרח ד"ל דוקא בכפאיו לאכול מלה סבור
 דלא בעי כוונה אבל בתוקע לשיר דכתיב זכרון
 תרועה ה"מ דבעי כוונה והיינו דס"ל לחלק בין
 מלה דתלי במעשה דליכ' כוונה למלה דתלי
 באמירה דבעי כוונה ולדידהו דוקא בכפאיו לאכול
 מלה ליכ' כוונה אבל בתוקע לשיר כיון דכתיב
 זכרון תרועה למלה דתלי באמירה דמאי דבעי
 כוונה. אבל רבא לא ס"ל לחלק בהכי משיה
 דייק וי"א התוקע לשיר יא' דאפי' דכתיב זכרון
 תרועה מ"מ כיון דבמלה דתלי באמירה דהאמירה
 הוא בלבד ואעפ"כ לא בעי כוונה ה"ה בתוקע לשיר
 אפי' דכתיב זכרון תרועה ג"כ לא בעי כוונה.
 והמקשן דפריך פשיטא לא אפי' ארעא שיש
 לחלק בכך והגמ' דמשי' שפיר מחלק בכך דרבא
 אשמעינן רבואת דאין חילוק בין מלה דתלי באמירה
 למלה דתלי במעשה משיה בתוקע לשיר גמי אפי'
 דכתיב זכרון תרועה אפי' לא בעי כוונה. ולפי'ו
 ניחא הא דר"פ הקורא דייק הגמ' ש"מ מלות
 לריכות כוונה ופרש"י ותקשה לרבה (כן גי' רש"י
 וכן גורם הרא"ש) דאמר במס' ר"ה התוקע לשיר
 יא'. ולכאורה י"ל לדקדק מ"ש רבה דנקט ולא
 נקט ותקשי להנהו דשנחו ל' לאבוי דשמואל
 דכפאיו

דס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה ע"ש.
 ואין בלן קושיא:

(ב) שם אות ט'. הקשה על רש"י שנעלם ממנו
 מוספתא. באמת אינו דומה דינו של
 רש"י להמוספתא. דהמוספתא מיירי שהיו שתי
 פנימות. ובאמלע משתי הפנימות יש כמלא שנים
 בנזאר. ויש לחוש יותר שמא יפגע בהפנימה של
 חכה. או בהפנימה של מעלה. הלכך דוקא
 בדיעבד כשרה. ומדיוק לשון המוספתא אם יש
 בין פנימה לחכרתה. אבל רש"י מיירי דהי' פנימה
 אחת. ויכול להוכיח יותר שלא יפגע בהפנימה
 האחת. הלכך הוי"א דאף לכתילה כשר לשמוט.
 הלכך לריך רש"י ז"ל לדייק מכת כש"כ מדיוקא
 דגמרא. ומדיוק לשון רש"י שנקט פנימה ולא
 פנימות. וז"ל:

(ג) שם (סימן ק"ו) הקשה על רש"י (כ"ב
 ק"ה): נכסי לסכתא ובתרה לירחא.
 כו'. לפי חומר הדבר. י"ל דחש שמא חתן היא
 לירשיה. ולקמן ק"ל. ר"י בן ברקא אומר. אם
 אחר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין וכו'. ויש
 בגמרא שתי לשונות. ול"ק אפילו אחר במקום
 בת. ול"כ דוקא בבן בין הבנים. ופסק הגמרא
 כר"י בב"ר. (ובדף קכ"ט): מפרש רש"י שם
 אליבא דמאי לשונות. וא"כ הכא י"ל דרש"י
 קאי אליבא דב' לשונות. ומדיוק לשון רש"י.
 דחש שמא חתן היא לבנה או לבתה בלישנא
 ב'. וא"כ ירשו כולם ויורשו לא יקחו כלום.
 או אביו או אחיו. בלישנא קמא אליבא דר"י
 בן ברקא. דפסקין כוותי'.

(ד) שם (סימן ק"ד) העיר על הגרעקא ז"ל
 בשו"ת שלו סימן נ"ח. גם הגאון
 מסקלענבורג ז"ל בסידור שלו העיר כן. אבל י"ל
 דכוונת הגרע"א ז"ל. דאין מוזכר בש"ס בדרך
 חיוב. דיניח ידו על המזוזה. וי"ל דאונקלוס ע"ד
 עלמו עשה כן. או משום דיכנסו עמו בדברים
 עבור זה. כאשר כן היתה. ואולי קלם רחמ' מזה
 להיר' אברהם גר בתום' קדושין (דף ע"א). דגרים
 מודקדין במלות. וכן בתום' (פסחים י"א): ד"ה
 שמא. ועיין בבב"מ ת' סימן ל"ד שכוונת המוס'
 בפסחים שם על התום' קדושין ה"ל:

אברהם זאב שרובנאווסקיא
 חופ"ק סלאוואטיש.

סימן עה

כ"ה ווישנאווא (פ"ך ויחנא).

(א) ברכות ו"ב. ה"כ דקא נקט כסא
 דשכרא בידיו וקסבר דחמרא הוא

דכפאו לאכול מזה יאל דמלוות אין לריכות בוונה דהא רבה מיניו דייק דינו דהחוקע לשיר. ילדברי ניחא דלהנהו דשלחו ל' ליק דשאי קש ואינו חלל באמירה מש"ה בעי כוונה טפי ממזה חבל לרבה דס"ל דגם בחוקע לשיר אפי"ג דחביב זכרון תרועה ג"כ לא בעי כוונה וע"כ לדידי' אין חילוק בין מזה דחלי באמירה למזה דחלי במעשה ובתרווייהו ג' בעי כוונה דאל"כ מאי אשמעי' רבא קשה לדידי' מהי קורא בתורה אחמי בעי כוונה. וניחא מה הא דפסק הרמב"ם פ"ז מחמץ בכפאורו פרס"ם לאכול מזה יאל ובפ"ב מהי שופר פסק דהחוקע לשיר לא יאל ותמהו עליו המ"מ והכ"מ דסותר את דבריו ולהג"ל ניחא דבאמת פסק דמלוות אין לריכות כוונה ומש"ה בכפאורו פרס"ם יאל אך נחית לחילוקו דהר"ן דזהו דוקא בדבר החלי במעשה אבל דבר החלי באמירה כיון דעיקר אמירה בפה לכ"ע בעי כוונה וה"ה בחוקע לשיר כיון דחביב זכרון תרועה בעי נמי כוונה:

עוד מ' הר"י בשם הר"ם דאפי"ג דמלוות אין לריכות כוונה ויולא דיעבד זהו כשעושה המלוה בסתם אבל כשמתכוין בידיעה שלא לנאת ודאי אינו יולא והכא מהאי טעמא לא איפשיטא משום דקסבר דחמרא הוא ופתח בדחמרא ונחמין שלא לנאת משכרא כלל. ולדבריו קשה איך יפרש הסוגיא דכפאורו פרס"ם לאכול מזה יאל מטעם מלוות מין לריכות כוונה לפמ"ש הר"ן דדוקא בודע שהיום פסח וזהו מזה אז דוקא יאל אי"כ כשיודע שהיום פסח וזהו מזה ואינו רוצה לאכול היום מזה ואך ע"י כפי"י הוא אוכל אי"כ מבין בפירוש שלא לנאת ואיך יולא אפי"י ניחא מלוות אין לריכות כוונה ומולאת להפרמ"ג בס"י מע"ה שדדק בן. וג"ל דהנה איחא בכתובות נ"א: אמר חבוב דשמואל אשת ישראל שנאנסה אסורה לבעלה חיש"י שחא תחילתה באונס וסופה ברצון וער"י תחילת ביל"ה היסה באונס וסוף ביל"ה היסה ברצון ורבא ס"ל כל שתחילתה באונס וסופה ברצון מותרת מ"ט יורה אלבשה. והנה בחת"ם חת"ם ס"י ר"ב הביא מה שהק' בס' יוס תרועה מ"ט נקט פרס"ם ולא כפאורו ב"ד. וביאר דלא מיירי במחמץ במלוות אכילת מזה אך מיירי בלדיק גמור ורולה לאכול מזה על הסדר אחר ב' כוסות ואמירת ההגדה ובלאו פרס"ם ובפאורו לאכול שלא בזמנו היינו כליל קודם הסדר ע"ש. מ"מ י"ל אך שמקודם לא רצה לאכול עתה מזה מטעם שרולה לאכול על הסדר כתיקון חכמים אבל אח"כ כשזכרנו לאכול ע"י פרס"ם אמר"י דסוף האכילה ס"י ברצון דאיך יאכל עתה מזה שלא לנאת ידי

חובת מזה מטעם שרולה לאכול על הסדר והלא אסרו לאכול מזה כל יום י"ד כדי שיאכל כו"ה מזה למיאכזון. אי"כ אף דבתחילת האכילה לא רצה לאכול כ"א על הסדר ע"פ מיקון חכמים. אבל כיון דסוף סוף אנסוהו לאכול אמר"י דבסוף האכילה מבין לנאת ידי חובת מזה בזה האכילה שלא לעבור על דברי חכמים בקום ועשה. וזהו ששלחו ל' לאכזה דשמואל היינו לשיטתו דס"ל תחילתו באונס וסופו ברצון רצון הוה ליאסר לבעלה דקרינן בה מעל בלשון כמו שביאר בזה החת"ם שם אי"כ כמו דאמר"י בעבירה בגוונא דאינה נאסרת כ"א ברצון היכא דתחילת העבירה באונס וסופו ברצון רצון הוה ה"ה במזה דבעינן כוונה היכא דתחילת המלוה ה"י שלא בכוונה כיון דסוף המלוה ה"י בכוונה מיתשב כוונה ויולא בה. ומש"ה בכפאורו פרס"ם לאכול מזה ובכ"ה"ג דתחילת האכילה ה"י באונס וסוף האכילה ה"י ברצון ויולא ידי חובת מזה בזה אף אי ניחא מלוות לריכות כוונה דמיתשב כוונה בזה ולדידי' אין להוכיח מזה דהחוקע לשיר יאל כיון דאינו מבין כלל. אבל רבא דס"ל בכפאורו שם דתחילתו באונס וסופו ברצון אונס הוה ליאסר לבעלה דבחר מעיקרא אולי ולדידי' גם במזה אי תחילת המלוה הוה שלא בכוונה וסופה בכוונה ל"ה כוונה ואפי"י יולא בכפאורו פרס"ם בכ"ה"ג דתחילתו באונס וסופו ברצון אף דל"ה כוונה מש"ה דייק שפיר דה"ה בחוקע לשיר יאל דלא בעינן כוונה אבל עכ"פ אף דלרבא ל"ה רצון כזה הבא מחמת אונס ברצון דל"הו כוונה אבל כוונה להיפך ג"כ ל"ה כיון דסוף סוף מבין למלוה לבסוף:

(ב) בשע"ת ס"י פ"א השיג עלי על מה שכתבתי בשע"ת ח"ו ס"ג לישב ק"י המג"א ס"י רכ"ו סק"א על מ"ש המרדכי פ"ב דמגילה דחוספת שבת דרבנן ואפי"ה יולא בקידוש זה כיון שיבא אח"כ לירי חיוב דאורייתא והק' המג"א מסי' קפ"ו דקטן שהגיע למינוח אינו מוליא את הגדול שאכל כדי שביעה. ומילקתי בין היכא דיש חיוב דאורייתא לפנינו דלאו אין מוליא המחוייב מדרבנן להמחוייב מדאורייתא בין היכא דאכתי אין חיוב דאורייתא לפנינו ע"ש. וע"ז העיר דהלא המרדכי מדמה שם סומא שאינו מחוייב אלא מדרבנן לחוס' שבת ואפי"ה מוליא את ב"ב המחוייבים מדאורייתא. אמנם המעיין שם במרדכי אחרי שמדמה שם סומא לחוספת שבת כתב וע"ל גבי האי סגי נהור דחייב מדאורייתא כ"י ע"ש ולפי מירוק זה אי הוה מדרבנן לא ה"י מוליא ב"ב המחוייבים מדאורייתא ולפי"י יקשה מ"ש מחוס' שבת דיואל בקידוש זה על זמן דאורייתא וע"פ לפי מירוק זה לדיק לחלק בין היכא דיש חיוב דאורייתא

ולאריחא וסרה ג"כ קו' המג"א. ואפשר דמהאי
עשאל חזר בו מתירוק הראשון:
הנך זונדל בהג"מ ר' משה בצלאל ג"י
ל'ריא חופ"ק ווישנאווא.

סימן עט

ב"ה בע"ז (בעסראביעו).

בשעת (חלק ו' סי' מ"ד) חידש כח"ר שליט"א
דבקריעה סמיכה חשיב כעמידה מטעם
הואיל ועיקר יפסוח דכעין קריעה מעומד. הוא
חוקק המלך ויקרע. כמבואר במו"ק כ"א א' ע"כ
עמידה ע"י סמיכה שפיר חשיב קימה. ויסודו
הוא על דברי המג"א בסי' נ"ח ס"ק ו'. ועפ"ז
מו"ה כח"ר בדברי המג"א דסי' תכ"ז ס"ק י"א
כמבואר בדבריו שם:

והפנ"ך דברי נ"ח דחוקים וראשון אומר
דלפי דברי כח"ר דברי המג"א סתראי
נינהו מסי' תקפ"ה ס"ק א' ש' דתקפ"ה אין
לסמוך וכו' והלא תקפ"ה יליפין. מעומד ובעומד
כתיב בקמה א"ת וכו' בקומה ומענה כיון דלא
כתיב ביה עמידה מדוע לא יהיו רשאי לסמוך
דהלא זאת שפיר חיקרי קימה לפי דברי כח"ר?
אף גס זאת בעיקר יסודו של כח"ר על דברי
המג"א דסי' נ"ח הנ"ל הנה הסב כח"ר דעת
המג"א לדעה אשר גס רמז אין לה בדבריו ז"ל
כאשר אבאר בצוה"י. דהנה חוכן דברי כח"ר
הוא דהנחת שם קימה לא הונח על מלב העמידה.
פירוש אף גס אז נעת שהריס עלמו ממעטו או
מכסאו. אם אף קס על רגליו שוב לא יסוד ע"ז
שם קימה. ורק על מנך הזמן שבין השכיבה או
הישיבה לעמידתו על רגליו דהיינו כשיחליל להתעורר
להחליף את מלב המשכב או המושב. אז על אותו
ההעתק וההתעוררת נופל לשון קימה. וא"כ קימה.
ענינו "אחלע"י בין מלב השכיבה או הישיבה.
להעמידה כאשר כתב כח"ר בזה"ל נמאל דלשון
קימה אינו נופל על עמידה רק על שלילת המשכב
והמושב ועל ההתחלפות של מלב המשכב והמושב
לזוג אחר ע"כ. אחכס כל עין הרואה יראה דאין
זאת כוונת המג"א. אלא כוונתו הוא דלשון קימה
לא נאמר אלא על ראשית הזמן שעמד על רגליו
דהיינו כשהריס עלמו ממעטו או מכסאו וקס על
רגליו אז באותו העת שיך לומר עליו לשון קימה.
אבל לא על התחדת הזמן שאח"כ דאז לא שיך
לשון קימה אלא או עמידה או ישיבה או הילוך:
ובזה יחזיק שפיר קושיא הכ"מ דכנ"א אינם
קמים אלא עד ג' שעות. אבל לומר

דקימה אינו סובל כלל עמידה בפועל פי עמידה
ע. רגליו. אינו מבואר כלל בדבריו. ולפי שדברי
המג"א באים בזה בקלרה דבריו, אפשריך זאח
דברי המג"א במ"ה פרק י"ב אשר המג"א הוא
בן גילו בתירוק זה לקושיא הכ"מ המבאר דבריו
בזה בארוכה. וז"ל הנה לראי ראשונה שהביא הרב
(הוא הכ"מ) לחזוק דעתו שכחו אנכי שכיבה
דדרשין כ"ז שבנ"א שוכבין על מטתם וכו' כן
ראוי לפרש ובקומך כ"ז שבנ"א קמים וכו' כג
היום? אומר ש"א לפרש ובקומך על כל היום
כמו שפירשו ובשכבך על כל הלילה מפני שבנ"א
שוכבין על מטתם כל הלילה אבל אינם קמים
ממטתם כל היום. והתורה אמרה ובקומך. ואף
שבנ"א עומדין כל היום. ענין קימה לחוד. וענין
עמידה לחוד. כי ענין קימה אינו אלא העתק
האדם מן השכיבה או הישיבה אל "העמידה" ואחר
שקם מן המטה או מן הכסא אם לא ישב ולא
שכב כל היום אין ראוי לומר עליו שהוא קם כל
היום. אלא שהוא עומד. דלא שיך קימה אלא
כשהוא שוכב או יושב ועכשיו הוא "קם" וכמו
שנ"א ושרים קמו עמדו חלא שלשון עמידה נאמר
ג"כ על תחלת קימה כשהאדם קם מן הכסא או
מן המטה. כמו עמוד על רגלך ויעידו בך עמד
פלוגי על רגליו וכן אמרו במשנה שכן דרך בני
מלכים לעמוד בג' שעות ביום וכן הרבה ע"כ
הנורך לענינו. הנה מפורש יולא מדברי הח"כ
דאין חילוק בין קימה לעמידה אלא בזה דלשון
קימה לא שיך אלא על התחלת הזמן שהעתיק
ממלכ המשכב והמושב לעמידה על רגליו דאז
באותו העת שעמד על רגליו שיך לומר עליו
לשון קימה וכמו כן שיך לומר עליו אז לשון
עמידה וכמו שהביא מלשון חז"ל אבל על התחדת
הזמן שאח"כ לא שיך לשון קימה אלא לשון עמידה
וכמו כן הנס דברי המג"א. אבל חידושו של כח"ר
לא נמדין מדבריהם ז"ל. ועיין במו"ק חלק א'
פי"ב בשחוף שם קימה כתב בזה"ל קימה. שם
מסתמך ואחר מעניי הקימה שהוא כנגד הישיבה.
ולא קס ולא זע ממש וכתב האברבנאל ר"ל שבהיותו
יושב בשער המלך. בסיוט המן עובר לפניו לא
היה קס מלפניו. ולא זע. ר"ל ולא נתעסק לקום
מפניו כאדם הקס מפני שיבה ע"כ מבואר דענין
קס הוא עמידתו על רגליו. ולא זע. פירוש
התעוררת לקום ולפי דברי כח"ר הלא אין חילוק
כנ"ל. גס איך יפרנס כח"ר דברי נ"ח שאמרו
ובטוקר יעמוד ויקרא. דאף שחפסו מלת ובקומך
כפשוטו אבל מנא לכו להוילאו מפשטו לומר
דלדך דוקא לעמוד ולקרות אשר אין שורש לזה
במלת ובקומך ועיין במל"כ במ"ה שם קושיא הר"מ
עמידה

וכפי מה שהעלה החז"ל שם בע"ז דשיקר סמיכת
הרמ"א הוא לפי שהוא דרבנן ובדרבנן אמרינן
עמידה ע"י סמיכה מיקרי עמידה ול"ס בזה
יחזיקא ל"ב באאטורר הרב מוהר"ם שד"ם.
לא נדמהאן החופ"ק הג"ר.

סימן פ

כ"ה :

(א) **בשעת** (ח"ו ס"י פ"ב אות ח') הקשה
מרש"י חולין ט' ע"ב מל הר"ן
והר"עב"א שכתבו בשם רש"י להיפוך יעו"ש :
וא"א חבין איך מוכה מרש"י חולין שכתב וכל
ספק איסורא נמי לחומרא בעיני למיזל
שח"א יעבור דספיקא לחומרא הוא רק מדרבנן
כמו שמוכיח שם. ואדרבה יע"י בש"ס שמעתי
ח' פ"ד שכתב מפורש דרבא בחולין שם ס"ל
דספיקא לחומרא הוא מה"ס דאם נ"מא דהוא רק
מדרבנן ל"ס שח"א יעבור ורש"י קאי בחולין על
דברי רבא. וכן כתב המלח הרע"ס דרבא בחולין
ס"ל דספיקא לחומרא הוא מה"ס :

(ב) **שם** (ס"י ק"ו) הקשה על דברי הרשב"ם
כ"ב קב"ה ע"ב יעו"ש. ולק"מ דהא
הרשב"ם מסיים אלא יורשין שלי כגון בני או בתי
או אחי. ואח אינו יורש אלא במקום שאין בן
ובת אלא ע"כ דכוותו ה"י דאם ימות הוא ובניו
בחייו או יורש אותו אחיו. וא"כ במקום דאין לו
בן ובת או אח לא יאמר לירשתני יורש את הסבתא
אביה או אחיה דהא אין הבן יורש את אמו בקבר
להנחיל לאחין מן האב וקאי זה אם נאמר דהסבתא
הוא אם אמו כמו שפירש הרשב"ם שם לעיל לחד
פירושה ולו י"ס אח מן האב או אח לא יאמר
לירשתני יכול לירש אותה אביה או אחיה אם לא
יהי לו בן או בת. ועתה יירש אותו אחיו. ודברי
הרשב"ם מתפרש לפי שני הפירושים שפירש בהם
דסבתא. דאם נ"מא דסבתא הוא אם אבי או
הנ"מ בהא דאמר לירשתא שלא יירש אותה בנה
או בתה. ואם נפרש דסבתא הוא אם אמו או י"ס
שלא יירש אותה גם אביה או אחיה :

(ג) **שם** אות ב' הקשה על הפסא"י בערכין
ולק"מ דהוא פשיט דט"ס הוא בהתפא"י
ובמקום שדה מקנה י"ל שדה אחוזה והוא
קושיא החומ' בערכין ומירולס וכבר הגיה בן
בהגהה תפארת יעקב שם במשניות החדשים
דפוס ווילנא :

אחד מהרבנים

אכן יחייא דאיך אפ"ל דענין קימה אינו כמו
עמידה דהלא כהד"א אמרו ב"ה במשנה ובקומך
כ"ז שני אדם. עומדין וכאב ע"ז ואני אומר
שאין זה קושיא כלל שכבר אמרתי שלשון עמידה
נופל על האדם שצמוד על רגליו בין ששכשו
קם מן המטה ובין שהיו מצומד זמן הרבה. ולכן
אפשר לפרש עמידה על שני ענינים אבל לשון
קימה אינו נופל אלא על תחלת קימה. א"כ עמידה
אפשר לפרשה ג"כ על הנקימה אבל קימה א"כ
לפרשה על העמידה ע"כ אבל לפי דברי כח"ר
לא יתכן לומר דה"י שייך לשון עמידה ג"כ על
הקימה. דעמידה פירושו על רגליו וקימה אינו
אלא התעוררות. וא"כ מאין למדו ב"ס לומר דלריך
לעמוד ולקרות ? גם מדברי השו"ע יו"ד כ"י רמ"ד
סעיף ו' ש"כ אפי' ילד חכם עומד בפני הוקן
המופלג בוקנה ואינו חייב לעמוד מלא קומתו אלא
כדי להדרו ע"כ. הנה מכאן נמי מוכח שלא כדברי
כח"ר דלפי שיטת כח"ר הנהו מחוייב לקיים גם
מלות חקוק דואת הוא בעלם ענין הקימה כשהתעורר
עלמנו לקום כג"ל ובשו"ע מבואר להיפוך :

ומעשה א"כ להגיה במג"א דס"י תכ"ב הג"ל
כח"ס כח"ר ולקיים פירוש המחש"ס
ג"כ א"כ דאמנם דבריו תמוהין וע"כ צריכין אנו
לפרש דברי המח"א מטעם כיון דלא היתה אלא
אשת חבר סגי לה בהידור לבד או דר"ג ה"י שיה
לר"ה כח"ס כח"ר ומ"ס כח"ר דא"כ איך מוכיח
הר"ן מזה דהלכה כר"י דלרבנן דס"ל בע"ז בעמידה
א"כ ע"כ דיינים בסיקיה וא"כ ר"ג היכי ליעביד
דבכוליה דינא א"כ ליחוב כמאן דשרי מסאנייה.
ואי נ"מא דהידור סגי לה א"כ ה"י יכול לישב
ולעשות לה הידור וכ"י הנה לא ידענא מאי קא
קשיא ל"י לבית דהלא ענין ההידור הוא הרכנה
והתנועות הנזק ובוודאי א"כ לישב כח"ר בכוליה
דינא :

ומ"ש כח"ה דמקום הידור אינו מחוייב לעמוד
על רגליו כ"ז שהיה עומדה לפניו ור"א
מרש"י בקידושין וכ"י הנה אין ראי' מהתם אלא
שאין לזקוף מלא קומתו וזהו כוונת רש"י ז"ל
במ"ס לנוע משע היינו דאינו צריך לזקוף מלא
קומתו אבל לעולם כ"ז שצמוד לפניו צריך לישב
בהתנועות משע וא"כ בכוליה דינא וודאי א"כ
ליחוב הכי וספיר הוכיח הר"ן דהלכה כר"י ובעיקר
נידון השאלה נראה דיש מקום לקיים הוראת כח"ר
לפי מה שהסכימו רוב הפוסקים דקריעה דרבנן
וא"כ י"ס לומר בזה דעמידה ע"י סמיכה מיקרי
עמידה כמ"ס הרמ"א בחומ"ס ס"י י"ז סעיף א'

שאלות ותשובות

סימן פא

חשיבה כתיי מאת הרב הגאון הגדול הפטור
מה' חיים ברלין זצלה"ה.

ע"י ששי דנשיאס, וישמרך ויחנך רפ"ק ירושלים.

ברכות שמים. מלא חפנים. מציון וירושלים.

לכבוד הרב הגדול. החורב בח"ת. ברק

השגון. בחורפא מעליא לשבח. מוהר"ר צבי

רינקעוויץ הי"ו.

(א) **יקרת** מכתבו הארוך ומלא על כל נדומו
בפולול דאורייתא הגיעני במועדו

וכו' ואומרי להשיבו אך בקצירת אמרים על
ראשון ראשון כו'. דברי מהר"ם לובלין נביאור
לשון המוס' שלהי פ' המוליד י"ן (פ"א:) ודאי
תמיהין ואין להם שום ביאור. (א) וכבר תמה
עליהם גם מלא הרועים חלק שני ערך סתם.
איה כ"א וגם בהגותו על הש"ס החדש ד' ווילנא.
במקומו והעיקר כדברי מהרש"א ז"ל:

(ב) **אשר** הקשה לשאול. על הא דקיי"ל להלכה.
בניטל הכבד דבעי' ששתייר הימנה
כזית ובסוגיא חולין (מ"ג.) מבוחר דר' יוחנן בר
יוסף דלית ליה הלכה כסתם משנה. הוא דאמר
הלכה כדברי האומר כזית. אבל לדין דקיי"ל

(א) בעת ג"ל לייבב דברי מהר"ם. דבתוס' טס כתבו. ר"י חית ליה אפי' בתרי מסכתות הלכה כסתם. או סתם
במתניתין ומחלוקת כברייתא ואמוראי גינהו. וכו'. ועי' שם. מבוחר דאורייתא ומחלוקת כברייתא בתרי
מסכתות הוו. והנה להרשב"א ב"ק (ק"ב) כתב בטעמו של דבר ש"ל דהברייתא שנה רבי לתלמודיו לכסוף. ולכן הוי
כסתם ואח"כ מחלוקת. ודוקא ר' אבובי יבמות (מ"ב) ס"ל סתם במתניתין ומחלוקת כברייתא הלכה כסתם ואמוראי
גינהו אליבא דר"י בזה ועי' שם. וסוף דברי הרשב"א ז"ל מכא הנאון הג"ל בלות ב'. ואחי שפיר בזה דברי החפ' **התוס'**
דכונתם כך שם בחולין (מ"ג) שר' יוחנן בר יוסף בשם ר' יוחנן אחר הלכה כדברי האומר בכזית. משום דפלוגתא
הוא שם (מ"ו) ר' חייא ור"ם דרבי יע"ש. ונמצא שסתם במתניתין ומחלוקת כברייתא ופ"ו אמרין שם ואמוראי גינהו.
דבזה יש לו דין בתרי מסכתות אבל בחדא מסכת מחלוקת ואח"כ סתם כ"ע ס"ל הלכה כסתם. ואחי שפיר דברי
מהר"ם ז"ל. ומ"ם מהר"ם שאלמוראי גינהו בחולין הג"ל ניחא דמייירי בתרי מסכתות אחי שפיר דסתם במתניתין ומחלוקת
כברייתא לטע' יש לו דין בתרי מסכתות ואף לזירסת הרי"ף והרא"ש ז"ל שגמרו במשנה ואלו כשרות שדי בנשתייר
הימנה כלום. ומה שמקשה חולין (מ"ו) והתנן נוטל הכבד וכו' כזית כשרה לדידהו הוא פרייתא ז"ל והנמצא. אחת
יש גם פלוגתא דאמוראי. ולכן יש בזה אמוראי אם הלכה כסתם משנה. משום דיש סתם כברייתא להיפוך. וי"ל
דנשית לכסוף. וגם יש מחלוקת אמוראים כברייתא ר' חייא ור"ם דרבי יע"ש. ומה שמקשה חולין (מ"ג) דלכן נטיל
הכבד לדין כזית לדין אף שאין קיי"ל הלכה כסתם משנה היינו דוקא מחלוקת וסתם במשנה ואלו כשרות שדי בנשתייר
בתרי מסכתות או כסתם ואח"כ מחלוקת כברייתא. ובה נחויב קושית המלא רועים שם אות ג' דלא קשה מהא
דשבת (מ"ו) דמבוחר דר' יוחנן בר יוסף ש"ל שרי אחר הלכה כסתם משנה ובחולין (מ"ג) לא ס"ל כן. דשמי החס
דחוי מחלוקת ואח"כ סתם בחדא מסכתא שש"ל בחולין הג"ל דוד"ק:

(ב) מ"ם שר' אבובי מנילה (פ') אחר הלכה פרש"י וכו' והוא דלא כסתם משנה ידים (פ"ד.) לפענ"ד י"ל שר'
אבובי ס"ל דהמשנה ידים קאי על מנילה. דשם ג"ל רק כתב אשורית משום דכתבי בה כסתם וכשנשטל מביבאר מנינה
(פ') ועי' תוס' ד"ה כאן. ועיין בר"ן פרק שני דמנילה על הרי"ף שהאריך שם. כהא דרב וסמאל ספקי כרש"י
משום דסוכרים לרש"י יונית כשר אפי' במנילה. וזה עינת הכנה"מ שם. והרשב"ן ז"ל חונק עליו. וי"ל דר' אבובי
לחוס' שבת (פ"א) הג"ל ס"ל ביבמות (מ"ב) הלכה כסתם משנה. דאפי' במחלוקת וסתם בתרי מסכתות ג"כ הלכה
כסתם והא דפסק ר' אבובי שהלכה פרש"י. ואף שיש סתם בידים ש"ל כתב אשורית. ג"ל שר' אבובי סוכר שהמשנה
בימים

הלכה כסתם משנה. יש לפסוק כסתם משנה.
דאלו טריפות. דלא בעינן כזית. ובש"כ לגירסת
הרי"ף והרשב"א גם במשנה דאלו כשרות דסגי
בנשתייר הימנה כלום. אלא דברייתא האריכו
כזית. וא"כ הא הוי סתם במתניתין ומחלוקת
כברייתא. דהלכה כסתם אלו דבריו. ויפה הקשה.
אחנם יעין ככודו במידושי הרשב"א פרק הגזול
(ק"ב.) שכתב דהוא כללא. דסתם במתניתין
ומחלוקת כברייתא הלכה כסתם. ר' אבובי בלמוד
הוא דכ"ל ל'. ואמוראי אחריני לית לכו הכי
כסתם במתניתין ומחלוקת כברייתא. דהא איכא
טובא דפסקו לעמים כמחלוקת דברייתא. חוץ מר'
יוחנן ואליבא דהנהו אמוראי דאמרי משמי' דר'
יוחנן דהלכה כסתם משנה. ור' אבובי גמי תלמידו
דר' יוחנן הוא. וסבירא ליה כרביה. עכ"ל הרשב"א
ז"ל. וכלאו הכי כלל גדול הוא. בכל כלי ההלכות.
דכל כללות שבגמרא שהלכה כמותן. כולו קיי"ל
הכי בר מהיכא דמפרש גמרא. דלית להלכתא הכי.
וכ"כ במבוא התלמוד לרבינו שמואל הנגיד שבסוף
מ"ם ברכות בשם הרשב"א בבא בתרא. והוסף
עוד בשם הרשב"א בתשובה ס"י חרפ"ח. שכל
הכללים שהלכה כמותן יש הרבה מהם שיואל
מהכלל ואינו כלל בכלו. עכ"ל מבוא התלמוד.
וגם ר' אבובי בעלמו שכלל בשם ר' יוחנן. שהלכה
כסתם משנה. אחר בפ"ק דמגילה (ט.) הלכה
כר' שמעון בן גמליאל. דמוחר לכתוב ס"ת יונית.
(ב) והוא דלא כסתם משנה ידים פ"א. שהובאה
בסוגיא

בסוגיא דמגילה שם. דאין נכתבין אלא אשורית. וכן פסק הרמב"ם בה' חפלין פ"א הלכה י"ט שמונה לכתוב ס"ת ויית' דלא כסחם משנה דידים. ובפ"ק דיומא (י"ב:) אמר רבנ"א אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי. דשני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. והוא דלא כסחם משנה מגילה (ט') דסתמא כר' מאיר דשני כל מלות כהונה גדולה עליו. כמבואר בסוגיא דמגילה שם. וכן פסק הרמב"ם בה' עבודת יוה"כ פ"א הלכה ג'. דהשני אינו עובד ככהן גדול. והוא דלא כסחם משנה דמגילה. ולבאורה הא י"ט לומר דרבנ"א דפסק הלכה כר' יוסי. אויל לטעמיה דלית ליה הא דאמר ר' יוחנן הלכה כסחם משנה כמבואר בגיטין שלהי פ' הורק. (פ"א:) משום הכי פסק כר' יוסי. אבל לדין דקיי"ל הלכה כסחם משנה היה לנו לפסוק כסחם משנה דמגילה כר' מאיר. ובבבא זבא קיי"ל כר' יוסי משום דהכי איפסק הילכתא בגמרא. ובפרק כל הבשר (קט"ז:) אמר ר' חייא אמר ר' יוחנן. אין מעמידין בקיבת שמיטת עזרים נבילה דלמרינן שם. נבילה אין. איסור הגאיה לא. ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן דמחנינן. דלא כר' אליעזר. וא"כ האריך פסק ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן דלא כסחם משנה. ובבבא זבא הרועים שם אות ח'. הוביח מזה. דר' חייא בר אבא ג"כ סבר כרבנ"א ור' יוחנן בר יוסף. דלא אמר ר' יוחנן הלכה כסחם משנה. אבל אינו ראוי כלל. לפי מש"כ לעיל. בגמרא מבואר התלמוד בשם הרשב"ם והרש"א. דהיכא דמפרש בהדיא בגמרא. ההלכה. לימנהו לכל הני כללי והרי נמי כ"ד ברין יטל הכבד. דפסק בהדיא כר' יוחנן בר יוסף בשם ר' יוחנן. הלכה כדברי האומר כוית. הכי קיי"ל להלכה. ולא חיישין לסחם משנה. והגם דבסוגיא (מ"ג.) מבואר בהדיא דדן זה תלוי בפלוגתא דאמוראי אליבא דר' יוחנן. אם הלכה כסחם משנה. ולאמוראי דסברי הלכה כסחם משנה. לא בעינן כוית. מכל מקום כיון (דכד' מ"ו.) סברי. כוליה אמוראי כ' זירא ורב ארז בר אבהו. ור' פפא. ור'

יכמיה. ורב אשי. כר' חייא דבעי כוית. הרי הלכה כבתרמי אלו. ואין שום ספק בזה כלל: (ג) **אשר** העיר על מהרש"א בריש חולין. דלמאי דאמורין בפ"ק דתמורה דמש"ה לא מיקרי לאו דתמורה ניתק לעשה. משום דכתיב הרי לאוין. לא יחליפנו. ולא ימיר. ולא אחי חד עשה ועקר הרי לאוי. וא"כ אין מקום לקשיית התוס' אמאי אינו סופג שמונים. דחד לאו מהך תרי לאוי. ניתן לעשה ולא לקי עלי'. אלא דלוקה על לאו השני: שאינו ניתק לעשה. והקסם כבודו מדעת הר"ר יוסף מא"י בתוס' פ"ק דקידושין דלאו שיש עמו עשה אף הלאו אלים. וא"כ היה היכא דאיכא תרי לאוין. כל אחד מהלאוין אלים. ואין גם אחד מהם ניתק לעשה. הערה נכונה הוא. וכבר העיר עליה הגאון מ' יהודה בכרך ז"ל בחידושו על המהרש"א הגדפסים בש"ס החדש דפוס ווילנא. אמנם כתיב ש' הוא מותיב לה. והוא מפרק לה. דהרי דעת הר"ר יוסף מא"י הג"ל. עדיין אינה הלכה פסיקה. דהרי הריב"א בתוס' שלהי חולין פליג עלי'. וסובר דכל היכא דאיכא עשה ולית. שאין עשה דוחה אותם. מ"מ אין לוקין על הל"מ הרי דלא סבירא ליה כסברת הר"ר יוסף מא"י. ולדידיה שפיר כתב מהרש"א. דה"מ אם יש תרי לאוין דאינס ניתקין לעשה. דמ"מ אין לוקין אלא על אחד מהם. ונראה לענ"ד דגם רש"י ז"ל סובר כהריב"א ובמהרש"א ז"ל וזהו כוונתו בזה שכתב בחולין שם ד"ה ובפ"ק את הארבעים. משום לאו דלא ימיר. ולבאורה מאי קמ"ל רש"י ז"ל בדבריו אלה. ופשוט כוונתו. ז"ל. דבקרא כתיב תרי לאוי. לא יחליפנו ולא ימיר. והלאו הראשון לא יחליפנו. שפיר ניתק לעשה. ולא לקי אלא על לאו השני. ולא ימיר. ומש"ה שפיר אינו סופג אלא ארבעים. כמהרש"א ז"ל:

(ד) **שוב** הקשה מעכ"ה ש' לדעת רש"י והריב"א ז"ל דמש"ה אינו סופג אלא ארבעים. משום דחד לאו ניתק ע"י העשה. ולוקה אף על הלאו השני. מאי מקשה הש"ס בגמורה. לאביי דאי

בזוים מיורי במגילה ורשב"ג מורה בה דנריך אשורית והרמב"ם ז"ל שפוטק כ"שכ"ג. ואינו מחלק בין ס"ת למגילה כהריב"א בתוס' וי"ט בריש פ"א דמגילה וע"ש. י"ל משום דהוא תרי מסכתות ואין הלכה כסחם כהנים שכתב הג"ל. אמנם לסי' י"ט להביא רא' מרמב"ן ור"ן ז"ל הג"ל בפ"ש דמגילה שלא זכרו כלל מחשבה דידים שהוא סחם שז"ל כתב אשורית וז"ל משום דהוא תרי מסכתות. ואין הלכה כסחם ופ"י"ו מה שהחזיק וי"ט פרק פ' דטובה האריך במשנה א'. שם. אם כתרי סדרו אמרינן י"ט סדר למשנה והוא מסכת אחת. נשלאתי להם לא זכר כלל מחשבה דידים שפסקין פרשב"ג אף שהוא כנגד סחם משנה דידים להעשה"מ ולהדין ז"ל. וז"ל שנחשב לתרי מסכתות אף שהוא בתרי סדרים. ודו"ק. ועיין במלל הרושים שם אות סחם אות י"ט. וכו' נחישב מה שמביא הגאון הג"ל מיומא (י"ב) דהלכה כר' יוסי דשני אינו ראוי לא לכה"ג וכו' והוא דלא כסחם משנה מגילה (ט'). אמנם אחר מחילת כ"ג ז"ל אין רא' שחז"ל בשנת פ"א הג"ל כתבו כסחם כמחנינן ומחלוקת: כהריב"א. מחלוקת אמוראים בה ואתי שפיר מה שהרמב"ם ז"ל פסק ג"כ כר' יוסי. אף שהוא נגד סחם משנה דשני זה דסתם במחנינן ומחלוקת כהריב"א.

לאו דלא יראה לך שאור. ולא לאו דלא יראה לך חמץ. אמור מעתה דעל לאו דשאור אינו לוקה ועל לאו דחמץ הוא לוקה אם עשה בו מעשה כחש הרמזים בקנה חמץ או חימלו. ורמזים וחוס' לא פליגי. ומוס' מורו להרמזים בחמץ דלוקה. והרמזים מורה לתוס' בשאור דאינו לוקה. כסוגיא דפרק מי שיהיה טמא. ומה שהוכיחו התוס' (כ"ט:) מהא דהאכל חמץ של הקדש במועד מעל דהמשה חמץ ודעתו לבערו. אינו עובר דהוא ניתק לעשה זיל לדידו דלאו דוקא לשון חמץ של הקדש. והכוונה שאור של הקדש. ומיושב בזה מה שהקשה ר' יהושע לר' אליעזר. על הפרשת חלה בטומאה בי"ט. דאמר לא תקרא לה שם עד שמאפה. לדבריו הכי הוא עובר על כל יראה. דודאי עובר על כל יראה דחמץ. וכמדרשה אני שבו יתישבבו כמה קושיות שהעירו הגאונים האחרונים ז"ל בזה:

(א) **ורואה** אני את כבודו שממיה עלי. דא"כ מאי הקשו בית שמאי בפ"ק דביצה (ז':) לכתיב רחמנא חמץ ולא בעי שאור. ואנא אחינא ומה חמץ שאין חמולו קשה שאור שמחולו קשה לא כל שכן. שאור דכתב רחמנא למה לי. הרי ההכרח לכתיב שאור. באותו לשון שנכתב בו העשה. כדי לידע דעל לאו דלא יראה לך שאור אינו לוקה. ואף הוא לא תברא דגם אם לא היה כתיב לא יראה לך שאור. והיה ילפינן שאור בק"ו מחמץ. ג"כ לא היו לוקין על שאור. דהא אין עונשין מן הדין. ושפיר מקשו ב"ש. כן אמרתי בימי מורשי למדודי. אבל איני קובע מסמרות בזה. לדבר אחת. כי יש לבעל דין לטעון בזה. יציבא בארעא כו' דעל חמץ שאין חמולו קשה יהא לוקה. ועל שאור שמחולו קשה לא יהא לוקה ומי שדעתו יפה. יוכל לישב גם זה. ודי בזה:

(ב) **דק"ש**הו כח"ה ש"י על דברי התוס' פ הלוקה בהמה שהקשו על רש"י ז"ל שכתב. בזה דאמרינן שס. דהלוקה זיר מעט הארץ אכור לבשלו בקדירה משום דמלא מין את מינו וניעור. ופירש"י שהמים שבתוך הליז מוצאים מים שבקדירה. ומטמאים את הליז. והקשו התוס' והא זיר לאו בר קבולי טומאה הוא. (ג) והקשה כחריה ש"י מהוגיא דפ' המעלה (כ"ג.) דמקשה הש"ס על הא דמלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל

דאי עביד מהני. למה לי למיכתב והיה הוה וממורכו יהיה קודש. ומאי קושיא הרי אי לאו דכתב והיה הוא וממורכו יהיה קודש היה מופג שמונים. ואף הא לא תברא. דכוונת הש"ס דלא לכתיב אלא לאו אחד לא יחליפנו. דקאי על בשל אחרים ולא לכתיב לא ימיר אותו על של עלמו כקושת הש"ס להלן (ט'). וממילא לא יהא לוקה הלא ארבעים. ואנא ידענא גם בשל עלמו. דמי גרע של עלמו משל אחרים כמו שפירש"י שם ד"ה חילוף. ולמה לי למיכתב לא ולא ימיר. ולא והיה הוא וממורכו יהיה קודש. ומשני שפיר דהוא אחינא הלא זו ותכנס זו כשיוויא דש"ס להלן (ט'). ופשוט:

(ד) **ועל** דבר לאו דכל יראה. אי מיקרי ניתק לעשה. הרי כבר ישבו על מדוכה זו רבותינו עמורי עולם. כמו שראה מעב"ה ש"י בתשובות ארי שבחבורה בעל שאגת אריה ז"ל. ועוד יומא מדובר בזה הרבה בס' שער המלך על הרמזים הלבות חמץ ומלה פ"א הלכה ג'. ובעטם המלך סס. ומי יבוא אחריהם עוד. וכמעט שלא הניחו מקום. וכולם ביארו שהרמזים ז"ל חולק על התוס' בזה. שפירוש כתב בהלכה ג' שאם קנה חמץ בפסח. או חימלו לוקה. והוא נגד הסוגיא דפ' מי שיהיה טמא (ז"ה.) דאינו לוקה על כל יראה. דהוי ניתק לעשה. ואנכי בימי מורשי אמרתי בזה לישב הכל בס"ד. על פי דברי מהרש"א בפ' חזרה נשך (ס"א.) בתוס' ד"ה לעבור ש"י ליישב על מה שהקשו כולם על התוס' שס. שכתבו. דעל לא תגזול אינו לוקה. משום דניתק לעשה. אבל אם מוקי לאו דלא תגזול באם אינו ענין על כובש שבר שכיר לקי שפיר. והקשו כולם. דהרי לאו דלא תעשוק את רעך ניתק לעשה כמו לאו דלא תגזול. דהא כתיב והשיב את הגזילה אשר גזל. או את העושק אשר עשק. ויישב מהרש"א ז"ל. דכיון דהעשה בלשון עושק והלאו בלשון אחר דהיינו לא תגזול. ובאם אינו ענין לגזל אחא לכובש שכר שכיר לא מיקרי לאו הניתק לעשה. עכ"ל מהרש"א ז"ל. ולפי כלל הזה. דאם הלאו בלשון אחר מלשון העשה. לא מיקרי לאו הניתק לעשה. אם כן י"ל דכיון דעשה דתשבימו נכתב רק על שאור. ולא על חמץ. אינו נקרא ניתק לעשה. אלא

(ג) הקושה הי"ל הקשיתי ג"כ לאדמו"ר הגאון. הקדוש מטאכאטשוב זי"ע וזללה"ה. ובהקשה ראשונה אחר הפיון בתוס' בכורות (כ"ג.) ד"ה וניעור אחר לי שהכוונה כך הוא שהתוס' מקשי על רש"י דלא דק דזיר לאו בר קבולי טומאה הוא. כלומר ולא שייך בזה וניעור לשון וניעור היינו שניעורו כמו שהי' בתחילה וזיר בתחילה לא קיבל טומאה ולכן פירשו שקאי על המים. וסאלתי את פי קדשו וזללה"ה. הלא בזה אם היתר הפך להיות איסור כתב הפרמ"ג כחמ"א שער התערובות דתלוי בטומאה דרש"י ותוס' ונחם (ע"ח) לרש"י ז"ל מיעוט סיגול בשל כרוב נומר להטילמו לכוח נלקות עליו דעובר דהיתר בשל כרוב להיות איסור. ותוס' שחולק שם דמיעוט לא בשל פ"ל דהיתר לא נחשב לתהפך להיות איסור

כל שהוא ר' שמעון מטהר משום דא"א שלא ירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב וחסר ל' ופריך אדרבה א"א שלא ירבו שתי פרידות רקב על פרידה אחת עפר ונפיש ליה שיעורא. הרי דסבר הש"ס דאם רבו שתי פרידות רקב על פרידה אחת עפר מטמאין את העפר. אע"ג דעפר לאו בר קבולי טומאה הוא. א"כ ה"ה במים שרבו על הזיר מטמאין את הזיר. אע"ג דזיר לאו בר קבולי טומאה הוא. כך הקשה מעכ"ת ש"י. וא"י אומר מאי קא מדימת. טומאת משקין דרבנן. לטומאת רקב של חם שהוא אב הטומאה. מהלכה למשה מסיני. ויש בכחו. להוריד טומאה. גם על פרידה אחת של עפר אע"ג דעפר לאו בר קבולי טומאה הוא. משא"כ טומאת משקין דרבנן. אין טומאתן חמורה כ"כ להוריד טומאה על זיר. ללאו בר קבולי טומאה הוא. וגם התם בנדה. לא קאי הכי למסקנא בסברא זו ואין ללמוד משם למקום אחר. ומוכרחו כללות דברי ולחוסם בדרכה. יחונ את המקודש בלב שמה וכו' כדרכת מוקירו ומכבדו שומר הלחמו. בעולמו ובחורמו. ומכרכו במעולה שבדרכות המלפס לישועה:

חיים בר"ן.

סימן פב

מ"ה וזינאדיו.

בבבד הרב וכו'.

(א) **מכתבו** של כתיב קבלתי. וע"ד העובדא שכל לירו. שנתן הכשר על דגים שקורין קיללס. לעשות אותם לכתחלה על פסח

וע"פ השנמה ראוי. והדגים האלה מתכלין הוהם במיני תכלין שונים. וגם בכלה שאין משתמשין בהם בפסח. כמו נגעגליך המוזכרים ברמ"א סי' ס"ז ס"ח לאיסור. זהו מה שג"ל בזה ע"פ מסקנת האחרונים. מבלי להאריך במקורי הענינים: (ב) **דגה** אם ה' הדבר ברור. שהנגעגליך בעולם אינם אובלין. והחששא היא רק על הדגים. בודאי פשוט שכת"ר יפה הורה. וכמ"ס בעלמו. שהרמ"א הלך פסק שם שאין אוסרין תערובתן. וגם מה שכתב דלין כאלו משום מבטל אי' לכתחילה. משום דלין הכונה לבטל האיסור. אלא שהתכלין יתנו טעם בדגים. והאי ממילא בטל. הלא ג"ז נכון הוא. ולא ה"י לו למחילי בזה בהפמ"ג. אחרי שזהו פסק של ראשונים. והוצא מפורש ביו"ד סי' פ"ד סי"ג לענין דבש שגפלו לחוכו נמלים. וכן הוצא גם בבל' פסח. וכמו בסי' תמ"ז במג"א ס"ק ס"ה וגם בטור בסי' ה"ג על הדין שהוצא בשו"ע בסי' ב"ב ברמ"א לענין דגן שלמה. אבל לכאור' בניד אינו מספיק זה עדיין. כי כתיב הלא נתן היתר לכתחלה לחבל את הדגים בתכלין האסורין. ובנוב"ק חו"ד סי' כ"ז כתב בהגה. דהא דמקילין בליקן מכוונים לבטל האי'. הוא רק כשתערב ממילא האי'. ולא נחבטל. אז מותר להוסיף על התערובות עד כדי בטול. אבל לערב להדי' אי' צעין. אסור אף כשאינם מכוונים לבטל האיסור. וכ"כ גם הא"ר בסי' תמ"ז ס"ק י'. ומ"מ נראה דשפיר הורה כתיב. דבגד"ש לרן גם מטעמים אחרים:

(ג) **דדגה** שיטת החוס' בפסחים מ"ז א' ד"ה עד שתאפה. דחלת חו"ל יכול לערב אף

איסור לזרף עמו. וה"ה לענין טומאה. ולחוס' אין מושיל ביטול שהיהוה תמקד ותתהפך לקבל טומאה אם אין בר קבולי טומאה הוא כזיר. וזה הפלוגתא דתו' בכורות הג"ל תלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' ובתוס' הג"ל והוסב בענינו ז"ל. וקשה מלשון הגמרא נדה (כ"ז) דמקשה דנפיש ל' שטורי' מבוחר דאמרינן דדבר שלא בר קבולי טומאה נהפך להיות טמא ע"י הרוב. וה"ה שהיהוה תתהפך ע"י ביטול ברוב להיות איסור. וקשה על החוס' והמסקנים שג"ל שאין היתר נהפך. משום דרוב אין מושיל אלא להפקיע שם איסור. אבל לא שיהוה עליו שם חדש על דבר שנתבטל ולכן אין היתר נהפך ע"י ביטול שחול' עליו שם חדש של איסור. וקשה מנדה הג"ל למה חל על העפר שלא בר קבולי טומאה שם חדש שנתהפך ע"י הרקב שפיש ל' שטורי'. ואחר קבלת דעות מאדמו"ר ז"ל וקול"ה"ה אחרתו לפניו מה שנלעג"ד. דהנה בתשובות הרי"ם ז"ל חלק וי"ד סי' ס' פתח דלכך אין היתר נהפך לאיסור משום דביטול ברוב אין שייך אלא היכא שהמיעוט והרוב שותפים וא"י אמרינן דלזולין בחר רוב דלי תמא דלזולין בחר מיעוט וי"י הרוב נגדר אחר המיעוט ולכן גילתה לנו החורה אחרי רבים להטות. דלזולין בחר רוב ולכן אם נפל איסור להיתר נהפך. דלי זולין בחר מיעוט הרוב ג"כ תיאסר משא"כ היתר שנפל לאיסור אמרינן שכל אחד נשאר על מקומו וההיתר לא נהפך לאיסור והאיסור לא נהפך להיתר והוי כדודס שנתערבו שכל ז"ל דמיעוט ורוב אין שותפים וא"י ושיהיה נשאר כח שהיו יע"ס. ולפי"ז נתיישב הקושא מנמרה נדה הג"ל דשם אמרינן א"א שלא ירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב וחסר ל' וע"ז מקשה נימא שא"כ שלא ירבה שתי פרידות רקב ע"י פרידה אחת עפר. ונפיש ליה שיעורא. כלומר דשם אם נימא דעפר לא נהפך והוי כמקדס. ז"ל שירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב. ונמא שכל התרוד רקב שרוב רקב נגדר ע"י המיעוט עפר שלא תמא לכן אמרינן נסים ל' שיעורי' שם העפר תמא. דהיכא דהמיעוט יגדל להרוב זולין בחר הרוב והמיעוט נהפך כהרוב. משא"כ בהיתר שנפל לאיסור או כזיר בכורות (כ"ב) הג"ל. ותלוי בפלוגתא דרש"י ותוס' בנדהים הג"ל ודו"ק. והוסב בענינו.

צבי ברי"א ז"ל רינקערין שארצין (פ"ד וזרי"א).

הגדון הוא רק חששא בעלמא. הלא יש לנו ללרף. וכמשי' גם הנו"ב. דשמא כהנ"ג לא שייך כלל כבש כמבוא. והדגים שרק נכבשו עם הגעגועליך לא קבלו כלל שום טעם חמץ. ואע"ג דאין לה בקיאות בין כחוש לשמן. ובאורח ס"י חס"ז ס"ד מחמיר הרמ"א אפי' בדבר שאין שייך בו שמנוניות. ודלא כמ"ש ביו"ד ס"י ק"ה ס"ט בהג"ה. ובדבר המפסע הלא בלוע יולא מחליח אפי' בלא רוטב. מ"מ בבלוע הלא גם אלו בקיאות בין כחוש לשמן. וכמבואר בש"ך שם ס"ק י"ז. ואע"ג דדגים הלא נזכרו במ"ס תרומות פ"י מ"ח דבולעים ע"י כבישה. וכמ"ס הנו"ב. אבל מ"מ אכתי יש כאן ספק כבש. דאע"ג דהדגים בולעים בכבש. אבל מ"מ אכתי אין אלו יודעים עדיין אם הגעגועליך פולטים את החמץ ע"י כבישה. ולכן שפיר יש כאן רק ספק כבישה. ושפיר יש ללמד כ"ל. ואע"ג דבאורח ס"י חמ"ז מלמד בחי' רע"ק בחמ"א ס"ק ט' דיה אבל חמץ. דאע"ג דבלוע אין יולא מחליח בלא רוטב. מ"מ משהו מיהא יולא. אבל הפמ"ג ביו"ד סימן ק"ה במשפלות העלה. דאין יולא אפי' משהו. ועוד י"ל דביו"ד ס"י קל"ז בש"ך ס"ק ז' מסכים שם הש"ך להביא לדיו שם. ודלא כט"ז שם. ומשמע דרעמו. דבאין כונחו לבטל. מותר לערב אף לכתחלה. ולכן משום כ"ז אחרי דבג"ד יש לגבש כמה לדגים להיחר. לכן יפה הורה בחי' דמותר לערב הגעגועליך אף לכתחלה עם שארי התבלין. ואח"כ ראינו בג"ד ביו"ד ס"י פ"ד. דבאמת מולק על הנו"ב. וגם הוא מבא ראי' מדברי הש"ך הנ"ל:

(ה) **ורבה** כ"ז הוא אמנם במוגע להדגים עלמין. אבל במוגע להגעגועליך אם גם המה מותרים לאכילה. בפרט זה הלא אלו עדיין מבחין. ואין לנו היחר עליהם. ומ"ס כח"ר. דהגעגועליך נופא אינם נאכלין כלל. כמדומה שקשה לסמוך ע"ז. כי מאן מפ"ס לדעת זאת. ובפרט בדבר שנזכר לאנשים מרובים. ומי זה יכול לחנך את רוחם של אנשים שונים. ועוד בודאי נמלאים בהכלים גם כגעגועליך שלמים. והרמ"א הלא כחב להדי'. שנהגים שלא לאכלם. ומ"ס כח"ר דרך פרורים של הגעגועליך נדבקים להדגים. והמה בלעו טעמים של היחר מהמינים האחרים. ושבו המה בטלים. דבר זה ואופן ההיחר אינו ברור לי עדיין. ואמנם אחרי שעכשיו הוא מילתא של דיעבד. המולאני על עזה ובאופן שלא יסחור גם דברי הרמ"א. ותי"ח שאמר דבר אין מוניחין אותו. דמיון אכן. הלא אמרין ביה. דאינם אוסרים בתערובות. ונמלא דכשהם בתערובות לעולם דגים בהם כאילו יש בתערובות כדי לבטל הא'. ובחתיכה שבלעה או שנפלה לקדרה ויש בה כדי בטול. הלא יש לנו מחלוקת הפוסקים

אף לכתחלה ברוב ולאכלה. וע"פ מ"ס בכתורות כ"ז א' בתרומת חו"ל דרבה מבטלה ברוב. והוצא זה בבאור הגר"א ביו"ד ס"י ל"ט ס"ק י"ג. והטעם בזה. משום דתרומת חו"ל קלה דבטלה ברוב. ולהכי מותר לבטלה אפילו לכתחלה. והשתא הגעגועליך. שהם רק חומרת מהר"ל. בודאי אינה תמורה אפילו בתרומת חו"ל. ועוד הלא גם בהם יש הקולא של תרומת חו"ל. דגם המה הלא בטלים אפי' ברובא. וכן גם לפי טעם הר"ן שם בפסחים. דלהכי קלה תרומת חו"ל משום שלא בכל המקומות נתפשט הדבר. ג"כ א"ש. דהלא לשיטת הרא"ש. וכן היא גם שיטת המחבר. לא מחויבין כלל איסורא מספקא. ואין מוששין כלל בהגעגועליך משום חמץ. וא"כ גם בג"ד לא פשט איסור הגעגועליך בכל מקום. ולפי"ז בפשוטו לא שייך כאן כלל הענין של אין מבטלין איסור לכתחילה. ואע"ג דרבים מולקין על שיטת חוס'. מ"מ. כיון דכל הענין הוא רק חומרא. ואפילו להרמ"א. בודאי בכונן זה אמרין. דבשל סופרים הולכין אחר המיקל. ומ"מ יש לדחות כ"ז. דבתרומת חו"ל הלא אלו באים בזה לחדש איסור חדש. ולכן שפיר יש להקל בזה משום שהאיסור לא נתפשט עדיין בכל מקום. אבל בהגעגועליך הלא אלו באים משום למא דחמץ. וע"כ אין שייך כלל להקל. משום שלא נתפשט:

עוד יש ללמד ע"פ מה שכתבו כמה פוסקים. דקודם פסח כיון עדיין היחר הוא כהנ"ג. לא מיקרי כלל מבטל א"י. וכן יש ללמד ג"כ ע"פ מ"ס ההר"ד. והוצא ביו"ד בש"ך ס"י פ"ד ס"ק מ'. דהיכא דספק הוא אם נתערב שום איסור כלל ג"כ אין בזה משום מבטל איסור. והבא הלא כל החששא הוא רק ספק בעלמא. עוד אפשר לומר. כמ"ס האחרונים לענין שארי ענינים. דכיון דלרוב הפוסקים הא' דאיסור לבטל א"י הוא מדרבנן. ובדרבנן סמכי'. על דברי המקיל. ובג"ד הלא לשי' הרא"ש מותרים לגמרי הגעגועליך. וא"כ ענין בטול יש לנו לסמוך על הרא"ש ודעמי'.

דאין כאן איסור כלל: (ד) **ועוד** ראינו לומר. דגם מטעם אחר אין כאן משום מבטל איסור. דהלא כל החששא הוא. דשמא קבלו הדגים טעם חמץ מהגעגועליך ע"י כבישה. ובגמ"ק חו"ד ס"י כ"ז העלה. דלאו לכל הדברים אמרי'. דכבש כמבוא. ויש דברים דבהם כבש רק כללי. ובג"ד הלא הגעגועליך אינם נופו של איסור. אלא הם רק בלועים מחמץ. ובדבר הבלוע הלא קימיל ביו"ד ס"י ק"ה ס"ז. דאין יולא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. ואפי' אם נללו ביחד. ולפי"ז כיון דכל

(ו) ואפי' אם אפשר שיש לפקפק בזה מן הסתרים. מ"מ תמכתי יסודי בה' ואין דבר של רבים נאסר. ופי' לדעתו דבר שמומר מלך שורת הדין ורק אנו נוהגין בו חומרא. כשהוא דבר של רבים. היינו שנמכר להרבה אנשים בעילה כל דהוא. אכחתי מתירים הדבר. וכמו דאמרי' שם גם בהאי עובדא. דג' מלות חביות שהתיר רבי. וה"ל הוא בנ"ד. דהלא שיעת השורע דלגמרי מותר. משום דמספקא ל' מחזיקין איסורא. וגם מלישנא דרמ"א מוכח. דרק משום מנהג נהגו שלא לאוכלו. ולכן הלא גם כאן בנ"ד. שהוא דבר של רבים. כלומר הנמכר לרבים. בעילה כל דהוא יש להקל בזה:

(ח) ומכיון שבאנו להירושלמי הזה. יש לזרז בנ"ד לפי' בעוד היתר אחד. דלכא' לריך להסביר. מה זה שכתב הרמ"א. דאין אוסרין מערבותן. והמג"א מדויק אפילו בפחות משנים. הלא אין קי"ל דטעם בעיקר דאורייתא. ואי' מה בין לפחות מס' לבטין גמור. ולריך לומר. דכך הוא כונת הרמ"א. דאין המנהג לאסור רק לכהלה ולא בדיעבד. ולכן כשנתערב ונעשה דיעבד הכל מותר. ואין אנו באים כאן כלל משום לתא דבעול. ומכיון שכן הלא יוצא. דאילו יוצא. דגם בעין יהי' ענין של דיעבד. או יש לנו להחזיר גם בעין. ואי' בנ"ד אם נאסור הנעגעלעך הלא נהי' לריבין לאסור גם הדגים. דהלא אי אפשר להתנות עם כל הקונים. שהדגים יהיו אלס מותרים והנעגעלעך ואסורים. וגם רבים ימנעו אי' עי' מלקנות כלל את הדגים. ויהי' מזה הפסד להמוכרים. ועוד הלא יהי' בעין מילתא דתמיהה. ולכן בנ"ד. גם ההיתר של הנעגעלעך הוא מילתא של דיעבד. ומכיון שכבר יצא הדבר להיתר מכת'ר. בין הדגים ובין הנעגעלעך כשרים לפסח. וזהו מה שנלעגיד בזה:

אפרים סאמונאור החופ"ק הנ"ל.

סימן פג

בעיה ווארשא.

(המשך בחי' ד' סימן כ"ז וסימן כ"ז).

(ג) ונראה לפענ"ד לחזק דברי דל' בדברי הגאון שאל ומשיב (מהד"ק ח"ג סימן פ"ז) ומהד"ג ח"א סימן קס"ו) שהעלה כיון דיש ספק אולי היו מבוקשות ונתייבשו דאין ראויים למזון שמירה. דשימור צ"י שיהי' ודאי משומר כעין סברה אס"ז בנ"מ (דף ז'). בקצ' א' למחז המגוין דרוב אינו ודאי רק ספק והמירה הטורה ועי' ודאי אי'.

אם אפשר לסומנו מותר. והחתיכה ג"כ מותרת. או לא. והוצא זה בי"ד סי' ל"ב ס"ד וסי' ק"ו סי' א'. ואע"ג דאין קי"ל כהרשב"א וסייעתו. דאפשר לסומנו אסור. מ"מ בכה"ג. כיון שהוא רק מנהג. יש יסוד לסמוך על הטור. דאפשר לסומנו מותר. ואי' כשנכבשו הנעגעלעך עם שארי הדברים בהכלי. וכבש הרי הוא כמבוסל. הלא נכחט החמץ שהי' בו. עד שחזר הנעגעלעט גופא להיות היתר. ועוד יותר מזה. דבכנון זה לכ"ע אפשר לסומנו מותר. וכמו שהביא המג"א בסי' תמ"ז ס"ק ל"ח דברי מהר"ם לובלין בתשובה. דהיכא דהיתרא בלע. לכ"ע. אף לדין דקי"ל דאפשר לסומנו אסור. אף החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. ואי' אי' ואע"ג דהמג"א דעתו שם דמ"מ משום זה מותר רק להשתות. אבל אסור לאוכל בפסח. ומשום דאין האי' נפלט לגמרי. אבל ה"ל והאי' ועוד חולקין עי' ומקילין אף באכילה. ובכנון זה בודאי שומעין להקל. ואף דהמג"א שם כתב דבכבוס לא אמרי'. דכל מה שבקדרה מטרף לבטל האי'. דאף דכבוס הרי הוא כמבוסל. מ"מ איכנה מתפשטת הפליטה בשוה בהתערבות. דרק בבשול אמרי' כזה. מ"מ גם עי' יש חולקים וסי' ל'. כיון דכבוס הרי הוא כמבוסל. ה"ל לגמרי כמבוסל. ואין לנו לחלק ולהחמיר. והאף דאפשר דכמה נעגעלעך בהכלי של דגים נמא'ס למעלה מחוץ לכבישה. מ"מ מ"ל דאין אנו יודעים איזה מהם בתוך הירי ואיזה מהם מחוץ לירי. אי' המיושט בטלים ברוב. ובכנון זה שהוא רק חומרא וגם רק בלע. יש לזרז הדעה. בסי' תמ"ז סי' ט'. דבש ביבש בטל ברוב:

(ו) והנה לכאורה יש לערער עי'. דהלא לפי' הבאתי דברי הנו"ב. דיש להספק. אם אמרי' כאן כלל. דכבוס כמבוסל. ואי' יש גם מקום לומר שלא יצא כלל מן הנעגעלעך טעם החמץ. ולא הי' לו אפשר כלל להתבטל בהייר של הכבישה. אבל גי' אי' ש. דאם באנו לחוש לדברי הנו"ב. הלא לריבין אנו לגמרי לגמור בהיתר. דהלא האי' של הנעגעלעך הוא. דשורין אותו במי שטורין. ונראה לדקדק מלישנא דשורין. דכל החששא הוא. שח' צא החמץ בתוך הנעגעלעך בכבישה עי' שרי' בלוג. ואי' הלא יש מו"ג היתר בנ"ד. דאי' נימא דנעגעלעך לא אמרי' כלל כבוס כמבוסל. אי' כשם שעי' כבוס אינו נפלט החמץ. כי' עי' הכבוס אינו נפלט כלל החמץ לחוץ הנעגעלעך. ומעולם לא נאסרו. ואם נימא דגם בנעגעלעך אמרי' כבוס כמבוסל. אי' טוב עי' הכבישה נפלט החמץ. וחזרו הנעגעלעך להיות מותרין וכי'ל:

אזר ולא עשירי ספק כג"ל. יע"ש. וא"כ ה"ס לענין מלח מלחמה לדין ודאי משומר:

בד) אור"ח לפענ"ד יש להעיר בדבריו. והנה הרב מות דעת (בסיון ק"י) בניה הספק) מידע למדן דעת הרמב"ם דס"ל ספיקא דאורייתא מה"ס לקולא מקושים הרשבי"א דה"ג דרש"י תמים ודאי ולא ספק ואפ"ה מותר. אע"כ דאזלינן בחד רוב ע"ש. ולפי סברה האס"ז אחאי מועיל רוב לענין קרבן אחאי נישום דילמא היא טריפה. ומדכתיב תמים היינו ודאי תמים. ואף דרוב בהמות כסירות מ"מ לא הוי כדורא תמים. וא"כ מביאין קרבן. אע"כ כיון דאזלינן בחד רוב מוקרי ודאי תמים. וא"כ ה"ס בגיד לענין שמירה. כיון דאזלינן בחד רוב וכל דפריש מרובא פריש מקרי ודאי שמירה דלא כהאס"ז:

בה) וי"ט להוסיף על זה דבגיד כש"כ היא דהוי ודאי משומר דהוי רובא דאיתא קמן דעדיף מרובא דליחא קמן. דאף דר"מ חייש למיעוט ברובא דליחא קמן. אולם ברובא דאיתא קמן לא חייש כמי"ס המרדכי בסוף מולין יע"ש. וכ"ה בהוס' ביבמות (דף ס"ז): בד"ה אין חוששין אף לר' יוסי יעו"ש. וכ"ה בר"ן בפ' כל הללמים יע"ש. וכ"ה בס' ברוך טעם (בסופו בתשובה ב') ב' הגאון מה"ס מרדכי ז"ל אבד"ק לבוב יע"ש:

בז) וכן לא אמרינן סמוך מיעוטא לחוקה ברובא דאיתא קמן כמי"ס רש"י בקידושין (דף פ' ט' ע"א) יע"ש. וכ"ה בס' ישועות יעקב (ב"ד) ר"י א' סק"ו) מש"ס דב"מ (דף כ"ד) יע"ש. ועוד ראי' לפי מה שהעלה בשו"ת זכרון יוסף (תאה"ע ס"ה ה' אות י"ט ב') בדעת הרמב"ם דדוקא גבי רובא דאיתא קמן וקבוע בעין ט' חניות אזלינן בחד רובא במקום קרוב. משא"כ ברובא דליחא קמן ואינו קבוע כגון רוב טוברי דרכים. אע"כ דהל"מ דאזלינן בחד הרוב ה"מ במקום דליחא קרוב. אבל במקום דאיתא קרוב אמרינן קרוב עדיף מזה יעו"ש:

בז) וכן מצינו בשו"ת תרומה הדשן (סיון ד"ט) שהעלה לחלק דהא דאחר שמואל אין הולכין בממון אחר הרוב היינו ברובא דאיתא קמן כמו במוכר שור לחבירו וגמלא נחון אבל ברובא דאיתא קמן מודה שמואל דאזלינן בחד רובא יע"ש. וכ"ה מדברי הרשבי"ם בב"ב (דף ל"ג.) ד"ה דהוא גופא יע"ש:

בח) וא"כ כיון דחזין דאפילו ברובא דאיתא קמן מקרי תמים ודאי על ידי הרוב לענין קרבנות כמו שהעלה הרב מות דעת הנ"ל. אי"כ כש"כ בגיד ברובא דאיתא קמן דמלח שערך המרש מתערב במלח הרבה שעשו בני דעת בע"פ לשם

מלח מלחמה חד בחרי דמקרי שמירה ודלית. ומה ש"כ באס"ז בב"מ (דף ז') בשם הרא"ש מפלוג' דע"י הרוב דכל דפריש לא מקרי ודאי רק ספק והמירה התורה הספק. ועשירי ודאי אי"ז וגא טעירי ספק. כבר הבאתי בספרי בכורי שלמה (מא"מ סימן כ"ה אות ס"ד ובמאה"ע סימן ג' אות ח') דדוקא לענין מעשר קפדה התורה שיהי' עשירי ודאי ולא ע"פ רוב. וכמי"ס רש"י בב"מ (דף ז') ד"ה עשירי ודאי דאולי מתערב המנוי. מוך אלו עשרה שוב לא הוי זה עשירי יע"ש. ומ"ה לא נסמך בזה על הרוב. אבל כשאר ספק י"ל דמורה האס"ז דמקרי ודאי ע"י הרוב כמו דמקרי תמים ודאי לענין קרבנות מלח הרוב. וכעת מלמתי ראי' לדברי בפמ"ג ב"ד (ס' ק"י ש"ד ס"ק ל"ז) ד"ה אהנס. וז"ל אהנס עיינתי שם בשיטה מקובלת ב"מ (דף ז'). הנ"ל ומוס' אין ראי' דעשירי ודאי ולא ספק ממעט לר' כו' משא"כ בעלמא ודאי הוא דכל דפריש מרובא פריש. ואם כן כ' פריש הוי ודאי בין לקולא בין לחומרא יע"ש. וא"כ ה"ס בגידון הרב שאל ומוסיב שמתערב והיו ששים וגמבטל. וכן בגיד דג"כ נחבטל כמו שהארצתי בתשובה אי"כ ג"כ מקרי ודאי משומר ומוחר למלח מלחמה:

בט) ואין להקשות על דברי מדברי השו"ת מולח מא"ס (סימן י"ג) דרלה לומר בכוונת הרא"ש דהיתר ס"ס אינו רק בליסור ל"מ. משא"כ בקיום מ"ע אין לפוטרו כלל מעטעס ס"ס ואפילו במלח דרבנן וכל שיש ספק אחד מיני חלף הרי החיוב מוטל עליו כו' יע"ש. ולפי"ז י"ל לחדורה גם בגיד להחמיר דלא מהני לקיים המ"ע של מלח מלחמה אף דהוי ס"ס. אולם ז"א. לפי מה שכתב בשו"ת תורת חסד (מא"מ ס"ג) מהגאון מלובלין ז"ל וז"ל אחר שהביא דברי המולח מא"ס. וז"ל מ"מ בסוף דבריו. העלה לפרש דברי הרא"ם בענין אחר דכוונתו דאין לעשות ס"ס לכתחלה בידים וכ"כ הפרי"ח ב"ד (ס"י ק"י) המג"א (ס"י תס"ז) ובאמת דבריו הראשונים תמוהים וכמה סוגיות סותרים דבריו בזה וכמו שכתבתי במקום אחר ואין כאן מקום להאריך בזה עכ"ל יע"ש. ויע"י בשדי חמד (מערכת הכללים ערך ס' כלל מ"ג) שהאריך בזה והביא דברי המולח מא"ס ודחה דבריו מדברי הרמב"ם בפ"י המשניות ריש מס' דמאי וזה לשונו ומתקבלות בהם שתי ספיקות. א) אם הפקיר אם לאו. ב) ואם לא הפקיר אם הוציא ממנו המחנות אם לאו והעיקר שבידנו תרי ספיקא לקולא עכ"ל. הרי דברי הרמב"ם קרו כמי. דגם בתרומות ומעשרות דמלח עשה נינהו מהני בזה לפוטרו ע"י ספק ספיקא. ושוכ מלא בס' קרבן אליאור (נדף כ' ע"א ודף כ"ג) דשקיל וטרי בדברי הרב מולח מא"ס ודחה דבריו

כולם דבשעת הדחק דהו כדעבד כמבואר בפר"ח
אריח (כס"י פ"ג) דכיון דליה ליה אלא זה כדעבד
דמי וכ"כ התהי"ד (פסקים וכתבים ס"י ק"ף) ובכנה"ג
אריח (דף קס"ד ע"א אות ס"ב) דכל דבר שיש
טורה לתקן חשיב דיעבד חוס' פ"ק דעירובין
פסקים וכתבים (ס"י קלו) יע"ש. וא"כ בנ"ד דקשה
מאד להשיג מנה אחרת נאפה לשם מלות מילה
בלי שאלה אין לך שעת הדחק גדול מזה. וכיון
דהו כדעבד בזה מודה הרא"ש ומו"ל מאש דבשעת
הדחק הוא כשר אף לכתחלה. וכש"כ בנ"ד דהו
לרדים טובא' להחיר כמו שהארכתי (כס"י כ"ו ובס"י
מ"ו) א"כ ברור להלכה בנ"ד להחיר אליבא דכל
הפוסקים. ואין לאסור בנ"ד כיון דהו ספק אחד
בגופו וספק אחד בתערובות דלא מהני כמבואר
ביו"ד (ס"י ק"י ס"ט) ז"ל. ח"ד דבגופו יש איזה
לרדים להחיר וכאשר העליתי (בחד"ס ס"י כ"ו ומ"י)
ושנית יש להחיר ע"פ דברי שו"ת תורת חסד
(חאו"ח ס"י ג' מהגאון מלובלין ז"ל) שהעלה דבספק
עשה מקילין גם בספק אחד בגופו וספק אחד
בתערובות יע"ש. ויש עוד הרבה לרדים להחיר
ואצ"מ להאריך :

זא) שוב ראיתי בשו"ת שואל ומשיב (מהד"ק
ח"ג ס"י פ"ו) שהביא ראי' שנית לפסק
של וז"ל. והאיר ד' עיני ברמב"ן וריטב"א ר"ש
חולין בהא דאמר ברי לי שלא נגעתי. והקשה
בחוס' למה לי ברי לי הא אפי' ספק טהור דעורה
ר"ה הוא. וכ' דכל דכתיב משמרת תרומתי אף
שהוא ספק טומאה בריה אינו מועיל דבעינן שיהא
ודאי ולכך בעי ברי לי עכ"ל. א"כ מוכח דבעינן
ודאי משומר. ומ"ה לא מהני רוב או ס"ס. עכ"ד
יע"ש. אמנם לפענ"ד במחכמה אינו ראי' ואדרבה
משם יש להוכיח להיפוך. דהרי הריטב"א כ' וז"ל
דשאני ספק דגבי שמירת מוקדשין דכיון דכעי
למעבד בהו שימור ואפילו היסח הדעת פוסל בהן
לא שרינן בהו ספק שימור וכן תירץ רבינו הרמב"ן
ז"ל. עכ"ל יע"ש. א"כ שפתי הריטב"א ברור מללו
דדוקא בקדשים מפני שנפסלו בהיסח הדעת אז
לר"ך שיהי' ודאי משומר ולא מהני אפילו ספק
רה"ר. ממילא מוכח מזה דבמקום דאינו פוסל היסח
הדעת א"ל ודאי משומר. וא"כ במלת מזה דאין
פוסל בה היסח הדעת בשמירה כמו שהעליתי
בתשובתי בשערי תורה (חד"ס ס"י מ"ו אות י"ב)
א"ל ודאי משומר. וכ"ש דרוב מהנני. נואפ"י לשיטת
הלק"ט שהבאתי שם (באות י"ג) דנראה לכאורה
דפוסל היסח הדעת במזה. י"ל דשאני תוס' כיון
שהי' מכין לעשות עבור עכ"ס הוי כמו כוונה
הפכית כמו שכתבתי שם באות י"ד. בשם תלמידי
דרי' יונה יע"ש. אבל אם לא כיון לעשות עבור
עכ"ס

דבריו מדברי הלמנים בפירוש המשניות ר"ש
דמאי הנ"ל. ועוד הביא מה שאמרו חבר שמח
והניח מנורה מלאה פירות יע"ש. ועוד הביא דברי
שו"ת תורת חסד (חאו"ח ס"י ג') שהבאתי שהשיג
ג"כ עליו ומביא עוד בקיאות. בזה. יע"ש :

ל) ויעני' בהנהגת אמרי' ברוך על הטורי אבן
בר"ה (דף כ"ט ע"א) בדיה כל הברכות
בו' בא"ד הא כיון דטמטום ואנדווגיטום הוא ספק
זכר כו' הוה ספיקא דרבינן ולקולא. דע דאף
לשיטת הסוברים דספיקא דאורייתא לחומרא מה"מ.
י"ל שזה אינו אלא בספק איסורין אבל לא בספק
קיום מצ' יע"ש. ויע"ש בס' ברוך טעם (ד"ן אה"א
דש"ש ד"ן א"י) שהוכיח מהר"ן בחידושי מולין (דף
כ"ג) ותוס' יומא (דף פ"ה) דבעשה לכ"ע ספיקא
דאורייתא לחומרא רק מדרבנן וכמ"ש הפמ"ג
באורי' (ס"י שדים) דלא כמהרי"ט אלגזי פ"ג דבכורות
וכר"פ (כס"י ט"ו) שס"ל דבעשה לכ"ע מה"מ.
הובא דבריהם בס' ארמות חיים ה"י שבת (סימן
שד"ס ס"א) ומביא לרמז לדברי תשובת מהר"י אסאד
(יו"ד ס"י רס"ה) יע"ש. וראיתי שם שכתב וז"ל
קשיא לי עדיפא כל עיקר מלות פדיון הבן איך
משכחת לה דלמא לאו אביו הוא וממור פטור לדעת
רא"י והלאן קדשים בכורות (דף מ"ו) הובא במהרי"ט
אלגזי (דף ס"ט) פטור ממור מפדיון ואין הולכין
בממון אחר הרוב וע"כ דספק מצ' לכ"ע לחומרא
מדאורייתא יע"ש. אולם באמת אינו קושיא לפי
מה שהקשה שם בתשובה מקודם וז"ל וז"ע על
סמירת הסוגיות בחולין (דף קל"ד) קרי ליה לפדיון
הבן ממוןא וספק לפטורא ולקולא ובכורות (דף
מ"ט) גבי פלוגתא דרי"ש בנחאכלו המעות קרי
ליה ש"ס איסורא. שוב מלאתי בתה"ד (פסקים
וכתבים סימן רל"ד) דגם הוא הרגיש בזה וכתב
דממון ואיסורא הוא כו' עכ"ל. לפ"י מתורץ קושייתם
עפ"י דברי ספר הפלאה ספ"ק דכתובות שרמז שם.
והיינו אף דקיי"ל אין הולכין בממון אחר רוב זה
דוקא כשהוא ממון לחוד. אבל היכא דהו איסור
ג"כ אז כיון דגבי איסור אזלינן בזה רוב וזהו
מחויב לפדות מספק שוב אזלינן ביה בזה רוב
גם לענין ממון דאית ביה יע"ש. וא"כ כיון שהעלה
התה"ד דפדיון אית ביה איסור וממון א"ש דמחויב
לפדות וגם ליתן לכהן. ואם כן לשיטת הסמ"ג
וסייעתי' דבמ"ע גם לשיטת הרשב"א ספיקא
דאורייתא להקל בודאי כשר בנ"ד מדהו כמה לרדים
להחיר אלא נלפע"ד דגם לשיטת המו"ל מאש
ומהרי"ט אלגזי וכר"פ (סימן ט"ו) ועו"פ שס"ל
דבמ"ע ספיקו להחמיר מה"מ אף לשיטת הרמב"ם
י"ל דזה דוקא בספק השקול. אבל ברוב או בס"ס
וכש"כ אם יש כמה לרדים להחיר כמו בנ"ד מודים

שימור בחורה שבת ועריות והקדש ומלה ולא אשחמך להחמיר בכל הני בספיקן ויחר מכל התורה כולה. אכן אולי היא משום דלענין גוף איסור עזמו אין לחלק בזה לשאר איסורי תורה. רק לענין המע' דשמירה בעיני' שה' שמור על ד' ודאי. הובא בשו"ת מנחת משה ובקונטרס חקת הפסח סי' מ"ד י"ע. וא"כ גם מהא דעירובין מחורן. ונלפע"ד להסביר חילוק זה של הרב שער דיעה והמנחת משה. כפי מה שהעלה הרב המגיד בה' חמץ (פ"ב ה"י) בשם הרא"ה דש"ח בדקא חמץ דחמלחה בזה על ספק החמיר בספיקן ויחר מנשאר ספיקות של דבריהם י"ע. וי"ע בירושלמי דמאי (פ"ג ה"ד) בגליון הש"ס מהגאון מו"ה מרדכי ז"ל דיה ברם הכא לא החמיק שהביא דברי הכסף משנה בה' מעשר (פ"א ה"ג) דלא מועיל ס"ס בדמאי ובהנהגות מחנה אפרים שם ש"כ כיון דממאי התקינו על הספק לא מקרי ס"ס וכוונתו נלפע"ד כמו סברת הרב המגיד בה' חמץ (פ"ב ה"י) כיון דחמילת הבדיקה על הספק לא מנערך לס"ס עכ"ל י"ע. וי"ע בספרי בכורי שלמה (מאור"ח סי' ל"ג אות י"ט). וא"כ י"ל דלענין שמירה שנתקנה על הספק לשמרה מכל מיני חימוץ לכן לענין מלה מלה קפדה התורה שיה' ודאי משוער. אבל בגוף המלה מה שאינו נוגע לשמירה כמו בחפ"ל וחי' י"ל דסני ברוב או בס"ס. אהנס ראיית השו"מ מריטב"א דריש חולין. נדחה כמו שכתבתי וגם הגאון עזרת ישראל דחה כן וכתבי לכיון לדעתו הגדולה וכן נשארה השגתו ממנחת (דף כ"ג).

דשם ג"כ לענין שימור:

א) **עו"ד** יש לזרד בנ"ד להחיר ע"פ מה שהשיג הרב עזרת ישראל שם על הרב שו"מ ז"ל אפ"י לפי סברתו דהיסח הדעת פוסל במלה מדברי חו"ס חגינה (דף כ"א) ד"ה האונן כו' וז"ל דלא שייך היסח הדעת לפסול רק דומיא דהתם שהי' בידו והס"ח דעתו ממנו. אבל היכא שאין בידו כגון שגאבד לא שייך התם היסח הדעת לפסול עכ"ל. ולפ"ז כידון הרב שו"מ שחשט שהיו מבוקשות ונמייכו לא שייך היסח הדעת שהי' בשעת שלא הי' בידו י"ע. ולפ"ז הי"ה בנ"ד כיון דהבטלים לא ידעו הדין שחשט פסול למנות מלה או שלא וכדו הדין הוי כגאבד י"ע. בחו"ס בבב"א (דף כ"ג.) ד"ה סבר דטועה בדין עדיף משוגג הובא בע"ז ויד' (סי' ל"ט סק"ט) להלכה. ובכורי שלמה (מאור"ח סי' ל"ד אות ב' ובסי' ל"ה אות ו') וכיון דהוי עכ"פ כשוגג הוי כגאבד דלא שייך ב"ה היסח הדעת ומותר בנ"ד אבל לקושטא דמלחא אין פוסל היסח הדעת במלה כאשר בררתי בשו"בתי (בסי' מ"ז). וא"כ א"ל שיהי' משומר בודאי:

עוד

עכ"ס רק הסיח דעתו ועשה סתם בלא כוונה י"ל דמורה הרב הלק"ט דהמלה כשרה למלה מזהבן וי"ע בכורי שלמה (מאור"ח סי' כ"ה אות ק"ל) שהבאתי מירושלמי בכורי' (פ"א ה"ג) דמביא איבעיא אי מלה כגובה הן. והעלה שם בירושלמי בפשיטות דלא הוי כגובה וי"ע בשו"ת מהרי"ק (שו"ר ק"א) י"ע. וכיון דמלה אינו פוסל בהיסח הדעת אינו לרי"ך ודאי שימור. וסני ברוב או בס"ס. וכש"כ בנ"ד דאיכא כמה נדדים להחיר דהמלות מותרים למלה מלה:

ב) **שבת** וראיתי בשו"ת עזרת ישראל (סימן ס"ז) שהביא ג"כ דברי השו"א ומשיב הג"ל שהביא לו רא"י מא"ס ב"מ (דף ו'). הג"ל ומריטב"א ריש חולין הג"ל. וכי עליו וז"ל וגם הוא כתב זאת בחפ"ו במחמיר כי זה לשון הריטב"א שם ועוד תירצו דש"ח ספק דגבי שמירת מוקדשין דכיון דבעי למיטבד בכו שימור ואפי' היסח הדעת פוסל בהן לא שרינן בהו ספק שימור עכ"ל. חזין מדבריו דאינו מחמיר רק דלא יועיל ספק טומאה כה"ר לענין שמירת קדשים. אבל דלא יועיל ס"ס זאת לא שמענו. וגם שם הטעם משום דהיסח הדעת פוסל בקדשים. ולדברי הגאון שו"מ דמדמה שמירת מלה לקדשים ה"ה פוסל היסח הדעת בשמירת מלה. וכן הא דאמרינן בעירובין ושמרת את החקה הזאת לענין תפילין או לענין פסח לכל מר כדאית ליה נימא דשם ג"כ לא יועיל ס"ס ועי' מנחות (דף ג"ג) כו' א"ל בגופה כתיב מלה תהיה וכו' ולדברי השו"מ מאי מקשי הגמרא נימא הא דילפינן ממלה הוא שיהי' ודאי משומר עכ"ל. ושמתחי כי כוונתי בעוה"י בעיקר השגתי מלשון הריטב"א לדעת הגאון עזרת ישראל ז"ל. גם נראה מדבריו דס"ל ג"כ דהיסח הדעת אינו פוסל במלה דלא כמ"ש הגאון שו"א ומשיב דמי אהדדי. אבל לא הביא שם רא"י לדבריו והא מדברי הלק"ט שהבאתי בשו"בתי (בשערי תורה ח"ד סי' מ"ז אות י"ג) נראה לכאורה דס"ל דפוסל היסח הדעת במלה. אולם אני לפעניד כבר הבאתי רא"י מדברי רש"י פסחים (דף ל"ח:) דס"ל דאין פוסל היסח הדעת. וגם כתבתי לדמות מה שגראה לכאורה מרמב"ם דס"ל דפוסל היסח הדעת וגם מדברי הלק"ט שכתבתי שם בשו"בתי (באות י"ד ובאות כ'). ומה שהביא הגאון עזרת ישראל להשיג על השו"מ מעירובין ושמרת את החוקה נימא דשם לא יועיל ס"ס י"ע. לפעניד יש לשדות נרנא בהשגה זו כפי מה שהעלה בס' שו"ת שער דעה (סי' קפ"א) שהביא דברי השו"מ וכי עליו דאף דמחגיגה ר"פ אין דורשין קמשיב הש"ס שם המקומות שכתב בהם

דלא ממעטין עשירי ודאי ולא עשירי ספק אלא היבא דיש ספק שמא הוא עשירי או במא כבר נמנה ואינו עשירי כלל שכבר נמנה בראשון או בשני וכו' אבל ספק שמא טריפה בא מלד אחר ושפיר אזלינן ב' בחד רובא דמי' עשירי ודאי הוא עכ"ל. יע"ש ודברי הגאון מעיני החכמה המה מהגאון מוה' ליבוש חריף ז"ל מפלאק והמה יעלת מן כו' ודבריו איז חיווק ואני זכיתי לבטן לדבריו במירוץ בספרי בכורי שלמה (חאה"ע סי' ג' אות ח') אך אני תרגמי שם ג"כ ע"פ דברי הפלאה סופיק דכחכות יע"ש עכ"פ חידושו של הרב מעיני החכמה ברור להלכה. וא"כ בנ"ד גס הרא"ש מפליגי מודה דמהני הרוב. והמלות כשרות למאז מזה נכעת בשנת תרע"א נדפס שריט שערי שמחה ודאימי שמציא קושיא זו מה שהבאתי בשמו שכוין לדברי הגאון מעיני חכמה. ומתוך כמו שהרמתי יע"ש בפתיחה פ"א ופ"ח ויש עוד לפלפל בזה. אבל אין כאן עוד מקום להאריך בזה.

י"ז ונלפע"ד להביא רא"י דבנ"ד דקשה להשיג מלות מזה אחרות בלא שאלה דיוולין באלו מחולין (דף י"ב). בחוס' ד"ה פסח וקדשים מאל' כו' אפילו מחמיר בשאר בשר פסח וקדשים אין יכול להחמיר יע"ש. ומכאן הוכיח בשו"ת בית יעקב (סי' ל"ה) דבשעת הדחק אין להחמיר במקום מזה יע"ש ויע"ש במנחות (דף ס"ח). דאי ס"ד למזה משום מזה ליקום ולגזור. וכי' החוס' דבעשה כיון דליכא לאו אין סברא לגזור ויע"ש בכורי שלמה (חאה"ע סי' ד' אות ל"ה) ער סוף הסי' שהארכתי בזה. וכעת מלאמי בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ס"ו) שהעיר דליכא רא"י ממנחות דקס רק למזה מן המבחר כתבו כן ולא כעשה גמורה. והביא הוא רא"י מיומא (דף ס"ה:) משום מזה ליקו ולגזור יע"ש ויע"ש בשו"ת מורת חסד (חאה"ע סי' ל"ט אות ב') ויע"ש בשו"ת חת"ם חאה"ע ח"א סי' ה' ד"ה ומ"ש בגוב"י סי' ס"ט לרמב"ם וסייעתו דאין ברי מועיל נגד רוב קשה איך אכלין בשרא מטבחים היבא דאיכא רוב טרפות במקילין במ"כ נחלק לו רובא דאיכא קמן בדליחא קמן דאש"ג דבהס"ד איחא קמן עדיף אבל בחד דידעין דאזלינן בחד רובא דליחא קמן הוא עדיף כו' ולי"ע קל"ה ברש"י קידושין (דף פ"ג.) ד"ה אס רוב שרלים כו' עכ"ל כוונתו דמרש"י נראה דרובא דאיחא קמן עדיף ויש לדבר בזה ואכמ"ל:

י"ח דיוצא לנו מכל זה דיש להקל בנ"ד דמוותרים כל המלות למזה א' מבטיא אס עשה החרש מלות קבנות או גדולות שאין

י"ד עור נלפע"ד ללדד להיתר כפי שהעלו החוס' בגדה (דף ה'): ד"ה ואס אי אפשר לא"כ נגע טמא. וא"ת פשיטא כיון דאי' ודאי נגע. וי"ל דלאו אי אפשר כלל קאמר אלא בלומר קרוב לודאי כו' וכן בריש שחיטת חולין (דף ב'). אמרינן אי אומר ברי לי שלא נגעתי לאו דוקא ברי דעורה רה"ר כדאמרינן בפסחים (דף י"ט) עכ"ל יע"ש. ולסברה הריעב"א הוא דוקא. כיון דאס אינו ודאי אף ספק טומאה ברה"ר טמא כיון דכתיב משמרת. אע"כ דחוס' חולקים אריעב"א. וס"ל דאף דכתיב משמרת אפ"ה איז ודאי וסני ברוב או בס"ס. וא"כ בנ"ד דאיכא כמה לדדים להיתר פשוט דהמלות כשרות למלות מזה. — טוב נזכרתי מדברי החוס' בנ"ב (דף כ"ד.) ד"ה לימא ש"י דרוב או קרוב הוי ודאי יע"ש:

י"ה עור מלאמי רא"י מהיומא דבנ"ד מותרות המלות למלות מזה יע"ש בס' כנסת חכמי ישראל (סי' קמ"ה אות ב') ב' הגאון מוה' יוסף ג"י אבד"ק סעראלק וז"ל בחד כתיבתי נשאלתי מו"ק דארזימין בחטין השמורים שנתנו להרחיים לעומתן והיו איזה שעות שם בלי בומר רק יולא ונכנס. ומלאו כמו שהניחו. אס חשוב זה שמירה. לנאורה לפמ"ש ברעת דרמב"ם הג"ל דבאיקבע איסור ואתחזק מודה דספיקו לחומרא ולהחיד (סי' ק"י בבית הספק) גס במזה הוי דאורייתא. לכאורה גס ס"ס לא מהני וכ"כ בשואל ומשיב (מהד"ק סי' פ"ו). דבשמירה לא מהני אף ס"ס ע"פ דברי הרמב"ן דיש חולין דשמירה בעינן מעטע ודאי ולא בס"ס ע"ש אך דמקור הדבר דהרמב"ם מתיב בספק מה"מ משום דלא מחזיקין ריעותא ואכמ"ל. ובחולין (דף י"ג.) במלאה כמו שהיתא אף במי חטאת כשר. אף דהיתא דעת פוסל בה ועכ"ז שרי ואף בס"ס שרי ומכ"ס בנ"ד עכ"ל יע"ש לפ"ו אף בנ"ד שנתערב המלות טעמה החרש בעריכתן אחר הלישה שלם כן דעת לשם מלת מזה ברוב דכשרים הם:

י"ז ונלפע"ד להוסיף רא"י לסתור סברה הרב שו"ת מדברי האס"ז בב"מ (דף י'). דהנה מלאמי כעת בס' מעיני החכמה על ב"מ (בפ"א מהד"ב דף י') בחוס' ד"ה קפץ וז"ל תימא דליבעל ברובא כו' ובאסיפת זקנים תירץ דמה שאמרה התורה ולא עשירי ספק ממעט כל ספק וגס כל דפריש הוא רובא דאיחא קמן ורובא דאיחא קמן עדיף מרובא דליחא קמן כדאיחא בפ"ה דחולין (דף י"א.). אי"כ איך משכחת לה מעשר יימוש דילמא טריפה הוא וטריפה אימפט ממעשר כדאיחא במנחות (דף ו'). ובבבבירות (דף כ"ז.). ויש ליישב

אין חלבו ממנו הוא אזהרה כמו הכחוש ושמו אה
משמרתו ולא יאשו עליו חטא. שהוא אזהרה לכהן
טמא שלא יאכל תרומה טהורה. ויש לנו לדון משה
שכמו שבהן טמא האוכל תרומה טהורה לוקה. כן
התורם מרעה על היפה ג"כ לוקה. וצילקוט סוף
קרח מביא בשם הכפרי "ממנו" שלא ישרים תרומה
ממין על שאינו מינו. והשיטה מקובלת ממורה סוף
ד' ה' כתב דלא תשאו עליו חטא. קאי ג"כ על
ממנו כמו שקאי על חלבו. וא"כ כמו שלוקה בתורם
מרעה על היפה משום ולא תשאו עליו חטא בהרימכם
את חלבו. לפי דברי הרמב"ן ז"ל הג"ל כמו כן
יש ללקות בתורם ממין על שאינו מינו משום ולא
תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו. שהיא
אזהרה לתורם ממין על שאינו מינו לדברי הספרי.
ושפיר הזכיר הש"ס. כאן מלקות בתורם ממין על
שאינו מינו. ונחה שקטה התמיהא רבנא. ודוק
כי נכון היא:

ב) בדרבי משה יורד סי' ל"א כתוב: ומעשה
בה לירדנו פה קראקא בראש בהמה
שה' בו מים וקודם שידעו הדבר חתכו הגלגולת
לשנים ומקלחמן המוח עם הגלגולת ולא ה' נודע
אם המוח הקיפן או לא ואסכרוהו ויש שהיו רוצים
להכשיר מהא דתניא. נשחטה הותרה עד שידע לך
במה נערפה ולא דמי דהואיל וה' כאן רשומא ברורה
מחיים אין להכשיר משום זה וכ"מ בתוס' פ' ד'
אחין ד' ל"א ע"ב עכ"ל הר"מ:

ג) דהאי וכ"מ בתוס'. היא ר"ת. וכן מלאמי
בתוס' וכוונתו על תוס' ישנים הנדפסים
כעת בש"ס ווילנא. שז"ל שם. בחזקת היתר ליבוס
עומדת ואע"ג דבחזקת אשת איש היתה מ"מ כיון
דסופו למוח ולבסוף נמי מת קרינן לה שפיר
בחזקת היתר ליבוס. וא"ת ומאי שנא מספק דריסה
דאסרינן והלא אית לה חזקת היתר דסופה להשחט
ואולי דהתם מיישגין דשחא תמות בהמה עכ"ל
המרי' ביבמות ל"א פ"ב שמואל מדברי התוס'
האלה שבבהמה. אם נולדה הרישומא מחיים לא
אמרינן בחזקת היתר עומדת דסופה להשחט. כיון
שעומדת נמי למוח. ור"יית הר"מ מהתוס' כרא'
חולק. וכל הרבנים שלא ראו דברי התוס' ישנים
האלה חשבו שהדי' כיון אל התוס' משגלו. וקאי
להו שבתוס' שלנו מביאר ההיפוך ועשו בדברי הדי'ם
כוונים רחוקים. שא"ל שאמורא ה' לריך לפרשם
אלא אפילו תנא ה' מבאדם וק"ו שרב אחרון ה'
מפרשם. א"ו הדבר ברור שהרמ"א בדי'ם כיון לדברי
התוס' הג"ל. ודבריו ניחים ופשוטים בלי שום
טענותא ופלטולס ודוק כי נכון הוא:

מאיר חופ"ק גלאוראטשאוו.

שאין חשיבות בעצם לא יוכל התערבות לגרום
חשיבות (כאות ד') בתשובתי רק אפילו מלוח ביטוי
י"ל כמ"ס ב' הבנין עולם (חלואי סי' כ"ח) דאין
חשיבות מדנקראים לחם עוני. (כאות ז'). עוד
נד להקל כיון שנתערבו קודם האפי' דילמא הלכה
כש"ס כמו שכתבתי (כאות ז') לו ג' שחא הלכה
כע"ז והחמד משה דדויעבד מותר אם עשה חרש
ועע"ג בן דעת וכש"כ הבעלים י"ל דכ"ע מודו
(כאות י"א). ולד ד' להחיר דהיבא דלא כתיב
מחשבה גם חרש נקרא בן דעת או העריכה כש"ר
בסתמא כשיטת רב האי דסגי דעושה חרש העריכה
ועע"ג בן דעת כיון דהלישה עשה בן דעת (כאות
ט"ז). אבל אם נתחמלה חלה ונתערבה ברוב מלות
של מלוח לא בטיל כו"ש המנחת חינוך (מלוח י') כיון
דעכ"פ אין לה טעם מלוח וכ"ז מיד המלך על הרמב"ם
ה' חו"מ (פ"י ה"ה) ולענין אם מותר לאכילה רשות
יע"י בלואי (סי' תמ"ז ס"ט) ובמקור חיים סס.
והיבא דעשה החרש גם הלישה בלא עע"ג או
שעשה העריכה בלא עע"ג או יש להחמיר לעשות
כמ"ס בשו"ת בנין עולם (חלואי סי' כ"ח) להאכיל
מלוח אחת לאחרים. כו"ד (סי' ק"י ס"ז) וכאן מותר
אף במיד להאכיל כיון שמוותר לאכילה בתוך הפסח.
וכעין ש' המג"א (סי' תל"א):

שלמה אברהם רזעבטע

סח"ס בכורי שלמה.

סימן פד

ב"ה גלאוראטשאוו.

א) תמורה (ד' ה'). וה' ממין על שאינו מינו
דאמר רחמנא כל חלב וכל חלב
ליתן חלב לזה וחלב לזה ותנן אין תורמין ממין
על שאינו מינו. אם תרם אין תרומתו תרומה
אלמלא לא מהני תיובתא דאביי א"ל אביי שאני התם
דאמר קרא ראשיתם ראשית לזה וראשית לזה וכן
אמר ר' אילעאי ראשיתם ולרבא אי לאו דאמר רחמנא
ראשיתם ה"א תירוש ויילגר דכתיב בהו חלב חלב
הוא דאין תורמין מזה על זה אבל תירוש ודגן דגן
ודגן דחד חלב כתיב. בהו כי תירס מהאי אהאי
לא לקי כתיב רחמנא ראשיתם. וכתיב על זה הרב
מורה בלאל הכהן ז"ל: ודאי הפליאה רבה בזה כי
אין כאן חלקות כלל בתורם ממין על שאינו מינו
וע"כ כתב מהרי"ב ז"ל כי לריך חיקון ול"ע לתקן
כי גם צילקוט איתא הכי עכ"ל. ולענין נראה
לקיים הגירסא בלי חיקון: דהנה הרמב"ן ז"ל בספר
המלוח מלוח ז' כתב שיש לאו בתורם מרעה על
היפה משום שהכתוב ולא תשאו עליו חטא בהרימכם

סימן פה

בענין באראשי (ב. וואהלין).

נשאלתי בדבר המנהג התמורה שנוהגין לבדוק

את התפילין של מה ב"מ. שלבאורה הוא נגד הדין המבואר, דהלא אחמול או היום הניח אותם ובכך עליהם והי' בחזקת כשרים, ואיך בזמן קצר כזה אלו חוששין נפסול אותם בלא שום ריעותא בעולם ולהזריכם בדיקה, הלא מבואר בש"ע א"ח סימן ל"ט סעיף י'. תפילין שהחזיקו בכשרות אינם לריכוס בדיקה לעולם מכלל, כן הוא בירושלמי בפ"ב דעירובין, ואף גם בעניני טריפות אמרו (חולין נ"ז ע"ב), אחזיקי ריעותא לא מחזיקינן עיי"ש בפירש"י ועוד בכ"מ בש"ס מוכח כן שכל זמן שלא תיליד שום ריעותא עומד הדבר על חזקתו. (ומה שמבואר בש"ע א"ח סימן ח' סעיף ט' בהלכות לילית, שגריף לבדוק אותם קודם ברכה כדי שלא יבדק לבטלה עיי"ש ואין סומכין על החזקה, היינו משום דאין סומכין על החזקה במקום שיכולין לבדור עיי"ש במ"א ס"ק י"א. ולענין איסור אכילה קודם בדיקת הריאה הרש"א במדיושיו כתב בש"ס ר' יונה משום דאין סומכין על החזקה במקום שיכולים לבדור בקל. ויש להאריך בזה ואכ"מ, לכן בענין שמגולין הן מליים הם בקל להיות נפסקים ונפסלים. ובקל יכולים אהנו לבדור לפיכך גריף לבדוקם. משא"כ בתפילין שמגולות ומכוסים הם בביתם וספורים הם בחפירותיהם לכן אין יכולים בקל לבדור, וגם אין בקל נפסלים שמכוסים הפירות ומגולות בביתם משום זה הם לעולם בחזקת כשרות ואינם לריכוס בדיקה לעולם.

ואמרתיו להביא רא"י וטעם למנהגן של ישראל

ממה שמובא בגמרא (שבת י"ג ע"א)

הד"א מעשה בתלמוד אחד ששנה הרבה, וקרא הרבה, ושימש ת"ח הרבה, ומת בחלי ימיו, והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזירתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה (דברים ל') כי הוא חייד ואורך ימיו וכו' מפני מה מת בחלי ימיו עבליה עיי"ש. וק"ל למה נטלה רק דוקא תפיליו להחזירתם לבכ"ג ובמיד הלל היא רק שאלה כתיב בתורה, כי הוא חייד ואורך ימיו וזה הפסוק לא בענין תפילין כבוד רק בכל מלות התורה. אך נלפענ"ד ביאור הדבר דאיתא (מנחות מ"ד ע"א) אמר ר"ל, כל המניח תפילין מאריך ימים וכו' עיי"ש נראה מזה שסגולת התפילין הם שגלות המושל לאריכות ימים ובאשר התלמוד הג"ל מת בחלי ימיו לכן נראה לדעתי שאשתו נטלה התפילין להחזירתם לבתי כנסיות ובתי מדרשות

לבדוקן אולי הם פסולים ומפני עון זה קילד ה' ימיו ומזה נראה שעל כל מה אלו חוששין אולי מפני עון זה שהיה תפילין פסולין מת. ולכן בודקים אותם אם כשרים הם, מפני חשש זה. ומנהג ישראל חזקה היא. אף שיש להפיר ע"ז לכאורה ממה שמטיים הרמב"ם סוף פ"ב מהלכות תפילין, הלל הזקן ה' אומר אלו משל אבי אימא עיי"ש אך יש ליישב:

אהרן ארי' צ"ב בר' אשר ז"ל.
קאלמאנאוויש החופ"ק הג"ס.

סימן פו

בענין באגראר (פ"ק בברייתא).

(א) **בשעת** (מ"ו סימן ק"ו.) הקשה בת"ה בדברי הרשב"ם ב"ב קכ"ה: ד"ה ובתרה ליראתי. שכתב ח"ל: אחרי מות זקנתי לא יירשנו יורשים שלה כגון בנה או בתה או אביה או אחיה. והקשה כ"ה דא"כ אפשר שאביה או אחיה יירשו במקום יולד ירכה של בנה או בתה שהוא האומר נכסי לסבתא. ולמ"ל לומר ובתרה ליראתי כיון שהוא ויולדו ירכו הם ג"כ יורשים שלה עיי"ש. ולענ"ד נראה שבדברי הרשב"ם מדויקים. ולדד"ן נקט לדבריו. דמ"ס, כגון בנה או בתה, קאי בין שהיה בחי של הנותן או זרעה קיימין לאחר מיתת הסבתא ואז רק יתמטע חלקה של הבת ע"י בן או בת הסבתא, בין שיכלה זרעו של הנותן בעת מיתת הסבתא ואז יירשו בן או בת הסבתא הכל (ומה שכתבתי לעיל דבתה חירש הוא רק באופן שהאומר נכסי לסבתא הוא בן בת הסבתא שבה ג"כ מכת בת ואז אם יש להסבתא ג"כ בת אחרת חירש יחד עם בת האומר. אבל אם הוא בן בת הסבתא חירש בתו את הכל) וזאת חלוקה אחת בדברי הרשב"ם, ומ"ס אח"כ, או אביה או אחיה הוא חלוקה ב' באופן שבעת מיתת הסבתא לא יהיו להנותן שום זרע קיים. ואז אם לא היה אומר ובתרה ליראתי היתה חוזרת הנחלה לאביה או לאחיה של הסבתא, אבל במה שאמר ובתרה ליראתי אז גם אם חמות בת הנותן ויכלה כל זרעו בחיי הסבתא. כיון שבעת מות הסבתא פסקה מתנתה לה תשוב אל האומר או ליורשו, דהיינו לאחיו או לאביו של הנותן, לא של הסבתא. וק"ל:

(ב) **ישם** התפילא הדריג בדברי אב"י בתפא"י (מ"ה פ"ח) דעירובין במ"ס דשדה מקנה

יכול להחריש. דהוא נגד דברי המשנה שהוא שאין יכול להחרימה. ר"ל לבאר כוננו. דהנה כפי הנראה יכוון התפא"י במ"ס דע"ג דע"ג גופו קנוי,

מוכח דלא שייך לומר הו, למודה שאני דלמי
הקסי לשמואל מדוע לא נלמדך לדריה חמשה
ימים. אלא וודאי דבזה גס לשמואל סגי ד' ימים
דק לרב שלדריה עולה גס עשר היום הראשון
למנין הדיוג לכן יש חילוק לדריה בין שאינה
למודה ללמודה. אבל לשמואל דאינו מעלה לחשבון
את עשר היום הראשון, כיון דלאו דריוג מתיידי.
והיום הראשון הוא עומד רק להכרת הדיוג שממו.
ודבר שהוא רק להיכיר לא איכפת לן באיכותו
ומהומו ולכן אין שום חילוק לדריה בין למודה
ובין שאינה למודה. וכן מבוחר בש"ס שם לשמואל
בגמ' דריוגה למיחוי וכו'. הרי דאין חילוק,
ושיין בס' קפ"ט במ"י ס"ק ח'. ומדברי הש"ך
שם ס"ק י"ח בתחלתו משמע עוד דבזה ארבעה
למודה עדיפא מדכח. וגם אפילו באין לה וסמ'
ע"ש. ולכן בב"ק שפיר כחצו החום דאין לחלק
משום למידותיה דהאם איירי לענין הראיה הראשונה
שאינה אלא להכרת זמן ההפלה ובה אין חילוק
כג"ל. ואם אמנם הטבח הרגיש בזה שכח, שיש
לחלק קצת בין גוף הנושאים לא היה לו להתפלל
על החום במקום שהחילוק גדול ובוטל ומבוחר
בש"ס ופוסקים. ומה שכח עוד, ובעלם ההלכה
וכו' יע"ן, בשמלה אות י' מה שהביא בשם הלכות
גדה להרמב"ן דגם לשמואל די בד' ראיות להפלות
דריוג ע"ש מדבריו ממוגמלים קצת:

נחמן חסיד החופ"ק מטעפעיני.

ענינים שונים.

סימן פח

בעוה"י

(א). ברבות (דף כ"ט ע"ב) ועל הנשמים הטוב והמטיב.
וכו' הא דאית לי' ארעא והא דלית לי' ארעא.
אית לי' ארעא הטוב והמטיב? והא חנן בנה בית חדש
וכו' אומר כרוך שהיית וכו'—לא קשי' הא דאית לי'
שחפוט ישיינו שם. ומפרש רש"י. והחנן בנה בית חדש!
לא קשי' הא דאית לי' שחפוט הא דלית לי' שחפוט.
ול"ג אלא הא והא דלית לי' ארעא. וה"פ תירוצא דשינין
קאי בדוכתי מודים אנחנו לך. בדלית לי' ארעא. הטוב
והמטיב. בדאית לי', ודקא קשיא לך בנה בית וכו' לא
קשיא ההוא דבית חדש שאין לו שחפוט בה עליה מדרך
שהיינו. אבל נשמים בדאית לי' ארעא טובה שיש לו
שחפוט בה היא שהרי כל מי שיש לו קרקע שותף עמו בטובה
זו ע"כ. ולפי הטעם נראה שרש"י ז"ל לא היה רוצה לגרס
אלא הא והא בדאית לי' ארעא. משום שזו אפשר שיהי'
לו ארעא ויהי' נכנס אחריו ארעא כגדר של הכרעה מודים
אנחנו. משום זה שנאם אך יש לו לאדם ארעא. אזי יש
לו גם שחפוט בטובה זו והנה נכנס אל סוג. הטוב
והמטיב לפי המסקנא. קצורו של דבר דעל שלו הוא אומר
שהיינו וכו' וכל היכא דל"ג לאחרינא ג"כ חלק בהטובה
הוא צריך לכרך הטוב והמטיב. וז"ל הלא כללו זה שג'
רש"י

עכ"פ וכו' וכן להלן מ"ש אע"פ דבמו קטנה יכול
למכרה, עכ"פ וכו' היא למרן למה איכפל תנא
לאשמעינן כל הני דאינו יכול להחרימן כיון שחד
שעמא לכולם הל"ל רק בכלל שאין אדם יכול להחרימם
מה שאינו שלו, וממילא ידעינן כולנו, ועכ"פ
בא' מהם סגי. ולזה בא לעשות לריכותא בכ"א,
ד"ש סברא בכ"א לחשוב שהם שלו ויכול להחרימן.
ויזיטרין לאשמעינן שאין הענין כן, ואמר דבעבד
עבדי כיון דגופו קטני להאדון בכל משך השכירות,
בקידושין כ"ח. היא דחשיב קצת כשלו. וכן בבחי
קטנה יש ג"כ סברא לחשבה כשלו כיון שיכול למכרה
לאחר, ולזה אשמעינן דכיון שאינו יכול למכרה
לעולם אינה שלו. וגבי שדה מקנה לא כחכ
התפא"י כלום למה איזיטרין. ואיזו סברא יש
לומר בזה דיכול להחרימה. ואולי חשב דנקט לה
אגב הני חרתי קמיתא. ובא הבן חכם להשלים
דברי אביו ז"ל ואמר. ואע"פ דשדה מקנה חוזרת
לבעלים ביוכל ואינו יכול למכרה לעולם, דומיא
דבמו. ויכול ללמודה מבחו דמכירה למאמר לא
מיקרי שלו. ואפ"ה יש בע"כ איזו סברא והיא
שיכול להחרימה ואיזו היא. לז"א דהיינו הסברא.
שעכ"פ יכול למכרה, לעולמו של יוכל והיא
שחשיבה שלו. ויכול להחרימה אך כיון שעכ"פ
אינו לעולם משם לכן הדין שאינו יכול להחרימה,
והכונה באמרו ואע"פ יכול להחרימה. היינו
שאע"פ יש סברא שיכול להחרימה. ואולי יש
להגיה כן להדיא שז"ל ואע"פ, היא דיכול להחרימו'
וא"ש בפשיטות טפי. ומאלתי כעין זה משם בדברי
התפא"י חולין (פ"י מ"א אות ה') בקושית החוב'
על דברי הגמ' דלחיל קרא למפטר קדשים ממחנות
דלא לילף מק"ו מחולין הרי איכא למפרך מה
לחולין שכן נכנס לדיר להחשער. והק' בחוב'
דחמ"ל בלאים וטריפה יוכיח שאין נכנסין לדיר
ופטורין ממחנות. והקשה שם הרי טריפה באמת
פטורה ממחנות מבוחר לקמן קל"ז. וביאר הוא
הק' החוב' טריפה יוכיח דאיזיטרין קרא למיפטרה
ממחנות ממאח זבחי הובח ש"מ דלולא הקרא
הייית אומר דחייב במחנות ש"מ דאינו תלוי בנכנס
לדיר וה"ו משם כפירוש בדברי התפא"י פה:

יבחק מעלער רב וכו' דפ"ק הגי'.

סימן פז

ב"ה מטעפעיני.

בשעת (ת"ז ס"י י"ב) הרבה להתפלל על החום'
ב"ק ל"ז מדברי ש"ס מפורש גדה
ס"ד. למודה שאני, ובאמת בשום אופן אינם
מופנים דברי פליאמו דהא מדברי הש"ס בעלמס

סימן פט

(א) ב"ב (דף ע"ו) יס פלוגתא דרבנן מי כתב הסוקים וימת כס מהם. ע"ס. אהשל מדוע לא פירשו לנו כ"כ מי כתב הסוקים בסדר בשלח. ובני ישראל אכלו את התן וכו' עד כואם אל קנה ארץ כנען. הלא חסה רבינו מת ז' אדר ולא הכניס את ישראל לארץ כנען והתן נשבת ממחרת הפסח. וז"ע:

(ב) בתום' (ר"ה דף ע"ו ע"א) ד"ה כחלן מליון ואמר ר"ת דמתי יתלו נגור ומתי יתרפאו לא נגור. ובתם' ע"ז פרק ר' ישמעאל איתא אחר לו וזמן לר' עקיבא וכו' והשיב ר"ע אף יסורים. בשעה שמשנין על האדם משיבין אותם שלא תאלו אלא ביום פלוגי ובשעה פלוגי:

(ג) בחענית (פ"ד מ"ח) בתפלי' ציון ס"ג יאמר וכו' סלקא דעתך כי ישראל קדושים יתעסקו ביוכ"פ הקדוש בשידוכים וע"ז ידרוש מה שידרש. ובתפלי' הלא הנמרה אומרת בפירוש ומי שאין לו אשה נפנה לסם:

(ד) שבע מצות דרבנן כפי שמלאם הגאון בעל תי' במשניות סוף עוקצין מצונו עוד יותר והם ד' כוסות. לברך על מה שהנה. חוץ ברכת המזון נר שבת וקריאת ההלל:

(ה) בזה"ק פ' אהרי דף ס"ד כחוב וקשרא דדבהא זקפא לרגלי דכה"ג ומפרש בדרך אמת. חבל ארוך של זהב קשור ברגל הכה"ג שנאס ימות בביבול או ימסכוהו חולה. חס אני ולא אדע למה יהיה נחוק להם לעשות לו ציון גדול כזה הלא ע"פ דין מותר להם לכוס ולהולילו משם. כמו שפנינו בנמ' האומנין האריכים לתקן בדקי ההיכל היו מורידין אותם לשם בחינות פריאות מזה אחד שלא יזנו עיניהם מן הקודש. ואף כי הכהנים האריכים לפנות התת ממקום הקודש. ואם מפני שלא ינעו בו מפני השוממה. מה יועיל החבל של זהב הלא חרב הרי הוא כחלל. ובפירוש מצונו בנמרה יומא (דף כ"ג ע"ב) מעשה בכה"ג וכו' ונמנו אחיו הכהנים לבי"ס אחריו. ותעשה נדב ואביהו ויקרא משה אל מישאל ואחאן קרבו שמו את אחיהם יוכיח גם לא אדע איך מלא הגאון בעל תי' ז"ל במשניות יומא פרק ה' ציון כ"ב לומר כי אם לא ה' הכה"ג ראוי או הקטיר בלדוקים ה' נדחק מק"ק מת. ואולי ע"ס כוה"ק ז"ל מקשרתא דדבהא:

מרדכי שצמח זמנן יודע לעשותו

בשפחת יפה. פטריקאוקא (פ' יעקאש).

סימן צ

בעוה"ז

לכבוד גאון וחכמי השע"ת שרי"א

שא"ה א. יצאנו רבותינו בענין הבאקען הנקראים וואויטענע קרעדיס' או בל"א גענעטויסיגע קרעדיס געענשאפט' אשר אנשים זונים הכחשו בו. וכ"א נותן בהשפחות חלק מוזמנים. וזוהי נתקנן מומן היסודי (גרנד קאפיטאל) ואח"כ מלווים להשפחות מזה הבאקען בתור דיסקנטא פער' שיש להם מאחרים. וגם לפעמים בלא ש"ח. והם עצמם לויס מאנשים פרטיים אפי' אינם שוחטים מעות הנק' איינלאנגן וגם לוקחין קרעדיס מבאקען אחרים. והשופין הם יידיש

וגם

רש"י אינו מוסד על כסים נאמן. משעם סיכול היות כי אדם ח' שיש לו הרבה קרקע חק"י מלאות כזה שכל ארעה שלו ירדו גשמים הרבה ועל אחריו לא. כמו שידוע מתו"ק. על עיר אחת אחריו ועל עיר אחת לא אחריו. חלקה אחת חמשה. וחלקה אחת לא חמשה עומס ד' וד"ל. וא"כ הלא' אז ים היכולת ביד זה' לנכר שהחיינו ולא הטוב והענוב כי אין שום אדם שוחק בעונתו של זה? ודו"ק:

ונלפענ"ד לייבט ע"י עוד סוגיא אחת בדף באח"ז. ועל הטובה. מדרך הטוב והמטיב. ה"ד כנן דאבא מלאה אפי' דרעה היא לדודי' וכו'. וגם כפה ים להקשות נתיב לא כי כן הדבר שמחויב הוא לברך ברכת הטוב לפי מלך אותה הרגע שיש לו בה טובה והנאה מהמלאה. אבל הלא משעם שאין עמו שוחק בטובתו מוכרה הוא לברך שהחיינו ולא הטוב והמטיב. וא"כ קשה איך שומרין פסקי הלכה זו. למסקנת הש"ס בדף נ"ט. שהטוב והמטיב צריך רק לזה שיש עמו שוחק בטובתו. ואחרי חסד וטוב מלאה לאח"כ הרב"ג דעיר ניקאלייב ר' א"ד לאוואט ז"ל. בסידורו. תורה אור. בברכת הנהיגין. התואל מצוה מדרך הטוב והמטיב. הטוב לו. והמטיב לעניים שרי נחמדי בלדקה. שכל אדם כמובן. אם אף ים לו הייב ליתן כפי יכולתו. כמו שחוב בהלכות זדקה. ולפי טעם זה. יתורן קושייתנו. שהבאנו לעיל. כי הלא גם אצל חולא מצוה ים שוחקים בטובתו ומתן יגיהו. העניים ועד"ז ים לפרש גם הסוגיא מהבאנו מעל"ד ברש"י והתן בית חדש וכו'. אבל נחמדי בלדית לי' ארעה טובה שיש לו שוחקות בה היא. משעם שרי כל מי שיש לו קרקע שוחק עמו בטובה זו. ומי הוא השיתוף? כהנים לויים עניים. שכל איש מיישרל מחויב להפריש תרומות ומעשרות. ומחנות עניים לקט שכה וסאה וכדומה כידוע. ולפי זה ים הדק עס דברי רש"י ז"ל. שאי אפשר לגרם הא וזה בדלות לי' ארעה וק"ל:

(ב) פסחים (פ"א מ"ו) הוסיף ר' עקיבא ואמר מיתיים בל כהנים וכו' ומפרש הרב ר"ע מברענורא כפי' על המשניות. בדר שפמא בשחח מת. הלא נר של מחכות הוא. וכל כלים. חוץ מכלי חרס. שנגעו. בטומאת מת נעשו כמותה. אם אב אב. אם ראשון ראשון. דכתיב בחלל חרב וכו'. עיון שם. וז"ע דהלא מכמה מקומות בש"ס ומתם' אהלות פ' א' נראה שאי אפשר שכלי. אפילו של חתכת. אם נעשה בראשון חת' כמותה ג"כ ראשון. כי אפי' אם נעשה בכלי אבות העוממה. רק בכלי. ולא באדם שהגזו ח"א. נעשה הכלי שנעשה רק אב העוממה. וא"כ איך נפרש דברי הרע"ב כפה. נעשו כמותה אם אב אב ואם ראשון ראשון? ולפי עניות דעתי ים לפרש כפה דברי הרע"ב ע"ז האופן אם אב אב. ר"ל אבי אבות. (באדם) וכן ראשון ראשון. ר"ל אב העוממה שהנהו ראשון לראשון לעוממה. ודו"ק

(ג) בעירובין (ד' פ' ע"ב) שאני התם דליכא מחיות. ל"א מזה שאני" ג' מילים הללו מיותרים לגמרי שאין להם שום המשך לא למעלה ולא למטה אבקס את הרבנים קוראי השע"ת להודיע את דעתם בסוגיא זו אשר קשה להולמה:

מאיר שצמח בהרב ר"א ז"ל הייפעריין
פ"ס. דפה פטריקובקה (פ' יעקאריגאסדאיו)

וגם נכרום ולפעמים רוב הם יהודים וגם מההלי העסק (קאמיל פערנאליטענע) הם רוב יהודים ומר"ם הנהגה לעולם וקאסטרע הכל ישראלים—

אך הוא הדין לענין איסור ריבית, כי א"א לעשות עתה ה"ע כי הדירעקטור ודכומי' שהקיים זלענינס מזה בעו"ה:

הדין הזה, האך הוא הדין לענין איסור שבת, כי הנהגתן ה"ל עס כל הפערסאנאל' הם יהודים והן מהבלימים הנמוכים בהם א"י ועושים שבת הול בהצאק, הלא בהשופים (מיטגלענדער) הם נ"כ הגוים יראים והרודים ומדקדקין מאוד, ובכ"ס הם שופים לעסק שמחלין בו שבת בפרהסיא נמור, כמעט בכל ה"ע מלכות ומולדותיהן, והבאקטן ההרדיוס ה"ל נחשטו מאוד כמעט בכל עיר ומסתתפים בו נ"כ החרדיוס, ואטו כ"ע איכילה ענדי מ"ו:

שאלה ב'. אורות מאוד הגלו ואור עלעקטרי שהוגה בעיירות הגדולות דנפים נהורה, והאור בא מהאור שופטין בקנים עושין בהדירות לאור הגלו או חטים לאור עלעקטרי, ובכל דירה עושין וייער לידע מידת הגלו או כח עלעקטרי, ששמש, ואם סוגרין הוייער שבת, אזי מיד נחכו כל האורות הנחלים בהדירה ההוא, ולכבוד ש"ק וי"ע עוד כ"א מדליק יותר אורות, ונפיש נהורי' מאוד, עד שאם ישמש בעל דירה הגו או עלעקטריא באיר הנפט אף בהרכה לאחשטן וגם נדות לרוב, הכל כחושך נדמה, ויכיר העיני יחרון האור מן החושך, אך דא עקא מה נעשה בלילי ש"ק וי"ע בהכיבו, כי באור הזה כידוע אם לא נסגור השאלפן מכל מורה או מוייער ידלוק בלי הפגות, ואמירה לעכ"ס כזה הוא לכאורה אסור, אף שאפשר נחקנו ע"י מורה המקשקש שמתכנה מאליו על השעה שהכינו מעטוי, אך לא בכל גלו וייער ויעול זה, ובפרט באור עלעקטרי א"א זה למורי:

שאלה ג'. בנידון שומרי בית (פערזעס וועטער) שוטל עליהם לעשות כל מלאכת הבית בשבת כמו בכל השבוע בבית השיך לישראל, וביותר שמדליקים המאטאר מגלו שיכוחו המים להדירות או בכח מאטאר עלעקטרי, אם אינו נכנס בחוג עכו"ם העולה מלאכה בשביל ישראל ואם מותר ליהנות ממלאכתו ה"ל, ובפרט בעל הבית, וממילא שהבית בשבת ככה המאטארין ה"ל:

א. מ. ק.

סימן צא

(א) בשערי תורה (ה"ו סי' פ"ב אות ט') תמה כח"ר א"י נעלם מרש"י ז"ל חוססתא מפורשת ע"ש, ואני לא אבין למה עמד כח"ר רק על רש"י ז"ל ולא על הרא"ש והר"ן והריא"ו והמרדכי ובאר הגולה (בס"י י"ה פט"י) שכולם בסגנון אחד מביאים דברי רש"י ז"ל ולא הוסיפתא וקשה למר דמכיל נעלמה התוספתא אך העיקר דל"ן ר"י מהתוספתא דל"ן זה דתוספתא איירי בסבין מלא פנימות והוא דס"ק דרעבד כשר אכל בפנימה אחת ויש שיטור שביטה מלכד הפנימה אף לכתלה מותר לבחוט ולזה דייקו מתענל יד דאף בפנימה אחת אסור לכתלה, ואנכ לריך ליישג דברי הרמ"א ז"ל שבת בסמן

(ב) שם (סימן ק"ו) הקשה כח"ר בעדברי הרשב"ם כ"ב קכ"ה שפירש בההוא דורב נכסי לסכתא וכו' לא ירשו וירשון בלא כנו בנה או בנה או אביה או אחיה, והק' כח"ר א"ך יוכל להיות שירב אביה או אחיה אותה וכו' וירשו אחר הרשב"ם דאם לא ואחר לירשתי או היו יורש אביה או אחיה של בנהא הלא היא או בנה או יורשים מלד הדין וכו' ע"ש בהנהגה נ"ע:

ג"כ לפרש דברי הרשב"ם כאופן זה דההוא דאחר נכסי לסכתא ואחריה ל' יא"י בכל האופנים אחר וכל מיני יורשים ואף אם לא יהי' לו בנים כלל ורק יש לו אח מאביו ולא מאמו והוא ימות בבית סכתא ובחיי אמו כפירוש רשב"ם אם אביו או אם אמו ואם אמו ק"י דבני האי נווגא כשמת בביתם אינו מורש לאחיו מהאב נכסי אמו וכדאיתא שם ק"י אין הבן יורש את אמו בקבר להחיל לאחיו מן האב ואז חוזרת הירושה לאביה או לאחיה אכל כשהתנה לירשתי או יורש אחיו מן האב וכדמסיק רבינו בנו או בנה או אחי הקרוב ואם אמו היא קראי ויפ"ה כחכ' הרשב"ם אביה או אחיה:

(ג) שם תמה כח"ר בערבין (פ"ה מ"ה) על מ"ס האג"י, ואף על נכ דנה מקנה וכו' והק' כח"ר דהלא חפוש איתא במשנה השדה מקנה אינם מוחרמין וכו', ופשוט הוא דמ"ס הוא וז"ל ואט"י דשדה אחוה חוזרת לבעלים כיוכל ומדוע יכול להחרימה ומחרן דמלך מקום יכול להוכרה עד הייכל בכל פעם ופעם ולא כשדה מקנה שיוכל מחזרה לבעלו ועיי' בתוס' ערבין דכ"ס שהקשו נ"כ כעין זה ושיין בחפסלת יעקב, ובכ"ר עמד ע"ז:

(ד) שם (סימן ל"ח אות ט') הקשה כח"ר על רש"י כ"ק ד"ט דפירש ה"א מנרומתא דאחתי לקמי' דרב מנרומתא שהגדים בין טענת לענעת והקשה מתוספתא וכו' ע"ש, ישיין בהרשב"א ז"ל כ"ק ד"ט שהריש בזה:

שאר משה בר"ב יעקב מאהר"א נענר (סלוצק).

סימן צב

(א) ב"ב דף כ"ג במתני' מן למימסו אמה הרי היא של מוניאו ע"ש ובת"י ה"י

משום בודלי לא מהני שוכין, רק מעוברי דרכים נכל ואיילש שאין בזה סימן שיהי' לריך להכריז והיו של מוניאו עיי"ש והקשה התו' י"ע וז"ל ותמיהני על מהר"ר וולף בהן שכתב בש"ס סי' ר"ם דקטמא משום מעוברי דרכים רוכס עכו"ם הן דהא במ"ג פ"ב דב"ב מוכח דאין בנולות סי' וא"כ אש"י רוב ע"ד ישראל שרי ע"כ והניח בתמיהא ע"ש, ונלפע"ד בעו"ה דמר אחר חלל ומר אחר חלל ולא פליגי דהנה בכ"מ שם פירך התו' אמאי במלא נולות מקושרין לא ינע בהן ואם נפלו הרי אלו שלו ולהוי קשר סימן ומשני במקושרין בכפיהם דכ"ע הכי מקשרי להו מש"ה לא ינע בהן ואם נפלו לא יכירו ע"ש א"כ תחשט מזה שאם ה"י קשורין קשר שהוא סימן חייב להכריז וכמו שכתב פסק הרמב"ם ז"ל פט"ו הל' אבידה ה"ו ע"ש ולפ"ז מיושב שפיר קו' התומים ה"ל, דעסם של ה"י קאי באופן אם מלא סתם נולות או מקושרין נכשטין דלא הוי סימן כנ"ל מש"ה אין חייב להכריז, והעסם של הכש"ע קאי אש"י היסל דמלא נולות עס קשר שהוא סימן

דחייב

סימן זה

במס' כ"מ (דף ס"א ע"א) רוצה הגמ' ללמוד גזל מאונאה וריבית מק"ו וכו' והק' בתוס' הא אין מזהירין מן הדין וכו'. ע"ש. וקשה לי לפתש"ה הה"מ פ"ב מהל' מ"א הא דכתב הרמב"ם ז"ל האוכל מכשר בהמה טמאה לוקה ק"ו מחזיר ונמל. וכתב וז"ל ואין לתמוה דאין מזהירין מן הדין לפי שאלו כבר נאסרו בלאו הכא מכלל עשה וכיון שכן אפשר ללאו שלהן לבוא מק"ו וגם היא כרייתא מפורשת כח"כ פ' שמיני יע"ש. ועיין בקרבן אהרן ובר"א מורח"י פ' שמיני ת"ש בזה ועיין בס' בינה וורדים כלל ז' בביאור הסברה של הה"מ ז"ל. וז"ל דמ"ט אין עונשין או מזהירין מה"ד הוא דק"ו אין בו כח לתת להלמד ב' מדרגות ודי שהוסיף לו לתת איסורא ולא למלקות וכו' א"כ מש"ה אימת לסברה ה"מ כשכא אזהרה. מפורשת ח"ה או נטמן הק"ו להלמד אלא מדרגה אחת וכו' ע"כ. ולפי"ז ק"ל הלא גם הכא איכא עשה מפורשת והשיב את הגיולה וכו' א"כ מזהירין מן הדין ודו"ק. ואח"כ רב מלאמי שכבר עמד בזה הגאון משל"א ז"ל בס' מעיני החכמה והניח ב"ש ע"ש. אולם י"ל לתרץ לפתש"ה בתוס' פסחים דף מ"א ר"ה איכא בינייהו אלי קדר והק' שם הא אין מזהירין מן הדין. וגם לעיל הביא התוס' דאיכא עשה דלני מחמת דבר אחר. וא"כ מוכח דהתוס' לא כבידא להו כפרכת הה"מ. וא"כ י"ל דתוס' לשיטתו וז"ל דהתוס' סברי כדעת הרמב"ם החולק על הר"מ כה"מ כלל ט':

גבריא"ל במו"ה ישראל יצחק פיארר (שושן).

סימן צו

ב"ה.

ותשוב בליתן קשמו וכו' אכן ישראל. על אכן אחת שבעה עינים. (א) חרגוס אונקלוס בפסוק ויפזר הפלג. אכנה ובנין. מלשון טופריקון. (ב) וחרגוס יהונתן ויחברו עס אכני נור מתנוססות בחושן. (ג) הרמב"ן וענדהו לאכן הראשה. (ד) והרד"ק בשמיר חוק. ומתחלתה היה ע"ד משל. (ה) ומביא מרב סעדיה גאון דאחתי עבריו מלשון ע"ס. (ו) והרבנאל גולל אכן ליסוד הבנין. (ז) ובא"ר המור אכן מעמסה לכל העמים. מתלא אחר נפל קדירה על כסה וכו'.

בבב' הפירושים האלה. כבד אכן לקולע המערה בליתן קשמו. ויתכן ע"ד המד"ר ויאל. ויקח מאבני המקוס. ר"י אומר י"ב אבנים נפל וכו' אם מתאחת הן אבנים זו לזו וכו'. אברהם יאל חמנו פסולת ישמעאל וכל בני קטורה. מיאחק יאל עשו וכל אלופיו. ואני אם מתאחת אבנים זו לזו יודע אני שאינו יואל הימני פסולת. (ובסדר"א) ונעשו כולם אכן אחת. ובמד"ר ויחי. ויפזרו זרעו ידיו מירי אביר ועקב. ר' הונא בשם רב מתנא. אוקונין של אביו ראה וזיגין דחו וכו' משם רעה אכן ישראל. פי' המתנת כהונה. ודרש רעה כמו ראה בחילוף אל"ף בעי"ן. עפי' המאמר מוכן החכמת הכחוש ומשכ בליתן קשמו כשמואל. ויפזרו זרעו ידיו שאל חמנו הזרע. ובב"ז נקי מזליכה מירי אביר ועקב שרדחתה לו דמות דיוקנו של אביו. ומי מעיד על זה? אכן הונא. משם ראה מבית אל ראה מבית אל ראה אכן ישראל. ישראל ראה שכל י"ב אבנים נחלחתו ונעשו כולם אכן אחת. משם מבית אל ראה ישראל שאל שום פסולת בורשו. משם ראה אכן ישראל:

יעקב סופר אוראן (צ"ח).

דחייב להכריז כגל אס"ה אם הן חזק לחמישים אמה אין חייב להכריז משום דרוב עו"ד עו"ס הן:

בשע"ת [ח"י סי' מ"ז אות ג'] מירין כח"ה קושיא התוס' ע"ש. יעו' בתוס' חדשים שמתרץ בכר כזה והביא ראוי דכניסור מדכרי אהרדי מחתני' ד' פ"ב דעירובין ע"ש:

ובזה שרואה כח"ר ליושב בזה קו' התוס' גיולה ד' משום דר"י ס"ל כרב אבי דמנילה בזמנה אין קורין אותה אלא בעשרה ובכבוד ל"ג הק' גיורה דרכה ולכן הוצרך לעולם שעיניהם בשואות:

אבנים כ"ז נחא אי' אוליין בשעת הרמב"ן שם המוכח ברין שכתב דאף דקאמר ר"א בזמנה קורין בעשרה לעיכובא הוא שפיר מצינן למיחר אי' ס"ל כר"א לוכא הק' גיורה דרכה אבל לפי שטת רש"י והר"א והר"ן שם שכתבו דר"א ל"ס אדרבה אלא סבר דמנהו לחזר אחר עשרה ואי לא אשכח קורא אפי' ביחיד ויותר מזה עיין בנעל התאור שם שכתבו ראוי מהא דקאמר ר"א קורין בעשרה ולא קאמר אין קורין אלא בעשרה ש"מ דר"א סבר היבא דלא אשכח ב' עשרה קורין ביחיד אפי' לבתחילה עי"ש לפי"ז אפי' דר"י ס"ל כרב אפי' נמי מותר לקרות בזמנה אפי' ביחיד ולכתחילה כגל ואזכ שיק' גיורה דרכה שמה יעבידנו כו' וא"כ הדרא קו' התוס' לדוכתי' ל"ל לר"י שטחא אחריני:

משה בר' יעקב מאיר מילשטיין.

סימן צג

במסותא מחמתי השע"ת לכאד לי דכרי רש"י ז"ל [שכת ע"ש. א"ן]. ד"ה רב אפי' וכו': שפירשו תמוה מאד ולא מלאמי מי שעתד עלי'. במ"ש שם דכרי רב אפי' דפלטונייהו כשהוא ליה הוא. ומה הוא דכרי לו דקאמר ודאי לא לזור כו' אלא משהי ליה להראות' לשאר בעלי חובות ולהתחיל שווא סודע חובותי' עכ"ל תמוה מדוע לא יפרש גם דכרי רב אפי' כמו ספירם כל הסוגיא. דכשהוא ליה מלוה פליגי וצריך לו להחזירו ללוה מפני שצריך להראות' לשאר בעלי חובות הוי גברא דפרע אלא. והפירוש הזה נכון מאד [ועי"ש] בד"ה והבא בכוחנין שוכר וכו' וא"כ מאיזה פנים שינה לפרש דכרי רב אפי' משאר הסוגיא. והוא פלא:

אהרן רוב באראו

הארארניצע (פד' וויאדין).

סימן צד

בקידושין (דף מ"א ע"ב) נכתבו רחמנא נקדשים ונימי הן ונמרו מיני' משום דאיכא למיפרך מה לקדשים שכן רוב משפיהם ע"י שליח. וקשה לי מהיכא חיתי לחילוף חולין מקדשים הא חולין מקדשים לא נמריין. ויש לומר ע"ש מ"ס רש"י בתוס' פסחים (דף מ"ה ע"א) דהא דחולין מקדשים לא נמרי' היינו דוקא לקולא אבל לחומרא נמרי' והנה דין שליחות הוא קולא אבל מלאמי כה"י רש"י חולין (דף ז"ו ע"ב) ד"ה רב דימי דאף להקל ל"ג חולין מקדשים פ"ש:

אחנן יצחק בר"ע ג"י פייטלארופין קינצק.

המחיר לשנה:

בארצנו 3 רובל.
בחוץ: בארצנו 7 מארק.
באוסטריא 8 קראנצן.
באנגליא 8 שילינג.
באמריקה 1 1/2 דולר.
ודפי הערך לחצי אדרכע שנה.
מחיר קונטרס אחר 30 ק'.

מחיר מודעות:

מעטני התורה והיהדות
בעד שורה קטנה כאותיות פשוט
15 קאפ'.
המחיר יקובל גם בפרקאות
בירדואר.
מודעות לתקנות עונות
מתקבלות חנם.

שערי תורה

קונצרטנו חדש

כולל שירת ומוזיקה ואורים בהלכה ובמנהג

מאת גאוני ונדולי דורנו שליטא

נוכח ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים זצ"ל
ראב"ק ווארשא

ויו"ל תחת בקורת ועד ת"ח

(השחרור: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)

(ע"י בניו: המו"ל ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

№ 8. (Maj, 1913).

ווארשא, אייר (העלוי).

חוברת ח' חלק ו'.

האדריסה להמכרת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.

J. FEIGENBAUM, Warschad, Muranowska 4.

להחזיק ולהגלות

יצא לאור החבורה נגד ורוא
מעשי למלך

על רמזים ספר עבודת הקדושים
מכ"ק חת"צ אדמו"ר נקש"ת
ישיב' וליבערשטיין ישיב' אברקן
וויזשניץ ישיב' נגדס כדפוס נאח
ומחזק על ניווירענא מחזק יחזקיש
מאות חמשים עמודים גדולים וכל
מן שבועה להבא בתה' יחזק' בתי
שלח על האדריסע של ב"ק מרן
ישיב' 5 ק' 72 הקלדק וליבער
חש"י על פי דואר
Herb. Oberabbiner
SCH. SIBERSTEIN
in Wacz, (Ungarn).

יצא לאור

ספר וקן אברהם

וכיל בתוך חקירות עמוקות
וכינים שונים ודרכי שירה
מרבנים ואנשי זמננו בתוך
גלות חזק ומוכח בראיות
ברורות שניתן חזק אחר את
בספרים. להחל אצל המחבר
בעד ארבעה עשר מארק.
אברהם דאזיגערקרון
A. Dazigerkron
Warszawa, Graniczna 3.

בווארשא יבולים דפוס בכ" ענין השע"ת ספר דברי העקרת גם
לחוב' מ' מרדכי שמואל הלוי נוטלעווער ל"י חזק
הרב הגאון הסיף זצ"ל ברחוב גרויבאן 1.

הודעה רבה ונחוצה.

באשר הגענו סקן כל החשובות הספורות
ע"י חברי סב"ק וקני הגאון מאה"ג
והא"ל יהושע וצ"ל הנאמדות
דכן אבקש מאת חברי הרבנים ומכל
איש יבטא אתו איזה תשובה או מתנה
בר"ח מכ"ק וקני וצ"ל לשלח לי
ולאחר העקרת אחרי דמו ענין הכתי
עם רמי הארשא ברב תורה בביתחן רב
שכ"ל אחד ותאמין להיות לי לעזר בדבר
בקשתי לבקן הנתיב תורה ולהאדירה
לרבות העמאס לתורת הקדושה.
גם נמצא אתי הנחות מכ"ק וקני וצ"ל
שצ"י על גלוני משנות ש"ס רמב"ם
בישיב' וסוכן הנני בעזרה לספרם לכל
ספרים שירוש אולם ספרם להדפיסם
בגלוני הש"ס משנות רמב"ם ואש"י.
יצחק יהודה בן אחי אאמיר
הרב וצ"ל החס"ק קאמא.
Rabbiner M. I. Feldman,
Bzany (Galizien).

Равинъ Тройки, Кутно,
Варшав. губ.

אל המחזיקים הננו כזה להזכירם ולבקשם למנות השע"ת וקומו
יצ"ח המניע יחם ע"י האדריסא של המערכת כד
הקבר ועל העתיד ובה תהי לא ידנו בעזרה וכד"ל לשלוח להם גם מהיום
הולאת החיבורות הסידור כסדרן מדי חרש בחישוב להנחיל תורה ולהאדירה
המערכת.

נסדר כדפוס ר' אברהם יצחק האלעטער, ווארשא, באוואליפיע 29.

Печ. въ Тип. 1. Пимента и Я. Швабе, Варшава

בעד תוכן המודעות אין המערכת אחראית

שמות התלמידים המצטיינים בלמודם ובכך שהורחם שגורם על פיהם ביוזעתם היטב הנם בע"פ ובפנים עם הוכן פורשיו ו"ל קבלו אותה ותשורו ע"י, חברת הרמת קרן התורה" בוורשא ואלה הם:

(א) במספר מאה דפים במסכת יבמות, ה' נהום ב"ו ישעי' ווערמוס (וואלציאוו 7).
(ב) במספר חמשים דפים במסכת:

שבת,

ת' משה ב"ר מאיר, ווישניאק קאמינקא .

ביצה.

ה' אברהם יהושע דוד ב"ר חיים רייב רויזשקאווסקי
ב"ר המס' וי' רעים מכות, מארנאוויץ 32.

בבנות.

ה' נראה בפר יצעי' עדעלמאן

גדרים.

ב' חנוכה שני

1559

ה' אברהם ב"ר מרדכי יצחק ראזענבראט
ה' נפתלי יוסף ב"ר דוד ביטער
ה' צבי ב"ר משה ראזנאוויטש
ה' יוסף ב"ר יחזקאל אירליכט
ה' ישעי' באקסענבוים

קדושין.

37. ה' משה יעקב מ"ר שיעלקע דאנאוויטש סאראאנע
 63. סאקאאנאסקי
 27. דיוקא
 3. נויט
 24. סאל
 39. סאטשניץ
 16. קרעקע
 1. טאטשאנא
 7. דויעלע
 1. סאטמאר דוב מ"ר ראזא ווא סאקאאנא
 14. ה' יעקב האנדלמאנער בארס שיעלקעאנא שווייטקי
 24. ה' אשאר משה ב"ר יוסלעך שיעקע אדווינאקא
 7. ה' יעקב ברוך ב"ר נחום יודאנאוויטש סאקאאנא
 40. ה' וואקא ב"ר בנימין קאלינערגער
 16. ה' זאקא מ"ר שמואל זא רובינשטיין
 1. קויעלעך
 1. סאקא
 1. סאקא

38. דווקע
 40. לעצטע
 24. מאמע
 47. נאכגעוויי
 78. זיכער
 39. שטענע
 5. פארמיטאגס
 6. סטאנציע
 19. פויגלעך
 47. געזעט
 8. סאטשע
 9. בונא
 23. געזעט
 78. דווקע
 34. נאכגעוויי
 27. געזעט
 24. יעדן
 39. פויגלעך
 28. פארמיטאגס

1. שווארץ ביר ברוך פון יאנאווער
 2. יעקב יצחק ביר משה אטשערקוב
 3. מנחם ביר מנשה לייב נאדערשער
 4. צענזא ביר אהרן ראזנברגס
 5. יצחק מנשה ביר שמואל קליינזונער
 6. יחזקאל ביר יקותיאל ליפסקער
 7. שמואל דוד ביר יצחק מאיר ווערשטאין
 8. יצחק ביר פישל קרישעוועס
 9. אברהם ביר משה טערעסעבעל
 10. נחמן ביר לייז נאדאסאנער
 11. יצחק בויענשילדער
 12. אהרן מאיר זעלדבוים
 13. דוד פונשנער עס חוס'
 14. דוד ענדלער
 15. הערץ וואלף קריינקראטאן
 16. צבי זאב ארגענשטיין עס חוס'
 17. יעקב יוסף סטאליק
 18. שלום טובי' קליינזונער
 19. יעקב ביר יצחק מאיר נאדערשער

ב"ס.

ב"ק.

73.	דווקא	דוד ב' אברהם אהרן העזרעל
10.	בזוודר	ה' יצחק ב'ר דייב עטשנין
32.	פאזיג	ה' יהודה דייב אשכנזינים ב'ר משה ש"ב
21.	פאקאניע	ה' אייזיק ב'ר אברהם העלבראן
7.	נאלעקוי	ה' אהרן ב'ר בעריש ווייס
60.	פאקאנאזסנין	ה' יצחק ב'ר יעקב שטעטל בען
27.	נאלעקוי	ה' יצחק ב'ר יעקב שטעטל בען
66.	נאזע	ה' משה ב'ר דוד הונד
		ה' משה ב'ר דוד הונד

ב"מ:

ה' ברוך ואב' מינקעלשטיין עס תום' מילע 11.
ה' שלום ואב' ב"ר יעקב האבערמאן עס תום' נאוואליפיע 40.
ישראל שטיינשניידער ב"ר מנחם מאיר נאלעווי 10.

ב"ב.

ה' אלוי ב"ר ישראל וושא הערמאלין }
ה' אשר לייב ב"ר ישראל וושא הערמאלין } וואלאסין .

תן בווארשא	רעא דאר ב' חלקים
4.50	ספר שו"ת שאילת דוד
1.80	פאת מרן זקן הנאונים מאור הגולה
2.25	רבינו דוד פרידמאן שילישיא המאבדק
8.50	פוסקים קאדקין וצ"ל וכלכלת השבועות
2.00	ההנהגה ולמשה שטיינשניידר הכבוד הזה
2.00	שאלות ופ"י סדר יד חלק השני
	ובדאטא קונטרסות ופ"י המכתב והמחברות
	(א) דרכי ההוראה (ב) קונטרס
3.00	המכתבים (ג) דרושים ציון
2.00	וירושלים וכלכלת משא ומתן שני חלקים
8.00	שני חלקים השבוע הזה עם דרוש מעט
1.80	דור חלקה נוסף, ע"ז חתני
-75	ואז נכתבו מכתב בסיס המקור והמקור
2.00	קריבנות שני חלקים שני ד"ר
	דבר המעשיות

Ш. Н. Готтлибъ, Пинскъ,
Минской губ.
Sch. N. Gotthieb, Pinsk,
(gouv Minsk).

קאטאלאן קצר	חוצות	בית	על	הר	פיכל	ראוץ	בוארשא
4.50	שיטה	מקובצת	על	בגנות	חזק	יותר	סמאח דרוק-בינגען
1.80	שיטה	מקובצת	על	במא	קמא	ובמא	ביתר
2.25	שיטה	מקובצת	על	במא	סמאח		
8.50	היכל	בן	החשש	הדקס	ביתר	רק	
2.00	שיט	הרששים	הדרס	הנאן	סברקישאן		(נאנאוינען) בית
2.00	שמירת	שלום	על	ימי	מנדים	בעת	במאצא
	דבר	נאנאום	על	חושן	מסמט	מחנאן	חיים
3.00	מסר	סמאח	(אונגארן)	עם	רוססות	הרש	
2.00	שיט	ר	עקיבא	אמר	נדס	בעת	במאצא
8.00	הדיני	הרשביא	בן	החלקים	נדס	במאקאש	(אונגארן)
1.80	אור	הרש	על	סמ	סמחין	נדס	במאצא
-75	הרשביא	על	סמ	עיונים			
2.00	הדרש	תחומא	אין	סמאח	אונגארנישע	אויף	דערמאן
-80	תקין	מספרים	קראים	עם	ווי	תקסידים	עבור
4.50	טעם	המלך	עם	פירוש	טעם	סמאח	
1.75	עט	הרששים	על	מיתה	בבית		

Книжки, магазинъ Ф. РОЗЕНЪ, Варшава, Належни № 37.

שאלות ותשובות

סימן צו

שיריה מה קיבוץ (בארצינו).

הנה ראיתי חכמים מנלמין זה את זה בדבר העמדה גביטות באנק קאזעלאבפלווער שגעשה מעור קיבת נבילות וטריפות שהרב הגאון טוהרי"ץ צירפסאמן נ"י הגאבדיק קעשטוב השיב להמיר אף לבהמלה. ובא רעיו וחקרו הרב הגאון טוהרי"ץ נ"י וחולק שלדעתו יש בזה איסור ברור כאשר נדפס בדבריהם בשע"ת ח"ו ובח"ו, ורואה אני דברי הרב הגאבדיק קעשטוב נ"י שדבריו שרירין וקיימין, והנה הביא הרב הגאבדיק נ"י דברי הרמ"א בס"י פ"ז בשם שכלי הקטש שכח דעור הקיבה מולמין אותו ומייבשין אותו ונעשה כעץ ומלמין אותו חלב מותר דמאחר שגמיעש הוא כעץ בעלמא, וע"ז כתב הרב המו"ל נ"י וז"ל וזה טעם דמוכח כי סיוס דברי הרמ"א ואין בו לחלומות בשר שהשמיט הרב בהעמקהו היא עיקר גדול וכו' עכ"ל, ובמח"כ דקדוק טעיות היא ויש בידי ספר דרכי משה הגדפס בפני עלות ופס הגהות אורח מישורן ושם העתיק בשם השכלי לקט וז"ל עור קיבה וכו' דכיון שגמיעש הוא כעץ בעלמא ואין בו שום לחלומות עכ"ל הנה כתב ואין בו שום לחלומות ולא חש לכתוב ואין בו לחלומות בשר, ומעשה כיון שגמיעש כעץ ואין בו שום לחלומות שוב נחשב כעפרא בעלמא דמותר לגמרי כמ"ש הראש בפ"ג דחולין ס"י כ"ג בשם הראב"ד דאף דשרץ שמת אסור אבל כל שגמיעש ואין בו ליחות כלל הוא כעפרא בעלמא ועיין שו"ת חכם לבי סימן ע"ה שכח דכל שגמיעש ואין בו שום לחלומות אין היתר בשביל שאין בו נתינות טעם אלא דממשו של איסור נמי שרי גם לכתחילה ואף לבשל בדבר חריף כיון דהוי כעפרא עיי"ב:

ועפ"י נראה ליישב על נכון הא דתני בש"ס שכת דף ק"ח ע"א דאין כותבין סת"ם על גבי עור בהמה טמאה דכתוב למען התייחורת הי בפ"ך בדבר המותר בפ"ך אבל כותבין ע"ג עור נבילות וטריפות מבהמה טהורה ועומרים שם שכתבו דדבר המותר בפ"ך לאו דוקא אלא ממין המותר בפ"ך ע"ש והדבר קשה דכיון דדרשין בפ"ך בדבר המותר בפ"ך מנ"ל שוב לומר דסגי רק ממין המותר בפ"ך ילהמיר ע"ג עור נויט מטהורה, אמנם א"ש דבאמת איא לומר דבפ"ך היינו לומר דבר המותר בפ"ך דהרי כל עור הכשר לסתומ אף שיהי מבהמה טמאה היא

דבר המותר בפ"ך כיון שגמיעש ונחמכר ונעשה כעץ בעלמא וצ"ע דבפ"ך אחי לרבות שיהי מן המין המותר בפ"ך ולזה ע"ג עור טמאה פסול דאף דהעור השתא מותר בפ"ך היא אבל כיון שהיא מבהמה טמאה דהוי מין האסור מאוס לנבילה היא ופסול משא"כ עור בהמה טהורה נבילה כיון דהוא מותר בפ"ך וממין המותר בפ"ך לא שייך ב"י מאוס לנבילה ושפיר שרי. ובה מובן על נכון מה שהשיב ר"י הגרסי לשאלת הבייחוסים אי"כ יאכלו א"ל התורה אחרת לא חאכלו כל נבילה ואחרי אומר יאכלו ע"ש ואינו מובן הלא זה גוף הי שאלת הבייחוסים להוכיח על סתירת המסך דאי"כ יאכלו והרי המורה אחרת לא חאכלו כל נבילה וא"כ הרי אינו מן המותר בפ"ך ולפמ"ש א"ש לנכון דבאמת הרי העור היא השתא מותר בפ"ך וגם היא ממין המותר בפ"ך ולא שייך ב"י ענין מאוס לנבילה ואף שבהמה זו היא נבילה וטריפה אין בזה ענין יראה מן החשיבות כמו שאמר לו המשל במי שהרגו מלך ושפיר נקרא לענין זה מן המותר בפ"ך אבל כששאל לו אי"כ יאכלו הנו"ט שפיר השיב לו, המורה אחרת לא חאכלו והיינו דנו"ט בפ"ך לענין פתיבת סתומ ע"ג חכילות נויט משא"כ לענין פתיבת סתומ ע"ג העור נויט הרי באמת נכתב ע"ג דבר שאין מן המותר בפ"ך ולא שייך בזה גם מאוס לנבילה וא"ש הכל על נכון והכין:

עכ"פ אין מקום מעשה למ"ש הרב המו"ל נ"י לחלק דדוקא לענין נויט בצי"ח היתר השכלי הקטש אבל לא בצי"ד דמעמיד בנף הדבר ולא מהני ביטול דהוי כנראה ונגלה, ובמח"כ אין זה כלום כיון דבאמת גם בנף העור מותר גם לבתחילה אי"כ מעמיד של היתר הוא ומה בכך שגלה ונגלה. ויפה כתב הרב הגאבדיק נ"י דמדברי השכלי לקט שהוסיף ובתב וז"ל והא דתנן מפני שמעמידין לה בעור קיבת נבילה הי"ט דגוים אכלי נבילות ואין מייבשין עור הקיבה אלא ממלמין אותה חלב אבל עור של שמיטה שאינו של נבילה, שמייבשין אותו מותר עכ"ל מש"ל וה"ל כמבואר דכוונת הש"ל דחשש האיסור בגבינותיהן לפי שהגוים אין מזהרין לייבש העור קיבותיהן אבל ישראל המייבשין עור קיבות מבהמות שחיותם שפיר כשרים הגבינות ודלא כהר"ג המו"ל נ"י שהשיא כוונת הש"ל לכוונה זרה שאין התיבות קולטותם כלל. ועפ"י מיושב לנכון מה שחמה בשו"ת ר"ח אור זרוע ס"י יו"ד כמה שאמרו שגורו לאסור גבינותיהן מפני שמעמידין אותה בעור מיבב נבילה דאי"כ מה נורף גזירה על זה וגם מדוע לא ראה ר"י לגלות טעם זה לרי ישמעאל דלמא יפקפק

כבר נפסלו קרטי הנייר מאכילת אדם ואף מאכילת כלב דמותו לכ"ע לכחלה וגם ע"י ישראל.

והנה יש בכאן עוד היסוד נוסף בין דעוד קודם שכל לתוך החלב להעמיד הנבינות פעל בהתערובות מלאכת הכאמ"ע החמוות מוחות וזרחה חומר מחודש אשר כל קרטי העור המעורבין נעשו חומר מלא וחמוץ מוקפה אחת והיא דומה למ"ש הרבינו יונה בדברות פרק כ"ח דאם נפל בדבש חמויות נבילה אצ"פ שהאיסור נמוח בתוך הדבש אין הדבש אכור כיון שהדבש החור הדבר הנפל לחוץ לדבש כמו דבש דיינין ל"י ומה"ע כתב שם ג"כ להחיר המושק שהיא ההפכות חומר דם לחומר וטעם בוסם ע"ס. ויומחק הדבר כפי מה שהאריך באמרי טעם בשו"ת השב"ל ח"ב סי' ד' כי הדברים אשר נשחטו שחם ע"י קבלת איזו סיני' לזרה לא ילא מידי איסורו אבל אמנם יש הבדל בין הרבבה שכינות ובין הרבבה מוגיות ע"ס ואידון הרבינו יונה וכן בגיד היא הרבבה מוגיות ובה שפיר אמרין דנאבד ענינו הראשון ופנים חדשות בא לבאן אשר נשתנה להיתר לגמרי והנה המג"א בס"י רט"ז הקשה על הרבינו יונה מש"ס בכורות דף ו' ע"כ דאמרו דהיתר חלב בהמה טמאה חידוש דאמר מר דם נעקר ונעשה חלב ולדעת הרבינו יונה אין חידוש כיון דהשתא נשתנה ונעשה לחלב. ובחק יעקב סי' סס"ז ס"ק ט"ז כתב דלק"ו-- דבחלב הוא שלא יהי' לחלב שום היסור כיון דחלב נהיה מאיסור דם הוא עומד באיסורו דאף דנשתנה הרי לא נשתנה לדבר המותר אבל בחמויות איסור שנפל לדבש שהדבש היא חומר היסור וכשנשתנה האיסור לדבש הרי נשתנה לדבר המותר שהיא דבש ומהיכי חתי לאיסורו משאר דבש כיון שטעמו ומראהו שזה לדבר היסור ע"ס, והנה אף דקל"ס גברא רבה בשו"ת חתם סופר ח"ד והפרי מגדים בגינת וורדים כלל כ"א אין אני רואה שום טעם לזה דבאמת כל סברת הרבינו יונה להחיר לפי שחומר האיסור נסתלק ונשתנה לחומר מחודש אשר חומר זה לא אסרה תורה ולזה שפיר הקשה המג"א דג"כ חלב נמי הרי רק חומר דם אסרה תורה והשתא שנשתנה לחומר מחודש להיות חלב חומר זה לא אסרה תורה. והרב הח"ס שם ראה להטעים באומרו דמהיכי חתי להחיר דם שנשתנה ונעשה ירוק ה"ג לא נחיר אס נעשה לבן, ובמח"כ אין זר כלום דם שנשתנה ונעשה ירוק היא עודנה חומר וטעם דם אלא שט"י ע"ש נשתנה נאדרוס לירוק אבל החלב אטו חומר וטעם דם בו דא"כ חלב בהמה טמאה שלא הותרה יהי' חייב בו משום דם אבל באמת הדם שנעשה חלב היא פעולה הכאמ"ע

יפקק בה ואין יפקק ע"ד שהיא איסור כבוד ע"ס. ואונס לפת"ס ח"ס דבאמת גם הגוים ה"י מולחין ומייבשין עור הקיבות של נויט שלהן ולזה ה"י מהנין בהם היסור בגבינותיהן אבל שוב חשו חכמים שהגוים אינם נוהגים ליבשן עד שיכלו הלחלויות לגמרי ולזה גזרו עליהן איסור לגמרי ושפיר חשו מלגלוז הטעם הלו דלמא יפקקו בה, אבל בישראל הותר למולחו ולייבשו עד שנעשה כעץ שאין בו שום לחלויות שפיר מותר אף לכחלה. ומ"ס הש"ך בס"י פ"ז שם דגראה לכחלה אכור, טעמו מבוחר למעיין בס"ג כ"ה בש"ך שם דחושש משום מראית העין ע"ס בש"ך דה"ג כאן דקלחן לא יבינו שנתיבש לגמרי וכן ראיתי בשו"ת הגאון ר' חיים כהן בחו"ד שכתב לפרש כן כוונת הש"ך וכתב דלזה בנונה דלא שייך ב"י מה"ע לכ"ע מותר לכחלה ע"ס בס"י כ"ב ובגיד באבק פילוחה הלו דלא שייך ב"י חשש מה"ע שפיר מותר לכחלה, ומשום אין יבטלין איסור לכחלה ג"כ ליכא בזה כח"ס הגאון כ"י. ועוד נוסף ע"ין בחוס' יו"ט סוף פ"ד דמ"ס פירוטות שכתב דאין מבטלין איסור לכחלה היא רק שלא להרבות בהיתר כדי לבטל האיסור אבל היכא שאינו אלא חשנה האיסור מכות שה"י ומפרידו כדי לערבו בהיתר כה"ג שרי לבטל לכחלה ע"ס ומה שהקשה עליו הפמ"ג ביו"ד סי' ל"ט כבר כתבתי בתשובה מכבר לק' ויוציא ליישב הדברים על נכון, וכש"כ בנחבטל חלה ע"י נכרים שאף הרדב"ז בס"י תקמ"ז המחמיר מלבד שבתשובה והנרפס מכבר בס' שערי תורהו השגתי על זה אבל גם הוא לא החמיר אלא במבטל איסור הראוי לאכילה כששים של היסור אבל במבטל איסור קלת להיות נכסל שלא נשאר בעלמיותו טעמו ומשום בשל היסור כדי להוציל למחר החימוץ ויוציא לא לזורך אכילה עלמיות להחיר הדבר מותר גם לכחלה וכן מבוחר בשו"ת רדב"ז ח"ג סי' תע"א בהיתר הטי"ראק אשר אובלין אותו גם שלא במקום חולי ויש בו תערובות מבשר נבילה וטמאים וכתב דבין דמערבין אותו בתרופות אחרות אשר התערובות מבטל הכשר מחמת אוכל עד שנפסל מאכילה הכלב אף דעירבו הכשר קודם שנפסל מ"מ כיון שאין צו איסור הנאה אלא איסור אכילה לבד הלכך כל שנפסל כשנא בתערובות שוב מותר באכילה וכל עיקר התערובות מבשר אשפה ונחש שמערבין בו היא להיותו בשר ארס מועיל לקרב להוליד שאר התרופות אל הלב ולזה יתכן ממנו רק דבר מיעוט וכשמבטלין אותו מתחלה ע"י גוי מותר אכילו לכחלה והביא ג"כ כן מהגה"מ ע"ס וכש"כ בגיד שאף קודם שנפסל ע"י התערובות

בעיניו ובשומע שומע מהדורק ח"ב סי' ל"ז דמה
דבריו דשם נענין התראות מלקות קאמר דאי לא
הוי כתיב דק קלוי לא ה"י אפשר להמרות בו
למלקות על לחם אף דגם הלחם בכלל קלוי כיון
דאינו אותו דבר דנאמר בקרא וכן כדמל ע"ש
ותמתי דכיון דהלחם מקלוי שה"ל בכלל קלוי וכן
קלוי שה"ל בכלל כדמל הוי התראה בהמרו בו
משום קלוי או כדמל כמבואר בש"ס כריתות כ"א
ע"כ דם שרץ אם התרו בו משום שרץ לוקה אף
דאינו גופו שרץ כיון דנדרש מקרא דם שרץ היא
בכלל שרץ, ולעיקר ראיות המקורם הנה באמת
כן מבואר גם בש"ס ז"ק דף ס"ז ע"כ דפלגיו
ב"ש ובי"ה בנתן מיטין באמתנה ועשאה סולת דב"ש
ס"ל דאף דנשחנה לא בטל מיני' איסור אמתן
וב"ה ס"ל הו"ל דנשחנה לקמח בטל איסור אמתן
מיני' ומותר למנחות, וכן בש"ס ע"ז דף מ"ז
במשחוח לקמח מיטין דבעשאל סולת מותר למנחות
הו"ל דנשחנה דמטיקרא חטי והשחח קמחי ע"ש
אבל אין זה ענין לשאר איסורי חורה דבכל איסור
שה"ל איסור עלמי' אין הבל בין מיטין לקמח או
לחם אף דנשחנה דהא טעמו וממשו דגוף האיסור
הוא, אבל בדבר שלא נאסור מדר עלמיותו אלא
מחמת שם סיבה חיוניות בזה לא נאסור אלא אם
הדבר כדרייתו ולא נשחנה אבל כשנשחנה נחבטל
שם הדבר כמו באתן וכן במשחוח לקמח שכל
אלה נאסרה לנבזה מחמת חלות שם אמתן או שם
ע"ז על החיטין ולזה גם באיסור חדש לענין זריכותא
דלא מיתרי קראי שפיר עביר זריכותא דכיון דלא
נאסרה תבואה חדשה רק בשביל הנאות העומר
הוא דלא אסרה חורה רק בעודה כדמל ע"י
שקלר מכדמל להבאות העומר אבל כשנשחנה ללחם
או קמח בטל שם פרמל מהם ומותר ולזה כתבה
תורה ולחם וקלוי וכדמל להורות שקודם הבאות
העומר הוי באיסור עלמי' ולזה נאסרו אף כשנשחנה
כיון שהיא בטעמו וממשו לגמרי ואין זה ענין להא
דהרבינו יונה הנ"ל כנ"ל ודו"ק, עכ"פ לענין נ"ד
אבק הקאועלאפטלווער היא ממש כעין המוש"ק
וכענין הנבילה בדבש שהיא היחר בעלם ואין לדון
עוד בו מלד חשש ריכוך וחשש העמדה, ובכ"ה
באמת אין חשש כבאל מלד מעמיד דאחר שכבר
נתייב לגמרי כל לחלוחית טעם שבעבור אין העמדה
אלא מלד התחדשות כח חזק קיוהא בעלמא אשר
מתחדש ע"י היוכש והעיפוש כמבואר גם ב"ס של
שלמה פ"ח דחולין סימן ק"ז, ועכ"פ בהנ"ל
כל הנ"ל נכונים דברי הרב הגאון אבד"ק קעשניב
כ"י ומיני' ומיני' מסתמים הלכה זו שאין חשש
איסור בהיתר הגביות הנעשין באבק הנ"ל.

ורגל ראיתי מ"ס הרה"ג מהר"ל נ"י מהא דרדוה

בגמרא

הבאמ"ע הטבעי שמהפך את חומר וטעם ומראה
הדם לחומר וטעם ומראה מחודשת והרי חומר זה
לא אסרה תורה.

אבר הנ"ל בישוב קושיות המנ"א דשם בזכורות
הקשה הש"ס דלמ"ל קרא לרבות איסור

חלב טמאה דאמי מנמל תיפוק ל"י דמני' הטמאים
לאסור זינן ורועטין וע"ז משני דהוא הו"ל
דחלב בהמה טהורה חידשה חורה להפיר דהא דם
נעכר ונעשה חלב אי"ב דבהמה טמאה נמי לישתרי
קמיל, וקשה אדרבא כיון דחידוש הוא גם בבהמה
טהורה אין לך בו אלא חידושו בטהורה ולא
בטמאה והניח כן ב"ש בג"ז כלל נ"ב, אבל
הנכון לדעמי דאין טוונת הגמרא דחלב בהמה
טהורה חידוש הוא בלא טעם ורק מזה"כ כמו
חידוש עדים וזממין או בבי"ה וכיוצא והרי החורה
לא גורה כלל גזירת חידוש דחלב בהמה טהורה
מותר אלא שאנחנו למידן מקראי דחלב לא אסרה
חורה, וכוונת הגמרא דהיחר חלב טהורה היא
הוראות דין מחודש דאחר מדר דם נעכר ונעשה
חלב והיינו דבשלמא אם נאחר דחלב היא הליחות
הנחמלה מחלקי חומר הבהמה המובלט בבשרה
ומילא ה"י פשוט שהחלב הו"ל מבהמה מותרת
והיו"ל מבהמה טמאה הוא כלידה ורועטת דילפינן
מקרא לאיסור אבל כיון דדם נעכר ונעשה חלב
ואי"ב ה"י ראוי לומר דבכלל דם הוא וגם חלב
בהמה טהורה יהי' איסור וכיון דבאמת החורה
לא אסרה לן חלב בע"כ דהטעם הוא כיון דחומר
ועטם ואורת הדם נסתלקה ונתהפכה לחומר וטעם
ואורה מחודשת מש"ה מותר דהא לאו דם היא
אי"ב החלב דבהמה טמאה ג"כ לישתרי שהרי אינו
דומה לזירה ורועטת שכן לא נאסרו לחומר וטעם
מחודש משא"כ בחלב ולזה אינטרין קרא דהנמל
לרבות דגם חלב טמאה איסור מזה"כ טמאה כיון
דבחי"ה נשחנה בגופה הוי בכלל כל היוצא מן
הטמא טמא ונתייבב כל הסוגי' לנכון ועפ"ז אי"ש
גם דברי הש"ך ביד"ד סימן פ"א סוף ס"ק י"ב
שהורה עליו האחרונים דהרי לסוגיות הגמרא מוכח
דגם לבחר דגלי קרא דחלב שריא הוי היחר חלב
חידוש ולפמ"ש באמת זה אינו ואליחמיר מעשה
דברי הרבינו יונה הנ"ל דאדרבא י"שר חילי'
מה"ש דבזכורות הללו כנ"ל נכון כפ"ד.

וראיתי במקור חיים סימן תס"ז שכתב דחילי'

דהרבינו יונה מש"ס כריתות דף ה'
רע"א דמלך קרא לכתוב לחם וקלוי וכדמל דלחם
מקלוי לא אחי' שכן איחא בעיני' וכן קלוי מכדמל
דלא אישתרי מכרייתו ע"ש אלמא דנריך קרא יחירה
לדבר איסור שנשחנה מכרייתו ואף הלחם ה'
מותר אף דהגון איסור משום דנשחנה וליתיב לאיסורי'

הנכרים בש"ס ע"ז ליג והרי הם באין בודאי מנבלות וטרפות ואיכנה לא אישתמיט מאן דהוא לרזן להחמיר בזה מה"ט עכ"מ, הנה באמת בכנסת הגדולה יורד סי' פ"ז כתב שאין היצר השמים בנודות של עור הנכרים אלא במונה ללד השער או בפחות מכבישה מעלי"ט אבל בזולת אסור דהעור חוזר ומתרכך ובולע מהעור של נבילה ע"ש ובאמת דברים חמוצים הם דא"כ מה הבדל בין ללד השער ללד השני וכן השיג עליו בבלי"ט שם וגם בשו"ת שבות יעקב ח"ב סימן ע"י כתב שמהנין היה להשתמש בבלא"ז אף שהם מבהמה טריפה או נבילה כיון שכבר נתיבש כל הלוחית שבו ע"ש, ויותר אין לפלפל ושלום על דיני ישראל דלא לימי לאינלוי.

יעקב שור אבד"ק קוטב והג"ה.

סימן צח

ה"ה פורטופק (פדך וויארשא)

(הספד פשע"ת ח"ו סי' ס"ט)

[פתירה איבור ב'] **כתבתי** [בסימן ל"ז] לרזן כי הגאון הנורא ר"י

בכר דוד וזמן הכת"ס ז"ל חששו למחילה להחמיר כדעת הרא"ה ז"ל בבדק הבית דמקוה שמימי' מרודין אין להוסיף מים שאובים כדי שיה' יפולין לעבול בו ע"ש:

והנה הרשב"א ז"ל במשפ"ב השיג על הרא"ה ז"ל וכתב דמותר להוסיף מים שאובין והא דקמ"י בסופ"ז מקוה שמימי' מרודין כובש אפילו חבילי עלים ואפ"ו חבילי קנים ויווד וטובל ולא קמ"י דמוסיף מים, לאו דוקא כובש אלא אם אין מים להוסיף קאמור ע"ש, והחמ"ס כתב על זה דרמי ליה בגילוי דחיתא ודברי הרא"ה ז"ל זכרי טעם הם, והנה י"ל לפע"ד לפמ"ש שם הר"ש ז"ל דהא דקאמור כובש אפילו חבילי עלים וקנים היינו לא מיבעיא אכנים אלא אפילו חבילי עלים וקנים שהמים ביניהם לא משבו הפסק ומעטרפין למים ע"ש, ולפ"ז שפיר י"ל דלא קמ"י דמוסיף

מים דזה פשוט וכמו שהוכיח הרשב"א מהא דקמ"י מקודש ופ"ו מ"ח ה' בעליון מים וכתחנות אין כלום ממלא בכתף וזמן לעליון עד שירדו לתחתון מים [וכפ"ז מ"ג] נפל לתוכו יין או מוחל ושינו את מראיו פסול וכו' היו בו מים ממלא בכתף וזמן לתוכו עד שחזירו מראיהו למראה המים, וכשר"ת דבר שמואל אהוב ז"ל סימן ק"א כתב דהנכרים ק"ו דהנ"ל בפ"ו שהתחתון רק אין בו מים מ"מ אהניא לו קבלתו מן העליון להבשירו, וכן היכא דשנו את מראיו דהמקוה פסולה מ"מ

יכול ליתן בו מים להבשירו, כ"ש היכא דהמקוה כשרה מתחילה ועד סופה ולא בלא השאובים כ"א להגביו כ"ש דמותר להוסיף בו מים ע"ש, א"כ אין בזה רבותא ומש"ה קמ"י כובש אפילו חבילי קנים לרבותא דמלטרפין המים שביניהם, וכן לפמ"ש הרב ז"ל וכ"כ באשכול דקמ"ל דאט"ע דגראה כמקוה שחלקו אפ"ה הואיל והמים נכנסים ביניהם לא הוי חילוק נומה שהקשה בחו"ט דא"כ מאי אפילו כתב בחזון נחום לפרש דלאו דוקא עלים וקנים דהמים נכנסים הרבה אלא אפילו חבילי עלים ע"ש, אבל במים י"ל דפשיטא דמותר להוסיף:

והנה י"ל לפע"ד אפילו לשיטת הרא"ה ז"ל מדלא קמ"י דמוסיף מים שאובין ע"כ דבאמת אסור להוסיף לפי מה דאיתא בירושלמי וימא ופ"ג ה"ה הבאמ"ו לעיל דר' יהודה ס"ל דעששות של ברזל ה' מחמין מערב יו"כ ומטילין לתוך זוגן כדי שתפיג לינתן אבל אין שופכין לתוכן חמין כדי שלא יאמרו ראינו כ"ג טובל במים שאובים, וכתבתי דר"י לשיטתיה דס"ל שאובים פסולין מה"ט אבל רבנן דס"ל דשאובין דרבנן מש"ה מותר לשפוך חמים דבאיסור דרבנן ליכא משום מראית עין כמ"ש הרמ"א ז"ל ביו"ד פ"ז ע"ש:

והפ"ז י"ל דלאו דוקא גבי כ"ג אסור ר"י לשפוך לתוכו חמים משום שלא יאמרו כ"ג טובל בשאובין אלא ה"ה בכל חייבי טבילות אסור לשפוך חמים או שאובים משום שלא יאמרו ורק דאיידי בכ"ג נקט כ"ג, או דלרבותא קאמור דאט"ע דאין גוזרין גזרה במקדש וכמו דאמר החם דעששות של ברזל מטילין משום דליזרוף דרבנן ואין שבות במקדש ומ"מ חייב לשמא יאמרו דטובל בשאובין, ולפ"ז י"ל דמתניתין דקמ"י דכובש אפילו חבילי קנים אבל מים לא ר"י הוא, אבל רבנן דס"ל דמטילין לכ"ג חמין ולא חיישי לשמא יאמרו דכ"ג טובל בשאובין ה"ה דמותר להוסיף שאובין במקוה שמימי' מרודין, ולפ"ז לא קשה מאי שהקשה הרשב"א ודבר שמואל אהוב מהני משניות דמוכח דמותר להוסיף דהני משניות רבנן היא דפליגי על ר"י:

והפ"ז לדינא כיון דק"י"ל דרבנן וכמו שפסק הרמב"ם ז"ל ב'י' עבודת יו"כ וק"י"ל דשאובין דרבנן שפיר מותר להוסיף שאובין:

והנה י"ס לדמות לפמ"ש הרד"ב ז"ל [מ"ד סימן ל"ה] להוכיח כשיטת הפוסקים דמותר לשפוך חמים לתוך המקוה מהא דקאמור בעתנית [ד"ר ע"א] טבילה בחמין מי איכא שאובין כינהו משמע בדיא דשאובין פסולין טפי מדחלין בה נמין וא"כ כיון דבמקוה שלימה ממלא בכתף כל היום כ"ש חמין, ואח"כ דמה זה דהני דשאובין תמירא

בשאר טומאות לית לן בה ע"ש, וא"כ שפיר י"ל דהא דקאמר דכובש אפילו חבילי ע"ש אפילו חבילי קנים דהיינו אע"ג די"ל לר"י דמק"ט נגעים מ"מ אין זה נקרא הוימו ע"י מק"ט דכל שאינו מקבל שאר טומאות לית לן בה, ושפיר קאמר ר"י ממש בלשון דקאמר בנגעים ואפילו חבילי ע"ש ואפילו חבילי קנים דמקבלי טומאות נגעים, ור"י לשיטתיה:

ובל זה לשיטת הר"ם ז"ל ונפ"ס מ"ה דהא דקאמר ר"י דסומך אפילו מקל ואפילו זב וזבה יורד וטובל היינו דבאמת ס"ל לר"י דבעיקר היינו ע"י טהרה ורק ההם דרק מעבד הומילה לית לן בה, אבל לשיטת האור זרוע שהבאתי לעיל דר"י לא ס"ל כלל דבעינן הוימו ע"י טהרה ומש"ס ס"ל דסומך אפילו במקל זב וזבה יורד וטובל וכמו דס"ל בחוספתא דמחילין ע"י הנוח, א"כ י"ל פשוט דקאמר כובש אפילו חבילי קנים ואפילו חבילי ע"ש אע"ג דמק"ט נגעים וס"ל דלענין מקוה אס מק"ט נגעים הו"ל כמו דמקבל שאר טומאות ונ"מ לא קאמר ובכלים משום דס"ל דבעינן ד' טפחים או רובו וסתם כלים לא הוי הכי ואין המים מלערפין אבל עכ"פ ק"ל רבנא אע"ג דמק"ט כובש בהם המקוה דלא בעינן הוימו ע"י טהרה, ור"י לשיטתיה:

ולפ"ז נראה דלדינא אין להחמיר כדעת הרא"ה ז"ל דהרי י"ל כמ"ש הרשב"א ז"ל דלא נקט מים משום דאיררו ב"אן לו מים להסוף או כו"ש ד"ל דמתניתין ר"י הוא דס"ל דאסור להטיל חמין במקוה כדי שלא יאמרו דכ"כ טובל בשאובים ושאובין דאורייתא, אבל לרבנן וק"ל כוותיהו יכול להסוף מים:

ובדיוותי בזה קשה לי בזה דפריך בירושלמי יומא שם פ"ג סוף הלכה ה' ויהם לו חמין דליכא שום איסור ונגעשיות של ברזל איכא עכ"פ איסוראן ומשני שלא יאמרו כ"כ טובל במים שאובין ביו"כ, וקשה דאכתי בטבילה ראשונה יחס לו חמין ולא יעריך לעשיות דהא בירושלמי נפ"ג ה"ג קאמר ר"י כל עומן לא התקינו טבילה זו אלא מפני טבילה סרך שפטים שאדם הולך לבחון ויחא טכר קרי יסן שנידו וחוזר ובא לו, ור"י הרי ס"ל בברכות כ"ב דבעל קרי טובל בשאובין, וא"כ אכתי בטבילה ראשונה דלא הוי חובה ליום רק לזכור טומאת קרי שעליו נוע"י ביזמא ל' ע"א במשנה ברשי וברמב"ם ז"ל פ"ב מה' יו"כ ה"ח א"כ די בטבילה שאובין ולא ה' לר"י להטיל עשיות דאיכא עכ"פ איסור, אך י"ל לפמ"ש במרדכי סוף מקואות דאסור לטבול בחמין מיום גזירת מרחלאות ורק לר"י

חמירה מחמין מ"מ אחרי שהמים השאובין נופלין אל המקוה אין המקוה חוזר להיות שאוב טלו, אבל המים חמין מחמין כל המקוה יחזר המקוה להיות מקוה של מים חמין ואיכא בכולו מקוה גזרת מרחלאות עכ"ל, וא"כ אפשר דאע"ג דר"י אוסר להטיל חמין במקוה שלא יאמרו כ"כ טובל בשאובין זה דוקא חמין דהמקוה נעשית חמין אבל לא שאובין דאין המקוה נעשית שאובין אבל באמת אין זה מוכרח דהרדכ"ז ז"ל בעלמא לא כתב כן בהלכות ע"ש, ועוד י"ל דכל זה במקוה שלימה ויכולין לטבול בה אין ניכר בה כלל שנתן לתוכה שאובין אבל מקוה שמימי' מרודין ומקודם לא ה' יכול לטבול וע"י השאובין יכול לטבול שפיר נזכר ר"י כמו בחמין כיון דהמקוה נתקנה לטבילה ע"י השאובין, ומתניתין ר"י הוא:

ולפ"ז י"ל בזה שכח הב"י ע"ש התשב"ץ ז"ל כובש חבילי ע"ש דוקא אבל בכלים פסול ובע"ז כתב הטעם משום דבעינן הוימו ע"י טהרה והש"ך דחה זה וכתב משום דסתם כלים אין בהם כשפוי"ג, וזה דומק דלא מנינו דסתם כלים אין בהם כשפוי"ג, ובתנינה קאמר רק גזירה משום כלים שאין בפייה כשפוי"ג, גם מ"ש דאם יש בהם כשפוי"ג לאו כלי הוא, המזה דזה רק בנעשו אח"כ ולא אס מחילה נעשו כך ובמ"ש בתפא"י ע"ש, אמנם לפמ"ש דמשה לא קמני דמוסף שאובין דמתניתין ר"י הוא נ"חא, דהנה ונפ"י מ"ה איתא השירה וההיכה שביט אין מטבילין בהם א"כ ה' נקובים כשפוי"ג ר"י אומר בכלי גדול ד"ט ובכלי גדול רובו, הרי דלא ס"ל לר"י השיעור כשפוי"ג בכלים, וא"כ שפיר נקט חבילי קנים דכני בשפוי"ג משא"כ כלים, וגם דסתם כלים אין בהם שיעור זה סיה" רובו פסוח, ור"י יהודה לשיטתיה:

ובזה יש לתרץ הא דעמד הר"ם ז"ל בזה דקאמר אפילו חבילי ע"ש וקנים מאי אפילו, אך בנגעים פ"ב מה' גבי נגעי בתים איתא ולא יטמא כל אשר בבית ר"א אפילו חבילי ע"ש ואפילו חבילי קנים ודבכ"מ לא מקבל טומאה מ"מ בנגעי בתים מק"ט ע"ש בא"ר ובמשנה אחרונה ובמור"ק ד"ח קאמר ר"י דנגעים חידוש הוא דבעלמא ע"ש ואכ"כ לא מטמאו והכא מטמאון ור"ש ור"מ חולקים וס"ל דלא מקבלו טומאת נגעים, ובמשנה למלך פ"ד דנגעים תמה דאי מק"ט נגעים א"כ יהי פסולים לסכך ובסוכה י"ג פסלי לקנים רק משום גזירה, ובמשנה אחרונה שם כתב דלר"י טומאה נגעים ע"כ לא מפסיד בסכך דהא בתורה כתיב פסולה גורן ויקב וכמ"ש בתוס' סוכה י"ג דכל שאינו מק"ט

לכ"ג הותרה דאין שבות במקדש, ובתוס' רע"א ז"ל במשניות יומא נפ"ג מ"ה כהב בשם הפרי"ח ז"ל דרך כד' טבילות שהי' במקדש הותרו שבות אבל לא טבילה ראשונה שהיתה בחול ע"ש, א"כ שוב אי אפשר להטיל תמין בטבילה הא' משום גזירה מרחללות ואך בחידושי הרש"ש ז"ל השיג על הפרי"ח מוסף סנהדרין ד"ח ע"ב ר"ה מוסף לינה, אך קשה לי בזמא נר"ל ע"אן דפריך דמאי נפ"מ בין ר"י לבן זומא דס"ל דטבילה א' מהי' ולא קאמר דנפ"מ דלר' יהודה כשרה כשלוין כיון דמבואר בהרא"י בבביתא בירושלמי דלר"י הטעם משום סרך טבילה של עוממת קרי ולי"ע כעת:

ואמנם אחרי כי הגאון הנורא ר"י בכר דוד

ז"ל וזמן החתום ז"ל כתבו כי לריבין אנו לחוס לכתחלה כדעת הרא"ה ז"ל בודאי לריבין להחמיר לכתחלה כדבריהם ז"ל, ומה שהקשה הרשב"א ז"ל ובדבר שמואל מהא דממלא בכחף וזמן לעלין וזקוקה התחתונה כשרה א"עם שהי' ח"ה, נראה לפע"ד דהתם המקוה התחתונה אינה נחשבת כלל ע"י שאלוין דהא המים דשלוין מהשכו מקודם במקוה העליונה אבל הכא המקוה נעשית ראוי לטבילה ע"י השלוין דהא בשעה שצפך היטה שאלוין, ואם נאמר דטעם הרא"ה ז"ל משום דאם יתקן המקוה שזינו ראוי לטבילה שמימיו מרודין ע"י שאלוין ע"י יבא להוסיף ג"כ שאלוין למקוה הסרה ממ"ס, ג"כ ניחא דהרי אם נותן לעלין הו"ל לגבי מקוה התחתונה המכסה וי"ל דס"ל כשיטת הפוסקים דכולה בהמשכה כשרה ושוב אין לגזור שהרי אף אם יעשה מקוה בהמשכה כולה ג"כ כשר. ומה שהקשה מהא דפ"ז אם נשחגה מראה המקוה דאם יש בה מ"ס ממלא בכחף וזמן י"ל דהתם המקוה פסולה רק מדרבנן דשינוי מראה פסול מדרבנן אבל הכא דאין ראוי לטבול בחובה גרוע טפי:

אך לפע"ד פשוט דאף דהחמיר הרא"ה ז"ל

דיבא דהי' מימיו מרודין שלא להוסיף עליו מים שאלוים היא רק אם המים מרודין כ"כ שאי אפשר לטבול אף אם ישחטט על פניו שלא יתכסה כל רוחב גופו אבל היכי דאם ישחטט על פניו יתכסה כל גופו וא"כ הרי המקוה הו"ל ראוי לטבילה ל"ש כזה וכמ"ס ברמ"א ז"ל סעיף כ"ז, שוב יכול להוסיף נוים שאלוים כל מה שירצה כדי לטבול מעומד כיון דאין נפ"מ בין טובל מושבב לטובל מעומד, וא"כ המקוה שאנו דנין עליה דיכולין לטבול בה מושבב לית לן בה מה שנתנו לחובה מים שאלוין. ומה קשה לי קצת בתשובת דבר שמואל אבוהב ז"ל

הג"ל ששאלו אותו במקוה שמימיו מרודין ואי אפשר לטבול בו כי אם בפישוט ידים ורגלים אם מותר להוסיף בו מים שאלוין והוסיף להביא ראיות להחמיר מהא דפ"ג דמקואות מ"ה וכן מפ"ז מ"ג ומהא דפ"א מעין שמימיו מעוטין ורבו עליו מים שאלוין והביא גם תשובת הרשב"א ז"ל סימן חתי"ת עש"ה. ולכאורה לא הי' לריך לכל זה דגם הרא"ה ז"ל לא החמיר רק היבא דאי אפשר לטבול בו אפילו בפישוט ידים ורגלים אבל היכי דיש לטבול בו באופן זה נראה פשוט דמותר להוסיף ובתשובת הרשב"א ז"ל שם שאלו אותו אם מותר לטבול מושבב וע"ז השיב דמותר ורק כיון דיש לחוש שמא לא תשחטט יפה אם ירלו ימלאו בכחף ויתנו עש"ה:

ובזה נדחה מה שהביא ראיה בספר לחם ושמלה

וס"ק קי"א דמותר להוסיף שאלוין במקוה שמימיו מרודין מתוספתא ריש שקלים כל מקוה שיש בו מ"ס כשר להקוות עליו ושאלין בו מ"ס ממשיכין לו אחת המים ומשלימין לו מ"ס כדי שהי' כשר להקוות עליו ע"כ, ובגדולי טהרה כתב דע"כ אין לפרש הא דמקוה שיש בו מ"ס מותר להקוות עליו היינו דמותר לטבול בו דזה פשיטא, וכזה הוא לפרש דשיעור מקוה הרי רק מ"ס ומוסתמא עושין מקוה רחבה לכמה אנשים ולפעמים המים של מ"ס מרודין ועל זה קאמר בתוספתא דמתקנין המקואות וכל מקוה שיש בו מ"ס כשר להקואות עליו והיינו מים שאלוין כדי שהי' אפשר לטבול בה ודלא כהרא"ה ז"ל ע"ש. ולפ"מ אין מזה ראיה דאכתי הרי אפשר דאיינו שיכולין לטבול בו בפישוט ידים ורגלים ומ"מ כיון דלכתחלה אין לטבול באופן זה וכמ"ס הרמ"א ז"ל בשם הרשב"א ז"ל ומש"ה מתקנין ומוסיפים מים שאלוין. חזק מזה מה שכתב בגדולי טהרה דע"כ אין לפרש מקוה שיש בו מ"ס מותר להקוות עליו היינו לטבול בו דזה פשיטא, לא ראה דברי הסמ"ג בה' מקואות שכתב וז"ל תניא בתוספתא מקוה שאוב שהגליד טהור מוסס מים שאלוין נמחו כשר להקוות עליו פירוש כשר לטבול בו שהוא מקוה כשר וכן לשון התוספתא בכמה מקומות, וגם בתוספתא דשקלים פ"ק מקוה שיש בו מ"ס כשר להקוות עליו ולמעלה בארנו לשון אחר עכ"ל וולעיל מיניה כתב וז"ל ולפ"ז אומר אני דהוא תוספתא דטהרות שהבאנו לפנינו מקוה שאוב שהגליד ונימח כשר להקוות עליו שמדבר בענין זה להוסיף אח"כ מים מי גשמים ומי שב הגליד ונמחו כמו שאובה שהמשיכה עכ"ל הרי בהדיא דהסמ"ג מפורש התוספתא דשקלים מותר להקוות עליו היינו שמוותר לטבול בו, ומה שהקשה

והא דתנן מקוה שמימיו מרודדין כדבש אפילו חבילי עלים אכל מיס שאובין לא. היינו היכי דלא ה"י ראווי אף לטבילת קטן בפשוט ידים ורגלים. וזהו שכתב שם הרא"ה ז"ל ואין גופו עולה בהם לאו גופו של טובל חלה גופו של אדם קאמר ואפילו קטן ולפי' נראה דדין זה שייך רק באדם דאפשר שיהי' המים מרודדין עד שאי אפשר לטבול בו גופו של אדם קטן אף בפשוט ידים ורגלים, אבל בכלים לא שייך דין זה דהא לצולם אף שיהי' המים מרודדין מאד מ"מ אפשר לטבול בו מחט שטובין כ"ש ממילא שוב אפשר להוסיף שאובין ולטבול גם כלי גדול כיון דראוי הוא לטבילת כלים, ואין לומר דאיכא שוב יהי' מותר להוסיף אף לאדם דז"א דהרי כלי בני מזה"ה לטבול בדביעות ואדם בעי מזה"ה מ"מ ואיכא מזה"ה שהוא ראווי לטבילת כלים לא הוי ראווי לטבילת אדם:

ובזה נראה לישב הא דקתני מקוה שמימיו מרודדין כובש אפילו חבילי עלים כדי שיפסחו המים ויורד וטובל, וקשה למי נקט הדין באדם שהרי כרישא איירי בכלים וקתני הטובל בו זה המטה אפי' שרגלי' שוקעה בטיט העבה טהורה וכתב הרמב"ם ז"ל שהמטה רבת הגובה וכן כסיפא איירי בכלים דקתני מחט שהיא נמונה על משלוח המערה וכו', ואיכא אחי' במליעתה לא נקט ג"כ בכלים ובגוף המטה שהיא גדולה והמים מרודדין כובש אפילו חבילי עלים והוא דקדוק עולם, ועי' בדבכלים כיון דאפשר להגביל בו מחט כ"ש וראוי הוא לטבילת כלים מותר להוסיף אף מיס כדי לטבול כלי גדול ומתניח קתני כובש אפילו חבילי עלים ולא מיס וכמ"ש הרא"ה, ולפי' לשיטת הרא"ה ז"ל שם דמעין מטהר כ"ש אף לאדם ונחלק שם על הרשב"א ז"ל דס"ל דלאדם אף מעין מעין מ"ס איכא במעין כ"ש דראוי להטביל בו מחט שוב מותר להוסיף שאובין אף לטבילת אדם כיון דבמעין טבילת אדם וטבילת כלים דין אחד להם דמטהרין כ"ש וכיון דהמעין ראווי לטבילת מחט שוב מותר להוסיף שאובין גם לאדם, ולפי' הא דהביא הדבר שמואל מפיק מעין שמימיו מעופים שוב למקוה לטהר באשכנזין ולמעין נהטביל בו כ"ש והביא בשם הב"י דמותר להוסיף לטבילת אדם ולפמ"ש אפשר דהכא במעין גם הרא"ה ז"ל מודה דמותר:

ואמנם לשיטת הרשב"א ז"ל דכובש אפילו עלים ה"ה מיס קשה אחי' קתני יורד וטובל דמשמע דאיירי באדם ולא קתני ומטביל בו והיינו כלים:

ונראה

הקשה הג"ט דזה פשיטא כיון שיש בו מ"מ לפע"ד פשוט דכוונת המוסתמח כמו הא דתנן רפ"ה דמקואות ארץ ישראל טהורה ומקואות טהורין וכתב הר"ש ז"ל דקמ"ל דלא מחזיקין להו בשאובין דמסתמח בהכשר נעשו משא"כ בח"ל, וזה דמנא הכא מקוה שיש בו מ"מ מותר להקוות עליו פירוש לטבול בו ולא מחזיקין ל"י בשאובין וא"ש:

אמנם לכאורה נראה להביא ראיה לדעת הרא"ה ז"ל דאסור להוסיף שאובין ואף היכי דיכול לטבול בפשוט ידים ורגלים דביומא ולי"א ע"אן בהא דאיתא ת"ר חמש טבילות טובל כ"ג וכולן בקודש חוץ מהראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים אחר אב"י ש"מ עין עיטם גבוה מקרקע עורה כ"ג אמות וכו', והקשו במוס' דמ"ל דבית הטבילה ה"י גבוה ג"א דלמא היתה גבוה רק אמה וארכה ג"א והכפן ה"י משכיב עלמנו בחובו ומירלו דמסתמח כל מה שה"י יכולין להקל עליו ה"י עושין משום חולשא דכ"ג ודרך עמידה ה"י טובל כי זה נקל לו יותר לעשות עכ"ל, וקשה טובא דאכתי דלמא היתה גבוה רק אמה ואורכה ג"א וכדי להקל על כ"ג ה"י שופכים לחובה שאובין שיהי' יכול לטבול בעמידה וכמו שהקשה ח"א בשו"י טהרה למהרש"ך ז"ל בסיומן ד"א תשובה א' הובא בבית יצחק יו"ד ח"ב במפתחות לביתן כ"ז והיא קושיא גדולה ונח"ש בזה בשו"י טהרה ובכ"י הוא דוחק ע"ש אמנם לשיטת הרא"ה ז"ל דבאמת אסור להוסיף מיס שאובין במקוה שמימיו מרודדין כדי שיכולו לטבול א"ש דברי המוס' בטוב כ"ש וממילא מוכרח דאף היכי דיכולין לטבול מושכב ג"כ אסור להוסיף שאובין:

אמנם לפע"ד דהרי בריתא זו דת"ר חמש טבילות וכו' חוץ מהראשונה שהיתה ע"ג שער המים היא בריתא במוס' על פסוק והמשלח את השעיר, וסתם תריכ ר"י הוא, ור"י הרי ס"ל בירושלמי דאין מטילין לחובו חמין כדי שלא יאחרו דכ"ג טובל בשאובין, ושפיר הוכיח אב"י דעין עיטם גבוה כ"ג אמות דהמקוה ע"ג גבוה ג"א, כיון דאסור להוסיף שאובין לר"י לשיטתיה: **עוד** ה"י נראה לפע"ד דלא דוקא היכי דהוא יכול לטבול בפשוט ידים ורגלים מודה הרא"ה ז"ל דיכול להוסיף מיס שאובין כיון דכבר המקוה ראווי לו לטבילה אלא אף היכי דהוא לא יכול לטבול ורק דקטן בן יומא יכול לטבול בפשוט ידים ורגלים ג"כ מודה הרא"ה ז"ל דיכול להוסיף מיס שאובין כיון דהמקוה ראווי עכ"פ לטבילה אדם אין נפ"ח בין קטן לגדול,

וגררה לפי שם הרש"י ז"ל לפרש הא דקמני כובש אפילו חבילי עליה היינו דקמיל דאפי' דהמים ביניהם בין החבילים מ"מ מטרפין להשלים מ"ס, ובזבחים [כ"ב ע"א] קאמר ר"פ אם קדח בו רביעית בדופן המקוה והמים נמשכין שם ואפי' שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה בלוחה קדיחה רש"י מטבילין בו מחטין וליגוריות הו"ל והמקוה דמקוה אחי' ע"ש, וא"כ הכא דמקודם ה"י מ"ס הרי בטבילת כלים אין בו שום רבוחא אם המים בין החבילים, דהא אפילו אין מטרפין המים מ"מ כיון דמקוה נשאר יותר מרביעית מטבילין בו כלים דמהבשירא דמקוה אחי', וע"כ דנקט יורד וטובל בחדש דלעולם בעי מ"מ וקמיל דהמים מטרפין, וכן י"ל לפירוש הרב ז"ל דקמיל דאפי' שבין החבילים נראה במקוה שחלקו מ"מ מטרפין הו"ל ומו"ס ביניהם ע"ש, א"כ כל זה בחדש אבל בכלים הרי כשרים אף שחלקו המקוה כיון דמהבשירא דמקוה אחי'.

וכן נראה לפי שם במגילה [כ"ב ע"א] דקאמר רבא סל וגרנותי שמילאן כלים והטבילין טהורים ומקוה שחלקו בסל וגרנותי הטובל שם לא עלתה לו טבילה. וקשה דאמאי במקוה שחלקו נקט בחדש דקאמר הטובל שם לא עלתה לו טבילה ולא נקט בכלים המטביל שם לא עלתה להם טבילה וכמו ברש"י דבריו דאיידי בכלים, ולפי' ניחא דמקוה שחלקו כשרה לכלים דהא מהבשירא דמקוה אחי' וסגי ברביעית ורק לאדם פסול וא"ש.

ולשימח הראב"ד ז"ל בבבלי' בשער המים פי' כהא דאם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטין וליגוריות הוא דוקא אם מחובר למקוה של מים כשפוח'ג ובפחות מרביעית אף אם מחובר כשפוח'ג לא מהני ופי' לפי' לתרץ הדקדוקים הנ"ל:

וראייתי בספר גולה עליות [פי' מ"א פס"ב] הקשה על שיטת רש"י ז"ל מהא דמקואות [סופ"ה] גל שנתלש על הים וכו' מ"ס ונפל על האדס ועל הכלים טהורין דלמיל מ"ס על הכלים הא מהבשירא דמקוה הים הגדול אחי' וסגי ברביעית ע"ש. ולק"מ לפע"ד דהרי גל שנתלש כל זמן שלא נפל על האדס ועל הכלים הטהורים על הארץ אין מטבילין בו וכמ"ס בחולין [ל"א ע"ב] מטבילין בראשון ואין מטבילין בדיפין דאין מטבילין באויר [והיא מה"מ וכמ"ס בתוס' שם ובכ"מ] א"כ אחר שנתלש מן הים קודם שנפל על הכלים ה"י פסול, א"כ לא מהבשירא דמקוה אחי' אלא מפסולה אחי'.

אך קשה טובא מה שהקשה שם וכן הקשו עוד אחרונים מרש"י נדה במקוה שנמדד ונמלא חסר וכו' שכתב רש"י ז"ל דאיידי בכלים והרי מאי בכך דחסר הא מ"מ אחי' נשאר רביעית ומהבשירא דמקוה אחי'.

ורבאורה י"ל דהרי הרשב"א ז"ל הקשה במקוה שנמדד ונמלא חסר כיון דחסר ואחא הו"ל זוחלין ותיך דזוחלין שאין יכריין אין פוסלין המקוה, ובשם אר"י ראייתו שכתב הטעם דכיון שאין נכרים בטלים מטעם הזוחלין ברובא אשבורן, ובזבחים שם קאמר ר"ל כל המשלים למי מקוה משלים למי כיוור לרביעית אינו משלים ומפרש למטוטי נתן סאה ונטל סאה, וכתב רש"י ז"ל לפרש דרביעית מים ונתן לחמו מי פירות רובע רביעית ונטל כנגדם פסולה דלא חשיבא שיעור זוטרתא דרביעית לבעליהו, וא"כ במקוה שנמדד ונמלא חסר שוב אין לטהר הכלים מטעם דסגי ברביעית דכלים כיון דמהבשירא דמקוה אחי', דהרי ברביעית טוב פסול מטעם דהוי זוחלין ואי"ל שאין יכריים ובעלין ברובא אשבורן, דהא שיעור רביעית לא חשבו לבעל:

אך ז"א שהרי דוקא ברביעית אינו משלים אבל הרי למי כיוור לשיעור רחילות ד' כהנים משלים וא"כ הכא במקוה שנמדד הרי אחי' נשאר יותר מרביעית ויבטלו הזוחלין, גם קשה לי בתוס' יבמות [פ"ב ע"ב] בד"ה נתן סאה ונטל סאה כשר שכתבו דפריך לר' יוחנן משום דקא פסיק ותיי אף למחטין ולגורות ע"ש. וקשה הרי ע"כ מחטין לא איירי במחטין ולגורות דהא דמו"ל אף בנטל סאה ולא נתן כלל ג"כ כשר דמהבשירא דמקוה אחי' ואיך נתן עלה התם אבל משקים ומי פירות לפעמים מעלים הא בכלים אף בלא העלאה כשר. ומלאתי בספר הישר לר"ת ז"ל סי' תרכ"ב שכתב ז"ל אמרינן בפרק כל הזבחים אם קדח מחטין רביעית אפי' (רעבלוהו) [אם] מחובר פחות משפופרת א"כ בבור אחד מטבילין דמהבשירא דמקוה קאמי עכ"ל, הרי ס"ל דהא דאמרינן דמהבשירא דמקוה קאמי היא דוקא אם אחי' מחובר בו בפחות משפופרת, אי נמי בבור אחד שיש מקוה שלימה ויכיר דמהבשירא דמקוה קאמי. ורש"י ז"ל דכתב דאם קדח רביעית בדופן המקוה שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה בלוחה קדיחה הרי ס"ל לרש"י ז"ל דאפי' דאין מחובר כלל כשר, ל"ל דס"ל עכ"פ כמ"ס הר"ת דדוקא אם הוא בבור אחד ופס מקוה שלמה ויכיר דמהבשירא דמקוה אחי', ומ"ס רש"י ז"ל שנתמעטו המים ואין מעורבין מי המקוה בלוחה קדיחה היינו רעכ"פ שנשאר מ"ס, ולק"מ מהא דרש"י נדה

דה דמקוה שגמיר ונמלא חסר דבין דאין כלן
מקוה כבוד אחד לא אחרין דמהכשירא דמקוה
אחיא וא"ש:

אך לפי שזכר קשה הא דמקוה שמימי' מרודדין
נקט יורד וטובל בחדש דוקא וז"ל דבכלים
אין כלן דבואה דהמים שביניהם מלטרשין דבין
דמה"ט סני ברביעית ודעת כמה עסקים דבשלושין
דבואה וזוהי מדרבנן לא בני שיעור כשפוי'ג
וכמ"ס בטור ושי"ע סעיף כ"ג, והוי שפיר דבואה
טפי בחדש דסני מה"ט מ"ס ח"מ המים שביניהם
מלטרשין, אך אחי קשה הא דרבא במקוה
שחלקו דנקט בחדש וע"ז ביטעות יעקב (נ"א)
סוף הק"ב:

ורבאורה קשה לרש"י ולר"ת ז"ל דאם קדח
בו רביעית כשרה אף דאינו מחובר
עם מקוה של מים אי"כ אחי הקשה קושיות
הש"ס דנזיר ל"ח והא אי"כ רביעית דמקוה כיון
דזה לא בטלו רבנן, אך ד"ל כיון דבפ"ט אינו
משהה ולריך שיהי' עכ"ס כבוד אחד עם מקוה
שלימה לא קחשיב וכמ"ס בגולה עליות דפ"ו וכדועפה
דאם על הי"א"ס עמוד פירות חות קט"א ע"ה.
ובזה אפשר לתרץ ב"כ הא דקחשיב בריש מקוואות
שם מעלות במקוואות ולא קחשיב שבע בקדח בו
רביעית דכשר לכלים אבל לאדם בעינן מ"ס דוקא
דכיון דבפ"ט אינו כשר לא קחשיב ליה. אך קשה
לי מחוספסתא הובא ברמב"ם ור"ש ז"ל ספ"א
דמקוואות כל מקוה שאדם טובל בו ידים וכלים
טובלין בו אין אדם טובל בו אין ידים וכלים
טובלין בו והרי א"ס קדח בו רביעית דאין אדם
טובל אלא"כ יש מ"ס ולכלים סני ברביעית ולראב"ד
ז"ל ניחא דכיון דמחבר לשפוי'ג גם אדם טובל
בו, וכן יש להעיר בתוס' חולין (ק"ז ע"א) ד"ה
דפסקינהו ועיין בחדושי' הרש"ש ז"ל שם ובספ"א
דמקוואות ואכ"מ להאריך:

נישובה לדינא הנה דעת הרא"ה ז"ל דהבדל
להוסיף שאיבין במקוה שמימי' מרודדין
דעת יחידאה הוא ולא הובא בפוסקים ובטור
וש"ט, ומה דדייק הרא"ה ז"ל מהא דקמני טובא
אשילו חבילי קנים ולא קמני דמוסיף מים דהא
הרשב"א ז"ל דחירו באין לו מים, ומ"ס על
זה החת"ס דחיי' ל"י בגילי דמיספחא, אחי יש
לומר דלא קמני דמוסיף מים משום דזה פשיטא
וכדמוכח ממשניות הקודמים וכמ"ס הדבר שמואל
דק"ו הוא כלן במקוה שמימי' מרודדין, משא"כ
חבילי פלים וקנים הוי רבואה וכמ"ס הר"ש והרב
ז"ל, ועוד ד"ל דמתנימין ר' יהודה הוא דס"ל
כ"כ דאין מחמין לו חמין שלא יאמרו כ"כ טובל
בשלושין וס"ל דשלושין מה"ט משא"כ לרבנן

דק"ל כוונתיהו, ואמנם כיון שהגאון ר"י בבר
דור ומרן החת"ס ז"ל כתבו להחמיר לכתחילה
בדאי ראוי להחמיר, אך לפי"ס דהי"כ דאפשר
לעבול בפשוט ידים ורגלים בלא השלושין י"ל
דגם הרא"ה ז"ל מודה וכן לפי"ס דאפשר דבמעין
מורה דמומר להוסיף ומהנימין קמני רק מקוה
שמימי' מרודדין, אי"כ הכא דאפשר לעבול בפשוט
ידים ורגלים וגם דאפשר דיש לו דין מעין וכמ"ס
לעיל בודאי אין להחמיר אף לכתחילה וע"כ
סתירת איסור ב"ן:
(הסדר יבוא א"ה)

נחיים משולם קויפמאן הברן אבריק ה"ס.

סימן צט

ע"פ קצ"ו פה בראק (פלך ראסא).

א **הנה** מנעשה שהי' כך הי' השורב מלא בטחול
של בנהמה גדולה נקב חפוש בדק
שכראש העב וניכר שכן הוא מחולדה ובמנעשה
דט"ו שגמלא כעגל ואחליו הי' המנעשה לא
כעגל רק כנהמה גדולה א"כ יש לו דין עם שבע
כיון דטריפות דטחול משום דדבוק לכרס ושם
גם הדק דבוק או משום דדק הוא יש לו דין רק
שבע. ולפענ"ד נראה דיש לו דין עם שבע
וטריפה וזה החלי בעור לורי וגולאי, הנה מבוחר
בע"ז יורד כיון מ"ג סק"א דבחלק העב יש גלדיו
ובראשו דקוח והכל נכלל בשם עם וטריפה חמה
שנקט המחבר ניקב בראש העב מוכח דכל ל"ד זה
שנקרא ראש העב כמו שהחמיל המחבר בלשונו
הטחול ראשו ה"ל עם א"כ ניקב שם אף במקום הדק
טריפה, וכן דייק הש"ה בשער האותיות דמו
אלי' הפר"ח סק"א מלשון העור שביקב יש חילוק
בין ראש ה"ל לחבירו דניקב בראש העב טריפה
משמע בכ"ע שבו יעיי"ש והכל"י דכתב בשם פ"ח
להחיר בה"מ בניקב במקום הדק שבע כד ממו
ל"י במאה עוכלי הרב פת"מ מ"ז סק"א דהפר"ח
כרב להדיא דטריפה עכ"ל עיי"ש:

ואך במשונה פנים מאירות ח"כ סימן קכ"א
מזכיר זה לסניף לדינא של הט"ו דעגלים
בניקב בחולדה בלד הדק של העב להכשיר כיון
דמ"ש"י (חולין נ"ה:) דכתב שם ב"ה כסומכי'
למנעלה בעובי' משמע דווקא בעובי' ממש ולא בלד
העובי' וא"כ היכי שהנקב ניכר שחולדה בדק יש
ללרץ זה להיתר דט"ו דלאו ניקב הוא יעיי"ש,
והנה המחבר הביא בסעיף ג' דברי הג"א בשם
דכל מה שהוא דבוק לכרס קרי 'סומכי' ולא יוחר
והיינו להוליא דווקא דבוק אבל מה שמונה על
הכרס לא אף שהוא עם וכמ"ס בדברי חמודות
בראש

אחי לאשמעין זה נקולא דלא כל העב נקרא
 סומכי' מניין ידעי' שוב דק שבט למעלה בכלל
 סומכי' ואי מדכתב לשון למעלה להורות לקולא
 על העב אך כיון דאיכא למשמע מלשון רש"י גם
 לחומרא להורות דגם דק כיון שהוא למעלה בלד
 העב גם הוא נקרא סומכי' שניהם תפסינן, ואף
 דכתב הר"ן בטעמו של הרמב"ם ז"ל דמקיל בטחול
 של עוף אף דבכ"מ הוא סומכי' מ"מ כיון דטריפות
 ניקב טחול חידוש הוא אין לך בו אלא חידוש
 דווקא דהם יעו"ש חזינן דנקטינן להקל בניקב טחול
 איכא הכא בפשט דברי רש"י ג"כ ז"ל להקל אך ז"א
 דגם שם חוכך הרשב"א בח"ה להחמיר וגם הר"ן
 ליישב טעמו של הרמב"ם ז"ל כתב בלשון ואפשר
 לומר וכו' אבל הכא ברש"י כ"כ דטוב לדיוק ללד
 חומר דייקנן, וגם ה"א בזה חליא דמיט' דרש"י
 דעב שאינו דבוק לכרם אס ניקב שם כשירה אף
 דעב הוא ולכאורה בכלל לשון בסומכי' הוא ע"כ
 דייקנן בנ"א ה"א דקרי סומכי' היינו בזה שהיה
 דבוק לכרם הוא נקרא סומכי' מחמת דביקתו
 ובמ"ש בדיק שם וכדמשמע לשון הג"ה ש"ד הנ"ל
 וממ"י בדיק שבדל העב למעלה כיון שבדוק לכרם
 בכלל סומכי' הוא וממ"י טריפה הוא, ומ"מ המחבר
 לר"ך לכא דכתב בתחילה דראשו ה"א עב הוא
 להורות בהדיא דדק בלד העב נמי טריפה דלא
 משמע ממ"י מהא דהביא בשם הג"א דבבוק לכרם
 בכלל סומכי' הוא דדרך פוסק לאשמעין הדבר
 להדיא בבדי שלא נטעה בלד מה שהוא כנ"ל:
ובזה נכל נמי לפרש דברי הג"ה ש"ד שמו"א
 ד"ח הנ"ל שכתב וז"ל ופי' איזה קרוי
 עובי טחול ואיזה קרוי קלוט העובי הוא מונח על
 הכרם ודבוק בכרם וזהו עובי' וקולש' אינו דבוק
 בכרם ע"כ ומזה ה"י חכמי פראג המובא בדי"ח שם
 דניס לאסור בלד העב למטה שמונח על הכרם
 לבד ולא דבוק מדכתב הג"ה ש"ד דעובי' מונח
 משמע דקפיד נמי אמונת לבד דאל"כ למה תפס
 כלל לשון מונח על הכרם ה"י לו לומר דבוק לבד
 ובמ"ש בדי"ח שם, ולפי"ז ליכא למשמע מיני'
 כלום דבאמת דבק דווקא בעינן וכדמוכח ביו"ט
 לשון הג"ה ש"ד דכתב וקולש' אינו דבוק בכרם
 וכן מ"ש להלן שם כמעין שם ומה שתפס בריש
 מונח לרבות בל דק שבט למעלה דאי לא אמר
 זה הו"א דבאמת גם דק שבט אף דהוא דבוק
 לכרם מ"מ לא נקרא סומכי' כיון דמ"מ דק הוא
 מלד עלמו אף שהוא דבוק לכרם ומ"ש לשון
 העובי הוא דבוק לכרם קאי על עובי שהוא עב
 באמת ולהו"א מיני' העובי למטה שהוא מונח
 דבכלל קולש' הוא ומה שמסיים וקולש' אינו
 דבוק לכרם קאי על עובי דלמטה כיון דאינו
 דבוק

בראש' שם ולכאורה טעף ב' המחבר דהחיל
 בלשון הטחול ראשו ה"א עב וכו' אס ניקב בראש
 העב וכו' לפי"ז מיותר הוא כיון דנותן סימן
 בסעיף ג' דמקום שבדוק לכרם הוא סומכי' ממ"י
 ידעי' דלא דבוק הוא בכלל קולש', ולכאורה
 כשנדייק יותר עוד סתירה מרתת בסעיף ב'
 כהם סימן דראשו ה"א עב ואס ניקב שם
 טריפה משמע דכל היכי דניקב בלד העב אף
 במקום שאינו דבוק טריפה, אך בפשיטות ניחא
 דמתחילה דלא המחבר לאשמעין דאף דק שבד
 העב דינו כעב ומוסר דהוא נמי דבוק לכרם
 ובהוכחה ה"י הנ"ל ואח"כ לאשמעין בסעיף ג'
 בדברי הג"א הנ"ל דלא ניזא דכל העב טריפה
 אלא באינו דבוק לכרם אף שהוא עב מ"מ כשר
 ולזאת לא די בסי' דסעיף ג' דסעיף ג' הוא דקולש'
 אף שבדוק לכרם אינו דינו כעב והא דכתב דכל
 מה שהוא דבוק לכרם קרי סומכי' לקולא הוא
 להו"א אף העב באמת מ"מ במקום דלא דבוק
 לכרם אינו נקרא בכלל סומכי' דג"מ וכ"ש דק
 אף שהוא דבוק לכרם כיון דק הוא באמת לא
 נקרא סומכי' דחזונו ומישמושו מוכח עליו ולזאת
 לאשמעין המחבר בריש דאף דק שבדל העב
 אף שדק הוא בתבניתו ומישמושו מ"מ כיון שהוא
 בלד העב שבדוק לכרם וגם הוא דבוק לכרם גם
 הוא בכלל סומכי' דג"מ מלד דביקו והנחתו על
 הכרם נקרא סומכי' ובמ"ש בדיק שם סק"ח
 יע"ש וכדמוכח לשון הג"ה ש"ד שאינו אי"ה להלן:
ובזה נ"ן אחינא דמ"ש בתשובה פמ"א הנ"ל
 להוכיח מרש"י דכתב לשון למעלה
 בעובי' ולא כתב לשון בסומכי' במקום העב ש"מ
 דמקום הדק בלד הי"ב לא נכלל בסומכי' לפי"ז
 אין רא"י דבאמת הגירסא ברש"י לא כמ"ש בפ"מ
 הנ"ל למעלה בעובי' דה"י מורה בדברי' לשון
 בעובי' דרש"י ליתן סימן על סומכי' דהוא למעלה
 דווקא במקום העב שלו ולא במקום הדק דק
 דרש"י כתב להיפוך בעובי' למעלה מורה אדרבא
 להיפוך דמינות למעלה לפרש לשון בעובי' דהו"א
 דווקא מקום שהוא עב ולא בדיק אף שהוא בלד
 העב ולזאת כתב רש"י למעלה היינו כל שהוא
 למעלה בלד העב אף שהוא דק י"ש לו דין דסומכי'
 ולזאת ממ"י ליכא רא"י מהא דלא תפס רש"י
 לשון במקום העב כפ"מ דגם רש"י סובר
 כהג"א דאף העב דווקא במקום שבדוק לכרם
 ולזאת אס ה"י תופס לשון במקום העב הו"א דכל
 העב בכלל סומכי' כיון שהוא עב ואף לא במקום
 הדבוק ע"כ תפס לשון בעובי' למעלה להורות
 ג"ז היכי המקום נקרא סומכי' אף בעובי' דווקא
 למעלה במקום שהוא דבוק, ואף דלפי"ז דרש"י

דבוק נקרא קולשי' בזה ולעולם הדק שבעב אף
שהוא דבוק לכהם מ"מ אינו בכלל טובי לואת
כתב ג"כ בחתלה לשון מונח על הכרם דמשמע
שבא להוליא דבר שאינו מונח על הכרם שאינו
בכלל טובי וע"כ מהו ע"כ הדק דלמטה שדק הוא
ואינו מונח נמי על הכרם ומדהוליא הדק דלמטה
ע"כ הדק דלמטה שהוא מונח ודבוק על הכרם
ג"כ בכלל טובי הוא כנ"ל:

והפיו"ן כיון דהוכחנו דגם מרש"י אין להוכיח
דטובי דדק שבעב הוא בכלל קולשי'
ודלא כפ"מ הג"ל וגם דברי הג"ה ש"ד הג"ל
מתאימים לזה שפיר יש להורות לכל הדעות דדק
שבעב הוא בכלל סומכ"י וטריפה כנ"ל. ובהאי
ענינא לפי מ"י ר"ש מובא בפרישה הטעם דטחול
עוף קשר להרמב"ם משום דכל טעם דניקב בטובי
טריפה משום כרם וכ"מ שפ"י שניקב הולך ומוסיף
והכאוב מחולי בגופי' ובמ"ש באורך בהגיה ש"ד
הג"ל משא"כ בטחול עוף שמוסגר בלענות עיי"ש
י"ל דניחא פסקו של הג"י בהנהו עגלים דהנקב
נראה מחולדה דכשר דאינו סיך לומר דמוסיף
ומכאוב כיון דמחולדהו הוא וליק קוש' נה"כ שם
דשחא ניקב מחולדה נמי בכלל נקב הוא אך נשאר
השנה הב' שהשיג בהג"כ שם על הט"ז דשחא
ניקב ונחפשא הוא עד שאינו ניכר ולואת בעגלים
היכי דנחפשר דרובא הכי איחנהו ובמקום הזה
חמיד הם דל"ש לומר דמקרה יתמיד וכמ"ש
במשנות מעיל לרקה ופ"מ ומ"ש וכרו"פ יש להקל
וגם כפ"מ הפלתי שם דכשרים ופרות ל"ש חזינן
דחסרון הוא וכשיגדל יתמלא החסרון ולפי"ז אם
נמצא בשור או פרה יש להחמיר דל"ש האי טעמא
ואמר' דניקב ונחפשא הוא וכמ"ש לענין חסרון
אונות בגדיים וטלאים בס"י ל"ה כש"ך ס"ק מ"ו
דוקא בבני ל' יום יעיי"ש ולכן כתב להדיא בס'
שערי ריעה להגאון בעל שמן רוקח להטריף
בגסות כנלע"ד:

בס"ס בני החתן המסוגל בסר ישראל יוסף יחי'.

ב) דגדה איחא כחם' תענית (דף ט"ז ע"ב)
בחום' ד"ה ונחנין אפר על גבי וכו'
ואותו אפר הוי מעלם אדם שהרי האפר הוי לזכרון
העקידה ובעקידה ה"י ענמות עכ"ל החום' ובדף
(ט"ז ע"א) איחא בחום' בדיא אפר מקלה פירוש
אותו אפר הוי מדבר הנשרף מענמות אדם כדי
לזכור עקידת יצחק דאלמלא שלא ה"י בא אלא
כדי לומר שהרי אנו לפניך כאפר כמו בן מהני
עפר סחם והיינו פירוש איכא בינייהו עפר סחם
עכ"ל החום' יעיי"ש. והגאון מוה"ר יעב"ץ ז"ל
בהנהגותיו על הש"ס שדי' בזה נרגא שדברי החום'
זדים המה עכ"ל יעיי"ש. ולפענ"ד נראה ליישב

בעור"ט דהנה בש"ס שלנו איחא ולמה נחנין אפר
בראש כל אחד ואחד פליגי בה ר' לוי בר מחא
ור"ח מ"א הרי אנו חשובין לפניך כאפר ומ"א
כדי שזכור לנו אפרו של יצחק מאי בינייהו איכא
בינייהו עפר סחם ופירש"י ז"ל עפר סחם שאינו
עפר מקלה וזכירות אפרו של יצחק ליכא וכו'
יעיי"ש והנה בש"ס ירושלמי איחא בפ"ב דתענית
ר' יודין בר' מנשה ור' שמואל בר' נחמן מ"א
כדי להזכיר זכותו של אברהם וחורנה אמר כדי
להזכיר זכותו של יצחק מ"ד כדי להזכיר זכותו
של אברהם בין עפר ובין אפר על שם ואנכי
עפר ואפר מ"ד כדי להזכיר זכותו של יצחק ובלבד
אפר וככתב בקרבן העדה ולמ"ד להזכיר זכותו של
יצחק בענין דווקא אפר שהרי הוא רחוי לישקף
ע"ג המזבח באפר עכ"ל יעיי"ש והנה איחא במ"ר
סדר וירא פרשה מ"ט חנין סדר תעניות כ"ד
מוזיאין את החיבה ברחוב העיר וכו' ונחנין אפר
מקלה על גבי החיבה ר' יודין בר מנשה ור'
שמואל בר נחמן מ"א זכותו של אברהם ומ"א
זכותו של יצחק מ"ד זכותו של אברהם אנכי עפר
ואפר מ"ד זכותו של יצחק אפר בלבד מילפא דר'
יודין פליגי אהאי דרבי יהודה בן פוי דהוא מכריז
בליבורא ואמר כל מאן דלא מטי שליחא דליבורא
לגבי' למיתן קטמא בראש"י יסב איחא קטמא
ויהיב בראש"י מילפא דרבי יהודה בן פוי אמר הוא
עפר והוא אפר עכ"ל המ"ר יעיי"ש ובפירש"י ז"ל:

ויש להבין אם עפר נקרא אפר ואפר נקרא
עפר כמו שפירש"י ז"ל בחתני' בחתלת הפרק
וה"ל אפר מקלה אפר חמם ולא עפר אפר סחם
הוא עפר דכשם שאפר קרוי עפר דכתיב מעפר
שריפת החטאת כך עפר קרוי אפר סחם והיינו
דקמני אפר מקלה אפר שריפה וכו' עכ"ל יעיי"ש.
וא"כ מדוע מן עפר סחם שפירש"י ג"כ אפר
אינו מוזכר זכות עקידת יצחק שרלא אלמנה לעשות
אפר. ולריבין אנו לומר ע"כ ההפך שער אעפ"י
שנקרא אפר מ"מ לא נעשה ע"י אדם אלא מחיל'ל
משא"כ אפר מקלה נקרא דבר הנשרף מכת גברא
שמחלה לא היתה אפר ואח"כ ע"י פעולות אדם
ששרף נעשה אפר וא"כ לפי"ז להזכיר עקידת
יצחק שכבש אלמנה אח רחמיו ורלה לשחום ולשרוף
את בנו חידו לקיים ציוות הבור' לריבין ליקח
רק אפר מקלה שהוא בסיבת אדם השורף דבר
מה וע"י מעשיו נעשה אפר מקלה וזוה מוזכר
עקידת יצחק שה"י ע"י מעשיו של אלמנה כנ"ל.
ובזה יש להבין פירוש דברי החום' (ט"ז ע"א)
כך אפר מקלה פירוש אותו אפר הוא מדבר
הנשרף פ"י לפירושו אפר מכל דבר הנשרף ונעשה
אפר מענמות אדם ולריך לקראות נקודת סח"ס

דרים מתחת לרבות את השליח עכ"ל יעיי"ש ועיין במס' זבחים דף (ק"ז ע"א) מודתניא דס' יחשב לרבות הזורק דברי ר"י ר"ע אומר או זבה לרבות את הזורק ור"י הא' או זבה מאי עביר ל"י לחלק עכ"ל הגמ' יעיי"ש ועיין במס' פסחים דף (ה' ע"א) ד"ה דברי ר' ישמעאל שכתבו וז"ל ובכמה דוכתין פריך מר' ישמעאל אתנא דבי ר' ישמעאל עכ"ל התוס' עיי"ש ולע"ג:

נחמן שמורא יעקב בסוהרש"ח ז"ל

אבד"ק. ק. ה"ג.

במהמס' "עשורי יהונתן" ו"צפון שמורא".

סימן ק

בעמ"י איוואנקאו (פ. קיב).

בעמקי כעת בסידור כמ"י. חידושים על חז"מ לרב אחד גדול מפורסם מדור העבר לא הכנתי דבריו במקום א'. שהם בעיני מוקשים ומפורסם מאד. ומאשר כי ידעתי רוב גדלו בחכמה. חוששני להחליט שטעה טעות גדולה כזו. ולסלק עפ"י את הדברים האלו ממוך הספר. ע"כ הגני להניע בזה הדברים לפני החכמים קוראי השע"ה בבקשה שישיבו נא דעתם על זה:

ק"ץ הרה"ג ז"ל בהכתבים אות ב'אות. ומוסר המשפטן ס"י ל"ח ש"ך ס"ק א'. הש"ך האריך לפרש דברי הרה"ה והעלה. שדברי העור בשם הרה"ה הוא לומר אפילו אם אמרו העדים שקר העדנו ואח"כ הומו מ"מ מקרי אח"כ הומו. עיי"ש. ומשמע מזה דאם הוכחשו בגופה של עדותן מפי עדים לא מקרי אח"כ הומו. והגם דקיי"ל כרב הוגא נלעיל ס"י ל"א. גמ' שבעות מ"ן. זו ב'אה בפ"ע ומעידה וזו ב'אה בפ"ע ומעידה דמוקמינן העדים בחזקה כשרות כמו שפירש"י שם וא"כ היה לקרות אותם וזמנים גם אחר הכחשה מעדים ונפ"מ לפוסלם מכל עדות אפילו בעדות אחת מחמת הומו. ואפשר דבאמת מה דלא הוי הומו הוא רק לקיים בזה באשר זמם הוא דלא הוי. אבל פסולי עדות באמת מוקרי. דהרי מנ"ש פסולים לעדות אם המעשה היה כדבריהם הרי מוקרי הומו מפי עדים שלא היו בשעת המעשה. ואם המעשה לא ה' כדבריהם אלא כדברי העדים המבחישים הרי הם עדים שקרנים בגוף המעשה. ומה שהביאו בשם הרמב"ם דאם הוכחשו והומו בב"א כגון שאמרו אתם והלוה הייתם עמנו הוי הכחשה ולא הומו וא"כ הם כשרים לעדות אחת לדין דקיי"ל כרב הוגא לכאורה י"ל ג"כ לפוסלם מנ"ש אם המעשה דהלוה לא היה הרי שקר העידו ואם המעשה אמת הרי הומו מפי העדים.

רק

בשורק ור"ל מדבר הנשרף מבח גברא שמתחלה לא היה אפר ואח"כ ע"י העלמות האדם ששרף נעשה אפר ונלפוקי עפר שנקרא ג"כ אפר מ"מ לא נעשה ע"י אדם אלא ממילאן כדי להזכיר עקידה יחזק שה' ג"כ פעולות אא"ה וכו' דאין לומר כוונת התוס' מעלמות אדם הנז"ל בחולס דא"כ מאי מודבר הנשרף שכתבו הכי הו"ל להתוס' למימר אפר מקלה פירוש אותו אפר מאדם הנשרף או מעלמות אדם הנשרפים אלא ע"כ כדברינו דכוונת התוס' אפר מקלה פירוש אותו אפר הוה מודבר הנשרף פירוש אפר מכל דבר הנשרף ונעשה אפר מעלמות אדם הנז"ל בשורק ופירוש פעולות אדם כנ"ל. וזוהי יהיה מובן בדף (ט"ו ע"ב) ומוציין אפר על גבי וכו' ואותו אפר הוי מעלם אדם העין בנקודת חולס ד"ל פעולות אדם נלפוקי עפר סתם שלא נעשה ע"י אדם אלא ממילאן שהרי האפר הוי לזכרון העקידה ובעקידה ה' עלמות ר"ל דוכות העקידה הוא רק הפעולות אא"ה שהבין א"ש לשחוט ולשרוף את בנו יחידו כי לא נשחט ולא נשרף והכות הוא רק הפעולה ולכן לריבין ליקח אפר מקלה שנעשה ע"י פעולות אדם להזכיר הוכות העקידה שנעשה ע"י פעולות אא"ה. ועפ"י זה מיושב הדיוק הנ"ל שעי' עפר סתם אינו מוזכר וזוהי העקידה כנ"ל וק"ל:

ב"ס חתני האב"ר השוב"ג סוה"ד אברהם יוסף יחי'.

בשע"ת חלק ז' סימן כ"ז הניח בל"ע

בחזקת דברי התוס' במסכת שבת דף (כ"ה ע"ב) בד"ה סדין דלית חובה גברא הוא לרף (כ"ז ע"ב) בד"ה מסתברא דמבואר להיפוך דעיקר המלוא הוא בטלית ולא באדם שאם אין לו טלית בת ד' כנפות פטור מן הטלית ולענ"ד שגג בראיה בכוונת דברי התוס' דהנה אכן פסקינן ג"כ לית חובה גברא ולא חובה גברא ומתווייהו לקולא חובה גברא לקולא למעוטי חובה מנא שכל זמן שאינו לובש הטלית אעפ"י שיש לו ד' כנפות פטורה מלית ולא חובה גברא שאינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בלית רק אם יש לו טלית מר' כנפות ולובשו אז חייב בלית עיין ב'אה"ט ב'ח"ה סימן י"ז סק"ב וזה כוונת התוס' שאף שז"ל חובה גברא מ"מ עיקר המלוא חלוי בטלית שאם אין לו טלית בת ד' כנפות אינו מחויב לקנות טלית כדי שיתחייב בלית כמו לולב והפליג וכדומה נמלא עיקר המלוא חלוי בטלית אף דלית חובה גברא כנ"ל וק"ל:

ד' הנה ח"תא ב'ח"ה ב"ק דף (ע"א.) דבי ר"י תנא או לרבות את השליח ועיין במס' ב"ה תנא תחת לרבות את השליח ור"ל ומאן דמזריך או לחלק

ג' מעליע ומולמים שם ג"כ דגים טמאים ואח"כ
טהורים. מדוע אין איש שם על לב מאין מקום
להקל בזה. אחת שראיתי בסולת למנחה לבטל
מנחת יעקב כלל כ' לדון ג' דכח וזיל בדיה
מהעריג ומדקדק זיל וכח בחרות. האשם וכו'
אמנם בבואי הנה אל מדניות רוסיא בק"ק נעמרוכ
הגדולה שמעתי שאומן העריג המובאים וכו' מהגר
דוגלי אטפ"י שמוחלן אותן לבדן וכו' מימ אין
נוהרים מלמלחן בחביות שכבר היו בזה ששון
וקרבי דגים טמאים בלי דהנה וזוה איכא שמע
למלח דס"ל דש מליחה לכלים באיסור שאינו של
דס אך רבים אומרים שאינו כן ואי אחרמי
לפעמים אין לאסור מושם כך לעולם עכ"ל וכתב
הסול"מ וכ"ש לפי מה שנכתב לעיל דאין מליחה
כלל לכלים עכ"ל וא"כ ב"ד חדא שנחברר שכן
הוא לעולם וגם יש גומות שהם עם נסרים סביבו.
ולענין אין מליחה לכלים הרי הוא כבוש בל"ר
וכבש ג"י. עיין בעו"ז ס"י ס"ס מ"א דבמעליע
אסור דבשיעור כבישה מפליט מכלי ומ"ש הש"כ
שם ס"ק ס"ח דאפי' שהם מעליע מותר דהוי
נוט"ל כבר כתב עליו במנחתו כלל י"א ס"ק י"ד
דהל"ר הוב נעשה דבר חרף ואף לאחר מעליע
מקוי ל"י לשבח ועיין בחי' אורח ס"י חמ"ז ס"ק
י"ט ובמ"א שם ס"ק ע"ז וש"ע הרב שם ס"י
כ"ז ומכ"ש אותן דגים קטנים שקורין עאריחן
שאומרים בטח שהם נמלחים בלוחו ל"ר ממש
שמוחלן דגים טמאים מאין היתור וכן העריג
הבא מהם ידוע שהם נמלחים בלוחו כלים ושוהין
ג' מעליע. ומי שיכול ללמוד היתר בדבר וזוה
הרבים יהי' תלוי בו וקלרתי:

אפרים סטאניסלאווסקא אבר"ק הג"ל
פ"ח"ס "ד"ח" ו"מנחת אפרים".

סימן קב

ב"ה דאפעשיטץ יצ"ו.

שיא"ר הן ב"ה לפני עכ"ס אחד עם ישראל
איך שהעכ"ס אחד מעות וזו אלל
יהודי והוא וורלא ואמר לו על קארטין שישראל
אחד שהלך על דרך הזה עם בניה מלא את
המעות והישראל דר בגליל שלי ובה העכ"ס לפני
עם הישראל והעכ"ס רוצה שהישראל ילך עמו
להורלא הוה שיאמר לו אם זה הוא הישראל שמלא
את המעות והישראל הוה בחזקת סכנה שהעכ"ס
הבטיח לו להורגו אם לא ילך עמו ואני מסופק
בזה ובספק הוא מקודם שאפשר שאין דינו כמכשף
ובאם ניחא חידו כמכשף אפשר יש להחיר ג"כ
דהנה מהר"א בכחיו סימן כ"ז מחיר בכל ענין
במלי

רק חבשר לחלק דשם הרי הוכחשו והחמו מפי
כת אחת ואם אינה נאמנת הכה השניה על גוף
המעשה יותר מכת הראשונה כדן הכחשה חרי
ומרי כן אינה נאמנת ג"כ על ההומה לעשות
אח"כ וזממן. דהכל אחד הוא. כן יש לומר.
עכ"ד הרב ז"ל בהקדמי:

ואני מחפלא ע"ז הפלא ופלא. דהנה לבאורה
יש כאן קושיא עולה על הש"ך שהאריך
לחרץ נקושים הב"י על הטור שהביא מדברי הר"ח
דבר שמבואר בנמרא. וע"כ פירש דהר"ח מיירי
שאחר שאמרו העדים שקר העדנו בלא עדים
והזימום. וקמ"ל דהוה הזמה. וקשה סוף סוף
נמרא ערוכה הוא בב"ק (ע"ג) והובא בטור ס"י
זה סעי' י"ב. לאמר: עדים שהוכחשו ולבסוף
הוזמו נהרגין. דהכחשה תחלת הזמה היא. ואין
לחלק דהתם שאני מחמת דהוכחשו מפי עדים ובאין
הכחישו הם את עצמן. דאדרבא כש"כ הוא. ומה
אם הוכחשו מפי עדים ועדותם בטלה מימ אם
באו עדים אח"כ והזימום הוי הזמה כש"כ אם
הכחישו הם את עצמן דעדותן קיימת מדין כיון
שהגיד כו' אינו דין שההוי הזמה. וא"כ מה הרווח
באן הש"ך בפירושו. סוף סוף למה הביא זה
הטור מדברי הר"ח. הלא מפורש הוא בנמרא.
אלא על כרחנו דשקר העדנו שכח הר"ח הוא
בגופו ולא בגוף העדות והמעשה. שזה אינו יודעים
אם המעשה הוא אחת או שקר. והוי זה בכלל
הזמה ולא בכלל הכחשה ואם בלא עדים והזימום
הוי הזמה בחר הזמה וקמ"ל דמקרי הזמה וזמה
לא מיירי הנ"ל כלל. וא"כ לא הכנתי דברי הרב
ז"ל שכח להוכיח מהש"ך וז"ל ומשמע דאם הוכחשו
בגופה של עדותן מפי עדים לא מקרי אח"כ הזמה
הרי הש"ך מיירי מהזמה בחר הזמה ולא בחר
הכחשה. והעיקר שמשמעות זה הרי נסתר הוא
מנמי הג"ל שמופיר דמקרי הזמה. וכן מה שנכנס
בחקירה אם יש להם דין וזממן לענין עדות
אחרת ג"כ מפורש הוא בנמרא. ומ"ד אני משתוקק
שיבררו חכמי השע"ת שאני הנני הטועה בזה
ולא הרב בעל הכתי' ז"ל שאדם גדול היה:
יעקב צעוויצקי רב באיוואנקאוו.

סימן קא

ב"ה טיאסקיבא.

יורני רבינו אחרי גודע מאנשים שטופעים
לאסטרואחאל ולטשארנאמארא אשר גלוי
וידוע להם שיש שם גומה צקרקע אשר הם
חוסדים בלימינד ששם מולמים הדגים עד שליר
כרבה יולא מהם והמלח ושם הם כבושים לפתוח

סימן קד

בגיה שאשקענט.

באתי בזה להשיב על דברי הגאון מהר"ר יוסף הי"ד מסלולק (בשע"ת ח"ז סימן י"ד) שדחה דברי מי שגדול הוא הגאון ר' חיים ברלין זלה"ה בחו' ב' חלק ז' בהא דהוריות (דף י"ד) שאל רבא לרב הוגא ורב פפא תלמידיו וכו' ואמר כי הקושיא מעיקרא ליתא ואין לנו לריב כי לתי' הרב הגאון הגו' — ואני חרגא דיומא לא שמיא — אהפלא עליו איך יאמר דברים שאין להם שחר, שאין משמע גם כן "לא"י וכדליתא בבב"ק (דף ל"ג ע"א) מי הגיד להרב שהתנאים חולקים בזה, שלמד אין כן ולמד אין לא"י — כ"ע אין כן משמע ולא לאו וכך מחלוקתם שחר סובר כן אני בבית ועמוד במקומך ואני הגני בא אליך ומר סובר אין כן אני בבית ובא אלי לקחת שכרך ולכ"ע אין פי' כן. ולא לאו וכן מלאמי להגאון מלא הרושים שפי' וש"ס שכוונתי לדעת גאון ורא"י יש לזה מהא דליתא בסנהדרין (דף כ"ה) על הא דליתא שאני עדים וזממין וכו' דגירסת הרי"ף ז"ל "באים ואין" ופי' ר"ן שאם שאלו לאחר והגיד העדות ושאלו לחבירו ואמר אין עדותם מוטעפים ואם כפי דברי הרב הגו' למה מלטרפת שמה כונתו, "לא"י — ובעיקר הקושיא נראה לתקן כי ברב עם תלמידיו לא נאמר דבר זה מאחר שהוא רוצה לדעת שאם למדו התסכת הזאת כדי ללמוד עמהם מסכת אחרת לבחון אותם וזה לא נאמר אלא באחרים זג"ל:

ב) ועתה בא אני לתקן את דברי מהרש"א דקדושין (דף ל"א) הגדפס (בשע"ת ח"ז כ"י כ"א) ע"ש החכם מוסוגא יע"א. והוא שמהרש"א ז"ל הוקשה לו בדברי התוס' אחר שהם מפרשים שכוונת הירושלמי שאם יש לך אחת חייב ליתן לה' ואם אין אז פטור גמלא ששייך נתינה גם בה' היבא דיש לו אי"ס מהיבן יש ראייה שבאב חייב ליתן לו אף שאין לו — דיו לעבר להיותו כרבו וללמד באב מק"ו המקום שהוא ואביו חייבים בכבוד המקום — לכך מהרש"א ז"ל רצה לפרש כי בה' אין שייך נתינה שאף בעת שיש לך משלו אחת נותן כמ"ס תן לו משלו אחת באב ששייך בו נתינה ולא משלו א"כ הסבירא נותן אף אין לך משלך תן לו משל אחרים. שבשלמא בה' חסוב כפריעה שאתה פורע לו ולכן בשלל נתן לך אין אחת חייב לו אבל באב לא שייך זה והנה בזה היום בא לידי ש"ע, "ורה דעה" הגדפס מחדש עם כל המפרשים וראיתי בסו' ר"מ מה שכתב המחבר עלי לבונה שהרגיש בדברי מהרש"א ור"ל

בחולה שאין בו סכנה לשלל למכספים מחמת שליכא רק משום עשה דתמים והגם שרש"ל חולק עליו. לסוף מסכים ג"כ דמוחר הגם שרמ"א ביו"ד בסימן קע"ט אוסר (ומרש"ס ברמ"א על כתבי מהר"א) ובגם ליתא להיפך דמח"ר) ועיין שו"ת נחלת שבעה סימן ע"ו עיי"ש שרואה להקל בגניבה לשלול למכספים והגם מדברי הרמב"ם המובא בשו"ת נחלת שבעה הנ"ל משמע דאסור ורק בחולי ש"ס בו סכנה. אפשר ככאן הוא דינו כמו חולי ש"ס בו סכנה דאם הישראל לא ילך עמו מבטיחו להורגו וישראל אחר לי ג"כ שירא ח"ו שיהרגו אותו הגם שבכאן יש עוד זר להחמיר מוחמת שהוראו הוא יהודי וממילא אם ילכו אללו איבא לאו דלפני עור אבל ז"א דאם מותר במקום סכנה לשלול ממילא הווראו לא יעבור על זה וליבא לפני עור וחוץ מזה העכ"ס ישאל אותו ולא הישראל אלא הוא יח' בגם וחוץ מזה מחמת שהוראו מניד בעת שיעמוד קארטין ואפשר שאין דינו כמכשף לכן הורתי שהישראל מותר לילך עם העכ"ס להוראו ואכמ"ל. ואבקש מהרבנים שיסכימו לזה ויגברו זאת באר היטב:

יעקב נחמן ע"ווינג החו"פ"ק הני"ר.

סימן קה

עיי' עי"ו סאלין.

בשע"ת (ח"ז סימן ע"ו) הקשה כ"ת בשבת (קב"ח ע"ב), לעב"ח דאורייתא ודחי דרבנן ומשמע דאי היה דרבנן לא דחי וקשה מהא דגזיר (כ"ע ע"א) אליבא דריש לקיש ואחי מינוך דרבנן ודחי הקשה דרבנן:

ולפענ"ד נראה פשוט דלא קשה מידי דאין הכי נמי שרב סבר שאתי דבר דרבנן ודחי דרבנן אבל לשוטחו ססבר ששע"ת דאורייתא הלא עדיף לו למימר שאתי דאורייתא ודחי דרבנן שזה יותר מילתא דפשיטא ולית מאן דפליג. בעוד שדבר דרבנן דחי דרבנן מלינו לרבן גמליאל שלית ליה. בשבת (קנ"ד ע"ב) דפרך הגמרא לרבן גמליאל, והאיבא לעב"ח ומשי קסבר לעב"ח דרבנן ולא אחי דרבנן ודחי דרבנן. או לאידך גיסא כשיטתו שרב סבר שדבר דרבנן אינו דוחה דרבנן. אינו קשה כלום. שאינו מן ההכרח שרב וריש לקיש יסברו כחד הלא מלינו לרבן גמליאל שלית ל" סברא זאת. ובפלאתי למה הקשה מדיוקא הלא היה ביכולתו למיפוך מרבן גמליאל:

אחרן בהרב הצדיק מוה"ר מרדכי ישראל זצוק"ל סאלין.

בעירובין ישראל השוכר מעבדים בפתות משוים כיון דעבדים נהרגי על פחות משוים ולדריה פרוסה חשוב מחוץ אוי הוא פירשון דמי החצר וחל כזה הקנין של החצר, אבל לא נוכל לפשוט מזה ספק המ"ל במקדש ומסוכנת באסתי: כדברי הגהות הרש"ש כיון דקנין כסף של קידושין אשה אע"פ דיסוד הקנין כסף של אשה ילפינן משדה עפרון כדברי הנ"ל קידושין דף א' ע"א מ"מ לא יאות לנו לומר כי הפרושה אשר הכעל נותן להאשה לשם קנין הוא פירשון דמי האשה כי מי יוכל לערוך את ערך האשה בפרושה אלא וודאי היא קנין בשאר קנינים שבאשה אשר היא ניקנית בהם אשר ריבתה לנו המורה ועל זה יסוד ספק המ"ל במקדש מסוכנת באסתי: כיון דהוא כסף קנין ולא כסף פירשון אוי נוכל להסתפק אם נריכין כי הכסף קידושין יהיה שזה מחוץ מזד הכעל והאשה. או די כן כי יהיה כסף מזד האשה לכד כנון במקדש מסוכנת באסתי ולכן לא נוכל לפשוט הספק המ"ל בדבר קידושין ממכירה וקנין או שכירות קריק וז"ע:

חיים הלוי לעווי (רינגמן).

סימן קו

(א) בשע"ת (ח"א סי' כ"ד או"ה) כתב שם דורי הנני וז"ל דכל הטעם דיוכל לומר לו המ"ל משום דהוה השא"נ וכ"ז אחר הפסח אבל חוץ הפסח הוה היוזק הניכר כמ"ס הסמ"ג כנזל אחרון קודם החג והחצירו אחר החג דהוה היוזק הניכר ע"ש — אכן למענ"ל דהיוזק הניכר היינו דוקא היבא דא"א כשום פסח להיות השא"נ משא"כ אם יוכל הדבר להיות בפסח אחת השא"נ אז אצ"ל דעבדיו הוה היוזק הניכר מ"מ מיקרי השא"נ משום דא"א שוה"י דבר זה יהיה"ל לאח"י מחילא גם עתה חשוב השא"נ אבל היבא דא"א כשום פסח להיות השא"נ שפיר מיקרי יהיה"ל ולפ"י אם גזל חמץ קודם החג והחצירו בתוך החג שפיר הוה השא"נ אבל כנזל אחרון פסח ויהי"ל השא"נ גם עתה מיקרי השא"נ: אבל כנזל אחרון דאז לא יהי"ל לו שום שעת הכושר לאחר החג והדבר בעצמיותו טוב לא יהי"ל בחשיבותו כמו שה"י שפיר מיקרי יהיה"ל וא"כ א"א לומר ולחלק בין מה"ס לאח"י משום דגם בתוך הפסח חשוב השא"נ כנ"ל ולפ"י ז"ע דברי הקולות סי' שס"ג ע"ש:

אב"י על זה העיר דורי הנני במכתבו אלי מביק ד"ק: צמורה חייב דכלאים הוה יהיה"ל עיי"ש ואח"י לא אם לא יהי"ל הנפטים בשדה לא יהי"ל ניכר והשכחי לו במכתבו אליו דלא אחר דוקא דעיקר ההיוזק אינו מזד ניכר לזה דנין על העתיד אם עתיד להיות השא"נ הוה השא"נ משא"כ היכי דעיקר ההיוזק הוא מזד ניכר א"כ אם הוה פסח אחת הוה"ל אצ"ל דעתיד להיות השא"נ נמי הוה יהיה"ל והנה מובאר בידינו דעיקר האיסור מכלאים הוא מזד ניכר (עי' בספר ח"י מהדוי"ק סי' כ') ושפיר כתב בתוס' דכלאים הוה יהיה"ל ודוק:

ורא"י לזה דעיקר דנין על העתיד ג"ל [מניסין ד' ג"ל] דסריך שם הש"ס למ"ד השא"נ ש"ה מנזל משכב ונפסל להוכריס דנפסל היינו פסולו מדינה איב א"י הוה השא"נ הא כשעת נתינה ניכר ההיוזק אלא ע"כ ז"ל דכמה שיהי"ל השא"נ או הוה גם השחא השא"נ:

אב"י ע"ז העיר דורי הנני כמ"ל דלוי ראי' מניכין דגם בשעת הנתינה נמי הוה ניכר משום דכמדינה אחרת ניכר כאלוהי הזמן — וז"ל דהוה כדור אללם לא יהי' יק"י

ור"ה למחן כי הוקשה להרש"א ז"ל כפי דעת החוס' בלי אל חקרי יש להצין זה. ולי הלע"ר אחר מח"כ עם קידה למולו אי משום הא לא אריא כי בלאו הכי היינו אומרים שבא למעט מחוץ אחרים ע"י גזל שכן נמשע מהוניך ולא מהוץ אחרים — והוה כמו שאר דברים אשר המורה מיעטה אותם לענין גזל — לא כן עתה אשר ע"י אל חקרי — יהיה ממחוניך ולא ממה שמננו אותך אחרים כך נראה לי ה"מ שדרשו בגמרא א"ס" פ"י תחומים:

הצב"י דוד חי אדרעי ש"ס.

סימן קה

בעי"ח.

במס' עירובין דף ס"ב ע"א כדברי הנ"ל מי איבא למחן דאחר מעבדים בפתות משוה פרוסה לא. והא שלח ר' ינחן כדבי יעקב בר גוריון משמיה דר' יוחנן הוה יודעין שזכרון מן העבדים בפתות משוה פרוסה ואחר רבי חי"א בר' אבא אחר רבי יוחנן כן נח נהרג על פחות משוה פרוסה ולא נתן להשגות וכמ"ס שם בחדושי הרש"ש וז"ל ור"ל כיון דהוה מחוץ לנביה ודאי דנקבה בו רשות לישראל, ואע"פ דלגבי ישראל הקונה אינו נחשב למחון, וגדלה. דה"ה בשאר קנינות דישאל מעבדים בכסף די בפתות משוה פרוסה, ומזה נראה לפשוט ספיקו של המ"ל ברי"ס פ"ה מה"ל יאמות במקדש מסוכנת כה"ל ע"ש עכ"ל:

ור"עתי לא נוכל לפשוט מזה ספיקו של המ"ל במקדש מסוכנת באסתי: יען כי קנין כסף של אשה נכד, וקנין כסף מטירה וקנין נכד, וספק של המ"ל יסוב רק על הקנין הכסף אשר נאמר עליו כי הוא קנין בכל קניני המורה כנון שטר, וחוקה אשר הקנין מקדש הנותן והמקבל לכלי יוכלו לחזור מהקנין אוי נוכל להסתפק ספק המ"ל אם כסף הקנין נריך שיהיה שזה מחוץ לשניהם להנותן והמקבל או אפילו אם הכסף רק שזה מחוץ להמקבל נכד ולהנותן לא שזה מאומה די כן, כנון במקדש מסוכנת, אשר להאשה שזה מחוץ יען כי מוכל להחריטות כזה, ולהנותן לא שזה מאומה יען כי לפינוי הוא איסורי הנאה, אבל על הקנין כסף אשר נאמר עליו, כי הקנין הוא "הסירטון" ואף אם אינו נותן רק פרוסה לקנין הוא החתול פירשון של דמי החסן, וכאלה חל הקנין ושאר הכסף נאמר הוב על המוכר אוי לפי דעתי אין להסתפק ספק של המ"ל אם נריכין כי כסף הקנין אשר הוא פירשון דמי החסן יהיה שזה כסף מזד שניהם או לא, בלי ספק אם המקבל כסף הפירשון השני כסף מהנותן אשר לפינוי הוא שזה מחוץ כנון פחות משוה פרוסה לעבדים אף דלישראל הנותן פחות משוה פרוסה אינו חשוב כסף דיו כדן והקנין הל דוה הכסף כיון דהוה פירשון טוב והנותן מופסד כזה מחוץ אשר עליו לשלם תמורת החסן, ולכן בקנין כסף כל קרקע ומעטל"ן כדבר הכרע לנו הסמ"ע בחוש משפט כי ק"ל ס"ק כ' עיין שמה. דהפרושה אשר נתן לקנין זה החתול פירשון דמי החסן ולא כסף, לקנין כשטר וחוקה כיון דילפינן קנין כסף של קרקע משדה עפרון וכפ"י המוכר כדבר עפרון היה דמי שווי החסן לכן די כדן אם הכסף של קנין שזה מחוץ רק להמקבל הכסף כדברי הנ"ל

באר ובעה המקרה להלכה ע"י אחר דקני מעטס דוכין לארט
 שלב"פ וכו' ע"ש. ונ"ל למדך לט"מ דאמרי' בב"ק (כ"ו
 ע"ב) כורח מיתונ מלאש הנג וכו' אחר וקבלו כסיוף דספור
 מעטס דאין בלן מכה כל נפס. א"כ מבוחר לדבר העומד
 להתקלקל כדלמי חסוב כמאן דליתא. וא"כ הי' אס המוכר
 לא ירצה להזיל מחילא ליכא מי שיזיל ועומדיו החסין
 להשרף ולהתקלקל כדלמי. י"ל דאין כל החסין כר קנין
 ובמאן דליתניחיו לכולהו ורק מקנת חסיון כבעין וק"ל.
חיים איצטור במהרש"ש שעהגמאן
 (קמדי"ש).

סימן קח

ל"ביא מירד דלא רמזא באוריותא.

בס' מלוא פ' כ"ח פסוק כ'. והעור הרביעי מרש"ש והס'
 ויבשה' דקדקתי תמיד על השינוי שנפסקו זה לנפסקים
 הקודמים שם כתוב ה' המחבר דוקא בסוף הפסוק ובאין
 יס ו' המחבר נ"כ בלחנע הכתוב, ושהס', ולמרה הפלא
 בס' פקודי פ' ל"ט פסוק י"ג כתוב, והמור הרביעי מרש"ש
 שהס' ויבשה' ה' המחבר דוקא בסוף הכתוב כמו בפסוקים
 הקודמים. וכפי חוקי הלשון הלא דבר הוא? ונראה לי
 למד דהנה איתא בבבל העוריים חלוא, ד' פסוקים כנגד ד'
 דגלים וד' אחותו בכל אופן ה' שם אחיות כי שמות שלשה
 האבות ושבעי ישרון מנשרק עם כל אחד ואחד עד שיהי'
 ו' אחיות כמו ראובן וא' דאברהם, שמעון ב', לוי דהס',
 יהוד' ו' דיתחק, יששכר ל', זבולן ח', דן ק' יעקב. נפתלי
 ב', גד שבעי, אשר ויכו', יוסף ר"ן, ובנימין לא הי'
 לרץ צירוף כי הי' בו ששה אחיות. ועפ"י אפשר למד
 דלדבי כתבה המורה בס' חלוא בבעי, ושהס' כדי לרמוז
 שיוסף הי' אחרון לצירוף. עיין במדרש רבה סוף חלוא
 שכל' על' שהס' הי' כתוב יוסף, (והדברים מאוירים
 וממחיש ב"ה).

מדרכי שמעון מלוצקי. אורלי (פ' גרמא).

סימן קמ

(א) בשע"ת (ח"ב קונט' פ' סוף סי' ע"ו) נד' ל' הרמב"ן
 עה"מ דברים ד' בסד"ה לא תוסיפו שכתב
 דהם שחוקו חכמים משום גדר כו' זו היא מלוא מה"ת
 כו' שהיא פלא לפי דעת עמנו דפליג על הרמב"ם כשרם
 הראשון מהס"מ, ע"י כמתי מרגיזה על פסוק זה שהביא
 ד' הרמב"ן ולא העיר בזה, ולפענ"ד אין כאן פלא, כי
 כוונה פי' הרמב"ן הוא הוכח דעיקר המלוא היא מה"ת ע"ש:
(ב) הרנ"י להציע לפני חכמי השע"ת ע"ד חלי דאיתא
 בזכאים (דף ל"ה ע"א) חלי אלוטנכי ע"ש
 מדוע לא נזכרו בבני בהמ"ק, ובמ"כ הלשנה שגגה' דסוכה
 (דף מ"ב ע"א) כגון שהביאו מלככה שאין מחוקרין
 ע"ש בפרש"י לא נזכרה לבדה זו בבני בהמ"ק:
(ג) רעוד וזאת חלל למה חלק מסדר הפרשיות אח סדר
 וזאת הכרעה לשבעה קרואים כמו כל הסדרות
 אחרי שאין זה יוצא לעולם לאור שאין קורין וזאת הכרעה
 חלל במחמת מורה:

(ד) שאלה מנין לו להרמב"ם בפ"ג מהל' גזילה ואבידה
 ה"א דאבן הטועין היה חזק לירושלים ולא בחור
 העיר, ולכן לאו וראו מובן שיכול להיות גם בחור העיר,
 וידין הוא המקור לזה?

פסקי בע"ב.

יהי' שחוקי לבס או דאין יוכל להוציא ממדינה למדינה
 בודאי לא יוכל למד השל' אבל אס מובנל יום דיום זה
 יוכל להוציא ממדינה למדינה אבל בשאר ימים לא נמי
 הוי השא"י חסוס דיוכל להוציא ביום זה א"כ אמאי מהני
 השל' וי"ל דעיקר דנין על העמיד ודו"ק, ובעיקר
 דבר השל' עוד העיר דודי הנגיו מחוס' ב"ק ד"ק:
 ב"ה הויב בשניה שר' על עהרות הוי השא"י חסוס
 דלא יודע אס הוכר יחל' הלא א"כ יקח השר' מהס'
 ולא יהי' ניגר וי"ל דהשא"י הוא לטובת המזיק דיוכל
 למד השל' ואס יהי' נ"כ טובה לניק' או לאו דוקא טובה
 רק ריעותא לא יהי' לניק' או דנין על העמיד ויהי'
 לטובה הוי' מהא"כ דלא יהי' אס טובה לניק' או לא דנין
 על העמיד א"כ באס יקח השר' מהס' נ"כ יהי' מחא
 אבל מהא"כ במענט ריעותא לא יהי' שר' דנין על העמיד
 אס גזל חקן שעה"ש מוצר בהנאה ע"י נכ"י מהדו"ק שפיר
 דנין על העמיד וא"כ הערת דודי הנגיו מכלאום הניל ה'
 ככלאום נ"כ יהי' איסור א"כ שפיר לא דנין על העמיד:

רמ"ש דודי הנגיו לתק' ה' הקיות סי' שס"ג ע"ד החי'
 דמחל'ס או נוחא דהוי היה"ל הרי קנה בשניא
 ובתנ' דכין דלח"ס לא נזכר השינוי הוי שינוי החול"ב
 ונ"ל דלא כ"ה דהוי לא מיקרי שינוי החול"ב דדוקא היכי
 דעלם השינוי חול"ב דהי מיקרי חול"ב מהא"כ הכא דעלם
 השינוי היינו ההיך דאל' דהשינוי הוא הניכר הלא למ"ד
 השא"י ש"ה חסעס שינוי אלא ע"כ ל"ל דהשינוי הוא
 ההיך הלא ההיך לא חול"ב רק הניכר חול"ב זהו לא
 מיקרי חול"ב ודו"ק — אלא דבריו החי' במאי אוקומתא כח"ס
 הקיות בס' שס"ג לפרש דבריו לפי' נוחא קו' על הנכ"י
 עפ"ד החי' כמובן ע"ש:

(ב) בפ"ת ה' שס"ג כתב סס להעיר על הנ"מ בלח"ה
 ואחיו הנ"מ לבי הסכים עמו דא"י למד השל'
 באחרונ' חסוס דהכל יודעים ההיך ולענ"ד ל"ע מה שהחלט
 כן להלכה דלפי דעת הראש' ושאר ראשונים דפסקי כ"ה
 דפסלחו מלכות אחר' לו השל' מוכח דליתא להאי סברא
 עכ"ד ולכא"ל נ"ל בפסיקות לחלק בשלמא נבי אחרונ' דשוכ
 לא יהי' לו שעת הכושר אבל במענט ויפסל אפי' פסלחו
 מלכות ממי אפשר שיהי' שעת הכושר דהיינו דהס' יבשרו
 אח' החפצע א"כ שפיר הוי השא"י כיון דיוכל להיות שעת
 הכושר מהא"כ. באחרונ':

אב"י ע"ו העיר דודי הנגיו הלא בס"ס קאמר העעס
 חסוס דלא נשתנה אבל נ"ל דהנה לכא"ל צריך להיין
 ח' הש"ס החס' נשתנה עממו וריחו הכא לא נשתנה הלא
 כלפי לוי' דהחס' נשתנה רק עממו וריחו אבל העלם לא
 נשתנה מהא"כ הכא העלם נשתנה אבל נ"ל דבשלמא נבי
 יין וההיך אחת דלא נשתנה העלם אבל עממו וריחו נשתנה
 למדו וזהו דכתב הש"ס דנשתנה היינו למדו מהא"כ במענט
 לא נשתנה למדו דהא יהי' לו שעת הכושר זהו דכתב לא
 נשתנה חסוס דהיי' לו שעת הכושר והוי השא"י מהא"כ
 באחרונ' ודו"ק:

יצחק יוסף וי"ב ערבערנ באאמ"ו הרב
מ' מייבאל בשה יהודה נ"י (חארי"א).

סימן קי

בספר מעיני החכמה על כ"מ הקשה דחלי הוסיפו חכמים
 בתקופת' שנקרו קנין המעות הלא אס לא ירצה
 המוגר לערוה ולהלוי' יס לו עתה שס יראה שהלוקה

הספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת.

55ב	נ' כחילה למעלה סל' סאה אי כחיל רשכוד נל
	בחלק העליון הנהל
55ג	ד' אי מים כמים מקרי וחילה
55ד	ה' דעכב החחילה בדבר הסקל זומא
55ה	ו' בחחילת עשית הסקו איה מן הסקואות קודמת

אשר הנה' ונשבעה מזהרש"ם וצ"ל מברענאן ובה' מזה' אר"י ליבוש הורוויטץ אבד"ק סטאניסלאוו, נמצא אצל המערכת עקוספלאריס בועשים המחיר 40 ק"י.

ספר תולדות תנאים ואמוראים

בשלושה חלקים גדולים, אלה וישלש סמות עשורים גדולים וזכי בקרבו קורות ימי חיי רובינזון הנזכרים כשם שפיר, וישלש סמות המורשים בן שבעון הצעיר ע"י שוך בן-בזר, בנזאר, דברו ימי חיותם, ששחתם, אבותיהם ובני ביתם. כל לשון, רבנותם ושלמותיהם וקונחניהם וכל המאמיתים וקורות בית חיים. ספור ע"י א"ב ע"י אנדרסן ורובינזון. מחיר כ"י חמישה חלקים הסל המחבר 0,50 ר"ל.

ספר הלושי הר"ן על מס' ג"ז.
ספר הנספחות הרא"ש על מס' סוכה.
נרמסו מתוך כת"י ברוב סאט והודר בעיד"ק ירושלים תשכ"א.

ספר ימות מדרש"מ ח"א ח"ב

מהגאון הנודע ר' שלום מרדכי הכהן ו"ז מברעזאן

--- מחיר כל חלק 2 ר"ב ---

קונטרס „אור כהדר" שו"ת ע"ד מקור
מאת הרב הנאמן מו"ח משה שמואל גלאזנער ז"ל
אבד"ק קלויזענבורג.

55 א' בין שטר ותיבה אי לאוריטא אי זרען.
55 ב' זה היא חותמה.

רשימה מספרים ישנים,

36	מלא: חור עם שורשים	72	רמיה על סתורין
	נהגות, ויולנט תרס"א	73	שית חרש'ס סגור ו"א
37	מלא עם ביאור הסלבי"ה	74	דבריו שחש' על שוע' חרש'
38	סג' יתושע כל החלקים	75	תחזרת רמיה על יו"ד
39	שית' נודע ביהודה	76	מלבושי חתנה על גדה
40	רבוני ירושה	77	שית' אשיך
41	רדב"ו כל החלקים	78	אוויה האמור
42	כל בו שוק	79	תהלים עם פ' סהנה
43	דברי חיים שית' הרב סצא"ו	80	צורה הכות מהתחיל'ס
44	קצולות אפרים י"ח	81	הר הכרמ'ל שית'
45	וכר לאברהם ב"רס	82	חזרת חיים על סג'
46	ראש אפרים על מרומים	83	שמע'ל בנטיס
47	נהגות על שוע' של הרב בהל' סס	84	סג'ל רעון על סג'
	ישוע' חתי סחרס ר' אברהם אבלי	85	עמורו אור' שית'
	סוג' בנטיס ו"א	86	פ"י חרש'
48	שית' ברבית רמיה ארונשטיין ו"א	87	סוכס סס"ה
49	דרכי הסג'ה על יו"ד חק' א'	88	דבריו כתר' שית'
50	הכונות דרבוני סתח	89	יו"י אילתו הר"א סא"י"ס
51	סג'ל רועים חק' ג'	90	חלס' דר"ח
52	שית' מרשה סדרוב' ר"ס בנטיס ו"א	91	איגור' רס"ה
53	חלס' על עמ"ה	92	סאס' קרית'ס על חלס'
54	סחא ורשיוס'ס על ורשיוס' סוקר	93	בית סאס' על אית'
	ר"ס גוש'ס ארונשטיין ו"א	94	שית' הרס"א
55	סחס סג' קתרת ה"י חרד"א ו"א	95	גנו אקספאס'ר
56	שית' הרס"א ויולנט	96	שונס סות'ס
57	ע"ן דרדק' סוג' קתרת סהרד"ו ו"א	97	שוע' ססמח ורונשטין
58	שית' עמ"ה עקד אסש'סרד"ס	98	רסב"ן על ס"ס
59	שית' תסג'ין כל החלקים	99	רסב"ן על וסמח
60	חזרת האד"ס לרסב"ן	100	ססמח אברהם על סח"ס
61	שית' שיעי עקד אבני עקד על ס"ס	101	אור תסכס' על ס"ס
	חלקי שוע' עקד סאנטי ו"א דרס'	102	וולס אברהם על ס"ס
62	עמ"ה סמח' ח"י על רסב"ה יסלום	103	ססמח חרד"א רס"ה
	בססמ"ה על ססמח ח"י א"י	104	ד"ס א"י על ס"ס
	אבד"ק ברידיוס ו"א	105	יוס' חבנ' שית'
63	קצור ס' עיצות וולס עכו ח"ס	106	סרד"ו סברונס שית'
	יעקב סססשוש' ו"א	107	ססג' עכו שית'
64	בית סדרוב' דרשיוס ח"ס יעקב	108	סח' חלס' שית'
	אבד"ק ברידיוס	109	חזרת דרס'ן שית'
65	קח	110	ס"י חס'ר
66	ובס'ן ורדד' סרד"ו חר"י כתר'ס ו"א	111	עמרת ססס"ס
67	שית' סאטוס קססוסיס	112	ח"ס סס"ל שית'
68	שוע' חס'ר' סססטיין	113	ססג' סססרוב' חס"י
69	שית' סקססס' כל החלקים	114	קקולות יעקב ג' ברכוס
70	רסב"ה כל החלקים	115	שיע' חסס"ס דסכ"י חלס'ס
71	בסס"ס רס"ה	116	סרד"ו חק' סוג' סאס'

- 1 ספר"י עם ספר"א שיען וספר"י
והנעניע לו
- 2 ספר"א עם קרבן אהרן ארן
- 3 דברי נועם ש"א, ואם קושטם
ספר"א בזה אצל נח אהרן
והנעניע לו
- 4 כפרו וספר
- 5 כפרו כפרו
- 6 שיער כפרו
- 7 ספר"א שיער וספר"א
- 8 ספר"א לרוב ספר"א
- 9 ספר"א שיער כפרו
- 10 ספר וספר וספר
- 11 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 12 ספר"א ארן וספר"א שיער
- 13 ספר"א עם נח אהרן וספר"א
- 14 עם נח אהרן עם נח אהרן
- 15 ספר"א ספר"א
- 16 ספר"א עם ספר"א וספר"א
- 17 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 18 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 19 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 20 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 21 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 22 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 23 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 24 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 25 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 26 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 27 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 28 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 29 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 30 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 31 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 32 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 33 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 34 ספר"א ספר"א עם נח אהרן
- 35 ספר"א ספר"א עם נח אהרן

וכן יצאו אליו חזק, מנחת, עם כלל יושביו, רחבים שמים, צר, וכל הספרים של נחשו ברחובות. וכן יצאו
לחורם ספרים ביום יצא נסיעת אליו וישבו בעם חזקם היום. ולא לעות אליו בלחורם כלל.

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
I. FEIGENBAUM, Warszawa, Muranowska 4.

1725-1726

לקושי סופר ח"ר

מתמאן מ' יוסף לייב סופר נ"י
אבד"ק פאקש.

הפנים הוא ספר מצות ה' על החינוך
מצות, ומכיון לו ביאור רחב במידור
נפלא והדרך ומכיון כל הדברים המסתעפים
בכל מצוה ומצוה, ובמה תקורות הדעות
במציאות ובקריאת נפלא מאד.

מחירו ג' בתרים ושלשים העללער.
 עם יום השני אצ"ה תשנ"ב 360
 ילקוט אליעזר ב' תקום בשבועות
 ששה בתרים, ע' תקום שני בתרים,
 מלאה קשרה 1,140 ילקוט סופר
 במספר בתרים ב' בתרים ששה ריב"א
 שני בתרים, עט סופר ר"ד 1,140
 מדרש מספר בתרים אחר.

Josef Szofer, Oberrabbiner, Paks
(Ungarn).

הנהגה

כמו שהפיק בין קרוא ונשוא השם
מאה שערים "מאה" ו"שערים"
 תורגם כ"מאה שערים" ו"מאה"
 יצאמוהו עד קריאת אחת מורכבת ונסת
 יצאמוהו ב"שערים" תרגום בתקופתו
 העתיקה הישנות במה ענינו וזכנו
 דרכנו בענינו עשה דוחה "לשון"
 חומר מצטרף לאיפוף הענין מאד
 כפי ענינו ופסלם הקצוץ מתורגם
לשון ק"ו ע"פ פורמא ומבנה
 במאד א"ר"כ עם פורמא (לשון נ"י
 ע"ד קא"י נ"א), השקפה קצרה של
 במקומות הכתובים, וכל השקפה וכו'.

יצחק בעלאל מארגענשטערן
ביתר עמי אבני יעקב מ"ק ווארשע
מארגענשטערן

И. МОРГЕИШТЕРИЪ
Варшава, Милая 52.

J. MORG¹⁸ENSTERN,
Warschau, Mita 52.

יצא לאור על ידי מנהל מחלקת הספר
במסגרת התוכנית

פאת היש לחן (ב"ח)

[illegible]

אברהם מישה לונגין פירש"ס ת"ו.
י"ט"ו דלסלמ:

A. M. LUNČZ, Jerusalem.

אור חדש

יופיע מדפוסנו בעז"ה, כי נוציא לאור

תזמור רישומי

תוצאה בפלטה שלא היתה לו במות בעלים.

היה זה מוריס וינגר, מכתבי ידי נאומי קדמאי ובתראו
לדודאט, ונחת הכתרת דם הוא האור הננו, זה בארבע
שנה פורשו של רבני, שלמה מורילאי, וכל על כל
הימים ולפסח פרסו רבני, הננו ככל מביניו של כל
באר הנרא, וכל נאומי דעל חכם וכל ידוע רבים
ואינם אחת תומנו נקרא, בו ככל ידוע איך כל
הימים מואנים הראשונים או מראשונים האחרונים, וידוע
הימים נחת כחם את הרבים, ונחת הרבים היה חיו
במסדית אחת.

המרפאים בפירמא האלמנה והאחים ראס, בויילנד.

Вдѣл. бр. Ромъ, Вильна.

W-we & gebr. Romm, Wilna. 1802778

בשורה טובה ללומדים!

יוצא לאור ספר "יומנו פנים" על זמנים מוערים

המחנך הקדוש של החברה מן יקוות אל יהודה ממשלבים אדום
מקטע מכתמים יום 5, ורב טוב עתה, הסדר הולך גרסא עתה
מביענה חדשה בתכלית ההידור והנאי, י"ב' הללים בחורים 225 ח"כ
החיים בנות מסחר האפרים של הול פויכל ראוען, ונאישא נאעליון 37

Fajki Rozen, Warszawa, Nałowski 37.

ספר "בית הבנסת העתיק"

[illegible]

И. Форфель, Θεοδοσία, Ταυρ. γυβ. : εκδοται

!!! חוץ לרבים !!!

[illegible]

Раввину М. Райнеру, Еддибино, Ломж. губ. (составил 1882 г.)

שני ערי תורה

קובץ רבני חדש

כולל שו"ת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני ונדיביו דורנו שליט"א

נוסח ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל ראב"ד ק ווארשא

ויל תחת בקורת ועד ת"ח

(המשתדל: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)
(ע"י בניו:)
(המוציא: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

המחיר לשנת:

בארצנו 8 רובל,
בחו"ל: באשכנז 7 מארק,
באוסטריא 8 קראנצן,
באנגליא 8 שילינגס,
ובאמריקה 1 1/2 דולר,
ולפי הערך לחצי ולרבע שנה.
מחיר קונטרס אחד 30 ק"פ.

מחיר מודעות:

מסעני התורה והיהדות
בעד שורה קטנה באותיות פסים
16 קא"מ.
המחיר יקובל גם במסרקות
בירדואר.

מודעות לחקנות עגונות
מתקבלות חנם.

מחברת ט (חלק ו').

ווארשא, סיון (תער"ג).

№ 9. (Юнь, 1913).

מחברת ט (חלק ו').   ווארשא, סיון (תער"ג).   № 9. (Юнь, 1913).

האדריסה להמכרת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

להתורע ולהגלות
יצא לאור החיבור גדול וגורא
"מעשי למלך"

על רמב"ם ספר עבודה וקרבנות חזר
מביק' הנה"צ אדמו"ר נקש"ת סתיו
ישע"י וילנעקשטין שיוס"א אברקין
וויזשניץ יצא ונדפס בדפוס גאון
ובחודר על נייר רענאל מחוק וחת
מאות וחמשים עמודים גדולים, ובר
מי שרועה להביא ברכה לחתך ביתו
ישלח על האדריססע של כל סין
שיוס"א 5 ק"פ. 72 העלדער ויקבלנו
חפשי על כי דואר.

Herrn Oberst-Herr
SCH. SILBERSTEIN
in Wacz, (Ungarn.)

בווארשא יבולים לענות בכל עניני השע"ת מלבד לבית המערכת גם
להרב מ' מרדכי שמואל הלוי גוטלעווער נ"י חתן
הרב הגאון המוסר וצ"ל ברחוב גרויבאווי 1.

חידעה רבה ונחוצה.

כאשר הגנו מקבץ כל התשובות חסדיות
ע"פ תכל' מביק' וקני הגאון סאוה"ג
ר' ישראל יהושע וצדק"ה הנאבד"ק
לבן אבקש מאת חברי הרבנים ומכל
איש שנמצא אתו איזה תשובה או מכתב
בר"ת מביק' וקני וצ"ה לשלחם לי
ולאחר העתקתם אחזור להם ע"פ הבח"י
עם רמי הפארטא ברב תורה, במסמחון רב
שכל אחד יתאמן להיות לי לעור ברב
בקשתי למען הגדיל תורה ולהאדירה
לדעות הצמאים לתורתו הקדושה.
גם נמצא אתי תהות מביק' וקני וצדק"ה
שצ"ח על גליוני משניות ש"ס רמב"ם
ביש"ע, ומבין הגני בעזרה למסרם לכל
הרפ"ס שירד"ש אותם ממני להדפיסם
בגליוני הש"ס משניות רמב"ם וש"ש"ע.

יצחק יהודה בן אמתו אמו"ר
הרב וצדק"ה החו"ס קוטנא.

Раввинъ Тронку, Кутно,
Варшавы, ryб.

אל המחזיקים הגנו כוח להכריע ולבקש לטובת השע"ת וקיומו
לשלות המוני סמם ע"י האדריססע של המערכת בעד
העבר ועל העתיד. ובה תהי דאד ידנו בעזרתי ובל"ג לשלות להם גם מהיום
והלאה החובות מתירין בסדרן מרי חדש בחדשו להגדיל תורה ולהאדירה.
המערכת.

בעד תוכן המודעות אין המערכת אחראית

מודעה רבה לאורייתא

יצא לאור בוואר גרודני על הרמב"ם וז"ל ב"ס

דברי חכמים וחידתם

הלך תורת הקנאות על ה' סוטה.

בו יותר מארבע מאות תקורות ושו"ת בתלם אה"ע הנחוצות גם לרבנים גדולים. מחירו 1 רוב"ס. — ובקרב יצא לאור סתם רעקאשענדרש 1,10, בניג 1,20. — בונה להעיר חרשות ברמב"ם יודיעני באיזה הלכה ופסק, ובכואי שפה אוכזר ואצני חידושי בשמו המוכר. כן נשאר אצלי עוד עקוס' מחבוי מרבה תורה וידר ה' ריבית. — מחירו 60 ק' — האולה גרש הלכות גיטין 30 קאפ' וסחרים גם בפאסט טערקין של רוסיא. אדרעסא:

г. Ольгополь, Под. губ.
Равв. Э. Поисик.
Olgopol, Pod. gouv.
Rabiner L. Pojsik. (Russland).

כמה גדולים מעשה טוביה.

מעשה טוביה ספר נכבד וחשוב מאד באציקות וטבעות נחלק לחמשה חלקים, החלק הראשון סדר בעולם שהוא עולם הרוחני, השני בעולם האמצעי שהוא עולם הגדולים, השלישי בעולם השפל שהוא עולם שגור, הרביעי בעולם הקטן הוא האדם, החמישי בוסודי העולם, והנו כולל כמה אלפים ודקות וכמה ציורים (תמונות) המספר, מאת גדולי החכמים וגדולי הרופאים מזה מלכות פק"ק מיין שבאין צרפת. הספר הזה נודע ופורסם לשם ועתה נדפס בדוב פאר ובתבליט הופיע ע"י הרב וכו' מזה משה שטערענבערג נ"י חנה בקראקא.

מחירו 4 כתרין עם 40 העללער, מכורך 5 כתרין. לטובי ספרים ראבאט כנהוג. האדרעסא:
Rabbiner Moses Sternberg, Krakau,
Josefgasse 14.

ספר הגאולה לרמב"ם וז"ל

על עניני הגאולה העתידה יצא לאור ע"פ ב"י ברישט מוואס בלונדון. — מחירו 30 קאפ' —
וידוע לשלוח טקאות בסכום הנ"ל.
J. Lipschütz, 182 Witechapel Road, London, E.

מלואים לרשימת הספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת.

אבקת רובל שו"ת מן הכ"ז וז"ל, לייפציג תרי"ט.
מלא הרועים ב"ח. האלבערשטאט תרי"ט.
ספרי עם חוס' מאיר עין, ווין תר"כ"ד.
יוסף אומן דינים ופנהגים הנ"ס יוסף יוזא האן וז"ל ראב"ד"ק פפד"ס, פפד"ס תפ"ג.
בית אהרן מראה מקומות על פסוקי התורה וחמש מנחות המובאים בש"ס ומדרשים וכל ספרי וז"ל, פפד"א.
פ"י בעלי התוס' על התורה, ווארשא.
פ"י על הפטרות מהרזק. ווארשא תרל"ח.
ילקוט דוד עה"ת. ווארשא תרל"ט.
של"ה. פפד"א.
קונקורדאנציע על תנ"ך. שטאטין תר"כ"א.
אברבנאל עה"ת הענין ת"ע.
עץ החיים עה"ת ר"ח אבולעפיע וז"ל. ואומיר.

ספר מנחם אמונה

מבאר חובת והירת עניות אמן מלוקט
מכל המקורים המדובר לזה מאת הרב
יהודה ציב ראגאלין נ"י
אבר"ק אלכסנדראווסק.
— מחירו 40 קאפ' —
Духов. Равв. I. J. Рогодинъ,
Александровскъ, Екат. губ.

תשורה.

הננו מודיעים כי כל מי אשר יבצא לנו חמשה חומשים חדשים להשערי תורה וישלחנו מחיר השנתי, יקבל בחור תשורה הספר הנפלא תולדות תנאים ואמוראים הנודע לכל דוברי תורה.
בדגשו כבוד המו"ל.

יצא לאור ב' חלקים

ספר שו"ת שאילת דוד

מאת מן זקן הגאונים מאור הגולה רבנו דוד פירדמאן שליט"א הנאבד"ק פינסק-קארלין וז"ל. יבדלל תשובות להלכה ולמעשה שהשיב הכביר הזה לשואליו, עפ"י סדר ד' חלקי השו"ע, ובראשון קונטרסים רבויי הכמות והאיכות: א) דרכי התורה"ה, ב) קונטרסים הפנהגים, ג) דרישת ציון וירושלם' וכלל משא ומתן של הלכה שה' להנאן הנשגב הזה עם גדולי גאוני דור העבר נכבדים, ע"ד החפץ שעלה או לבנות מובח במקום המקדש ולחקרוב קרבנות. מחיר שני החלקים שני רוב"ס בדבר השלוח.

דפנות עפ"י האדרסע:

III. H. Gottlieb, Pinsk,
Минской губ.
Sch. N. Gottlieb, Pinsk,
(gouv Minsk).

קאטאלאן קצר מקוצא ב"ס של הר"י פייבל ראזען בווארשא.

4.50	שיטה מקובצת על כתובות מחיק יותר ממאה דרוק-בויגען ב"ח
1.80	שיטה מקובצת על כבא קמא ובבא בתרא כל חלק
2.25	שיטה מקובצת על כבא מציעא
8.50	הנ"ל כל החמשה חלקים ביחד רק
2.00	שו"ת מהרש"ם מהרב הגאון מברעזשאן (גאליציען) ב"ח כל חלק
2.00	משמרת שלום על פרי מגדים נדפס כעת בהוצאה חדשה
	דברי גאונים על הושן משפט מהגאון חיים ארי' כהנא שליט"א
3.00	פיקוי סניגס (אונגארן) עם הוספות חדשות
2.00	שו"ת ר' עקיבא אינר נדפס כעת בהוצאה חדשה
8.00	חרושי הריטב"א כל החלקים נדפס בסניקאש (אונגארן)
1.80	אור חרש על ס' פסחים נדפס בהוצאה חדשה
75	חרושי הריטב"א על ס' עירובין
2.00	מדרש תנחומא אין 5 סת"ס אביערגעגעט אויף ווארגען
80	תקון סופרים לקוראים עם ווי העמודים מכורך בד
4.50	שער המלך עם מירוש טעמי המלך
1.75	דעת קרושים על מליחה בב"ח

ידבר כל אלה נמצאו אצלי מבחר גדול מכל מיני ספרים מדפוסים שונים גם עש"י, טורים, רש"ם ארבע ש"ע וכו'. בלי דמי קרואא לא יושלחו, אדרעסע:
Княжи, магазинъ Ф. Р О С Е Н Ъ, Варшава, Палатки № 37.

שאלות ותשובות

סימן קי

ב"ה קונצק.

בכור הרב המאוהב חרף ובקי וכו' מוהר"ר

מרדכי שליט"א אב"ד אהודימיטש.

בדבר שאלנו בשני שופים שקנו יסר מארון ואח"כ קנה שותף אחד חלקו מחבירו

וגמל לו ריוח וגם מקלט משה והשותף המוכר את שטתו מכשו בהיער מה שירצה והקונה קץ לילנות וגם עשה שניל בהיער. וכעת ליעק השותף שמכר את חלקו שנמאנה מאד ויש בו הרבה יותר ריוח ממה שלקח הוא אם יכול לבטל המקח. זה תורף השאלה:

והנה וודאי לא נמאנה בכפל דאלי"כ אף אם הוא קרקע יש הרבה שיטות ד"ש בו אונאה

רק שהאונאה ה' יותר משמות. הנה בדבר אם קנה השותף הלוקח מחמת מקלט המעות וח"ו. בזה יש' ש"ך רס"י ר"א דבקרקע אינה מועיל סטימחא וגם המעות אינו קונה בלא שטר. וקצירות מחלונות ג"כ לא קנה דהוה רק אכילת פירות וכו' בדמ"א ס' קצ"ב. אך מה שעשה שניל בהיער ודאי דהוה חזקה. וחזקה קונה אף בלא שטר. כמובאר שם בסוף הס'. ובפרט דבג"ד הוה רק כעין שכירות דלא לריך שטר כיון דהקרקע נקנה רק לזמן שתי שנים. ואף דלא אמר לי' בפירוש לך חזק וקני. ודאי דהדיון עם מעלתו דמה שאמר שיעשה הנזק מה שירצה הוה כאמר לו לך חזק וקני. ויש' מחל"ל פ"א דזכ"י ה' י"א. וגם שיטת הרא"ש דיש ב"ב אוח ג' דבשותפים מועיל חזקה שלא בפניו אף אם לא אמר לו לך חזק רק שה' מדעתו. ומלך אונאה ג"כ פשוט דבג"ד יש לו דין קרקע ואין זה ענין להא דמשפט שלום ס' ז"ג שהרי לא מכר לו מקלט חילנות רק כל מה שיש לו. וגם המוכר חיל וט והלוקח יקלס ג"כ נראה לי ברור דידיו בקרקע דודאי לא ה' כוונת המוכר שיקנס כשיחלש רק שיקנה תיכף כחוש"ב הנתיבות סוף ס' רי"א. דכל סתמא כוונתו מכשו ועכשו הוא קרקע. וגם יש' ברא"ש ריש חזיה נשך בפלוה לו עשר גפנים טעונות דהוה קרקע. וגם מש"כ מעלתו כיון שידוע המוכר כמה נתן הוה כנ"כ באמונה דליכא אונאה. ג"כ נכון. לזאת ברור לרעתי דהדיון עם הלוקח. ולא מלי המוכר לומר קים לי כהגאונים. אך זאת אומר אם ידע הלוקח בשעה שקנה ממנו חלקו שהיה שוה הרבה יותר בזה שהב"ד יאמר להלוקח שאינו יולא יר"ש עד שימסר עמו כיון דגם באין

בקרקע דין אונאה. אבל מ"מ איסור ולאו יש בו כמש"כ הרמב"ן בחומש. ע"כ ה' אסור לו לאונאה אוחו. ע"כ יתן לו עכ"פ החלי ממה ששוה יותר לפיכך אך אם לא ידע הלוקח אז שמאנה אוחו אזי אינו מחויב ליתן לו כלום אף ללא יר"ש והגני כותב בקיבור כי אין לי פנאי כלל. הגני בזה ידידי יואב יהושע וויינגארטען אב"ד קונצק והג"ר.

סימן קיא

ב"ה ווארשא.

(א) מנחות דף ע"ב אחר ר"ש בא וראה כמה חביבה מלות בשעתה שהרי הקטר חלבים ואבירים מלותן כל הלילה ואפ"ה דוחה שבת וכו' לכאורה יש להקשות למאי דאמרין בפסחים ד' ג"ט רב כהנא רמי וכו' הא כל הלילה ילין וכתיב עליה השלם הוא מחיב והוא מפרק כשנחמחו פירש"י כיון שראוי להקריב ביום על תמיד של שחר היא מישלם פש"ה ולפ"ז כ"ז שייך אי ראוי להקריב ביום יכול להקריב גם בלילה משא"כ אי אינו ראוי להקריב ביום גם בלילה אסור להקריב מלך פשה דהשלמה אי"כ מאי קאמר ר"ש דמלך חביבה מלות בשעתה דוחה שבת דילמא שאני הכס שהרי אי לא ה' יכול להקטיר ביום גם בלילה ה' אסור מלך עשה דהשלמה ואליבא דאמת דראוי להקטיר ביום אמרין דראוי להקריב בלילה משא"כ אי לא ה' ראוי להקטיר ביום גם בלילה ה' אסור ואין ראוי דמלך חביבה מלות בשעתה הוא וד"ק ה"עב ואין לומר דעשה דהשלמה קיל מאיסור שבת מ"מ מאי ראוי הוא ועיין פ"י על ב"ה דף כ' ד"ה איבעיא להו:

ובאמת על הגמרא ענמה יש לתרץ דהרא"י מקרבן תמיד עלמו דדחי שבת ביום אף שאפשר בלילה אך על רש"י ז"ל שפירש על תמידין, מוספין יקשה כנ"ל:

ואפשר לומר דרש"י ז"ל ס"ל כדעת המוס' מנחות ד' מ"ט דאם לא קרב התמיד מותר להקריב שאר הקרבנות לאחר שחיתום התמיד דעלי' השלם אהקריב קפיד ולא אשמיטה של תמיד ע"ש ולכך מחיב אי לא יקריב התמיד יכול להקריב עתה בלילה מוספין ותמיד אולם הרמב"ם ז"ל לא סבירא ליה כן. עיין בשע"מ פ"ג מה קידוש החודש:

(ב) שם (מ"ג) בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עלמו עומד ערום וכו' וכיון שמכר במילה נחייב דעמו וכו' ואמר שירה וסנה בלוי"ט ס' י"א כתב הרמ"א דהגו שלא גשגב בעליה

בטלית בליית שלא יהי' בזויות עליו וכחב המגיא
בסקי' בשם האר"י ז"ל שיש לשכב בלילה בטלית
קטן ומביא רא"י מפ"ד דמנחות דרוד המעיה שהי'
בבהמ"ד ערום אחר אוי' לי שאני ערום מן המלות
וכו' וקשה למה לא אחר כן בלילה שהי' ג"כ
ערום ועי' שהי' שוכב בטלית קטן עי' :

והנה לכאורה אין להבין מאי רא"י הוא דילמא
אז בשלא הי' זוכר במילה הי' ישן בטלית
קטן משא"כ אחר זמן שזכר במילה טוב לא הי'
ישן בטלית קטן דא"ל לישן מחמת מילה וכמו
במרחץ :

עוד קשיא לי הא למאי דקיי"ל דלילה לאו זמן
ליית אי"כ מאי מסובב במלות הוה אי הולך
בלילה בליית כיון דלא מקיים שום מלוא בלילה
אי"כ הוה כנגד בעלמא ובשלמא לשיטת הרא"ש
דכסות יום המיוחד ליום חייב גם בלילה בליית
יחא דהוה מסובב במלות משא"כ לשיטת הרמב"ם
דבליילה לעולם פטור יקשה כג"ל ובאמת הי' יכול
לומר בעיקר הוקשיא דלמה לא אחר בלילה אוי'
לי ד"ל בעת שינה הרי פטור מכל המלות וקודם
שישן הי' מהרהר בדברי תורה ובודאי בדי'ת הוה
מסובב במלות משא"כ בבית המרחץ דאסור להרהר
בדי'ת אחר אוי' לי אך האר"י הקדוש דאמר כן
מסתמא אין להבין כוונתו ועיין באו"ח סי' י"ח
ועיין בשאגת אריה על מצות בסופו דמיישב קושית
המגיא ממזוזה לכתון

ורוחק לומר דכוונת האר"י הוא דעכ"פ מוכח
מדור המעיה דרשאי לישן בליית ולא
הוה בזיון דמלוא ז"ל דהרי יכול לומר דלכך ישן
בליית פרי שהי' מסובב במלות ואף שהוא בזיון
נדהה מפני זה משא"כ כהיום שזכר שהוא מסובב
במילה טוב אסור לישן בליית מחמת בזיון ול"ש
ועיין בדרי יוסף סי' ח' באריכות מזה :

פתחי' הארענב"אם. חונה פה ווארשא.

סימן קיב

ב"ה קווארץ.

בדבר השפורעלם אשר חרשים מקרוב בלו
שהחבין הגר לתוכו מע"ש וכאשר דולק
הגר עד השפורעל מחמת השפורעל הגר הגשאר
אחת השפורעל והפחילה נחשפת במקום השפורעל
ויכנה ואין העולם מקפידין אי לחבוב בשפורעל
קודם הדלקת הגר או אחר הדלקה וכן ביו"ט :

תשובה הנה לפענ"ד יש לדון בזה כי
הנה צלוק הדבר לחתוך מן הגר

ביו"ט הוא פלוגתת הראשונים לדעת המוס' בזה
זך ע"כ ד"ה והמסתפק כתבו דאין בזה משום מפנה

דעיקר מכבה הוא רק כשמסתפק מן השמן שצנר
שמכבה אורו תיכף אבל בחתוך מן הגר למטה
לא אכזה אורו כלל והרא"ש חולק בזה וס"ל דמשום
שיכבה אח"כ מהרה מזל שלוקח עתה מן השמן
ג"כ מקרי מכבה וממילא לדעת הרא"ש בחתוך
מן הגר יש בו משום מכבה וכן דעת המחבר
סי' תקי"ד סעיף ג' דאין ענה ליתן סביביו רק
קודם שידליקנו דבר המונע מלשרוף אמוס דעת
הר"מ והרמ"א להחיר כדעת המוס' והא דכתב
הרמ"א להחיר רק באור הוא משום דלא להוי מסקן
והנה מה דליין הרמ"א גם דברי הגי"א אף שהגי"א
שם צבילה נראה שכתב דבריו אליבא דהרא"ש
דהרי כתב דלוקח חתיכה אחת הרחוקות מן הפחילה
אין נראה שהי' חייב ע"ש והוא ע"כ רק לדעת
הרא"ש דלדעת המוס' הלא אף לחתוך מן הגר
מוחר אף ממחבר לריך לומר דליין רק הפוסקים
הללו דאסרו ע"י סבין וכמבואר במשנה מוחסה
באור ובה אין שום חילוק.

אמנם דברי הגי"א לריבין ביאור שכתב
דלכתחלה אסור ליקח מן החתיכה
הרחוק מן הפחילה וכן אסור לחתוך מן הגר של
שעה בשעה שהוא דולק ע"כ משמע דשניהם נעם
אחד להם ובאמת לדעת הרא"ש וכפי מה שהבין
המחבר ומהרש"ל בי"ש פ"ב דבילה סי' כ"ח
לחתוך מן הגר אסור מדינא לדעת הרא"ש וא"ך
שי"ך וכן הא ליקח מן החתיכה הרחוקה מן הפחילה
גם לדעת הרא"ש אין בו רק גרס כיבוי כמבואר
בפי' במהרש"ל שם אמנם האו"ז שפיר כתב לדידי'
לשיטתו דרק בשמן כיון דדרכו להלך אחר הפחילה
לכן מקרי מכבה אבל בנר כל כשניטל מהחתיכה
אחת הרחוקות מן הפחילה או שחותך מן נר
שעה מקרי רק גרס כיבוי ואין בו אלא איסור
לכתחלה והוא דעת הריב"א. וכן מבואר שיטת
הרמב"ן הובא בשמ"ק בילה דף כ"ב וכמו שם
לפי שהשעיה כל דבר בפ"ע היא ולא דמי לשמן
עיי"ש אבל שם סיים השמ"ק בשם הריב"א כי
אי אפשר לומר כן בפרט שהרי"ף לא החיר אלא
בקניסא אבל לחתוך מן דבר שאחז בו האור אסור
והוא כדעת הרא"ש ודעת הרמב"ן והאו"ז נראה
שהוא שיטה שלישית ולא אבין בזה דעת הר"מ
שכתב בפי' רס"ה דליקח מחתיכה הרחוקה מן
הפחילות מותר אבל ריב"א אסרו וסיים בזה
או"ז ע"ש ובאמת באו"ז איני מוצא כלל תחלה
דברי ד"ת להחיר כדמסיים בפי' תקי"ד דהנהגה
כהתוס' :

והנה לצאורה לישב בזה דברי הרמ"א בפי'
רס"ה שכתב שם פ"י ד' רש ואמרו
דאשילו מחבין לפיכך שרי מאחר שחין המים בעין
אלא

אלא תחת השמן לא היו אלא גרס כיבוי ע"כ
ובמגיל ס"ק יו"ד הרבה לחמיה על זה דבסמ"ג
א"י מבוחר להחיר במכין ורק כוונתו כיון דהמים
והאור באין להדלי אסור וסיים דדברי הרמ"א ל"ע
ע"ש בדברי המחשק שפי' דברי הרמ"א כאשר
יכלה השמן יפט הנימוגים למי' ע"ש ודבריו הק'
לריבין עיון דזה יהי' נקרא מכבה דהא אף לשיטת
החוס' בשאין הפסק בין המים מקרי מכבה היינו
רק כשגלגל לו המים לכבות כמו בנותן מים תחת
הנר לקבל הניזולות אבל בעשיות הלא הניזולות
נכבין כשנפלין בהשמן ג"כ כמי' החוס' והראשונים
וא"כ לא ניתן המים דוקא לכבות הניזולות ומה
לנו שוב שלא יהי' הפסק אח"כ בין המים והניזולות
לכן נראה דהמחבר והרמ"א שם כל אחד לשיטתו
דהמחבר דאזיל בשיטת הרמ"א דכשמכבה אח"כ
דהיינו שגורס שיתכבה מהר ג"כ נקרא מכבה אח"כ
שפיר אין היתר רק ככל שאינו מכין אבל הרמ"א
שם בס' תקי"ד דסובר כהחוס' דהיבא דגורס
שיכבה מהר היו רק גרס כיבוי שוב אח"כ שמכין
לכיבוי שרי כיון שהמים למטה שוב לא היו עכשיו
מכבה רק אח"כ מקרי גרס כיבוי ומה שכתבו
החוס' ריש פ' כירה דף מ"ז ע"ב ד"ה מפני
דהיתר בעשיות הוא משום שאינו מכין והלא
לשיטתו כיון דהמים רק תחת השמן שוב לא היו
מכבה עכשיו רק אח"כ והיו רק גרס כיבוי לריבין
לומר דהחוס' השמיטנו להחיר אף לר' יוסי דאסור
גרס כיבוי ולדידי' לריבין לומר ע"ש היתר משום
שאינו מכין אבל לדידן דמתירין גרס כיבוי שפיר
לדעת החוס' דכיבוי כזה מקרי רק גרס כיבוי
ראוי להחיר אף במכין ושפיר כתב הרמ"א דלהלכה
דמוחר גרס כיבוי וסובר ג"כ כחוס' אח"כ מותר
כיון שהמים תחת השמן והיו רק גרס כיבוי מה
שיכבה אח"כ ואף שהרמ"א בס' של"ד מחיר רק
גרס כיבוי במקום הפסד יש לומר היינו בשבת
אבל כאן שטעה מע"ש ומיישין רק שיעשה כן
בשבת שוב לא יהי' רק גרס כיבוי וכ"ל ומוחר
בע"ש אף שלא במקום הפסד לכן הסב הרמ"א
דברי הסמ"ג לשיטתו דסובר כשיטת החוס' וכ"ל:
(ד) **ולכאורה** הי' נראה נפק"מ בין שיטת
החוס' להרא"ש כשיהי' שמן
במך נגר שיכול לדלוך עד מולאי יו"ט דלדעת
הרא"ש דנקרא מכבה משום שגורס שיכבה מהר
א"כ בזה ליכא חשש דהא לא יכבה קודם מולאי
יו"ט אבל לדעת החוס' דהיו מכבה תיבך שמכבה
אורו שוב היו גם בזה מכבה תיבך ואסור
להסתפק ממנו וכ"כ יש חילוק בנותן שמן בנר
היבא דבהשמן שמקודם יכול לדלוך עד מולאי
יו"ט ומדברי הרא"ש (ביצה כ"ב) שכתב בטעמא

דנותן שמן בנר חייב משום מצעיר וכ"כ במכבה
מבוחר דחולק על גוף סברת החוס' דחולק יפה
כשנותן שמן בנר עיי"ש ולפי' הי' נראה מה שכתב
הרמב"ם פ"ב מה' שבת ה"ב הנותן שמן לחוך
הנר הדולק חייב משום מצעיר והמסתפק ממנו
חייב משום מכבה ולא חולק כלל בין א"ס הי'
שמן הרבה או לא מוכח דאין חילוק א"כ משמע
דדברי החוס' דהיו מצעיר תיבך וכ"כ מכבה ושוב
אין חילוק בין הי' שמן הרבה שיכול לדלוך עד
עבור יו"ט שוב ראינו בפ"י ביצה שם הכריח
דדעת הרמב"ם כדעת החוס' דלדעת הרא"ש ודאי
היו רק מלאכה דרבנן כיון שלא נעשה מלאכה
השתא כלל רק אחר זמן עיי"ש ולכאורה ל"ע דבריו
דהלא עיקר ראיית הרא"ש שלא כנגד החוס'
ממשנה דפ' במה מדליקין לא יקוב אדם שפופרת
של ביצה דחיישין שמה יסתפק ממנו וחייב משום
מכבה עיי"ש אף דעשה אין מביחש אורו דהא
השמן כשפופרת הוא ולא בנר. ובפסחים (דף י"א)
מקשה הש"ס לר"י דסובר בלא בדיק עד זמן האיסור
שוב לא יבדוק דחיישין שמה יאכל ממנו ומקשה
הש"ס מהא דלא יקוב אדם שפופרת ולא חיישין
לר"י שמה יבא לאכלו ואחרי מחיר ר"י ומשני
משום חומרא דשבת לא חיישין עיי"ש ומה קושא
הא יש לומר דוקא בחמץ כשיאכל יעבור איסור
דאורייתא שפיר גזרינן אבל כאן במכבה דיעבור
רק איסור דרבנן לא גזרינן דאף שסתפק לא
יהי' רק דרבנן משום מכבה ואף שכתבו החוס'
שם סוף פרק כירה דגזרינן בשבת גזירה לגזירה
דהא בנותן מים תחת הנר לח"כ שם היו רק
גזירה לגזירה דהא כיבוי היו מלאכה שאינה לריבין
לגופה מ"מ לר"י דסובר מלאכה שאינה לריבין לגופה
חייב מנלן דאף לדידי' גזרינן גזירה לגזירה בשבת
ומה קושא וע"כ דמלאכה מכבה אף שאין המלאכה
נעשית מיד עכ"ז אי נימא מלאכה שאל"כ חייב
היו מלאכה דאורייתא שוב ראינו באלל אברס
ס' רס"ה סק"א העיר בזה דמשמע מדברי הש"ס
דהיו מלאכה ד"ת עיי"ש:

(ה) **ובאמת** יש לומר דהך אי גזרינן גזירה
לגזירה בשבת פלוגתא דרבנן
וירושלמי ויש קצת סעוד לדברי הפ"י כי הנה
בירושלמי פרק במה מדליקין בהך דלא יקוב האחר
הירושלמי הטעם משום דכל טיפה שנכנס בשבת
לנר היו כמו העברה שנעשית מע"ש שיבעיר
בשבת עיי"ש שכתב אי משום שמה הותר בכל
טיפה וטיפה או שמה יכבה ויערה וע"כ בפ"י
משה שם כ' פ"י ה"ל דחוק מאד שכתב בטעמא
דרי' להחיר. וזה לא קאי על מכבה וקשה באמת
אחרי נאיד הירושלמי מן הש"ס דילן שפי' משום
מכבה

מכבה ואי' משום קושי' הש"ס פסחים (דף י"א) דר"י אדר"י הא משני שם משום חומרא דשבת לא גזר אף גר'א דהנה בסוף כירה מקשה הש"ס אהא דאין נותנין כלי תחת הנר לקבל הניזולות הא מני ר' יוסי הוא דאמר גרם כיבוי אסור ומשני אפי' תימא רבנן שאני הכי דמקרב את כיבוי עיי"ש בתוס' מפני שמקרב כו' ולהכי אסור אף דהוי מלאכה שאינה לריכה לגופה עכ"ל גזרין בשבת גזירה לגזירה או מפני שאין הפסק בין המים לניזולות עיי"ש והנה הירושלמי מתיר אפי' במחילה של מים ומוקי הך משנה שם כר' יוסי דגרם כיבוי אסור טוב ע"כ לא גזר אף בשבת גזירה לגזירה ולהכי לא משני דמקרב את כיבוי. וממילא טוב אמאי אסור לת"ק בכה דשפופרת הא אף אם יהי' מכבה עכ"ל הוי רק מדרבנן דמלאכה שאינה לריכה לגופה פטור וע"כ משום מצעיר או דנימא דת"ק סובר מלאכה שאינה לריכה לגופה חייב כמ"ש המחש"ק סי' תקי"ד סק"ז ליישב בזה דברי המג"א ע"כ הוי הכיבוי שם מלאכה דרבנן כמ"ש הפני' הג"ל וטוב הוי גזירה לגזירה וע"כ משום מצעיר אסור לת"ק והוי שפיר חשש דאורייתא אבל לריון דגזרין גזירה לגזירה בשבת שפיר משני הש"ס שמקרב את כיבוי. אבל עכ"ל אין ראי' לדברי פני' דאי מלאכה שאל"ג מותר טוב הוי בלא"ה גזירה לגזירה ודברי המחש"ק שם לריכין עיון להמעיין שם:

(ז) **אמנם** באמת גם לדעת הרמב"ם קשה שכתב בפ"ה מו"ה שבת ה"ב לא יתן אדם כלי שניקב מלא שמן עפ"י הנר כו' גזירה שמה יקח מן השמן שכלי שסרי לא נמאס בנר ואסור להנות בשבת כו' ונראה טעם הרמב"ם שהוא משום איסור מוקלה ולא משום מכבה כמ"ש הלח"מ שם כיון שאין השמן בכלי שדולק או שנאמר שסובר רבינו כמ"ש התוס' דבזה לא הוי רק גרם כיבוי וע"י בפ"י יהושע שבת שם ובקונטרס אחרון לש"ע מהרב ז"ל הקשה הא כשורע ולא הושרש בקרקע מותר ליקח התבואה ולא אמרינן דהוי מוקלה מחמת איסור קליפה אבל נראה לכאורה דשם שלא ידע מחי' יהי' כשרש בהקרקע לא שייך אקלי' וכ"ז שלא נשרש שפיר יכול ליקחם אבל כלא שניטף להנר ושם דולקת הפחילה שייך מוקלה מחמת מכבה שלא יהי' דולק וע"י במגורה הטעורה שביאר שם טעמא דמוקלה אף דעיקר מכבה הוי רק גרם כיבוי עיי"ש אבל הלא מקשה מש"ס פסחים הג"ל מה מקשה דר"י אדר"י הא י"ש לומר דבמוקלה לא גזר ר' יהודה שאין בו מלאכה דאורייתא. אמנם ראיתי בחת"ם לשבת שם שכתב בטעמא דהרמב"ם שכתב משום מוקלה משום דהרמב"ם

לשיטתו דמלאכה שאל"ג חייב אי"כ טוב הוי כיבוי מלאכה דאורייתא ואמאי נגזור משום שיכתפק הא יהי' נזהר משום חומרא דשבת לכן כתב הטעם משום מוקלה וטוב בדרבנן גזר ת"ק ובמשנה שפורש דברי ת"ק דר"י שהוא ר"ש שסובר מלאכה שאין לר"ך לגופה פטור שפיר פי' בפ"י המשנה משום מכבה עיי"ש ולפ"ז לר"י לא גזרין אף משום מוקלה משום דסובר אף בדרבנן נזהר משום חומרא דשבת וכ"ז להאמת דמתוך הש"ס משום חומרא דשבת נזהר ולת"ק לא נזהר והיינו משום מוקלה אבל לס"ד דמקשה הש"ס לר"י שפיר אמרינן הטעם דת"ק משום מלאכה כיבוי וטוב מקשה הש"ס שפיר לר"י הא הוי מלאכה דאורייתא דמלאכה שאין לר"ך לגופה לר"י חייב ואמאי לא גזר אבל להפני' קשה כג"ל:

והפ"ז מובנים שפיר דברי הרא"ש שהקשה על התוס' מהא דשפופרת ומה קושי' הא י"ש לומר דהתוס' סובר בזה בהרמב"ם דהטעם משום מוקלה ולדבר זה העירני חתני היקר החו"ב מ' שלמה רפאל זאב שימי' מווארשא וקדמו הפני' בסוגי' דלא יקוב עיי"ש אבל להג"ל מובן דש' לומר דקושי' הרא"ש דמקשה בש"ס פסחים דר"י אדר"י ע"כ סבר המקשן דשייך ב' מכבה דהוי דאורייתא ג"כ לר"י דאל"כ מה מקשה הש"ס וטוב מה קושי' הלא אף אי מכבה הוי דאורייתא לדעת התוס' ע"כ רק משום מכבה אורה וכאן בשפופרת דלא שייך הא טעמא אי"כ הוי ודאי רק מדרבנן לדעת התוס' ומה מקשה אדר' יהודה וטוב אי אפשר ליישב דסובר כרמב"ם דז"א דהא להרמב"ם רק להאמת כן הוא אבל לס"ד גם הרמב"ם סובר דהטעם ע"כ משום מכבה וכג"ל ודו"ק. ולזה הוכרח הרש"ל וט"ו ושאר אחרונים לדחוקי דמשכתת אף בזה מכבה דאורייתא שיקח כל השמן כאחת. וזוהי הוי ד"ת. וע"ז שייך שפיר ח' הש"ס משום חומרא דשבת היינו שנגזור שיקח כל השמן בזה ודאי יהי' נזהר משום חומרא דשבת וכשיקח מעט שמן ולגזור ע"ז אין ראי' דגזרין לר' יהודה אבל דברי הפני' לריכין עיון לכאורה:

(ז) **ומעתה** להלכה מובאר בדברי הפוסקים דמתמירין כשיטת הרא"ש ושנו אף לתשוב הנר בחול דעת מהרש"ל ביש"ש שם לאסור מכה דעת הרא"ש האוסר ואף שהמג"א סי' תקי"ד סק"ח מתיר בחול ורק במים נראה שאוסר והיינו מכה סברת הטו"ז שם ס"ק ו' וקמ"ש המג"א סי' רס"ה ס"ק י"ד דמדברי כולם נלמד דלתחוב במים אסור והחילוק בין מים לחול הוא עפ"י שכתב המג"א לפרש דגם חולה לה שכתב הרא"ש היינו לכרוך דבר על הנר של שעה מיקרי

שמדליקין ועי' משבצות ס"ק ו' מה שהאריך שם
בזה ולדעת המג"א וטו"ז בכוונת הרא"ש מקרי
זה דבר שחולה לה וכמו שכתב בבא"ט אמנם
הלא הטו"ז ס"ק ו' מחיר רק במקום הפסד במים
כיון שהיו יותר מכבה ממה שחובב בחול ומדברי
הש"ע מהרב ס"י תקי"ד נראה שאוסר במים רק
בהפסד גדול מחיר בקונטרס אחרון ועי' גם
בדבריו ס"י רס"ה ומה שכתב הטו"ז סק"ו בס"י
תקי"ד והג"א מחמיר יותר מההרש"ל ונראה מדבריו
דהרש"ל מחיר אף לדעת הרא"ש בחול והמעטין
ביש"ס יראה רק דבסוף בזה על דברי התוס'
כיון שאין מלאכה דאורייתא לדעת הרא"ש עיי"ש
וומדברי הי"ש מבוחר ג"כ ולא כהפני' בילה
(דף כ"ב) הנזכר:

והפני' ממילא להם שכתב החי"א בה"יט כלל
ל"ה סעיף ה' ולא יניח הגר לווענגעל
בענין שיכבה כשיגיע לשם דהוי כאלו חוץ מן
הגר וזה ודאי אסור עיי"ש ובה' שבת כלל ה'
סעיף ו' כתב ובמקום יורד יש להחיר [היינו במים]
לסמוך על הפוסקים דרוקא כשהמים בכלי אחר אסור
שלא יעשה כן בשבת עיי"ש והטעם שלא חיישין דיתן
המים לתוך הגר בשבת עיי"ש וא"כ מבוחר לווענגעל
גרע דהוי אסור ביו"ט וכ"ש בשבת היינו דהוי'
מכבה בשבת עיי' להכין כן מע"ש אסור בודאי.
א"כ שוב נראה ניהו דהרמ"א כתב בס"י רס"ה
דאף כשמכין מותר היכא דהוי הכיבוי אח"כ אבל
כ"ז לדעת התוס' אבל לדעת הרא"ש אסור שוב
כשהגר כבר דולק בע"ש או ביו"ט ראוי לומר
שלא לחובבו בשפורער כיון דהכוונה הוי שיחמך
השפורער כשיגיע הגר אליו ומחמך השפורער אח
הגר ומכבה. רק לריבין לומר לחובב אה הגר
קודם הדלקה ולהדליקו בדבר אחר כן נראה
לכאורה לפענ"ד:

שמרוא"ל יהודה החופ"ק הגי'.

סימן קי

בעה"י דאקאטש (פיר וואהדין).

א) בשעת (ת"ז ס"י ל"ה) מחמך כמים
להעמיד את דבריו. וסבדי במרום
כי אין כוונתי ח"י לקפחמו בהלכה כמו שמשנ
כת"ה ורק שהאמת בדברי ובמקומי אני עומד ככל
מ"ש (בס"י ק"א אות יורד שנת"ז). והכלל דלרין
לקנות שביה בגופו ממש בהספינה ופזו מותר
לו לפרוש בשבת. דבלא"ה כיון שה"י ביבשה
בקידוש היום מוקמינן ל"י אחתום ביתו ואסור
מספיקא ללאת גם למעלה מיו"ד על המים כמים
הב"י בס"י ת"ד בשם הרשב"א ז"ל. וגם כדי
שהא

ג"כ דבר שחולה לו וכן הבין המג"א בדברי הטור
אבל הב"י לא פ"י כן וקושיה המג"א מטלית שאחז
בו האור דמותר ליתן עליו מים ולדעת הרא"ש
אפי' שלא במקום פסידא וזה הכרח להמג"א לפרש
דברי הרא"ש שלא בדברי הב"י כבר י"ש הב"מ
א"ר והפרי"מ משבצות ס"ק ו' בסב"א ברורה
בשלמא כאן בנר של שפוח או בשמן בנר והפחילה
הלא הוקלה שניהם להדלקה לכן כל שלקח ממנו
הוי מכבה וגרע מגרם כיבוי אבל בטלית שאחז
בו האור הלא ע"י אונס בא עליו הדליקה ולא
הוקלה הטלית שיהי' נדלק אדרבא שלא יהי' נשרף
לכן מקרי רק גרם כיבוי עיי"ש. ובאמת נראה
כן מדברי רש"י ז"ל שבת (דף כ"ט ע"ב) בזה
דלא יקוב קצב רש"י ז"ל דאק"י השמן ולבסוף
כתב רש"י ז"ל משום מכבה ונראה כשני טעמים
ועי' בפני' שצמד בזה. אבל לפענ"ד הדברים ברורין
דקשי' ל"י לרש"י ז"ל הא דמבוחר בבילה דקינסא
שרי עי' דף כ"ב והיינו ליקח ממדורה ע"ס
חתיכה עץ שלא שלט בו האור ועי' בשמ"ק בילה
שם דנלמד מזה דיש היתר ליקח חתיכה הרחוקה
מן הפחילה מה"ט כיון שלא שלט בו האור ואף
שרש"י ז"ל בילה שם גרם קינסא שרי היינו לחמוט
ראש הפחילה עכ"ז יש לומר דרש"י ז"ל אינו
חולק על דף דמדורה של ע"ס שאסור ליקח חתיכה
שלא שלט בו האור כי זה מותר מסב"א לדעת
רש"י ז"ל בפרט אם הם ע"ס נסים וגם לא
אחז בהם האור ודאי שרי כמבואר ברמב"ם וש"ע
ס"י חק"ז סעיף ב' דאף באחו בהן האור מותר
בע"ס נסים וכ"ש שלא אחז בהם האור. וא"כ
כאן שהשפורת הוא למעלה מהגר ואינו מחובר
להשמן שגבר הוי כמו חתיכות חתיכות מופרדות
דמותר לפ"י ליקח חתיכה שלא נאחו בו האור
ואמאי יאסור ליקח כאן משפורת ויהי' נקרא מכבה
לכן כתב רש"י ז"ל מאחר דאק"י היינו כיון שנתן
השמן בשפורת שנטף להגר שוב הוי שפיר כמו
שה"י חתיכה אחת ושמן מעורב בשמן שגבר וממילא
חייב משום מכבה אף שרחוק מהשמן שגבר.
וממילא שוב אין הכרח לדחות פ"י הב"י ומהרש"ל
לכן שוב שפיר התמידו אף בחול:

ה) וממילא בשפורערם שלנו שהם כמו
לווענגעל בראש השפורער אשר

כשכא הגר לאותו מקום בשפורער מחמך הפחילה
ומכבה. ונעשה לזה שמחמך הפחילה כדי שלא יהי'
ריח רע בעת שיכבה והוי מכין לחמך בעת
שיגיע הגר לשפורער ושיכבה ומבוחר בבא"ט
ס"י תקי"ד ס"ק ו' בשם מהר"ל דיש לומר אח"כ
שיש להם לווענגעל שאין הגר דולק אלא עד שמיגיע
לווענגעל שלא ליתן בחיבו ביו"ט אם לא קודם

שהם נשבת כחומר לביתו ממש ולא יהא אסור משום שט. ולכן לא מהני שיתן בהספינה עירוב של פת. רק לריד שיכנס בה וישב עד חשכה דוקא. וגדולה מזו מבאר בחש"י רע"א ז"ל סוסי"י י"ג דלי"מ ק"ש בגופו במעבורת שהוא רק רפסודות של עלים מחוברות ולי"מ ואינה כבית ממש ולא שייך בזה שהוא כחומר לביתו בשבת ואסור לעבור בה בשבת. הנהר אפי' נכנס שם מבעו"י ועשה שם קידוש עכ"ד יע"ש. וא"כ איך יעלה על הדעת דחשיל לזה ק"ש מרמק בבל בדרך שיאמר שביאתי בספינה פלונית השטה על המים שם שיהא מותר ליכנס בה בשבת ולשוט בה. אלא דאפי' לענין שיהא מותר לילך ביבשה משם אלפים לי"מ לעיר לומר שביאתי בחק"פ. אלא בקבוע ומסויים כחילין וגדר. אבל לא בספינה שאינה קבועה רק שטה ע"פ המים. וגם ק"ש ע"י שליח ל"א אדם מעולם שמועיל בחורט שליחות. וכח"כ הא"ר והח"י"א. וענין מסירת שביאתו להמכיר אינו בחורט שליחות. רק שהמכיר לו לסמוך בענין הכרת מקום השביחה על חברו. ולומר שביאתי בחקום שאתה מכיר וקונה שביחה. וכ"ז פשוט וא"ל לפנים. ועל כבודו לקבל האמת ממי שאמרו:

ב) שם (כס"י ע"ב אות ב') במ"ס כ"ג רה"א דאין פ"ג דוחה איסור ערוה אינו מפני חומר איסורי. אלא דאין להחיר לפיקודי כל זה באיבוד נפשו של אחר וה"ל בג"ע אין להחיר לאונסה לג"ע שהיא לה כרציחה נפשה כח"כ כאשר יקום איש על רעהו ויחלו נפש דאין להגיל נפשו בנפשו של אחר דמאי חיות כו'. עכ"ל. ובמחכ"ג שגנה היא שיאמה מלפני השליט. דא"כ לפי"ד אם הערוה ענמה מחרגית בכך ולאונסחו לבא עליה. או אחרים אונסים אותה להיות עמה. וא"ל יתרגומו. אז יעבור וא"י. וח"ו לומר כן. ובודאי ששגנה פלטה קולמסו ונריך הוא לתקן ולהעביר קולמסו על הדברים הללו שכתב בשגנה. המלודה הפרושה על כל החיים:

ג) שם (כס"י ע"ז) בחקירה אם מותר לשמוע קול אשה מכלי הגראמאפאן. נלע"ד ברור דאם השומע מכיר את האשה אסור. ואעפ"י שאין ראה לדבר וזכר לדבר דאסור להסתכל בגדי צבעונין שלה אפי' הן כבוחל כשמכירה כדאיתא בע"ז כ'. ופירש"י ז"ל שזכר את האשה כמו שהיא מלובשת בזה ומתהרר אחרים ע"ס. ואעפ"י שיש מקום לבע"ד לחלק שאינה דומה שמישה לראייה. מ"מ לקוטעא דמילתא נראה שאין חילוק. וע' במגלה ט"ו. ועל בקולה כו' רחב בשמה כו'. וביודעה ומכירה ודוק. ולענין העדאת עדים נלע"ד דאע"ג דלא שייך לומר שהיא כהאי גונא כע"י מורגמן דאסור ע"י מכות ו'. ובחרי"מ סי'

כ"ח ס"ז דאין הכלי הזה כמורגמן שהרי אינו יכול לשנות ולהסוין מדיליה כלום. מ"מ כמו דגוה"כ מפיהם ולא מפני כחבם. ה"ן ולא מפני כלי מלאכותי המדבר מכחם. דמו"ס לאו מפיהם הוא. וגדולה מזאת נלע"ד דגם לומר לסופר לכתוב גט לאשתו דבעינן קולו לאפוקי מדרב כהנא ע"י גטין ע"ב. לא מהני שיאמר ע"י הכלי הזה. וכן להעדים לחתום. וכמו דלא מהני לכתוב בכת"י. ומשום דלא הוי לשמו ולשמה אלא כשמלווה בפיו דוקא או שאר טעמים הידועים לחז"ל ודוק:

ד) שם (כס"י ע"ז אות א') הש"ג על דברי ובל אדע מה. דודאי לפי"ד הל"מ בילה ל"ז שכתב דמשה ל"ב היניקה משום דבחי' הבהמה גם ההיתר אסור ואח"כ כבר גם ההיתר אין ניכר. ולא מהני לבטל דשילי"מ רק בשחל האיסור במעורבות או ההיתר ניכר ברגע המעורבות כגיגית שהיין של היתר ניכר והוב מן הענבים אין ניכר. אי"כ גם בגיד"ז מה בכך שהערוגה שלא נשרשה עדיין היתר הוא גם לאחר העומד ויכול ללקוט החטים ולאכלם כ"ז שלא נשרשו כח"כ כ"מ. מ"מ לאחר שיושרשו וגאסרו ולריבין ביטול. אז כבר הערוגות של היתר שנשרשו קודם העומר. ג"כ אינן ניכרות בפ"ע. ואמת שבספרי (כס"י) נתיב הדעת ביו"ד סי' י"ד כתבתי ע"ד הל"מ והמ"מ בזה והעליתי לחלק ובאופן דערוגה בין ערוגות שפיר בעלה ואכמ"ל. אכן מהא דכתב כ"מ לא חב"א. וכן מ"ס כ"מ באות ב' לדחות דברי מנח קושים הרח"כ ותי' הראש יוסף. הוא שלא בדקדוק כלל ואדרבא מדברי הראש"י ראה לדברי. דהא חקשי לכ"מ למה לא תי' בפשיטות הקושיא של רח"כ ז"ל דמוקמינן לה בחזקת גופה דמעיקרא והרי בשעה שנולדה לא נאנסה. ולמ"ל להדורי אחזק"ז שלא היחה מפשלת את בעלה הכהן. אע"כ בדברי דחזקת הגוף אינה מזכרת דמי יומר שלא היה אחד מאבותיה מפסולי כהונה ואל"רם. ואין לזה חקנה רק אחר דאוליין בחר רובא ורוב בעלות אחר הבעל ושוב ל"מ לשום בר או בת ישראל שמה אינן בני אביהם רק מביאת אחר שבה על אדם באונס. כי תליין בבעל. ואז חו ליכא למיחש לפסול כהונה אלא באופן שהקשה הרח"כ ז"ל שמה אשה כהן נאנסה. ונהי' דלי"מ לנחשברה מביאת האונס דרו"צ אהב"ע. מ"מ הרי נאסרה לבעלה ושוב גם בניה מבעלה חללים. וע"ז שייך שפיר תירונו של הראש"י דא"כ היתה מגדת לבעלה שלא להכשילו. ואוקמה בחזק"ל. אבל אנכי כתבתי ע"ד חוס' נדה ב': שכתבו דמוכת ממכה אביו דאוליין ב"ר דאי משום חוקה לא נחבררה. דהיינו דאם לא אוליין ב"ר אין כאן חוקה מזכרת דשחא אביה

מנחת פתים יו"ד סי' ק"ם האריך ג"כ בזה והעלה להפסיד כשהממונים גוים עפ"ד מהרי"ט ז"ל בתשובה ח"א סי' קנ"ז יע"ש. וגם אני בעניי בספרי (כת"י) נתיב הדעת ביו"ד שם כתבתי בזה באורך. וכל הדברים יגעים. ושומר נפשו ירחק מזה. אכן עכ"פ אחר שא"ל לבטל בזמנינו בתי הבאנק הללו ושלל יהא לישראלים חלק בהם. יש לסמוך על היתר הג"ל כשהממונים גוים. אבל כשהממונים ישראלים ע"כ לסמוך על היתר מהרש"ם הג"ל ותקנתו שיחממו הממונים שטר ב"ד ויכריזו כג"ל. ובענין חילול ש"ס. בודאי רע הדבר מאד. והשואפים המרדנים על דבר ד' א"ס יש בידם לחיות ואינם מוחים הם נתפסים. וא"ס אין בידם לחיות ושלל בהסכמתם נעשה פתגם הרעה של חילול ש"ס. מי"מ מחיי קלח כחסיי"ם ידי עו"ט דאולי א"ס היו נמנעים מלהשתתף היה העסק בטל. ובהדי שותפי דלא מעלי כאלה למה להו. ובהדי הו"א לקי כרובא ח"ו.

(ז) בשאלת המאור של קני הגאון המלאכותי והעלעקטרי. לענין הכיבוי בשבת ע"י עובדים. הנה יש לחקור. בהמאור התשמי' (העלעקטרי) הזה מהו? אם תולדת אש או אש ממשי. או רק תולדת חמה. דהנה בשו"ט הלק"ט ח"א סי' קפ"ט כתב וז"ל: שאלה. האם שלהבת שיו"א בין ההרים מה עיבו? תשובה. ואמרים הטבעיים שניזון מן השמש נבער במולא הגפרית ומשם האש יולא כו'. גם המים הממים בחמי טבירא עוברים דרך שם ומתחממים. וזו"ל אמרו שבת ל"ט. דחלפי אפיתחא דגיהנס והיא היא דגפרית ומלח שרפה כל ארצה. אבל מה שקשה בזה הוא למה המבשל בחמי טבירא פטור דהא תולדת האור של גיהנס הוא (אמר הכותב): נראה דלא ניח"ל לחומר דלרבי יוסי דאמר הכי בשבת דחלפי אפיתחא דגיהנס ותולדות האור נינהו. אה"כ דהמבשל בחמ"ט בשבת חייב. ועי' פרי"ח ביו"ד סי' ס"ח ודו"ק). תשובה. אפשר דחוס הגפרית הוא ואינו אש ממשי ולפי"מ דיעוץ השמש נבער בהגפרית אפשר דהמבשל שם אינו חייב דתולדת חמה היא ואין לך אש שחייבים עליו אלא על האש הטבעי יסודי הדבק למטה ע"י יסוד האויר שמתלהב. אשר ע"כ האש שנחזה מן האבן מזה ההכאה שהוא קלוטת האויר המקיף זה אש יסודי הוא וכל תולדותיו להתחייב עליו. אבל המתהווה ע"י הזכוכית שמתעגל ניזון השמש ונבער היא תולדת חמה וכן היו"א מן העששית. להפטר המבשל בו בשבת כו' עכ"ל יע"ש. ובהו יש להבין דברי המג"א סי' ס"ח סק"י ע"ש שהקשה אהא דהמבשל בחמ"ט פטור דתולדת נינהו. (ע"י שבת מ')

אביה או אבי אביה עד תחלת כל הדורות אינו כשר לכהונה אי לאו משום רי"ב אהבה"ע. ומה שהעמיק ב"מ את לשוני. אכן אכתי קשיא באשט בה"כ כו'. הנה הוסיף מדליה ב' תיבות אלו. באשט כה"כ ואני לא כתבתי שם כן. כי אין כונתי להקשות מאשט כהן כקושיא הרמ"ב עלה יועיל תי' הראש"י דהיתה מגדת לבעלה שלא להכשילו. אלא מאשט ישראל שחא נאנסה ונחשברה והולד חלל מכהונה עכ"פ או חמור. אי לאו דאוליין בחר רובא כג"ל. ולא הגידה לבעלה הישראל דלמה חניד. כיון שאינה מכשילתו. וכ"מ לתקנת הולד. ו"א חדא שחא לא אסקא אדעתה שנתעברה מהאונס (רק דאין מקשינן דאי לאו דאוליין ב"ד שחא לאו אביו הוא). ועוד דכל שאין היא מבשלת לבעלה באיסור מהבית דמגדת. ואין בזה הורעת חוק"ל. ורק הורעת חוקת כשרותה לכהונה. דאשט ישראל שנאנסה מי"מ הא אסורה לכהן אחר מות הישראל. אלא דמזהו זו לא נתבררה כמ"ש. והדברים ברורים ולחנם השיג עלי' ב"מ מבלי ראות ומבלי הבין כונת דברי. ורק במ"ש ב"מ בזהו א'. ד"ל דהמרדכי שכתב דבטל הוא רק משום שלא נקרא עליו שם יין כלל כו'. ישמח ב"מ שזכה לכוון לדברי מהריט"א בפ"ג דברכות א"ת ל' ע"ש. אבל מדברי האו"ה והח"י והפמ"ג והגר"ב ושאר כל האחרונים מוכח דלא ס"ל כן. אלא כל שבשעת חלות האיסור מעורב בטל וכמו שהרגיש ב"מ ענמו. ומ"ש ב"מ עוד בזהו ב'. שיל"פ הפמ"ג כפשוטו דכוננו על מכה איש ומת כו'. ליתא כלל. דבתה"א מבואר להדיא ראיית מכה אביו ואמו ולא מכה איש ומת. וגם איך אפשר לומר שהפמ"ג הבין שהוא ראיית מכה איש כו'. דאי"כ איך הקשה על הרשב"א ז"ל מה שהקשה דגם ממכה כו' אין ראיה דאפשר משום חוקה. דאיהו חוקה י"ש שם. והכי אפי' הורג תינוק בן יומו נהרג עליו כל שכלו חדשיו. ע"י נדה מ"ו. ואין לחינוק בן יומו חוקת חיות כידוע. ע"י חב"ש סי' י"ד וסי' ט"ז ובכמ"ד באחרונים. וגם חוקה שאינו טרפה אין לו כל שלא חי יב"ח:

(ח) שם (בס"י ז'). בשאלת הבאנק כבר הלכו הנמושות. ע"י חשו' שו"מ מהד"ק ח"ג סי' ל"א מ"ש בזה. ובחשו' מהר"ם שיק ז"ל חו"ד סי' קנ"ח השיג עליו. וכן בחשו' מהרש"ם ז"ל ח"א סי' כ' ע"י"ש. וכתב שכשנתייחד בעירו באנק כזה עשה עם הממונים שטר בב"ד וחממו עליו בחיוב המוטיל שכל ההלואות יהיו נעשים עלה"ט והכריזו כן דביה"כ ובביהמ"ד לפרסם הדבר וגם כל מעב"ד י"ל קול וממילא הו"ל כהנהגה כן בפירוש בשעת כל הלואה והלוואה כו' עכ"ד יע"ש. ובספר

מ': ופסחים מ"א). מהא דסנהדרין ק"ח. שאמרו דנשמירו ממי המבול. ומי דאפשר מימ הו"ל כחולדת חמה עיי"ש. וכוונתו דבמבול דאח"ל ברוחמין נידונו משתמא היה כמו בפרוס דחבי וד' המטיר על פרוס גפרית ואש כו'. ומי דמימ אפס: כיון שהי' עיי' חוס מולות השמים (עו' מיא מהרש"א ז"ל בסנהדרין שם ד"ה ומתוך ששינו מעשיהם כו') הוי כחולדת חמה ודו"ק. (ומ"ש המג"א שם שכן משמע במשנה פ"ט דנגעים. עי' חוס' חולין ח'. ד"ה בהמ"ט. ולע"ק ודו"ק). וראיתי בס' ארחות חיים המדע רס"ו ד"ה שהביא משם חש' לב חיים שכתב משם החו"י דהמבעיר עיי' זכויות בשמש הוי מבעיר מה"ט. ובקו"ט שער הקנינים ח"ב דף פ"ז כתב בשם הלק"ט דהוי תולדת ומדרבנן עכ"ד יע"ש. והנה בקו"ט חו"י חפשי ולא מלאכי מזה. ודברי הלק"ט כבר הבאתי. וגראה דחוי' ס"ל דלא להלק"ט. אלא דנהי דבש"ס שבת ל"ט. מבואר דמבטל כחולדת חמה הוי רק דרבנן. מימ המבעיר עיי' החמה ונעשה אש משם נהי דעיי' כח החמה נעשה מימ הוי מבעיר מה"ט. וכן המבטל באש זה הוי מבטל מה"ט ודו"ק. ורק המבטל בחוג וכדומה שהוא מן השמש ואין שם אש משם זה הוי מדרבנן. ולהכריע בזה אין בכחנו. אכן באש החשמלי (העלעקטרי) הזה ל"ט דאפשר שאינו רק מרחק גובה אש ולא אש משם. או אפשר דהוי אש יסודי מן האויר שמחשורר עיי' כח הטבע העלעקטרי. ואפי' להלק"ט הנ"ל הוי חולדת אור ואש לא כחולדת חמה. אך כ"ז אנו זריזין לטעין היתר הבערתו עיי' עכ"ס לזורר גדול. וגראה להחמיר דאסור להבעיר בשבת האור העלעקטער אפי' עיי' עכ"ס דאפשר דהוי מלאכה מה"ט כמ"ל. אבל לענין הכיבוי עיי' עכ"ס כיון שיש בזה הפסד גדול ונוגע לרבים ונפיש פסידא טובא בברכים גדולים שהונסו שם המאור הזה שרי עיי' עכ"ס ככל שבות דשרי עיי' גוי במקום הפס"ג כמ"ש המג"א ס' ש"ז סק"ז. וה"נ אפי"ה דהוי אש משם מימ נח עדיף מכיבוי גחלת של מחבת. דה"נ החוקי ברזל של העלעקטער כגחלת של מחבת נינהו ולא שייך בהם עשיית פחם כלל ואפי' להרמב"ם וסויעתו דס"ל בכיבוי גחלת של עץ אפי' אינו מחמין לפתחיו חייב. כמ"י דמשאל"ג חייב עליה. מימ בגחלת של מחבת מודע דהוי רק דרבנן. עיי' רמב"ם פ"ב משבת הלכה ב'. ובקו"ט א"ח סוסי' של"ד. וגם כיבוי המאור הגא' עיי' עכ"ס נראה להחמיר מהאי טעמא. דגם בו ל"ש עשיית פחם כלל לפי הנראה. אע"ג דאש משם הוי ודא'. ונ"ל חייב באו"ח הנ"ל ס' תקי"ד א"ח ז' שהביא מנחם הגאון בעל יסויע"ק בסוסי'

של"ד שכתב להלכה להחמיר כיבוי מאור הגא' בקנים עיי' עכ"ס ביו"ט. אך למעשה חוכך להחמיר עד שיחברר אופן הבערתם וכיבויים עכ"ד יע"ש. ולע"ד אי' למה החמיר כ"כ. בודאי שאין בו עשיית פחם ולו יהי' דשייך פחם. מימ אין מחמין לכך ורוה"פ כמ"ש ס"ל דמשאל"ג פטור עליה והוי שבות עיי' עכ"ס במקום פסידא ומותר אפי' בשבת וכ"ס ביו"ט. אכן להבעיר ביו"ט בעלמו המאור העלעקטער נראה דאסור. דהוי כמוליד וכמו דאסור על ידי זכויות. עיי' שו"ע ס' תק"ב ס"א ובחיי"א כלל ל"ה ס"ב דה' יו"ט. ואפי"ה שהאש הזה אין בו ממש מימ לא עדיף מחולדת רוח דאסור עיי' ס' תקי"א ס"ד ועי' חש' מהרש"ם מימ ס' ק"מ. וכ"ס דאסור לכבותו בעלמו ביו"ט. ולענין השאלה שכתב כ"ס בשומר עכ"ס שמבעיר עיי' הגא' המאטער בשבת כו'. בודאי שאסור לישראל ליהנות מהמלאכה כדן המבואר בס' שכתב ואין זה לרי"ד לפניו. והס"ס ישמרו מחלוג ש"ק ויו"ט: הק' ש"רם יוסף הלוי פייגענבורג חופ"ס.

סימן קיד

ב"ה סקא"י.

נסתפקתי במבטל איסור לכחלת דק"ל

ביו"ד (ס' ל"ט ש"ה) עבר ובטלו או שריפה עליו אש בשוגג מותר ואם במזיד אסור למבטל עלמו ולמי שנתבטל בשבילו. אך הדיו אש נפל כזית איסור בריט היתר במקום דלא אמרינן חכ"ס. ובעוד שלא נודע לו התערובת הפיל במזיד כזית איסור אחר שאינו שוה בטעמו עם הראשון כדי לבטלו בס'. אי אמרינן דעכ"פ האיסור הראשון בטל בס' עיי' האיסור השני דאיסורין מבטלין וא"ו כמבואר בסס"י ל"ז דלגבי' הוא שוגג. או אפשר דכיון דהפיל במזיד האיסור השני כדי לבטלו ועיי' ניהוסף השיעור לבטל האיסור הראשון דינו כמזיד אף לגבי האיסור הראשון. וכן הספק היכא ידיע מהאיסור הראשון ובהשני לא ידע שהוא איסור וחשב שהוא היהר והפילו במחבין להוסיף היתר לבטל האיסור הראשון. או שהפיל ביחד שני זיתי האיסור לניט היתר ובאחד לא ידע שהוא איסור וכוונתו הי' לבטל האחד שידע שהי' איסור ואח"כ נודע לו דגם השני הוא איסור והאיסורין אינם שוין בטעמן. אי אמרינן דהאיסור שהוא שוגג עליו נתבטל ואינו אסור התערובת רק מחמת האיסור שבוין לבטלו או אפשר דגם זה האיסור שלא ידע לא נתבטל ואסור מחמת שני האיסורים. וכ"מ לדיוא כגון שהאיסור שלא ידע הוא מאיסורי הגא' והאיסור

דאס בפעולתו מבטל עוד איסור שני שלא ככוונה
 דינו כמו שכיון לבטלו דהא עכ"פ נחטין לשם
 העבירה של בטול איסור וכוונה אחת עולה לכאן
 ולכאן. ודמי זה להא דכריתות שם הוי' לפיו שמי
 נרות דולקות ונחטין לכבות את זו וכבה את זו
 או נחטין ללקט תאנה זו ולקט תאנה אחרת דמי
 אף שלא נחטין לכבות נר זו שכיבה או ללקט
 תאנה זו שלקט מ"מ הרי עשה מן המלאכה שחשב
 לעשות כמ"מ הרמב"ם פ"א משבת ה"י. וכה' דעת
 רש"י בשבת ע"ב ב' דנחטין לחתוך מחובר זה
 וחתך מחובר אחר חייב. דכיון שנחטין לשם
 העבירה שפשה אף דהמשכה ה' בנושא אחר שלא
 נחטין לו דינו כמו שנחטין לו. ואף להחמ' בשבת
 שם דבכה"ג פטור זה רק לענין שבת דמלאכה
 מחשבת א"ת. אבל בשאר חובבי כיו"ב חייב כמו
 בב"ק מ"ד ב' נחטין להרוג את זה והרג את זה
 חייב. ושם פ"ו א' נחטין לבייש את זה ובייש
 את זה חייב. וכ"פ הרמב"ם פ"י מ"מ ה"ט ובפ"א
 מחובל ה"ד וי"ש ב"ד מרולת ה"א. דאף דאינו
 חייב על ההרגה ועל הנושא שלא ככוונה וזה
 שהרג או שבייש לא נחטין לו מ"מ חייב כמו
 שנחטין לו דעכ"פ נחטין לשם הרגה ולשם נושא
 ועשה מן הדבר שחשב לעשות. וה"נ כיון דעכ"פ
 נחטין לבטל איסור חף דלא נחטין להאיסור
 השני לריך להיות דינו כמו שנחטין לו דהא עבירה
 זו של בטול איסור חשב לעשות ועשה. אבל בזה
 אין הדמיון עולה יפה דהם נר זו שכיון לכבות
 לא כיבה ומאנה זו שכיון ללקט לא לקט. וכן זה
 שנחטין להרוג או לבייש לא הרג ולא בייש א"כ
 לא נתקיימה מחשבתו כפי מטרתו רק יאנה לפעולת
 בנושא אחר. ונמצא דבנושא זה שחשב לעשות
 כשאררה המחשבה בלי מעשה. לזאת אנו מלטרפין
 המחשבה להמשיכה שנתקיימה בנושא האחר ודינו
 כמו שנחטין לזה שפשה דמה לי נושא זה או
 נושא אחר עבירה זו חשב לעשות ועשה. וה"נ
 אלו ה' נחטין לבטל איסור זה ב' היתר והחטא
 המטרה והפיל איסור אחר דלא נתקיימה מחשבתו
 בנושא זה שחשב רק בנושא אחר י"ל ב"כ דמלטרפא
 המחשבה להמשיכה ודינו כמו שנחטין לבטל האיסור
 השני דהא נחטין לבטל איסור ומה לי בטול
 איסור זה או בטול איסור אחר ואיסור כמו כל
 הדברים מה"ל. ועשו"ת דברי מלבי"ל ח"ב ס' י'
 ב' שמסתפק בזה. אבל ב"כ שביטול האיסור
 שנחטין לבטל ומחשבתו נתקיימה כפי מטרתו.
 א"כ כבר נעשית מחשבתו. ואם ע"ז בטל עוד
 איסור שלא ידע מזה נמצא דזה האיסור נתבטל
 שלא ככוונה כלל וצריך להיות דינו כמבטל איסור
 בשוגג דמוחר. וכמו בכל הדברים הנ"ל דיש לדון

שכיון לבטלו הוא מאיסורי אכילה. אי אמרינן
 דמותר בהנאה להמבטל דאיסוריה שיהא שוגג עליו
 נתבטל ואינו אסור רק באכילה מחמת האיסור
 שכיון לבטלו ולא בהנאה ע"י ש"ך ס"ק י"ב ובפמ"ג
 ס' או בכה"ג שהאיסור שכיון לבטלו אינו אסור
 להמבטל רק לאיס אחר מחמת נדר והמבטל זימנו
 לאכול אליו וכיון לבטלו ב' בשבילו וע"ז נחוסף
 שיטור לבטל איסור אחר שה' שם שאסור גם
 להמבטל ולא ידע מזה. דלמי שנבטל בשבילו
 ודאי אסור כדון מבטל איסור עפמ"ג ס' ק"ב
 במ"ז ס"ק י"ב. ויש לחקור אם נתבטל עכ"פ
 האיסור שלא ידע שה' מותר להמבטל עלמיו.
 ועוד נ"מ גדולה בזה שנתערב מזה במקום אחר
 דגם התערבות השני אסור להמבטל אם ליכא
 ששים. ולפמ"ג המו"ד שם לא בעינן ס' נגד כל
 מה שנתערב במקום דל"א ח"כ רק לפי חשבון
 האיסור ע"י"ש. ויש להסתפק ב"כ אי בעינן ס'
 לפי חשבון שני האיסורים דגם האיסור שלא ידע
 לא נתבטל או דדיו ב' לפי האיסור שכיון לבטלו
 דהאיסור שהוא שוגג עליו כבר נתבטל ונעשה היתר:
 נראה פשוט כיון דפסקו למילתא
ולכאורה בשוגג מותר במזיד אסור א"כ
 כשמבטל ב"כ שני איסורים האחד במזיד והשני
 בשוגג אינו אסור רק מחמת האחד שהוא מזיד
 ענין והשני שהוא שוגג עליו בטל כדון שוגג ומה
 שכיון נבטל האחד אין זה מוסף הכל שלא יתבטל
 השני שלא כיון לבטלו. הגע עמך מי שאכל
 חמירה אחת ש"ס ב' ב' איסורים או שפשה ב'
 מלחכות בב"כ בשבת או מלאכה אחת ביו"כ שח"ל
 ב"כ וזויד באחת ושגג באחת אנו דנין כ"א לפי
 מה שסות וכו' שהוא שוגג י"ס לו דין שוגג ע"י
 חטין ק"א ב' שגג בשבת והו"ד ביו"כ. ובכריתות
 כ' ב' החומה גמלים בשבת דעושה בזה שמים
 רעות שמוכנה את העליונות ומבעיר את התחתונות
 ואם נחטין לכבות העליונות והובערו התחתונות
 מאלוין אינו חייב אלא אחת נר"ש דמ"ל דא"מ
 פטור דהא לא נחטין על ההבערה ואף דנחטין
 על הכיבוי וע"ז באה גם ההבערה מ"מ על
 ההבערה י"ס לו דין אינו נחטין. וה"נ דכוותה
 אף דנחטין לבטל איסור וע"ז נחוסף שיטור לבטל
 עוד איסור אחר מ"מ זה שלח כיון לבטלו לריך
 להיות בטל כדון מבטל בשוגג דמוחר. ואף אמנם
 דיש לחלק דהם הכיבוי וההבערה שמי שמתן הן
 עבירות מיוחדות והכוונה שנחטין לשם העבירה
 של כיבוי אינו מכין לשם העבירה של הבערה
 ולכן על ההבערה י"ס לו דין אינו נחטין ופטור.
 ברם הכא שם עבירה אחת היא עבירה של מבטל
 איסור. ואחרי שמכין לבטל איסור אחד י"ס לדון

ג"כ הכי נחמין לכבוד נר אחת וכיבה את
שמיך דליו חייב רק נשום נר האחת שכיון לכבוד
ועל השני הוי דש"מ ופטור. אכן לענין שבת
אין ג"מ לדינא דאף בשמכיון לשתייה אינו חייב
אלא אחת. אבל ג"מ לדינא לענין בושת באם
נחמין לחבול את ראוהו וחבל את ראוהו ושמטון
דפטור על בושת שמטון. ואם ה' מכין לשניהם
ה' חייב על שניהם אבל עכשיו פטור על שמטון
שלא נחמין לו. ואף דנחמין לבייש את זה ובייש
את זה חייב אף שלא נחמין לזה שבייש. זה רק
כשלא בייש את זה שנחמין לו ולא נחמין מחשבתו
ומלטורף המחשבה להמטשה של השני כמו שנחמין
לו. משא"כ בלופן שלא החטיא המטרה וחבל את
ראוהו שנחמין לו ומחשבתו נחמין כפי המכוון
א"כ הבושת של שמטון הוא שלא בכונה כלל ופטור:
ורא"י לזה דאמרין ב"ב שם נחמין לבייש את
הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי
בושות של קטן. וכחב הסמ"ע (ס' חכ"א ס"ק
ד') הטעם דהא לא נחמין אלל לבושת כזה ולבושת
הימרה לא כיון ובושת שלא בכונה אין מחייבין
עליו. וא"כ כ"ס נחמין לבייש אחד ובייש שנים
דפטור על בושת השני שה' שלא בכונה דכיון
דנחמין מחשבתו אינו חייב רק כפי כוונתו ומה
שנעשה יותר מכוונתו זה מיקרי שלא בכונה ופטור.
וכיו"כ מליצ' בחולין ל"א ב' דס"ל לרבנן דשמיטת
חולין בעי כוונה ואם נשחטה שלא בכונה פסולה
ואמר רבא שחט פרה ונשחטה בהמה אחרת עמה
שלא בכונה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה.
ומבואר דאם שחט בהמה בכונה ועם זה נשחטה
עוד אחרת שלא בכונה פסולה אומה שנשחטה שלא
בכוונה. ולא אמרין כיון שנחמין לשמיטת האחת
יהי עולה הכונה לכל המעשה שנעשה בזה כמו
שנחמין לשחוט ברהשון כאלה דשתייה כשרות.
דכיון דנחמין מחשבתו בשמיטת האחת שנחמין
לה נמנה כוונתו ושמיטת השני הימרה שלא בכונה
ופסולה לרבנן. ואם נחמין לשחוט זו וזו נשחט אחרת
נראה דכשרה אפילו לרבנן דכיון שהחטיא המטרה
ולא שחט את זו שנחמין לה ומחשבתו נעשית
על בהמה אחרת מלטורף המחשבה להמטשה והוי
כמו שנחמין להשני" ופסולה. וכן יש לדון לדין
דקיי"ל ב"ב דשמיטת חולין א"ל כוונה ואם נשחטה
שלא בכונה כשרה רק אם שחט לשם ע"ז או
לשם קדשים פסולה ואפילו במחשבה לבד שלא
הוליא בשפתי כח"ס הסמ"ע (ס' ד') עיי"ש.
ואם שחב לשחוט בהמה זו לשם דבר הפוסל ושחט
בהמה אחרת נראה דפסולה. דכיון שלא שחט
בהמה זו שחב לשחוט חלה המחשבה על השני
שנשחטה על ידו והוי כמו שחב על האחרת

חטאתו

וביותר יש לנו לומר כ"ד דראוי לקונסו אף על האיסור שהוא שונג עליו. דהב"י הקשה אזה הדין דמבטל איסור בשונג מותר. מהא דכתב הטור (בס"י ק"י) בדבר חשוב שאינו בטל שנחשב ונפיל אחד מהן לים הותרו כולם דדוקא נפל אבל הפילה אפילו שונג אסור דקנסין שונג אטו מויד וה"נ הוי למיקנס שונג אטו מויד ותידין הב"ח דהתם קנסין במפיל שונג שלא יבוא להפיל במויד ולתלות דהאיסור הוא שנפל לים דהא משה' כנפל מותר דתלין דהאיסור נאכד מן העולם. אבל במבטל שהאיסור נאכד שם לא חשדין שיבוא לבטלו במויד. ובפרט לדעת הראב"ד דא"מ איסור הוא מה"ס אין להחזיקו ברשע לבטל במויד לעבור איסור דאורייתא ולכן לא קנסו שונג אטו מויד עיי"ש. אי"כ כ"ד שער במויד לבטל איסור ואינו בורח מן העבירה של ביטול איסור ודאי דראוי לקונסו שונג אטו מויד דכיון דהא חשוד ועומד עיי"ל לריכס אנו לקונסו אפילו בשונג גמור שיהי' אסור שלא יבוא לעבור במויד כמו התם במפיל אחד מהן לים דקנסין שונג אטו מויד וכדאמרין גמי בשנין כ"ד א' דהטוטע בשביעית יעקב אפילו בשונג דכיון דנחשדו ישראל על השביעית קנסין שונג אטו מויד. ובפרט כ"ד דלא הוי שונג גמור דתחלתו בפשיעה שפסע בכונה לבטל איסור בידים וזהו נלחם פרי מטאמו שנחבטל עוד איסור שלא ידע. ואלו ה' יודע מהאיסור השני קרוב לודאי שה' כוונתו לבטל גם האיסור השני וא"כ ודאי דראוי לקונסו שלא יבטל אף האיסור שהוא שונג עליו ואסור מחמת שני האיסורים: **ולבאורה** יש להביא רא' לזה דהרמ"א כתב שם דאסור ג"כ למי שנחבטל בשבילו וכתב הט"ז בשם הרש"ל דדוקא כשידע זה שנחבטל עבדו אבל אם לא ידע שרי ל' דהרי הוא שונג ואין לאסור עליו. ובחי' דעק"א כתב משרת הריב"ש (ס"י תל"ח) דאף שלא ידע זה שנחבטל עבדו ג"כ אסור לו. וכ"כ הפמ"ג שם בשם הפר"ח. אלמא דאף דמי שנחבטל עבדו לא ידע מזה כלל וכלל והיה שונג מ"מ כיון דהמבטל הוא מויד אסור אף למי שנחבטל עבדו. אי"כ מחזיקין איסור מנכר לנכר דכיון דהמבטל הוא מויד אסור ג"כ למי שנחבטל. עבדו אף דהוא שונג. וה"נ יש לדון כיו"ב מהאיסור לאיסור דאף שהוא שונג באיסור האחר שלא ידע ממנו מ"מ כיון דבעיקר המעשה הוא מויד שנחבטל לבטל איסור אחר יש לדון דין מויד אף לגבי האיסור שלא ידע ממנו שיהי' אסור מחמת שני האיסורים: **אמנם** באמת ל"ד לזה דעיקר אולין בחר כוונת המבטל ולא אינטרין לן דמי מי שנחבטל בשבילו

מטאמו הוא. ודמי לזה דקיי"ל במו"מ (ס"י רז"א ס"ז) אם פשע בו ולא שמרו כראוי לענין אחד אפי' שלבסוף נאכד באונס בענין אחר חשיב פושע ומייב לשלם דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב אם האונס בא מחמת הפשיעה עיי"ש (ובס"י ש"ז ס"א). וה"נ המוס האחר שעשה בשגגה בא מחמת פשיעתו בתחלה להטיל מוס בידים וחשיב כפושע גם על המוס האחר. ואם כן הוא בבכור דהמוס האחר אף למוחר הוא דאחר שעושה מוס אחד אינו לריך לו ואפשר לה יחא ל' במוס השני כלל. כ"ש כ"ד דגם ביטול איסור השני נכון לו כמו הראשון וא"ל ה' יודע מהאיסור השני ה' כוונתו לבטל את שניהם גם יחד דהא רלונו לבטל איסור ולעשותו להיחר וביטול איסור השני בשגגה בא לו מחמת פשיעתו בביטול האיסור הראשון ולריך להיות דינו כמויד אף בהאיסור השני וראוי לקונסו שלא יבטל אף האיסור שלא ידע ממנו ואסור התערבות מוס שני האיסורים. ואין לומר דשאני בצורם און בכור דעובר איסור דאורייתא על הללו כל מוס לא יהי' בו. משא"כ במבטל איסור דלרוב הפוסקים אינו אלא דרבנן אין ראוי לקונסו כ"כ. דלפ"נ הא דלורם און בכור מיידי אפילו בזה"ז או במו"ל דאינו ראוי להקדמה דאיסור הטלת מוס לרוב הפוסקים אינו אלא דרבנן כפשיטות הגמ' בעי' י"ג ב' ופשוט מ"ס מירד ס"י ש"ז וס"י ש"ח מזה. דהא הסיפא דמשנה שם זעשה בזכר של רחלים זקן ושפרו מדולדל מיידי ע"כ בזה"ז או במו"ל דאל"ה האין הניחוהו להזקין ולא הקריבו אותו. וכ"כ בחי' מלאכת שלמה במשניות בשם הרגמ"ה ז"ל עיי"ש. וא"כ מסתמא הרישא מיידי גם בזה"ז. ועוד דגמ' שם בפי' אם לקונסו בנו אחריו ורולה ללמוד ממנו עבדו לעבדים והקשו התוס' אמאי לא אמרו דשאני הכא דאיכא איסורא דאורייתא כדאמרין בגיטין. וכתב בחי' מלפ"ה איתן לתרץ משום דהכא קאי גם בבכור בזה"ז דליכא איסורא דאורייתא. וכ"כ בש"ח כתב סופר מאור (ס"י פ') ומו"ד ס"י ס' דהבטיא קאי בזה"ז והא דאמרו בגיטין לורם און בכור דאורייתא היינו בזמן הבית עיי"ש. ובמבטל איסור אין להקל יותר ממטיל מוס בבכור בזה"ז דגם בזה איכא דעת הראב"ד דמדאורייתא אין מבטלין איסור וביבש ביבש לכ"ע מה"ס כמ"ס הנוצ"ח מו"ד ס"י מ"ה והמ"ס מו"ד ס"י ש"י. ועי' בא"מ בש"ח (ס"י י"ח) שכתב דבתרומה לכ"ע אין מבטלין מדאורייתא עיי"ש. אי"כ עכ"פ יש לו עיקר מה"ס. ושפיר יש ללמוד מהטלת מוס בבכור בזה"ז ל"ד דקנסין אותו שלא יבטל אף האיסור השני שלא כיון לבטלו וכנ"ל:

מאחר אלא אם נאמץ קודם שנודע התערבות. אבל לאחר שנודע אסור אפילו במקום דלא חגיג. והש"ך תמה ע"ז מדהק פ"ה דתרומות סאה תרומה שנפנה לפחות ממאה חולין ואח"כ נפלו בה עוד חולין אם שונג. ומאחר ואם חזיר אסור וקאמר עלה בירושלמי דה"ה לכל האיסורים שריבה עליהם בשונג מותר בחזיר אסור והכי אמרינן בכ"ד כל האיסורים שריבה עליהם בשונג מותר בחזיר אסור אי"כ האי שונג יהי מוכרח לפרש קודם שנודע וא"כ איך יפול שוב עליו ואם בחזיר היאך שייך חזיר כשלא ידע עכ"ד ומחמת זה מדהק דברי האו"ה עי"ש. אמנם לפי דברינו דאם הפיל איסור בחזיר לבטלו בס' ועי"ז נחוסף השיעור לבטל איסור אחר שהי' שם שלא ידע ממנו אינו בטל אפילו האיסור שלא ידע ממנו יס' ליישב היטב דעת האו"ה דהא דאמרו בשונג מותר היינו כשלא נודע ומה שאמרו אם בחזיר אסור יתפרש הכי אם הי' חזיר באיסור אחר שהפילו בחזיר כדי לבטלו וזוהי נחוסף שיעור לבטל האיסור הראשון שהי' שם אף שלא נודע התערבות מ"מ כיון דחזינו דכוונתו לבטל איסור בחזיר לא נחבטל אף האיסור הראשון ואסור התערבות גם מחמת האיסור הראשון. ומשכחת לה חזיר אפילו כשלא נודע. ואף בדמקנה דתרומות אמרו ואח"כ נתלו בה עוד חולין י"ל דהחולין היו אסורין או טמאים והפילו בחזיר לבטלו וזוהי נחוסף עד מאה לבטל התרומה שלא נודע. אסור התערבות גם מחמת התרומה דכיון שהפיל איסור בחזיר לבטלו לא נחבטל אף התרומה שהי' שונג עליו:

שור"ה בחזיר פ"ב דערלה מ"ב שכתב ע"ד החו"ט שם וז"ל אין זו קושיא דטובל

לומר דהפילה בחזיר לבטל התרומה אבל לא ידע שהוא ערלה דהוי לגבי ערלה שונג עי"ש ומבואר מדבריו דכיון דלגבי ערלה הוא שונג בטל האיסור ערלה אף שהפילה בחזיר לבטל התרומה. ומה דפשיטא לי' להר"ח ז"ל מסתפקא לי' לדידי טובא. ויותר מןסתבר לאידך ניסא דכיון שהוא חזיר באיסור אחר אינו בטל אף האיסור שהוא שונג עליו מכל הלין טעמי שכתבתי בס"ד. וכי"כ יליד דין המבטל בשבת דקיי"ל ג"כ בשונג מותר לו לח"ס ובחזיר אסור לו לעולם משום קנס ואכמ"ל:

אברהם בהרה"ג מ"ה אפרים מרדכי
הלוי עפשטיין חופ"ק הג"ל.

סימן קמז

ב"ה סיועא.

(א) **בשעת** (חז"ס) לי' אות ב') ילא כמ"ה
להשיב על דברי בשעת (חז"ס) (ה')
כדין

בשבילו כלל ע"ד שאמרו בחולין לי' ב' כוונה דחברתה כונה מעליהם היא. וכיון דבוגת המבטל הי' בשבילו הוה לדידי' כמבטל בכוונה ואסור לו דכל קנס חכמים בזה הוא שלא תתקיים מחשבתו שלא להנות ממעשיו הרעים. ולכן אסור למי שנחבטל בשבילו דאם יהי' מותר לזה מחמת שלא ידע הרי נתקיים מחשבת המבטל ואהני מעשיו הרעים דכל מחשבתו הי' לזה שנחבטל עצור. אבל בכ"ד שלא ידע כלל מהאיסור השני וכל כוונתו הי' להאיסור האחד שידע ממנו. אם קונסין אותו שלא יהי' בטל האיסור שכיון לבטלו הרי לא נתקיים מחשבתו ומה לנו עוד לקונסו שלא יתבטל ג"כ האיסור שלא ידע ממנו כלל. אולם מ"מ יס' לדר עפ"י לאסור אף מחמת האיסור שלא ידע ממנו דקנס חכמים בזה הוא אחת שהן שמים שלא נתקיים מחשבתו ושלא יהנו מעשיו הרעים כלל ולא די כמה שלא נתקיים מחשבתו לדר דהא הרמ"א כתב שם ואסורים ג"כ למכרו לישראל אחר שלא יהנו ממה שנטלו. ומפרש הש"ך דהיינו כשהישראל לוקח ביוקר מהטעורס. והפרי"ח חולק ע"ז אלא דמותר למכרו לישראל אחר אף ביוקר יותר מעכ"ס דהא כוונתו בביטול האיסור לא הי' כדי למכרו דלהאי לא טרח אלא כדי לאכלו בעצמו או מי שנחבטל בשבילו וכיון דלא שרינן להו לאכול אי"כ לא נתקיים מחשבתו ושרי למכרו לישראל אע"פ שמרו"ח בדבר. ועפ"י שם בזה. אי"כ חזינו דדעת הרמ"א והש"ך בזה דלא די בהקנס שלא נתקיים מחשבתו לדר רק דקנסין לי' שלא להנות ממעשיו הרעים שים הרוחה אף שלא נחכוין לזה. ואי"כ אם נאמר דבטל האיסור שלא כיון לבטלו אי"כ אהני לי' קאם מעשיו הרעים דעי"ז נחבטל האיסור האחר שנחטעב שם. ובפרט לפחש"כ לעיל באופני הספק הרי הוא מרו"ח הרבה ע"י מעשיו הרעים דאם האיסור שלא ידע הוא מאה"ג וגולא מעשיו הרעים הי' אסור התערבות בהנאה ועכשיו שהפיל האיסור לבטלו בס' נחוסף השיעור לבטל האיסור הנאה ואינו אסור רק באכילה מחמת האיסור אכילה שהפיל בחזיר. או באופן השני שנחטעב כזית איסור בנ"ט היתר ונאסר התערבות ובטור שלא נודע הפיל בחזיר כזית איסור האסור לאיס אחר ולא להמבטל כדי לבטלו בס' בשביל האיש שאסור עליו. ואם נאמר דהאיסור שלא ידע נחבטל ומותר באכילה להמבטל אי"כ הוא מרו"ח הרבה להמיר לו התערבות באכילה ע"י מעשיו הרעים. ולזה שורת דין לקונסו שלא יהי' בטל אף האיסור שלא ידע ממנו כדי שלא להנות ממעשיו הרעים כלל:

ועוד י"ל להביא רא"י לזה מהא דכתב הרמ"א עוד שם בשם האו"ה דלא אמרינן בשונג

למה לא חילק בין בוא לשאול בבוא או בזאת
 כמו בשני שבילין וכתב ע"ז המל"מ ח"ל: ולעיקר
 הקושיא שתמהו על רבנו ז"ל לא ידעתי למה
 חרדו את כל החרדה הזאת שדינו של רבנו ז"ל
 ברור הוא בנמצא פ"ב דכחוצות דכ"ז עלה דהוא
 דעיר שבבשוא כרכוס דאר"י אם יש מחבואה
 אחת חללת על כל הכהנות והיכא דלוינה מחזקת
 אלא א' הוה בעי תלמודא לדמויי להבוא דב'
 שבילין ודמיין הכי השתא הם ודאי איכא טומאה
 הכא מי יומר דאיטמי. אלמא דכל דבר שאיסורו
 מחמת ספק אפילו בבוא חולין להקל. הי' דבדיקה
 זו אין חיובה אלא משום ספק חמץ ואפילו ראינו
 שנכנס עכבר לבית אימור אכלתי וכיון שכן כל
 הכמים בחזקת ברוקים הם ובכולהו חליני להקל
 דומי דעיר שבבשוא כרכוס כו'. וכתב אח"כ:
 וטעמא דמילתא הוא דבשלמא בדבר הודאי מחזי
 כשיקרא כשבאו לשאול בבוא אם אנו מטהרים
 שניהם. אבל בדבר שהוא משום ספק לא מייחזי
 כשיקרא דאמרינן קים להו לרבנן שלא נטמאה
 אחת מהם וכן נבי בתים כו' וכ"כ פשוט גראה
 בעיני דין זה עד שאני חמ"י על החולקים על
 רבנו ומשום דין הבדיקה לדין הטומאה איך. לא
 השגיחו בסוגיא דכחוצות כו' עיי"ש כל דברי המל"מ:
דרי מפורש דפשיטא לי לפרש דבכל ספק איסור
 חליני כה"נ להקל אף בבוא עד שחמה
 על מאן דלא ס"ל כן. ומ"ל שכוונתי בנוף הסברה
 לדעמו הגדולה ז"ל. ומצינא דדעתו להקל עוד יותר
 דאין חילוק בין ספק דשבו' לשאר ספיקות. וכן
 ראיתי אח"כ בשני פיעות הבית מהגאון בעל פתח
 הבית ס' ח"י שהביא נ"כ דברי המל"מ וגם הוא
 ז"ל נקט לה למילתא דפשיטא להחיר בים כה"נ
 אף בחרתי דסחרי. ומוז' יראה כ"ח שמה שכתב
 על דברי. דהא בורכא הוא בתחב"ת לא פגע בזה
 בכבודי הדל אך בכבוד הני אריותא הגאונים
 האדירים האלה שדבריהם דא"ת המה ומזה לדין
 לבקש מנו על שלא נזהר בשלון עטו בזה:
וע"ז השגתו עלי דא"כ בכל חד בחד נקיל כה"נ
 בספק איסור. הנה עלי ודאי דאין השגה
 דהא כבר כתבנו דכאן קיל יותר משאר ספק
 משום דנקבי המורנא ניכרים ויש לחלות יותר
 בהיתרא. אך אליבא דמל"מ דלא חילק בין שבו'
 לשאר ספק איסור יקשה לכאורה דא"כ נקל בכ"מ
 בם' איסור בחד בחד. ואולי באמת לדידי' ס"ל
 להקל כה"נ. או אולי פערובות דחד בחד מחזיר
 לדידי' דהוי על חדא כמינו היא ודאי איסור כה"נ
 הש"ך והפרי"ח בם ק"ו עיי"ש ויש לעי' בזה:
אמנם את כ"ח אני שואל: ולטעמך מי ניחא
 הרי הוא כתב אח"כ ללד בזה להיתרא
 משום

כדין אם היו לפנינו ב' ריאות שבכ"א נקבי
 מורנא ולא נמלא עליהם מורנות ואח"כ מלאו על
 שלחן הכדיקה מורנא אחת דיש מקום להקל להחיר
 ב' הריאות כהא דאמרינן (כחוצות כ"ז א') דאם
 יש שם מחבואה אחת חללת על כל הכהנות כולן
 רכיון דאינו ודאי איסור חליני והיה בג"ד עיי"ש.
 וע"ז בא מר כחשיב דא"כ בכל ספק איסור
 בחשדנותו חד בחד נחיר מטעם זה. וגם י"א
 לחלק דל"ד לשבו' דשם ליכא ריעותא לפנינו
 דבשביל שניחודה בין העו"ג לא יראה מחזקת
 היתר שלה. אבל כאן איכא ריעותא נקב לפנינו
 ואיתרע חזקת היתר דבהמה זו עכ"ד כ"ח:
דינה בעלם החילוק שחידש כה"ה. כל מעיין יראה
 בדברי שם שבעלמ' הרגשתי בחילוק זה
 וזה לשוני שם: ואף דיש לחלק דבשלמא הם הוי
 הספק על עולם המעשה דטומאה ע"י שנשבו
 משא"כ כאן דיש ודאי נקב והנקב איז להחיר
 רק בשם לחלות במורנא א"כ כשאין כאן רק
 מורנא אחת היאך נוכל לחלות כל חד בהיתרא
 מ"מ כיון דסו"ס לא הוי ודאי איסור ומסתבר
 יותר להקל אף במקום שאין מורנא כלל בודאי
 י"ל להחיר כה"נ אלו דברי שם. הרי שלא נעלם
 מחמי חילוק זה ומ"מ הכרעתי להיתרא משום דכאן
 ל"ד ההיתר שכיח יותר מפני שנקבי המורנא ניכרים
 לעין ומסתבר לחלות בהם יותר מבשאר ספק
 איסור לכן כשים איוה סניף להחיר יכולין
 לחלות בזה:

ובאמת מפשטות הסוגיא דכחוצות גראה
 דהטעם דמחירין כולן במחבואה אחת
 משום דבאמת גם בשני שבילין ה"ן לן להחיר שניהם
 (והרי החו"ס פסחים י' א' ד"ה בבוא כתבו דאף
 בבוא לשאול בבוא מותר מה"ת רק מדרבנן אסור
 עיי"ש) רק דכיון דהוי חרתי דסחרי איז להחיר
 שניהם דמחזי מילי דרבנן כמובא אבל בשבו'
 דאין אנו מחירין ודאי איסור ולא הוי חרתי
 דסחרי דלקושטא דמילתא י"ל דשתייהם מותרות
 מו"ס' מקילין להחיר שניהם. ולפ"ז אין חילוק
 בין שבו' לשאר ספק איסור. אמנם אף אם
 נימא דבשבו' דוקא מקילין יותר משום דההיתר
 שכיח יותר גם במורנא י"ל כן. דההיתר שכיח
 יותר משום שנקבי המורנות ניכרים איך דמי ממע
 לשבו' ולכן יש להקל בזה וזה ברור:

ויאמנם אחר החיפוש בזה האיר ד' עיני ומלמתי
 שכוונתי בזה לדעת גאון עוזט הגאון
 בעל משל"מ ז"ל פ"ב מה' מו"מ הי"א שכתב ליישב
 דברי הרמב"ם ז"ל שספק בשני בתים בדוקין
 וליבור א' של חמץ ובה עכבר ונפל וא"י לאוה
 בית נכנס כו' איז לבדוק פעם ב'. ומזה הדין

מוהרש"ם ז"ל בענין זה. וכ"כ חלי לה בעלונתא
הרמב"ם והרשב"א בענין חי ספיקא דאורייתא
מה"ט לקולא או לחומרא דלמחב"ס דספיקא
דאורייתא מה"ט לקולא וכפי שהסבירו האחרונים
ז"ל דבריו דהתורה דברה אך מודאי ולא מספק.
א"כ אמרינן כיון דהתורה אמרה אחרי רבים להטות
מהני רק רוב ודאי אבל ספק רוב לימ מידי אף
לרפו לס"ס. ולהרשב"א דמה"ט לחומרא א"כ
התורה כוללת גם ספק מהני אף ספק רוב לרפו
לס"ס והאריך בזה:

וירדעתי דברים הללו לא ניתנו להאמר כלל
דאם נימא כן יהי' כל ספק איסור
האיסור להרמב"ם מפני שנאמר בו לשון עשה יהי'
איסורו כודאי ולא ילטרף לס"ס וזה אינו דלא
מלינו בשום מקום שעשה הכתוב הספק כודאי
רק בסוטה וגם שם רק משום שגלים לדבר מפני
שקינא לה ונסתרה (וגם שם הא דר"ס טמא כתב
המבי"ט בספרו קרית ספר הובאו דבריו בפמ"ג
בשפ"ד ס"י ק"י סקכיה דאינו רק מדרבנן יעו"ט)
ועוד דא"כ בטלו רוב דיני ס"ס להרמב"ם ז"ל:

אבל האמת יורה דרכו דדעת הרמב"ם ז"ל לפי
אומה שטת כך הוא דהתורה לא כתבה
הלכותיה רק על הודאי ומספק לא איירי. משה
כשכתבה התורה לימ כגון לא תאכלו כל נבלה
אמרינן דאינו איסור מה"ט רק ודאי נבלה אבל
ספיקא אינה בכלל איסור ומותרת מה"ט אבל
היכא שכתבה התורה בלשון עשה כגון הא דדרשין
מן הבקר להזיח צריפה לקרבן אמרינן דרק מן
הבקר ודאי. כלומר אומה שודאי כשרה מקריבין
למזבח אבל ספק צריפה אינה בכלל היתר ואיסורה
להקריב אבל איסורה רק מספק ולא שהיא כודאי
איסור ודאי דאין פוגשין ומזהירין על הספק. וזה
כשיהי' עוד ספק מלטרף לס"ס. וזה ברור ופשוט.
וא"כ נחוי בזה דכתבה התורה אחרי רבים להטות
אמרינן ג"כ דהיכא שיש רוב ודאי מטין על ידו
להחיר אבל בשום ספק רוב אין יכול להכריע
ולהחיר ונשאר ספק איסור בכל ספיקות דעלמא
ויש לרפו לס"ס ויידעתי שיש מהאחרונים שכתבו
דלפימ"ש הפני' כתובות י"ג והב"ר בס"י ק"י
דמשה להרמב"ם ז"ל מהני ס"ס משום דע"י הספק
הראשון געשה כודאי דרבנן וע"י הספק השני
געשה סד"ר ולפי"ז במקום דאיסור מדאורייתא
מספיקא לימ ס"ס. אבל באמת יש להביא ראיות
אין מספר נגד זה והארכתי בזה במק"א ומפני
שריני ס"ס עמוקים ורחבים מני יס והארכתי גם
הראשונים והאחרונים הנני מוכרח בזה לקרן ואמנם
מלבד זה מעיקרא דדינא פירכא דבשלמא אינו
נאמר קרא דאחרי רבים להטות רק להחמיר הי'
מקום

משום דשמא בהמת היתר גדולה ובטלה האסורה
ברוב. ולמה לא הקשה לעומד דאם נימא כן למה
לא נקל בכל ס"י איסור חד בחד דעפ"י רוב האמת
גדולה מהשנ"י וגם דהא ק"ל איך ללמס ובודאי
דאמת גדולה מהשנ"י ולמה לא נלרף ס"י זה לס"ס.
אלא מאי אית לי' למימר דנקבי מורגא קולי יומר
מטעם שכתבתי וכמו שהוב"פ עליהם כ"כ. א"כ
גם לדידי הי' יכול לומר כן ולא הי' משיג עלי כלל:
אך בעיקר הדבר משי"כ כ"כ לדון ולהחיר בגיד
משום ס"ס דשמא אין כאן איסור ואח"כ
דיש כאן איסור שמא בהמת היתר גדולה ובטלה
האסורה ברוב ונשטן בזה ע"ד הש"ך יו"ד ס"י
ס"ו סק"י. קשה באמת דא"כ הש"ך יסתור ד"ע
דחרי בס"י ק"י בכללי ס"ס שפירא לי' דספק
טריפה שנחשבה חד בחד אסורה דהו"ס' אחד
בגוף וס' אחד בתערובות וגרע מינ' דבחד בחד
הוי כודאי איסור ולשטתו בס"י ס"ו למה לא
ילרף ק"י ס' דשמא חתיכת היתר גדולה ונחשבה
האסורה ברוב:

ובאמת ראיתי להפמ"ג בשע"ת שהקשה כן
על איסור דרבנן דלמה לא נקל בחד
בחד מה"ט דשמא היתר גדול והאיסור בטל
וספיקא דרבנן לקולא וכאב דאולי הוי כעין חזקה
איסור כיון דהספק על הביטול עיי"ש (וע"י בברוך
טעם שער התערובות פ"ו שכתב ליישב קושי' השואל
ברשב"א ס"י רע"ב דלמה יתחייב באש"מ שמא
חתיכת היתר גדולה ובטלה ברוב. ותיכין דכיון
דהי' ודאי איסור וספק על הביטול הוי איקבע
איסורא דמוקמינן לי' בחזקה שלא נבטל ומימ
באיסור דרבנן כתב דיש להחיר בכה"ג ופירש בזה
דברי הש"ך שהובאו בב"י יו"ד ס"י ק"ט ע"ש"ב)
ועכ"פ בדעת הש"ך ז"ל עכ"ל דמשה באמת לא
סמך על ס"ס זו לחוד מטעם דהוי אחזק איסורא
ובס"י ס"ו לא החיר רק ע"י זירוף דעת האומרים
דרם בי"ס דרבנן כחובא דדבריו שם אבל בעלמא
לא החיר:

עתה נולאמי בנפש חי' למייר הגאון ז"ל בחשובה
ליו"ד ס"י ר"ב שכתב באמת להקל בספק
איסור בתערובות חד בחד מה"ט דשמא חתיכת
היתר גדולה ובטלה האסורה ברוב ומסיק להנכה
להקל בזה בהפמ"ג ע"ש"ב. ויש להאריך בזה הרבה
ואין מקום האסף פה. ומימ לראתאן עלה כרעה
ברור דבזירוף סברתו וסברת כ"כ יש מקום להחיר
אם יקרה כזה ומימ לי"ט עוד בזה:

עתה נלא ליסר דברי כ"כ שהאריך בסברת
הש"ך אס בכה"ג כשהרוב אינו ידוע לנו.
אם הוי רוב והביא דברי הרשב"א ז"ל בחשובה
דמדבריו מוכח דלא הוי רוב גם הביא חשו' הגאון

מקום לומר דספקו אסור. אבל באמת הוא כלל גדול בכל דיני התורה הן דיני ממונות הן דיני נפשות או איה שערב מועיל להכריע וא"כ כשנעמיד ליסוד מוסד דהתורה מיירי רק מודאי ולא מספק אי"כ יפרש. כך, אחרי רבים להטות כלומר כשיה' ודאי רבים הדבר מוכרע כהרוב והוי ודאי אבל אם אין רוב ברור אין להכריע בזה מאומה ונשאר בספק. ולפי"ז נאמר דדבר שספיקו מותר מה"ט אם יהי' ודאי רוב לאיסור הוי איסור ודאי לכל מילי (ומה דכתבו הפוסקים דהיתר באיסור לא בטל כבר כתב מרן הגה"ק זוק"ל בספרו שו"ת הרי"מ חיו"ד סי' ט' ובפסחים בסוגי' דהמלי"א דברים 'פלאים בזה עי' עליהם כי דפח"מ ושי' כמבואר למע"י) ואם אין רוב ברור לאיסור נשאר הדבר בספקו להיתר. וכן להיפך דבר שספקו אסור מה"ט אם יש רוב להיתר מתירין ודאי אבל כשאין רוב ברור נשאר הדבר בספקו להחמיר:

ומזה יא' לנו דכשאנו דנין על מערבות איסור בהיתר וספק אלוני' אם יש רוב היתר או אמרין ג"כ כג"ל דאם האיסור הוא מאיסורין שספקו להחמיר נשאר בספק איסור ואם הוא דבר שספיקו לקולא הוא מותר בס' רוב. וכן בס' שהוא לחומרא אם יש עוד ספק מלרפין אותם לס"ס. וכיון שכן ספק טריפה שנמשרב מר בחד דם' אחד הוא על טעם הטריפות וס' אחד שחא היתר הוא הרוב הוי ס"ס גמור לפי הג"ל דאדרבה להרמב"ם ויל' ס' טריפה מותר מה"ט כיון דכתיב כלשון לאו ולהרשב"א ג"כ מותר דס"ס לדידי' כרוב וגם לדידי' התורה מיירי גם מספק ולכ"ע מותר. ואדרבה לדעת הרמב"ם ז"ל יותר יש להקל במערבות מר בחד כח"ש הפרי תואר ביו"ד סי' ת"א הובאו דבריו במהריט"א פ"ד דבטורות דלהרמב"ם מר בחד מותר מה"ט דכיון דכתיב אחרי רבים להטות יש ספק כשהוא מחלה על מחלה היאך דינו אם יחא דהתורה לא התיירה רק כשיש רוב להיתר ומע"מ אסור אי"כ לא אסרה כל שאין רוב לאיסור ומע"מ מותר וכיון דספיקא הוי מותר מע"מ מה"ט להרמב"ם ז"ל דמה"ט לקולא עיי"ש דבריו ז"ל וכבר האריכו האחרונים בזה. וא"כ לדידי' יש תמיד לך קאלא להקל בחד בחד יותר מלהרשב"א היפך מחש"ב כ"ט וכ"ז ברור:

אך אי איתא להא מילתא לומר דכל שאין הרוב ברור לא מהני מדי' וגם נפרש כן דעת הרשב"א בתשובה י"ל דטעם הדבר משום דמיקר רובא בסנהדרין כה"ב מש"ה צ"י שיהי' כל רוב דומיא דסנהדרין שיהי' הרוב נודע ויכיר אבל כל שאין הרוב נודע ויפ"ד לא הוי בגדר רוב כלל

אף מספק. והוא בעין מש"כ הש"ך ביו"ד סי' ק"ט סק"י"ב דכל כמה דלא נודע התערבות מדאורייתא לא בטל. ודעת מרן האגון הק' ז"ל בתשובות הרי"מ סס סי' ט' דיל' אם נתערבה חמיכת איסור צ"ב חסוכות היתר ולא נודע התערבות ואכלן ואח"כ נודע לו חייב חטאת על החלב שאלל בשוגג עיי"ש טעמו וסבדרו ז"ל. ועפי"ז יש מקום ג"כ לומר דכל שלא נודע הרוב בבידור אינו רוב כלל אף מספק. כן י"ל לבאורה בטעם האומרים דרוב שלא נודע ליה רוב כלל. אבל מ"מ כבר כתבנו דדעת כמה גאונים אחרונים דיש לזרף לס"ס הך ספק דשחא היתר גדול וכ"מ פשטות לשון הש"ך וכמו שהמיר בזה בתשובות נפש חיה' הג"ל במקום הפ"מ ועוד חזון למועד בדוה"ש:

ב) בשעת (ח"מ סי' מ"ו) נחקקה כ"ח בדברי האור החיים (פ' תשא) שכתב דחולה שצ"ב שאלמדותו לב' גרונות ויש ב' בעוקן אחד וחתך עוקן ש"ס בו ג' גרונות דפטור המחמך מחמתה עיי"ש והקשה לכ"ח לדעת הר"ן פ"ב דבי"ה דריבוי בשיעורין אסור מדאורייתא למה לא יחמיר זה שריבה בשאלט נפש חיה' כשהתרו אותו והאריך בזה:

הנה אי בעינא חמינא ליישב דרך פלפול לפי מה שהקשו ההוס' פסחים מ"ו ב' סדרה רבה. שכתבו וא"ח אי אמרין הואיל בטלת כל מלאכת שבת הואיל ורחוי לחולה שצ"ב. וסירנו וי"ל כיון דלא שכיח כלל לא אמרין הואיל עכ"ל וא"כ זה יחא היכא דליכא חולה שגריך לחולו' שבת ל"ס הואיל. אבל כאן שיש חולה לפנינו שאלמדותו לב' גרונות דבקי' יכול להיות שנלטרך עבורו גם הגרונות ה' מש"ה כשחתך עוקן של ג' גרונות אף דא"ל חלל לב' מ"מ פטור גם על ה' דאמרין הואיל ואילו חזי גם ה' לחולה שצ"ב זה כנלע"ד דרך פלפול:

אמנם לקושטא דמלתא לעני"ד לק"מ דהא באמת לא ריבה במלאכה דהא קלר רק פ"א אף דמ"מ איכא איסורא לחמך העוקן ש"ס בו ג' גרונות כיון דבמלאכתו פתח איסור ע"ס היתר ואסור לו להרבות בשיעור אי"כ הוי כעשה חזי המלאכה לנזרך היתר וחזי לנזרך האיסור ודומה זה מחש' לח"ש דק"ל דאסור מה"ט ואין עונשין עליו כנלע"ד ברור:

ולפי"ז יש מקום לומר דפלוגתא הרשב"א והר"ן אם ריבוי בשיעורא אסור מדאורייתא או מדרבנן חל' במחלוקת האחרונים אי ח"ש במלאכת שבת אסור מדאורייתא כדמשמע פשטות לשון רש"י ז"ל שבת ע"ד א' ד"ה, וכי מותר לאפות פתח משיעור' עיי"ש. או כמ"ס החפ"ל והמגיה במל"מ וש"א

ושאר אחרונים דבאיסורי דלאו דאכילה אינו אסור רק מדרבנא וכוונת רמ"א ז"ל דכיון דבאיסורי אכילה אסור דמיא אסור עכ"פ במלכת שבת מדרבנא והדברים עתיקים:

ולפי הנ"ל י"ל דבהא נחלקו הרמב"א והרשב"א דהר"ן ס"ל דמיא בשבת אסור מדאורייתא מש"ה ריבוי בשיעור דמקל"ה מלאכה נקרא ע"ש האיסור אסור מדאורייתא כמו ח"ס. והרשב"א ז"ל יסבור דמיא בשבת אסור אינו אסור רק מדרבנא מש"ה גם ריבוי בשיעור אינו אסור רק מדרבנא. וי"ל עוד דתלוי בפלוגתא אם ח"ס ע"י תערובות אסור מה"ט או מדרבנא כמיא הר"ש פ"ב מטבול י"ס וע"י ר"ן חולין פניה בזה. דהא כהן ח"ס נעשה בתערובות מלאכה היסור ו"ס לפלפל בזה ועכ"פ זה נראה ברור דע"י ריבוי בשיעור אי"ל לענוש משום דהו"י רק כמיא וי"ב לעי"ד:

ורבה כ"ה הכיר גם דברי הר"ן ז"ל בס"פ טעם שד"ס שהביא הירושלמי דכשנפל חינוק ל"ס דמותר לכתחלה לפרוש מלמדה להפלת דגים עם החינוק. והנה זה י"ס להר"ן לטעמי דפ"ל דריבוי בשיעור אסור מדאורייתא למה נחיר לו **אסור** דאורייתא שלא ללמד ומלמתי בלמתי ביניה חלוצה ה' שבת סי' י"ז שהעיר בזה וכתב לחלק דב' גרורות בסוקן אחד ובי' בסוקן אחד הם שני מעשים נפרדים מש"ה אסור לו לחסוך הסוקן עם ג' גרורות כיון שיכול לחסוך של ב' אבל במלודה דהא מעשה אחד מותר לו לכיון להרבות בשיעור דהי' כמחשבה בלא מעשה. ואם יושא כספא זו דהי"א דהעלה במלודה חינוק וגדים לא היו רק כריבוי בשיעורא וק"ל. מיני ה' מקום אחי ליישב סמ"א אחת שנתקשיתי בה הרבה שנים בהא דאמרינן במנחות ס"ד א' דשחט ב' טפלות של ליבור וא"ל אלא אחת דחייב על השני ואיבעי' לן נמלאת הראשונה כחושבה בבני מעשים מה בחר מחשבתו חולין או בחר מעשיו חולין ואחרי' פלה ללא היינו דרבה ורבה דליממר שחט שבע חינוק ב"ס ויפרש מלודה להעלות דגים והעלה דגים וחינוק רבא אחר חייב ז"ל בחר מחשבתו ורבה אחר פטור ז"ל בחר מעשיו כו' עיי"ש כל הסוגיא:

ור"י מחזה לי דמה ענין זה לדרבה ורבה דבשלמא תאם הא ה' לו מחשבה להעלות דגים ומחשבתו נתקיימה דהא העלה דגים ואף שהעלה גם חינוק ח"מ חייב לרבה ודא ה' מחשבה ומעשה דהא נתקיימה מחשבתו אבל בך דנמלאת כחושבה ב"מ לא נעשה שום מעשה איסור

דאף לכתחלה היינו אומרים לו הכא שמינה ושמוע וא"כ ה' רק מחשבה לחוד ומל"ל דרבא מחייב על מחשבה לחוד הי"א שהמעשה ה' היסור גמור והוא לכאורה תמי' גדולה. אח"כ מלמתי שהקשה כן השמ"ק שז"ל גליון הש"ס דפוס ווילנא:

אך לפי הנ"ל דכשהעלה דגים עם החינוק לא הו"י רק כריבוי בשיעורא דאינו חייב עלי' ולהרשב"א הו"י רק איסור דרבנא אי"כ לא הו"י כלל כעשה מעשה איסור דאף לכתחלה מותר לו לכיון לכך לדעת הר"ן ז"ל וע"כ מחייב רבא רק משום דמחשבתו הי"א לאיסור מש"ה מדמה שפיר להא גם הך דנמלאת כחושבה ב"מ כן היה נראה לכאורה:

אך בעיקר סברת הש"ס נתקשה שם השמ"ק בשם מהר"ם דכיון דב"ד הו"י מחירין לו לכתחלה לשחוט שמינה בשמלאת הראשונה כחושבה ב"מ אי"כ הו"י כנתסין לאכול חלב ואכל שומן וכי ס"ד לחייבו קרבן ע"י וחי"ן דרמ"א לא הו"י כאן מעשה היסור גמור כיון דבדיעבד י"א גם בכחושבה רק דלמלואה מן המוכרח מביאים שמינה מש"ה כשהוא לא ידע שהוא כחושבה הו"י מחירין לאיסורא וחי"ב קרבן עיי"ש:

אומנם תירוצו זה לא יתכן רק לפרש"י דנמלאת הראשונה כחושבה ב"מ היינו כחושבה ממש דבדיעבד כשהו"י ז"ל כ"ל. אבל לפי מה שראה מדברי הרמב"ם דל ס"ב מה' טעם הסי' דמפרש דכחושבה ב"מ היינו שגמלאת סריס"א (והרמב"ם ז"ל פסק שם דפטור דחולין בחר מעשיו עיי"ש בהה"מ ובלח"מ) בזה שפיר קשה דהיאך אפשר לחייבו למ"ד דחולין בחר מחשבתו כיון דעשה מעשה היסור לגמרי מה שכן דנחשבוין לאיסורא הא על מחשבתו לחוד א"ל לחייבו דהי' כנתסיון לאכול חלב ואכל שומן דהי"א לחייבו קרבן ע"י כמיא השמ"ק הנ"ל. ואמנם בהך דמירש מלודה והעלה דגים וחינוק הו"י אפ"ל משום דבפיק"ג הא כתב הרמב"ם ז"ל ס"ב מה' שבת דשבת דהו"י חסני פקו"ג אי"כ הו"י עכ"פ. במחשבוין לאיסורא ועשה גם מעשה איסור. אבל בקרבנות ליבור דקו"ל ביומא מ"ו ב' דשבת הותרה אי"כ עשה מעשה היסור לגמרי קשה למה מתחייב אליבא דרבא על המחשבה לחוד וע"כ בזה:

ג ראייתי דבר מתמים בספורטו על החורה ס' בשלח שכתב שם (פסוק כ"ז) דנמן אם היו לוקטים אותו ממקום גדולו היו חייבים משום חולש כדאמרינן בשבת ה"א מאן דעקר כמותא מהזוי והיני חייב משום חולש ע"כ"פ. ותמוה לי מאד דכיון שהלחם יורד להם מן השמים וכמותא בקיוסא היאך אפשר לחייב משום חולש דבשלמא הו"י והיני הכי רבנא' ועכ"פ י"ס לו קל"ה חיבור לקרקע אבל דבר היוצר מן השמים מה חולש י"ס בזה ולפי דבריו יתחייב משום חולש אם יקלוש מי נשמים שירדו על הארץ מה דלא פלה ע"ד ש"ס סו"ק **למ"ד** כן וע"כ:

יציאת סמ"ד הירושלמי דחופ"ק הג"ל.

הספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת.

כס"ג' בחילה למעלה ס"א סא"א אי בותר לטובל נ"מ
 בחלק העליון הוחלף.
 כס"ג' ר' אי מים במים מקרי וחילה.
 כס"ג' ה' לעכב הוחלף בדברי המקבל שומאח.
 כס"ג' ר' בתחילת עשיית הסקוה איות מן הסקואות קודמת.
 ותשובות בעניינים הנ"ל
 מאת הג' רבשכ"ה מוהרש"ם ויצ"ל מברעואן וסוג' סוג'
 אורי' לייבוש הורוויץ אבדיק סטאניסלאוו.
 נמצא אצל המערכת עקומפלאורים מועשים המחיר 40 ק"י.

ספר תולדות תנאים ואמוראים

בשש-חלקים גדולים. אף ושלש מאות עמודים גדולים.
 יבול בקרבו קורות ימי חי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי,
 ירושלמי וכל הפרשים מן שמעון הצדוק עד סוף רבנן
 שבדוראי, דברי ימי חיהם, משפחתם, אבותיהם ובני ביתם.
 סדר זמנים, רבותיהם ותלמידיהם ותקנותיהם וכל המאורעות
 והקורות בימי חיהם. מסודר ע"י א"ב עם באורים ונרמאות.
 מחיר כל השלשה חלקים אצל המחבר 6,80 ר"כ.
 המונים ע"י המערכת ושינוי הספר בתור הנחה בעד 4 ר"י.

ספר חרשי הר"ן על ס"א ע"י.
 ספר תוספות הרא"ש על ס"א סוכה.
 נרמסו בתוך כת' ברוב פאר והדר בעיה"ק ירושלים תובב"א.
 מחיר כל אחד 35 קאפ'.

ספר שו"ת מדרש"מ ח"א ח"ב

מהנאון הנודע ר' שלום מרדכי הכהן ויצ"ל מברעואן
 מחיר כל חלק 2 ר"כ

קונטרס, אור בדור שו"ת עיר מקוה

מאת הרב הנאון מו"ה משה שמואל גלאונער נ"י
 אבדיק קלויזענבערג.

כס"ג' א' בדיון פסול וחילה אי דאורייתא אי דרבנן.
 כס"ג' ב' מה היא הוחילה.

רשימה מספרים ישנים.

- 72 רמ"ה על מנהגין
- 73 שו"ת הרי"ם מגור ו"ל
- 74 דברי משפ"ע על שו"ע חו"מ
- 75 תפארת לשפ"ע על ו"ד
- 76 קיבושי מורה על נדה
- 77 שו"ת אלשיך
- 78 אורח הארץ
- 79 תהלים עם פ"י מהורה
- 80 צורת הבית מהתני"ס
- 81 הר הכרמל שו"ת
- 82 תורת חיים על ס"א
- 83 שמלות בנימין
- 84 ס"א רצון על ס"א
- 85 עמודי אור שו"ת
- 86 פרי חדש
- 87 סוכה נפדה
- 88 דברי חמ"י שו"ת
- 89 דיו אליהו הרי"א נאליפא
- 90 חו"מ ר"ד
- 91 איגור רמ"ה
- 92 מאמר קדושין על חו"מ
- 93 בית מאיר על א"ה
- 94 שו"ת הרי"א
- 95 גני אקספארד
- 96 גושן סודות
- 97 שערי שפחה ויורצבורג
- 98 רמב"ן על כ"כ
- 99 רמב"ן על יבמות
- 100 משנת אברהם על ס"א
- 101 אור חכמים על ס"א
- 102 אשל אברהם על ס"א
- 103 פירוש הגדול לרש"י
- 104 דב אורי' על חז"ן
- 105 ושב הכהן שו"ת
- 106 מהרי"י מברעואן שו"ת
- 107 הכס צבי שו"ת
- 108 שתי הלחם שו"ת
- 109 תוספת הדשן שו"ת
- 110 פרי תמר
- 111 עשרת הכנסים
- 112 חיים שא"ל שו"ת
- 113 מגיד משרים להב"י
- 114 עקידת יצחק ב' ברכים
- 115 שער השמים דאבי הר"ב"ג
- 116 מדרש דקדק טוב באמר

- 36 נמרא גזיר עם פירושים
- 37 והנהגות, ווילנא תרס"א
- 38 ספרא עם ביאור המלכ"ס
- 39 פני יהושע כל החלקים
- 40 שו"ת גורע ביהודה
- 41 רבנו ירושם
- 42 רדב"ן כל החלקים
- 43 כל בו פוסק
- 44 דברי חיים שו"ת הרב מצאנו
- 45 עוללות אפרים וישן
- 46 זכור לאברהם בל"ס
- 47 ראש אפרים על מרפאות
- 48 הנהגות על שו"ע של הרב כה"ל פסח
- 49 ושו"ת וחי' מהרב ר' אברהם אבלי
- 50 מ"צ בקיבא ו"ל
- 51 שו"ת ברכת רציה אורינשטין ו"ל
- 52 דרכי תשובה על יו"ד חק א'
- 53 הכניחות דרבנו סגור
- 54 ס"א רועים חלק ב'
- 55 שו"ת פרשת מרדכי ר"ם בנעט ו"ל
- 56 חת"ם על שבת
- 57 ס"א ירושלים על ירושלמי מועד
- 58 ר"ם יושב ראשונקבוים ו"ל
- 59 חומת אנך עה"ת הנ' הידיא ו"ל
- 60 שו"ת הרא"ש ווילנא
- 61 עין רדעת טוב עה"ת מהר"ז ו"ל
- 62 שו"ת צמח צדק אמשפורדא
- 63 שו"ת תשב"ן כל החלקים
- 64 תורת האדם להרמב"ן
- 65 שו"ת שערי צדק אבני צדק על ד'
- 66 חלקי שו"ע ר"ם פאנעט ו"ל דעש
- 67 צמח פקנה פ"י על רכב"ח ושלום
- 68 בפסא"י של סעלה הנ"ס אל"י
- 69 אבדיק גריידיק ו"ל
- 70 קצור מ' ציצית גובל צבי הנ"ס
- 71 יעקב ששפורט ו"ל
- 72 בית מרדכי דרושים הנ"ס יעקב
- 73 אבדיק שקדליץ
- 74 רקח
- 75 זכרון יהודה שו"ת הרי"א בהרא"ש ו"ל
- 76 שו"ת גאונים קדמונים
- 77 שו"ע הרב, שטאטין
- 78 שיטה מקובצת כל החלקים
- 79 ריטב"א כל החלקים
- 80 בשמים ראש

- 1 ס"א ג' עם מוהרי"א שטיין ומורה
- 2 ווינעציע ש"י
- 3 ספרא עם קלבן אהרן ד"י
- 4 רבני נועם שו"ת, וגם קונטרס
- 5 בלחבת סגור לעכל גנת ורדים
- 6 ווינעציע חגי
- 7 ברכי יוסף
- 8 מחוק ברכה
- 9 שו"ת ברכה
- 10 רש"י שו"ת ליווארג
- 11 מהרש"ם לזכר תר"ד
- 12 ס"א שו"ת (בב"א)
- 13 אור ורוע ויטאמר
- 14 האשכול להראב"ד עם נחל אשכול
- 15 מוהרי"א אור ורוע שו"ת
- 16 ספרא עם פ"י הראב"ד, ויין
- 17 י"ב של שלמה נ"ס על ס"א
- 18 כתובות שטאטין
- 19 הפלגה על כתובות, אוסיבאך
- 20 הפקנה קירושין (חסר שער)
- 21 עם מהנה לוי, אוסיבאך
- 22 איתן האורח מוהרי"א שרעניציל
- 23 מים עמוקים שו"ת מורה
- 24 כפתור ופרת, פוסק קדמוני
- 25 בדני וגבולי א"י, כולין
- 26 דברי אמת מ"ר בכר דוד
- 27 הספרד, האלפאראשטאט
- 28 גדולי תרומה ב' בווינעציע
- 29 סגרת אהרן על מנהגין
- 30 מי נפתחו על מקואות
- 31 פנים מאירות ב' ברכים
- 32 אמשפורדא ווילנאך
- 33 בית אפרים שו"ת ב"כ, לבוב
- 34 נדעס בחיי הספר
- 35 תורת הבית להרש"א
- 36 ח"י הרשב"א מ"י שימות זכור תר"ד
- 37 חת"ם שו"ת פרעשבורג ויין
- 38 כרתי פלתי אלמנא בחיי הסח'
- 39 מוהר"ם ויסקינד שו"ת
- 40 סגור השקרה הל' שבת
- 41 ר"ע ביילש ו"ל
- 42 שערי בינה ע"ס שערי שבעות ב"ב
- 43 בית דוד מ' על כל משניות ורע"ב
- 44 ותו"ס, ובמה צורים ר"ד מקא"י
- 45 נאלרו ו"ל

(המשך יבא)

וכן ישינו אלנו תדיר, משניות, ס"ס בבלי ירושלמי, רמב"ם, מורים, שו"ע, וכל הספרים של נרמסו בהרשומה, וכן הרמ"ב
 למכור ספרים שונים יוכל לנפות אלנו וישינו בעדס מקחם הסוק. ונא לנפות אלנו באהרת כסול.

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
 I. FEIGENBAUM, Warszawa, Muranowska 4.

הארבעה המערכת:

י"ט ס' לקוטי סופר ח"ד

הגאון ס' יוסף ליב סופר נ"י
אבד"ק פאקש.

הפנים הוא ספר צעות ה' על התורה
וצעות, וסבב לו כיאור רחב בסידור
נפלא והולך ומבאר כל הדינים המסתעפים
בכל מצוה וצוה, ובסמ הקורות חדשות
בתורה ובקורות נפלא מאד.

מחירו ג' בתרים ושלישים העללער.
ונס יש להשיג אצל המחבר ספר
ילקוט אלעזר ג' חלקים בשלמות
ששה בתרים, על תהלים שני בתרים.
מלאה קמרת 1,40 ילקוט סופר
בסדר דברים ג' בתרים, שו"ת רוב"א
שני בתרים, עט סופר ח"ד 1,40.
מדרש מספר בתי אהר.

Josef Szofer, Oberrabbiner, Paks
(Ungarn).

הנחה

כדי להפיק בין קוראי ולומדי השערי
את ספרי הגאון **מאה שערים**
הגדוע על קו' אחת מפורסמת ובסמ
פלאות ובאורים רחבים בחקירות
והערות חדשות במסמ ענינים ורובו
דרובו בעניני עשר דוחה ל"ח ועניני
היתר מצטרף לאיסור הנצרך מאד
לכל מעיין ומפלא—הקצבנו מחירורק
לסך 70 ק' עם פורמא ומכור יפה
מאד א' רוב עם פורמא (ועד נ"י)
עוד 17 קאפ' נכ"א. המחיר יקובל גם
במקראות הבידואר, וכל הקורס וכה.
יצחק בצלאל מארגנשטערן
בתוך עמי אנכי וישב פ"ק ווארשא.

האדרעס:
H. MORGENSTERN
Warschau, Mila 52.

J. MORGENSTERN,
Warschau, Mila 52.

יצא לאור על ידינו בהגהה מדויקת,
בחקנים והוספות, הספר

פאת השלחן (ב')

והוא סוף וסיום לארבע שלחן ערוך
אשר נחבר בסדרי השלחנות אלו ההלכות
מהלכות ארץ ישראל מאת הרב הגא'
הצדיק וכו' בסוה"ד ישראל משקלאו
וצ"י מחבר ספר תקלין חרות על פס'
שקלים, תלמוד מובא של רשבב"ג
הגאון רבינו אליהו מוילנא וצוק"י.
גם לראשונה בעת"ק צאת ב"ש תקצ"ו.
ומפני שהוצאה הראשונה ספה חסמ, לכן
הרסנוהו מחדש, בתקנים והוספות, מאת
הגאון וכו' ר' אליהו דוד רבינוביץ
וצ"י ראב"ד דפעת"ק ח"י, ויפד' לחיים
הרב הגא' ר' אברהם יצחק הכהן קוק
שליש"א ראב"ד דעה"ק יפו והמחשבות
ח"י, המחיר סך 2,50 רוב"ג 6 פנק.

מאת המחיר
אברהם משה לוין ירושלים ת"י.
ע"י הכתב:
A. M. LUNCZ, Jerusalem.

אור חדש

ופיע מפרסמו בעזרה כי נוציא לאור

תלמוד ירושלמי

הוצאה נפלאה שלא היתה לו כמות מעולם.

כי נוסף בו פירושים והנהגות, מבחי ירי נאומי קדמאי ובתראי
רבו מפורסם, וגלות הכתרת דהם הוא, האור הגנוז זה בארבע
מאות שנה פירושו של רבנו שלמה סיריליאוי ז"ל על כל
סדר ורעם ולמסכת ברכות ושקלים, הגנוז בכ"י בברושש מוועאום,
וכ"י באור הגר"א ז"ל ובאורי בעל חתם סופר ז"ל ועוד רבים
באלה, ואיכס אוהבי תורתנו נקרא, מי סמס וידע איזה כ"י
לירושלמי מגוונים הראשונים או מאשונים האחרונים, וידענו
מקומם לען נוכח בהם את הרבים, וזכות הרבים יהי תלוי
בהמדיק אהנו.

המדיקים בפירמא האלמנה והאחים ראם, בוילנא.

Вд. и 6р. Ротъ, Вильна.
W. & gebr. Romm, Wilna. } האדרעס:

בשורה טובה ללומדים!

יצא לאור ספר **"יומב פנים"** על זמנים ומועדים
הגאון הקדוש שר התורה סון יקותיאל יהודה מייטעלבוים אבד"ק
סינעט בעהמ"ס יומב לב, ורב טוב עה"ת. הספר הג"ל נדפס עתה
בהוצאה חדשה בתכנית החדור והיוס. — ב' חלקים מחירם 2:25 רוב"ג —
דהשגם בבית מספר הספרים של הר' פייבל ראוען, ווארשא נאלעווי 37.
Fajwel Rozen, Warszawa, Nalewki 37.

ספר "בית הבנסת העתיק"

הנמצא בעיר פערדאסאי סוכן הבוורים מאת אליהו פארפעל שו"ב וש"ן.
הספר מביא בתוכו קורות מדינת קרים מיום הוסדה, תולדות הכורים, קדמ
והיהודים הקרימזאקים בקרים, בית הבנסת העתיק אשר לפי המסורה מצאנו
במסכת האדמה, פתרון לפסטי הבניה אשר על קיר הדרומי וארון הקדש,
וכרונות ורשימות וספרים מהבני ישראל בקרים ושלוותי התלמוד, ממצב קברי
ישראל שהתחלת תקופת דת הנוצרית, ששרי שחרורי עבדים, התכרל שבמגין
התאריכים השונים שפנו ישראל, לבריאח, ליצירה, לשטרא, לגלות שומרון,
וגדסם נבא אתה בשתי לשונות עבר ושרשון, ודברים שונים הנוגעים לקורות
ישראל בתקופת ממשלת הגעניאויים בקרים בשפה הרוסית בסופו חפ"ש המסורת,
ארבע ש"ב בית הבנסת ואחת של המחבר, ובכלל הספר הזה הוא "ילקוט
וכרונות קדומים" ע"ס מקורים נאמנים מפי חכמים וסופרים, וע"ס הערות נכונות
מחקרי קדמוניות ומכתב מהד"ר הכבד מסטבורג.
— מחירו עם המשלוח א' רוב"ג ולמ"ס ראבבאט הגון —
И. Форфелъ, Θεοδοσία, Таур. гуд. האדרעס:

!!! נחיו לרבים !!!

דרשו את הספר **רב מבחאי** הוא רב ומורה את כל ההלכות וסדר
הבדלת החל, הספר הקדומים וניקור הנידום ע"י תבניות (אטאגראפיק) של
כל חלקי הבשר, המצינויות בדיוק כחוש השערת את גבול החל, ומקום הקדומים
והנידום "שערי צדק" וכו' וכל אלה המה כתבנותם ומראיתם כצבען הטבעי
שע"י ולסד כל אדם הורה ספר במשך זמן קצר את מעשה הנקור מחלק הפנים
והכרת החלבים והקדומים מן הקרב כדון ומכונה, עם תבנית שלד (סקעלעט)
והכרת ופיק התוח (אטאגראפיק) הנתון להלכות טריפות, שהוא מביא רב תועלת
לחאברנים המסתערים לרבנות, ותבנית הפיק ההכרת לשחיטה ע"פ שיטת הד"ר
יצחק ברי"א לעמבא ז"ל, וכל הספר, סלבר החקירות הנחוצות לרבנים מחורגם
בשון ודיוטות צה ומכונה—מחיר הספר עם התבנית מבורך 1 ר' פאראמ 15 ק'.
הכתב המחבר: Ravbinu M. Balfner, Edeabno, Lomaj. гуд.
וכן וכלו להשיג הספר במערכת, שערי תורה.

המחיר לשנה:

בארצנו 8 רובל.
בחו"ל: באשכנז 7 מילק.
באוסטריא 8 קראנצן.
באנגליא 8 שילינג.
באפריקה 11/8 דולר.
ולפי הערך לחצי ולר-ג שנה.
מחיר קונטרס אחד 30 ק'.

מחיר מודעות:

מצינו התורה והיהדות
בעד שורה קטנה באותיות שטוח
15 קאפ'.
המחיר יקובל גם במקראת
בירדואר.
מודעות לתקנות עגונות
מחובלות חנם.

שערי תורה

קובץ רבני חדש

כולל שו"ת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני ונרדלי דורנו שליט"א

נוכח ע"י הנאמן מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל
ראב"ק ווארשא

וייל תחת בקורת ועד ת"ח

(המשתדל: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)
(ע"י בניו:)
(הסו"ס: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

№ 10. (Юль, 1913).

ווארשא, תמוז (תשרי).

הוצאת: 6.

האדריסה להמערבת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

אל המחזיקים
הננו בזה להודיע ולבקש לטובת השע"ת וקומו לשלוח המניע סתם ע"י הארבעה של
המערבת בעד העבר ועל העתיד. ובזה תהי' לא ידנו בעוה"ל ובל"ג לשלוח להם גם מחוץ והלאה
המחזיקים חבירין בסדרן מרן חדש בחדשו להגדיל תורה ולהאדירה.

שמות רבני בד"צ דערדת ישראל בווארשא. לפי מחלקות רבעיהעיר.

1 הרב ר' דובער קופיעץ נ"י	2 הרב ר' חיים יהושע גוטשעלמער נ"י (באגראסין 14)
3 הרב ר' אברהם ובענבערג נ"י (קארעליצקא 13)	4 הרב ר' יהודה סג"ל נ"י (פראנצשקאנער 24)
5 הרב ר' שלמה דוד כהנא נ"י (גענשא 17)	6 הרב ר' יצחק ראזמארין נ"י (שווארדא 31)
7 הרב ר' פתח' הארענבלאס נ"י (שווארדא 24)	8 הרב ר' אברהם צבי פערלמאנער נ"י (שווארדא 10)
9 הרב ר' חיים לייב וורקאווסקי נ"י (גראניטשע 11)	10 הרב ר' מנחם שבנא ריטשוואל נ"י (גנינא 1)
11	12 הרב ר' מרדכי קלעפשיש נ"י (ויבנא 4)
13 הרב ר' חיים פאנער נ"י (וואסילנא 20)	14 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווא 30)
15 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווא 30)	— הרב ר' אהרן שיינבראם נ"י (דוקא 38)

מודעה רבה

יצא לאור ספר **קיבוץ יהודה על טריפות עצמות**

ספר זה ע"י מרן בסדר נכון ובה הפנים הוא קיצור תוכן ודעות
מכל הדעות שהשיעור עד אחרון שבאחרונים כסו הדעות ודרכי השוה
ובמחזיקי ועד. ועל צדו ביאור רחב סקור על הדעות וסילתא בטעמא וכמה
העלות חרשות ונדרושי ואנוני ובטעם שליט"א. הספר יחיי' בעוה"ל לחובות
דבר החסידים והמטיילים. מחיר הספר 75 קאפ' —
יהודה בחרב' יעקב ב"ר לעמיל ו"ל מ"צ וק"ק לארזי.
Juda Maroko, Otrock, Wajja Rajndorf, pub. Warsaw.

לרנלי מות הנדב והאחוב
מ' יחזקאל קראוואצא וצ"ל
נפחם בזה את משפחתו הפשוטה
והחמנו הרה"ק אי"א ר' יונתן כהן נ"י
האחאבים עליו ונחמנו בחור אב"י
ציון וירושלים.
מערבת השערי תורה.

מ"מ לחרב הנאמן מ'
נחמן שמואל יעקב מילאדסער נ"י
אב"ק בראק גיטאוואן בני החורף כהן
ישראל ווסק נ"י ע"י ב"ר בת הר"ר
יהודה אריזער נ"י מראוואן.
מערבת השערי תורה.

בווארשא
ובזוים לפנות ככה עניני השק"ת סליד דמות המערבת גם
הרב מ' מרדכי שמואל הלוי גוטלעווער נ"י חתן
הרב הנאמן הסיסר וצ"ל.

נסדר ברפוס ר' אברהם יצחק האלמער, ווארשא, נאוואליצק 20.

ואצות ותשובות

סימן קמז

ישובה כתיב מהרב הגאון הגדול המפורסם ובר
המנוח מוהרר חיים ברלין זצוקלה"ה.

שירית. עשיק ספר יצחק. אמרה הוד יספר
זהו ברבתי לשיק תשובי דשמיני. ירושלים.
חריטת שיעמי לכוור הרב הגדול הח"ב. ירושלים.
לו בכתבתה יד תורה. גבור וסבור ומשנה סדורה.
ס' צבי רינקעוויץ חיי מברצין זצ"ל וזאראן.

(א) אשר חקר א' במנהג סוחרי הגורלות.
שמוכרין לפעמים גורל על יום השבת
לברו. הנקרא (שפילגעלד) אם אינו אסור משום
שבת שבת. הנה בכך ראו עיניו במה אברהם
ס' ש' ס"ק ו' דה"ה במשכיל חדר לחבירו. אסור
להשכירו על יום השבת לברו. ולמה זה לא
התעורר על מנהג כל בעלי האכסניות צבוא להם
אורח. בערב שבת עם חשיכה. וחמור הבדלה
נוסע לדרך ומשלים להם בעד יום השבת. ואין
פוגה פה לאסור עליהם. ולייבב זה המנהג נראה

כחש"כ הרמ"א ס' רמ"ח סי' ד לענין הפלגה
בכפינה חוק שלשה ימים סמוך לשבת. שכל מקום
שארס הולך להמורה או להרחה. חשיב הכל דבר
מלוה והוא ע"פ סוגיא דרש פרק ואלו מגלחין
(י"ד). וכיון דהכל מה שעושין להרחה מעות
בזמן הזה חשיב דבר מלוה. הרי הוא דיוני כשכירות
חוגים ומגידים על יום השבת. שנהגו להקל עפי'
סכרל האחרונה בשו"ע שם סעי' ה'. ועוד דלמה
בס' משנה בדורה ס' ש' ס"ק כ"א בשם ס'
חיי אדם נאלינו מוזמן לפני בשעה זו על מה
שנהגין לשכור שומר על יום השבת. שראוי להמנות
עם השומר שיסמור גם בערב שבת סמוך לחשיכה
ובמולאי שבת איזה שעה. ולא הוי בשכר שבת
בהבלעה ושרי ב' ובשכירות החדרים באכסניות
ודאי יש לעשות כן. שהרי לא ימלט. שיהיה
האורח באכסניא איזה שעה אחר הבדלה. ובמכירת
הגורלות נעלם ממני אם יש מקום לנהוג כן.
והנה להם לישראל. ומוציא שרי' צונגין ס' ור'
הש"א יספר. עכ"ל:

(ב) ואשר ג' ראונו להדפיס חרפות בשמי ד'
לאסור השפילגעלד בשבת אין דעתי
טובה

(א) הקדמתי לאסור הוא. עיין מ"א ס' רמ"ו אות ג' דלפי' בחדר לדור בו אסור לשלוח שבת שאל
בהבלעה. ושי"ס ס' ש' אות ז' והוא מנהג שבת (י"ב) ירושלים בחו"ס ורמ"ס ור"ן וכמחנות (ס"ד) איהו דלופי קא
חוספה מיהו בשבת שבת. ועיין רש"י שם לאסור משום גזירת מו"מ ושכירות. וכ"כ המוס' גדרים (ל"ו) לענין שומר
שאלו לשלוח שבת שבת דמיהו בחו"ס. ולכן בהבלעה מותר ישי"ס. ומכ"כ למכור הגורלות על שפי' על יום שבת
לברו. או אפי' בהבלעה על שני ימים ויפסד לו המהיר בעד כל יום. ויד נה' שבת כהמ"א ס' ש' ס"ק
ד' והוא המוס' ור"ן בחובות הג"ל ישי"ס. ויש כזה משום גזירת מו"מ דהיוגן היבא דמתחיי כש"ס כמו במכור אסור
המוס' הנזירה הג"ל כמו"כ כאן דמשכח המכור והקונה כשיזנה בגורל ביום השבת ובאן יש לאסור יותר מזה' גזירת
מו"מ שלא יבא למכור בשבת. כי דרך סוחרי הגורלות שמוכרין שש"ר גורלותיהם ששה אחת או שנים בכוכר קודם
ההמשכה. ולכן חל כאן גזירת מו"מ. שלא יבא לברו כן. ואף שבדל"ה שש"ר קנה להקונה בערב שבת במסירת השטר
ובכסף וכשיזנה בגורל בשבת הוי מחילא שלו ומשחית קא ידו ל' כמבואר בתשובות חות יואר ס' ס"א שפ"ס שהגורל
ידבק בו השנחה העלוונה ג"כ. אמנם כיון שהמכור והקונה מחנין ביניהם שיום השבת וההרחה יהיה שלו. נמצא שיש
בזה גזירת מו"מ. אף שבדל"ה אין ג"כ להקונה אם ימסור בשבת או אם יעבדו ההמשכה ליום אחר ולא דמי לשימור
ינאדר שמרויה בשבת ג"כ ובאן אם יזכה השטר בשבת לא יזכה אחר השבת. ואם לא היה זוכה בשבת יזכה אחר
השבת בהמשכה ז'. אמנם ש"ס אסור משום ג' מו"מ ויש חילוק אם אומר לו חן לי ש"ס או שבוט או חודש כמבואר
בס' ש"ס. ולכן אסור לו למכור בהזכרת יום השבת. עיין בהרב שו"ע ס' רמ"ה אות ד' ואות ז' ח' ובס' ש"ס אות
ה' וצריך למכור על שני ימים שלא יזכיר יום השבת בפרט. ולמכור לעכ"ס על יום השבת בלבד (כמורה יש לדמותו
לפי דפסק המ"א ס' רמ"ד אות ח' דמותר להשכיר המכס של שבת לעכ"ס דלא שייך בזה ש"ס משום דעכ"ס קונה
ממנו המכס והוי כמו שקנה ממנו סחורה ישי"ס וברב שם וכן כאן הוי כמו. שמוכר להעכ"ס סחורה אבל יש להקל
שכאן שייך בקנינה שבזיונה העכ"ס יתשוב עמו ויפול חלק בהירות ומלא שיש לו עוד דיו' עם העכ"ס בדיווח
של שבת וי"ע. עיין פרמ"צ ס' ש"ס ובמשכנתא אות ד' שהביא שם הכ"ה שמתמה על העור שג' שאלו ליקח שבת שבת
הלא אסור לו ליתן ישי"ס. ולענין אפסר שהכוונה הוא שאפי' מן העכ"ס אסור ליקח ש"ס כמבואר במ"א ס' רמ"ג
בסוף אות א' ישי"ס:

(ב) והנה בדבר שכירת החדר שמתה הגאון הג"ל עדיין יש. להעיר היכי שמכירין על לילית. ליל שבת בלבד.
אך מאלתי בשם הגאון ר' שלום מרדכי הכהן מברעזא ו"ל שיש היתר בזה דהבננת אורחים הוא מלוה. ומבואר בס' י'
ס' ס' דמותר להיא' דקיי"ל כחמיהו ודו"ק:

(ג) זאת היא השמחה שחבכו השני במחבתו אלי:

(ד) רמ"ג בהפסח המדענות לאסור היה אחר שהגאון הג"ל הסכים לו לאסור אך כמכתי לו שריב בני מורה
ששי"ס במסחר הוא וישי"ס שאלו ימכרו ע"י הבלגה כתב לו הגאון הג"ל שאל להדפיס עד שיפסיק הגאון מברעזא
ולא הספיק השפה מר שש"ר נאסר האדוקים הג"ל וזארא"ם וי"ע. ולכן בקשתי מאלוני ומחמי הספית שיעיני בזה
אם יש בזה לאסור או להעיר כחפץ הגאון הג"ל:

צבי בריא ז"ל רינקעוויץ מארצין (מ"ד וזארא"ם).

נוחה מזה. ומשנה שלמה שנינו בתובות (ק"ד): שני דייני גזירות היו בירושלים ואמרו בגמ' שם (ק"ה) דיינין טובא היו וכי קאמדין חזורי גזירות קאמדין הרי שבמה וכמה הנאים ותלמידי חכמים היו בירושלים. ומכאן לא היו גזירי גזירות אלא שנים אלה אדמון וחנן בן אבישלוס. ולרבי נתן בנמרא שם. אף נחום המדי מוגזרי גזירות שבירושלים היה. ולא הודו לו חכמים. ואני אין רלוגי להיות מדייני גזירות אם לא שיבוא האיסור גם מרבנים וזלתי כמו מהגאון ר' שלום מרדכי הכהן מברעזאן. וזלתי או יוכל לזרף להם גם את שמי ולא באופן אחר. יתר ה' פניו אליו. ויתן לו כלבבו וכל חפצו ישלים. להפיץ מעינותיו חולה. בכל אות נפשו. ובכרבת ידידו ד"ש ושלום חורמו ושומר אשרו והגלחתו. בעולמו ובחורמו. המכבדו כערכו. המנפה לישובה:

חיים ברעין.

סימן ק"ז

הערות חדשות

בעה"י פה ראוהו (פ"ד רובליו).

(א) שאילה אשה שהיתה עוסקת בשני חתיכות בשב' למלחם אחת שלא הוכשר עוד מדמה ודעתה היתה למלחם בכלי מנוקב כדינו והחתיכה השני' היתה כבר נמלחה והוכשר מדמה וכעת היתה בדעתה למלחם שנית בכלי שאינו מנוקב ומסופקת בשם אם עשתה כן או בהיפך:

תשובה נלפע"ד דיש להתיר מסי' ספק דלמא נמלחה בכלי מנוקב ואח"ל דנמלחה בכלי שאינו מנוקב דלמא כהמחבר סעי' י"ח דאין אסור מה שלמעלה מן הליך ומן הסתם לא נכבש בזיר רק דבר מועט כגון קליפה וגנדר הקליפה יש רוב. וכאן עדיף מהיכי שהיא מסופקת אם מלחה כלל משום דהתם שייך סברה נקודות הכסף דאם היתה מלחה היתה נזכרת המעשה של מלחה דמעשה לא שבו אינשי אבל כאן לא שייך לומר זאת כי אידי ואידי עשתה מעשה לכן יש לומר דבכה"ג גם הנקודות הכסף מורה כאן דאוקמי החתיכה בחזקת היתר ואוליין לקולא בדרבנן. גם יש לדמות זה למה דמבואר ברמ"א ס"י ע' בשב' שפיל לזיר שעל קרקע שמפרש שם הש"ך דהספק הוא אם קרקע הוא כלי מנוקב או שאינו מנוקב ומסיים שם דאינו אסור רק כדי קליפה וכאן נמי הספק אם נמלחה בכלי מנוקב או בכלי שאינו מנוקב דגם כן לריך להיות הדין כן דאינו אסור רק כדי קליפה וכאן אינו ניכרת מקום הקליפה:

(ב) הנך מבואר באחרונים דאם נגלד קצוץ עליון של הריאה נגד נשבר הללע דעריפה. ונסתפקתי איך הדין אם יהי' קרום שלישי על הריאה ואותו קרום לבד נגלד נגד נשבר הללע והקרום הריאה הם שלימים איך הדין אם גם כאלו נחוש דלמא ניקבו גם קרומי הריאה רק שהברי' כמו שחוששין בנגלד קרום עליון או לא? דדוקא בנגלד קרום עליון או חוששין גם לקרום השני משום דהוי איתרע הריאה גופי' לא מבעיא לדעה התב"ש והלכ"ש שסוברין דנגלד פורחא הוי ריעווא דודאי הוי ע"ז שנגלד קרום אחד ריעווא ואפילו לדעה קלת אחרונים דסוברים דנגלד פורחא לא הוי ריעווא וכן הובא בטע' לבונה כן אעפ"כ לענין זה נחשב איתרע לענין לחוש לנקיבת קרום השני מסי' דזה הוי ניקב הריאה במקל נכן ספיר חוששין שפ"י שבר הללע ניקבו שני הקרומים משא"כ כאן בקרום שלישי שנגלד נגד נשבר הללע בזה אפשר דיש להקל ולהכשיר ולא חיישין שניקבו קרומי הריאה. ע"ז שנגלד קרום שלישי. נוסף לזה יש לומר דיש כאן ספק ספקא דלמא לא ניקב קרום עליון ואח"ל דניקב קרום עליון דלמא לא ניקב קרום התחתון וזה לא הוי ס"ס בשם אחד ושם אונס חד הוא. משום דמבואר בש"ך יורה דעה ס"י ק"י דהיכי דיש ג"מ לענין דינא בין ספק אחד להשני חו' לא הוי שם אונס חד הוא יע"ש. וכאן יש ג"מ בין ספק אחד להשני היכי דהריאה אוווא דאז ניקב קרום התחתון אזי להספק הראשון כשירה ולהספק השני טריפה ודו"ק:

(ג) עור נסתפקתי לדעת קלת אחרונים דסוברים דנגלד קרום הפנימי נגד נשבר הללע דכשר מהשבר. ונסתפקתי איך הדין באם יהי' קרום לשיטתם וגאמר דע"י הקרום השלישי שלט ע"ז נראה דלא נגלד קרום עליון על ידי הנשבר הללע ואם כן ממילא אינו טריפה או דלמא דיש לחוש דלמא אחר שכבר נעשה הנגלד קרום עליון ע"ז נשבר הללע שחא אחר זאת עלה קרום השלישי אע"ג דזה חשש רחוק הוא לחוש לשני פעולות אחד שהברי' הנקב של קרום התחתון שנית שקרום השלישי עלה אח"כ אעפ"כ ל"ע דאפשר דחוששין לכל זה יען דמלוי הוא שנתהוה הנגלד ע"ז נשבר הללע ומוליין במלוי וז"ע:

(ד) עור נסתפקתי איך הדין אם כבר נאכל הבשר של הבהמה ולא נשאר רק הריאה לחוד והכלים שנתבשלו בתוכם והריאה בעצמה אינו ראוי לאכילה כגון שיש בה שלשה מורדים אם מוטל עליו חובת הבדיקה שיבדוק עכשיו הריאה מסרמות כדי שיבדוק אם הכלים הם כשרים

כך לפחות ג"י. מולמים אח"כ גם ההעריגה ומאח"כ טעם יש להקל בזה. והביא מ"ש בסול"מ כלל כ' ד"ג בשם מהר"ש ע"ש ובגדל אין מקום להקל עפ"י דבריו. דהחבר שכן עושין תמיד. ולא שייך אין מליחה לכלים להפליט דהא גם הטעורים נכבשים בל"ר חר"ק ג"י וליכא היתר דנעל"פ. ויש גומות שאין מסודות בלימענט רק מרזפות בנשרים. ובפרט הדגים שנקראים עראל אומרים שבדלי נמלחים ונכבשים בלכותו ל"ר ממש שילאו מהדגים הטמאים. ומי שיש בידו ללמוד סוחר בדבר זכות הרבים יח"י חלוי בו. ע"כ

ורגה בודאי לר"ך להרעיש על זה. שיכבחו גדולי הדור בשערי תורה ובכל הקובלים היו"ל שהם כלי מבטאי הספרות הרבניות. וגם בעתוים ובמכתבים לרבנים הסמוכים לשם. אולי יללח לתקן המעות. ועלו מושיעים לשפוט כד"מ והיתה לשם המליחה כהלכה לטהורים לבדנה בבורות בפני ענאם ולא תהא זאת לנו לפוקה ולמכשול ח"י.

אבן אם באולי ח"ל לייחד בורות בפ"ע לטהורים. מוכה עלינו למשכנוי נפשי למחלוא אח"כ היתרים. כי אמנם לאסור דגים מלומים ח"ל. וגזרה שאין רוח"ל יכולים לעמוד בה אין גזרים. והנני לדון בזה לפני רבותי וחברי אשר על ידי יח"י עוזרים. ואם ייעזבו דברי בעיניהם טוב. ואם אי"י. והיו בלא היה שכן ראוי להיות מוריס:

דגה בגוף דין ל"ר דגים טמאים א"ע שמדברי החומ" (בע"ז מ"י). ד"ה מחלוקת נראה להדיא דס"ל דהוי איסור מדאורייתא. מ"מ החומ" גופייהו (בחולין ל"ט): ד"ה שאני ל"ר כתבו דהוי איסור דרבנן. וכ"ה דעת האו"ז בהלכות בבורות כי חפ"א ע"ש. ואביא דבריו בסמוך. וכ"ה דעת הרא"ש והר"ן ז"ל בסופ"ב דע"ז. וכן פסקו הסוהרש"ע ביו"ד סי' פ"ג. והכי קי"ל. ואעפ"י שהגאון מהרי"ע ז"ל בנההותו לשם (חולין ל"ט) כתב שאין הדעת כובלת לומר דהוי דרבנן ע"ש. וכן בתשובותיו שאלת יעב"ץ ח"ב סימן קפ"ח העלה דהעיקר כחומ" בע"ז דהוי חס"ת ע"ש. הנה הפרי"ע על המדה ובודאי דלית דחש לה נגד הסכמת רבותינו הראשונים הנ"ל ונגד כל האחרונים. וע' בכה"ג ביו"ד סימן פ"ג שטרח להסכים גם דעת החומ" בע"ז לרעתם בחולין. וע' בשפ"ד שם סי' כ"ג. וע' בחת"ס מיו"ד סי' פ"ה. וגם מה שסובר הש"ך עפ"י דברי הגש"ד דע"י כתבו הוי ה"ר היו"א אסור מה"ת. כבר האריך המנח"י בכלל ג' סק"ד להוכיח דרך ע"י מכשם שפ"ד פרעם שיו"א הממש מהדגים הוי מה"ת

בשרים או דלמא לא הולכנו חו"ל בדיקה רק כשעדיין הכשר לפנינו כדי להסיר המכשול שלא יאכלו להבא דבר איסור אבל לא היכי שכבר עבר וזה שגשג עשה. ואין לומר דל"מ לענין הכלים שדעת הפוסקים דטעם בעיקר דאורייתא דזה אינו ד"ש לומר דמנין לנו דהיכי דאיתא לפנינו דלריכין בדיקה זאת כשחש מהמשיכר בית לחצירו ב"ר דהיכי דאיתא למשיכר לריכין לשאלו יש לומר דדוקא הכא דליכא רק חזקת בדוק לבד לכן אין סומכין על החזקה לחודא מה שאין כן כאן לענין הכלים אזי יש חרתי לטיבואת אחת דרוב בהמות בחזקת כשרות הן וגם הכלים י"ל להן חזקת כשרות דמקודם לכן יש לומר דהיכא דאיתא חרתי לטיבואת חו"ל לא לריכין לבדוק ויש לי להביא רא"י שכתב הפרי מגדים סימן א' בשפתי דעת סק"ד דאין לריכין לשאלו להבדוק בענין בדיקה הריאה משום דאיתא חרתי רוב בהמות כשירות ורוב מזויין אלל בדיקה מומחים הן והביא שם רא"י ממנ"י הלבנות נדה דספק ספיקא וחזקה אין לר"ך לשאלו יע"ש וא"כ ה"ה כאן יש לומר כן ול"ע: (ה) **אציע** קושיא עלומה שהקשימי וזה היא בחושן משפט סי' פ"ז סק"ג כהב שם דדוקא במלוה לא הוי הילך רק היכי דמוכן בידו אבל בפקדון כל היכא דמודה ל"י הוי ל"י הילך הן היכי דעומדת באגס והן היכי דאיתא בביתו של הנפקד משום דבפקדון כ"ה היכא דאיתא ברשותא דמרא איתא יע"ש וכן פסק הש"ך להלכה יע"ש. ופליאה נשגבה בעיני הא ברש"י ז"ל בחומש פ' משפטים מבואר דאין כן דעל הפסוק כי הוא זה כתב שם רש"י חו"ל כי הוא זה ללמוד שאין מחייבין אותו שבוטא אלא א"כ הורה במקלם לומר כך וכך אני חייב לך והמותר נגנב ממני עכ"ל וע"כ איירי בפקדון מדקאמר והמותר נגנב ממנו אעפ"י מחייב שבוטא ולא אמרינן דהוי הילך ול"ע ליישב זה ואין לומר דאיירי בנרקבו הפירות דא"כ לא הוי כי הוא זה: הק' א"ימ"ך הכהן ראבינשמיין החופ"ק. בעה"מ י"ד א"ימ"ך, סגחת א"ימ"ך, יבנית א"ימ"ך.

סימן קיח

בעה"מ לאקאמש (פ"ד וואהלין).

ראיתי השאלה שהגיע הרה"ג וכו' מוהר"ר אפרים שליט"א הגאב"דק מילאקובקא בשעת (ח"י סימן ק"א). ומור"ד שטורע מאנשים הבאים מאסטרלאחאן גם מטשארנאחאלא שמולמים שם הדגים הטעורים העריגו וכיו"צ בבורות מסודים בלימענט. ובאותן בורות ענאם שמולמין הדגים שפמאים עד שיו"א מהן ל"ר הרבה וסם כבשים

מסית לא הולא ע"י כביסה ע"ש. ויותר מזה
האריך בזה הנוצק חידוד סי' כ"ז ע"ש:

אכן אם יש שמנונית כתב הסמ"ק והוא איסור
דאורייתא וכ"פ האו"מ והד"מ. וכ"כ בשו"ע
בהג"ה. ובש"ס ספק בזה הוא הרא"ש ולחומרא.
נמלא שבדין שלנו יש איסור דרבנן ודאי. וספק
איסור תורה שח"א יש שמנונית. ובפרט כיון שכן
עושין המיד ואטו ליכא דגים טמאים שמנים:

איברא דבאמת לית כאן איסור תורה כלל.
הוא דאפי' נאמר כדעת הש"ך סימן
ק"ז סק"א דג טמא הוא מבא"מ בטעמו ע"ש דג
טהור. מ"מ הא ודאי דרוב דגים מלוחים מיהא
אין בהם שמנונית כמ"ש בד"מ. ובשו"ע כתב הס"ס
דגים אין בהם שמנונית. וא"כ אפי' נאמר כנ"ל
דכיון דהמיד עושם כן בודאי מודמן שיש בשום
פעם גם דגים טמאים שמנים. הרי עכ"פ הרוב
הם כחושם שליון מותר מה"מ. וגנר איזה דגים
שמנים בודאי יש סי' בהטורים. ועוד דהעיקר
דג טמא ע"ש טהור הוא מב"מ כחשמונת הרשב"א
ז"ל בתה"א. הובא בשע"ה"ל לפמ"ג ח"א פ"ב ד"ה
ודע דהרשב"א בארוך כו' ע"ש. וכן בשפ"ד סי'
ק"ט סק"ה ע"ש. וכן הוכיח בפמ"ג או"ח סימן
הק"ג מש"ז סק"ב ובב"מ וי"ד ק"ז ובחור"ע שם
מרש"י (חולין ל"ז). ד"ה באילוס ע"ש. ואם כן
הרי בודאי עכ"פ יש רוב בטהורים נגד פליטת
דופני הבור. וליכא חששא דאורייתא כלל. רק
איסור דרבנן בעלמא דלא בלא בלא גם במב"מ.
לר"ך סי' :

ומסתה כיון שאין לנו אלא איסור דרבנן נבקש
לנו לדדי היתר לסמוך בשעת הדחק
כזה. שא"ל לאסור הערינג שהוא מאכל רוב בני
ארץ הכנרת מאד. על דעת יחידים. עפ"י הכלל
שמותר לנו הרשב"א ז"ל בתשובה סי' רכ"ג. ועי'
בחי"מ סימן כ"ה סי' בהג"ה ובב"מ וס"ך שם.
ובש"ך וי"ד כו"ס רמ"ב. וע' בספר גט פשוט
בסופו בכללים סי' וא"ו מה שהאריך בזה הרבה.
וכתב שם וז"ל אמנם הפוסקים האחרונים הם
מיראי הוראה כו' אך במירי דרבנן אם הוא
מחלוקת שקול הלך אחר המיקל ואם הרוב מחמירין
אין להקל כמבטת המיעוט. ומכל מקום בשעה"ה
ובהפ"מ סומכין על המכשיר אף בימיר נגד רבים
כו'. והביא משנת הרשב"א הג"ל ע"ש. והנה
נידון שלנו ודאי דהוי גם הפ"מ ע"ש שעה"ה.
ועדיף מהפ"מ כיון שא"ל כלל כמעט למנוע אכילת
הערינג כמובן:

ודנה היתר א' פשוט הוא דעת האו"מ בה'
בכורות סימן תפ"א ע"ש שא"ח שכתב

דליר דגים טמאים דרבנן כה"ל. אפי' היכא
שנמלא דג טמא ביניהם כו' מותרים כולם אטו.
ליכא ששים כו' מר"י נשמע לרבנן. והא ר"י
דסבר מוב"מ לא בטל קאמר בליר דגים רביעית
בסאחים בטל. לרבנן נמי דאמרו מב"מ בששים
זיר דגים בטל ברוב ואם יש ששים והוא מונח
באמלע הדגים משליכו לחוץ ואוכל השאר לרבנן
הכל כך נראה בעיני המחבר הלכה למעשה עכ"ל
יעו"ש. וביאור דבריו מ"ש אם הוא באמלע הדגים
כו' ע' במנח"י כלל כ' נק"ט. אכן לא ביאר שם
מ"ש דאם יש סי' משליכו לחוץ ואוכל השאר
לד"ה. והיינו אפי' לר"י וכמו שפי' המנח"י שם
סי' ט"ז ע"ש. וקשה הא ר"י ס"ל דרביעית
בסאחים דוקא בטל ולא בששים ע' (חולין ל"ט).
וגראה דהא"ו ס"ל דדוקא רביעית זיר בסאחים
זיר קאמר ר"י. משום דס"ל בכל מב"מ במשהו
החמיר בליר בסאחים. והיינו משום דליר בליר
עכ"פ מב"מ בשמא אכל אם משליכו להדג טמא
מבין הטהורים ואין כאן תפירות זיר בליר כ"א
זיר וטעם דג דגים שלמים הוא מבא"מ בשמא
וא"כ גם לר"י אלא סי'. וז"ב ופשוט בכונת
האו"מ. וא"כ לע"ג על הגש"ד סימן נ' המחלת
פ"א הובא כו'. שהביא הש"ך בסימן ק"ז סק"א
ע"ש. ובשפ"ד שם הקשה כן דהא ע"כ מיידי
במסיר משם הדג טמא דאליכ בריה לא בטלה.
וא"כ אינו מב"מ דשם זיר דג הוא ולא שם דג
ע"ש. והיכא אפשר לומר דהגש"ד לא ס"ל הכי.
כיון שהביא גם הוא האו"מ הג"ל. וכמובא בב"י
סי' פ"ג ד"ה כתב בהגש"ד טעום המוכרים דגים
מלוחים כו' ע"ש. דמוכח להדיא כנ"ל דליר בדגים
שלמים לא הוי מב"מ ודוק:

ודנה הרב"י בסי' פ"ג מביא הגש"ד בשם או"מ
הג"ל ואינו חולק עליו ע"ש. אכן בתורת
כלל כ' סי' ט' כתב ולענין אם נמלחו דג"ט כו'
כתב או"מ הלכה למעשה דא"ל סי' כו' אכל
האשירי כתב כו' דגם באידיר לריבין סי' והכי
נהוג כו'. וע"ש במנח"י סי' ט"ז שהביא דכ"ה
דעת הרשב"א ז"ל בתה"א לענין זיר ע"ש. אכן
מה שהביא דעת כל הפוסקים דאפילו באידיר
לר"ך סי'. אין זה מכריע דגם בליר ס"ל בזה"ל.
ובפרט מה שהביא דברי הרב"י בסוף סי' ז"ח ודאי
דאין זה רק בכל שאר איסורין דרבנן אכל בליר
ד"ט הרי הביא הגש"ד בשם או"מ הג"ל בסי' פ"ג
בשחיקה דמדרי' נשמע לרבנן וע"כ דליר דגים
טמאים קיל משאר אידיר. אכן אחר העיון קלה
ראיתי שדברי המנח"י נכונים. ודאי גם להא"ו
אין לחלק בין זיר ד"ט לשאר אידיר. ודעת האו"מ
באמת גם בשאר אידיר כגון בשר שוף בחלב
דא"כ

הנאון חיי בשו"ת חוה"ש סימן ס"ז ע"ש. והנה
 אעפ"י שהט"ו ספר דעת האו"ה ודחאה בשמי
 ידיו. הנה המנחי כלל ג' סק"ה ביאר שהוא
 מחלוקת לגבי כלי יי"ב בין רמב"ם ורשב"א ז"ל
 ע"ש שאר פוסקים עב"י סימן קל"ה. והנה לשאר
 איסורין. ואין קי"ל כבש"ע שם ס"ח דראוי לנהוג
 דגם כלי אבן ומחכות נאסרין ע"ש. ומ"מ לענין
 בצירוף דעה דאין כבישה פועלת בכלי רק כ"ק
 וכמו שז"ד המש"ז סוסי"ז ס"ח לענין כלי נחשה
 ע"ש. יש לסמוך על זה בשטה"ח. ונגד קליפה
 הנכרות ודאי יש ס' בהדגים. וכמ"ש בש"ך ס'
 ס"ט ס"ק ס"ה. והנה עלה בדעתי להכריח דאין
 כבישה פועלת בכלים לבד חרס ועץ. מהא דקיי"ל
 בס' פ"ו ובש"ך רס"י ל"ט דקליפות בידי איסור
 מועילין את ההיחזק ע"ש. והרי כבר בלעז הקליפות
 מביאה עוף טמא או טרפה ע"י כבישה כמה ימים
 ששהתה הביאה הלללה בקליפתה. ולר"ך גם נגדה
 ס' לבב"ל מה שבלשה. אפי"כ דהוי ככלי ע"ש
 ואינה בלשה בכבש. ואחר החיפוש מלאכי שבשו"ת
 הרי בשמים מהד"ס ס' רי"ב הוכיח מזה דאין
 המסקנה מגולה לאויר לא שייך כבישה. והבאים
 אחריו השיגו עליו מהא דס' פ"ו גבי חלב שבקיבה
 ומס' ז' בחלב שבחלב פט"ז שם סק"כ. והנאון
 מהרש"ק ז"ל כתב בדבריו שגולד המסקנה יחד ע"ש
 הנוט ל"ש כבישה ורק חלב שבקיבה וכחל בא
 ממקום אחר מן האברים עכ"ל. וז"ל דברי
 נביאות. אכן יש להחזיק דמשה' אין הביאה בולשת
 ע"י כבש. משום דחזן מהקליפה הקשה יש גם
 קרום בתוכה והוי ככלי בחור כל יודק. ושניין
 פמ"ג או"ח סימן תמ"ז אש"א סק"ל לענין חזק
 הדבוק בנכר מבחוץ אם המסקנה שבפנים מבחי"ת
 בולט ממנו ע"י כבש. וע"י מירס"א סימן ק"ה
 צו"ד הביאו וסיים ג"כ ד"ש. אכן ע"י בספר
 א"ח בסימן תמ"ז שם אות ל"ז מ"ש בזה ואאון
 מהרש"ס ז"ל ואבמ"ל בזה. והנה היתר זה יופיל
 אם נאמר דלימענפס שדיק מנפסים והוי ככלי אבן.
 ולא כנה כנוי מלכדים וגפסים שכתוב צו"ד ס'
 קל"ה ס"ב דהוי ככלי חרס ע"ש. וע' בערוך ערך
 גפס. ובמוסגר שם מבטל מוסף הערוך וז"ל אי"ב
 פ"י בלשון יון כו' מין סיד הנחפר ממסמיו ארץ
 ולפעמים נשרפת אבן מיוחדת לגפסים כו'. עכ"ל.
 ונראה שא"ז לימענפס. והשכל מחייב דלימענפס הוי
 ככלי אבן דחזיק שא"ז מאבד טכה. ואילו כב"ח
 אחריו (בפסחים ל"ב) חזיק להו דמירס"א ע"ש:
 אכן הלא שניט באבות פ"ב מ"ח בור סיד שש"ע
 גאבד טפה. ואפי"ה מבטל דגה מלכדים וסיד
 וגפסים שהוא גם כן סיד הוי ככלי חרס. (ועי'
 במנ"א ס' חנ"א סוסק"ד דלא קיי"ל דכלי אכנים
 ככ"ח

דא"ל ס' וכני כרוב. וכמבואר בהג"א מאו"ז
 בפכ"ה. והובא בכ"י ס' ל"ב ד"ה כתוב בהג"א
 כו' ע"ש. (ובהנהגות יד שאלו צו"ד שם חמה
 ורולה לפרש לענין חנ"כ ע"ש. ולישמיעמיה
 דדעת האו"ז כ"ה בכל איד"ר דסני כרוב.) והוא
 מבואר כן בלא"ז ה' בב"ח ס' חנ"כ ע"ש. וכ"כ
 עוד ב"ה ג"ה בס' הכ"ה לענין שומן הגיד ע"ש.
 שכתב דדוקא בכחלי זית חרבא אפי"כ דשימורא
 דרבנן מ"מ עיקרו מה"ח. אבל כל דבר שיעקרו
 מזרענן אפי"כ בכזית בטל כרוב עכ"ל וע' (חולין
 ל"ח.) וא"כ לכאורה קשים דבריו שבהל' בכורות
 ס' מפ"א הנ"ל למה הולך ללמוד מדר"י שהקל
 בליך דג"ט לדרבנן דבטל כרוב. ומיפוק ל"י דבכל
 איד"ר א"ל ס'. ובהפס"י בספרים מלאכי בשו"ת
 עמודי אש קונ"ט או"ח ס' י"ג אות ואלו שטמא
 בזה והבין דהאו"ז בס' הכ"ה הנ"ל מחלק בין
 איד"ר ש"ס לו עיקר מה"ח לאין לו עיקר מה"ח.
 דוקא באין לו עיקר מה"ח סני כרוב. ומשה'ה
 בליך דג"ט דמבואר ברש"ל בהנהגותיו לשערי דורא
 סימן כ' דהוי יש לו עיקר מה"ח הולך ללמוד
 מדר"י לדרבנן עכ"ל יומ"ש. ובש"ח חלק פחת
 השדה מערכת א' כלל קכ"ד אות ט"ו הביאו.
 וכתב עליו דאין נראה דא"כ באמת טעמא מאי
 היקל בליך דג"ט כיון שיש לו עיקר מה"ח. אפי"כ
 דס"ל דגם ליר ד"ט א"ל עיקר מה"ח. ומה שהולך
 ללמוד מדר"י לרבנן הוא משום דבאמת אין להאו"ז
 ראייה מפורשת דבאיד"ר סני כרובא אלא מהא
 דליר דמדסני לר"י בסאחים לרביעית אף על גב
 דבטלמא ס"ל מבחי"ת במשהו אלמא דבדרבנן ק"ל.
 ה"ה לרבנן עכ"ל יעו"ש. ואני נאמר דבדברי זה
 בחדא ובאידך בחדא. דודאי ליר דג"ט י"ל עיקר
 מה"ח כרש"ל. והאו"ז בסימן חנ"ה לא נחכוון
 לחלק בין י"ל עיקמה"ח לא"ל עיקמה"ח כהבנת
 השמוד"א והשד"ח. רק כוונתו לחלק בין שיעור
 דרבנן ועיקר האיסור מה"ח לאיד"ר בנופו וזה
 דלא כתרומתו. ורק שהאמת דליר"ט י"ל עיקמה"ח
 כהשמוד"א בשם רש"ל. ועיקר לימוד האו"ז הוא
 באמת מליך ד"ט כהשד"ח. ומה שהקשה השד"ח
 א"כ באמת למה היקל האו"ז בלג"ט כיון ש"ל
 עיקמה"ח מו לק"מ דאדרבא מכאן למד לכל איד"ר
 אפי"כ כש"ל עיקמה"ח. וא"כ באמת גם הכרעת
 הכ"י שבסוסי"ז ל"ח כותרת גם דעת האו"ז לענין
 ליר ד"ט. ונשאר האו"ז יחיד בסברתו דבאיד"ר
 א"ל ס'. ומ"מ דעה יחיד גדול ראשון כהאו"ז יש
 לנו לסמוך עליו ע"ש בשטה"ח דהח"י:

דיתור ב' הוא דעה הא"ה הובא בסו"ז ס'
 ק"ה סוסק"א לחלק בין כלי חרס ועץ
 לאבן ומהת' לענין איסור כבש ע"ש. וכ"ה דעת

כ"ח). ומ"ו הדעה דכ"ה פועלת רק כ"ק חז"א לאזטרופי:

היתר ג' והוא העיקר שעליו אני סומך בכל כח' הוא דבאמת כיון דמבואר בש"ך רפ"ז ל"ג דבבלי שרחבו גדול וגחשמו דק יש ס' כמה שבתוכו נגד כולו. אם כן בבורות אלו בין מרופים בנסרים בין מסודים בלימענט. אין לר"ך ס' רק נגד הנסרים והלימענט. דהלכנים הוי כבלי בפ"ע וכמבואר בחת"ם חא"ח ס' ק"ל לענין חמור מלבנים מוח בטוט. שהטופול אינו נעשה גוש א' עם התמור ע"ש. והבורות בודאי רחבים וגדולים מאד. ובודאי שיש ס' נגד דפנות הנסרים והלימענט דהוי כמחשמו דק. וכן ילאנו מיד שום חשש עוד. וזאת מה דאם הי' בידנו לבטל הדבר ולתקן שימלחו הטהורים בבורות מיוחדים. בודאי הי' לר"ך כדי שלא לבטל היסור לבתחלה. אכן אם אין לאל' ידנו לתקן והוי כדעבד ואין כוננו לכך וא"א בענין אחר לית לן בה. וכ"ז לענין היסור ההעריג. אבל הטאראן אם ידוע שצריך אותו בציר טמא ממש כנ"ל אין שום היסור להחירו. ובפרט דאין לורך בו כל כך. ובגלילותיו אין חוללים אותו כלל:

העולה מכל הג'ל דהעריג הנחון לרוב בני אדם יש לסמוך על כל הג'ל בשנים בחון מכל הג'ל הנח דג"ט דרבנן. אם נבלע בבלי נחתין ב' עוד דרגא ונעשה חרי' דרבנן. דהא אפי' בחלב טמא וכה"ג כחב הרמב"ם בפ"ג מה' מ"א ה"ו דאין לוקין ע"ש ועפ"י כחב הנזכר חא"ח ס' ה"ו דבחלב טמא לא הוי טכ"ע מה"ס. דטכ"ע ילפינן ממשרת וגיעור ודוקא בדיבורין שלוקין ע"ש. וכ"ש טעם שכלל. וע' פת"ג בפתיחה לבב"ח ד"ה טכ"ע. ודו"ק: הק' שצ"ח יוסף הלוי פייגענבורים חופ"ק הני"ל.

סימן קיט

ב"ה ארמיאנסק (פ"ך שברייא)

א) מציע אני לפני מורי וחבירי את השאלה הזאת. אשר בזה ליד. ואני מחלה את קוראי השערי תורה להשמיע את דעמם הרחבה בידון זה. וזה תוכן השאלה. איש אחד העושה את שבתו חול. מוכר ונקונה בפרהסיא. אך בדיני אבילות הוא מזהר. וחלו ימי אבילותו באופן שיום השביעי היה בשבת. ובא לשאול אם אומרים מקלת היום ככולו או לא. אם מותר לו להרב לשקר ולומר דלא אמרינן מקלת היום ככולו. כדי להגילו מאיסור חילול שבת. או לא. **והנה** לכאורה יש ראיה מפורשת מע"ז נ"ט. רבי

ח"א בר אבא איקלע לגבלא וכו', הוא תורמסי דשלקי עובים ואכלי ישראל. כי אחי לקמיה דרבי יוחנן. אמר ליה לא והכרו על בניהם שהם ממורים ועל יינם משום יין נסך. ועל תורמסן משום ביטולי עובים משום שאינם בני תורה. ומסיק שם דאי בני תורה שרי. אי"כ חוינן דמשום תקנה מותר לשקר ולומר שלא כהלכה. אבל באמת מהתם יש לדחות. דרק משום גדר לזה ר' יוחנן להכריז. אבל הם הלא לא באו לשאול מרבי יוחנן ובאמת לו באו לשאול הא"ך הדין לא היה משקר ר' יוחנן. והיה אומר להם שמוחר. ולגדור גדר בודאי יש כח ביד חכמי הדור. ומדויק שפיר לשון לא והכרו שהוא לשון תיקון וגדר. אבל כשבאים לשאול הא"ך הדין אז באמת אסור לשקר דהא אמרינן בשבת ד'. וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך. ואעפ"י דאמרינן בעירובין ל"ב. ניחא ליה לחבר למיעבד איסורא זוטא כי היכי דלא ניטבד עם הארץ איסורא רבה. הא רשב"ג פליג עליה דרבי בהא התם בעירובין ל"ב יעו"ש. וכבר כתב ה"ד מלאכי" בשם הרבה גדולים דאין הלכה כרבי מחבירו נגד אביו. וא"כ הלכה כרשב"ג דאין אומרים ניחא ליה לחבר וכו'. אמנם הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות מעשר פסק כרבי. וכן יש הרבה פוסקים רש"י והרשב"ם ועוד. הפוסקים כרבי אף נגד רשב"ג אביו. יעו"ש ב"שדה חמד" חלק הכללים מערכה ה' אות ק"א. וא"כ אפשר דהיה מותר לשקר. כדי להגיל איש מאיסור חילול שבת. אבל זה אינו. דהא כבר נחבזו התוס' בשבת ד' וב"עירובין ל"ב. דאפילו רבי לא אמר הכי; רק היכי דהחבר גרם לו האיסור. דומיא דלקוט לי תאנים. אבל היכי דהחבר לא גרם לו האיסור לא אמרינן ניחא ליה לחבר. וא"כ בידון דידן הלא שום איש לא גרם לו האיסור ולמה נקל לשקר. וגם לפי שדמו ההוס' תירון זה מפשמים נ"ט ועירובין ק"ג. הא תירלו. דיש חילוק בין פשע או לא. וא"כ בידון דידן הא פשע בחילול שבת. ואף שבאבילות לא פשע אבל הלא בחילול שבת פשע. ומאי נ"מ. דהא עיקר הסבר תירוסם של התוס' הוא. דעלינו לחוש למיקומם של בני אדם שוגגין ונכשלין. אבל לא למוזדין ורשעים המחבונים למרוד בקונם. וכמו דאמרינן בב"ק ס"ט כמה דברים אמורים בשביעית אבל בשאר שני שבוע הלעיטוהו לרשע וימות. ולמה נשקר בשביל רשעים. ואין ראיה מב"ב ה'. דאמר ז"ל הב ליה כמו דאפי"ם ואי לא דיינין לך כרב הו"א אליבא דר' יוסי. וכן כתבו שם התוס' דבאמת הכי ס"ל לרבא יעו"ש. וגם מסוכה ל"ד. אשון ובינינו ואי לא דרשינן לכו דר' טרפון. יש

ש' לדמות. דהחם משום מלוא דרכים. וכדאיחא
בברכות מ"ז ע"ב. וכן חילולו ההוא' בשבת
ובעירובין יעו"ש. ובזאת יש להסביר דברי ההוא'
ב"ב ד' ה' שקשים להולחם. למה לא חמך בסוכה
ואי לא מחינא לכו בסילויא דלא מבט דמא. וע"כ.
דשם חומר לשקר משום מלוא דרכים. אבל בידון
דין אסור לדעת:

קלמן בהרי"א מגיד רב ומ"ץ דק' הג"ע.

סימן קב

בעוה"י מה ראדאמסק.

העק מכו"י אא"י הרב הגדול החריף
מו"ה שמואל ו"ל רוטנ"ץ בראדאמסק:

שמעתי קושיא בשם הרב הגאון אבד"ק קוטנא
זלל"ה בעהמ"ח ס' יסועות ישראל

על הא דכתבו ההוא' גיטין פ"ב בסוגיא דנכתב
ביום להקשות דא"ר יוכל לחפות על ב"א והא מ"מ
מקטלא משום דקומא אחזקת א"א. ומ"י בחוס'
דברי גרושה לפניך ועוד דלוקמא אחזקת כשריה
דלא נבעלה כשהי' א"א. והקשה הגאון הג"ל דהא
לפי מה דאיחא בסנהדרין דבלא"ה לא משכחת
דמקטלא רק בזינתה וחזרה וזינתה ומקטלא על
זנות השני משום דבזנות הראשון עשאי"ל משום
דיכולין לומר לאוסרה על בעלה באלו. וכאן דבזנות
הראשון בלא"ה לא הי' נריך לחפות כיון דלא
מקטלא. איך קשה בזנות השני לא יועיל החיפוי
משום קושיא ההוא' דקומא בחו' א"א. דכבר
אבדה החז"כ ע"י זנות הראשון ע"כ שמעתי. א):
ולכאורה קושיא אינו מובן דהא מבוחר
בסנהדרין שם דרק באשה חבירה

נריך לאוקמא דזינתה וחזרה וזינתה. אבל באשה
דלריכה התראה קטלינה על אף בזנות הראשון
דהא הגידו בפני ב"ד שהגירו אותה. ולענין
לאוסרה על בעלה אינה לריכה התראה. וא"כ
באשה שאינה חבירה יוכל לחפות בנגע שאין בו
זמן בזנות הראשון דהא יש לה עדיין חז"כ. ולריך
לומר דכוונת הגאון הג"ל בקושיא דע"כ ז"ל
בלא"ה דהחשש חיפוי היא רק באשה חבירה שאינה
לריכה התראה משום דבאשה שלריכה התראה אי"כ
לריכה שחזיר עליה לחימה. וא"כ איך יוכל
לחפות בנגע שאין בו זמן שחזיר דכבר היטה
מגורשת קודם הזנות דאי"כ למה התירה עליה
לחימה כן נראה לע"ד כוונת הגאון בקושיא

ומעתה נלע"ד לתרץ קושיא לפ"מ דמבוחר
בשורת ג"ב מהדו"ת חאה"ע ס' ב'
לייבך דברי תשובות מהרי"א שאין שסובר דעל
בועל שני לעולם לא מחסרה א"א שזינתה משום שלא
גרס איסור על הבעל. ותמיהו עליו הגאונים בעל
סבות יעקב ובעל שער אפרים מש"ס הג"ל לדבחר
דמשי שזינתה וחזרה וזינתה חמשי גמ' והא
יכולין לומר לאוסרה על בועלה שני באלו. וע"כ כ'
בגאון מהר"ם בנו של טוב"י בהגה"ה לייבך והפ'
בגמ' הוא שעדי זנות האחרונים באלו תמלה ונאסרה
על בעלה על פיהם ושוב באלו עדי זנות הראשון
ונהרגת על פיהם. ובלא"ה ע"כ דמייירי בהכי
כדי שיהי' מיושב קושיא הגמ' בחיולוס דמשי
דמייירי דזינתה וחזרה וזינתה דלכאורה תמו' דאי
אייירי בזנות שני אי"כ כבר הוא בעולה זמות הא'
ואיך משכחת סקילה. וע"כ כמ"ש דהיא נהרגת
עכשיו ע"י עדי זנות הא' שביאתן לב"ד הי'
באחרונה וע"י שפיר פריך דאי"כ יכולין לומר
לאוסרה

(א) הגה"ה לכאורה אף לענין לאוסרה על בעלה שייך ג"כ החשש שחא יחסה דאם יבואו עירי זנות הראשון לאוסרה
על בעלה מוציא נס שאין בו זמן ותאחר כי כבר נתגרשה. ואח"כ יחזור ויקדש אותה וידור עמה. ואין
לומר כיון דזינתה אף לאחר גירושין נאסרה משום לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה. ד"א דהא מבוחר בנאכ"ס וע"כ
דאלו זינתה אחר גירושין לא נאסרה על בעלה ומותר להחזיר אותה. ודוקא ע"י קדושין מחזר נאסרה לחזור לבעלה הראשון:
אך יש לומר דלזה לא חששו כבול לתקן זמן דחשש שחא יחסה היא היבא דהוא לא יעשה איסור רק דלינא אותה
תמימה אבל שיהא חשש שירצה לחפות עליו שידור עמה באיסור כל ימיו' לזה לא חיישינן שאם באמת זינתה קודם
גירושין הלא נאסרה עליו מה"מ. ועיין תוס' נטין (דף י"ח) ד"ה הני קלא חיה להו: **רבבשימור** יש לתרץ הקושיא
של הגאון הג"ל. דהא על זנות השני ג"כ לריכין לעירי זנות הראשון כדי שלא יוכלו לומר על זנות השני ג"כ לאוסרה
על בעלה באלו. ואף דלא הוי הזי דבר כיון דעירי זנות הראשון הכלים לאוסרה על בעלה לא לריכין לעירי זנות השני
כמו בעירי קדושין ועירי ביאה. ובחובן. עכ"ז כיון דע"י עירי זנות השני לא נאסרה על בעלה באלו עירי זנות הראשון
ע"כ אלו דנין ג"כ על זנות הראשון מתי הי'. וא"כ כשתלויא נס שאין בו זמן שפיר דמוקמין אותה בחז"כ ונאמר דנס
זנות הראשון הי' לאחר גירושין דמסתמא לא זינתה כשהי' א"א. ואין לומר דלמה לא הוציאה אז את נפשה שבאלו עירי
זנות הא' לאוסרה על בעלה. דזה עשות דלא איכפת לה כיון דסוף סוף אינו יושבת תחתיו דהא נתגרשה ממנו. ולהלל
ענתה תמימה אינה לריכה. וא"ל דתפסיד כמה שלא הוציאה הנס דכלא הנס נאסרת גם על בועלה השני. ובשחיטת
הנס חתי' מותרת גם להבעל. דמשום הוכחא זו שחתי' נאסרת על בועלה כלכד לא נהרגו אותה. ולומר כיון דלא
הוציאה הנס יהי' ראי' דבזנות הא' לא הי' לה עוד הנס. ומחילא אבדה החזקת כשרות. ומחילא גם בזנות הא' לא
יוכל לחפות דמוקמין אותה בחז"כ א"א. ד"א משום דלא איכפת לה כ"כ כמה שנאסרה על בועלה. והכין:

ישראל זעליוער מו"ץ בראדאמסק.

לאוסרה על בועלה שני בלתי דהא בועל שני שאנו
 דנין עליו עכשיו הוא בלתי בועל ראשון והוא הגורם
 איסור בתיבתו ונאף בדאמת אשה זו לא נאסרה
 בב"ד בגרמת בועל זה רק מ"מ בועל שני שהי'
 מאוחר בזמן וקדש בב"ד מ"מ אכן לא בב"ד
 הליגן מלתא. רק לפי קושטא דמלתא כלפי שמיא
 גליא שהוא גרם האיסור. ענ הבועל רק שלא נודע
 עד לאחר שזינתה עם הבועל השני וכמובן וממילא
 לפי"ד יהי' מיושב קוסיות הגאון הג"ג כיון דהא
 דמקטלא בזנות שני איירי באמת שהי' שני לדין
 וקדוש בזמן וע"ז שפיר שייך חשש דשמיא יחפה
 ע"י זנות הקדוש בגט שאין בו זמן שפיר יחפה
 כמ"ש חז"ל דוראי לא קטליגן לה משום
 ח"כ ודיינין לה דודאי נהגרשה קודם הזנות דהא
 אז עדיין הי' לה ח"כ דלא הי' זה לה זנות הראשון
 וכנ"ל :

אמנם באמת יש נדחות כל הנ"ל דכ"ז רק

בנערה המאורסה כדי שיהי' מיושב ג"כ
 הקושיא דאך מקטלא בסקילה שפיר נהי' מוכרחים
 לפרש כנ"ל: אבל בא"א הנשואה שזינתה אדרבא
 איש טפי בפשיטות דהא דמקטלא מיירי כגון שזינתה
 וזוהי וזינתה ונהרגת ע"י זנות השני שמאוחר
 בזמן. דאדרבא כיון דאין בשיטת המר"א שטון
 קיימין דעל בועל שני לא מתסרה איש טפי אי
 מוקמינן דנהרגת ע"י בועל שני שמאוחר ג"כ בזמן
 כדי שלא תקפו דיכולין עדים לומר לאסרה על
 בועל שני בלתי. ולשיטת המר"א שטון הנ"ל איש
 דהא באמת לא נאסרה על בועל שני ולא נלשך
 לחוק דמיירי שזינתה עם בועל ראשון. וא"כ
 הו' הדרא קושיא לדוכחא כיון דבאמת בכל א"א
 שזינתה מקטלא אם היא חבירה אפי' אם זנות
 השני מאוחר ג"כ בזמן לזנות הראשון אי"כ הו' ליכא
 ח"כ. ואדרבא הא אם הזנות השני הי' מוקדם
 בזמן ע"ז לא הי' לריך לחפות בגט שא"כ זמן
 דהא בל"א לא מקטלא משום דהוי עשאי"ל
 דהא באמת יכולין ככה"ג לומר לאוסרה על בועל
 שני זה בלתי דהא באמת הוא הבועל ראשון
 וכנ"ל. ולומר דמ"מ מועיל ג"כ בחיפוי דיד' אם
 אותו הבועל עצמו זינתה עמה בשני הפעמים. או
 בשזינתה עם קרוביו. ליחא כל עיקר תק"מ לפסול
 גט שא"כ משום מלתא דלא שכיח כי הק' קשה
 מאוד לומר כן דהא מבוחר בחוס' בכמה מקומות
 דחכמים לא חקנו משום מלתא דליש דהא בל"א
 זנות גופא ל"ש. ועוד דלפי"ז מהדר קוסיות המוס'
 כתובות בריש מבייתין לדוכחא דכתבו דהא דזנות
 לא שכיח לר"ל היינו בעדים וההרה"ה. וע"כ לרי'
 אף בעדים וההרה"ה שכיח ולהכי חייב שמיא יחפה.
 והנה לפי הנ"ל הא כל עיקר המקנה הי' רק באשה

סימן קכא

בהיות סמא"אין (פלך סוהידוב) .

בספר חידושי הפלאה למסכת כתובות (דף
 ל"ד ע"א) בד"ה הכא במאי עסקינן
 שממרו לשומר הקשה הכי וזה לשונו. לבאורה יש
 לדקדק למה הולך רבא לאוקמי לעיל גבי טבח
 לעכו"ם בלומר בגמר זביחה הוא עובדה. הוי ל'
 לאוקמא ג"כ בשמסרה לשומר דומיא דשור הנסקל
 דע"כ בהכי מיירי. ואז אע"פ שנאמר בתחלת
 השמיטה היכא דעבדה לעכו"ם מ"מ הוה ל' גורם
 למזון. וקודם גמר השמיטה הי' יכול עוד השומר
 להחזירו לבעליו ולומר לו הרי שלך לפניך. כמה
 שכתבו המוספות שם בד"ה כיון דשחט בה פורחא.
 דתחלת השמיטה לא חשיב שינוי לקנינה בכך.
 ורק כמה דגמר השמיטה הוא גורם לו להשומר
 שלא יוכל לומר עוד להבעלים הרי שלך לפניך ויטלם
 מזון. וכל הגורם למזון כמזון דמי. ודחק לחרך
 ולאוקמי דסוגיא זו אחיא אליבא דריש לקיש.
 דסבירא ל' כל היכא דליחא במכירה ליחא
 בטביחה. והכא בשחט לעכו"ם כיון דשחט בה
 פורחא אסרה וליחא עוד במכירה. דלא שייך
 כאן מירון המוספות שם גבי שור הנסקל דמשכח
 מכירה שמכרו לעכו"ם. דהא ע"ז חופס את
 דמיו. וכיון דליחא במכירה קודם גמר השמיטה.
 ליחא עוד בטביחה. וכן כתב גם הגרע"א ז"ל
 בחידושי למסכת כתובות :

ונראה לנו לפי"ד לחרך דסוגיא זו אחיא
 אליבא דכולי עלמא. ואפילו למאן דלא
 סבירא ל' הכלל כל דליחא במכירה ליחא במכירה.
 חי

כדכתבו שם המוספות בד"ה וסבר לה כ"ש וכו':
אך דברי הראב"ד ז"ל אלו תמוהים. דהיינו דר"ש
 אמר לדינו שדבר הגורם למזון כמזון דמי
 בביק (ע"ד ע"ב) גבי קדשים שחייב באחריותו
 מכל מקום הלא בגמרא בכתובות (ל"ד) וב"ק
 (ע"א) אוקמי גבי טבח שור הנסקל. כגון שנגנב
 מבית שומר ומשלם להשומר ד' וה' משום דבר
 הגורם למזון כמזון דמי אלמא דאמרינן לר"ש
 דבר הגורם למזון כמזון דמי אפילו גבי שומר
 דלאו בכל אנפי מתייב:

ונראה לע"ד לתקן בדאמת הלא לריכס אנו
 להבין. כיון דשור הנסקל אחרי שנגמר
 דינו בבית שומר. ואין השור שוב עוד כלום
 לבעלים. והשומר ה"י יכול להחזירו ולומר להבעלים
 הרי שלך לפניך. איכא אחרי חייב השומר לשלם
 אם נגנב השור אחרי כן דהא אין השור שוב
 כלום בשעת הגניבה והבעלים לא הפסידו בגניבתו.
 ואפילו אם נאמר דמשעת משיכה אחרייב השומר
 כלישנא אחרינא שם בכתובות (ל"ד ע"ב). מכל
 מקום היינו דוקא אם הפקדון ה"י שוב כסף
 בשעת הפשיעה. וכן משמע ממה שכתב הקולת
 החושן בריש הלכות פקדון סי' רנ"א בשם הריטב"א
 ז"ל שהובא בשיטה מקובלת בפרק השואל, אלא
 ע"כ לריכס אנו לומר. דמיד כיון ששפעת רק
 השומר. ולא שמר את השור והועד בביתו ונגמר
 דינו בביתו נחמייב לשלם. אלא משום דלא הוה
 היוזק ייבד ה"י יכול לפטור נפשי' בו. ועתה כיון
 שאין אללו השור היינו שנגנב ממנו אפילו בחוסס
 של לסטים חוזין מחייב השומר לשלם משום החיוב
 הראשון שחל עליו. דהא אין לו עתה במה לפטור
 את נפשי' נמלא דבשעת הגניבה אחרי שפעת
 השומר בזה דהועד השור בביתו ונגמר דינו בביתו
 חייב השומר בכל אנפי אפילו באונס. ואין מכאן
 שום סתירה לדברי הראב"ד ז"ל גם אין להקשות
 מפסחים (דף ה' ע"ב) לדברי הראב"ד ז"ל דאח"כ
 שם אין דאילו מיגנב ואילו מיהבד דברשותי
 קאי ובעיתו לשלמו כדליכין דמיה' אשור החמץ
 גמול דסבירא ל' דבר הגורם למזון כמזון דמי
 אפילו בלא קרא דלא ימלא ללישנא קמא שם.
 דהיינו מיגנב ומיהבד היינו באונס. כדכתבו
 המוספות בשבועות (מ"ד) ד"ה שומר אברה וכו'
 משום טעמא אחרינא:

ולדברי הראב"ד ז"ל דמשמע מדבריו דאם
 ה"י השומר חייב בכל אנפי. ה"י
 הנגנב חייב לשלם להשומר קרן וכפל משום דבר
 הגורם למזון כמזון דמי אע"פ שהשור שוב כסף
 לבעלי המפקיד. ולפי זה יש להפיר למה לא
 יחמייב הנוגז מן הנגנב לשלם להי"ד הראשון
 משלמו

אי אפשר לן לאוקמי גבי טבח לעכו"ם דנגנב
 מבית שומר וחייב הנגנב לשלם ד' וה' משום דבר
 הגורם למזון כמזון דמי. ולתקן בזה קושיא
 הגמרא דמי שחט בה פורחא חסרה וכו':
דאימתי אמרינן שהנגנב משלם להשומר ד'
 וה' משום דבר הגורם למזון כמזון
 דמי. היינו דוקא אם גנב שור הנסקל. דבשעת
 הגניבה אין עלם השור שוב כלום לבעלים. ואין
 בו דמים אלא להשומר שה"י יכול לפטור נפשי'
 בו ולומר לבעלים הרי שלך לפניך. ולפיכך מיד
 כשנגנב נחמייב הקרן והכפל להשומר. ואם טבח
 אחרי כן משלם להשומר גם ד' וה'. אבל גבי
 טבח לעכו"ם כיון דבשעת שנגנב ה"י השור שוב
 כסף לבעלים. הרי נחמייב הנגנב הקרן והכפל
 לבעלים כדמשמע להדיא בריש פרק המפקיד ודו"ק
 שם. ואיכא מיהבא חיתי לן לחייב את הנגנב אם
 טבח אחרי כן לשלם ד' וה' להשומר. דהא כיון
 דאין חיוב גניבה להשומר אין טביחה ומחירה
 ואפילו אם שילם השומר ולא ראה לישבע והבעלים
 הקנו לו כפילא מיזא לא יחמייב הנגנב לשלם לו
 להשומר ד' וה' אם טבח. דהא דהנגנב לריך לשלם
 להשומר הקרן והכפל. היינו רק מטעם דהבעלים
 הקנו ל' כפילא. ולא משום דבר הגורם למזון
 כמזון דמי. ואיכא מיהבא חיתי לן לחייב את
 הנגנב לשלם ד' וה' מטעם דבר הגורם למזון
 כמזון דמי. דהא כיון דאין גניבה משום דבר
 הגורם למזון אין טביחה ומחירה. ואין זה דמי
 למאי דמשמע מכתב קמא (ע"ב ע"א) דאם נגנב
 ומתו הבעלים ואחרי כן טבח או מכר משלם ד'
 וה' ליוצאים אע"פ שבשעת שנגנב נחמייב הקרן
 והכפל לבעלים. ועתה הם באים על הקרן והכפל
 מתורת ירושה. ודו"ק שם גם בדברי המוספות
 ד"ה סיפא לא קרינא ל' וכו':

ודגה בשיטה מקובלת שם בריש פרק המפקיד
 הקשה בשם הראב"ד ז"ל. וז"ל: והשתא
 קשי' ל' לר"ש דאמר דבר הגורם למזון כמזון
 דמי. כיון דאחרי חייב באחריותו ליתחייב
 לבעלים. ואיכא למימר דלא דמי חיוב שמירה
 לאחריותו דהמה. משום דבשמירה איכא אנפי
 דלא מתייב. ואחריותו בכל אנפי מתייב עכ"ל:
ודברי הראב"ד ז"ל יש לבאר כן. דלענין כפל
 וארכעא ומהשה בעינן דמשום טעמא

דדבר- הגורם למזון כמזון דמי. לריך להיות גופי'
 דהיי הורא המונח דשומר. לכן בעי שיהא חייב
 עליו בכל אנפי. אבל אם לא חייב עליו השומר
 בכל אנפי. לא נוכל לבנות דגופי' דהיי הורא
 ממונא דשומר הוא משום דבר הגורם למזון והוה
 רק סגמתי לרבי מאיר דלא חייב אלא בקרן

תשלומי כפל וד' וה' משום דבר הגורם למנוון כמזון דמי. דהא הנגב הראשון בכל אגפי מיתמיב. ולגבי החיוב משום דבר הגורם למנוון לא אימעות מונגב מבית האים ולא מבית הנגב ובמק"א הארכתי: יחזקאל אבראמסקי האבר"ק הג"ר.

סימן קכב

ב"ה ראדום.

ברבר השומן והחלב מנסות ומדקות מן האלי' עד הללעות הגדולות מעל האחוריים מבחון. אשר הו"ז דפה ובערי הגליל מוכרים הכל בחורת שומן כשר בלא מקר מומחה ע"ז. והמקד דפה מחלק הפנים אשר הובא זה מקדוב א"י לנקד זאת. ואומר כי בכל המקומות שהי' נמכר כל זה בחורת חלב לאשר העיקור שם קשה מאלד. והנשאר כשר הוא מעט ואין כדאי. ובכבשים א"א לבדיר כלל בין העמא והטהור. והו"ז אומרים כי כן מנהגם מעולם. כאשר כתבתי גם בהשע"ה ח"ז ס"י ג"ו. אכן לראב"ן לבי הנה סבסכו דברי בהמחלוקה הגדולה אשר בעיר ל... בדבר בחירת רב העיר. ובמקום שיש מחלוקה וח"ה. אין חולקין כבוד לרב והותרה כל החורה כולה כידוע. והכחישו את כל דברי. וגם שפני את דמי במים בשחון המודיע ש"ז 11 א. וסגרו עלי' המודבר בשחון ההוא ולא יתגני לבדיר האמות כמו שהוא באמת. והגני מעיר עלי' ברבים. כי לא הי' כונתו בזה לפגוע בכבוד זולתי. וגם עתה איני מאשים את מי בזה. אחרי שא"א לבדיר העיקור בספר כמשי"כ הרמ"א ביו"ד. ומקד לא הי' פה מעולם כלל. וגם כי מנהג מוסחת הוא לא בפה לבד. אך גם בערי הגליל דפה מדור דור. אבל עכ"פ מהראוי לבדיר האמת ולחקן המעוות מכאן והלאה. ובה אשר יכחישו דברי לא יחוקן האיסור עוד כלל. והשפתי בלבי שלא לדבר עוד בזה כי איני מחויב לפנות יותר אכן לאשר עתה שוב יחמרו בפה כי כן המנהג גם באוסטראליה והכל כשר וישר. וא"כ הדבר גונש אך לבירור הלכה. אשר בעת לא יוכלו לחשוב עלי' עון בזה. ואם שנית אדע כי עלי' לבקש סליחה מראשי הקהל אשר חשבו דברי לפגיעה בכבודם. ואם לדקתי תהי' זאת נחמתי. כי יגלגל על ידי זכות גדול בזה לזכות את הרבים:

והנה בשע"ה שם דפסתי השוכה הגה"ג מיאלאוויטץ ומהגאון מדוניסק שליט"א כי חליה למכור זאת בלא מקד מומחה. ואם יתברר כי הו"ז אין בקיאים בזה יהי' שאלה על הכלים עיי"ש. וגם ידינ"ש הגאון אבד"ק קינלך

שליט"א השיב לי בע"פ כי חליה לעשות כן. אך לאשר רבים גם מנדולי הרבנים שליט"א אינם בקיאים בטוב העיקור כמשי"כ הרמ"א ביו"ד ס"י ס"ד ס"ז. דעיקור לריך ראי' מן הבקי וא"א לבדיר העיקור בספר. לזאת עלתו אמונה כי אשלח דברי להרבנים הגדולים אשר בעירם מנקד מומחה מחלק האחוריים. והגני מליג בזה הקולור מאשו השיב לי מנקד מומחה מעיר באלטא ברוס"י באריכות בשינוי לשון מעט אשר הי' מההכרח להבנת דבריו. ואלה דבריו במכתבו:

ב"ה ג' מקץ.

שלום רבבוד הרה"ג המפורסם מו"ה מנחם מענדל' וויינגארט ג"י מו"צ בראדום.

נשאלתי מאת הרבנים דפה לבדיר להם המקום שכתב ב"ה בשחון המודיע ו' 7. ובמה מוסחיתים העבחים את פעולתם כו' ובשחון המודיע שם נדפס בטעות איזה חבות. וזה הביא לידי ספק בדברי. במקום שנדפס הי' את על הכליות ל"ל שמעל הכליות. במקום המוכרים ל"ל המנקרים. במקום להרעיש ל"ל להשיב) אם כה יעשו הו"ז בעירו שלוקחים כל השומן. מן האלי' אשר מבחון להאחוריים עד הללעות גדולות דהיינו עד חלק הפנים בלא מנקד. ודאי גדול עונם מנשוא. כי אלל הללעות קטנות דבוק אל השומן אשר מלמעלה הוי תרבא דתומי מחני. כמבואר בחולין פג"ה בראש ס"ה ובד"ח שם סקט"ו בסופו. וז"ל שם. עוד ראה זו מולאתי בספר אה"ע להראב"ן שכתב בס"י ר"פ. וז"ל. תרבא דתומי מחני אכור. והוא חלב שתמה המותניים. שקורין לו "מוביל"ש". (קושלין בלשונות) והוא אלל הקודילש בין הבשר האדום שעל הכליות ובין הקודרש. ומנקרין אותו עם הקודילש. ואעפ"י שבשר המון שקורין מוביל"ש חופה אותו. אינו חיפוי. דבהמה בחי' פריקא מופקא. כאלו כל אחד עומד לבדו. והוי החלב כמגולה. וזה החלב הוא תרבא דתומי מחני. וקרוי דק מפריד בין אותו החלב ובין השומן שתחתיו העליון חלב והתחתון שומן עכ"ל. ומבואר מזה דמה שנראה על האחוריים נקדא שומן. ומה שתחתיו חלב גמור. וכמשי"כ ב"ה בשם בעל זבח שמואל. והוא במקום הללעות קטנות כמבואר בד"ח שם תחלת ס"ק הג"ל עיי"ש. ואם הטבחים בעיר ראדום והגליל טעלים השומן הזה אשר ממעל הללעות הקטנות שבאחוריים ומוכרים בלא עיקור. גדול עונם מנשוא. וישראל עם קדושים לא יסמכו עליהם

מ"א:

קטנות שללד האלי' אכן גס שס אין להטנחיס
עשות קבלה מעלמס רק עפי' מנקר מומחה
שיראה להס איך ומה לקחת מה למעלה ומה
למטה. כי גס שס יס חלב הגיד בין הפרשות.
ויס שס כמה שרטוטי חלב והוא לא ידע ואשס.
ושלום על ישראל ועל רבנן. דברי הכותב

שממשון גרינפעלד סנקר
דפה בא"מא.

והנה בשע"ת ח"ו סי' נ"ז כתבתי בקיזור.
אמנם דברי מבוררין היסב. ויהי' איך
שיהי' עכ"פ החיוב להביא מנקר מומחה יודע
לנקר חלק האמוריים. לבחון את ח"ו ומעשיהס.
כמש"כ הגאון מיאולאווטץ שליט"א בשע"ת סימן
נ"ז שס ואנכי מה כי תלינו עלי חסס. ואבקש
מאד מהרבנים גאוני זמננו שיח' להגיד חוויד
לזכות את הרבים. ולא תהי' זאת לנו לפוקס:
מנחם מענדל וויינגארט טויצ דפ"ק.

סימן קכג

ב"ה פולטוסק (פ"ד ווארשא יע"מ).

בב"ב (מ"ב:) אמר שמואל השותפין מחזיקין
זה על זה ומועדין זה על זה ונומדין
על חלקו של זה להעמידו בידו חס ב"א אחר מן
השוק לערער עליו ולא הוי נוגע בעדות כדמפרש
לקמן. רמב"ם ופריך מעידין זה לזה אחי' נוגעין
בעדותם הן נדכל זמן שלא חלקו לגמרי אס יטול
שום מערער כלום מן השדה ויסידו שניהם וגמלא
דלעלמו מעיד. רשב"ם ומשני הכא במאי עסקין
דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו. ופריך
ובי מסלק נפשיה מיניה מי מסחלק והתניא בני
עיר שנגנבה ס"מ שלהן אין דנין בדייני אותה
העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. ואס
איחא לסלקי בי תרי מינייהו ויכתב דין ודברים
אין לי על ס"מ זה ויקמו מידס. רשב"ם ולידיינו
ומשני שאני ס"מ דלשמיעה קאי וואין יכול לסלק
עלמו שלא יחא נוגע בעדות שהרי נהנה בו
ויולא בשמיעתו וכו'. רשב"ם וכתוב שס ד"ה
וליסלקי בי תרי מינייהו וידיינו כתבו וא"ס והא
בעינן תחילתו וסופו ככשרות והכא הוי תחילה
בפסול והוי כמו קרוב ונדרחק. ואומר ר"י דלא
שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסלות תלוי
בגוף חגת במזון עכ"ל.

והקשה בש"ך וליז ס"ק ליכן אחי' הקשו
המוס' הכא אהא דפריך וליסלקי בי
תרי מינייהו ולידיינו ולא הקשו כן מיקף לעיל
מיניה דהא דמעידין זה לזה היכי דכתב ליה דין
ודברים

מכאן ולהבא. והוא חלב נמור. והכלים שנשתמשו
בהם כרותחין לריבין הנעלה. והמנהג הנשמה
והרע הזה כבר הי' לעולמים במקומות אחדים
בשנים קדמוניות. כמזכיר בד"ח שס בשס
הגיה יוסף:

אך קשה להאמין שמהג טבחי ראדוס והגליל
נמשך מנבי בודין הללו שכתב הצ"י.
ואולי מנהגם שמקלפין השומן שעל האמוריים
מן האלי' עד סמוך ללעות הקטנות ומוכרים
בחורת שומן כשר. ואס שגס בזה יס אלי'
נקוץ בזה. כי סמוך לללי' ממש דבוק לשומן
האלי' הרב דקיל כוסחא. ויס בזה איסור
כרת. כמש"כ הר"ח שס בשס הנורדכי. שכתב
בשס ספר היראים. וז"ל סמוך לזנב יס שומן
האלי' ועליו חלב הקליבוסת. ואותו חלב ושומן
האלי' דבוקים זה לזה. ואין ביניהם אלא גיד
כעין קרוס ומראהו כמראה שומן. ומה שעל
אותו הגיד איסור בכרת. ומה שמתחין מותר
מטעם חלב שהבשר חופה אותו. ולריך לגרוד
אותו רייד יפה יפה. ולפי שהיא לבן טועים
בו הרבה כג"א. ואינם יודעים להפריש בין
החלב להשומן. ולכן נחתי לכו להזהיר בין
הטמא ובין הטמא עכ"ל. וסיים שס בשס
הר"ח. וכן נוהגין לנקר הכל מללד פנים עד
שמגיע לאותו שומן שהיא גס כן מבחין.
ושס הגיד דמפסיק הוא כמין קרוס דק עד
כאן לשונו:

ומזה נמשך מנהג המנקרים עכשיו שבמקום
שאין נמלה דרין בשומן האלי' לחסוך
עד חליו כמש"כ בעל זבח שמואל. אז סומכין
על מנהג הרמ"א הג"ל. ואמנם כי רבים
מהטבחים נושים בזה הדין. ומנקרים את
השומן שסמוך לזנב רק על מקום שסח הדרי'
דוקא ושס ממעל לו יכרה הטבח ויחפור לו
בור לשומקו עד חלי הדרי'. וסביביו נשאר
לו כהר מחלב החמור. ויטול בשחת יפעל.
לבן לריבין לפקוח עין על הטבחים שינקרו
כל שטח השומן שכנגד חלב שבחלל האמוריים.
כי שס החלב שלפנים נוגע ונסרך ודבוק בו.
ולריך לנקר כל שטח זה בעוביו עד חלי הדרי'
וכמש"כ הזבח שמואל. ואס אין שס דרין ינקרו
בעובי השומן כל השטח הזה עד דקות השומן
המופשט על אוואשטן בראטען כמש"כ הר"ח
הג"ל. ואס חטאת הויז שס בזה שא"י לנקר
במקום הסמוך להאלי' דהיינו במקום הדרי'.
ג"כ עון פלילי הוא כמו שביארתי:

אך יכול להיות שלוקחים השומן שמעל עלס
האלי' הרבה וגס לא יקחו סמוך להלעות

סימן קכד

ע"י פלאוונא יע"א.

במים פסחים דף ס"ה ע"ב. רב יוסף ביזמא דעלרתא אמר עבדי לי עגלא תלחא.

אמר אי לאו ההוא יומא דקא גרים כוה יוסף איבא בשוקא ע"כ. וכבר נתחבטו קמחי בפירוש המחמר. ואף אי אענה חלקי בעזש"ת. ונקדים ש"ס שבת דף פ"ו ע"א ה"ר פולטת ש"ז ביום ה' טהורה דברי ראב"ע. ר"י אומר פעמים שהן ד' וכו' בשלמא ראב"ע כרבנן דאמרי בה' עבד פרישה ור"י כר' יוסי דאמר בד' עבד פרישה וכו' ע"כ ע"ש היטב כל הסוגיא. ולכאורה קשה מאי קאמר דר"י סבר כר' יוסי דבד' עבד פרישה לכך סובר דפולטת בד' טהורה ובג' טמאה. הלא אי ס"ל כר' יוסי ע"כ סובר דיום אחד הוסיף משה מדעתו כמבואר שם דף ש"ז ע"א וא"כ קשה דהרי מודברי הקב"ה ש"מור וקדשחם היום ומה ורלה ליתן הטהרה בג' לפרישה מוכח דפולטת בג' טהורה. שהרי יום אחד הוסיף משה מדעתו:

אך הדבר ניחא דהנה בש"ס שם קאמר דבאמת לא פלטו ורלווי הטהרה ליתן לטבולי יום. ובאמת לא נהנה לטבולי יום משום דלא פלטו ע"י"ש. וא"כ לפ"ד הרמב"ם סד"א מה"מ לקולא ומדרבנן לחומרא. באמת ניחא מה שרלה הקב"ה ליתן הטהרה בג' לפרישה. משום דקמי שמיא גליא דלא יפלטו. ועוד הרי ספיקא דאורייתא מה"מ לקולא. לכך רלה הקב"ה ליתן הטהרה בג' לפרישה. אבל משה הוסיף יום אחד מדעתו משום דמדרבנן לחומרא וחשש שמיא יפלטו. דבר זה ספק הוי אם יפלטו או לא כמ"ש ההוס' שם רפ"ז ד"ה יקבע ולכך הוסיף משה יום אחד מדעתו כדי ללחץ ידי חששא דפולטת והקב"ה הוסכס על ידו בזה. וא"כ אדרבא מוכח שפיר דפולטת בג' טמאה משום דהולך משה להוסיף יום אחד משום חששא דפולטת. וששט:

ובזה י"ש ליישב קו' ההוס' שם ד"ה הני שהקשו ח"ל וא"ת למאן דתני טהורה טפי הוי ל' למנקט במתניתין קרא דוקדשחם היום ומחר דמשמע כראב"ע. ע"כ. ולפ"ז ניחא דמקרא דוקדשחם היום ומחר אין רא"י דפולטת בג' טהורה ד"ל דבאמת טמאה וקמי שמיא גליא דלא יפלטו. ועוד הרי סד"א מה"מ לקולא. ולכך רלה הקב"ה מותן הטהרה ליתן הטהרה בג' לפרישה. וכך מביא הגמ' הפסוק דהוי נכונים לשלש ימים דההוא קרא משה קאמר ל' לישראל. ומאן דתני טהורה הרי לית ל' דיום אחד הוסיף משה מדעתו וממשה שפיר מביא רא"י דפולטת בג' טהורה. מדלא

ודברים אין לי על שדה זו והא בעינן תחילתו וסופו בכשרות עשה. ועיין מה שכתבתי בקונטרסי נס לשושים נדף ע"ה ע"ב לתרץ זה:

ובעת נראה לפע"ד לתרץ דהנה בב"ד נקב"ח ע"א איהא שלח ליה ר' אבא לרב יוסף כי חווא היה יודע לו בעדות קרקע עד שלא נסתמח ונסתמח פסול ושמואל אמר כשר אפשר דמכוון מזרנהא נשדעט לכוון המזרים ש"ס לו סימנין בבאר שדות הסמוכין לר' רוחותיה. רשב"ם אב"ל גלימא לא נטלית או בגד אינו יכול להעיד עליה אחר שנעשה כומא דאומה לא סמוכין שהרבה טליתות מדתן שוות. רשב"ם וכו'. מימיבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פיקח ונחתחם פיתח ונסתמח שפוי ונשתטה פסול וכו'. זה הכלל כל שהחילתו או סופו בפסלות פסול תחילתו וסופו בכשרות כשר. מיובחה דכולהו מיובחה נשמואל ור"ש ור"ם דכולהו הכשירו מיהא לעדות קרקע וכו'. רשב"ם. הרי דשמואל ס"ל דלא בעינן סופו בכשרות. ופריך ליה מיובחה מוברייתא זו. והנה בערבין נ"ז ע"ב וי"ח ע"א למוד לה מקרא והוא עד או ראה אם לא יגיד בראייה והגדה הלא רחמנא מילתא. סיהא כשר בשעת ראייה ובשעת הגדה ע"ש. וא"כ לשמואל דס"ל דכשר בשעת ראייה ופסול בשעת הגדה כשר. דלא קרא לזה. ה"ה ד"ש לומר ג"כ להיפך אם כשר בשעת הגדה ופסול בשעת ראייה כשר ועוד דק"ו הוא דהא עיקר העדות הוא בשעת הגדה [נשעין במטות ד"ו ע"א] ובחדושי הרי"ב ז"ל חו"מ ג' ע"ף ע"ן הקשה באמת כיון דבשעת הגדה כשר הוא וכיון דהוי עד כשר ונאמן מאי בכך דלא הוי כשר בשעת ראייה הא בדיני ממונות מהני ג"כ ידיעה בלא ראייה ע"ש ונבחדושי כתבתי לתרץ זה ואכ"מ ופשוט דלשמואל אם מהני כשר בשעת ראייה מהני ג"כ כשר בשעת הגדה. ולפ"ז ניחא דההוס' הקשו רק בזה דברייתא דבני עיר שנגנבה להם ס"ה וכו' ופריך בגמרא ליסלקי בי הרי מינייהו ולירייהו. שפיר הקשו ההוס' דהרי לא הוי תחילתו בכשרות והיינו דהרי יש לומר דהאי ברייתא ס"ל דברייתא הי"ל דבני תחילתו וסופו בכשרות ומאי פריך. אבל לעיל דמשיי אליבא דשמואל דמטידין זה לזה אם כתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו. לא היו יכולים להקשות הרי בעינן תחילתו וסופו בכשרות. דהרי הכא חויל אליבא דשמואל. ולירייה שפיר יש לומר דלא בעינן תחילתו בכשרות כמו דלא בעינן סופו בכשרות. ושמואל לישטתיה:

חיים משרעם קויפמאן הכהן
אב"ד פולטוסק יע"א.

וניהורר לענינו לפרש מחמור דב יוסף. דהנה מה שאמר עבדי לי עולה הלחא ויל דהוא לחרות דכ"ל כח"י יוסף דשלש ימים שלמים פרשו. ונעין במהרש"א שם בח"א שפי" בזה בלויס אחרן וממילא עכ"ל דהוסיף משה יום אחד מדעתו ומוכח מזה דהקב"ה הוסיף לדניא דרצון ולחששם כנ"ל. ושפיר אמר אי לאו הוה יומא דקא גרים פי' אי לאו שנהגה התורה היום בההוא יומא בשביעי לחודש רק אהמול בשבי לחודש. כמה יוסף איכא בשוקא. לא הו' לנו כוס חשיבות ומעלה יתירה. רק מדתגלה התורה בההוא יומא וע"כ העטם משום חשש דפולטת דמדרבנן לחומרא. מוכח דיש חשיבות להרבנן ולדיונים שהיו הקב"ה הוסיף על ידו. וא"ש ב"ה ע"ד הפלפול.

יצחק מרדכי הכהן בפאמור"ד הגה"צ
הצי"מ וצה"ח מרדאמסק אברק הני"ר.

סימן ככה.

בענין.

(א) הבאנו הדרב"ז כפי"ע שלו ח"א (סי' תמ"ז סס"ג) כתב לאחר: וביין ששטם ההק' הבלוע כנ"ל נעשה חריף חשש וכו' בעוד שהכלי היו כ"ו חזיו נפסם. לטעם" וכו'. ודבריו אלו מרובין אינרא דהס היסד ד' היותו רח"א יו"ד סי' קצ"ב סס"ג דאפילו אם האומר הבלוע עלמו חריף אינו אוסר אחר מעלע. יע"ש: ודהנה לכאורה חסוד קושיתו זו נכ על הח"י סי' זה ס"ק י"ט ע"כ. אך בדבריו יכולנו לדחוק ולומר דכוננו רק לאבטחין דמיון מעלע משעת בלועת המלה (לא משעת בלועת הראשונה) ששטם דהמלה חשי להבועת הא' לבת. ואה"נ דאם ביהא הכלי מעלע מוכעת בלועת המלה שוב אינו אוסר. ולפי"ז יבסור הה"י בהמ"א ח"א סי' תרי"א סי' ל"א ודלא כהש"ך יו"ד סס"ק ב' כחש"ש: וכן אם כישל ד"ה וכו' וכפי שפירשם ה' חולל עוזר ו"ל הכולי המחש"ש סס. ובאמת מה שדחק סס ה' ה"ל כריב דבר הש"ך לק"מ לפי מה שהעתיק הכל"י בס לדברי הש"ך אלו בלא מלות "אחר מעלע" הכתובים לפניהם וב"ה כד"מ סס אות א' ובת"ה סס. ודברי הש"ך מיושבים היטב לפ"ז ודו"ק. אמנם כן כ"ו לא יעלה ארובה לדברי הגאון מהרש"ז בס בדבריו כדור מללו: אינו נעם לשלם וכו' וכנ"ל.

רצוישב דבריו ו"ל נלפע"ד שחוק דבריו מקומו שחור ונכע מדברי רש"י ו"ל הולין (ק"א ע"ב) ד"ה רמו ביבולא וכו'. לאחר מכן עכ"ל הרי מוכח להדיא דדעת רש"י ו"ל דנלושה חרופה איננה נפגמת יום אחר מעלע היסד דברי הרמ"א יו"ד הני"ל וכו' להדיא דעת היות דרישה ספי' קצ"ב כפס ה' אכילו וספר בית ישראל הובאו כח"י יו"ד סי' נ"ה ס"ק א' ובנראה חשש בדברי רש"י ו"ל אלו היה להם להאזינים הני"ל לעינים. והוא אחת נכון וכו' בס"ד:

(ב) שם סל"ה כתב: אבל כדכתיב יבשות שמתלו כמלה שלא נבדק מחמת שאין שרייה והדחה מועיל לכן להחזיר לאכלו כפסם וכו' מ"מ הרי בשעת וכו' מלחו אותן כ"ד הדין וכו' והא"ר מועיל לו הדחה שמכחך. עכ"ל וכן

מודא חשש משה שח"א יבלעו והרי ספד"ה מדרבנן לחומרא וע"כ מוכח דבאמת פולטת בני טהורה ומיושב ספיר קובי' הו' בשיהש"ה:

ועפ"י י"ס לייבב ג"כ קו' המנ"ה בס"י תל"ד שהקב"ה ו"ל קשה לי הא"ר אנו חומרים בשבועות יום מתן תורתנו הלא קי"ל כד"י דאמר ב"ו בסיון נתנה התורה. דהא קי"ל דבשי לפרושי ו' שעות כח"ש ביו"ד סי' קל"ז וכו' עי"ש. ולזה נקדים דברי כ"ק ח"א"ו הגאון הקדוש מהר"ש זללה"ה מרדאמסק בספרו הקדוש תפארת שלמה על המועדים לשבועות ו"ל שם יום אחד הוסיף משה מדעתו. התמימה מוצאת שהרמ"ב זמן מה שצ"ג"ס ותחתונים היו מחכים ונאפים על יום קדוש כזה. אך מובא והגור' אומר ויקם לך הקב"ה גוזר ודיוק מבעל הגדוק גוזר והקב"ה מקיים וכו' ולזה ר"ה הקב"ה ומשה להראות בזה כחן קודם מתן תורה להאמת כחנני קודם למעשה עם הקב"ה יום להודיע זאת לישראל הכה שבידס אם ישמרו התורה דהיינו שבעל חזר דברי השי"ת להורות בזה ש"ס ביד ישראל הכה לטעם כדלוגס והקב"ה מסכים עמם וכו' עכ"ל. ולפי מה שזכרנו י"ס לבאר דבריו הקדושים בתוספת ביאור קלם. דהרי כל עיקר מה שהוסיף משה יום אחד הוא נושט דחשש שח"א יבלעו. ודבר זה הו' רק מדרבנן לחומרא כנ"ל. ולזה משה להראות בזה ש"ס הכה בידו משום דמדרבנן לחומרא להוסיף יום אחד מדעתו אף שצ"ג"ס ותחתונים היו מחכים על יום הגדול והקדוש היה הוא חומר אותו משום חשש וספק דמדרבנן לחומרא. והקב"ה הוסיף על זה. נמצא דהקב"ה הוסיף לדניא דרצון ולחששם ולכן נתן התורה בשבוע לחודש. משום חשש ודינא דרבנן שאמרו דסד"א מדרבנן לחומרא. ומיושב ספיר דהרי אנו חומרים זמן מתן תורתנו והפירוש הוא דמזה שלא נתנה התורה"ק בשעה לחודש מוכח דנתנה התורה לנו וכפי שירלו החכמים והוא "תורתנו". דהרי מזה העטם לא נתנה התורה בשעה לחודש כדי להסכים למדע"ה דהוסיף יום אחד מוסם חששא דפולטת שהיא דרבנן לחומרא וספיר אנו חומרים זמן מתן "תורתנו" בשעה לחודש. דמזה שלא נתנה התורה בשעה לחודש מוכח דנתנה ולכן חין חומרים יום מתן תורתנו דבאמת ביום זה לא נתנה. רק זמן מתן תורתנו דמזה הזמן מוכח דנתנה התורה"ק לנו כפי דעתנו וכפי מה שירלו החכמים ומיושב בזה ג"כ הלשון של הגמ' יום אחד הוסיף משה. מדעתו דמזה הלשון "מדעתו" שדקדקו בלש. אך לפי הני"ל יחא דדוקא מדעתו שהיא דעת חכמים דסד"א מדרבנן לחומרא לכן הוסיף יום אחד. ודו"ק:

וכל העובר על דבריו אלו יתפלא הפלא ופלא דמה בכך שכל החיות הוא חפשיים הלא גם בלאו חיבור התן כחה הדיוטות לאחר מליצה נ"ס במהגנו עפ"י הנהגת רמ"א ו"ל יו"ד ס' ס"ג ס"ו ומהות חיבור דם שמתלה בעל הכרעא וא"כ הרי טוב לא לזכר לן אם מהפסין אותה חלד הון לפנים גם לעיון חיבור חתך כמובן. וס' לה"ק שחמנו מקור הדיון חינו ח"י. וז"ע:

ג) המב"ח הלכות פסח ס"ו חז"ה ביאורים ס"ק א' כחב דמה במצריך המ"ח להגשיל הכלי שהיה בו מי פירות לזורך לטעם המזות הוא רק לחומרה בעלמא ורלותו מדברי המ"ח עצמו כס"ו חס"ב ס"ק ו' שכתב דהמים של התרנגולת כבר נתגבשו. (ס"ס סיוס המ"ח: וזכ"ש בנחמכ"ל חלל הא"ב. ור"ל דם א"ס גבול כה מעט חמי הדחה שעיניה ע"י מליצה הלא כבר כלה ע"י הא"ס) אלא דבגנו ס"ו ח"ק דם בלטה נ"כ התרנגולת וכו'. ובלאחז שכל חמיו בדרך יסוסו חיבורים כי לא ידקו כזה דברי המ"ח ואין חשש ראי' לבאן כלל (גם וז"ל סיוס דברי המ"ח הנ"ל) דא"כ גם ח"ק שכלעה התרנגולת ע"י מליצה מעט חמי הדחה ששחייור עליה לאחר הגשילה כל כך שישור מליצה (ע"י יו"ד ס"ו ס"ט ס"א כהנה"ה) הלא בוראיו יס בגופה ס' נגדס כשופי (ע"י יו"ד ס"ס ס"ט כהנה"ה וכו') ס"ק כ"א) משא"כ כאן א"ס בלטה הכלי ע"י ככובה מעל"ט. לדיקן דס"ל דככוס מעל"ט בכלי חפלט וחבליט ככולו. כפיר התרובה המ"ח הגולה מדאין כמה שכלי ס' נגד הכלי. אשר ע"כ הגאון מהרש"ו שכתב כ"ע שלו ס' חס"ב ס"ו דלפולו א"ס נשרה כמה ימים וכו' ח"מ וכו'. אין ס' חס' עליהם בלחמ לא כחב כאן כס"ו זה ס"ט דק בלשון. טוב לומר להראות בלגש דק ודורות יחירה היא. (ע"י ש"ע הגאון מהרש"ו ס' רס"ב ס"ב ובקוצ"א סס):

אמנם לפי האחרונים להלן בין. טעם מי פירות שידן כח"ס ובין. טעם חיס' שאינו נידן כמים (ע"י ס' גדי חמד מערכת ח"מ ס' י"ב אות ד') בללה א"ס ד' המ"ח ודו"ק. ולפ"י ז"ל שמה שכתב הגאון מהרש"ו כאן ס"ט בלשון. טוב לומר"ה לא להקל בא כ"א להחמיר ודבריו אלו אמורים כלפי מה שראה דעתו בסי' חס"ב ס"ג וסס"ד דלענין "בעין" קול מעט מי פירות כמים ממעט חיס' במי פירות לזה כתב כאן דלענין. טעם" במקום שאין ס' כנגדו כמו כאן שאין כמה שכלי ס' נגד הכלי אדרבה מי פירות החמיר דטעם חס"ב כס' בעיקר ולכן טוב לומר להגשיל דוקא משא"כ טעם חיס' דאינו חס"ב בעיקר ואין ס' חיס' עליהם כ"ל. ורק שדיון זכריון אלו להעיר דעת הגאון מהרש"ו ו"ל דא"כ טעם חיס' כפחות חס' חמיר לן כ"ל זה רק בנכלשו ככלי דהטעם שחור בדושנו משא"כ בנכלשו בקחה ולדושה הרי הם כאלו אינם. ע"י ס' חס"ו סס"א. ופ"י אחיו כל דברי הגאון מהרש"ו בענינים אלו במין חומר ולא חסרתי נוסח כמו שגראה לכאורה וכבר קויה גם הגאון בעל ש"ע ס' י"ג אות י' יע"ש ולדיקן א"ס הכל כלי שום נגמנו כס"ד:

ג) בח"א מהרש"א מליצה (ע"י ע"ב) ד"ה כמה זוארין היו בו' כתב: וע"ק לפירוש דהא חמיו ככינוי זוארו בלשון יחיד. גבי שבו ויבך על זואריו. ולפלא על רבינו הגדול ז"ל שזכרנו הטעמו כאן כשהם. הא' דכיו שבו לא נאמר גם ויבך כ"א ויפל (ע"י בראשית ל"ג ד') הב' דס' רק הכתיב זוארו ככינוי ליחיד חמנס הקרי הרי גם שם הוא זוארו ככינוי לרבים וממילא לק"מ קושיות רבינו ז"ל בחובן ויותר ה"ל להביא מלת זוארו הנאמר שם מ"א ח"מ"ב. גבי יוסף ויפס רבד הזהב על זוארו דס' שם

הקרו והכתיב ככינוי לחד ד וההמיה על פעלי הנהיח שבע"י החדשים הו"ל כוונתא שהעירו על שניה אחרת שבע"י ר. נ. ז"ל כד' זה ע"א ד"ה הלכות קמילה וכו' לא העירו כלום:

ה) בחמ"א כפיה"ח ברכות (ס"ו ס' ד') העיר בנו הגאון ז"ל לעיון בתי רמ"א ס' קכ"ד (ט"ס קכ"ג) וכו' וסיוס: ואין מגלין אותו אלא לנגועין. ובהיות שס' כתבו מבואר להדיא שם הולא שא"כ מותר לשתות סס' יונס היסך חמה שפסק הוא עצמו ביו"ד ס' קכ"ה ס"ג בלי שום חולק בדבר והוא פלאי בלחמ. ואחרי כלי חסונה יכול להפסל בזה חיבור חמולד שלא שום כל זכרו מלחמי לזכור להעיר כזה כי מליצה זו כבר מלחמ המ"ח א"ח ס' שפ"ה ס"ק ט' וגם כבר כתב ס' המהרש"ס שאין לבחון על חס"ו זו כלל. וביחוד הרבה בעליל בעל ח"א כ"א שם כלל ס"ט אות ג' ד"ה ולכן. אך שתי זו נכונה היא ולא מעטו של רבינו הרמ"א ז"ל יצא, יע"ש ומרומ נחת: **יצחק רובער קרימסקי אומאן (ש"ד קי"ב).**

סימן קכו

בעוה"י.

א) ברפ"ק דמליצה מליצה נקראת כו'. כטו"א העיר דהו"ל "קורין את המליצה יעו"ש תירוצו. ולענ"ד י"ל בפשיטת דקורין משמע בע"כ כמבואר ברוב קדושין. ובלחמ דאין בני הכפרים מוכרחים להקדים בין דההקדמה תקנתא דידהו הוא. ועו"ל מכוס דהשחל מקלר יותר וכו' חמס פתחו חס"ו כרים פתוחות בתי דקתני בחולה נשאת ולא נשאין את הבחולה. ופלא על הטו"א שלא הרגיש בזה:

ב) בטו"א לזוניה (כ'): חמה על הרי"ף ז"ל שגורס שם כשהם ולוידיו ביבורים. שלא חלל בשום מקום שיקראו חז"ל למקרא ס' ביבורים וידיו. וע"י כהנה"ה מזה חס"ו שכתב דם הרמב"ם כ"ע מל' ביבורים קורא למקרא הפרשה וידיו. ומסתמא מלחא הרי"ף והרמב"ם כן בלחיה מקום כדחז"ל שקראו לפרשת ביבורים וידיו ועו"ש: **רבואר** ופלאחיו על הגאונים ז"ל שכל זה לא אינם להו אך העלימו עין מהשנה מפורשת פרק ב' דמס' ביבורים משנה ג'. יס כמעט וביבורים מה שא"כ כחורמה שהמעט והביבורים טעונו וידיו. הרי להדיא שקראו חז"ל למקרא פרשת ביבורים וידיו. והוא הפלא ופלא. איברא דלד"ק טעם למה בלחמ קראו לפרשת ביבורים וידיו הרי אינו מתורה כלל. וע"י רס"י ב"ב (כ"ו). שבי' דל"ס וידיו בביבורים. ובכתיבי אגדה שלי כבכתי עפ"ד האלפך וז"ל שפירש הכתוב וידיו אותנו האזרים דהיינו כששאו אותנו לרעים והפאליס במזרים יעו"ש כפירוש הגהות פסח. ותל"ת כיוונתי לדעתו ז"ל בסי' זה. וא"כ י"ל דזה נוסח היא היודיו שמתורים שהיו רעים ומטאליס במזרים ונכון:

חנך הענין פאנקאווסקי בלאאמור
מורה"ם ש"ע"א. אפטריווצא.

סימן קכו

בעוה"י.

נשא"תי משו"ב אחד ליוטב דברי הש"ח בסיומן ל"ו סכ"ג גבי אקוס שכתב שם. ואם יתא"ב שם מוגלל או דס עכור או כפר נרקב כשירה דכחיו הית עמיד

עמידה ללכת וכו' יתורן כל הקוביות להעשין. ופיין במחנה הזכר מה דמחרן שם. אך לפי דעתי לא עלה ואל על דע' השמ"ח השולס. מלמד שאינו מחורן הקוביות והסמיות העל: הגדלה לי כחמתי ומי שדעתו רחבה למרן בעיני אחר אכדפו סוכתו דבריו כשע"ח: כמלאין (עיר קונג).

סימן קכח

עמק שור

הערות וציונים להשוות מאמרי חו"ס.

(השיך קונטרס ה' טמן עב).

(י) ברבות דף י"ב חמ"י דרכ כל העובד דבר עבודה ומחמ"ס בה מוחלן וכו' גיל דע"ה ה' נוסח חסלנו בחר דללו חיים שאין בהם כושה וכליה. שם פ"ו: (יא) דף ע"ז רב בחר צלומי חיים כו' של עובר וכבוד כו'. ועיין עירובין (נ"ד) ח"ל רב לריה אס ים לך היטב לך ופירש"י אס ים לך חמון. ומ"ש היטב לך היינו בלדקה ומע"ס:

(יב). שם כי הוה חסוים ר' מאיר סיפאל דלויב וכו' ונפטר בשם טוב ועליו אחר שלמה שוב שם חמון טוב. ככ"ר פ"ט בחורתי של ר' מאיר מלאו כחור והנה טוב מוח. שם: מרגלל וכו' וסדר וקדש עמך מכל אשה ועון. גיל הכונה ע"ד מאהרן באר"י: פירק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה אחת בשבט מעלה עליו הכתוב כאלו עשה עובדיו כו' ע"כ:

(יג) שם אחריו עליו על ריב"ז עשה עובדיו כו' ע"כ: משולס. ואפי' נכרי בשוק. ובקדושין (ל"ג) ר"י הוה קאים מקמי שכי דלחמאי:

(יד) דף כ' א"ל ר"ש לאביי ח"ס ראשונים דמחרתיו לכו נוסח כו' יתכן כי מתוור לשאלה זאת ע"י חפשה בקרה לו עיין שם ד' ח' ר"ס אויל לנבי ארמיה:

(טו) דף (כ"ח) כשהלה ר"ל וכו' דעו לפני מי אתם מתפללים כו' בדברים דבס פ"ה אחר ר"ל רלוק לידע כחה של חסלה כו':

(טז) שם ובשלה ריב"ז פו' החחול לככות כו' חלץ פ"ס לפני שני דרכים כו' המפרשים האריכו בענין חרדתו ובכיותו כ"ל כפי דרכו. ולפ"ד בפסוקו דמליו חפניה ד' בשמו או לכו בשקל עליו הככות קלות כחמורות. ועי"ס עבד שבוקל לו רבו סגנות כחורות חקנה ים לו. ועוד שם ר"י כי חטי להאי קרף כתי קן בקדושו לא יאמין ובחוס לא וכו' כענינו אס בקדושו לא יאמין כמאן יאמין ע"כ. ועי' רבינו בחיי ע"ס כי נגהלו חפניו שם: א"ל יו"ה שיה' מורא במים עליוס בחורא כו"ד. ובכ"ק ע"ס שאלו חלמיווי א"ל ריב"ז מ"ה החמורה חורה פנכס יותר מנגולן א"ל זה הבה כפיד עבד לכבוד קונג וזה לא חסוה כבוד עבד לכבוד קונג:

(יז) דף (ל"ב) אחר ר"י כל החמירן בתפלתו. ועיין שם (דף כ"א) ארי' וולוי שיתפלל אדם כל היום כולו:

(יח) דף (ל"ג) דלחר עולה שני נקמות כו' עי"ס: דף (ל"ח) עולה ורי' כו' דיו לעבד שיהא כרלו:

(יט) דף (ל"ח) אחר רב הוה לאדם טוב חון מראין לי חלוב טוב ופירש"י כדו שיהא ולא יחשב וביסל לו עלובו. וס' דף ה'. י"ג בשם ר"ה אס רואה אדם שיסורין באין עליו יספס כחשיו:

(כ) שבת (דף ל"א) אחר רבא בשעה שחניטין אדם לויין

עמיד ללכת. ובספיק ל"ד בני זמנה אונא שלמה כתב דלא מהני בוקרש הקדוש ויחל מונל כמו אטוס דהתם בעיין רק שיהי' היות וכו' אבל הכא בעיין בטהו' המונל עמידה ללכת בטהו' וכוון שלא יראה ע"י פוסרין ומשמוש גם בטהו' לא היתה יכולה ללכת. והקבו הא גם נבי אטוס בעיין בטהו' המונל עמידה ללכת. וזה סמירה כלטון השמ"ח: ומשולס קשה לי זאת וזין פומר אומי. ע"כ לשון השולס: ונלפע"ד למרן זאת ומחילא יתורן עוד קטיות וסמיות אסר אתי רואה שם. אחריון בגמרא אחר רבינא

אטוס כדראה מייחמין סבינא וקדשין לה אי חית כה מונל ודאי מהמת מונל וסברה. ואי לא מוחבין עלה נדפא או רוקא אי מנכנל כסרה ואי לאו פרסה. וכלטון זה כתב מהר"ו והרב כ"י. והמח"ס כסר רוקא מוסר. וביד לתשם בה היטב עד שחמרכך וליון בה מוס פוסרין ולנעט קל' ולספוך אויל יעלה בנפיה. ואס לאו מביאין מחט או קין ומקבין בקדוש בנחת לראות אס ים כו מונל או דס עכור או כסר נרקס או הוא כסר. ואס חין שם מונל מניהין שם נוול או רוק אס מנכנ כסרה ואס ים שם מראה מונל כסר חף בלא בדוקה דודאי עגרי הוא עכ"ל ועל דרך זה כתב השמ"ח בספיק כ"כ מקודס משמוש ופוסרין ואחר כך כתב. ואס כ"ו לא יועיל יקרט בנחת בסנין הקדוש לכד ע"כ האטוס ואס ימלא שם מונל או דס עכור או כסר נרקס כסרה דכחיו' הוה עמיד ללכת. ע"כ לבון השמ"ח. ויס להקשות (א) חמיוה מקוס לקה השמ"ח חוכות האלה דכחיו' הוה עמיד ללכת טעם ודבר שאין לו מקור יבורש כגמרא ופוסקים עיין חכ"ס אוח כ"ה ואוח ע"ה בסיומן ל"ו. (ב) למה לי שיהי' עמיד ללכת האס גם חף כגמרא לריבין שיהי' עמיד ללכת. הא רב חמי ורב חבי כשהלכו בשוקא דטבריא לא אמרו שום טעם על עיגרי.

(ג) מדכתב השמ"ח בספיק כ"כ דכחיו' עמידה ללכת משמע שברור אליו שברדלי עמיד ללכת. וזה עיקר ההכשר ובחכ"ס ס"ק פ"ג כתב שם על ספיק כ"כ אפי' או בטהו' היתה ככרית כך חין בכך כלום וסותר דבריו עליו. (ד) השמ"ח בספיק ל"ד כתב כיון שלא יראה ע"י פוסרין ומשמוש גם בטהו' לא היתה יכולה ללכת. ובספיק כ"כ כתב ואס כ"ו לא יועיל יקרט בנחת הקדוש ומסיר דכחיו' הוה עמיד ללכת. וקשה ח"ק וכול ללכת הא לא יאל ע"י פוסרין וזה כלא גדולה. (ה) מדוע לא כתב השמ"ח בספיק כ"כ לאחר

כתב בדוקות פוסרין ומשמוש אויל ים דבר סוחס ואל עס המוס הוה לרוך לככות. דכחיו' נמי הוה עמיד ללכת. כח"ס השמ"ח בספיק ל"ג אס חור כסרה דכחיו' נמל הדרי כריא. וכן כתב חכ"ס בלוח פ"ג בשם בית להס כי חורי רבני' להחך ולראות אס ים מונל בחוך הסיומיות והסברו הסוף המונל ללכת. חמין שמונל מחוך הסיומין סופה ללכת. לכן קשה מדוע כתב השמ"ח. (ו) הלכון עמידה ללכת לא שייך רק כמונל אחר הוא כחוך הסיומין ונחקקה חטע שייך לוחר ללכת דים לה דרך ללכת דרך הסיומין. אבל חוכת עמיד ללכת בספיק כ"כ כשקורשין הקדוש לכד ויס מונל בין עור ובסר חין לה דרך ללכת.

ואיך כתב שם עמיד ללכת. ע"כ הוה לו לככות עמידה להספלות אבל גם זה חיוו דאף השעם להספלות חין חיו לריבין כמו עגרי ומורפא דיון להס ללכת אפי' יבארו כך לשולס:

א"כ ככדי לייבש כל זה ולפע"ד. דחוכות דכחיו' הוה עמיד ללכת הנכתב בטהו' כ"כ אחר חיות אס ימלא שם מונל או דס עכור או כסר נרקס. טעות הדפוס הם וזין שם מקומם חף מקומם מקודס אחר חוכות. אויל ים דבר סוחס ואל עס המוס. או אחריון דכחיו' נמי הוה כך לשולס:

עמיד ללכת הנכתב בטהו' כ"כ אחר חיות אס ימלא שם מונל או דס עכור או כסר נרקס. טעות הדפוס הם וזין שם מקומם חף מקומם מקודס אחר חוכות. אויל ים דבר סוחס ואל עס המוס. או אחריון דכחיו' נמי הוה כך לשולס:

לדין אומרים לו: שאלת ונתת באלמונה. וס' (דף ק"ב) אמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי חמה. ובכ"מ (מ"ח) שמיני עומד פדינורו ובדף (ס"א) טומן משקליותו במלה:

(בא) פסחים (דף ס"ו) אמר רב כל התמורה וכו' ותפלתו בחר דמלני אהבת תורה (ברכות ט"ז). היינו ללמוד התורה לשמה מפני אהבת התורה ולא מאהבת עולמו לאוהב שני' לטובתו:

(בב) יומא (דף פ"ה) אמר ר"ע אשיריבס ובראל כו'. ה' ריגל לזכות את ישראל עי' סנהדרין (ק"י) שבה' ר"ע לחסידותו:

(בג) תענית (דף כ"א) אלעזר איב ברחמיה כד חייל ליי נכחא דקדק וכו'. אחו צדיק דרכו ביראת ה' במ"ס אבות פ"ג ר"א איב ברחמיה אומר חן לו משלו סאחה ושלך שלו:

(כד) סוטה (דף ה') אמר רב יוסף לעולם ילמוד אדם לדעת קונו כו' ג"כ עומן ה' כמ"ס (מ"ט) ח"ל ר"י לחנא לא תחני עונה דאיבא אה:

(כה) סנהדרין (דף ז"ט) ר"מ אומר הלומד תורה ואינו מלמדה זהו דבר ה' בזה. ובאבות פרק שני ר"מ חומר כל העוסק בתורה לשיה כו' ונהנין ממנו ענה וחוסר:

(כו) שם (ק"א) ח"ל ר"י לא ניהא למרייהו דמירא להו הכי אלא אפי' לא למד אלא חק אחד ועי' פתיחתא דרות רבה ר"י אומר דייק איז פטרונך ע"ס הרי לפנינו רזינו לזכות את ישראל והבנה פטרון שלנו:

(כז) אברה פרק כ' ריב"ז אומר אם לזכות תורה הרבה אל תחזיק טובה לעמך. מאמרו בכ"מ סאחה מואל גדולתו של הקב"ה סס אהה מואל ענותנותו ודי הענין להלכות לב ב"א להחזיק בעונה ויתורה:

(כח) שם (פ"ג) ר"ע אומר שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה. ויבאר היטב במעשה המובא גאדרי"ג פט"ו כשהקד לארץ אוכיליו קורא אלל שלטון כו' והו' יושב כינויה ומדקק ע"ס:

(כט) שם (פרק ד' מ"ב) בן זומא כו' איזהו מוכנז המכבד את הצדיק עי' ברכות (נ"ח) כ"ז ראה אוכלם כו' ויכרך שברא כל אלו לשמתי:

(ל) שם (פרק ד' מ"ב) ר"מ אומר הוי מעטט בעסק ועסוק בתורה מאמרו סס פ"ו כל העוסק בתורה לשמה וזכה לדברים הרבה. ומכלל הדברים היא אהת מהס שעטכירין ממנו עול ד"א כמ"ס כל המקבל עליו עול תורה מעטכירין ממנו עול ד"א. ומאז עול תורה פי' הרמב"ם התמדת הקריאה:

(לא) שם (מ') ר' יוחנן אומר כל המקיים את התורה מעוני כו' י"ל דלא רצה להיות מוכנז תורה עי' ג"כ (ח') שחא יונתן בן עמרם תלמידך שאינו רוצה להיות ככבוד תורה מימיו. וקריב לומר שחי' חיוי חיי צער:

(לב) ירושלמי נלאים (פ"ח) כתיב גדלות ה' דרכי איס נס אוביו וסלים אחו ר"מ אומר זה הכלל. ג"כ כמ"ס ע"ג (יה) חן כלבי דאכלי איבא כו' אלקא דמאיר עני:

[הפסך יבא א"ה]

שמעון דוב בדרה"צ ב"ה
סדרני צבי ז"ל מנבי, מ"ס בבבאריסק.

סימן ככמ

בעת"

(א) במ"ס גיטין (דף כ"ו ע"ב) רב חסדא אמר אבימי משום תקנת ענותות וכו'. ומנין דהוה ליה קטשה

בהה ורמח עלה וזרק לה ניהלה ומעני ומותיב לה. וכתב רש"י ז"ל וז"ל: ומעני ומותיב לה כשהוא מנורשת ע"כ וראיתי להר"ן ולהרשב"א ז"ל. שחפסו פה על רש"י ז"ל. דלא אשכחן בשום דוכחא דקרי עיניו למנורשת יעו"ש. ובאשר ילקחי מוס ע"י הרב הגאון כלילת סאחא כמ"ס מו"ה דוד לוי ז"ל אב"ד דק"ק באלטא שמעתי ממנו על זה דבר חריו ויפה והוא דרש"י ז"ל אולי פה לשיטתו (ביבמות דף כ"ו ע"ב). וכן מובאין דבריו בשו"ע אש"י סימן ע' בהנה"ה. דאשה שנחנשה ב' פעמים אסורה להנשא עוד וזה עיניו נחור. וזה שמדיוק רש"י בלשנו ומעני ומותיב לה כשהוא מנורשת ר"ל מנורשת מוכנז פסס אהת. ומפח"ח:

אמנם לאחר עיון קשה לי מאד על הר"ן והרשב"א ז"ל כמה הוצא להם מקושיהם על רש"י ז"ל בחידושם הס. הא סוף סוף גם לפי חידושם העיקר סמך בחלומות דילן. דהא לא נזכר כנמרא בפירוש ספק קרוב לה או לו. וסוף סוף פשטות לישנא דתלמודא מראין דמייירי מנורשת וקרי ליה עיניו? וזע"נ:

איברא דבעיקר קושיהם. דלא מצינו בשום דוכחא דקרי ליה לשון עיניו למנורשת. כבר מצינו בלישנא דתלמודא דקרי ליה עיניו. גם על עכבה ומנינו. וכן אמרו בש"ס. ובגלגל שלא יבהא אהת עונה שלשים יום. וכן בש"ס (כ"ב ע"ג) חכר את הנס ואת העינון. יעו"ש. ומביאין סיוע לדבריהם מלה"כ הלהן מעניה. וסס הכונה על התנה ומניית הנמשכת זמן רב. והנה ע"פ הנסיון והחוס ידוע לכל שהאשה הנורשה מבטלה הרבה חוששין לישא איהא משום שעפ"י רוב און האשה מתגרשת רק או משום שהיא קתרתית או מלא בה ערות דבר. וכן מראין בזה לישנא. דתלמודא דהא. ומנין דהוי ליה קטשה בהדה? וקלא אית לה שהיא מתקושטת חמיד ועי"ז ימנעו רבים מלישא איהא כשהיא מתגרשת וספור קרי תלמודא דילן ורש"י ז"ל למנורשת בלשון עיניו. ועיון מזה עוד באגרת שמואל פל רות כפסוק הלהן מעניה ודו"ק:

רהבון דברי' החבים!

(ב) בסוף הפיוט. יליב פסגס יהונתן גבר ענותן בכך נחמי ליה אפרין' הנה החרון הזה אימר דרשנו וכלו מוקשה. א) יהונתן מאי בני הכא? (ב) היכן מצינו גטיינותו הגדולה במדה זאת של עונה? (ג) אם כונת הפיוטן להלל ולשבח את מי שהצטיין במדה זאת איז משפט הבכורה בזה לאבי חוזה אשר התורה מעידה עליו והאזים מזה וכו'. (ד) בכלל משולל הכנה פה. מדוע בלחת חפס הפיוטן השבח והגדולה רק למדה זאת. ומה שייכות המדה הזאת להג השבועות? ונראה לי לפרש על פי מה שמבוא בספר היטב שו"ע אור"ח סימן תצ"ה כסס המהרש"א ז"ל מירון נכון לקבוצת המפרשים למה נקבע חג השבועות ביום החמישי ולא ביום ג"א. משום דיוס החמישי הוי לישראל רק הכנה לירי יראת שמים. שנקנית ע"י מדה של עונה. והיא שעמדה להם לישראל שזכו על ידה לקבלת התורה עיי"ש היטב:

ראיתא בש"ס (כ"ב ס"ד) ג' ענותן וכן וקחשיב כדן יונתן בן שאול שאמר לדוד אהת תמלך וכו' ואני אהי' לך למשנה עיי"ש והנה הפסם למה שקורין מגלת רות ביום השני של חג השבועות מפני שאותו יום נולד דוד הכה הדות המואכית כדודע:

ובזה נהירין לנו דברי הפיוטן. שזכר להלל ולשבח את המדה של עונה שעל ידה וכו' לקבלת התורה כנ"ל והכס אח יהונתן גבר ענותן. שעי' מדתו זאת הועיל הרבה לנתיחת קרן של דוד שנולד היום. וככן כיומא דעלמא. ומן חפן מורחטו ע"י המדה הנ"ל. נחמי ליה ג"כ אפרין. ודו"ק:

יצחק משה וויינשטיין
ארטיאנסק.

רשימה נומר 1 מהספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת

116	ספרים עם תוס' מאיר עין דר' מאיר איש שלום. ווין תרביד	55	שירת תשבץ כל החלקים	סמ"ג עם ביהמ"א שטיין ובורחי ווינעציע ש"ן	
117	כית אהרן כדאח מקומות על פסוקי התורה והס' מ"י המובאים בשם ומדרשים וכל ספרי חז"ל פסד"א פ"י בעלי הוס' עה"ת ווארישא	56	שירת האדם להרשב"ן	2	מפא"ר עם קרבן אהרן ד"ר
118	פ"י על התפילות שהורקת ווארישא תרבי"ה	57	שירת שיערי צדק אבני צדק על ד' חלקי שירת ר"ם מאנעט ו"ל דעש צננת פננת פ"י על רבב"ת ושלום בפסליא של מעלה הגאון מ' אל"ף אבדיק נייטרוין ו"ל	3	דרכי נזק שירת, וגם קונטרס סליחת סעודה לבעל גנת ורדים ווינעציע, חנ"י
119	יקנוס דוד עה"ת ווארישא תרבי"ט	58	הנ"ם יעקב ששפורט ו"ל	4	ברכי יוסף
120	שליח (יפה סאד) פסדים	59	כית מרדכי הנ"ם יעקב ליבשיטין אבדיק שערדליק	5	מחזיק ברכה
121	מאיר נחיה (קונטרסאנציע)	60	רקח	6	שיורי ברכה
122	אברבנאל עה"ת הענין ח"ע עץ החיים עה"ת ר"ח אבולעפס איזמיר	61	נכדון יהודה שו"ת הר"י בהרא"ש ו"ל	7	רשבי"ש שו"ת ליווארנו
123	יוסף אומץ דינים ופנהגים הנ"ם יוסף ויוסף האן ו"ל ראבדיק פסד"א פד"ס תפ"ג	62	שירת נאונים קדמונים שו"ת הר"י פשאין	8	מדרש"ם לזבוב תרבי"ד
124	מנן אברהם ב' ברבים יאהנמבורג לבושים ב' ברבים ברוששוב תפארת ישראל על ח"י נדה להגאון הר"י יונהגין ו"ל קארלסרוה גדולת שאול קורות עניני נשיאותו גדולתו ומשפחתו של הנ"ם שאול וואהל ו"ל	63	שירת הר"ם מנור ו"ל דברי משפט על שו"ת חיים תפארת למשה על ו"ל מלבושי מנהג על נדה שו"ת אלשיך	9	מבי"ם שו"ת לבוב
125	שערי המשפט על שו"ת חו"ס ראב"ן. פראג שנת ש"ע.	64	שירת הר"ם מנור ו"ל דברי משפט על שו"ת חיים תפארת למשה על ו"ל מלבושי מנהג על נדה שו"ת אלשיך	10	אור ורוע ויטאמיר
126	לחם שמים על משניות, חלק א' הנ"ם יעקב ו"ל, וואוינבעק.	65	החלקים עם פ"י סהוורה צורת הכית מהתו"ם	11	האשכול להראב"ד עם נחל אשכול
127	צוה דבש עה"ת וחשט מליכות סרבינו ווידאל הצרפתי.	66	הר הכרמל שו"ת	12	מורה"א אור ורוע שו"ת
128	אור הגנון עה"ת ופסגות הרה"ק ר' יהודה ליב מאינפאלי ו"ל	67	תורת חיים על ס' סמ"ת בנימין	13	ספרא עם פ"י הראב"ד. ווין
129	לחפפות גדולות, כהנפפות והגנות ווארישא, תרבי"ה.	68	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש	14	י"ם של ישיבה גם על ס' כתובות שטאטין
130	נחלת שבועה.	69	מובח בשרה	15	הפליאה על כתובות. אויפבאך
131	ס' חסידים עם פירוש, ופירוש ברית עולם, הנ"ם תרבי"א ו"ל ויטאמיר, תרבי"א	70	דברי נחמ"י שו"ת	16	הסקנה קידושין (חסר שער) עם סתנה לוי. אויפבאך
132	יד יוסף דרשות מ"י יוסף הצרפתי	71	רבינו יצחק על יבמות	17	איתן האורחי סהר"א שרענעו
133	שער הפסד, ברוין	72	משנת אברהם על ס' אור הכמים על ס' אשל אברהם על ס' פסדס הנדול דרשי	18	מים עמוקים שו"ת מורחי
134	נחלת יעקב הגאון מליפא ו"ל שב יעקב שו"ת	73	דב אר"י על חולין	19	כפתור ופרח, פוסק קדמון
135	אבי הנחל דרוש מהגאון ר"א מסלמנים ו"ל	74	ושב הכהן שו"ת	20	בדוני וגבולי א"י, ברלין
136	מ"ס חיים שו"ת הנ"ם רה"כ ראפאפארט ו"ל ויטאמיר	75	ושב הכהן שו"ת	21	דברי אמת מר"י ככל דוד הספרדי האלכסנדרשטאט
137	אליסה רבתי רמ"ק, ברארי תרבי"א ווילנא	76	מחז"י מברונא שו"ת	22	גדולי תרומה ב' בווינעציע
138	חוקיני עה"ת	77	חכם צבי שו"ת	23	מנחת אהרן על מנהגין
139	פרקי הגאון על שחיטות ומריצות בדרך פסד"א ובוסר מאת הר"ק ר' אליעזר בוטאמיר ו"ל תלמיד הר"ק האור המאיר ו"ל	78	שחי תלחם שו"ת	24	מ"י נפתוח על מקואות
140	תנא דבי אליהו עם פ"י חוקיני	79	תפארת תרש"ן שו"ת	25	ענין מאירות ב' כרכים
141	שירת מהר"ש לבוב	80	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש	26	אשכנזי, וולעבאך
142	ס' המצות להרשב"ם, ווארישא	81	מובח בשרה	27	כית אפרים שו"ת ב"ב
143	עץ החיים להר"י ו"ל, ווארישא	82	דברי נחמ"י שו"ת	28	תורת הכית להרשב"א
144	שער דרוש עם מהר"ש ועוד ווארישא	83	ידי אליהו תרבי"א נאליפאט	29	ה"י הרשב"א מ"י ישימות לבוב תר"ך
145	יוסף דקק על במדבר דברים	84	תוס' ר"ד	30	חתי"ם שו"ת פרעשבורג ווין
146	ר"ח אבולעפס	85	איגרא רבה	31	ברית פלתי אלטונא כתיי המהבר
147	עין יצחק שו"ת הנרייא סקאונא ו"ל	86	מאמר קדושין על חו"ס	32	מורה"ם ויסקיני שו"ת
148		87	כית מאיר על או"ת	33	מורה"ה המורה ה"י שבת
149		88	שו"ת הרמ"א	34	ר"ע מיוולש ו"ל
150		89	נתיב אקספארד	35	שערי בינה עם שיעורי שבועות
151		90	שושן סודות	36	כית דוד מ' על כל משניות ורע"ב ותו"ש, וכמה ציורים
152		91	שערי שפחה ווירצבורג	37	ר"ד סקאנאלדו ו"ל
153		92	רשב"ן על ב"ב	38	נפרא נזיר עם פירושים והגהות ווילנא תרבי"א
154		93	רשב"ן על יבמות	39	ספרא עם ביאור הסלמ"ם
155		94	משנת אברהם על ס' אור הכמים על ס' אשל אברהם על ס' פסדס הנדול דרשי	40	ס' ויהי'ע כל החלקים
156		95	דב אר"י על חולין	41	שו"ת נודע ביהודה
		96	ושב הכהן שו"ת	42	רבב"ו כל החלקים
		97	מחז"י מברונא שו"ת	43	כל ב' פוסק
		98	חכם צבי שו"ת	44	דברי חיים שו"ת הרב מצאנו
		99	שחי תלחם שו"ת	45	עוללות אפרים ישן
		100	תפארת תרש"ן שו"ת	46	זכור לאברהם בלדים
		101	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש	47	ראש אפרים על מריצות
		102	מובח בשרה	48	דרכי תשובה על ו"ל חלק א'
		103	דברי נחמ"י שו"ת	49	הבנתה לרבנו מנח
		104	חתי"ם שו"ת	50	מלא רועים חלק ב'
		105	תפארת תרש"ן שו"ת	51	שו"ת פרשת מרדכי ר"ם בנעט ו"ל
		106	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש	52	חתי"ם על שבת
		107	מובח בשרה	53	מלא רועים על ירושלמי סוער
		108	דברי נחמ"י שו"ת	54	ר"ם לויטש וווינעציע ו"ל
		109	חתי"ם שו"ת		
		110	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש		
		111	מובח בשרה		
		112	דברי נחמ"י שו"ת		
		113	חתי"ם שו"ת		
		114	מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת פ"י חדש		
		115	מובח בשרה		

וכן ישינו אללנו חנ"ך, משניות, ס'ם ככלי ירושלמי, רמב"ם, מורים, ס'ט. וכל הספרים סלג נרמחו פהרשימה. וכן סרוה למכור ספרים שונים יוכל לנסות אללנו וישינו נעדם מקהס השום. וזל לנסות אללנו בלגרת כסול.

I. F. FEIGENBAUM, Warszawa, Muranowska 4.

מאדעמא להמערכת:

שני ערי תורה

קובץ רבני חדשי

בגלל שנת החדשים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני ונדרלי דורנו שליט"א

ניסד ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל
ראב"ד ק"ו ארשא

ויו ל תחת בקורת ועד ת"ח

(המחבר: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)
(ע"י כתיב: חסיד: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

המחיר לשנה:

בארצנו 8 רובל.
בחו"ל: באשכנז 7 מארק.
באוסטריא 8 קראנצן.
באנגליא 8 שילינג.
ובאמריקא 1 1/2 דולר.
ולפי הערך לחצי ולרבע שנה.
מחיר קונטרס אחד 30 ק"י.

מחיר מודעות:

מקניני התורה והיהדות
בעד שורה קטנה באותיות פסים
15 קא"י.
המחיר יקובל גם במסקאות
בידואר.
מודעות לתקנות עונות
מתקבלות חנם.

חוברת יא (הלק ו). ווארשא, מנחם אב (תע"ג). № 11. (Августъ, 1913).

האדרסה להמכרת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

אל המחזיקים הגנו כזה להוכיחם ולבקשם לטובת השע"ת וקיומו לשלוח המגיע מהם ע"י האדרסאט שר המערכת בעד העבר ועל העתיד. וכות תהי' לא ידנו בעוה"י ובל"ג לשלוח להם גם מהיום והלאה החובות המדין בספרן מרי חרש בהרשו להגדיל תורה ולהאדירה.

עמות רבני בר"צ דעת ישראל בווארשא.

לפי מחלקות רבעי-העיר.

1. הרב ר' דובער קופיעץ נ"י (באגנא 2).	2. הרב ר' חיים יהושע גוטשעלמער נ"י (באגנא 4).
3. הרב ר' אברהם יובענבערג נ"י (קארמעליצקא 13).	4. הרב ר' יהודה סג"ל נ"י (פראנצישקאנער 24).
5. הרב ר' שלמה דוד כהנא נ"י (נענשא 17).	6. הרב ר' יצחק ראזמארין נ"י (שווארדא 31).
7. הרב ר' פתח' הארענבלאסס נ"י (שווארדא 24).	8. הרב ר' אברהם צבי פערלמוטער נ"י (שווארדא 10).
9. הרב ר' חיים ליב יורקאווסקי נ"י (גראניטשענע 11).	10. הרב ר' מנחם שכנא ריטשוואל נ"י (גנוינא 1).
11.	12. הרב ר' מרדכי קלענפאיש נ"י (ווסנא 4).
13. הרב ר' חיים פאונער נ"י (ווספאנא 20).	14. הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווס 30).
15. הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווס 30).	— הרב ר' אהרן שיינגראס נ"י (דוקא 38).

מודעה רבה

יצא לאור ספר קיבוץ יהודה על מריפות עצמות

מסי' ג"ג דר סי' ג"ז מסודר בסדר נכון ויפה המגיע הוא קיצור הלבנה ולמעשה מכל הדברים מהש"ע עד אחרון שבאחרונים כמו הדעות ודרכי תשובה ופנח"י ועוד. ועל צירו ביאור רחב מקור על הדעות ומילתא בשעטא וכסא הערות חדשות מגדולי גאוני ומגני שליט"א. הספר יהי' בעוה"י לתועלת לכל הלומדים והמעינים.
יהודה כהנא מ' יעקב ב"ר לעמיס ז"ל מריס דק"ק לאדני.
Juda Maroko, Otwock, gub. Warsz. Wilja Rajndorf.

יצא לאור ספר ציד רמיה

והוא מאסר בקרת על ירושלמי קדשים החדש, מאת הר"ח המבקר הנודע ר' יעקב צבי יאנאווסקי הי"ד סקוב. מחירו 60 עם השלוח.
לחשבו ע"י כותב: המחבר:
Я. ЯНОВСКОМУ, КЛЕВЪ,
Кузнецкая № 48, кв. 16.

!! חרשה בספרות הרבנית !!

י"ט ספר הדרנים

הוא נחנץ מאד לדבנים, ראשי ישיבות, מנידי שקורים ולכל הלומדים.
ВЛАД-ОЛИТА, Сув. гуд.
Равнину Р. Левиновичу.

בווארשא

יבולים לסנות ככל עניני השע"ת מלכד לבית המערכת גם להרב מ' מרדכי שמואל הלוי גוטלעסער נ"י חתן הרב, הגאון המסר וצ"ל.

יצא לאור ס' ברכת אברהם חלק ג'

הנאמן ר' אברהם צבי ברודנא שליט"א. כלולים בו חמשה ספרים, (א) שו"ת וחרושים וביאורים בארבע חלקי שו"ע נחוצים להלכה למעשה, (ב) חידושים על ש"ס בבלי וש"ס ירושלמי, (ג) חקוקים ופסולות הנוגעים להלכה, לסיומי מסכתות בבלי וירושלמי, ולסיומי ש"ס בבלי וש"ס ירושלמי וסיומי משניות, (ד) הוספות ארוכות וקצרות ותקונים לספרו "ברכת אברהם" ח"א וח"ב, (ה) קונטרס, לחם ערב" במאותיות מרובעים, דרושים ע"ד דרוש ופסולות וע"ד השכלה אלקית הסביאה לידו או"ד ועבודת ה' ית', וכמו בחלק ראשון ושני המפורסמים. לשבח, כן גם זה עש"ד היסוד ע"ד הוא שו"ע אדמו"ר וצ"ח תהיה לאדמו"ר מדובאוווישש וביאור על דבריהם הקדושים נכונים ומסודר בסגנון טוב עם תוכן הענינים וש"ס שהיה באפשר לכל מעיין למצוא מבוקשו.

— מחירו א' ר"ב עם פארטא. —

נגד מומן גם במרמאות סגור עד 20 ק', עד ל"ג דא יושלח. ולפי ח' זה בכסף שארי מדינות. ארועם.

Рав. А. Брудно, м. Березино, Минской губ.

חודעה רבה ונחוצה.

כאשר חנני מקבין כל התשובות המפורטות ע"ס חלק מ"ב מ"ג הנאמן וקני הנאמן מאוה"נ ר' ישראל הושע וצ"ח ה"ה הנאמן מ"ב אבקש מאת חברי הרבנים וסבלי איש שנמצא אתו איזה תשובה או מכתב ב"ח מ"ב אבקש וקני וצ"ח לשלחם לו ולאתר העתקתם אחו"ר לכו ע"ס חנני ע"ס דמי המאראא ברב תורה, במאמון רב שכל אחד יתאמץ להיות לו לעוד ברב בקשתי למען הנדיר תורה ולהאדירה לרבות הצמאים לתורתו הקדושה. גם נמצא אתי הנחת מ"ב וקני וצ"ח לשלחם שציון על נדיוני משניות ש"ס רמב"ם מושיע, ומונן חנני בעו"ה למסרם לכל מדרש שידרוש אותם ממני להדפיסם בנדיוני הש"ס משניות רמב"ם ושוש"ע.

יצחק יהודה בן אמתי אאטור
הרב וצ"ח חנני קונטא.
Раввину Тронку, Кутно, Варшав. губ.

יצ"ס ל'קוטי סופר ח"ד
הנאמן מ' יוסף ליב סופר יצ' אברק פאקש.

הפנים הוא ספר מצות ה' על התורה מצות, ומביא לו ביאור רחב בסידור נפלא והולך ומבאר כל הדברים המסתעפים בכל מצות ומצות, וכמה חקירות חדשות בתרופות ובקורות עצמא.

מחירו ג' בתרים ושלישים העללעה. ונב יש להשיג אצל המסחר ספר ילקוט אליעזר ג' חלקים, בשלמות ששה בתרים, על תהלים שני בתרים. מלאה. קמרת 1.40, ילקוט סופר בסדר דברים ג' בתרים. שו"ת ריב"א שני בתרים. ע"ס סופר ח"ד 1.40. מדרש מספר כתר אחד. Josef Schofer, Oberrah. Pels.

מבשר טוב!
נשלם ונגמר בדפוס

ספר שו"ת **אבני נזר** יו"ד חלק א'

מביק רבנו הקדוש רשכבה"ל מרן אברהם וצוקללה"ה וי"ע מאבטשוב.

יצא לאור החיבור נהר ונרא
להחיות ולהגלות
מנעמי ספר
על הכתב ספר עבודת הקדושת ח"ד
מביק רבנו הקדוש רשכבה"ל מרן אברהם וצוקללה"ה וי"ע מאבטשוב.
מחירו ג' בתרים ושלישים העללעה. ונב יש להשיג אצל המסחר ספר ילקוט אליעזר ג' חלקים, בשלמות ששה בתרים, על תהלים שני בתרים. מלאה. קמרת 1.40, ילקוט סופר בסדר דברים ג' בתרים. שו"ת ריב"א שני בתרים. ע"ס סופר ח"ד 1.40. מדרש מספר כתר אחד. Josef Schofer, Oberrah. Pels.

ספר "בית הכנסת העתיק"

המנצא בקיור פאראאס"א מומן הכוונים מאת אליהו פארפעל שו"ב וש"ס. הספר מביא נחוב קורות מדינת קרים מיום הוסדה, תולדות הכוונים, קדמת היהודים הקריםצאקים בקרים, בית הכנסת העתיק אשר לפי המסורה מצאיה במעבה האדמה, מתרון לפרטי הבניה אשר על קיר הדרומי וארון הקדש, זכרונות ורישומות ומסרים מחכמי ישראל בקרים ושלוחי התלמוד, מנחת קברי ישראל מהתחלת תקופת דת הנוצרים, ששרי שחרורי עבדים, ההבדל שבמניין המאריכים השונים שסני ישראל, דבריהם, לויציה, דשטרא, לגלות שומרון ונדסם בבת אחת כשתי לשונות עבר ושושטון, ודברים שונים הנוגעים לקורות ישראל בתקופת ממשלת הענוואויים בקרים בשעה הרוסית בסופו חשש המנוות, ארבע של בית הכנסת ואחת של המסחר, ובכלל הספר הזה הוא, ילקוט וכוונות קדומים ע"ס מקורות נאמנים מפי חכמים וסופרים, וע"ס חקירות נכונות מחקרי קדמוניות ומכתב מדר"ר הרבני ממשטבורג.

— מחירו עם המשלוח א' ר"ב וש"ס רמב"ם רמב"ם הגון —
И. Форфель, Θεοδοσία, Тавр. губ.

!!! נחין לרבים !!!

דרשו את הספר "רב טכח"א" הוא רב ומורה את כל ההלכות וסדר הבדלת החלב, הסתר הקדומים וניקור הנדנים ע"י תבניות (פאראאס"א) של כל חלקי הבשר, המצוינות בדיוק כחוש השערה את גבול החלב, ומקום הקדומים והנידנים שצריכים לנקר, וכל אלה הם כתבניות ומאריכים בעצמן המבטי, שקי"ו למד כל אדם היודע ספר במשך זמן קצר את מעשה הקדש מלקט הפנים והכתב החלבים והקדומים מן הקרב דיון ובסנה, עם תבנית של (פאראאס"א) הבחמה וקרי הנחת (אנאשאפ"ס) הנחין להלכות שריפות, שהוא מביא רב תועלת להאכריכים המסתעפים לרבנות, ותבנית הפלת הבחמה לשחיטה ע"ס שיטת הדין יצחק ברי"א דעמבא וי"ר, וכל הספר, מלבד התערות הנחיצות לרבים מלומדים בדשון ורגילות צחה וסובנה—מחירו הספר עם התבנית סגור 1 ר' פאראא 15 ק'. כתבת המסחר: Раввину М. Байнере, Едвально, Ломж. губ. וכן וכלו להשיג הספר במערכת, שיערי תורה.

אל המכתבים והמו"לים
חנני חודיע בשער בת רבים כי **בית דפוס חדש עברי** מתחיל בע"ה פה ווארשא ומו"ת חדשות ופוסט שונות למינתן, הן אותיות והדור הוא בכל מיני הדור ויופי, אותיות חדשות ופוסט שונות למינתן, הן אותיות רש"י מן מרובעות הן אותיות של חז"ל דא"ר גדולות וקטנות, וכל מחבר ספר או אויפגאנקר אשר יפנה אלי באיור הדפסה שתהיה, במות אני כי יופק רצון ממני על צד היות טוב והיותר נעלה, והכל במחיר. ממוצע ובמסך השורה. גם מרחוק יוכל כל מחבר לפנות אלי במכתביו ולשלוח. חבוריו לדפוס ע"י הפאקט ולשכון כמה במקום משכני ולא יצטרך לנסוע בעצמו למקום הדפוס ולהרבות בהוצאות הדרך, כי הנהת הספר תהיה זכה וברורה. כרגשי כבוד: **אברהם יצחק האלמער.** יארשא, נאווואליצ' 29. A. И. ПАРАКЕТОВ, РАВВИН.

שאלות ותשובות

סימן קכ

תשובה בחי"ק סאת הגאון האסתי רשכבה"ג
רבנו עקיבא איגר וצ"ל ה"ה.

(נעתק והגיע לידנו ע"י נכדי הרב חשווא ויד
היה החי"ב מ' דוד לנדא נ"י ופ' יעקב
שמעון בערנגער נ"י מואוויערצא).

בית נ' תצא י"ב אלו תקני' ס"מ פונן.

תחל השנה וברכותי. לבבור רב ידידי
וחביבי. הרב המאיר הגדול חריף ובקי
סוה"י יוסף נ"י אבר"ק בריג יע"א.

מה נכד היום יום ה' העבר כשהבריקו לנגד
עיני חמדת מכהבו שנתבשרתי מעוב שלומי
אשר נכספתי לזה בכל שעה ורגע. יתמיד ד'
אחו ואח ביתו החיים והשלום יוסף ד' לו ימים
על ימיו ושנים על שנותיו בשבע שמונות מכל זרעו:
(א) **מ"ש** ידידי על דברי חס' ר"פ כל ור"ה
נחתך כו' דהא יקשה בסוגיא דזרוע
בשילה דאמרין בס' וק' הא מסתמא ליכא כ"כ
נגד הזרוע ומהו והשוק. אע"כ מוכח מהו דחוש
לא נאסר לזרים קודם התנופה. לא ידעתי איך
איך מוכחין ס' וק' הא גם בזרוע כתיב ולקח
הכהן את הזרוע וכו' והניף אותו הכהן תנופה
לפני ד' קדוש הוא לכהן וימא נמי דע"י תנופה נעשה
הזרוע קדוש ולא מקודס. ובההוא דס' וק' בלחמ
אפשר לקחו ממנה תחלה החזה ושוק ומימ מקרי
איל בשלימות כיון דהוא שלם בכל חלק הבעלים
דולקת הבהן הזרוע בשילה שלוקח הזרוע אחר
הבישול מן האיל והיינו האיל המותר לבעלים
מהו נוטל הבהן חלקו הזרוע:

(ב) **מה** שהק' כבודו על פירכת הש"ס (חולין ז"א)
בקרא (בראשית כ"ח פסוק י"ג) אשר
אחה שוכב אחי רבותא. הא י"ל דעל ידי שהגיע
ושכב עליה קנה בחזקה זו את הכל דב"י שדוח
וי' מדינות קנה הכל ע"י חזקה בלחמ מהן.
לענין בפסוקי דלשון הארץ אשר אחה שוכב עלי'
משמע דלחמ קרקע שוכב עליו ניתן לו ולא השאר:
(ג) **מה** שהקשה ידידי כבודו דמר נ"י כמה שכי' הר"ן
(פ"ג דר"ה ד' ז' ע"ב ד"ה והרב) דדברי
ר"ז איכיון ומקע לי הוא דלא כרבה דהתוקע
לשר ילא. והא י"ל דאחר כן משום הכרעה
תחלה אשר קדשו וסקנו הגאונים לומר מזה
יחוד כדי לכוון אס כן אס לא יכוין הוי ברכה
לבעלה. במחילת כבוד תורתו הקדושה אין מוכן
לי דבריו הקדושים הא בלא"ה נפגשו לי' ברכה

אלא איך שרולה לעשות המלה איך הוי מחילת
כוונה. אבל הקושיא רק דלרבה ל"ל יר"י לומר
לשמעי' שיחכוון להוילא לו הא בלא"ה יהי' יולא
בלא כוונת משמע כיון דאין לריך כוונה. והוא
שפיר יברך כמה שרולה לעשות המלה ללא
בתקעומו של שמעי':

(ד) **מ"ש** ידידי כ"י בדברי הרמב"ן (במדבר
ל"א פסוק כ"ג) דבסימון ועוג לא
נאמר דיני הגעלה דאפי' כחלי דחורי שרי להו.
דמ"מ לפי סוגיא בתרא דפ"ק דחולין (דף י"ז
ע"א) דידין לא שרי איך הולרכו להגעלה באס
שרולה [לבשל] חלב בקדירת בשר. דיאסר עמה
והוי שלל דין. והוא מותר והוא מפרק דיש לזה
תקנה לבשל בו ירק או חס מקודם דאיקלש
איסורי' כמש"כ הרשב"א (מובא בטור יור"ד ס'
ז"ג). ודבריו נחמדים וממוקין וראויין למי שחמין.
ואף דאית ליה פירכא קלת למי' הב"י ס' ז"ג
בחד מירולא דבכלי מרס לא מהני איקלש. ולענין
יש ראי' מהא דרב אמר (פסחים ל' ע"א) קדרות
בפסח ישברו להסבורים דבתמן גם כ"ט בנ"ט
דהיורא ושרין ולא אמרי' דמתן שמו עליו איך
יש להם תקנה לבשל בהם חס קודם פסח. ואף
ד"ל דסברא דאיקלש הוא לדין דקיי"ל כשחולל
דניט בנ"ט דהיורא שרי משום דאיקלש ועל טעם
קלש לא יחול שם איסור אבל רב לשיטתו דניט
בנ"ט דהיורא אסור ולא מהני סברת איקלש.
מי' קשה לשחולל דאמר משה"ן עד אחר פסח
הא יש תקנה להשתמש בהם בפסח ע"י שיבשל
בהם חס קודם פסח אע"כ דבכ"ח לא אמרין
איקלש. והוא לכאורה ראי' ברורה. אך הא גם
במלחמא (סימון) [ומדין] לא זכר דין כ"ח שרריך
שכירה וזכר רק דיני הגעלה וליבון איך עולים
דברי ידידי מעכ"ת לנכון דבסימון ועוג לענין
בכ"ח היה סני לבשל בהן חס. אך דאחתינא
לזה גם בלא דברי הרשב"א י"ל דהא במלחמא
(סימון) [ומדין] אמר דבר אשר יבא באש תצטרו
באש וזה ל"ש במלחמא סימון ועוג דשלל ידיהו
שרי. ולבשל חלב או בשר הא זה מוצא להדיא
בע"ז דהיורא בלע אף לשפידין מהני הגעלה.
ומה"ט אמרתי כמש"כ הש"ך יור"ד סימן קכ"א
(חולין) ולפ"ז במחמא של חלב לריך ליבון כיון
דבלע בלי שום אמצעי. דנלע"נ דאיתו כן דאף
דבבלע בלא אמצעי מקרי על ידי אור ממש הא
דהיורא בלע מהני הגעלה ושאי' בההוא דחשו'
מחמא עזרי' דמייירי לענין חמין דקיי"ל דמקרי
איסורא בלע משיה הולרך לרין מחמ דהמשקים
מחמא אינו חמין דרוב הטעמי' הן במשקי' שמן
וכדומה ונבלע החמין בלחמנות משקי' דהיתר לא
מקרי

שביקין (ספיקתא דר"ח מפשיטתא דרנב"י)
[פשיטתא דרנב"י מספיקתא דר"ח]:

ובזה דכירנא שאמרתי במה שנדחקו חוס' בב"ק
(דף ע"א ע"ב) ד"ה איסורי דמוסגיא
דהתם מוכח דתקרוצת ע"ז מקרי שמיטה א"כ מאי
האמרין בחולין כיון דשחט בה ס"י אסרה אידך
ממחר בעפר הוא לאו דוקא אלא דפרכין דאינו
מתקבל בפנים. ולענין היה כ"ל על פי סוגיא
דפסחים (דף ע"ג) מאי תיקן להוציא מידי (אה"מ)
[ואמ"ה] ועיין בתוס' שם ד"ה לדברי היינו לר"י
אליבא דר"ש דמקלקל בעבורה בעי קלח תיקון
דלר"י לכלבו ע"י"ש. א"כ י"ל מאי דמשי להוציא מידי
אמ"ה לב"י אין זה תיקון גמור אלא קלח תיקון
ואתא דוקא כר"ש ועיין בר"ן פ"ב דגיטין
בההוא דכתבו גט על איסור"י דכשר דכתב דל"א
בגט כתיבתי מיכתת שיעורי דגט ל"ל שיעור ואך
לר"ש דסבר כל העומר לשרוף כשרוף לא מקרי
גט דהיי כשרוף ועפ"ה בעלמא ע"י"ש. א"כ י"ל
דמוסגיא פרכין אידך קא שחט ממחר בעפ"ה
היינו דהא כרייתא דממחייב משום שבת ע"כ
דאתא כר"ש דמהני תיקון קלח ולר"ש דכל העומר
לשרוף הוי כשרוף א"כ כן כיון דנעשה בסיומן א'
תקרוצת ע"ז הוי כשרוף וכשחוט ס"י הב' הוה
בעפר:

(ו) **ב"ש** ידירי חביבי נ"י להסביר דרבא לא
מוקי בעיה"י דלשיטתו דאב"י שער
המשתלח מותר אינו רבאי ליקח בהמת עיה"י
דל"א שלח לתקלה. הוא נכון בעיה"י:
וידידי אבקש מאד להוכיחי בתפלתו בימים
האימים הבצ"ל ולר"י אנכי לתפלת דליקים
כי נחלשתי מאד מאד ד' יעורני ויחזיקני
לעבודתו:

הק' עקיבא בהרב מוה"ר משה גינז.

שלשה חתני הרבנים המופלגים ודוקים ובני
הבכורים המופלגים יחיו פו"ש בצדקת השנה:

סימן קכ"א

פ"ק י"ט בס"ז תער"ב דווינסקי.

להרב החוב"ב וכו' במהר"ר מעגריץ נ"י
רב דראסניצא.

(א) **ע"י** האוונות (א) כיון שלא ראינו שנגמ
לשם הדורס אין לחוש לזה. ואף דהו
אומדנא קלח. ובפרט בלא דהו מחילה והוה כמו

מקרי ע"י האור. אבל בחלב אף דהשק"י עליו
האיסור ומקרי ע"י אור מ"מ הא בהיתירא בלע
מהני הנעלה כמו בשפירין. אף דבפר"ח ס' ל"ג
סק"ד כתב כמו דמחלק הר"ן בין מותר לחמץ
דחמץ מקרי איסורא בלע ה"י בקדירות בש"ר כיון
דאסור לערב עם חלב מקרי איסורא בלע. במחכ"ח
לא דק בזה דהרי מבואר ברשב"א בתה"א בית
ד' שער קכ"ז דחמץ ג"ט בנ"ט אסור דלא מקרי
היתירא דחמץ שמו עליו משא"כ מבשר לחלב הרי
להדיא דמבשר לחלב מקרי יוחר היתירא בלע
מחמץ לענין ג"ט בנ"ט א"כ ה"י יש לומר דמקרי
היתירא בלע לענין דלסגי בהגטלה אף דבלע ע"י אור
ולהדיא מבואר כן להלכה בשו"ע או"ח תק"ט ס"ג:

(ה) **ב"ש** ידירי על קושית חוס' בחולין (דף
ק"מ ע"ה) [ד"ה למשוטין] דמשכחת
שפיר משתלח בעיר הנידחת אף אם פסול להקדשה
מ"מ משכחת בהומס אחר ההגרלה וחללו על
בהמת עיה"י. במחכ"ח הגדולה איך פרכין
בסוגיא זו ועוד בין למ"ד טריפה ח' בין אינה
ח' מדתנא דב' ר' ישמעאל נפקא והא פסולי
דטריפות במשתלח הוא רק מבח דאין הגורל
קובע רק שיה' ראוי לשם כדאיתא מולין (ד"ה)
א"כ הא משכחת משולח בטריפה בהומס אחר
ההגרלה וחללו על טריפה. גם בעיקר התוס'
אף אם לא יהי' קו' מבח פסול עיה"י להקריב
מבח כחותי מיכתת שיעורי. אמאי לא הקשו תחלה
על לפורי מלורע עליון אמאי לר"י למעט השחוט שלא
תהי' משי"י"י הא א"ל לשוחטו מבח כחותי מכתת
שיעורי. גם ק"ל מסוגיא דשנהדרין (ק"ב ע"ה) בהמת
עיה"י מאי תהני ביה שמיטה לטהרה מידי גבילה לפי
חרב ח"ד. הא בלא"ה כיון דכתיבי שיעורי' ליכא
שמיטה וימחילא הוי גבילה. דאש"כ דל"ש בזה כתיבי
מיכתת שיעורי' רק בשופר ולולב דלר"י שיעור אבל
שמיטה אף דלר"י רוב סימונים אבל אין שיעור לס'
לעובדין וארזין וע"כ קוש' תוס' רק דלהקדשה
אפשר למיפסל כיון דעומד לשריפה ומשי"ה לא
נקטו הקו' על שמיטת הלפור כיון דבחון הוח
לא הוי הקדשה והקשו רק דמ"מ לשעיר המשתלח
פסול כיון דלא הוי ראוי לשם דלהקדשה אפשר
דפסול. ובזה מיושב הא דהשמיט הרמב"ם האיכצא
דבהמת עיה"י ששחטה א"כ מטהרה מידי גבילה.
והיינו ד"ל דכדאיתא ליה להרמב"ם דהא בעיא
נפשת מהך דחולין דמוקי רנב"י למעוטי לפורי
עיה"י והא מומילא ל"ש בה שמיטה דהשמיטה הוי
לפי חרב אש"י דשפיר הוי ב"י שמיטה וא"כ לא

דברי בנתח

(א) שארתי ה' פדיר סה"י פוזק לפית ובהדיר היה פלוג דהב קלח אבל נמוכה וכלי תורה ובאמנע הכלוב הים
מפסקת

לא כרש"י רק כמ"ש הרמב"ם בפ' ה' היו וכל שלא נכנס שוב לא נקרא כלל דרוסה רק כמו כל הטריפות ושם הוה ספק וס"ס וזה ג"כ הגדר המבואר בשבועות (דף מ"ה ע"ב) דאומן בלא עדים כאמן וע"ש בתוס' מה שהקשו הא לא הוה מיגו רק דר"ל דכיון דזה תקנה בלומן כל שאין אנו יודעים שהוא אומן לא תקנו בו ע"ין גיור (דף ס"ז ע"א) דאף במקום שחזקת עומאה כ"ז שיש ספק בראיה טהור ואקלר:

(ג) ונע"ך שאלתו (ג) הנה בנדה (דף ר"ה ע"א) מוכח דעלם א"א להתפרק ואם כן יש בזה לבד וגם ע"ין מולין (דף ע"ז ע"א) גבי מסרטו בעלם. חזינן דמעלה ארוכה לכן אם עלה בנפיקה כדת על ידי בדיקה ולא הוה עליה שום קרום שלישי או סירכא יוכל כ' להכשיר וגדר

ב' מקומות ע"ין בירושלמי מעשרות פ"א גבי כרס דהיכי דנתחלק לשנים אין נחזק זה בשביל זה למעשרות ולא הוה גמר. וע"ין גיטין (דף י"ט ע"ב) גבי מוואח ביני דני וה"מ כ"י. וכ"מ בזה. והליכן בכלב או זא"ז (ב). וגם האוואח אשר נחלם ממנה קלת טולא אם אין ניכר בה שום דבר על הגוף אין בה חשש ואקלר:

בענין הנ"ל.

(ב) מכתבו קבלתי כעת. והנה פ"ד האוואות הנה עיקר הטעם כמ"ש הרמב"ם ז"ל בה' שחיטה פ"ה ה"ג מחמת דמפורש במורה. ובה' מא"ס פרק ד' ה"ז ע"ש בה"ה. ור"ל דאף ודאי דרוסה ג"כ רק ספק אם נכנס הארס בפנים וכמו גבי דרוסה נן בגדים דרק אם נקב לחלל

דברי מנחם

מפסקת מחילה והשליכות מהכלוב ומהמחילה היו רחוקות זמ"ז. והיו ארבע אוואות בחדר אחד של הכלוב. וארבע אוואות בחדר השני של הכלוב. ולפני עשה ה' ראה הבע"כ שהשנוע"כ אוואות היו בריא"ס ושלמים. ואח"כ שמע קול צוהה מהאוואות וכל ואכל בחדר אחד של הכלוב שאוואת אחד מתה אכל לא היה בה שום רשע כלל. ובחדר השני מלא שאוואת א' נחרט הנהגה מוארה. ועוד אוואת א' קרוע הכשר עמוק מנכה ומהארי" ע"כ מורק השאלה. ולפע"כ נראה שהכלבה אוואות אשר נכארו חיות בחדר שאלה אחד מתה מותרות בממה ספקות א) שאל מתה מחל"י מפני פחד הדורס בראחה אותו בחדר השני והדורס לא ה' בחדר זה (וע"י) כש"ת ספר יהושע ס"י (מ"ז). ב) ואח"ל ה' ומתה ע"י הדורס. לאחר שהרנה י"ל דנה רוגזי. ג) ועוד סניף להמיר י"ל דנכחו אנה ואנה כיון דלא היה המקום צר. ודעת הכ"י בשם הסמ"ג ובה"ה דהיכי דליתו צר ביותר אלא שיכולים לברוח קלת חשבו מקום רחב. והר"י שבהר השני קשה להמיר לפע"כ. כיון שגפנשו הכ' אוואות י"ל שגדרסו הכ' אחרות נ"כ. ולהיפך יש צד חומרא שאלו יכולין להמיר בכל האוואות. כי ב' המקומות נחשבו כמקום אחד כיון דיכול הדורס לכונס בחדר השני הן דרך המחילה כיון דהשליכות רחוקות הנה זמ"ז. והן לקפון מעל המחילה. ויש לנו לתלות שהי' שם ברדלס הנקרא טהור"ר וי"ל דמתה האוואת ע"י ריה רע של הטור"ר (או ע"י פחד כנ"ל) כמוכא בדע"ת סק"ט שכתב מספרי הפסע שיש לה תחת הזנב כמין ב' שקדים אשר יעלה מהם ריה רע מאד. וז"ש בד"ק סק"ה שאין לתלות שהטוף שכלוב חלה ומת ע"י אורר פיו של הדורס היינו כשלא מת מיד. משא"כ בג"ד שנחל מת לפניו שפיר יש לתלות בזה (הוכח בד"ת ס"י י"ז סק"ט) ולפ"ז אודא לה הטעם דנה רוגזי כיון דלא הרנה מחמת רוגזי:

(ב) ודרך מ"ש להעיר בדברי הנאון שליט"א. לא זכיתי להבין דכ"ך כמה שכתב שיש לתלות בכלב. כי הכלוב היה בדיר שקורין קליט והאוואות היו בכלוב שאי אפשר לכלב לבוא ולכנס להדיר ונכנסו לכלוב שהי' בפנים הדיר. ויותר יש לתלות בדורס קטן כמו ברדלס שקורין טהור"ר (או חחול) והמה יכולין לכונס לשם כיון דהשליכות מהכלוב היו רחוקות זמ"ז (וכנ"ז אין יכול לכונס בין השליכות כלב) ומחילא מה שמפסיק מחילה בהכלוב בין השמונה אוואות לית לן בה כיון דגם המחילה המפסקת הוא משליכות רחוקות זמ"ז אשר הדורס יכול לכונס דרך השליכות לכאן ולכאן. וא"כ י"ל דאין זה ב' מקומות רק הכל כמקום אחד נחשב (וע"י) כש"ת שאל ומשיב קולא ח"א ס"י (כ"ב) ועוד ראיתי בגדולי פוסקים שכתבו בכלוב שמכדיל באחש א"ס אין המחילה מניע לתקרה שלה. לא נחשב בפנים (וע"י) בדע"ת סק"ה ובש"ת טור"ר הניינא ס"י רי"ב ובקור"א שם ס"י ג"כ) ועוד לדעת הרבה פוסקים (וע"י) כש"ת שערי צדק חו"ד ס"י ג"ט ר"ה י"ד ובדע"ת סק"ה) דבזה"ז אין לתלות בסתמא כלבים דלגזים שלנו סתמא בני חרבות גינהו ע"ס בתמות ועופות. גם מה שכתב שכלב זא"ז. הנה אף שדרכם לנחוס זה ע"ס זה ולחבול זא"ז. ככ"ז חבלה כזה שנקרע בשרה ב"כ אין זה דרך אוו לקרוע כן. אין זה כ"א דורס עשה קרע כזה. ואומדנא דמוכח דדורס עשה זה שאל בחדר אחר מהכלוב אוו אחת מתה בלי שום רשע. ואם האוואות היו מחמה לה ה' ניכר רשע. וזאת ידוע שדרך הברדלס להמית (דער) שיקען) עופות בלי שום רשע נ"כ. וא"כ אין לתלות בנשיכת האוואות זא"ז (או בכלב) דאף דלא ראונו שנגס שם שום דורס מ"מ בכה"ג הוי ידיעה בלא ראי' כמו עדות בדורה וכמ"ש הנאון מהרש"ק ב"ס שנות היום בקונטרס פרט ומולל ס"י ס"ז דבאישורין הוי ידיעה בלא ראי' ג"כ עדות מיעלת. וא"כ י"ל שהי' שם דורס כנעל"ד:

(ג) שא"ל ה' בע"ס דכ"ז כמו חנוך האון תחת קרומי הריאה והיה דבוק מאד להקרום הריאה. ויש בזה ב' ספקות. א) שאל הוא ע"ס והוכח בפוסקים כי לפעמים תחת קרומי הריאה נמצא עצם רך ומראיתו ניכר מלמעלה ויש בזה חשש שדרכם שם ע"ס וזיקב וקרום עלי' עור מלמעלה לנז"ס סק"ה. ומכ"כ כחבו הרבה פוסקים. ב) שאל הוא הסה"ס (שקורין חלמסקט) שלדעת הרבה פוסקים כשר שכן הוא נידולה בכהמה (לחם הפנים סק"ה). ויש פוסקים ש"ל דנהי דנוצר שם כמו ע"ס ונראה לעינים שגלל שם מ"מ אם הוא פחות ממה להקרום תחתיו אפשר לדון ב' דין אע"ס

אטום לא שייך כיוון דחיונין סיבה שטי"ז. וכמו מוגלל רק לרדך לראות בטוב שלא יהיה עליו סירכא. ואקלר מחמת ערדות הרבה שו"ת:

(ד) **וע"ד** הכועא (ד) הנה לפמ"ש החוס' חולין (דף מ"ז) גבי בועא בשיפולי דטעם יתר נראה דהוא נולד כך עיין שם (דף ע"ד) גבי יתר ב' רגלים. וכחובות (דף ע"ז ע"א) ביתרע ע"ש וכ"מ. ומ"ש החוס' מהנימ בין בשיפולי י"ל כמ"ש ברש"י בנדרים (דף מ' ע"ב) גבי אוון הגדי כפולה דכל שאינו ניכר לא הוה יתר וה"ז כן. אך עיין חוס' גדה (דף כ"ד ע"א) דכל שהוא מחולדה הוה חלק ע"ש וכן כיוון שיש בו קמטים הוה לאח"כ. עיין רש"י זכחים (דף מ' ע"ב) אמין שבלבב ע"ש. והנה בלחמא אני כחבתי במ"א דבועה נעשה ע"י נגלד קרום הב' והליחה נכנסת לקרום העליון ונעשה בועה ולכך סירכא על בועה טריפה. וכן בועה על נגלד משום דסירכא היא ע"י נגלד קרום העליון וכ"ש נגלד ובועה הוה נגלד קרום התחתון וטריפה. עכ"פ עי"ז נעשה הבועה ולכך נעשה גומא דיאל הליחות לקרום העליון וכן הקמטים ובפרט דהוה שם מוגלל. והרמב"ן ז"ל במ"ה פ"ג דחולין (דף מ"ח) כתב

דזה קרום להתרפאות ע"ש. לכן יוכל להכשירה ומוכח מכ"מ מנגעים דקמטים הוה התחלת רפואה ואכמ"ל ואין בזה חשש ואקלר:

(ה) **וע"ד** הניקור (ה) הנה אף שכתבתי לו שהניקור שייך להטבח דהיינו שוחט. הנה מלשון הגמ' דזבחים (דף ל"ח ע"ב) גבי מה דבצי שם בטבח ומוכר רבב ויש לו על בשר שניהם אם הוה קפידא נחלינה משמע שם דטבח אינו עוסק בניקור. דל"כ יש בטבח גופא ב' הדברים ואם כן ל"ל דחלב של ניקור אינו לרדך כ"כ וזה הטעם דחולין (דף מ"ט ע"ב) דחלב לא מיהדק. ועיין בסנהדרין (דף י"ז ע"ב). ומ"ש הרמב"ם בה"ל סנהדרין ספ"א ולפי שיטת רש"י חד גבירא נס טבח. אך מ"מ כדי שלא יהיה עייף הרבה לשחיטה וכמבואר חולין (דף ל"ב ע"א) השחיז סכין ועייף ע"ש. א"כ יש לזה חשש לגדר שהיה וע"ש בחוס'. לכן יראה שקודם זמן שחיטת הנכוח לא יעשה מלאכת ניקור לכה"פ שעה ומחלה. ולדעתא לא ינקר יותר מן עשרה דקות ליום ואם הוא מנקר גסה אז נחשב לו כמו ארבעה דקות עיין ברכות (דף מ"ד ע"ב) ע"ש גדל רבועא ושוב אקלר:

דברי מנחם

אטום בריאה כיוון שמכר הריאה נתקשה ונעשה כאטום (ראש יוסף חיו"ד סקכ"ד) הובא זה בד"ת סי' ל"ט ס"ק תקע"ז ירוש'.

(ד) **שא"ל** ה'י' ככועא על אונה העליונה הימנית סמוך לחריץ הנרגרת כעין שתי אלבעות. ונחלף שם סמוך ממש להבועה הולכת כעין גומא אל תחת הבועה ומקמט ומקמט אינו מתפשט למרחק. וכן פניכות הבועה ה'י' ג"כ קנת קמטים ונס על הנועא בעלמה ה'י' קמטים קמטים. ובדקו ולא ה'י' מנכבן. ואחר הדיוקה הוצאתי המוגלל ושאר הקמט הסמוך להבועה כמו שה'י' מקודם. ויחר הקמטים נתפשטו. ולדעת המכשירין (יעו"י) גד"ת סי' ל"ז ס"ק רמ"ה ובס"י ל"ז סעיף ג' מש"ב על הנהוה רחל שחב"ט שם כל הדעות בזה ואין להאריך) הוה הקמטים ע"י דחיקת הבועה וכמהרפאות הבועה ותפשטו הקמטים ולא מיקרי זה חר"ל. אבל בג"ד כיוון שנשאר הקמט וא"כ הגוי משחטק שחא הקמט לא ע"י הבועה. וכן יש ג"מ אם עומדת הבועה על הקמט הוא מחולדה דלא יש להכשיר משל"כ ע"י חולי. וכיוון שיש בלאן הפס"מ דעתי נועה להכשיר:

(ה) **שא"ל** ה'י' ע"ד ניקור השו"ב שכמה פעמים הוא עומד בשעה ד' בלילה בלילה פנה. שבת. אדר. ועי"ז יוכל היות שלא ירגיש בפנימות הסכין כמ"כ הפוסקים לענין כפרות (יעו"י) בח"א כלל קמ"ד סעיף ד') ואלו ג"כ חפני השמונתי לא ירגיש] וגם ידיו עייפות עי"ז וכמו שכתב החאר מהם בס"י א' פ"ו (הובא בד"ת סי' י"ח ס"ק קט"ה). ע"ד המנהג השוחטים שחושפין כלחוזות הנוזות הגדולות מנפיהם. וע"ד שחולשים הנוזת הגדולה שקורין "ק פטער" (יעו"י) כהמאסף חו"ד שט"ו סי' כ"ח) שם לחוש כיוון שידהם נעשו רפות וחלשות לא ירגישו בפנימה ז"ו. וכמכ"כ ה"ד הפנים ביו"ד סי' א' ובד"ק ס"ק ר"ג סי' י"ח לענין שמתקלקל הסכין עד שצריך השו"ב לחקור הדבה בהסכין על ידו עד שמעמידו על חילו כראוי שלא ישחוט חיוקך רק לאחר שימתין קצת להניח ידו עד שירגיש טאונה עייפה דכשדיו עייפות אין מרגישין בה כ"כ. וכמ"כ כ' בספר אור זרוע ללדק בקונטרס המיוחד ששעה להנהיג השו"ב שחזיר שלא יבדוק השו"ב סכינו חיוקך לאחר השחזה רק ירגיע ויזון זמן מה כדי שלא יהא איבריו כבדיו עליו מחמת ההשחזה וכן כשהוא בא מן הדרך או מחלצה שחא עוסק בה ירגיע עזמו קודם שיבדוק סכינו לפחות כמו חני שעה עכ"מ יעו"ש. נחלף למדין אנו מזה דמהמת שידיו עייפות לא מרגיש בפנימות הסכין. ואין לך ידיו עייפות ויחר מחלצה הניקור. ולע"ד יכול לבוא גם ליד דרסה כיוון דאיבריו כבדיו עליו וכמו שבידק כח' בפוסקים. ולדעת הש"ח (הובא בד"ת סי' ה"ל ס"ק קע"ד) אף שלא בשעת שיכרות ג"כ איבריו כבדיו עליו. ואף שכתב לי הדר"ג שליט"א ב"ו מנ"א שנת חרס"ו. כי השו"ב ראי' מחולין דף ח' ע"ב וברמב"ם. ובחולין ל"ג ובידעלמי דמאי פ"ב השמע שזה יוחר טוב דחיקון ר"א שיהא החלב על הלוקח ר"ל הפחת והמשקל כע"ל הזהב. פסוק הוא דכונתו שכל השו"ב אינו נופל חסד שישאר בהבשר חלב ונידון. משל"כ גבי העבה נופל וכן אמר לי הדר"ג שליט"א בע"פ. וכמו שכתב בהמאסף"ה ה'י' כיון סי' ל"ז סק"ט יעו"ש בדברי מנחם:

(ו) וע"ד לזרוע (ו) מותר ובכר השבתי בזה בשנה העברה כמדרמה גם לו דעקר ההקפות שעושין כדי לרמו דליון מקלין. ודאמת בגדר יד לקבר אסור אף מחובר ובפרט במקום המיוחד לקברות וכמו בע"ע דמקשינן להדדי ורק העפר לחלוט בזה פסקין דלא נאסר והארכתי בזה הרבה רק משום דלכ ב"ד מתנה בשל ליבור כמבואר בכ"מ עיין חו"ס מנחות (דף ט"ו ע"ב) וכ"מ בזה. אבל לנטוע אסור אף אילן סרק ובשיטת הראב"ד על כך משנה דשוק אהלית הובא במ"ק (דף ה' ע"ב) ע"ש. ובה"י עומאת מת בפ"מ ה"ג ופ"י היא דלא להרגיל שם רגל ב"א מחמת עומאה וה"נ כן:

(ז) וע"ד הפסוקים (ז) זה אסור מחמת כל פרשה דלא פסקי כמבואר ברכות (דף י"ב ע"ב) וגם שאסור לעשות ש"ס כמו סימן ונטריקון עיין ב"ב (דף קס"א) לא חליף אינש. וגם להפסיק בקריאות אסור לכן אם ירלה יאמר

כל המזמור. ולדעתי גם זה למותר וכמבואר ברכות (דף ס"א ע"א) לעולם ימנע אדם וכו'.

(ח) וע"ד המחנה (ח) ודאי זה רק אם עיף הרבה ועיין סוכה (דף כ"ו ע"ב) ע"ש ופסחים (דף מ"ו) וגיטין (דף) ע"ש בזה ואקלר:

(ט) וע"ד השניים (ט) הנה אם סוממן שלא יכנסו בהם שום דבר אחר הוה זה ביטול ועדיף מאינו מקפיד ונעשה כנוף השניים וכמו בזה דחולין (דף פ"ג ע"ב) גבי אם מבטל העפר למזבח ובטרידיון (דף ק"ד ע"א) גבי בוזקין מלח על גבי כבש ע"י וכו' (דף מ"ד ע"ב) גבי נשחק ע"ש בתוס' דמבטל העיר להמחמה ונעשה כנוף וכן הך דפסחים (דף מ"ה ודף מ"ו) גבי עריבה דנעשה כנופה של עריבה והוכלה לטבול. אבל אם רק שלא יכנסו שם המים אז הוה חליצה וגרע (י) וכן המוך ג"כ רק דנעשה כנוף הדבר

דברי מנהגם

(י) שא"לתי ה' אם מותרין לעשות ין על הביה"ק במקום שאין שם קברים. כי הנ"י ביו"ד סי' שס"ח סעיף ד' ב' דמותר בכה"ג וגם הכ"ח כתב דמותר במקום שאין ספק קבר. ובאמת זהו דברי תוס' מנילה כ"ס ע"א. וכ"כ הרא"ש שם והמרדכי. אבל לא כן הוא דעת הש"ס פ' נגמר הדיון דכ' פסורט דביה"ק של רבים כיון דאקני ההוא קרקע לביה"ק חל עלי' כבול' קרקע שם ביה"ק ואסור בהנאה אפילו במקום שאין שם קברים כי זכו בהו המחים ככל ביה"ק אף במקום הפנוי וכו' יגזלו זכות המחים כי ביה"ק שייך להמחים ולא להחיים יעושה. ובג"ד נתנו לנו הקרקע ועפ"י פקודת המחשלה חפרנו סביב ביה"ק חרין וא"כ א"ל דהוה נקרא אקני לביה"ק. או דילמא כיון דלא הוקף כמתנה שכל בני העיר עם הרב עושין ו' הקפות סביב הביה"ק לא נקרא הוקף עליין:

(י) שא"לתי ה' אם בעת שקוברין שמות ה' בעת ההל"י אם מותרין לומר השבעה שמות שאינם נמחקים בפסוק דמתניא אפי' כגון אות יו"ד משם הו"י יאמרו היו"ד מתניא אפי' וכן כולם. והיינו מחספס אולי ה"י זהו נקרא מוציא ש"ס לנטלה ויעברו על מ"ע את ה' אלקיך חירא. או דלמא לא נקרא זה לנטלה דדוקא בדרך נוסח ברכה אסור להוציא לנטלה אבל דרך שנה והודי' או דרך חמינה ובקשה מותר להוציא השם כמ' במנ"א סי' קס"ח סק"א ופמ"ג שם ופ"ו ס"ס מרכ"א ופמ"ג בפתיחה להלכות ברכות וכו' להדיא החו"ד ביו"ד סי' ק"י בעניני ס"ס סק"ב יעושה (הובא בתוס"ס כלל ה' סק"ו). א"כ לפי"ו אסור לומר גם על חולי ואנו נוהגין להתפלל כן על חולי ר"ל:

(ה) גידון הש"ס לענין ניקור המובא לעיל:

(ט) שא"לתי ה' כדון פלאחבירען נקבים בהשניים אי הוי חליצה לענין טבילה. וכן הרופא שאמר לנאש אם יכנס מים בלוג' הוי סכנה אם מותרת לטבול אם יהי' מוך בלוג':

(י) וזרז חסובתי על מחבתי הטובחי. לא זכיתי להבין דב"ק כמה שכתב אם יכנסו שם המים הוה חליצה. ולגבי מוך כותב בזה"ל וכן המוך ג"כ רק דנעשה כנוף הדבר שמבטל כעין דעושה בידים ע"כ. וקשה הלא כמוך עיקר הנחה הוא בלוג' כדי שלא יכנסו שם המים כי לדברי הרופא סכנה הוא"אם יכנסו המים בהלוג' וא"כ לפי דב"ק הוי חליצה והוא חסוק לגבי מוך דלא הוי חליצה. ובאמת דברי הרמ"א בסעיף ו' לענין שערות דזקוקות שסכנה להסירם כתב דלא הי"י. וכתב הלובס הטעם חסני שאינן מקפידות עליהן להסירן ואינן מוצאין (יעו"ט) בע"ה מה שהקשה על דבריו) והמרדכי בפ"ב דשבוטות כתב ג' טעמים אחרים והאחד מהם דכיון שאינן רשאות להסירן מפני הסכנה הוה רבימיהו ולא הי"י כעובר דלא חייב אף אי לא אמרינן ירך אמו הוא כמ' ביבמות. וקשה להבין דבריו א"ך שייך לומר דהכי רבימיהו הלא אינו רבימיהו רק בלוחן ש"ס להם סכנה אבל הכריאות מקפידות בזה. וא"כ בטלו לה כמה בני חליצה כמו רע"י שעל המכה יתבאר דחולץ והרי אותן ש"ס לכן מכות פשוט שאינן מקפידות אלא שאנו הולכים אחר רוב נשים הכריאות וה"נ דכוותי'. אך מאלתי דברים אלו בע"ה ובס"ס סק"ס שהקשה דכיון דכיון ש"ס סכנה להסירם לא שייך לילך בזה אחר רוב נשים. מדי דהוה אצבע שידיו צבועות ואינו מוצאן מפני שכל האומנים אינן מקפידים בכך. ולא אולינן אחרי רוב בני אדם שאין מלאכתן בכך ומקפידים. דהאומנים הם כחלק כפ"ע מפני שפרגטתם בכך. וכ"ש כש"ס סכנה דלא אולינן אחרי רוב בני אדם. ואולי יש לחלק הא דהג"ל לג"ד דהתם נעשים מנצחה הקליטה אבל לעשות לה קליטה כזו קפני הרפואה אסור לדעת הפמ"א ח"ב סי' קמ"ו יעו"ט. ועוד יש לענין בזה אם מסכינן על הרופא דמי יומר דהרופא כיון האמת. ועי"ו כס"ס דבדלוי סכנה אינן מוצאין ועי"ו בח"ס ח"ו ס"ס פ"ב. ועי"ו כנ"ב סי' מ"ד וזכרון יוסף סי' י' יעו"ט:

שמעל בעין דעושה בידים ועיני חולין (דף קכ"א) גבי אלל ע"ש ואקלר:

בעיני הנ"ל.

(י) **מכתבו** קבלתי כעת (י"א) והנה כך כתבתי דהכי דהכוונה הוא שלא יביאו המים בזה לא מהני אינו מקפיד רק ביטול והיינו ביטול בידים לא מאליו ואיזו פעולה. וגם לריך שיאמר לעולם עיין ב"ב (דף כ"ו) ור"ן סוכה פ"א דמוסחפס ועיין בחולין (דף קכ"א) גבי פלטהו סבין ועיין במה דפליגי בחוס' הובא בר"ש בסוף מקואות גבי העושה קלקי וזה רק בכוונה. וס"ס ג"כ אם אס משום השערות או הנוף ואכמ"ל. ואם אינו מהורק או תליא במה דפליגי הרמב"ם ושאר ראשונים בזה דפס"ח דמקואות דר"ש ורבנן. עד שירפס דהרמב"ם סובר להיפך דלדין לא מהני ריפוי ע"ש. ובירוסלמי רפ"ג דחגיגה עכ"פ לדינא אם ריפוי מותר וכלל זה רק ביטול שיאמר כך:

(יא) **ע"ד** התענית (יב) לא יתענה כלל ועיין במה דפליגי רש"י עם הרמב"ם בע"ז (דף כ"ח ע"ב) גבי אונים ע"ש אך כאן נרע: יוסף ראזין רב דפה הג"ס.

סימן קכ"ב

בעה"ה"ת איזאנקאב (פיר קיוב).

בהתשובה בעיני הקידושין (בשע"ת ח"ז סימן ע"י). בזה השאלה לא כמו שהיתה. כי מיהרתי להליעה או לפני הרה"ג המשיב טרם שעשיתי את הבירור והגב"ע רק ע"פ דברי המקדש ועוד ע"א. (והם אמרו שהיה

באורו מממד עוד עד כשר). וא"י אפשר היה אז להוידר את הגב"ע מיד מכמה טעמים. והמקדש עמד אז לנסוע למרחקים. ולי היה נראה בהשקפה הראשונה שיש מקום לבטל את הקידושין רק מלד הנחינה גרידא. שהיתה הנחינה באופן גרוע כמ"ש בשע"ת שם. שנתן וחזר ולקח ולא הוליא את המטבע מידו כלל. ולא נלמדך כלל ליחזר הפרטים שבאופן הקידושין דידן. והיינו שלבד מה שיש להפך בזה שלא קתה המטבע כלל. דהא פשוט דעכ"פ אנו לריכין שהקידושין ילאו מרשותו דמה"ט אם זרק לה קידושין ברשות שלו אינה מקודשת. וכמו שהאריך בשע"ת שם. לבד כל זה עלה אז בדעתי טוד ללדד מלד אחר: **דהנה** קי"ל המקדש במחנה על מנת להחזיר אינה מקודשת. והוא בגמ' קדושין (דף ו' ע"ב) וברמב"ם פ"ה מה' אישות הכ"ד ובטוש"ע אהע"ז כ"ט ס"א. והטעם שם בגמ' משום דדמי לחליפין וקי"ל דאין אשה נקנית בחליפין. ודעת הרמב"ם שם נראה שאין בזה ריח קידושין כלל דדמי ממש לחליפין. שאינה מקבלת כגום כמו בחליפין. ועי' ר"ן בגמ' שם בדעת הרמב"ם. אכן בחוס' שם כתבו דלא דמי ממש אלא דרבנן גזרו שלא יבואו לדמות לחליפין ואפקעינהו לקידושין מיניה. וזה מבואר שלכל הפוסקים א"ל גט רק בשה"ג כתב בשם ריא"ז להלכיה גט והביאורו הב"ח והחמ"ח סק"א. והר"מ חולק עליו וז"כ הב"ש סק"ב שדעת כל הפוסקים אינו כן. ואף לשיטת החוס' אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה לגמרי וא"ל גט. וכן הוא הסכמת האחרונים: **ובנר"ד** אף שלא התנה מפורש בעל מנת שתחזירו לי אבל נראה לי דלא עדיף מאם אחר עמ"ל דכיון דעשה כן בפירוש גלי דעתו

דברי מנחם

(י"א) תשובת הנאון שליט"א על השנתי הנ"ל:

(יב) **יער' ב"המאסף** (שפ"ו ס' כ"ז) בדברי מנחם סק"ב. ויעו' בביאור הלכה ס' תקנ"ד שמיא כשם ס' פתחי עולם דמקום שאין המחלה של הלעריא ר"ל חזקה יאכל פחות מביכובת בכדי אכילת פרס וכן בשתי' כח"ש השיעורי' בש"ע ס' תרי"ח (כך יש להורות להשאל בט"ב שבו לא נעקר התענית לגמרי ורחמנא ליבא בעי) ומי שיראה להעשות במקום שאין המחלה בשם ח"ו יש ליועלו ולהזהירו שלא ילך חפחה בידו כל היום ולהזהירו כשיאמר יאס סבוב לחופמו ופיו תחובה קאמפער ומעט עשב. מילאט"ע עכ"ל וע"ש. ויעו' בח"ס ח"ו ס' ט"ז וס' כ"ג מזה (הובא בשו"ע א"ח ס' חקע"ו) והני להעתיק. את דבריו בקצרה. איך להתנהג ביום זמא רבא בעידן ריחחא מפלג ומנפ' קלארע ר"ל שהרופאים מוחזין אומרים שני שיא חפחה בידו אליבא ריקנא דמו בנפשו וכתב דלפי לאן השאלה חשמה שהרופאים הזהירו רק לגאח חפחה ביחם ומשמע דכשהם סבורין בניהם אין התענית מועק. א"כ יתענו בניהם ויהפלו ביחודות ולא יקראו בתורה כי אין זה כדאי לזהות איסור כרת דאורייתא. אך אם המומחים מסכימים שהתענית עצמו מועק או ישערו הרופאים כמה שיעור לנימה שגריך האדם שיהיו גופו וינלל מספק סכנה ואותו שיעור קאפסע טעם או מרק יבשה פחות משיעור מלא לנחא וישהה בין שתי' לשתי' כדי אכילת פרס שהוא לכל היותר חשמה מינוסין ולכל הפחות ב' מינוסין כאשר ביארנו בתשובה ס' ט"ז. וישנה רק הנחת מעיו ולא הנחת גרוננו היינו קאפסע ומעט בלי צוקער והנה וכדומה. ואם אפשר שלא כדרך אכילתן הוי שפי עדיף וד' יסיר כל חולי מעמו ישראל עכ"ל בשו"ע. ויעו"ס בהמאסף חס"כ בשם הנרי"ם זוקלי"ה הובא במסג"ו ס' קל"ז יעו"ס:

מנחם בעגרי"ל פ"פ החופ"ק ראמיצא. (פיר' וייטעבסק) בשהח"ס, תשובות מנחם.

גמורה. ומה שלקח אח"כ את המטבע חזרה היא בחזרה שאלה או מקדון. ולא גרע המקדש עלמו מא"ש אחר המשאלי. ועי' בשו"ת הר"מ מנור ז"ל חאה"ע סי' כ' שהאריך והיפך בדברי הרא"ש אלו ובחזק דבריו שם כתב ג"כ וז"ל. קשה לי לדברי הרא"ש למה במקדש במחנה ע"מ להחזיר אינה מקודשת ניחא ג"כ דגמור ליתן בכל אופן שיועיל וא"ש אינו מועיל במשמ"ל יהיה במחנה גמורה. אך אפשר לחלק כיון שאנו רואין דנחית לחנאי שא"ס לא תחזיר הקידושין לא המקדש הרי אנו רואין להדיא שחביב צעניו המורה יותר מזה עי"ש דבריו. ונחלא דבגד"ד שנתן סחם בלא תנאי מקודש אף שמחוסר ידיעתו החזיר אליו את המטבע חזרה. מ"מ אמרינן שבדעתו היה ליתן לה במחנה גמורה א"ס אינו מועיל באופן אחר. ומה שהחזיר הוא בחזרה שאלה או מקדון א"ס היא לא מחלה לו. כן י"ש לומר בזה. ועי' אורח סי' תרנ"ח לענין אחריו. בחזק כך ואני עוד הפוכי קא מהפך בזה קבלתי תשובות הרבנים ע"ז. ביניהם תשובת הרב"ג שגדפסא אח"כ בשע"ת סי' ע' ותשובת מו"ר הגר"מ האבד"ק סלאנימא יל"ו דמלך זה לבד מה שהנתינה היתה שלא כהוגן הו"א עכ"פ ספק קדושין וא"א לפוטרה בלא גט: **שוב** אח"ז עלה בירי להוציא את כולם יחד אל הגב"ע והביכור דתם בכל הפרטים. והנה י"א שהער הראשון העיד הכל כבדאשונה וכמו שהוא בהלשט השאלה בשע"ת שם י'ראו נא הרואים משם את הפרטים. העד השני אמר בתו"ע איך שיש בחדר אחר וינא אליו הבחור חתן דגן וקרא אותו אל החדר שהם כולם היו שם ואינו יודע א"ס ה' שם מקודש מדובר מעסקי קידושין או לא. וראה שהבחור הזה לקח את יד הבתולה ואמר לה. הרי את מקודשת"י אבל לא ראה נתינת מטבע כלל ולא ידע אפי' ממילאומה לא בתחלה ולא בסוף ולקחת ידה היתה לא בדרך שנותנים. שלום"י אלא גב' ידה לחזק פס ידו (ועי' לא הכחיש גם הראשון ואומר שאינו זוכר ברור). ואינו זוכר א"ס שמע כשאמר המקדש. ל"י וכן אינו זוכר א"ס שמע. במטבע זו"י את הסיוס כדת חסה ישראל הוא זוכר ברור שלא שמע. וכן קריאת מו"ט ג"כ לא שמע. הבתולה אמרה שלא ידעה כלל משו"ד לא ידעה לשם מה לקח את ידה ואילו היתה יודעת ודאי שלא היתה מניחה ולא שומע שיאמר דבר מה וגם חולי אמר לא הבניה ולא שמע לב ולא ידעה ולא הרגישה מ"מ מטבע וגם את המו"ט לא שמעה. וכן לא שמעה דבורים מעסקי קידושין לא קודם ולא אח"כ. ומודע

דעל דעת כן נתן. ולח הולך להמנות מקודש עמ"ל במפורש בתנאי כפול או שאינו כפול לכל חד כדלית ליה. אלא כשנתן לה המטבע בהלשט ומסלק את ידו ואלמלי התנאי א"ל להחזיר. אבל א"ס נתן לידה וקודם שסלק את ידו החזיר אליו את המטבע מיד דגלה דעתו שאין רצונו ליתן לה את המטבע בהלשט אף א"ס כאמר שהקנה לה המטבע לרגע זו והיא גם יכלה לקטטה מ"מ נ"ל דלא עדיף זה מא"ס נתן בתנאי עמ"ל. אדרבא גרע דהרי זה דומה באמת ממש לחליפין. ובחליפין עומק ג"כ הרי ליכא תנאי במפורש רק שטובה כן סתמא. ועי' ביור"ד סי' ש"ה סעיף ח' לענין פדיון דבמעמ"ל לא דוקא שיוציא מפורש בשפתיו עמ"ל. אלא כיון שבדעתו היה כן אף שנתן סתמא מ"מ הו"א כעמ"ל. ועי' בחו"מ ר"ס ס"ו דבמחנה הולכין בכ"ד אחר גילוי דעת הנותן ודי שיהיה בדעתו אף שנתן סחם. ועי' ש"ס חולין (דף י"ג ע"א) דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו בגדול הולכין אחר מחשבתו בין להקל בין להחמיר מדאורייתא: **ואין** לומר כיון דק"ל מטבע אינו קונה בחליפין (חו"מ קנ"ה ור"ג) א"ס כן לשיטת התוס' והרא"ש דמטבע גורה הוא א"כ במטבע שאין בו כלל דין חליפין אפשר לא גזרו דלא שייך למיגזר ביה ובמטבע תהא מקודשת אף במחנה עמ"ל דעתה מחנה בבב"ס. אבל לבד מה שלשיטת הרמב"ם וסיעתו אינו כן בלדידהו לאו משום גורה הוא. אלא אפילו לשיטת התוס' והרא"ש דהוא משום גורה הרי העעם שם שאינו קונה בחליפין הוא משום דלורתא עבדא דבטלה ואין כאן סמיכת דעת הקונה והכא כש"כ שלא תהא מקודשת דליכא סמיכת דעתה. ובשו"ע כתב סחם אחר לה הרי את מקודשת לי בדינך זה עמ"ל אינה מקודשת:

בן עלה או בדעתו ללמד בהקפה ראשונה. אמנם אחרי שובי ראיתי דלולי י"ש לרין בזה בענין אחר. דהנה ידוע מש"כ הרא"ש ז"ל פ"ק קדושין סי' כ' והובא לפסק הלכה בשו"ע אה"ע סי' כ"ח סעיף ט' לענין המקדש בטבעה שאלה שא"ס אחר השאילי כדי לקדש בו את האשה מקודשת. דאמדינן דעתה. שנתן לו בחיפן המועיל לקידושין במחנה גמורה עמ"ל וזה שאמר בלשון שאלה הוא משום דלאו דיני נמיירא והיה סבור שיועיל בלשון שאלה וכיון דמסרו לקדש בו נתן לו באופן המועיל. וכתב שם עוד שאפילו במחנה גמורה אמרינן שדעתו ליתן לו א"ס לא יועיל מחנה ע"מ להחזיר עי"ש בחזק. נחלא דבגד"ד לריב"ס ג"כ לומר כיון שנתן סחם אמדינן דעתו שנתן באופן המועיל ונתכוון ליתן לה במחנה

ונודע לה הכל רק אחיך כשעשו מזה ענין לענות בו. המקדש מודה בכל דבריו להעד הראשון. אלא שאומר שכיוון לשחוק:

נמצא כיון דהעד השני לא ראה חת נתינת המטבע ולא ידע כלל אפילו ממליאותה הרי עדותו כמאן דליחא כמיש ברמיא מיב סיד מחשו' הרשביא. ואף לדעת החולקים על הרשביא הוא המרדכי מוכח בצ"ש ס"ק י"ב הוא משום דכ"ל הגם בקידושין סגי ידיעה בלא ראייה כבדמ"מ אבל לריך עכ"פ ידיעה וכבדעובדא דידהו שם במרדכי שראה העד אחיך הטבעת בידה ובזה פליגי אס הולכין בזה אחר אומדנות והוכחות או לא. אבל במרדכי שהעד השני לא ידע כלל ממליאות המטבע לא קודם ולא אחיך ואין לו ע"ז בוס אומדנות והוכחות לד"ה אין עדותו נחשב לכלום. נמצא נשאר כאן לפנינו רק קידושין בע"א. שלרוב הפוסקים קמאי ובתראי אין חוששין להם וכן פסק הרב"י בשו"ע סי' מ"ב ס"ב. אך יש שהחמירו וכתבו לריך לחוש לקידושין בפני ע"א. והביא הרמ"א שם דעה זו לחוש אליה שלא במקום עיון ודומק. וכן נקטינן. אך הביא שם הרמ"א ג"כ שזהו דוקא אם שניהם מודים אבל אם אחד מהם מכחיש העד אין לחוש. ועי' בחמ"מ סק"ד וב"ש סק"ו שכתבו משם הב"ח דזה שאין לחוש הוא רק להמכחיש אבל השני שהוא מודה לדברי העד לריך לחוש. וזהו אם המכחיש אומר להד"מ. אבל אם אינו מכחיש לגמרי אלא שאומר שכיוון להשקות עדיף. דבקדושי ע"א מהימן לומר שכיוון לשחוק וזו ממילא גם השני המודה ח"ל לחוש דכשלאחר מהם כיוון לשחוק תו אין ממש בהקידושין אף אם השני כיוון לקידושין גמורים. והחמ"מ יוה"ב חלקו על הב"ח במה שכתב דבקידושי ע"א מהימן לומר שכיוון לשחוק דאין לאו מכת נאמנות קאחינן אלא מטעם דהויין דבשכ"ל ובזה אין חילוק בין אם היו הקידושין בפני ע"א או בפני ב"ע. אך הט"ז שם סק"ה הטכ"ס להב"ח והביא שכן הוא ג"כ דעת הרב"י וכן הסכימו הרבה מגדולי האחרונים ז"ל דאין לחוש עכ"פ לזה שאומר שכיוון לשחוק. עי' אבני מלואים סימן מ"ב סוס"ק ד' שחילק בזה כמו בטענת להד"מ:

נמצא דבמרדכי שהוא אומר שכיוון לשחוק והיא מכחשת הכל אין חשש לנתינת דאף שהוא מודה להעד בכ"ד אבל הרי הוא אומר שכיוון לשחוק ומהימן לכה"פ לדידיה וכ"ל. וכן היא נאמנת בהכחשתה נגד העד הא' לגבי דידה עכ"פ. ונמצא דאין כאן חשש קידושין לנתינת: **אכן** יש לי בזה עוד הרהורי דברים. דהנה ביאר המגיה בע"ז סק"ה סברת הב"ח מה

שמחלק בטענת השטאה בין ע"א לבין ב"ע שהקשו עליו איזה נפקותא הוא כיון דאין לאו מכת נאמנות קאחינן אלא מטעם דהויין דבשכ"ל ותי' שם שכוונת הב"ח שחולק בזה הוא ג"כ לאו מטעם נאמנות אלא משום דאמרינן הכל יודעים שאין מקדשין בע"א וזה שקידש בע"א אכן סהדי שכיוון לשחוק עיי"ש שפירש דבריו היטב בענין המינו וכן העלה בס' המקנה בכוונת הב"ח. ויש לחוק דבריהם ג"כ מד' הרמ"א לקמן סעיף ג' שכתב שם שאם עשו וסברו שאין כאן עדים יכולה לומר יודע הייתי שאין קידושין בלא עדים וכוונתי לשחוק בו והי"נ בקידושין בע"א. וא"כ בגדר שהמקדש חשב שהוא מקדש לפני ב' עדים. והוא לא ידע שאחד מהם אינו רואה את המטבע ומשום זה תופסל עדותו אדרבא ניכר שהקפיד שיהיו הקידושין בפני שנים דוקא מדקרא את העד השני מחדר אחר במכוון ללורך הזה לדעתי י"ל דבכגון דא אינו יכול לומר לשחוק לכ"ע. דאמת הוא שאין חילוק בין אם היה העד לבדו או שהיו שם עוד ואותם לא ראו מי"מ הכל הוי מקדש לפני ע"א כמיש ברמיא שם ס"ב אבל לענין טענת השטאה י"ל שחילוק יש בין אם המקדש חשב שהוא מקדש לפני ב' עדים ובין שידע שהוא מקדש לפני ע"א. דחלוי זה רק בידיעתן ובמחשבתם כמיש לקמן ברמיא סעיף ב' דאופן אם היה להיפך:

וכן הוא. אילו הכחישה רק את מליאות המטבע בלבד שע"ז ליכא אלא עד אחד ודאי הייתה נאמנת ואפשר שהיתה נאמנת גם לגבי דידה אף שהוא מודה שקידש במטבע שהרי הן יכול להיות שפיר שהיא לא ידעה ולא הרגישה שיש כאן מטבע וכדברים וממילא שאין כאן חשש קידושין גם לגבי דידה כיון שהיא לא ידעה מהמטבע ולא סמכה דעתה. אבל כיון שהיא מכחשת את הכל גם מה שמעידים ע"ז ב' עדים. שהוא כל מעשה הקידושין שע"ז אינה נאמנת להכחיש שניהם. ומה שאומרת שלא הבינה מה שהוא אומרת אינה נאמנת כמביאר בס"י כ"ז ס"א כיון שאמר המקדש בלשון הנהוג המפורסם עיי"ש. שוב י"ל דאינה נאמנת ג"כ ע"ז שאומרת שלא ידעה מהמטבע אף שע"ז ליכא אלא ע"א. ועי' בחמ"מ ס"ל ס"ב אם אומר לא נכנסתי ולא נטלתי והעדים מעידים שנגכנס כתב שם הרמ"א דאינו נאמן. ואף להמחבר דנאמן הטעם שם משום דאמרינן דהוא יודע שאין זה מעיקר הטענה אם נכנס או לא ולא רמיא עליה ולא אדעתיה עיי"ש אבל כאן שמכחשת את העדים בעיקר טענת הקידושין אף דלפי האמת די לה להכחיש רק את מליאות המטבע שע"ז ליכא אלא ע"א ונאמנת. אבל הרי אנו יודעים שהיא אינה יודעת מה

מהו עיקר ומהו טעם י"ל דהחזקה כפרנית ואינה נאמנת כלל. אך אולי יש לחלק שכלן במה שאומרת שלא הרגישה בהמטבע אינה סותרת בדבריה לשורא מהעדים ואינה מכחשת כלל. שהיא אומרת רק שהיא לא הרגישה וע"ז אין שום עד שיוכל להכחיש אותה כי מי זה יוכל להעיד שהרגישה בהמטבע:

ורדינא י"ל שפיר לשוטרם בלא גט. כיון דבלא"ה יש כאן כמה וכמה ספיקות להיתרא. שמלך הנתינה שהיתה באופן גרוע הוה רק ספק קידושין. וכן מלך מה שהיא אומרת שלא הבינה לשון הקידושין מה שלאו אומרים שאינה נאמנת הוא ג"כ רק ספק ע"י חתימת וצ"ש רס"י כ"ז אפילו היו הקידושין בפני שנים. ובהלטרק לזה כל הנ"ל. ומה שבצ"ק הדבר אין כאן לפנינו רק קידוש ע"א שכל עיקרו אינו אלא מחומרא נראה שפיר להחזירה בלא גט. אך מחומר הנושא איסור ערוה הלעמי השאלה לפני שלשה רבנים מפורסמים והסכימו להיתר. והגני מוסר בזה התשובות להדפיסם בשעת:

יעקב צעוויצקי רב באיוואנקאוו.

סימן קכ"ג

תשובה א בענין הנ"ל.

בעה"י לאקאטש.

תשובה. הנה המקדש בע"א רוב מנין ורוב בנין דקמאי ז"ל ס"ל דא"ת לקידושין רק שהר"א ממין והסמ"ג ועוד גדול א' שהוכיח בהגמ"י פ"ד מה' חשית היו חות ד' החמירו כר"פ והמנוכר בס"י מ"ב פסק כדוה"פ וגם הרמ"א ז"ל מוצאת דעתו בן רק שהחמיר למעשה ובמק"ע ושע"ד חסד להקל כהלכה. ולר"פ גופיה (בקידושין ס"ה:) חוששין איתמר והו' רק ספיקא. גם יש לזקק לשניף ד' הנוכ"י מניינא רס"י ע"ה שחידש דהא לר"פ מוששין היינו דוקא באחדותו וקבלותו המקדש והמתקדשת. ואסמך לה אפירש"י ז"ל (בקידושין ס"ה.) שפ"י דהימנוהו ע"ש. וגם דברי החת"ס ס"י ק"ד שכתב דנ"ל דדוקא בלא היו שם בחדר רק עד אחד זה שקידשה בפניו הוא דמוששין לר"פ משום דהימנוהו כפירש"י ז"ל אבל אם היו עוד אנשים בחדר רק שלא ראו מי יימר דהימנוהו ודלמא חשבו שיראו הכל ע"ש:

וראיתי עמה בשו"ת ד"ח ח"ב ס"י ס"ז שהשיג על החת"ס ותורף השגתו דמה הימנוהו כיון דחב"ס לאחרים וכדאיתא שם בדף ס"ה ע"ב עכ"ד יע"ש. ואני אומר אי משום הא לא חב"ס

ויש מקום לדברי החס"י וכדאסבנא לן הנוכ"י הנ"ל ברס"י ע"ה ע"ש שכתב דלכודע גם לרב פסא ילפינן דבר דבר ממזמן וע"כ לר"ד עדים מזה"כ בקידושין רק כיון דגם במזמן מהני ע"א אם הבע"ד קיבלוהו והימנוהו עליו ס"ל לר"פ דגם בקידושין חיישינן ומה שסיים רס"י או דילפינן דבר דבר ממזמן ר"ל וכדמסקינן דהיכי דחב לאחרים לא מהני. עכ"ד הנוכ"י ע"ש. ואני אובין ואסביר את דבריו ז"ל דבהכי פליגי רב כהנא ור"פ. ר"כ ס"ל דשאני במזמן כשקיבל עליו והאמין עליו ע"א במקום שאינו חב לאחרים משא"כ בקידושין שחב לאחרים במה שאומר את קרובותיה בו והיא חבה לאחרים שאוסרת את עצמה על קרוביו כפירש"י ז"ל שם. אבל ר"פ ס"ל דאין זה חב לאחרים במה שהוא אוסר את גופו לקרובותיה והיא אוסרת את גופו לקרוביו דגופו של אדם שלו הוא ורשות בידו לעשות בו כמו שירלה ואין בזה חוב לאחרים (ובהכי ארווח לן ליישב דברי רס"י ז"ל הנ"ל שפ"י שאוסרת קרוביו בה. וכתב עליו הר"ן ז"ל שא"ל אלא משום דאסר לה אכולי עולמא ע"ש. והיא לכאורה תמוה דבתי על רס"י ז"ל אבל נלע"ד דרס"י ז"ל סובר דגם לרב כהנא לא ס"ל דמה שנאסרת אכ"ע הוי כחבה בזה לאחרים כיון דע"כ איתא לבי הכי לא חויא. וממ"כ לא תתקדש ולא תנשא רק לא' ונמצא שאין זה חב לאחרים. דהא ע"כ תתקדש רק לא' מכל העולם וא"א בלא זה ורק במה שנאסרת בקרוביו אפי' לאחר שימות הוא או יגרשנה ולא יחפון בה שאלו נעשית פטויה וראויה לכא"א מאנשי העולם חוץ מלשון א' מקרוביו זה הו' חוב. וכן מה שקרובותיה נאכרין בו אף שיוכל לישא כמה נשים הו' חוב ודוק. וברור בעיני שזהו כוונת רס"י ז"ל. ומשניה ס"ל לר"פ דנהי דילפינן דבר ממזמן מ"מ בהימנוהו גם במזמן מהני. ובאן גמ' אינו חב לאחרים לר"פ. וא"ש ודוק:

אכן באמת מסתימת כל הפוסקים ובפרט מהסמ"ד ביור' השאלה ובפרט מדברי הרמ"א שכתב דאין חילוק בין אומר שנתקדשה לפניו לבד או שאומר שנתקדשה לפני שנים והאחרים אומרים שלא ראו משמע להדיא שלא כדברי הנוכ"י ושלא כהח"ס רק דאפי' בלא קבלותו ואחדותו וגם בהיו שם עוד אנשים בבית. מ"מ הכל כיון המקדש בע"א. (ואגב ראיתי בהנהגות חו"י שעל הרי"ף והר"ן בקידושין שם שכתב דל"ע איך ביטלו חז"ל הקידושין בעד אחד הא שיתא נפשה חר"א אכ"ע. והוא שוי אנפשיה חר"א כל קרובותיה עכ"ד יע"ש. ותמה אני אם יגלו דברים אלו מפי הג' חו"י ז"ל דשו"י אנפשיה חר"א שייך לגבי נאמנות

מגורב. והה"ד המקודשת כה"ג מהורח יד וחלד. אבל אם באופן הראשון ספק גמור הוא. ובה"ג התיר בשו"ת שם אריה חתה"ע סימן כ' בנדונו מס"ם שמה א"ח לקידושין בע"א ושמה המקדש לא נתגדל ואע"פ דזה הו' ספק חסרון ידיעה דאח"כ בבדיקה סימנים מ"מ לס"ם מולטרף כש"ך יו"ד נ"ג ס"ק ט"ו עכ"ד יעו"ש. וכבר ביארתי בתשובה הקודמת דבס"ם שפיר מקילין גם בחומר א"א. ולענין מה שטוענים על העד הא' ורולים לפוסלו מחמת שהוא מוגלה זקנו ומחלל שבתות יעו"ש בפת"ש סי' מ"ב ס"ק י"ח. ובהשו"ר רעק"א סי' ל"ו שם. ואם שאני הבאתי מההשג"ך היפך דבריו. וכנדרס משמי בשע"ט ח"ב סי' ל"ד יעו"ש אבל להקל לא נסמוך ע"ז. אמנם מלד הס"ם ג"ל שפיר להחירה. אך בחגלי שיעכים להיחר עוד רב א' מובהק זולתי וגם כתר"ה: דברי ידידו הדושי"ת כה"י.

הק' שלום יוסף הלוי פייגענבוים
החיפ"ק הנ"ל.

סימן קל"ד

חשובה ב בענין הגיד.

שיר"ת קושב (מאדוציא).

השובה. הגה בקידושין הנעשין באופן שיש אומדנות מוכיחות כאן סהדי דלשחיק בעלמא הוי כוונת שתיק יס לדון שאין כאן חלות קידושין כמ"ש בחשו' מהר"ק שורש קכ"ט דבכל דוכתי אזלינן בחר אומדנא אפילו לענין איסור ערוה ולא אמרינן העמידנה בחזקת אשה איש וא"כ כש"כ לענין ביטול חלות קידושין דבחזקת פנויה עומדת. אבל באהע"ז סי' מ"ב כתב הרמ"א דאין הולכין בענין קידושין אחר אומדנות והוכחות המוכיחות שלא כיונה לשם קידושין ומקורו מהשו' מהר"ם בחשו' מיימוני משום חומרא דאשת איש. ול"ע מנ"ל זה ואפשר לומר דחילי' מהא דאמרינן בשם קידושין (דף כ') רע"א דרש לפשוט דדברים שבלב לא הוי דברים מהא דתנן המקדש את האשה ואח"כ אמר קסבר הייתי וכו' מקודשת ואמאי הא אמר קסבר הייתי. אלא משום דדברים שבלב לא הוי דברים. ודמי שאני התם משום דלחומרא הרי מוכח דאף אי דברים שבלב הוי דברים מ"מ משום חומרא דא"א לא מבעלין קידושין. ואולם בחי'

נאמנות דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים. אבל בדבר דאפי' לפי דבריו ונאמנותו אינו כלום כגון המקדש בע"א דאין הקידושין כלום מנה"כ שבלא עדים לאו כלום גינה הכי שייך שאחד"א. ועיין גופ"ת חתה"ע סוף סימן כ"ג שכתב כן דפשיטא דל"מ אם אחד אומר שהיום שבת או יום כיפור לאסור עלמו במלאכה מכת שאחד"א. והוכיח כן מר"י שא"ל ר"ג לבוא ביום הכיפורים שחל להיות בשבתות. וזוהי הוכיח דשאחד"א אינו מדין נדר עיי"ש (ועי' בפת"ש יו"ד סי' א' ס"ק י"ח. ואה"ע סי' ל"ז ס"ק י"א וסי' מ"ח ס"ק י"ח) בשע"ט פ"ט מ"אשיות הלכה ע"ז דר"י באכאן נסתפק בזה. ואני תמה עליו דאפילו מדין נדר א"ש דאם אחי אומר שבת היום מפני שכסבור כן באמת הלא הוי נדר טעות ול"ש שאחד"א ודו"ק וי"ב וה"ג כנ"ד כשאומרת שנתקדשה בע"א מה בכך כיון שא"א להיות קידושין בע"א ל"ש שאחד"א. ועוד דהא טעמא דרב כהנא משום שכתב לאחרים. ובחבה לאחרים מוצא בשה"י נדרים דכיון דחבה לבעלה א"ג גם לאסור עלמה ולשו"א נפשה חד"א באומרת טמאה אני לך. וכמ"ס הפמ"ג ביו"ד סוף סימן א' ס"ק ל"ט בשפ"ד. וכ"כ השע"ט פ"ט מ"אשיות ה"ט נ"ס תוס' רי"ד עיי"ש. ומיהו בזה י"ל דסבבת החו"י דודאי כה"ג שאינה משועבדת לשו"א מאנשי העולם ל"ש שמהא נאמנות לאסור עלמה מכת שאחד"א וליד לאשה המשוועדת לבעלה ורולה להפקיע עלמה באומרת טמאה אני לך):

וגחזור לגידוננו. דלפ"מ שהעד הב' לא ראה עיקר הקידושין וגשאר רק קידושין בעד אחד הוה רק ספק קידושין וכנ"ל. ולפ"מ שהארכת בתשובתי הקודמת הוה ספק גם בענין הנתינה והוה ספ"ס. (ומה שנשתנה פתח על פי דבריהם דאופן לקחת ידה לתוך ידו היה לא כדרך שנותנים שלום זה לזה אלא שלקח גב ידה לתוך פס ידו ג"ל דלא עדיף משום זה אדרבה גרע עוד דלפ"י לא רק שנחגבר ספק הינוח אלא דהוי לדמי ודאי הינוח דבשעה שלקח ידה בידו שהיתה בו המטבע ע"כ שנחה אז המטבע על גב ידה עכ"פ רגע א' ונהי דאפ"ל דלולי שאתו גם הוא את ידו על גב ידה היתה מתגלגלת וגופלת מ"מ נראה קרוב לודאי שהיתה נחה רגע על גב ידה *). ועי' אה"ע קל"ח קל"ט. ודוקא לחומרא מחמירין גבי גע לכתחלה דלריך ליתן לידה ממש אבל מן הדין אפי' נפל על בגדיה וגח רגע א'

(*) הכחולה אומרת שלקח את ידה באופן שיהי תוך ידו היתה למעלה וידו להסטה. והעדים אומרים שאינם יוצאים את ואת אף הוה.

הנראה הוא לא היה ראוי ונכון לאשה שכוחה.
וע"ז כתב שאין זה אומדנא כלל דליתמול נכד דהו
יח"ל ולפ"ז אפי' היכא דיש לנו אומדנות והוכחה
ולא יהי' גם שייך לומר בכל דהו ניחא מ"מ
מדרבנן מיהא אין לדון על דברים שבלב משום
חומר אשת איש ע"ש בדבריו ואין אני רואה
להוליא דברי מהר"ם מפשטן לחדש דברים בלי
יזעם וכן מ"ס בהגהות הגר"ז בס'מן מ"ב שם
לדמות זה לחוכ"ד דלא מהני חזרה בקידושין ש"ל
הרשב"ם ב"ב ק"ל דהתמירו רבנן משום לעו
ממזרות וכו' בזה. ואני שמעתי ולא אבין דל"כ
בכל קידושין בטלים נאמר כן כגון בקידשה בפחות
מפרטה או קטן שקידש והרי מבואר בגיטין (דף
פ"ט) דגם למ"ד דאין מבטלין קלא דקידושין
משום דחיישינן ללעו ממזרות מ"מ בקלא דקידושין
דספק ש"פ או קטן מבטלין משום דיאמרו עיינו
רבנן במילתא ומזו דלא הוי קידושין ע"ש וא"כ
ה"כ בזה דמידע ידוע לכל דהנעשה רק לשחוק
ולהתלוץ אין בו ענין כוונת של קידושין כלל ורק
בחזרה מוכ"ד ס"ל להרשב"ם דחש ביה ללעו
דממזרות כיון דידוע לכל דבכחה דברים גם בחזרה
מוכ"ד אמרינן דתפוס לשון ראשון ויש דספיקא
הוא כמ"ס הרשב"ם שם משא"כ בנ"ד. וכן מוכח
ממ"ס המהר"ם גופא בשם מיימוני שם בסי' ג'
בראובן שהיה שליח שמעון לקדש לו אשה פלונית
ונתן לה ראוובן הקידושין ואמר הרי את מוקדשת
כי ואח"כ שאלו לו למה קידשה לעצמו והשיב שטעה
במה שאמר לי וכוונתו היה באמת שמקדשה לשמעון
וממזרת בלה טעה ואמר לי וגשאל אם לריכה
גט מראובן והשיב דכיון דיש אומדנות מוכחות
שטעה ובלבו היה כוונתו שלא לקדשה לעצמו הבדל
היא דמהימן לומר טעיתי וא"ל גט כלל וכן עסק
בש"ע סימן ל"ה ס"ט הרי דס"ל דאולינן בחר
מחשבה ודברים שבלב לבטל הקידושין כל דאיכא
אומדנא דמוכח דקושטא קאי אף דמאמר פיו הוי
לקידושין נאמרים דמקדשה לעצמו ולא חיישינן
לחומר דאשת איש לומר שלא לילך אחר אומדנא
ודברים שבלב לפטרה בלא גט והיינו כמ"ס :

איברא שראיתי להחמ"ח בס'מן מ"ב סק"ד
במ"ס להשיג על הדיח וכתב דהא דלא
מבטלין קידושין כלל בטענת משעה הייתי ולא
נחכוניתי לקידושין לאו משום דאין מאמינין לה
אלא הטעם דדברים שבלב אינן דברים דאף שאנו
יודעין שכוונתם להשקות אפי' חוששין לדברים
שכפה ולא לדברים שבלב ע"ש וממהני שזה נגד
מ"ס להוכיח מהראשונים הנ"ל וראה זה מלאכה
להרא"ש בשבועות פ"ג סימן י"ד בהא דאמרינן
בגורדן להורגין באומר יאסרו כל פירות שבשולס
על

בחי' הריטב"א שם הקשה באמת דאי הוי דברים
למה ניחוש לקידושין וכתב לפרש דהכוונה משום
דהתם ליכא הוכחה דקושטא קאמר ואינו נאמן
לחומר דא"ל לומר שכך היה בדעתו אבל אי
נאמר דקושטא קאמר ודאי לא הוי קידושין כלל
אף להנריכה גט לחומר ע"ש ולפ"ז היכא דאיכא
אומדנות מוכחות ואנן סהדי דקושטא קאמר באמת
י"ל דאין חוששין לקידושין כיון דבכח"ג הוי
דברים. וע"י חוס' שבועות (כ"ז ע"ב) ד"ה גמר :
ואמנם עיינתי בגוף תשו' מיימוני שם וראיתי
שכתב על הנידון דידה דהאשה חזרה

אחר ראוובן לאמר בא וקדש אותי וראובן קידשה
לקידושין נאמרים אלא שהיא אמרה שלבה היה רק
לשחוק ולהתלוץ עמו וע"ז כתב מהר"ם דדברים
שבלב לא הוי דברים ואף אי איכא למימר דאנן
סהדי דלא נחכוונה אלא להתלוץ דבכל כה"ג
אולינן שפיר בחר מחשבה כדמפורסם בהרבה
מקומות דאולינן בחר אומדן דעתא מכל מקום
גבי קידושין משום חומר דא"ל לא נהנוך על
אומדן דעתו לומר שבדאי כוונתה היה לשחוק
ולא נתרלית וליכא אומדן דעתא דמוכח כיון דאיכא
ג"כ לומר דליתתא בכל דהו ניחא לה ע"ש ב"ב
ועפ"ז גם לדעת מהר"ם כל דבאמת איכא אומדנא
דמוכח ואנן סהדי שלא נחכוונה לקידושין אלא
לשחוק לא הוי קידושין כלל אלא דשם אנו דנין
האומדנא רק מלד האשה בזה כתב דמשום חומר
דא"ל אין לנו לומר בזה אומדנא דמוכח שלא נתרלית
להיות קידושין כיון דליתתא בכל דהו ניחא לה.
וע"י חוס' נדה (דף י"ב ע"א) ד"ה לא פירות
שכתבו דאף היכא דליכא חיבת בילה שא"ל לה
בהשמיט מ"מ איתתא בכ"ד יח"ל משום דהנחת
נישואין לבד ע"ש ונדבריהם עולין כמ"ס בשערי
תורה ח"ד סי' ל"ד שהשגיח שם ע"ד הרב חות
י"א ע"ש. ולפ"ז היינו דוקא היכא שאנו דנין
לבטל הקידושין עפ"י אומדנא מוכחת מלד האשה
וכן דקדק גם הרמ"א לכתוב בדירה וכתב שלא
כיונה משא"כ היכא שאנו דנין מלד המקדש דאיכא
חומר דהוכחה גלוי' דאנן סהדי דרק לשחוק
נחכוין ולא לרעון קידושין שפיר נבטלו הקידושין
דגבי האיש לא שייך לומר דבכל דהו ניחא ליה
כמבואר בש"ס כהנכות (דף ע"ה ע"א) דדוקא גבי
דירה אמרינן כן ולא גבי דירה ע"ש :

ארא שנשאת חתם סופר אהע"ז סי' פ"ה כתב
בכוונת מהר"ם דתתתי קאמר מלד דאפי'
היכא דאיכא הוכחה ורא"י דבורה לאוקן דברים
שבלב דהה"ל הוי דברים מ"מ מדרבנן משום
חומר דא"ל אין לדון על דברים שבלב. ועוד
דבנידון דשם לא היה אומדנא דמוכח אלא שגפי

עלי לא מהני אם חישב בלבו היום כיון דהתחא לעולם משמע ורק גבי אונם מהני וקשה דאיכא בגורר לאסור ע"ש פת חושין ואמר פת סתם מדוע לא נאסר רק בפת חושין דליחסר בכל פת דדברים שבלב לא הוי דברים ותיקן הרמב"ן דגבי נודרין להורגין אין טעות בגוף דבריו שהרי כן היה גם כוונתו על ג' ערמה לומר סתם להיות משמעות לעולם אלא שבלבו היה מחשב שלא יהי' כן שיאסר רק היום הלכך פיו עדיף דדברים שבלב איך אכל גבי פת והולאת פיו היה טעות שבלבו היה חושב שיהיה גם הולאת פיו לפרש פת חושין אלא שטעה הלכך הולאת פיו אינו כלום עיי"ש:

הגה דבר גדול האיר עייניו הרמב"ן ז"ל דכל היכא דכוונתו היה שיאמר כאשר הולאת בפיו ולא נחדש שום שינוי במאמרו מאשר נהכוון לומר אלא שבלבו חושב שלא יהי' כן שאינו אומר כן אלא על ג' ההטעה ואינו רוצין שמחשבת הלב יבטל הדיבור בזה אמרינן דדברים שבלב איך דאף דהאמת שבלבו היה מחשב שלא יהיה כמו שאומר מ"מ הרי גם על מאמר פיו נהכוון ושוב אין בכח הדברים שבלב לבטל הדיבור דפיו עדיף מה שאין כן בטעה שלא היה כוונתו כלל על גוף הדיבור שאמר לאחר כן איכא הדיבור מלך עלמו לאו כלום הוא ונחבטל ממילא ולפ"ז שפיר כתב החמ"ח דבקידושין בע"מ אלא שאומר משטה הייתי טענה השטתה בזה לאו כלום הוא דהא עכ"פ היה כוונתו לומר כאשר אמר הרי את מקודשת לי שזה דיבור של קידושין גמורים. אלא שרצה שמחשבת הלב שחישב שלא יהיו קידושין יבטל דיבורו ובוזה לא מהני אף אם אמת שכן חישב דיבור פיו ואילתמיד דברי החמ"ח ודלא כהחולקין עליו. אך זה היכא דליכא אומדנא דמוכח ואין סהדי בשעת מאמר פיו שאין כוונתו כן אבל היכא דליכא אומדנא טובא ואין סהדי שאין כוונתו כן הרי גם בנודרין להורגין אמרינן דמהני דברים שבלב לבטלו יען דלורות הדבר של אונם הוי כדבר המוכיח על כונת מאמרו כאלו פירש דבורו להדיא וכי"מ מש"ס נזיר (דף י"א ע"א) דאמרינן דאם היה שמוי ומזגו לו את הכוס לשמות עוד ואמר הריני נזיר דאינו נזיר דלורות הענין מוכחא מילתא שלא היה כוונתו באמת לנזירות ונחכוון לאסור ע"ש. רק כוס זה וכדי שלא יפלינו בו ולסלקן מעליו אמר להטעותן הריני נזיר עיי"ש. והיינו ג"כ דאמרינן בש"ס בבב"ק (דף פ' ע"א) מעשה באשה אחת שהיה בנה מילך לה וקפלה ונשבעה כל מי שיבא אלי איני מחזירו ואמרתי חכמים לא נחכונה זו אלא להגין לה והיינו כדי

הש"ס נזיר הנ"ל דהא דאמרה כל מי שיבא היא כדי לסלק את בנו המפלירה ואמרה מילתא דפסיקא ואולינן בכה"ג אחר הדברים שבלב וגדולה מזו מבואר בש"ס גדרים (דף ס"ב ע"ב) דשרי לגימ' לומר עבדא דטורא אלא ולא יתיבנא כרגא ופרש"י עבד של ע"ז פלוגית אני וכתב הר"ן שם דלא הוה כמודה בע"ז דמוכח מילתא דלא אמר הכי אלא לאיפטורי מוכרגא ואין לבו באמת כן ועי' ג"כ בכורות (דף נ"א ע"ב) ד"ה הלכך ועי' מ"ס התומים ס"י פ"א סק"ב ויש לי עוד הרהורי דברים בזה ולא נפיתי כי רבות לפני להשיב:

ובב"ב זה כתבתי רק להעיר מה שיש לדון בו. אבל לענין נד"ד הנה כיון שהבטולה אומרת כי היא לא ידעה כלל שרצונו לקדשה ולא שמעה ממנו דיבור של קידושין ואם גם מלמל איזו דברים לא הבינה מאי קאמר מבואר בתשובת מיימוני להלכות איסות סימן ג' דאם אמרה דלא נחרצית להתקדש ומה דשתקה לפי שלא הבינה לשונו מהימנא ואין כאן קידושין. ועי' באהע"ז רס"י כ"ז בחמ"ח וב"ש שם ובאחרונים וממם בזה עיין ג"כ בשו"ת חת"ם חאה"ע"ז סוס"י ק"ד ד"ה מזורק לזה שכתבו דפשיטא שאינה מקודשת ועוד נוסף שלא הרגישה כלל במטבע שבין ידו לידה וע"ש בתוס' ד"ה אבל. ועכ"פ הרי היה המטבע מוכסה בתוך ידו והיא לא ידעה מה בחוכו הרי לא סמכה דעתה וכן פסק בזה בשו"ת שו"מ מהר"ק ח"ג ס"ג. גם מלך העריט העד השני שאמר שהוא לא ידע למה נקרא ולא ראה אצלו המטבע ולא נתינת המטבע לתוך ידה כלל לא בתחלה ולא בסוף. הוא לא נחשב לעד קידושין כלל עשרות טוב"י תנינא ס"י ע"ה בהיתר השני ועי' בשו"ת דברי חיים להגה"ק מלאנו ח"ב ס"י ס"ז בעדות העד שאמר שלא ראה נתינת המטבע ולא ידע אם נתן לה מטבע רק שמע שאמר הרי את מקודשת ומסופק אם שמע שאמר לי והאשה אמרה שלא שמעה כלל דבריו ולא הבינה מה דאמר וכחב דלכוי"ע אין זה עד קידושין כלל וע"ש ובסימן ס"ז וכן בשו"ת שו"מ מהר"ג ח"ב ס"י ע"ז. ובגד"ד הרי גם העד הראשון אף שאומר שראה לקחת המטבע לידו אבל נתינת המטבע לתוך ידה הוא לא ראה והרי אפילו אם היה המעשה שהבחר לקח את יד הבטולה כדרך נתינת שלום הרי בע"כ החזיק המטבע בין אצבעותיו או בכפיפת אצבעו אחד להחזיק בו שלא יפול ואיכא אפשר שהחזיקו כך באצבעו ולא מסרהו לידה אף רגע אחד כלל ואיכא עכ"פ העד לא ראה את הנתינת כלל שהרי גם אחר שהסיר ידו מידה נשאר המטבע ביד הבחור ואם כן אין כאן שום עדות

פדות של נתינות קידושין כלל וא"כ הדבר פשוט שאין כאן משמעות קידושין:

ויש לריון גם בעלם נתינת המטבע דלא הוה נתינה כלל כיון שהוא היה חפוש בהמטבע שהיה יכול לנחקו ולהביאו אללו ולא היה כאשר הוכיח סופו דנכח"ג לא הוי קידושין כמו שכתב המהר"ט חתה"ע סימן ל"ח ומה שכתב עליו בשו"ת רעק"א סי' ל"ז דהא מבוחר בש"ס ב"מ (דף ז') דדוקא גבי גט אמרינן כן משום דבעינן כריתות אבל לענין ק"מ רק בחפס בו גע"ג מהני דבעינן נתינה והא איכא. לדעת ר' המהר"ט נכונים דהרי גם בעינן סודר לא מהני אלא אם עכ"פ אחו בו כשיעור ג' אלבעות דסני לענין קנין אבל בלחי בפחות לריך דוקא שיהי אוחז בענין שיהי יכול לנחק כל הכלי ולהביאו אללו כמב' בחו"מ קל"ה ס"ד וגבי קידושין כשאמר לה התקדשי לי במטבע זו או בטבעת זה לריך שיתן לה כל המטבע וכל הטבעת ולא סני בחלי דהיה כאומר לה במאה דינרים אלו ע"י אה"ע סימן כ"ט וא"כ כל שחפס המטבע בידו בשעת נתינה והיא אינה יכולה לנחקה ולהביאה אללה כולה לא הוה נתינה. אלא שדבר זה תלוי כאן בספק מליחות המעשה כי אולי היה באופן אשר ערס סילק ידו מידה היתה המטבע מונחת כולה ע"ג ידו. וכבר כתבתי שאין כאן קידושין כלל הן מלד מאמרה הן מלד העדים. ואולם על הדרכ' נ"י לחקור עוד היטב בדבריהם אם אין זה רק טענות של סקר לחפוט על חבדם ועליה כי לפי המעשה היא עגרת בוגדים וראוי לנו יותר להחמיר בזה למען תוסרו כל הבטולות. ורומ' בפנים ויראה כפי לורך הענין. ואסיים בלמירת חיים וזכרה וזכרת שמחת וקבלת התג הקדוש של מתן תורתנו הבע"ל כנפשו היפה ונפש ידידו הדורש ומוכן להשיבו בכל עת:

יעקב שור אבד"ק קוטב והגא"ל.

סימן קל"ה

חשובה ג בענין הנ"ל.

בעה"י א"א פאפא"יע (ע"ד פאד).

א) תשובה. בימינו ילא לאור על ידי חברת מקי"י גרדמים מחת"י ספר פחד ינחם א"ה ל' ק'. ושם בדף ל"ה עד דף ק"מ המעשה בעיר קאסאל בשנת ת"ע בראובן ש"ש לו אשה ובנים קדש דרך לחוק אלמנה אחת בטבעת מקרינא. באשר היו אחו שתי טבעות א' מדימענט

וא' מקרינא ובקשה מאחו להראות לה ואמר לה הרי את מקודשת לי ושם על אלבעה ועד השני אמר שאינו זוכר מה שאמר לראובן לה ושלל שמת רק חיבת לך והיתה שערויה בין חכמי הישיבות והאריכו גדולי הדור בתשובותיהם ורבו המחמירין בלא גט מכמה טעמים שאכתוב בתכלית הקילור והם שייכים גם כנ"ד: א) אם לאמר דהם שני עדים יש ביניהם הכחשה ואין כאן עדות כלל והביאו דברי המהרש"ך ח"ג דרייקין בדבר: העדים ולא אמרינן שמה אמר כך כדי להשוותן ע"ש בדף קכ"ז וקכ"ז וה"נ הרי עד השני אמר שלא שמת רק הרי את מקודשת ויותר אינו זוכר וכ"ש שמכחיש שלא ראה מטבע כלל הוי הכחשה גמורה ועדותן בטל ובשו"ת מהרש"ד"ס חתה"ע סימן ב' דעד אחד אמר שהמקדש אמר לימן אותה בעד קידושין והשני אמר שאמר בחשבון קידושין הוי הכחשה אף ששניהם מעידין שנמן לה המעות רק מחמת שאלל אדם עם הארץ הם ענין אחד לכך נטה להחמיר. משא"כ כנ"ד שהשני אינו זוכר שיאמר חיבת לי. הרב המגיד בפ"י מה' אישות בשם הרבה גדולים כתב דא"נה מקודשת ידיים שאין מוכיחות הן ובשו"ת דברי ריבות סי' רל"א פסק כדעת הראשונים דלא הוי עדות כלל והרי לדברי עד השני לא שמת כלל שידברו מקודם מעניני קידושין אם כן אף אם היה רואה מטבע הוה הכחשה דהרי זה מעיקרי דרישה ומקירה ע"י ח"מ סי' ל' סעיף ב' וכש"כ במכחיש שלא ראה מטבע כלל דהו"ל כמו שאומר לא ראית כמ"ש בח"מ סוס"י כ"ט וע"י מ"ש בדברי חכמים ומידות שנתמ"ח ד' ט"ז ע"ג על ד' הנגרי ישע בשם אביו אם בחרי גברי חייסין שמה זה לופה למרחוק וה"נ י"ל לענין השמיטה. אך כנ"ד חייגן שלא נאטס אזנו משמוע הרי את מקודשת ויתר הדברים אינו זוכר אבל הסיוס כרת משה וישראל ומו"ט זוכר ברור שלא שמת הרי מכחיש את העד הראשון בבירור אף שכדמו"י אינו מעיקר הדין זהו דוקא כשאמר ג"כ חיבת לי וראה הנתינה דאף למ"ש בב"ש סי' מ"ב ס"ק י"ב בשם המרדכי דבקדושין מהני ידיעה בלא ראיה זהו דוקא היכא שראה מתחלה המטבע ביד המקדש ואח"כ ראה את המטבע בידה אף שלא ראה הנתינה הוי ידיעה ברורה משא"כ כנ"ד שלא ראה לא בתחלה ולא בסוף וולוי דמסתפינא אמרנא דדוקא בחסן כמו טבעת שכתב שם ברמ"א בשם הרשב"א אבל מטבע אין זה ידיעה ברורה אף בראה אח"כ בידה דאטו יש חזקה שלא היה לה מטבע בעלמה ואין סימן במעות *) הוי הכחשה גמורה ועדותן בטלה

המעתיק.

(*) הוא ההיחזק השני כנוכח"ת חתה"ע סי' ע"ה

נשים. ועי' פת"ש סג"ר סק"ח ובתש"ו הגאון ר' יצחק אלחנן ז"ל אלי המודפס במור ואלהות דף י"ד ע"ג א"ס כן אף א"ס הו"ג מוד"ס א"ן כאן קידושין כ"ט כשהיא מוכשת לגמרי והוא אומר שלשחוק כיוון ודאי דא"ן כאן חשש קידושין כלל וזהו אף א"ס עד השני הכשר מעיד על קידושין כ"ט שמעיד ההיפך. (ו) עיקר הדבר לפענ"ד דהרי גם העד הראשון אינו מעיד שנתן המטבע לידה וא"ך נחוש שנת בנב ידה ורק נגע בהמטבע בידה וכיון שידה קמוץ מראה בהיפך שאינה מקבלת המטבע וליכא שום נתינה ועי' תו"ג סימן קל"ט דהיכא דהיא קונה הגט מטעם ידה לרי"ך שה"ט כולו בידה ועי' פת"ש שם סק"ד ועי' גיטין (פ"ג ע"ב) קנין כ"ד וילאה והיזה. וכאן א"ן כאן אפי' נתינה כ"ד אדרבה נראה שקמלה ידה מלקבל. וכמה ספק ספיקא איכא ב"ד להעמידה בחזקת פטויה. ומחומר איסור עדות ילדף לזה עוד רב מובהק ויתירה בלא גט אף לכהן: ידירו דו"ש מורחו כה"י:

הק' א"רירי פוסק החופ"ק אלאפא"יא.

בימין ק"ו

בענין הג"ס.

בתשובה ג' אות א' כתב כ"ג סתמא וכי"ל לן כללא דזה מיקרי הכחשה בין העדים. ואינו כן. לא מיעביא דלא מיקרי הכחשה בזה שאומר באינו וזכר אמירת לי שזה לא היה אלא ספק גם לעצמו. ואולי שמע אז ושכח. אלא אף מה שאומר ברור שלא ראה מטבע ושלל שמע סיום לה"ק א"ן זה הכחשה להעד הראשון. אף דלכאורה נראה מש"ס כחובות (כ"ג.) דמוקי להא דאמרינן שם ב' אומרים נתקדשה וב' אומרים לא ראינו כגון דדיירי בחצר אחד ומוזה מוכח דאם היו במעמד אחד אז לא ראיתי הוה הכחשה. וכן כתב בב"ש באהע"ז סי' מ"ז סק"א. ובמל"מ פ"ט מה"א הל' ל' הביא כן משם רבינו ירושם ומשם הגמ"ר דסנהדרין שכתב כן מבעל העיטור. וכ"כ הרמ"א ז"ל משם ר' ירושם בהל' גיטין סי' קנ"ב ס"ד. וכן מפורש ג"כ בחו"מ הל' עדות סי' כ"ט ע"י ג' שכתב וז"ל אע"ג דלא ראינו אינו ראיה היכא דתרווייהו כי הדדי ניגהו ואמר האחד לא ראיתי הוה ליה כאומר לחבירו לא ראית והי"ל הכחשה עכ"ד. ומקורו מש"ס סוטה (דף מ"ז.) משנה ח' פרק ט'. והיכא שהיו העדים מזומנים לעסק זה כבגד"ד לכו"ע הוה לא ראיתי ראיה ומיקרי

בעלה. (ב) אף א"ס נימא דא"ן כאן הכחשה ועדות השני כמאן דליתא א"ן כאן רק מקדש בע"א שכל הפוסקים חזן מהסמ"ג ס"ל דאינה מקודשת רק לחומר בעלמא ס"ל להרמ"א לעשות ספק קדושין כשא"ן עיניו ודוחק ועי' ביאור הגר"ח סק"ט דלית דחש לה. (ג) אף למאן דחש לה מפורש שם דאף א"ס אחד מהזוג מוכיח העד א"ן לחוש וכאן היא מוכחשת לגמרי שלא שמעה כלל לשון קדושין ואף שבו היא מוכחשת משני העדים שאמר הרי את מקודשת י"ל כיון דבאמת בלשון זה כשלא אמר היבט לי לדינא אינן קידושין אינה מוכחשת מהעד השני (*). וגם אומרת אולי מלמל שם היזה דיבור לא הבינה ועד כאן לא אמרינן דא"ן האשה נאמנת לומר שלא הבינה רק באמר כל לשון הקידושין הרי את מקודשת לי שמפורסם לכל וגם י"ל דדוקא כפי הנהוג בטבעת על אלבעה לא בשלקח ידה הקמולה בידו כדרך המשחק וכי גם המקדש אומר כי לא לשחוק כיוונו נאמנה שלא הבינה. (ד) במ"ש לו הרה"ג בשע"ת ח"ז ס"ע דברי הבית מאיר שא"ן לסמוך על הב"ח בחילוקו בטענת השטאה לנגד ע"א מחמת שהח"מ וב"ש חולקים עליו הנה כבר כתבו גדולים בפחד יצחק שם דהח"מ רק כתב וא"ן דבריו מוכרחים להקל אבל לא כתב וא"ן דבריו נראין וכי לא ראו הח"מ והב"ש דברי תשובותיו סימן ל"ז שנגלו אחרי פטירתם ובסימן ל"ז דח"ל למיגו אלא דמפרשים בהיה דבי דינא רבא דחוששים בששניהם מודים דדוקא בכה"ג הא א"ס אינם מודים שנתכוונו לקידושין גמורים אע"פ שאינם מוכישים א"ן כאן חשש קידושין והסביר לחלק בין ע"א לשנים מוכן לכל וכמ"ש ג"כ בספרי דברי חכמים וחידושים ד' א' ע"ד דברי המהר"ט דבקנא לה ע"פ עלמו אז ע"פ ע"א כיון דלא קנא לה כדמקנא אינשי סביר כי רק לשחוק מכין וה"ל. ואף שבג"ד היה גם כן עד השני הלא לדברי עד השני אינה מקודשת כלל ולא היה כאן קידושין וא"ן קיימין ל"י כמאן דליתא. (ה) ראיתי בכה"ג בהגהות ב"י מ"ב אות י"ג דאפי' מי שחושש לקידוש ע"א א"ס היה ב' עדים והא' פסול א"ן מושפין ומביא כן בשם כמה תשובות שהפ"י כיון שהעד השני פסול גורע יותר אף שקדש לפני עד אחד כשר וכש"כ ב"ד שאומרים על העד שרק הוא המעיד על הקידושין. שהוא פסול שא"ן כאן עדות כלל. ואף שלא העידו בפניו לפסלו. אבל במחלל שבת ועובר על כה"ת שפירושם גם לעבור עבירה מה"ת הנה הפסול מה"ת א"ל הכרזה בפרט לעדות

(*) י"ב לפסק. כיון שהיא אינה יודעת מהו עיקר ומהו ספל ולאו דינא גמירה. ועי' מה שכתבתי בזה לעיל

שראה שלא יהיה שם מטבע. בזה אינו אומר כלום. אלא אומר שהוא לא ראה. ואין זה הכחשה ופשוט. וכן מה שאומר שלא שמע סיוס להיך דשמיעה היו כראיה לענין זה ע"י ב"ש רס"י מז"ו. בחילוק זה מיושבים דברי הב"ש ס"י מז"ב סק"ז שכתב מהמ"ד דאם אמר העד בפני ובפני חבירי קידש והלה מחמישו דאוקמינן אותה לחוקת פנויה ומותרת. והקשה ע"ז בס' טיב קדושין לפ"מ דק"י"ל להחמיר לחוש לקידושין בפני ע"א אם כן דל עדותו של המחמיש מובן וסורס נשאר ע"א. ונכנס בדחוקים דהב"ש איירי למאן דלא חייש לקידוש ע"א. אבל באמת לא קשה כלל דהב"ש מוהה"ד איירי שמחמישו גם בעיקר הקידושין שהביט וראה שלא היו שם קידושין ואוקן חד לגבי חד ואין כאן עדות כלל ושי"ך ללוקמה לחוק"פ. והט"ק דעתו דהב"ש מייירי דהמחמיש בא רק לאפוקי נפשיה וכנ"ל מדהשווה זה להחולה דבריו בחבירו דפליגי הרמב"ן והרא"ש ובאופן דמייירי ברמ"א שם להבי הוקשה לו. והאמת דהב"ש מייירי דמחמישו לגמרי. וכמבואר במה"ד יעוש ואין כאן קושא כלל:

יעקב לעוויעקי החפ"ק איוואנקאוו.

סימן קל"ז

ב"ה יא"ט א.

ש"ס רב דכבוד ידידו הרבני המופלג

ויא"מ מוה"ר שמואל ש"ב היו בהתחנה

דזשאנקאיע יצ"ו.

דבר שאלו אודות הבית הכנסת שק"ר המלץ מלהשחרע והבטיח שומדים לפוסים ע"כ קל"ז עם האומן להרחיב את ביהמ"ד שיה"י להם הרחבה ושאל כה"ד אם מותר גם לבנות ביום השבת: **הנה** ע"ז (דף כ"א ע"ב) בחכו תוס' ד"ה אריסא כו' ר"ת פסק הלכה כרשב"ג אריסא אריסותי קא עבד ומהו"ך כך הה"ר לישראל שנתן ביתו לעשותו בקבלות לבנות בו אפי' בשבת אבל ר"י חולק על ר"ת ואומר בקבלות בבית ודומה כל ראיות ר"ת ולכבוף בחכו תוס' ור"ה אע"פ שהקיל בקבלות החמיר על עצמו וכשכנה ביתו לא הניח נכרי לבנות בשבת אע"פ שהיו עושים בקבלות ע"ש. ובסימן רמ"ד כתב הט"ז סק"ד בשם הב"ח דכדאי הוא ר"ת לבחוק עליו בשעת הדחק ע"ש ובסימן תקמ"ד כתב המג"א בסק"ב דבזמן הזה היו בנין ביהמ"ד דבר אבר דמיישקן שימנעו העבדים מלבנות ע"ש והנה אע"פ שלטנ"ך חשש זה אינו בזמנינו במדינתנו מ"מ ישנו כמה חששות אחרים שיהי' ביטול ומניעה לבנין ביהמ"ד ולא עוד מאלו שספרו את הביהמ"ד לא

ומיקרי הכחשה. אבל מ"מ תמה אני איך אפשר להניח את דברי העד מפשטותן ולהליט בהן כוונה חמדה היפך עדותו. שהוא לא בא אלא לאפוקי את עצמו שהוא לא ראה ואיך נוכל אנחנו לעשות אותו למחמיש בעלם המעשה שאינו מחבון בזה כלל. וכן קשה ע"ז מד' הרמ"א אה"ע"י מז"ב ס"ב שכתב ואין חילוק כו' עיי"ש דאם האחרים אומרים שלא ראו אין זה הכחשה והוא במקדש בפני ע"א ושם מייירי שהיו כולם במעמד אחד. כמבואר שם. אבל האמת יורה דרכו דב' אופנים לא ראיתי י"ש. יש למשג. לא ראיתי שהיתה מעשה זו. ויש ראיתי שלא היתה מעשה זו. וגם זה נקרא לא ראיתי שהוא מעיד שהוא לא ראה כלום. באופן הראשון שהוא כעובדא דידן שהוא אומר לא ראיתי שהיתה שם מטבע. זה ודאי דלא מיקרי הכחשה. דזה רק שהוא מפיק את נפשיה שהוא לא ראה. אבל בעלם המעשה אינו מעיד שו"ד. ובזה לא ראיתי אינו ראיה ומה מייירי ברמ"א שם סימן מז"ב סע"י ב'. ואופן השני במכיוון ראיתי שלא היתה מעשה זו. זה הוה הכחשה. דזה מעיד גם בעלם המעשה. לאחר. כשם שאני הבטתי ודקדקתי ולא ראיתי שו"ד כך גם אתה לא ראית שו"ד ולא היה שם כלום ובזה לא ראיתי ראיה והוה הכחשה ומאופן השני הוה מייירי בכל המקומות הנ"ל. כמו שמבאר ממקורי הדברים. בש"ס בתיבות שם שהאחרים לא ראינו כוונתם להכחיש עיקר הדבר שלא היו קידושין עיי"ש וזאת היא הכוונה בזה"ע"י ס"י מז"ו שהוא מד' הש"ס אלו וע"ז קאי גם ד' הב"ש הנ"ל באופן זה. וכן בש"ס סוטה לא מייבציא לגירסא דילן בבבלי שהמחמיש אומר בפירוש (אתה) לא ראית אלא אפי' לגירסת הירושלמי שהמחמיש אומר לא ראיתי והיא הגירסא שהיתה לפני הב"י וז"ל בחומ"ס ס"י כ"ט נע"י תוס' דעק"א במשנה סוטה שסן ג"כ הכוונה כך כמו שמבאר שם בגמרא ירושלמי על משנה זו. ומה שאומר לא ראיתי הוא משום דאדם מעיד עדות עצמו ומדבר בעדו ולא עדות חבירו (ע"י בהנהגה על משניות בשם משב"ר) וכן הוא מתבאר מד' בעל העיטור הנ"ל שבהגמ"ר דסנהדרין (פיסקא השכ"ה) שהביאו ג"כ הב"י בחומ"ס ס"י כ"ט למקור דבריו בשו"ע. וז"ל והיבא דאיכא סהדי ואמרי היבא תמן יו"ד"ק"קן במילתיה שפיר ולא חזינן קידושין וגירושין כו' עיי"ש וקמ"ל דלא בימא כיון דק"י"ל בכ"מ ובמס' עדות דלא ראינו אינו ראיה. לא תהוי זה הכחשה דסו"ס הוא מעיד שלא ראה קמ"ל דלא. אבל עכ"פ זה ברור דהאומר לא ראיתי אומר בפירוש להכחיש עיקר הדבר שלא היה בעולם אבל לא באופן כהגמ"ר שאינו מעיד

קודש הלולים לה' כו' חד דאמר רחמנא אחלי' והדר אכלי' ע"כ ראיתי בחי' הרשב"א בשם הראב"ד שכתב וז"ל פי' לא שנחליף את האומות ונעשה הלולים כמו חלולים אלא פירושא בעלמא הוא כו' עכ"ל. ואחמה מאד שבירושלמי פאה פ"ז מפורש ר' זירא בעי קומי דר' אבוה מנין שהוא טעון פדיון שנאמר קודש הלולים. לא מתמנעי רבנן דרשי בין ה' לח' ועי' ירושלמי שבת פ' כלל גדול ה"ב ר"ח דליפורין בשם ר' אבוה אלה הדברים אלף חד. למד תלמין. ה' חמשה דבר חד דברים חרין מפאן לארבעים חסר א' מלאכות כו'. רבנן דקיסרין אמרין מן אחרא לא חסרה כלום. אלף חד. ו' תלמין ח' תמניא לא מתמנעין רבנן מלידרוש בין ה' למי"ט ע"כ. והרשב"א בעלמו בחידושיו לשבת סוף פרק הבונה (דף ק"ה ע"א) על הא דדריש שם ה"ה דהמון חביב נחמך בלומות העמיק את הירושלמי הלו דפרק כלל גדול (ובשכבר הימים אמרתי דלפי רבנן דקיסרין יש רמו נכון לליט מלקות והוא במ"ש פן יוסיף להכותו על אלה מכה רבה שחיבת, אלהי' הוא רמו לליט) ולי נראה שר"ח דליפורין בשם ר' אבוה אמר גם הא דרבנן דקיסרין (ר' אבוה מקומו הי' בקיסרין כידוע מאמרם במ"ס ר"ה אחקין ר' אבוה בקיסרין) וגבי קודש הלולים תפס בעלמו דרך דרושאם במבואר בירושלמי מס' פאה פ"ז ודו"ק. אך דברי הרשב"א בכאן נפלאים בעיני מאד:

(ב) **שם** בתוס' ד"ה אחלי' תימא כו' וי"ל אי לאו קרא ה"א דאדרבא ילף קודש קודש משביעית לחומרא ואין לו פדיון לכך אינטיריך קרא דהלולים וכו' ע"ש. לכאורה קמוה איך אפשר לומר דאין לו פדיון הא מי אשר נטע כרם ולא חללו כתיב הרי מפורש דיש לו פדיון וכן ראיתי להרשב"א ז"ל בשם הראב"ד ז"ל שכתב דעיקר החילול למדנו מהאי קרא אלא שמשם לא למדנו ממי יהי' החילול ובאין גלה הכתוב שהוא בשנה הרביעית עכ"ל. ואולם לפי מה שפירשו הראב"ע והרמב"ן והמקובי פשטא דקרא ולא חללו שהוא מלשון חללים כי הי' דרכם לחול בכרמים כמ"ש אלל בנות שילה (שופטים כ') א"ש. ולפי דעתי אפשר לפרש לפי חומו פשטא של מקרא. ולא חללו לא הוציא פרו לחולין. וזה ע"י אכילת פרי השנה הרביעית בירושלים ומכאן ואילך נעשה פרו חולין כי אין הפדיון מחויב. אלא אם לא יוכל להביא הפירות לירושלים יפדה אותם בדמים ויאכל הדמים בירושלים ע"ד שנאמר במע"ש ועיקר המלוא אינו אלא האכילה בירושלים ולפי"ז א"ש טפי דהחוס' ודו"ק:

ישע"י ענג'ארד חופ"ק רג"ל.

לא מלאו כאן מדר אחד המחזיק את כולם להתפלל יחד ונתחלקו הבע"ב להרבה מנינים ומהוך שרובם ככולם טרודים על המחיה ועל הכלכלה למזוא ערק לביתם לחם לפי הטף וכמה פעמים לא היה מנין באזיו מקומות שהיו מיוחדים להתפלל שם והיו מוכרחים להתפלל ביחידות ואיתא בברכות (דף מ"ז ע"ב) מעשה בר' אליעזר שנכנס לביהכ"נ ולא מלא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה וכו' ופריך הגמרא והיכא עבד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנא' (פרשת בהר) לעולם בהם תעבודו ומשי' לדבר מזה שאני מזה הבא בעברה הוא מזה דרבים שאני ע"ש א"כ מצינו מפורש שמוחר לעבד אפי' על על מ"ע דאורייתא בשביל מזה דרבים להתפלל בעשרה איך מכש"כ שדומה שבות דרבנן. ועכ"ס העושה מלאכה בשביל ישראל אינו רק שבות: **ואיתא** ב"ה (דף כ"ד ע"ב) ההוא בי כנישחא דשף וימיב בנהרדעא דהוה ב"י אנדרטא והו' עיילו רב ושמואל ואבוי דשמואל ולי ומללו התם ולא חיישו לחשדא רבים שאני ע"ש וכן פסק רמ"א ביו"ד סימן קמ"א סוף סעיף ד' ויש מחירין דליכא חשדא ע"ש איך בנידן דידן יש להחיר שיש מזה דרבים לבנות ביהכ"נ וברבים ליכא חשדא כיון שיתן להאומן בקבלנות לבנות ביהכ"נ ואע"ג שכתב המג"א בל"ח סימן רמ"ד סק"ה שהגדולים לא ראו להחיר אפי' בנין ביהכ"נ ע"ש אפשר לומר מה שלא ראו הגדולים להחיר אפשר שהיה להם ביהכ"נ אחרת ולא היתה כ"כ מזה דרבים מה שאינו כן בנידן דידן ודאי מזה דרבים היא כדי להתפלל תמיד בעשרה אפשר גם הגדולים מסכימים להחיר:

בבן נראה לעני' היתר ברור ונכון להלכה למעשה לבנות אפי' בשבת כיון שנטעשה בקבלנות רק יאמרו להאומן שלא יעשה מלאכה בשבת ואם אח"כ עושה מלאכה בשבת לא לריבין למנוע אותו וכן כתב רמ"א סי' רמ"ד סעיף ג' ע"ש וכן מן הראוי שהיהודים לא יעמדו אללו בשבת בשעה שעושה מלאכתו לתען שלא יראה דאדעתא דישאל עושה מלאכה וכן כתב הרמ"א בס' רמ"ד בסופו ויזהיר שלא יסב ישראל אלל העכו"ם בשבת כשעוסק במלאכתו ע"ש. כ"ד העבד לעבדי ד':

יוסף בן-ציון דעמאנט האבדיק הני"ש

מחבר ספר עסק הנכא. אוצר נחמד. אלוסת יוסף וחונן יצוע. בהגאון האסתי סהר"ר בארי בנימן וצוק"ה"ה.

סימן קכ"ח

ב"ה מאנדרעוו.

(א) **במים** ברכות (ל"ה.) בגמ' מנה"מ דת"ר

רשימה נמר 1 מהספרים הנמצאים למכירה אצל המוערכת

1 ספר עם ספרים שונים וספרים והנמצאים שם	55 שירת חשבון כל החלקים	116 ספר עם חס' ספר עין ד"ר מאיר איש שנים וזין חר"ר
2 ספר עם קרבן אהרן ד"ר	56 חזרת האדם להרמב"ן	117 בית אהרן בראש מקדונו על פסוקי התורה וחס' ס' הסוכות בש"ס
3 דברי נעים ש"ת ונס קונטרס שכתב סגור לבעל גת ירדום והנמצאים שם	57 שירת שיער צדק אבני צדק על ד"ר חלקי שיער ר"ס פאנעס ו"ל דעש	118 פ"י בענין התוס' עה"ת וזאריש
4 דברי יוסף	58 פננת פננת פ"י על רבב"ת ושלום בפסוקי ש"ס סעדה הנאון ס' א"י	119 פ"י על ההספד סגור וזאריש
5 ספר חסידים	59 אב"ק גרודינין ו"ל	120 וזאריש חר"ר
6 שיעור ברכה	60 קצור פ"י פננת נובל צבי הג"ס יעקב ששפורט ו"ל	121 ידעו דוד עה"ת וזאריש חר"ר
7 רשבי"ש ש"ת וזאריש	61 בית מרדכי הג"ס יעקב ליבשיטין אב"ק שיעורין	122 יוסף (יפה מאד) פסד"ס (קונקורדאנציע)
8 ספרים לזכר חר"ר	62 רקח	123 אב"ק עה"ת הענין ח"ע
9 ספרים ש"ת לזכר	63 וברוך יהודה ש"ת חר"ר בחר"ש ו"ל	124 עין חיים עה"ת ר"ח אב"ק ע"י אב"ק
10 אב"ק וזאריש	64 שירת נאונים קדמונים	125 יוסף אומ"ן דינים ומנהגים הג"ס
11 האשכול להראב"ד עם נחל אשכול	65 שירת הרב. שטאטין	126 יוסף ויוסף חר"ר רב"ר אב"ק פסד"ס פ"י חס"ס
12 ספרים אור וזאריש	66 שיטה מקובצת כל החלקים	127 סגן אברהם ב' ברכים ויהונתן
13 ספר עם פ"י הראב"ד. וזין	67 רשבי"א כל החלקים	128 לבושים ב' ברכים ברוש"ש
14 יס' של שלמה גם על ס' כתובות שטאטין	68 כשמים ראש	129 תפארת ישראל על ח"י נדה לנהאן חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
15 הספד על כתובות. אב"ק	69 רס"ה על סגורין	130 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
16 הספד קדושין (חסר שער)	70 שירת חר"ר סגור ו"ל	131 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
17 עם סגור לוי. אב"ק	71 דברי משפט על שיער חיים	132 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
18 איתן האורח. סגור ו"ל	72 תפארת צדקה על ח"י	133 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
19 בים עשוקים שירת סגור	73 מלבושי סגור על נדה	134 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
20 כפתור ופרת. פוסק קדושין	74 שירת אלשיך	135 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
21 דברי וכללי א"י. ברכין	75 א"י האור	136 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
22 דברי אמת מרי בכר דוד הספד	76 חלום עם פ"י סגור	137 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
23 האב"ק שטאטין	77 צורת הכות שטאטין	138 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
24 נדב"ה חר"ר ב' ברכים	78 הר הכרמל ש"ת	139 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
25 נדב"ה חר"ר על סגורין	79 תורת חיים על ס'י	140 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
26 ס' נפתח על סקירות	80 שפלת כניסין	141 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
27 פנים מאירות ב' ברכים	81 סגור על ס'י	142 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
28 אשכנזי, וולצבאך	82 עמודי אור ש"ת	143 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
29 בית אפרים ש"ת ב"כ	83 פ"י חר"ר	144 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
30 תורת הכות להראב"ד	84 מוכח בפרה	145 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
31 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	85 דברי נחמ"י ש"ת	146 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
32 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	86 ידו אלוהי חר"ר נאליסא	147 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
33 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	87 חס' ר"ד	148 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
34 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	88 איגרא רמ"ה	149 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
35 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	89 סגור קדושין על חיים	150 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
36 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	90 בית סגור על חיים	151 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
37 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	91 שירת חר"ר	152 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
38 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	92 נדב"ה חר"ר	153 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
39 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	93 נדב"ה חר"ר	154 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
40 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	94 נדב"ה חר"ר	155 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
41 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	95 נדב"ה חר"ר	156 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
42 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	96 נדב"ה חר"ר	157 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
43 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	97 נדב"ה חר"ר	158 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
44 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	98 נדב"ה חר"ר	159 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
45 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	99 נדב"ה חר"ר	160 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
46 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	100 נדב"ה חר"ר	161 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
47 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	101 נדב"ה חר"ר	162 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
48 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	102 נדב"ה חר"ר	163 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
49 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	103 נדב"ה חר"ר	164 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
50 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	104 נדב"ה חר"ר	165 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
51 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	105 נדב"ה חר"ר	166 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
52 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	106 נדב"ה חר"ר	167 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
53 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	107 נדב"ה חר"ר	168 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג
54 ת"י הראב"ד פ"י שיטות לזכר חר"ר	108 נדב"ה חר"ר	169 נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג

וכן יבנו אלול תנ"ך. מנחות. ש"ס ככל ירושלמי. רמב"ם. מורים. מ"ע. וכל הספרים של נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג. וכן
הרוב לזכר ספרים שונים וכל לפנות אלול ויבנו נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג. וכל לפנות אלול נדב"ה חר"ר יהונתן ו"ל קארלסבורג.

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warszawa, Muranowska 4.

המוערכת להספד:

הוצאתי לאור

קונטרס "בית ישראל"

הוספות חיד על החכ"א והערות ותיקונים והתאמות אחרות ושואל ונשאל ומדר ומנס ותולדותם של הפוסקים הספורסאים וקיצור כללי הפוסקים והל' שמחות מהיר אפרים וזאת השפחה לה, בית אדם (מחיר) כולל מבוחר עם המשלוח 60 קאפ' במרקאות) עד ג' לא אשת.

Дух. прав. С. А. Лернеръ,
Тирасполь, Хер. г.

באר יצחק

מסודר על סדר משניות קרישים ובה כמה הערות והארות ונחין לכל המוסדים והמעינים.

— מחירו 1,80 עם המשלוח —

שלום ליב אייזענבאך

(ירושלים עה"ק)

אפשר להשיג גם במערכת ה"שע"ת"

J. Feigenbaum,
Warszawa, Muranowski 4.

ספר הגאולה לרמב"ם

עד עניני הגאולה העתידה וזאת ע"פ ב"י ברוש מוואס ב"ר — מחירו 30 קאפ' —

וייבאלו לשלוח מרקאות בסכום הנ
J. Lipschitz, 182 Wiletschapel
Road, London, E.

תשורה

הננו מודיעים כי כל מי אשר יפצא לנו חפשה חותמים חרישים לה, שערו תורה" וישלחו סתור השנתי, יקבל בתור תשורה הספר הנפלא תולדות תנאים ואמוראים הנדפס לכל לזכור תורה. כרגשי כבוד המו"ל.

יצא לאור

ספר זקן אברהם

ויכול בתוכו תקורות עמוקות וענינים שונים והרבה שרת מרבנים ונאונים ופנינו בענין גילוח חוקן וסוכית בראית בורות שניות חוקן אשר אף במספרים. להשיג אצל המחבר בעד מארקס בנות ארבעה עשרק.

אברהם חיים דאנציגערקראן
A. Danzigerkron,
Warszawa, Graniczna 3.

נמצא למכירה אצל המערכת

ספר חרדשי הר"ן על מס' ע"ו.

ספר תוספות הרא"ש על מס' סוכה.

נדפסו מתוך כת" ברוב שאר והרר כעיה"ק ירושלים תובב"א.
— מחיר כל אחד 35 קאפ' —

ספר שו"ת מהרש"מ ח"א ח"ב

מהגאון הנודע ר' שלום מרדכי הכהן ז"ל מברעאן.

— מחיר כל חלק 2 ר"ב —

קונטרס "אור בדרך" שו"ת ע"ד מקוה

מאת הרב הגאון מו"ה משה שמיאל נלאונער אבר"ק קלויזענבערג.
— מחירו 40 קאפ' —

ספר תולדות תנאים ואמוראים

בש"ש חלקים גדולים, אסף ושלש מאות עמודים גדולים, וכולל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בכלי, ירושלמי וכל הדרשים בן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברו ימי חיייהם, משפחתם, אבותיהם ובני ביתם, סדר המדרש, רבותיהם ותלמידיהם ותקנותיהם וכל המאורעות והקורות בימי חיייהם, מסודר ע"י א"ב עם באורים וגמאות, מחיר כל השלשה חלקים אצל המחבר 5,50 ר"ב, הזינים ע"י המערכת ישיגו הספר בתור הנחה בעד 4 רובל.

בשורת ספרים!

תנא רבי אליהו עם פ"י, ישיעות יעקב' וז"ל ארזי נפלא, תוספות בן יחיאל, תורת יחיאל ע"ד סדר ס' כראשית.

מאת הרב הגאון ע"ה"ע הספורס ככל קצויו ארזי מהר"ר עקיבא יוסף שלום"א בירושלים עה"ק תובב"א, מחבר ס' "לב עזבוי".

Rabb. J. Schlesinger, Jerusalem (Palestina).

הודעת מערכת ה"שערי תורה".

אודיע בזה שבו ישיג לו ספרים למכור הן ספרים ישנים ועתיקים וגם חדשים ויבא לפנות אלינו ויקבלו בעדם מקחם השוה, וגם הננו מקבלים ספרים בסוכנות, נקות כי המתכרים והסו"ל מארצנו ומחו"ל אשר יבואו עמנו בעסק הספח ויפיקו רצון, וע"י מערכת ה"שע"ת יפוצו בעוה"י ספרים כל רחבי מדינתנו וכו"ל.

הפונים אלינו בזה יואילו נא לשלוח מארקע על תשובה, כרגשי כבוד:

ישראל איסר כהנא מוה"ר הכהן פייגענבוים עורך ופ"ר ה"שע"ת.

И. Файгенбаумъ, Варшава, Мухановская 4.
J. Feigenbaum, Warschau, Muranowska 4.

מודעה רבה לאוריינתא.

יש להשיג אצלי ספרים ישנים שונים ש"ס ופוסקים שו"ת דרוש וכו' ובגויות גם עתיקים יקרי הפצאות וכן ברכים, אחדים בש"ס בכלי וירושלמי ובשניות ורמב"ם. גם הננו קונה ספרים שונים וגם ביבליותיקין שלמים, וכן נמצא אצלי למכירה ס' אגרות אונב והוא חרדשי מסכתות לכל מראות הצובאות.

● ● ● מחירו 50 קאפ' ● ● ●

הפוסקים ולקונים חפשה בעמ' א' יונבה ראב"א הנן.
וכן נמצא אצלי תנ"ך קהלת משה דאוס אסשרוס שנת תס"ד ג' ברכים חר כך נבואים ראשונים.
— מחירו 18 ר"ב —
לפנות במכתב כפול לתשובה ע"י הכתובת:

Rabiner M. L. Abramsohn, Warschau, Muranowska 32.

שערי תורה

קובץ רבני חדשי

כולל שו"ת וחדושים ובאורים בהלכה ובאגדה

מאת גאוני וגדולי דורנו שליט"א

נוסד ע"י הגאון מרן יצחק הכהן פיינענבוים וצ"ל
ראב"דק ווארשא

יו"ל תחת בקורת ועד ת"ח

(הפאטור: יעקב שלמה הכהן פיינענבוים)
(המור"ד: ישראל איסר הכהן פיינענבוים)

הבחר לשנה:

- פארגען 8 רויכ.
- בחור'ל: כאשכנז 7 מארק.
- כאוספריא 8 קרשען.
- כאנגליא 8 שילדענ.
- ובאפריקא 11 רויכ.
- ולפי חערך לחצי ולרבע שנה.
- מחיר קונטרס אחר 30 ק"פ.

מחיר מודעות:

- פעניני התורה וחיבורות
- בעד שורה קטנה באותיות פשוט 15 קא"פ.
- תפחיר יקובל גם במרקאות
- בירדואר.
- מודעות לחקנות עגונות
- מחבילות חנם.

חוברת יב (הק"ט). ווארשא, אלול (תע"ג). № 12. (Сентябрь, 1913).

האדריסה להמערכת

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warschau, Muranowska 4.

אל המחזיקים הנה עם הקונטרס הזה נשלח ת"ח החלק השביעי מהספר "שערי תורה", והגנו מקיום כי בעזרתו ובז"ל גם מהיום והלאה על משכרתנו נעמוד לחוצי לאור ה"שערי תורה" מדי חדש בחדשו להגדיל תורה ולהאדירה, והגנו פנים בזה לכל החותמים לבוא לנו לעזרה בעבודתנו הקדושה וישלחו נא ע"פ ארבעא של המערכת איש איש הפניע מסנן ויבא שכמ"ל, ויחד עם זה הגנו ספרים אותם ופ"ל ב"ב וכל הנלוים אליהם בשנה טובה ומבורכה.

המור"ד: בני כבוד הרב הנאה"צ מוהר"י הכהן פיינענבוים וצ"ל.

שמות רבני בד"צ דעת ישראל בווארשא.

לפי מחלקות רבעייהעיר.

1 הרב ר' דובער קופיעץ נ"י	2 הרב ר' חיים יהושע גוטשעלמער נ"י (כאניאראטין 4).
3 הרב ר' אברהם זיבענבערג נ"י (קארעניצקא 13).	4 הרב ר' יהודה סג"ל נ"י (פראנציסקאנער 24).
5 הרב ר' שלמה דוד כהנא נ"י (גענשא 17).	6 הרב ר' יצחק ראזנארין נ"י (טווארדא 31).
7 הרב ר' פתחי הארענבלאטס נ"י (טווארדא 24).	8 הרב ר' אברהם צבי פערלמוטער נ"י (טווארדא 10).
9 הרב ר' חיים לוב יודקאווסקי נ"י (גראניטשנע 11).	10 הרב ר' מנחם שכנא ריטשוואלף נ"י (גנוינא 1).
11	12 הרב ר' מרדכי קלעפשיץ נ"י (ויסנא 4).
13 הרב ר' חיים פאונער נ"י (וויסנא 20).	14 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווא 30).
15 הרב ר' יהושע מיימון נ"י (ברוקאווא 30).	16 הרב ר' אהרן שיינגראם נ"י (דוקא 38).

להרבנים וחותמי השע"ת

החורשים ספרי קיבוץ יהודה על טריפות עצמות

מסדר בסדר גזון ויזה בענין כל הרעיון מהשוער עד אחרון שבאחרונים בספר הרע"ת ודרכי תשובה ומצוות ועוד, ובזאת רחב מקור כל הדעות וכסה הקצות הרשיות מדרשו וגאוני ומגני שליט"א, הורדתי מחירו לסך 50 קא"פ עם הפשטות ובאחרות 75 ק"פ, וע"ז נ"י 85 ק"פ. המחיר יתקבל גם במרקאות בבידואר, וע"ז ספרים לא יחולקו. הספר אפשר להשיג גם במערכת השע"ת, יהודה כהנא ס' יעקב ב"ר לעסל ו"ל מ"ז דק"ק לארדו.

הערה: להסר כשכול אודיע כי כך ע"י בחקירות מימן נ"ה ס' סוף נ"יב נא שם שעות הדפוס במקום אשר צ"ל בשר.

אבדן בשנה טובה ומבורכה בשנה ברכה והצלחה את כבוד אביו מרבי ורבי ת"ח מוהר"ר יעקב ב"ר א"י מאהוללער נ"י ואת כבוד חותני הרב הגאון ר' יהודה ל"ב ראגאלין נ"י אי"ד דאלעקאנדראווסקי, גם אבדן את ניסיו ודחי ואחרות וחטו"י שיחיו.

שולח אני את ברכתי לשנה הבאה בכבוד ש"ב הרב הדאקטאר ר' משה אלעזר אייזענשטאט נ"י רב מוסט המסירה בפעמטערונג, ואבדן בשנה טובה את העורך ואת כל חכמי השע"ת, שאול משה מאהוללער.

נסדר ברפוס ר' אברהם יצחק האלמער, ווארשא, נאוואליפיע 29.

Товарищамъ И. Фейгенбаумъ и Я. Швабе, Варшава

שאלות ותשובות

סימן קכ"ט

ב"ה קונצק.

עוברא הוה בעסק קידושין שקידש אשה בשני דברים אשר חסן אחד לא ה' ראוי לקידושין והשני ה' ראוי ולהאשה לא היתה קפידא למשל בקידשה בשט"ח דידה ובשט"ח דאחרים דשט"ח דידה לא מהני בקידושין ושט"ח דאחרים מהני והיו הקידושין מלוין בדיון זה אשר הרשב"א ז"ל פסקא ל' דל"מ בכה"ג. ואמרתיו לבאר אם הלכה כהרשב"א בזה ואם כל הפוסקים מודים להרשב"א ז"ל בדיון זה וגם לבאר במקום שיש קפידא האשה בלויז אופן מקודשת ובאיזה אופן אינה מקודשת:

הנה בלכתי מלואים ס' כ"ח סקל"ז הביא דברי חשו' הרשב"א הג"ל כלי חולק דהשקט בש"ס למ"ד מלוה ופרטה דעתה אפרטה היינו דעתה רק אפרטה שיהי' הפרטה כסף קידושין והמלוה הוא רק מלאי שימחול לה גם המלוה אבל כל שעתה אשניהם אינה מקודשת והא"מ הביא רא"י לזה מש"ס כ"כ (דף קמ"ג) בראיית רב שבת ס"ט ע"ה:

אבר חידוש בעינו על הא"מ בזה שלא הביא דברי רש"י ז"ל סנהדרין (י"ט ע"ב) דמבואר דחולק על הרשב"א ז"ל אלא מן דסבר דעתה המלוה היא מטעם דפלוניתין היא רק אם המלוה יותר מהפרטה בעין שנותן ולכן פירש' דמ"ד זה סובר דדעתה רק המלוה דחשונה וכן ביד רמ"ה להנהדרין וא"כ ממילא להיפוך דמ"ד דעתה אפרטה היינו על שניהם ולכן מקודשת אבל אם הבעין והמלוה שוין באמת כו"ע לא פליגי דדעתה אפרטה ובאמת כן מוכרח דולאי אין בכחן לחלוק על בית דין של דהמע"ה כמה שלא מצינו חולק בבית דין של שאלו המלך ע"ה והיינו דשם המלוה ה' יעשרנו המלך עושר גדול כדפירש' והפרטה ה' מלא ערלות דחוי לכלבי וזוגרי כמבואר בש"ס ס. אבל אם מרובייהו שוין וידו כו"ע דדעתה אפרטה כ"כ וקודשת וכן פירש' בקידושין (דף מ"ח) בקידשה בשטר וגמלא ססול דקיי"ל כחכמים דשמיין את הנייר ופירש' ז"ל שם דדעתה. נח"י אנוירא וכן כב"י אהע"ז ר"ס מ' ומה שמחלק הא"מ הג"ל דהרשב"א ז"ל לא קאמר רק בכסף לא בשטר ובסף הוא דוחק אלא פשוט דרש"י ז"ל לשיטתו בסנהדרין כ"ל וכן מבואר בדריב"ש ס' שמה דכל שמקנה בשני קנינים ואחד אינו מועיל קנה בשני ומחלק שם בין אם דמחנת שט"ח שכתוב בו קנין דקיי"ל כשמואל דאמר שאל לא נומר להקנותו כו' אלא אי"כ במיפה את כחו שאני החם כיון שלא ה' ארץ לקנין כלל בשט"ח ע"כ נשקטו חידו אמרין שאל לא נמד להקנות אלא בשטר עיי"ש בריב"ש:

ועוד רא"י מש"ס כ"ח (דף מ"ו) ובשט"ח שם בהחליף כים מלא מעות כבים הלא מעות דמהני אף דאין חשבת נעשה חליפין וכתב השט"ח דהקנין מהם הכים הרי דבנתן שני דברים כים ומעות ואחד ראוי לקנות בו מהני. ולבאורה יש להוכיח כן מש"ס שבת י"ד דקאמר אביי שהיו איתריס לא אלו מטהרין אלא אלו אלו ואלו מטהרין ופרין רבא מ"י נפקא מינה הרי דכל שנקבין לשיטה ואחד ראוי מהני אף יש לדחות דהחם לא מיירי בקדשים כדחוכה מפרש"י שם ד"ה אלא דרך מטעם גזירה שמאזכו לא מחמת כוונה. עוד יש להוכיח כן מדברי הגהות אשר"י ריש הוצה דמלה שאינו ראוי לחלוקה לא הוי חשיב כלי א"כ אין יפרט הגהות אשר"י דברי הש"ס כ"ח (מ"ו) דאם החליף

חמור כפרה ועלה ומשך שניהם קנה אף דהמלה אינו ראוי לקנין. והרא"י שהביא האבני מלואים מהא דכ"כ (קמ"ג) בזה עיין בתשו' מהרי"ט ח"ב כו' כ"כ ד"ה נמה שהקשה דשם בתרומה יש קפידא עיי"ש אבל במקום דל"ש קפידא כמקדש כראוי ואינו ראוי שפיר הוי קידושין עיי"ש במהרי"ט: **סוף** דבר דהפלוניא הוא רק אם המלוה הוא יותר מהכסף וא"כ דש"ס קידושין מ"ח ע"כ בהוסף לה נוסף וא"כ פליגי במלוה ופרטה החם נמי מיירי דהמלכה היא יותר מן האבן וחמדי ההוספה היא פחות מהעיקר וכן מבואר בחס' קידושין (ט') ד"ה והלכתי דל"ח דמקדש כעכשת שיש בו אבן אינה מקודשת כתבו החס' דנוסף לאו אבן יקר הוא וכמו אבני דכותל שכתבו שם עיי"ש. וגם הרמב"ם וכו"ע לא הביאו כלשון הש"ס אלא בהוסף לה האומן פרוטה מלוה אבל במקום שסברה האשה טוב לה יותר בעד קידושין בכה"ג ודאי אינה מקודשת והא דהתקדשי לי כפקדון שנגב ונשתייר ש"ס כתבו הקדמונים דמיירי שלא ידעה סכום הפקדון וכ"ה בחס' המשנה דהמקדש בערלה אבל קשה עובא הרי במשנה מן נמי שפ"ח והאין פריך הש"ס בכורות חוקדש בהך דבניו ובניו ע"י כשעה"מ ס"ה מאשיות. וגם ק"ט למה נקטה המשנה המקדש בערלה אפי' בלוסורי אכילה נמי לא מהי' מקודשת כל שאינה יודעת וסבירת שהפירות מותרין באכילה ושוין יותר. ע"כ נראה דכל שאינו אומר לה שקר בשעת קידושין בזה שפיר מקודשת כמו במורא לה המקדש לי כחמור זה והוא שפ"ח דכ"ג נקרא חמור בזה כל שיש לה בניו ובניו שפיר מקודשת וכן בקידשה בפירות שאסורין באכילה ויש בהן ש"ס מקודשת אף שסברה שמוחר באכילה ולכן בקידשה כו"ע"ש בשנג' אי לא טורחא דאורחא היתה מקודשת אף פירות מע"ש שוין פחות הפירות חולין א"כ היתה מקודשת ולא קשה קושיית הפ"י ממשנה דהמקדש בערלה אבל במקדשה. כפקדון דסובר הרא"ש ז"ל כלשון כפקדון הוי כמה זו כיון שחשב לה מהם וכל שחבר דירי אינה מקודשת וכן כאשר שפיר כתבו החס' כיון דזה דכר אחר הוא ואין שם פירות עליו אף שלכדה"י אף ביועשת ורואות אף שאמר לה הרי את מקודשת כעכשת ונתן לה כים מקודשת כה"ש הרשב"א הובא כב"י אבל כל שלא ידעה מלי' אם יש עליהם שם זה שאמר לה המקדש ויש להאריך עוד בזה ואכ"מ:

יואב יהושע חופק"ק הגי"ל.

סימן קכ"ב

שי"ת קוטב (גמליצ'עו).

א) בשע"ת (סימן ק"ג אות ב') הסליג שאר רומ"ה (להגות על מה שכתבתי בס' ע"כ שם) וכתב פרומ"ה ז"ל במ"ש כ"ג דהא דאין פ"ג דוחה איסור ערוב אינו משני חומר איסור' אלא דאין להחיר לנקה נפשו של זה בליבו דנפשו של אחר וכו'. ובמחכ"כ שגנה היא שאלה מלשי השליט דא"כ לפי דבריו אם הערוב עולה מחטאות בכך ואונסתו לנכח עליה וא"ל מהרנהו אז יעבור ואל יתיר. וה"ו לומר כן. ובדל"ה שגנה פלגה קולמוסו וזרין הוא לתקן וכו'. עכ"ל דמר:

הנה מה דהחליט פרומ"ה כל כך כפשיטות וא"ו נומר כן. במחכ"כ נעלם ממנו שכן מפורש באמת דעת הר"ה כנעל המאור פ"ו דסנהדרין. דנויה או רשעה בת ישראל שאנשה את ישראל לנכח עליה כיון שהיא אינו אנוסה אלא חסידה בכך להנאפה יעבור ולא יתיר. ומה דאמרינן כעשה המאורסה יתיר ואל יעבור ד"ה הויא דאחרים אנוסו ל' (ע"ה)

לעבור לאנוס הנערה לבוא עליה. אבל אם היא עמיה חונטה
ל' לרדיו שבה עליה בזה יעבור ואל ייהרג עי"ש והביא
כן גם בשם השאלמות. הנה מפורש דאין כאן ח"ו לומר
כן ומתנו דעתי ואני כמבין רק להחמיק הדברים:
ואיברא שהרמב"ן מתלחמות בם חולק על הר"ה והביא
ראי' דלא בדבריו. ובאמת לפמ"ש סרה הוכחה
הרמב"ן שהרמב"ן כתב שם להוכיח דלא כהר"ה מהאי עובדא
באחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טיגא דמותא אף
דהוי להנאות עמו עי"ש בדבריו. ואני מחמה על דבריו
הרמב"ן. דאין מזה שום השגה דהר"ה לא קאמר אלא
היבא דהוי להנאות עמו של האשה הנבעלת שהיא הסיפה
בכך לאנוס לזה לבועלה דבזה מותר להכועל דיעבור ואל
יהרג אבל אם הנאות עמו הוא של הבעל שגאס להנאותו
לאנוס את הערוה לבועלה חודה הר"ה דיהרג ואל יעבור
דמה לנו במה שהוא גאס לבועלה להנאותו דמ"א אין לנו
להשגיח על פק"ז של זה היבא דיש בזה חיבוד נפשו של
אחר ובמ"ש. וכן מ"ש הרמב"ן שם להשיג על הר"ה מהני
טובדי דר' דדוק ורב כהנא בש"ס קידושין (דף מ' רע"א)
דחמרו עמם להריגה שלא לעבור על ביאות נכריות ע"ש.
ואני תמה דשם בהיות מטרותיה דחבט' לר' דדוק וכן
ל"כ לא מוזכר כלל כהנא חותם בפקוח נפש להריגה
אדרבא הרי מפורש שם דכשהראה לה ר' דדוק שרצונו לבטל
חמור הדיק לרמו לה שגאס העבירה חמור עונש שריפות
גיהנם אחרת לו או ידעי כולי האי לא צערתיך לנאנוס
והנה פירש"י שם ד"ה שגרא קאום דבשכיל שהוא השג להיוותה
אשה גדולה ומפור בידה להורגו לא ה' לו לאכד עמו
בידיו והרי אפשר שלא תפקי להורגו וגם אפשר שרק לנאנוסו
במכונה כעובדא דר' אבא בר זמינא בירושלמי ע"ן אבל
הנכון לדעתי דר' דדוק רצה לפטור עמו ממנה שלא תשדל
אותו בדברים שחשס פן יתקפנו יצרו לעבור ולזה התחכם
להרבות לה עד כמה עונש העבירה הוה חמורה שנקוטם
מה שטעם ניהים שריפות נפשו ופטל באמת בחכמת דבריו
להטות לכבה לעונה שלא תשדל אותו עוד בדבריה. וכן רב
כהנא דמלין ונפול ותיגרא לארעא ה' ג"כ שחשס פן יתקפנו
יצרו וקיים בעמלו הוה בורח מן העבירה ובמכונה נפל
חזינא לארעא או שה' כעוה שאין בו חשס סכנת נפשות
כאשר באמת לא הווק יהי' דרך גם ע"ס מה לא נאנסו
כאנוס מיתה ולא חמרו עמם למיתה וועמ"ש בקי' המקנה
שם ונעמלו ממנו דברי הרמב"ן הג"ל ואין שום סתירה
לדברי הר"ה והבין. וסרה תמיתה הריעובא שם וא"כ
מה שנדחק בדפריהסיא ה' עי"ש שזה באמת לא יקובל
דהמטרותא היתה חובעת בפרהסיא לאום יהודי לזנות עמה.
א"י ברוקין של דברים כח"ש:

(ב) זה כתבתי רק להפיק דעת פאר רומ"ה. אשר
הייתי נעניו כחשחשט שגיתי בדבר שח"ו לומר
כן וכחמ"ן דשרי עורבא. שלא כאשר דומה כן היא כי כן
היא באמת דעת גדול הקדמונים הר"ה וכו"כ גם בשם
השאלמות. ואמנם אין לי עסק להכניס ראשי בין הדין
גדולים להיות כפריע כמה שנוגע לאמיתיות ההלכה ויעיין
בש"ע יו"ד סי' קנ"ו ובש"ך שם. אבל כמה שנוגע לפלסול
דבריו ככתבתי בס' ע"ב הג"ל גם לדעת הרמב"ן דבריו
נכונים. כי אני לא כתבתי אלא לברר דיסוד ההלכה הא
דבריות ייהרג ואל יעבור לאנוס ערוה לעבירה היא חשוס
דאקש' רחמנא לפסיכות דמים שאין להניל את נפשו באיבוד
נפשו של חיבור שהחורה לחשבי' כרצונה נפשה. וא"כ
להכניס דבר המבואר בפשטות המקרא. אבל הא דנמשך
ההלכה שכלל עסק ביאות ערוה ייהרג ואל יעבור גם כהנאם
לרצון האשה. היא משום דכיון דע"כ הווק לשפיכות דמים

(ג) **ובאמת** הרי מצינו שהקילו באיסור ערוה משום עיגונא
מה שלא הקילו כן באחר איסורים כמו דמהני
בעדות אשה שמת בעלה אפי' עד אחד אבא וקרב. ואמרו
דמשלין עפ"י בת קול גם כהנו ולא מנאז שם אדם עי'
ש"ס יבמות (קכ"ב ע"א) ופירש"י שם ד"ה כשעת. ולדברי
רבה בש"ס גיטין (כ"ח ע"א) המביא נט ממד"ה והניחו
וקן אז חולה נותנין לה בחוקת שהוא קיים אף דלאיסור אכילת
תרומה חייסין למיתה ע"ש. וגדולה מזו מצינו גם לענין
ממון במשנה יבמות (דף ק"ז רע"א) דאמרו כ"ה באשה
שאמרה מת בעלי דנמשא ולא תמול כמובא וכן אין האחים
נכנסין לנחלה על פיה ופירש"י דהחורה אמרה ע"ס שנים
עדים וקום דבר ונבי נסאין הקילו משום עיגונא. ואיברא
שד"כ ל' דרך נפש רהבה להולמה. שהרי מדת ק"ו היא מדה
מוכרתה. וכ"ס ופה שאלו ההרמס ערוה הקמורה לא תמור
ממון הקל ותשובת כ"ה מצינו שאין האחים נכנסין לנחלה
על פיה אינו מיישבת הק"ו. ויקשה גם בזה ההרמס ערוה
החמורה וכו'. והנה הרמב"ם כתב בפ"ו מה' נהלות ה"ג
כעטע במים שאל"ס אף דאין חשיאון את אשתו מ"מ
הקרוים וירדין לנחלה ע"ס עדות המעידין שנגעב שם
שאי חומר שלא החמור בדברים אלו אלא מפני חומר א"כ
אבל לענין ממון מהני. ועיין מה שהוסבר דבריו בב"ת
חכם בני סימן כ"א. ולא זכר שר להביא שדכבריו כן מפורש
בחומ' ב"מ (דף כ' ע"ב) כלל ההסבר שכתב בדעת הרמב"ם
אבל דהתוס' והרמב"ם קאים טובא דלדבריהם החמור
באיסור א"כ יותר מהנחלת ממון וזה נגד המפורש להוציא
במשנה דייבמות הג"ל דאפילו במקום שהקילו באיסור א"כ
לא סמכו גבי הוצאת ממון וא"כ בש"ס במקום שהחמור
גם בא"כ שאין להקל לגבי הוצאת ממון. וכן אמנם יקשה
באמת גם כהנא דש"ס ב"מ (דף כ' ע"ב) שם דאם להחזיר
הגט אנו חוששין מפני ספק שני יוסף כן שחשון א"כ מדוע
לענין ממון הולכין אחר הרוב דאמרין שני יוסף כ"ס לא
שביחא ומחזירין השער להמלוה כדי להוציא ממון מהלוה
ובל זה צריך נפש רחבה ליישר הדורות:

(ד) **ואיברא** אני להעמיד הדברים בקרן אורה. דיש הבדל
בין היבא שהספק היא בתועלת עמיות דברי
העדים אבל העדים המעידין הם עדים המועילים בלא שום
ספק. כמו בשני עדים המעידין שזה נעטע במים שאל"ס
דמלד העדים אין שום ספק שהרי המה שני עדים שונים
המעידין על הפכיטה. אבל הספק בתועלת עדות דודאי
אמת כדבריהם. וח"מ יס ספק שחא עליה חשס להחזיק
במים וכיוצא ועדיין הוא חי אלא שזה נד חשס להחזיק
ובין היבא שהספק היא במועיל העדים המעידין אבל בתועלת
עמיות דברי עדות היא עדות המועיל בלא שום ספק.
כמו באשה המגירה שמת בעלה דבעמיות עדותה אין שום
ספק להחזיר דבר שמת היא מותרת לעלמא והרי שום
מעירה עדות המגירה שמת. אבל הספק היא על עטם הער
אם נאמנת בעדותה להיותה אשה וע"א. ומעתה א"כ ומיושב
הכל דודאי אין חומר בענין הוצאת ממון מלד חומר בעמיות
הדבר דבאמת המון קל מאיביר ועש"ס ברכות דף י"ג
ב"ק

סוף ע"כ. אלא שכן היא נזכרת הדין שאין להוציא ממון
אלא עפי' עדות שני עדים וזכרים וכשרים. ולזה ספיר נבי
אשה המעידה בבת בעלה שבענין עדותה אין שום ספק
שהיא עדות ברורה אלא שהספק אם תאמין לדבריה להיותה
אשה וע"כ. ולזה אם באלו לדון לענין איסור אשת איש
להתירה לעלמא איכ' כיוון שראו הכתמים משום עינוגה לסמוך
על אומדנות קרובות שום שבכאן מעידה אמת [לדאש' דיוקא
ומיגסא ומשום חומר שהחמרת עליה בסופה] ממילא מותרת
להינשא דהרי עדותה היא עדות ברורה דמת בעלה. ומ"מ
לענין הוצאות ממון אין סומכין על עדותה שחטול כתיבתה
או שהאמין ירדו לנחלה על פיה אף דיש אומדנות מורין
בהעידה אמת. מ"מ בממון נזה"כ. על פי' שנים עדים
והיוטו שיהיו העדים נאמנים בעדותן בעלם עדות שיהם
לא שנטרף להחלמת עדותן מלד אומדנות חילוניות שזו אין
תורת עד עליו כמ"ש החום' בקידושין (מ"ג ע"ב) ד"ה
והשאל והרמב"ן פ' חוקת הכתים. משא"כ נבי עדים שנים
המעידין שנטבע פלוני כמים שאלים כאשר באלו לדון לענין
איסורא דא"א אם להמירה לעלמא הנה הנס שזה עדים
נאמנים ושנים. מ"מ אמת היא כדבריהם שנטבע אכל עדיין
יש ספק שאל וכוונתו והנס להשם רחוק היא ובאיסורין דעלמא
של דגים וכוונתו והנס להשם רחוק היא ובאיסורין דעלמא
כולי האי לא חייבין מ"מ לחומר א"א שזה הכמים גם
למציאות רחוקה. אך לענין ממון שירדו הקרובים שם לנחלה
ספיר מהני שהרי עדים כשרים מעידין שנטבע ולחשם חילאות
רחוקה לא חייבין. וכן בנט הנמלא אף בדודאי של יוסף
כן שמעין היא כנכתב בנט וא"כ היא כל זה הירוע לנו שם
בעיר שממנו נכל מ"מ יש השם שמא יש שם עוד יוסף בן
שמעון אחר בלתי נודע לנו וממנו נכל אף שזה השם מציאות
רחוקה שיהיו שני יוסף בן שמעון. ונשוותיהן ג"כ שמוותיהן
ושמות אביהן שזה. ונעיהם חפצים לנרש נשמותיהן. מ"מ
חשני חומר א"א שזה שלא להמיר ע"י נט זה להחזירו לזה.
אלא לענין הוצאת ממון כשהיא זה שטר ממון כיוון שאין
ספק שזה השטר הוא כל יוסף בן שמעון שחיוב לראובן
נהו דיש עד ששם רחוק לחוס' לאהרני. כיוון שזה השם
רחוק שאין לחוס' בו גם בהיתר אסורין דעלמא כש"כ דאין
לחוס' בו גבי ממון הקל ושוב ממילא יהי' הוצאת הממון
ע"י עדים ברורים ולזה ספיר באלו כתובים החום' והרמב"ם
דאף דחשבו בהיתר א"א שאיסורו חמור בעלם אין לחוס'
לזה לגבי ממון שהיא ענין קל בעלם ועינא הכל על נכון
גלי שום סתירה וקיצו והדברים ברורים למשכיל ע"ד אמת
ויתביטו בזה הדברים במקומות שונות וכן לחכם. ולא
נענית להאריך יותר כי תשובות רבות למקומות שונות
מונחים לפני להשיב והפסקתי באלהם להשיב מיד לגולל
מעלי אבן הטיטס בהנאות דברינו ועיין מ"ש בזה הגלגל
החסיד בספר כרי תיאר וי"ד סימן ס"ד ס"ק י"ג בשם
הבאן הקדום בעל שו"ת הלח"ה ר"י רואטס וז"ל וכו' קרה
לנו. ויהי' שחמדתי בקרן אורה הנאות כתיבה רבה:

יפק שור אבד"ק קוטב והג"צ.

סימן קמא

בטה"י בריינסק (ש"ד בארמא).

[המשך משע"ת חקק ו' סי' ס"ג]

ונראה לי לפרש עפ"י דברי הר"ן במ"ש ע"י פרק השוכר
(דף ס"ה) כהא דכתב שם שיטת עמנו דאם נכל
היתר לתוך איסור מעט מעט דקמא קמא ככל ונאכר הכל.

אמנם דברי הר"ן כפ' הנוצר מן הירק שכתב שם דמשי"ה
אין גדולי איסור מכללין את ההיתר השם דהיתר
לא בטיל שהאיסור דרכו להחבטל ולא ההיתר אינם מחשבים
רק כפשוטן. ולפ"י קרוב יותר לאחר דגם מש"כ הר"ן בע"ז
בשם הרמב"ם דסובר דהיתר לא תחילת איסורא לא אמרינן
ר"שון ראשון ככל משום שאין היתר דרכו להחבטל הוא
ג"כ כפשוטא דהיתר אינו בטל לעולם. ומש"כ דלא אמרינן
ראשון ככל משום דהיתר מועט לתוך איסור מרובה ליכא
נפיקא בפסקות אם תחבטל או לא דמ"מ איסור מחמת
תערובות. ועיקר הנפקותא דחזון הר"ן שם לבאר הוא רק
אם נחוסף אח"י רוב היתר. ולפ"י נאמר דאין זה אם
היתר ככל באיסור בתחלוקת הוא שנויה. ועליו למאן
פסקא בסוגיה הש"ס דמנחות (דף כ"ג) דלר' חנינא שמונה
בעלה בגולה ולר"ח אינה בטלה משום לחזול בחר מבטל
והוא מין במינו דלפטר לנכלה להיות שתעשה שמישה ישי"ש
דמוכח להדיא דהיתר ככל באיסור ולחלק בין שיהיה להיתר
לא אדע שום חילוק ואף דכ"ס' שו"ת העמקום כלל י"ד
כתב דיש להקל בין איסור לטומאה לא אמין יאמר:

ונל"ע ד"ל דענין זה אם היתר ככל באיסור חלוי אם
חלזין בחר תחבטל או בחר תבטל. דמש"כ הר"ן
הע"ס דלא ככל היתר באיסור משום דאין דרכו להחבטל
שהטובה השוטה בזה דעל ענין שיליה לא שייך ביטול
דליכא חילוקא מה שופקע ותחבטל אכל אם נאמר דהיטעום
נמשך ונחשפך להיות כהרוב ודאי שייך ענין הביטול גם
בהיתר לתוך איסור שיתחדש על ההיתר חלות האיסור. אלא
דענין זה שיתחפך היטעום להיות כהרוב הוא כה על שני
אופנים או השם דאמרה תורה שהיטעום נמשך אחרי הדוב
אי כהרוב ניכר עליו ומבטלו וממילא הוא כהרוב. וזוהי
למ"ד בחר תבטל חלזין דעין הביטול הוא כה הכה תחבטל
בזה

בזה יש לומר דאין כח באיסור הרוב לבטל את ההיתר לביטול ענין לבטלו. וכיון דליכא תורת ביטול אין המיעוט נעשה כהרוב דרך היבא שכחו לבטלו אז מחילא נהפך להיות גם כהרוב אבל לחיד בחר בטל אוליין שהוא להיפך שביטולו בא מחמת שהוא נמשך להיות כהרוב ועי"ז בטל דין של עצמו. אז ודאי שייך ענין ביטול גם בהיתר לתוך איסור שההיתר נמשך בחר הרוב ונעשה כחופו. ולפי"ז מהא דסובר ר' חנינא שחיטה בעילה בנבלה אין ראוי לדין דהיתר בטל באיסור. אם אכן נקטינן להלכה כרב חסדא דאוליין בחר חסדא. ולפי"ז יתיישב קצת מה שהביא הרמב"ם בפ"א מהלכות אבות העומתה דכרי רב חסדא להלכה שחמה עליו הראב"ד ביון דקדיל"ל גם מין כחינו בטל ליכא נפקותא לדין אם אוליין בחר בטל או התבטל יעו"ם ולפמ"כ דמטעם של ר"ה דסובר דלא כר"ה דשחיטה אינה בטלה בנבלה דהיתר באיסור אינו בטל וסובר דכלשון זה שאמר רב חסדא שאי אפשר לשחיטה שחמור בנבלה ויכלה אפשר שתהיה נבלה ענין זה דהיתר אין דרכו להתבטל ואיסור דרכו להתבטל. ועפי"ז י"ל דהר"ן בשו"ת עצמו סובר דאין הכרח לפסוק כרב חסדא בענין זה דאוליין בחר חסדא. ולפי"ז יש מקום לומר בסוגיית הש"ס דנדרים דחממה רב חסדא וכי היתר שבהן להיכן הלך הוא כפשיטא דאין תורה ביטול כלל בהיתר מיעוט באיסור מרובה דלרב חסדא לשיטתו אין ההיתר מתבטל. ומשום"ה מסיק בס' הר"ן דאין גדולי איסור מתבטלין את עיקר ההיתר משום דאין דרכו להתבטל דכאן אוליין איכא דרב חסדא. אבל בעי"ז פרק האסור נקט להלכה כרב חנינא דבחר בטל אוליין. כנלע"ד לתומר הענין. ועפי"ז נאמר דגם מהלכות רש"י ומוס' בנזכים תלוי בדין זה אם היתר בטל באיסור כמו דפליג הר"ן והרמב"ם בדין זה:

אמנם לענין פלוגתא אם מיעוט פסול מתבטל ברוב כשר לאחרנו ומהו ויכחמה נלע"ד ברור דמהני ביטול ברוב. והוא תשובה ערובה בפ"ו דמקואות דמי פירות פעמים שמתנין להטלים למקוה בנתן סאה ונטל סאה וכנה' יבמות (דף פ"ב) דאמרינן שם דיש פעמים נותן סאה ונטל סאה הרי דמי פירות משלמין לשיעור מ' סאה ע"י ביטול ברוב. וזה ראוי שאין עלי' תשובה והנה לשיטת הסוברים דהיתר אינו מתבטל באיסור לרוב חלק בין היתר לפסול והוא דלפמ"כ כעומת דהיתר אינו דרכו להתבטל שהוא דין שלילי והשלילי אינו מתבטל ע"ש לא שייך בדברים הפסולים דאף דלענין הכשר הוא נ"כ שלילי אבל הוא דין שחל על הדבר דינו התורה שאינו ראוי למצותו משא"כ דבר המותר דלא חל עליו כלל דין מצוית המורה דדבר המותר הוא מה שלא נזכר המורה כלל והוא דשות' אבל הפסולים אינם רשות רק התורה עכבה שלא לעשות ע"י התורה. משום"ה על דברים הפסולים שייך דין ביטול דהרוב מבטל את דינו שחל עליו שם פסול וכיון דאין חלוצי בין הפסול להכשר וכל שניטל בפסול הוא נמשך אחרי הרוב ונתחזה לגשר. משא"כ בדבר המותר דביטול לא שייך כלל ורק להתחדש להיות דבר האסור וכל זמן דליכא ביטול את עצמותו אינו מתחדש כנ"ל. ועפי"ז י"ל דגם במחלוקת רש"י ומוס' דנזכים הוא רק בפניול ונותר דרש"י סובר דהרוב של פניול מתבטל את המיעוט של נותר וכיון שביטול דינו מתהפך המיעוט להיות כפניול גם להפטרף. והתוס' סברי כיון דענין הביטול מן המיעוט שם נותר הוא שלא מחמת דין של פניול הנמצא בהרוב דלא היה היתר ג"כ היה מתבטל נמצא דאין ביטול זה מכריח שיהיה לפניול ולהתחוות לפניול תלוי בהיתר מיעוט שנתערב ברוב איסור. וזה נכון לעי"ד. ומן המשנה הגיל' על לומר מדבריו למעלה שכתבנו דכל היבא שהשיעור פועל בכולו ולא ע"י חלקים אין הפסול מוצרך להכשר

והמע"ם בזה נלע"ד דל"ד לקומתא משא דחשיב כהוב' דהנה יש הבדל בזה בין שלילי לחיובי דכשנכח"ל בשכלנו דעל חתיבה זו של נכילה שמתבטלה בשחיטה. איכא שני דינים דין ערובה על מנע ומשא' שלא בלחש. ודין עומתה על משא בלחש איכא שניה נזכר שניאין את העומתה. ודין פירה שיש בה אינו מנרע כלום את דין העומתה דשלילה אינה מנרעת כמובן. אבל כמי פירות אם נאמר דאיכא גם בהם דין הכשר לטהר עמא"ם מה איכפת לן אם נאמר שהוכר חסרון מ' סאה עכ"ס יש בהם גם דין ערובה. וזה הילוק מורגש לדעתי. ועפי"ז נתברר לנו דפסולים שנתערבו בכשרים מהני גם להפטרף לשיעור. והא דמכחור במשנה דדוקא בנתן סאה ואח"כ נטל נלע"ד ברור דהוא מדרבנן. ויעו"ם בתשו' רש"י סי' רכ"ב מה שמכחור שם סוגית הש"ס דיבמות ה"ג. ומה שהעלה שם בדבריו הוא רק דמה"ל היה מהני גם ביותר מיעוט פעמים ולפי שיטת מוס' הרשב"א והרמב"ן דאמרינן קמא קמא בטל: רק מדרבנן בעינן שישאל רוב הנראה לעינים. ועוד ענין שהיה אפשר לומר שאינו אומר שגשאר במקוה מ' סאה מים כשרים. אף שהוא בדרך רחוק למצוי. ומשום"ה אם יטול סאה מים מתחלה דנתברר ודאי שלא נשאר במקוה מ' סאה מים כשרים. לא מהני דמדרבנן אין מי פירות משלמים למ' סאה יעו"ם שהפסול ביטול אבל הדברים ברורים לעי"ד:

והנה דמכחור ברש"י מנחות (דף כ"ג:) דאם הברורים מתבטלים לא היה כריכה סלמה שמה הוכיח בס' עינן יו"ם בס' ד' דלא מהני ביטול להוסיף מעלה חסד' דאין ראוי מזה שאין הפסול משני מעלת הכשר דאף אם הברורים נתחפצו שיהיה דינם כטבילת מ"מ אינם מורעים אותו לפסולו משום ריבה סלמה דעל זה ודאי לא מהני כח הביטול שהמיעוט יגדע ע"י כטילתו את דינו של הרוב ולענין זה היו כחא"ל דליתא. ועוד יש להוסיף בזה דריבה סלמה הוא הפסול משום שאין הקומץ פוסט רק שיריים מן העשרין ובשאיכא סולת ויותר אין הקומץ פוסט כלום ובעין הא דאמרינן כל שאינו בנזח"ז אף כנ"א אינו. אבל כנ"א אם פוסט את שיריים האמתיים מחילא וישרו הברורים שנתבטלו כמו שהי'. ומה שנמשכו מעיקרא להיות נספחים אל הטבילת אין בזה שום פסול וכמונחוס בפ"ט:

ובמה דהביא שם בתשו' מדברי רש"י ומוס' בבכורות לענין מיעוט ציר ורוב מים עמא"ם שכתב רש"י דהיינו שמתאין את הציר והתוס' דחו זה דליר אינו בר קבלה עומתה. נלע"ד דלכאורה קשה למה לרש"י לפרש והמים שמתאין

בזה יש לומר דאין כח באיסור הרוב לבטל את ההיתר לביטול ענין לבטלו. וכיון דליכא תורת ביטול אין המיעוט נעשה כהרוב דרך היבא שכחו לבטלו אז מחילא נהפך להיות גם כהרוב אבל לחיד בחר בטל אוליין שהוא להיפך שביטולו בא מחמת שהוא נמשך להיות כהרוב ועי"ז בטל דין של עצמו. אז ודאי שייך ענין ביטול גם בהיתר לתוך איסור שההיתר נמשך בחר הרוב ונעשה כחופו. ולפי"ז מהא דסובר ר' חנינא שחיטה בעילה בנבלה אין ראוי לדין דהיתר בטל באיסור. אם אכן נקטינן להלכה כרב חסדא דאוליין בחר חסדא. ולפי"ז יתיישב קצת מה שהביא הרמב"ם בפ"א מהלכות אבות העומתה דכרי רב חסדא להלכה שחמה עליו הראב"ד ביון דקדיל"ל גם מין כחינו בטל ליכא נפקותא לדין אם אוליין בחר בטל או התבטל יעו"ם ולפמ"כ דמטעם של ר"ה דסובר דלא כר"ה דשחיטה אינה בטלה בנבלה דהיתר באיסור אינו בטל וסובר דכלשון זה שאמר רב חסדא שאי אפשר לשחיטה שחמור בנבלה ויכלה אפשר שתהיה נבלה ענין זה דהיתר אין דרכו להתבטל ואיסור דרכו להתבטל. ועפי"ז י"ל דהר"ן בשו"ת עצמו סובר דאין הכרח לפסוק כרב חסדא בענין זה דאוליין בחר חסדא. ולפי"ז יש מקום לומר בסוגיית הש"ס דנדרים דחממה רב חסדא וכי היתר שבהן להיכן הלך הוא כפשיטא דאין תורה ביטול כלל בהיתר מיעוט באיסור מרובה דלרב חסדא לשיטתו אין ההיתר מתבטל. ומשום"ה מסיק בס' הר"ן דאין גדולי איסור מתבטלין את עיקר ההיתר משום דאין דרכו להתבטל דכאן אוליין איכא דרב חסדא. אבל בעי"ז פרק האסור נקט להלכה כרב חנינא דבחר בטל אוליין. כנלע"ד לתומר הענין. ועפי"ז נאמר דגם מהלכות רש"י ומוס' בנזכים תלוי בדין זה אם היתר בטל באיסור כמו דפליג הר"ן והרמב"ם בדין זה:

אמנם לענין פלוגתא אם מיעוט פסול מתבטל ברוב כשר לאחרנו ומהו ויכחמה נלע"ד ברור דמהני ביטול ברוב. והוא תשובה ערובה בפ"ו דמקואות דמי פירות פעמים שמתנין להטלים למקוה בנתן סאה ונטל סאה וכנה' יבמות (דף פ"ב) דאמרינן שם דיש פעמים נותן סאה ונטל סאה הרי דמי פירות משלמין לשיעור מ' סאה ע"י ביטול ברוב. וזה ראוי שאין עלי' תשובה והנה לשיטת הסוברים דהיתר אינו מתבטל באיסור לרוב חלק בין היתר לפסול והוא דלפמ"כ כעומת דהיתר אינו דרכו להתבטל שהוא דין שלילי והשלילי אינו מתבטל ע"ש לא שייך בדברים הפסולים דאף דלענין הכשר הוא נ"כ שלילי אבל הוא דין שחל על הדבר דינו התורה שאינו ראוי למצותו משא"כ דבר המותר דלא חל עליו כלל דין מצוית המורה דדבר המותר הוא מה שלא נזכר המורה כלל והוא דשות' אבל הפסולים אינם רשות רק התורה עכבה שלא לעשות ע"י התורה. משום"ה על דברים הפסולים שייך דין ביטול דהרוב מבטל את דינו שחל עליו שם פסול וכיון דאין חלוצי בין הפסול להכשר וכל שניטל בפסול הוא נמשך אחרי הרוב ונתחזה לגשר. משא"כ בדבר המותר דביטול לא שייך כלל ורק להתחדש להיות דבר האסור וכל זמן דליכא ביטול את עצמותו אינו מתחדש כנ"ל. ועפי"ז י"ל דגם במחלוקת רש"י ומוס' דנזכים הוא רק בפניול ונותר דרש"י סובר דהרוב של פניול מתבטל את המיעוט של נותר וכיון שביטול דינו מתהפך המיעוט להיות כפניול גם להפטרף. והתוס' סברי כיון דענין הביטול מן המיעוט שם נותר הוא שלא מחמת דין של פניול הנמצא בהרוב דלא היה היתר ג"כ היה מתבטל נמצא דאין ביטול זה מכריח שיהיה לפניול ולהתחוות לפניול תלוי בהיתר מיעוט שנתערב ברוב איסור. וזה נכון לעי"ד. ומן המשנה הגיל' על לומר מדבריו למעלה שכתבנו דכל היבא שהשיעור פועל בכולו ולא ע"י חלקים אין הפסול מוצרך להכשר

אברהם יצחק ב"ר נתן נ"י בראמבערג, ווארשא.

שהמוכר יכול להחזיר בו יערה ויאל כמו דליחא בגמרא
אליבא דר"ש. אבל הכא גבי מציאה שתיכף כשמצאה האשה
המציאה ביד המציאה לבעלה ויכול לקנות בהחפץ לענין
מי שפרע ולקנות קרקע קנין נמור בודאי המאור מודה
שתיכף כשמצאה המציאה הפקירו הכמים את ממון האשה
ונתנוהו לבעלה:

(ו) ובינו שרק לדעת הרמב"ם שכתבנו בל"ח ד' ס"ל שאף
מדרכני המציאה של האשה ורק אישור גול הפקיעו
זהני הודאחה ששוכות כל המציאה לשכנגדה. אין הלכה כמותו
כחא יחיד נגד שאר הפוסקים הראשונים. דהרי הם רק
הולקים אם הפקר כ"ד קנין ומיכף נעשה מן התורה של
האיש שזכו לו רבנן אף שעדיין לא בא לידו. או דרנא
סילקו והפקירו את רבות בעל הממון והאיש שזכו לו רבנן
זוכה מן ההפקר בשעה שבא לידו. אבל שהדבר עדיין של
בעל הממון אף מדרבנן רק שרבנן הפקיעו אישור גול כמו
שנוכח דעת הרמב"ם לא מצינו לו הכר כמו שנוכח מדברי
הרשב"א והרוב"ם והיטבה מקובלת שהביאנו למעלה. וגם
מדברי הר"ן ומדברי התוס' מוכח בפליגי על הרמב"ם אבל
אין רגוני להאריך:

(ז) והנה מדברי הגאון ר"ל דיסקין ז"ל בספרו תורת האהל
שהביא כבודו נראה דמהני הודאחה הלוא לומר שהוא
של שכנגדו אף לאחר שטען בכ"ד כולה שלי אף היכי דהב
לאחרים. דאם הי' ס"ל דלא מהני הודאחה א"כ אמאי מסתפק
אם אינו רואה הלוא הבעל לא יבטע אם גובה הב"ח מן המציאה.
כיון שאף אם יודה שהוא של שכנגדו גובה הב"ח מן המציאה
א"כ כש"כ אם עומד בטענתו כולה שלי ורק אינו רואה
ליבטע בטובה הב"ח. ועוד כבר כתבנו בל"ח ד' דלפי דברינו
דחק אם יודה הלוא שהוא של שכנגדו לא מהני הודאחה
אין מביעיים את הלוא כלל דהוא שבושה שאין בה תועלת
דבין אם יבטע ובין אם לא יבטע יגבה הב"ח אלא ודאי
ז"ל דהני הודאחה אף לאחר שטען בכ"ד כולה שלי:

(ח) ונראה ליישב את דבריו שלא תקפה עליו חזק דליחא
בחזית סימן ז"ט שהביאנו לעיל אות א' דהיכי
דחק לאחרים אינו נאמן הלוא לומר על הפסך שגרשונו שהוא
של אחרים דחוקה דמה שהוא חמת ידי האדם הוא שלו.
דגם לומר דשאי התם גבי לוח דהחפץ מונה ברשותו כשועל
יבטע לאחר שהודה שהוא של אחרים עדיין החפץ חמת ידו.
אבל הכא גבי מציאה שאין החפץ מונה בידו כשועל ורק
חפס בכרכשתא (או לענין שאר הכנגד הון מה שחפס ד' דו
כברייחא דרב תהליפא) ורק מפני שכל אחד טוען כולה
שלי מחזיקין מהנה לזה ומחלה לזה וכתיבנו הוא בירכ.
דך הוא הדין שהיכי שאנו רואים שנים שאוחזים בעלות
בכרכשתא וכל אחד טוען כולה שלי מחזיקין שהוא של שניהם
וכתיבנו הי' הוספס אוחז בירכ ואחריו חזקה מה. שהיא
חמת ידו של אדם היא שלו. וא"כ כיון ששכועל אין חופס
המחלה בידו א"כ חופס שהודה שהוא של שכנגדו והוא
חופס בכרכשתא בעל כרחו בעלה. עשנתו שאומר כולה שלי
ונתננה לב"ד על פי הודאחה שהוא של שכנגדו. והוא אינו
חופס הכנגד בידו רק חופס בכרכשתא א"כ אין עוד הכנגד
ברשותו ולא היה חפס בו כלל דהוא כמו שראינו שאחד
חפס בפנינו נגד של חבירו בכרכשתא דאין כאן חפסיה
כלל אף לענין אונסין דנזילה. ואם נסרף בעוד שהוא מחזיק
בכרכשתא פטור לשלם דאין כאן שום קנין הנגדה דכיון
לד השני נשאר ביד הבעלים ואין אדם זוכה לאחרים ע"י

עמיו והוא כמו שמונחת ד' השני על גבי קרקע. והיכי
דליכא קנין של גזילה לא מקרי חפסיה כלל ואדרבה מקרי
שכל השלית היא ברשות חבירו וחמת ידו. דחפץ של אדם
שחופס רק בכרכשתא וד' השני מונח על גבי קרקע מקרי
שכל החפץ הוא ברשותו וחמת ידו. והיכי דליכא ספק אם
נחלקו בעלית אחר ולכא חזקה מרע קמא מ"מ אין מוציאין
מידו חפס שז' לו חזקה ממון אף דחפס רק בכרכשתא.
א"כ חופס כשהודה שהוא של שכנגדו לא נקרא הוא חופס
ואין החפץ חמת ידו ורק שכנגדו הוא חופס וחזקה מה
שחמת ידי האדם הוא שלו. ועוד דלפי הודאחה של עמה
שהיא של חבירו אלא שהוא חופס בכרכשתא איננו חמת
לחפס ששועל לא הי' החפץ חמת ידו אלא הי' חפס
חופס בו ובעלה החזקה שמה שחמת יד אדם הוא שלו. להכי
היכי שהוא מודה שהכנגד הוא של שכנגדו ס"ל להנאון ר"ל
דיסקין שמהני הודאחה ומסתבר כדבריו:

(ט) בידר בלחם היכי שטענה כולה שלי בכ"ד אינו נאמן
אחרי כן לומר שהמציאה של שכנגדה חפס שתיכף
נעשית של בעלה והיא אינה בעלת דיון עוד שהחל נאמנת
חפס הודאחה כע"ד. ורק בחזרת עדות יכולה להעיד ואין
אשה בת עדות וכס"ד על נכסי בעלה ואינו דומה כלל
ללוח דעיקר הבעל דבר הוא הלוא ורק שהוא הב לאחרים
ואם ישלם אחרי כן לאחרים יהא ביד המציאה לשכנגדו
ואחריו דהודאחה בעל דיון במאה עדים. רק אם יתן הלוא
אחחל שמי"ה אחר שהוא של אחרים מפני שלא רצה לשלם
לאחרים או יוכל לחזור מהודאחה. עיין בח"מ סימן מ"ו
סעיף א'.

(י) והנה בנוף הספק של הגאון ר"ל דיסקין ז"ל אם
הלוא אינו רואה ליבטע אם גובה הב"ח מן
המציאה נראה דגובה. דהא קיי"ל בח"מ (סימן פ"ו) סעיף
מ"ו דמי שנתחייב בשושה מדכריהם ואינו רואה ליבטע אם
הוא מהשכנים ונפסרים כגון השכנים על טענת שחא
או שבושת היסת מנדין אותו שגלס לא בא ולא תבטע נידויו
מכין אותו מכת מרדות ומחזיקין לו נידויו ואין יורדין
לנכסיו. וא"כ הי' במציאה שטוען כולה שלי שהוא יקרא
מוחזק דכל זמן שבושר ואומר שכולה שלי מקרי מוחזק. דמה
דקאמרה הגמרא אין כקדי דמאי דחפס חתי דר"י. הלא
כלומר דחוקה דמה שהוא חמת ידו הוא שלו. ומן התורה
חולקים בלא שבושה ורק רבנן חייבוהו ליבטע שלא יהא
כל אחד הולך ומוסס ואומר שלי הוא. א"כ אם לא רצה
ליבטע מנדין אותו ומכין אותו מכת מרדות ואין מוציאין את
החפץ ממנו כיון שהיא שבושה של דבריהם. וא"כ הוא הדין
דבעל חוב גובה ממנו כיון דלף אם לא יבטע ישאר בידו:

(כ) בידר נראה דמנדין ומלקין אותו א"כ לא ירצה ליבטע
כיון שאם ירצה יבטע חוב נותנת את כל החפץ לשכנגדו
א"כ יש מועלת בהשכועה בכדי שיודה שהוא של שכנגדו
להכי אם לא ירצה ליבטע מנדין אותו ומלקין אותו בכדי
שימכר האמת. אמנם אם יסבול הנידוי והמלקות ישאר
המציאה בידו ובעל חוב יגבה ממנו (*).

(ל) ור"באורח יש להעיר על זה מהא (ח"מ סימן ס"ו)
סעיף ס"ו דהמוכר שער חוב לחבירו והלוא
טוען שהוא פרוש שחייב המלוה היינו המוכר ליבטע ואם
לא ירצה המוכר ליבטע לא יפרע הלוא ואף שהוא רק
שבושה לדבריהם ומן התורה נרץ הלוא לשלם בלא שבושה
ואפ"ה אין גובה הלוקח:

אבל

(*) מחזק דברו הגאון ז"ל נראה שדעו להימך מרשת הגאון בעל ערוך הסלמן שספק כחלק מו"מ סימן קל"ח חס סלמן
אין רואה ליבטע או יתן כל השלית לשכנגדו עיי"ש.
המעתיק.

[ו] וכו' שם למרח דברי הרמב"ן והוא דחוק אבל מודה דלשונת הרמב"ם הקושיא במקומה עומדת]:

(ד) ונלפע"ד למרח קושיא זו על הרמב"ן מהרמב"ם ה"ם (פ"כ ה"ד) בהקדמ מה שקשיא לי קושיא עמומה דהרמב"ם ביד החזקה סותר עמומה בה"ל פנהדרין (תפרק ב' ה"ד) למה שכתב שם בפרק י"ד ה"ג) וי"ל כל מחויב מיתה ב"ד שלא המיתו אותו בכ"ד ביטלו מ"ט ולא עברו על מצות ל"ה חוץ מן המשקף שח"ס לא המיתו עבר על מצות ל"ה שנאמר משפטה לא תחיה עכ"ל יע"ש. והוא כהיוסוף מ"מ ב"ה"ם (פ"כ ה"ד) ששם כתב דלויכא לאו דלא תחוס תחוס יע"ש. והוא פלא:

(ה) ונ"ל למרח קושייתו בהקדמ דברי הרמב"ן בפירושו על הרמב"ם ה"ם (פ"כ ה"ד) וי"ל אסור לב"ד לחוס על ההורג וכו' ג"ז שם במכילתא אלא דקשיא לי על מ"ש אסור לב"ד והלא לאו גמור הוא. והכי הו"ל לחומר כל ב"ד שח"ס על ההורג עובר בלאו וכו'. וי"ל שחלכד הללו אסור לומר דברים שגורא מהם שהוא ח"ס על ההורג, שעי' כך יבא להתרשל בהריגתו וכו' מדברי רבינו עכ"ל יע"ש. ולפענ"ד תירושו דחוק במחשכ"ר. חדא דלוישמיתו' לפי שעה דברי הרמב"ם ב"ה"ם (פ"ד ה"ג) שכתב להדיא דלויכא לאו לחוס על הרוצח, ושנית לפי שישנו דעובר בזה על לאו וביטול ששה אפילו בלא דיבורו מה יוסיף בזה איסור מזד דיבורו כיהודא ועוד לקרא שלא מצינו כזאת, ושני' בכנה"ג ב"ה"ם (ריש סי' שני"ט) ובס"ך ב"ד (סי' ס"ז סק"ג). וא"כ ב"ד לא שייך לאסור כיון דבלא דיבורו ביטול עשה ולי"ת:

(ו) ל"בן נראה לפענ"ד לבאר דברי הרמב"ם שלא יהי' סותר עמומה, ודבריו יהיו מודקדקים ומזוקקים שבעתים בעוה"י. דהרמב"ם לטעמיה' כחן שכתב (בס"ד ה"ג) שהערה דאם הב"ד לא הרגו לרצח בעל עשה ולא עבר על ל"ה. ומש"ה ב"ה"ם (פ"כ ה"ד) כתב בדקדוק דאסור לב"ד לחוס על ההורג כו' שנאמר ולא תחוס עינך וגו'. יע"ש כוונת הרמב"ם בזה דהיו רק איסור נרדוף ולא לאו כקושיא הרמב"ן. ומתוך ספור קושיית הרמב"ן למה כתב לשון אסור ולא כתב דעובר בלאו. אדרבה דהרמב"ם לטעמיה' ב"ה"ם (פ"ד ה"ג) שכתב להדיא דלויכא בזה לאו רק עשה. ולכן כתב ב"ה"ם (פ"כ ה"ד) דעכ"פ איכא איסור שלא לחוס על הרוצח:

(ז) ל"פ"ן מתוך ג"כ קושייתו דמר שהיה ג"כ קושיית הרב מורה המימה וקושיית הרב משין החכמה על הרמב"ן שהוסיף (במזה"י) ל"ת דלא תחוס עינך על הרוצח הא מובאר כן גם ברמב"ם ה"ם (פ"כ ה"ד) אולם לפי מה שהעליתי בעוה"י דהפירוט ברמב"ם דלויכא בזה לאו רק איסור נרדוף, א"כ א"ש מה שהוסיף הרמב"ן דלויכא בזה לאו וא"ש:

(ח) ל"פ"ן ארוות לן למרח קושיית קונטרס רבי חיים ויהי י"ל בסוף קונטרסו שכתב וי"ל שייך (לפ"ח מה) עדות דין א"י ומ"ע לשכות לו הכר שרצה כו'. ועבר על ל"ה שנאמר ולא תחוס עינך נפש בנפש כו' ועל לאו הזה ראוי לומר ע"ד המליצה הכל תלוי במול אפילו פ"ת שבה"ל שלא הזכירו הרמב"ם כאן בחיבור זה כמו שהזכיר לא תחוס עינך עליו האמור ברצח להעלה ב"פ שערס מה"ם כו'. ומאמתי לבעל ספר החינוך שהזכירו במקומו ב"פ סופטים, אלא שסבר שאינו מדבר בעד זומם. וזמן מכבדו טעה בדבר שהזקוקן מודים בה שבעד זומם הכתוב מדבר וראוי לבטל במה"ל כו' עכ"ל יע"ש. ואף שהגאון מ' ושי"ת פיק ו"ל בהנהגתו ל"ה החינוך השני עליו דב"פ החינוך לא נכתבין על לא תחוס עינך דכתיב גבי עדים וזממין שהרי ח"ס לא

אב"י נאמח אין הגדון דומה לראיה דהתם הלזה הוא מוחזק וכיון דרבנן מקטגויה שהחלו לר"ך ליבעט אין יכולים לכופ את הלזה לשלם קודם שיקוים המלוה תקנת חכמים ליבעט. דמהאי קעמח כתב השמ"ג (ב"ה"מ סימן פ"ז ס"ק כ"ב) דהנבעטים ונופלים אף דמן המורה נוסל בלא שבועה א"ס אינו רוצה ליבעט השבועה שתקנו חכמים אין לר"ך הנבעט המוחזק לשלם דאין יכולים לכופ את הנבעט המוחזק לשלם קודם שיקוים המבוע תקנת חכמים ליבעט. ורק אם קדם המבוע ותפס ואינו רוצה ליבעט פסק ס"ס המחבר (בסעיף ו') דלא מפיקין מיניה. כיון דהשתא אין הנבעט מוחזק רק המבוע. וא"כ כן הכל גבי מציאה דהמזל הוא מוחזק וא"כ יבנה הב"ח מהמציאה ואף שבה"ח טוען שח"ס כיון שמן התורה א"ן סהדי דמאי דתפס האי דידו' הוא גובה הב"ח ממנה את חובו. ויש להאריך בזה הרבה אך אין עומתי בידו:

יום ב' ו' בסדר תרס"ט פה טעמו.

אליעזר גארדאן אב"ד ור"מ רק"ק הני"ל.

סימן קמ"ד

בעוה"י ווארשא.

(א) בשערי תורה (ה"ו ס"י ק"ו) תמה כת"ר ע"ס המצות שהוסיף הרמב"ן על הרמב"ם במצות ל"ה (מצוה י"ג) ועל הרב מניל אסתר שהפכים אליו דלאשתמיטתיהו שהרמב"ם ב"ס המצות (מצוה רע"ט) מנחה בלאו. ואולי ה' הסר זה ב"ה"מ להרמב"ם של"ס. וגם ב"ס יד החזקה ה' פנהדרין (פ"כ ה"ד) כתוב בלשון הזה. שח"ס תאמר הו"ל ונהרג זה למה וכו' ח"ל לא תחוס וגו' וגם בהפסחה לה' פנהדרין מנה זה כמנין הלאוין ולא ראינו מי שהעיר בזה. עכ"ל דמר:

(ב) הנהגה בנפח הערתו על הרמב"ן ומנ"ל כבר קדמו בפירוש מורה המימה על התורה בפרשת שופטים (פ' י"ט פסוק י"ג אות כ"ז) וסו"ס וי"ל ולא שייך לומר שהי' לפניהם חסר ונכתב זה בספרי הרמב"ם יען כי לא היה מספר המצות וסידור הענינים בלם ודבוק. אמנם כי אין סתור משגיאה אף ח"ס שגובה ארזים גבוה עכ"ל יע"ש. אולם לאשתמיטתיה' להרב מורה המימה שבנפח הערתו קדמו בספר מצות השם בלאוין להרמב"ן להגשים סס"ה וכו' ש"ה ש"ה זה הוא מחמת ז' לאוין שהי' חסר ב"ה"מ ס"י הרמב"ן עכ"ל יע"ש. אולם גם להרב מצות השם אישמה עמי' בהחב"ת שכבר קדמו בהערה זו והשג"ך ב"ס זוהר הרקיע (ל"ה פ') וי"ל והרמב"ם שלא לחוס על ההורג הגורו או חסרו אכ"ר בהריגתו או בפרעון הקנס שנאמר לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי. וי"ל שלא היה חסרה זו כתובה בנוסחתו של הרמב"ם י"ל שהגיעה ביד הרמב"ן י"ל ע"כ הולך להוסיפה עכ"ל יע"ש:

(ג) ר"ב"ה השעיר על זה הרב מורה המימה דלא נזכר לומר שהי' חסר יען כי לא היה מספר המצות ב"ס. לפענ"ד אינו קושיא. שהרי יש מחלוקת בין מו"ס המצות יש מו"סין אלו ויש מו"סין אחרים ומכניסין אחרים תחתיהם כמבואר בדברי הרמב"ן ב"ס המצות (בכ"ש השני) יע"ש. וא"כ מדברי ס' המצות להרמב"ם לויכא קושיא, אבל עדיין נצנה קושיא כת"ר על הרמב"ן והמנ"ל מדברי הרמב"ם בספרו יד החזקה ה' פנהדרין (פ"כ ה"ד) שכבר קדמו במבואר בדברי חכמי המימה. שוב מאלץ ב"ס משין החכמה על מצות (ציון ע"ו) שהעיר גם כן על רמב"ן ומנ"ל ח"ס המצות להרמב"ם (סימן רי"ט) ומרמב"ם ה"ם (פ"כ ה"ג)

בה' מדע (ספר ה') יע"ש. והא זה כבר נלמד מעדים וזממין דלא תחום עיני עליו. ומסתם דומה למשפך כפי שכתב הרמב"ן בסה"מ בנפשות (לאווין י"ג) ואף השב לאו זה אלא מוסת. אע"כ דוח לא מקרי לאו הנפסל כיוון שהענינים נפרדים, והדבר קושיית הגאונים הנ"ל לרובם:

(יב) אור"ח לפי מה שהעליתי בעור"י דהרמב"ם ס"ל דכרואה ליכא לאו דלא תחום עיני א"ש דמשה

כלל רוצה עם עדים וזממין. דכזוממין איכא לאו דלא תחום וכרואה ליכא לאו רק איסור חוץ ביטול העשה. וזממין

הסתירה ברמב"ם כנ"ל. וגם ממורן קושיית הוהדר הרקיע ורבי חיים יונה והר"ם וזממין החכמה להם לא השב לאו

דעדים וזממין כה"ל עדות (פ"ח). וז"ל קושא. דהא כבר חשבו כה"ל סנהדרין (פ"כ ה"ד) דהא הרמב"ם ז"ל כלל

שם לאו דלא תחום דרוצה עם קנס. דבזה נכלל עדים וזממין כמבואר ברמב"ם הל' עדות (פ"ח ה"ג) וז"ל חוב

העדים וזממין לכלם בחקוק שחיבין לשלם קנס הוא עכ"ל. וכמו שהעלה גם הרב מנחם זנח. ופנ"ל. רק שהוא חשב

דגם כרואה איכא לאו דלא תחום. וז"ל כמו שכתב ברמב"ם הל' שם (פ"ד ה"ג) וא"כ ליכא כרואה רק איסור. ואף כח

הרמב"ם בה"ס (פ"כ ה"ד) אסור לכ"ד לחום על ההורג כו' וכן אסור לכ"ד לחום על מי שנחטיו קנס כו'. יע"ש.

אע"כ דכוונת הרמב"ם בה"ס (פ"כ ה"ד) דהלוא לא קאי רק על קנס שנכלל בו עדים וזממין. אבל כרואה כוונת

הרמב"ם בזה שכתב לכוין אסור כרואה הוא מדיוק דלא היו רק איסור נרדף. רק בקנס שכוונתו גם על עדים

וזממין כזה איכא לאו. ונלמד דרוצה מקנס דעכ"ל י"ב כי יאסור. ומשה"ל כלל שניהם יחד. דמאח כה"ל רק לאו אחד

והיינו בקנס שנכלל בו עדים וזממין. ולפ"ז לאו איננו מקרי הרמב"ם לחשוב עדים וזממין כה"ל עדות פ"ח כיוון שכתבו

כבר בה"ס (פ"כ ה"ד) וז"ל להביא ראי' לדברי מדברי הרמב"ם כח"א (במנין המלות בקיבור בלאווין סי' רע"ט)

ו"ל שלא לרדם על המנין בדיוק קטנות שחלף לא תחום עיני עליו. ולא הביא כלל שלא לחום על הרואה כמו שהביא

בה"ס (פ"כ ה"ד) ובס' המלות (פ"ד רע"ט). אע"כ כיוון דהאמת דהרמב"ם ס"ל דכרואה ליכא לאו רק איסור וא"ש הכל. והלאו הוא רק בקנס שנכלל בו עדים וזממין.

(יג) ל"פ"ז מחורן ג"כ קושייתו דמר על הרמב"ן שגשג מחנו דברי הרמב"ם כ"ס המלות (מנין רע"ט)

שכתב ג"כ כמ"ס הרמב"ן. והוא גם כן קושיית הקדמונים הנ"ל. אולם לפי מה שהעליתי בפירוש דברי הרמב"ם ביד

החוקה בה"ס (פ"כ ה"ד) כן י"ל ג"כ הפירוש כ"ס המלות לרמב"ם (פ"ד רע"ט) שכלל ג"כ לא תחום דרוצה לא תחום

דקנס וחשבו ללאו אחד דעל כרחק כוונתו דהלוא הוא רק על קנס ולא על רוצה. דאל"כ יב"י כוונת עמנו מה"ס

(פ"ד ה"ג). וכן מוכח דכוונת הרמב"ם כן. מהא דכ"ס המלות הקד' שכתב הרמב"ם בריב יד החוקה (בלאווין רע"ט)

כמו שהעתיקו דבריו סוף אות קדום שחפשי דהלוא הוא על קנס. ועל רוצה לא הביא כלל הלאו דלא תחום עיני

א"כ נראה כענין דעת הרמב"ם שכתבו להם שכתב כדבריו בה"ס (פ"ד ה"ג) דליכא לאו יד כרואה. וס"ל ואיכא רק איסור והוא נלמד מלא תחום דקנס. וא"כ א"ש מה שהוסיף

הרמב"ן כ"ס המלות (במנין י"ג) דגם כרואה איכא לאו כמו שכתב כיוון דלשונת הרמב"ם ליכא לאו דלא תחום

כרואה: (יד) ל"פ"ז י"ז לתרן מה שבי' קשה לי על דברי הסמ"י דכלאוין (קצ"ח שכתב וז"ל כ"ס משפטים חשפסה

לא תח' כו' כל מהיוב מיתת כ"ד שלא הויתו איתו כ"ד לא עברו על מלות ל"ח חוק מן המכשף. וכלאוין (ר"ב)

כתב

לא תחוב ובערת דס הנקי כו' וכל דברי ס' החינוך הלכו הרמב"ם הוא (בה"ס פ"כ דין א') כו' דמקרא דתחוב נבי

רוצה ונקי' להו כל זה כו'. מיהו יקשה שהקשה אדם גדול דלא השב הרמב"ם וסמ"י ושאר מחשבי המלות לא

תחום דתחוב נבי וזממין אין להשיב וכבר הקשה אדם קשה ככרז עכ"ל יע"ש. ואני מאלתי שכבר קדמו בקושא זו

החשב"ן בספרו וזהו הרקיע (לאווין פ'). ובס' משני החכמה (דף קי"ט ע"ב דפוס רעדלנהיים) הקשה ג"כ קושא זו ורצה לתקן והניחו בקושא לשיטת הרמב"ם ורמב"ן יע"ש.

(ט) שבת יוראיתו כ"ס מנחת יצחק על החינוך כ"ס משפטים (כ"י תה"א אות א') שהאריך בזה

והביא קושא זו כמס הק' רבי חיים יונה ז"ל ודברי מהר"ם יוסף הרקיע וזממין וז"ל. אך בעלם קושא זו כבר שכתבו

קנה לשל דהא דלא השבו הרמב"ם ורמב"ן (החינוך) ז"ל לשני לאווין במנין המלות הוא משום דהד' לאו הוא לאו

הנפסל (פ"י) כמו שכתב המנחת יצחק מקודם וז"ל והא דלא השב ללאו דלא תחום עיני נפש בנפש הנ"ל במנין המלות

אסור שהוא משום דס"ל דהאי לאו לאו דוקא אעדים וזממין כלכד קאי דהא לא תחוב ולא תחום עיני עליו. רק שמתא

תחוב דקאי על כל הרואים והמחזיקים וכרואה הא תחוב לא תחום עיני עליו. וא"כ הוי לאו שנפסל שאין להשבו

עוד במנין הלאווין. ורק לאו אחד מהני מרתי י"ב להשוב במנין כמ"ס הרמב"ם כ"ס המלות שורש ט"ן ומעטס זה י"ל

דלא השבוהו גם הסמ"י ושאר מחשבי המלות בשני לאווין. וזממין י"ל דהא שלא הזכיר הרמב"ם ז"ל (בפ"ח) מה'

עדות ה"א נבי עדים וזממין ללאו הוה ונכחו שהקשו הנ"ל וזו משום דמתקן על הא שכתב כ"ס מהל' סנהדרין ה"ד

שסבור לכ"ד לחום על מי שנחטיו קנס כו' שחלף ולא תחום עיני (והיינו לא תחום עיני עליו ובערת דס הנקי

מישראל טוב לך וכנ"ל) וגם עדים וזממין קנסא הוא וכמ"ס הרמב"ם ז"ל (בפ"ח) מהל' עדות ה"ח כו' וע"כ מכיוון

שכתב כתב כפ"ס מה"ס ש"ס איסור לאו דולא תחום עיני על כל הייבוי קנסות הו לא צריך לכתוב עוד מזה נבי

עדים וזממין. ואסור עוד דהאי ולא תחום עיני שכתב הרמב"ם כה"ל סנהדרין נבי הייבוי קנסות כוונתו לקאי

דולא תחום עיני נפש בנפש עין בעין אן כשן דתחוב נבי עדים וזממין דהוי קנסא. ואין כוונתו לקרא דלא תחום

עיני ובערת דס הנקי שכתב במהלה גם כהלה הנ"ל נבי הורג נפש דהא האי קרא לא הייבוי כלל בקנסות ודלא

כמ"ס הגר"ם ז"ל דהרמב"ם ז"ל מקרא דתחוב נבי רוצה ונקי' להו כל זה עכ"ל יע"ש. ולפי דבריו ממורן קושיית

הנ"ל רבי חיים יונה ז"ל וביעו"ה. ודבריו פי חסד חן: י' אבנ"ס לקושטא דמילתא אין דבריו עולים יפה. חדא

דאבותאבותא' במחשבת' דברי הרמב"ם כה"ל סנהדרין (פ"ד ה"ג) שכתב שם להביא דנבי רוצה ליכא

לאו דלא תחום רק עשה. וא"כ לא א"ש מירוצו. דאם כדבריו דהלוא דלא תחום נבי עדים וזממין לא קאי דוקא

אזממין רק על כל המניין והרואים. א"כ אחרי שכתב הרמב"ם כה"ל רוצה (פ"ח ה"ט) אף זו מלות ל"ח שלא

לחום על נפש הרודף וכן השבו שם בפתיחה לה"ל רוצה בלתי ו' וכן השבו הרמב"ם כ"ס המלות שלו (ל"ח ר"ג)

יע"ש. ולשיטת הרב מנחת יצחק אין להשבו כיוון דלמאד מעדים וזממין על כל המניין ורואים. אע"כ דלא ילפינן זה מזה:

(יא) ועוד קשה לשיטת הרב מנחת יצחק ג"י. למה השב הרמב"ם כ"ס המלות (מנחת יצ"ט) שהזכיר המוסת

זהליל את המסית כשיראה אותו בענין המיתה וזהו והוא אומרו יתעלה לא תחום עיני כו' יע"ש. וכ"כ הרמב"ם

כתב הסמ"ג אסור לכת' לחוס על ההורג כו' שנאמר ולא תחוס עיניך עליו כו' וכן אסור לכת' לחוס מי שנחייב קנס כו' שנאמר לא תחוס עיניך עליו עכ"ל. וא"כ דבריו סותרים דבנלו (קנ"ח) נראה דס"ל דברוה לכת' לאו רק במכסף. ובס"י (ר"ב) נראה דס"ל דא"כ לאו דלא תחוס ברנח. אולם לפי מה שתרצתי דברי הרמב"ם בה"ס (פ"ב ה"ד) כן יש לתרץ דברי הסמ"ג דכוונתו דא"כ רק אסור נירידא ולא לאו והלאו הוא רק בקנס שכלל בחובו עדים וזממין כנ"ל וא"כ:

שו"ת באורח יב להקשות על הרמב"ם דנולף רוצח מקצו מעדים וזממין לענין קנס דא"כ לאו דלא תחוס: אמנם יש לתרץ דאין מזהירין מן הדיון. כמכות (דף ט"ו). אך יש לטעון בזה מדברי הרב המניח בהלכות חיל (ר"ב פ"ב) וז"ל שבין שנאסרו בלאו הנא חבל עשה אסור לאו טעם לכת' מקצו. וא"כ ברנח דא"כ עשה כרמב"ם ה"ס (פ"ד ה"ג) וא"כ מזהירין מן הדיון. וענה בלתי לתרץ דזה דוקא בלאו הנא חבל עשה. אבל בעשה נירידא דקיל אין מזהירין מן הדיון: אמנם תולאמי בתל"מ שם שנוגתי לדבריו והביאו רא"י מב"מ (דף פ"ח:) דגם בעשה נירידא מזהירין כן. אולם הוכיח הרמב"ם בה"ס המצות (ל"ח קע"ג) דלא כה"מ יע"ש. וא"כ א"ש כנ"ל. ויע"י בהר"ם אלגזי בגופי הלכות (כלל ד'). וא"כ ג"כ כנ"ל. ואף דבשעה"מ שם הציט על הרב נטפי הלכות. וז"ל מסיק דפשה נירידא מודה הה"מ דאין מזהירין מן הדיון וכן העלה ב' הר"א ארז"י (פ' בניני) דה' מבשר. ובשם ספר מנחם מא"ש (ס"ו כ') וסתר ראיתי הל' חל"מ. והפשה"מ הביא רא"י לזה מיוחד (דף פ"ח) יע"ש. ומלאמי כס' נחל איתן על הרמב"ם (פ"ב מהל' מא"ש) שהעלה ג"כ בהשעה"מ. ויע"י בס' קובץ על הרמב"ם ה"ל ע"ז (פ"ו ה"ד) שהעלה דלסברת מהר"ם"א בסנהדרין (דף ס"ד:) שלמד מדברי הסמ"ג (לאוין מ') אידחי דברי הה"מ. ענין דכתוב עשה יתירה ודאי דיש לנו לומר דהטעם הוצר אש"י אין מזהירין מן הדיון. ואף דבשאלת אר"י (ס"ו כ') הוכיח דגם בעשה ס"ל לה"מ כן. הנה בקורא שם דהה' ראיתו וגם כס' נחל איתן דחה ראיתו יע"ש וא"כ א"ש דברי הרמב"ם דא"כ למילף רוצח מקנס מקצו ללאו רק לאיסור במכות (דף י"ו:):

שו"ת באורח יב נלשע"ד לתרץ הסתירה ברמב"ם ה"ס הנ"ל בהקדם דברי הרמב"ם בתולדות דוד

על המצות. בסותר עליו. דביתוה"מ (תקנ"ג) כתב כל הייבי מיתות ב"ד ש"ס עברו ב"ד ולא עברו בו חשש עבר על עשה לכת' ה"ק חשש שיעבר' בלאו דלא תחוס. ובתולדות (תקנ"ג) כתב הרמב"ם שלא לחוס על ההורג אח חבירו. ובכלל לאו זה שלא לחוס על כל מי שנחייב קנס להביאו כו' יע"ש. אמנם בלאת לכת' סתירה. כי בתולדות (תקנ"ג) כתב וז"ל ואם נחבר הדבר בעדים והתראה לא יאחר כבר נהרג זה כו' יע"ש נראה שהוסיף דברים אלו כדי שלא יהי' סותרים דבריו לתולדות (תקנ"ג). וכן שלא יהי' דבריו סותרים מה שכתב בפירושו על הרמב"ם בה"ס (פ"ב ה"ד) דלא תחוס עיניך עליו עכ"ל. וא"כ נראה להם שכתב בה"ס המצות (תולדות תקנ"ג) ה"ל. וא"כ נראה דכוונתו (תקנ"ג) שם מיידי בלא נחבר לכת' עוד בעדים והתראה וא"כ אינם יודעים היכן הדיון נוטה ולכן כתב דא"כ לאו בזה רק עשה מן ממשכף דכתוב ב' לא תחיי' והוא המור כה"ס הרמב"ם. אבל בתולדות (תקנ"ג) כתב דמיידי שנחבר בעדים והתראה וא"כ ידוע להב"ד איך הדיון נוטה בזה א"כ לאו ובענין שכתב הרמב"ם בה"ס (פ"ב ה"ה) לתקן כן לענין לאו דלא תחיי' יע"ש. לפ"ז יש לתרץ דברי הרמב"ם בה"ס. וז"ל דפ"י (ו"ד ה"ג) מיידי כנ"ל נחבר עוד קעדים והתראה. וא"כ אין ידוע עוד לכ"ד הא"ך הדיון

נוטה מש"ה לכת' לאו חוץ במכסף דהמור כה"ס הרמב"ם בעשמו. ומש"ה כתב ספיר דברוה לכת' לאו רק עשה. אולם (בפ"ב ה"ד) מיידי שנחבר בעדים והתראה. ומחילה או ידוע לכת' היכן הדיון נוטה ומש"ה ספיר כתב הרמב"ם שנובר בזה בלאו. וא"כ:

יו"ש שבת וראיתי אחר זמן שזימתי לכונן ב"ה לדעת הנאון מהר"ם ש"ק בספרו על המצות שהקשה ג"כ הסתירה ברמב"ם בה"ס הנ"ל. והוא מתרץ ע"פ דברי הש"ע חו"מ (סיומן י"ב) מענין לאו דלא תחיי'. וכתב דהרמב"ם בה"ס (פ"ד ה"ג) מיידי כשליח הב"ד יודע איך הדיון נוטה מש"ה לכת' לאו ברנח רק במכסף דהמור ודלא כהרב נחמח היטון שכתב דגם במכסף לכת' לאו כשליח ידוע לכת' איך הדיון נוטה. ובפ"י (ב' ה"ג) מיידי הרמב"ם כשנחמך דיון וא"כ לכת' לאו גם ברנח. ויע"ש. והוא כעין תירוטי אבל הוא לא ראה דברי הרמב"ם שכתב להדיא ש"ס נחבר בעדים והתראה שכתוב מיתה ש"ס עובר בלאו: (יח) פ"ד חתוך ג"כ דברי הסמ"ג שהבאתי לעיל (נאח י"ד) סותר עליו מלאוין (קנ"ח) ללאוין (ר"ב).

אולם לפי מה שהעליתי ב' הרמב"ם גם דברי הסמ"ג א"ש. ד"ל דבנלוין (קנ"ח) מיידי כנ"ל נחבר עוד בעדים והתראה מש"ה אינו עובר בלאו. וא"כ במכסף דהמור כנ"ל עובר בלאו. אבל בנלוין (ר"ב) י"ל דמיידי כשנחבר בעדים והתראה או עובר בלאו. לפ"ז מתוך ג"כ הטור על תורה דפ"י חשפ"ס (כ"ב י"ז) כתב וז"ל כשאר הייבי מיתות כתיב מות וזממין ש"ס אלא מ"ע להורגם וכו' ובפ"ס (י"ט י"ג) כתב לא תחוס עיניך סירס"י כו'. אבל במי שמרבה בתקלה הוציר עוד צמעות ל"ח שלא ינצל מתחת ידינו כו' יע"ש. והוא סתירה. אבל לפי מה שהעליתי ב' הרמב"ם יש לתרץ כמובן. וכן יש לתרץ דברי ספר אלה המצות בסותר (תס"ו ס"ב ל"ח ל"ג) למה שכתב בס"י (תקנ"א ל"ח ל"ט). אולם לפי מה שכתבתי ע"פ דברי הרמב"ם יש לתרץ. דבס"י ס"ב מיידי שלא נחבר עוד בעדים והתראה מש"ה ברנח לכת' לאו. רק במכסף דהמור א"כ גם בזה לאו. ובס"י תקנ"א י"ל דמיידי כשנחבר ב' וא"כ לאו:

יו"ש פ"ד אריות לן לתרץ ג"כ קוביות כתיב על הרמב"ם בגוספות (תולדות י"ג) שהי' נעלם ממנו דברי הרמב"ם בה"ס (פ"ב ה"ד). אולם לפי מה שהעליתי א"ש. דהא (בפ"ב ה"ד) מיידי דוקא כשנחבר בעדים והתראה או עובר בלאו. אבל (בפ"י ה"ג) מיידי כנ"ל נחבר בעדים והתראה או לכת' לאו רק עשה. אולם הרמב"ם הוסיף בגוספות דגם באופן זה עובר בלאו. ודוחה דוחה למכסף. והרמב"ם אינו מדמה רוצח למכסף. מש"ה לכת' ברנח כנ"ל נחבר. רק עשה. אבל במכסף מודה הרמב"ם דבנלו:

ב' פ"ד מתוך קושייתו דמר שיהא קושיית וזהו הרקיע ומצות השם והתורה תחיהו על רמב"ם בגוספות (תולדות י"ג) שנעלם ממנו וזמן הרב מנחם אבנר דברי ס' המצות לרמב"ם (בפ"י דע"ט) דכתב להדיא כרמב"ם. ותירוץ שהי' ספר כס' המצות דהוק. אולם לפי שהעליתי בעה"י ע"פ דברי הרמב"ם ומהר"ם ש"ק א"ש. לעולם דהרמב"ם הי' רואה דברי ס' המצות לרמב"ם (ס"ו רע"ט). אולם חשני שראה סתירה בדברי הרמב"ם בה"ס כנ"ל. מוכרח לחלק כמו שהבאתי ב' הרמב"ם כנ"ל. א"כ מה שכתב הרמב"ם בה"ס המצות וכו' רע"ט דברוה א"כ לאו על כרחק מיידי שנחבר בעדים והתראה מש"ה א"כ לאו הרמב"ם בה"ס. וז"ל דפ"י (ו"ד ה"ג) מיידי כנ"ל נחבר עוד קעדים והתראה. וא"כ אין ידוע עוד לכ"ד הא"ך הדיון

רע"ש"ר"ת הדכ"ז ח"א סי' חק"ז לענין גבינות הקראים...
 אבל אם המינים הקיבה בתוך עור שלה ומולחין
 אותה יחד וכו' יש לחוש דמלית ה"ה ברותם ואסור להעמיד
 בלחות קיבה. ולא מובע"א אם הוא קיבה נבילה לאוכל
 משום נבילה ומשום ב"ב"ה דעור הקיבה רך הוא ורואי
 לאכילה וכשר נקרא ואסור וכו' ולא מובע"א זו אלא אטילו
 בעור קיבת שהיטה שלנו אסור משום ב"ב"ה. אלא שם חילוק
 ביניהם כי המעמיד בעור קיבת נבילה אסור הגבינה בכל
 שהוא משום דעור קיבת הנבילה מעמיד החלב וכל דבר
 המעמיד לא נתנו חכמים שיעור אבל המעמיד בעור קיבת
 שהיטה אינו אסור אלא ב"ב"ה וכו'. וטעמא דמלתא משום
 דלין הכשר מעמיד החלב אלא היוצא ממנו שהוא מה שבתוך
 הקיבה הכלוע בתוך העור וממלא דלין איסורו אלא שח"א
 טעם בשר היוצא מן העור ולאוכל ליתור בכל שהוא. דכל
 אימת ללא יהיב טעמא ללו בשר בחלב הוא אלא הא
 לחודיה קאי וכו' עכ"ל. ולכאורה הדברים, משום דעור
 קיבת הנבילה מעמיד החלב נראה כמיוותרים ליתור. אחרי
 דבריו שמקודם להמעמיד בעור קיבת נבילה אסור בכל
 שהוא וגם אין הדבר מוכן מה ר"א בזה שהעיס והכליפ
 דלין הכשר מעמיד החלב אלא היוצא ממנו שהוא מה
 שבתוך הקיבה הכלוע בתוך העור. וגם טעם הרחיק בין
 בשר לבין בלוט שכעור אינו מוכן כלל. שהלא הוא כעלמו
 כחב מתחילתו. דעור הקיבה ראו לאכילה וכשר נקרא. ו
 ונראה לומר בהסברת הענין. דעור הקיבה יש בו דב פניס
 שהוא הנקרא. בשר הקיבה. וד' חוץ. שנקרא בעלם. עור
 הקיבה. ועלם הכה החמץ. שפועל ההעמדה מונה בהוצ'
 ההוצ' של הקיבה. ר"ל בעור. אבל לא נתקן הפניס
 הכשרי. ולכן כלל חק"ז שמדברים מדון מעמיד. משי"משים
 בלשון. עור הקיבה. כמו במשנה דכל הכשר המעמיד בעור
 קיבת בשרה ב"ב"ה. ובש"י (נ"ב) חזני שמעידין אותה בעור
 קיבת נבילה. אבל כשמדברים בענין נתינת טעם וניסול
 טעם משמשים בלשון קיבה טעם. כמו קיבה טעינה
 בחלבה דחולין (נ"ט). מחלך דכלן לענין ניסול אין איסור
 רק משום הכשר הפנימי שומן טעם ולא משום העור החיצוני.
 והבאר נבין שפיר חילוקו של הרד"א. לענין העמדה
 גבינות. בין עור קיבת נבילה שהוא כמשהו לכשרה שהוא
 ב"ב"ה. משום. דלין הכשר מעמיד החלב. ר"ל חלק הכשר
 הפנימי שבקיבה. אלא היוצא ממנו שהוא מה שבתוך הקיבה
 הכלוע בתוך העור. ר"ל בלע זה שבתוך העור הוא הכה
 המעמיד ולא שמחמלה מוחך בשר הקיבה. אלא מונה הוא
 בפענויות העור שבו התעלם כה ההקפאה. והלכך ב"ב"ה
 דנעטמא. או בששים חלי רחמא. אין אסור אלא כל זמן
 שחריטין הטעם של הכשר בחלבה ולא כה ההעמדה שבו.
 דכחו לא הציב טעם ובמ"ש גם החוץ בחולין (נ"ט) סודיה
 לא במאה. אבל בעור קיבת נבילה. חק' סבאמת לא נרנס
 הטעם כ"א כה המעמיד שבו. מ"מ חק' לאחר שמתכבד ב'ס'
 מדאורייתא אסרוה חכמים משום דנראה כלנו הנבילה הוא
 בעין. כיון דאיסורו הוא מחמת עינו;
 עפ"י הדברים והאמת האלה דעת לנכון נקל. דחק שעי'
 ההתיבשות טעם הכשר שבקיבה חלק נקל לו. אבל
 ככ"ו הרי רואים אנו. שעדיין הוא שועל פועליו הקודמת
 להקפאה את החלב. וש"מ דההתיבשות לא פעלה כ"א על
 חלק הכשר שבקיבה ולא על טעם העור כיון שאין זה חלי
 בזה ואין לחלק בין היכי דנפקט האיסור דאורייתא ע"י
 ניסול ב'ס' להיכי דנפקט ע"י ההתיבשות. וע"כ כמו
 דאשרינן מדרבנן משום מעמיד חק' בלתיא כ' כן היכי
 דעי' ההתיבשות פקע איסור דאורייתא. מ"מ איסור מעמיד
 מתקינו עומד. ועפ"י יוכן לנו היסוד הלוקם של הפוסקי. ויבוא
 ב"ב"ה

על זה הוסף הרמב"ן דאפי' כשלא נתכבר בעדים והתראה
 אפי' עובר הכ"ד בלאו כרובה כמו במשפט דלכ"ע עובר
 בלאו. ומחזיר דברי הרמב"ן חק' בראה ס' המלות (בסיומן
 רע"ט) ותו לא תידי. ויש עוד להאריך בזה אבל אכ"ל אכ"ל
 יותר:

שלמה אברהם רזעבטע ש"ס בכורי שדמה.

סימן קמה

ב"ה קישנוב.

אין דעת שלישי סברעה.

בגד הדברים שכתבתי בענין איסור האבק קאזעלאבסולווער
 להעמיד בו גבינות. יאז הנאון מזהר"ס בליט"א
 אבד"ק קישנא. בשע"מ (חוברת ח') להכריע להחיר. אבל
 לאחר התבוננות מועטה נראה. שכלל דבריו יש סירבה
 וכמו שאבאר:

(א) מ"ש וכ"ס בנידון דידן שאף קודם שנפסל על ידי
 התערובות נפסלו קרעי העור מחכילת אדם ואף
 מחכילת כלב דמותר לכ"ע. זה אינו דנפסל מחכילה לא
 בידי אלא כשהעלם המחלך נפסל. נתקלקל. או נתעשש ויאז
 מחלל אכילה. אבל הכא רק מצד ההתקשות בזה מניעת
 האכילה ולא מצד טעמו והרי גם בחמץ דחריכו קודם ומנו
 דמותר כחבו רש"י והפוסקים בפסחים (כ"א ע"ב). דהיינו
 שנפסל טעמו ומרמיחו:

(ב) מ"ש והנה יש בזה עוד היתר נוסף דעור קודם
 שבה לתוך החלב להעמיד הגבינות פעל בהתערובות
 מלאכת הכימית הטהורה מזה וזורה חומר מחודש. אשר
 כל קרעי העור המערבין נעשו חומר מלה מחמת כחוקשה
 אחת. הרי זה דומה למ"ש הרבני ויהי בפ"ה דברכות דלא נפל
 בדבש התיבת נבילה. אעפ"י שהאיסור נמוח בתוך הדבש.
 אין הדבש אסור ומה"ט כתב שם נ"כ להחיר המושק
 ההתפכות הומר דס' להומר וטעם בושם. ויומחק הדבר
 כפי שהאריך בחמץ נועם בש"מ חש"ן סי' ס"ד. כי
 הדברים אשר נשתנו שם ע"י קבלת איזה שנוי צורה לא
 יאז חירי איסורו. אבל האמנם יש הגדל בין הרכבה שגויות
 ובין הרכבה מנוית עיי"ש. ונידון הרי' ונידון דידן. הוא
 ירכבה מנוית וכוה שפיר אמרינן דנאכד ענינו הראשון
 ופניס הדעות בוא לבאן אשר נשתנו להחיר עכ"ל. ע"י יש
 להשיב הן אמת דנידון דה"י בכשר נפסל לרש דהוי הרכבה
 מנוית. אבל בנידון דידן ניהו נעשה חומר מוקשה ונתחדשה
 צורתו. אבל לא נתחדש ענינו הראשון. דכמו דחקודם היה
 נתמא כה המעמיד בעור הקיבה כן גם עמה נשאר בו אומר
 הגב וכו"מ כדפס. דהמלה והחומה הבארית בלאים רק
 להוציא לא כה המעמיד שנקרטי העור והרי זה דומה ממש
 לחם שהוכר מדברי המשכ"ן. שהדברים אשר נשתנה שם
 ע"י קבלת איזה שנוי צורה לא יאז חירי איסורם:

(ג) רמ"ש ובלא"ה באמת אין חשש בזהאן מצד מעמיד.
 דמחלך שכבר נתיבש (נמירי כל הלכות טעם
 שכעור. אין העמדה אלא מצד ההחדשות כה חוץ קיווא
 בעלמא אשר נתחדש ע"י היובש כמבואר גם ב"ש"ס פ"ח
 דחולין סי' ק"ו עכ"ל. ולא ידעתי מנין לו. דהיובש יכול
 לחדש כה חוץ קיווא. דעפ"י השכל וטעם התליאות יותר
 מסכר לומר דהיובש אינו פועל כלל על חוץ הקיווא.
 ובמקום שניין אין גם אטילו רמז לסברא זו. כי המהרש"ל
 שם ר"ה להחיר דבר המעמיד גם כשאר איסורים. אבל
 כבר כתב הש"ך. דלין דבריו מוכריים:

בשר"י סי' ס"ז ס"ק ל"ה וגם ח"ס דמעמיד לא היו כ"א דרבנן. דכיון דמעמיד לא חזיק טעם אין לאסור כבש"ח דבשעמא חלי דהמא וכן נמי בנבלה כשחבטל טעם הכשר שנקיפה בס' אין עוד בו איבור דלורייא. אלא דהחכמים שאלוהו להמעמיד בל"ה הנבילה היא בעינה ואסרוה:

ר' רע"ף מה שדקדקתי מדברי הרמ"א בס' ס"ז. שרק לענין איסור כבש"ח התיר בשתקפה. נסיון הרמ"א הנ"ל דק ושתקה בספר דרכי משה מדפוס קדוש. שלא הוזכר. כשר"ל כלל בהעתק מדברי הש"ל וס"מ ללא דוקא הוא והיה לו להביא ראיה גם מדבריו שכתורת השלח שג"ס השמיט תיבת כשר. אבל כפ"ו אין מזה תבא. דהרי ידוע. היבר הרמ"א ההנהגות שלו לא"ר שחיבר את ספריו ד"מ וס"מ וס"ב י"ל דבאחרונה חסד לכתוב כשר בדיוק נהוג ויש לנו לחפוש אחריו:

רע"ף יתר דבריו בפירוט דברי השב"ל שחמקו העתיק לו מה"ס בחמור. דברים על מבוטל. שגלהו להעמדת שט"ח עוד כחודש מרחשון העבר:

דברים על מבוטל.

ה' בשע"ת (כחודש א"ב. בנה זו סיון ו') י"א הרה"ט סחי" לחזק את היתרו להעמיד נבימות כהאבן קאנעלפולוטר. נגד הדברים שכתבתי ב"השערי מורה" (חוכרת י"ב סי' כ') תרע"ב. לאסור על יסוד דברי השב"ל לקם כמקורו שהוא המקור היחודי לפסק הרמ"א ופעוליו נשען גם עיקר יסודו של הרב הממיר. שחילק בדיוק בין קיבת שחיטה לקיבת נבילה והעמיק גם הוא דברי השב"ל אך שלא בשלמות כמו שהבטיח ופירסם בדרך אחר וס"ב אמתקנו כל"ו. למען ירלו חכמים בתי שטרי מורה איוהו פירוש סוכלים הדברים יותר וי"ל. אחר רבי עזר הקיבה שחלשים אוחו וזיכרם אוחו ואח"כ ממלאים אוחו חלב מותר. ואעפ"י שחלשין עור הקיבה לא אמרין מילת הרי הוא כרומה וכי נותן בו חלב לא היו כשר בהלב. משום דכיון דנתייבש העור היו כעין בעלמא ואין בו משום לחלוות כשר והא דתנן חפני שמעמדין אוחם בעור קיבת נבילה. ה"ט דיוס. אובלי נבילות הם. ואין מיבשין עור הקיבה אלא ממלאין אותה חלב אבל עור של שחיטה שאינה של נבילה שמיבשים אותה מותר עכ"ל. והנה הוא מפרש דברי הש"ס. מפני שמעמדין אוחם בעור קיבת נבילה" היינו שמלאין עור הקיבה בהלב. כדי שהעור יועיל על החלב להקפאו. וכתי' לש"ס ע"ז (ל"ה). תורה"ה חפני. כתבתי. שם החום' מפרשים כן. ומ"ס חפני שמעמדין הוא ע"ד הרוב. דרוב פעמים מעמדין העכו"ם בעור קי. אבל יש מי שיש שמעמדין בשעבים או במי פירות וכיון שיש כחן חוקת כשרות דהחלב בצירוף מיעוט. הו"ל פ"ס מדלורייא ח"א לפיכך ר"י בעה"ת. כיון דרוב זה לא היו רוב טעם. אלא חלי ברזון כ"א ונדעתם וס"ב הקשה מה' דתנן חפני שמעמדין אוחם בעור קי' דכיון דהיובש מועיל להוציא כל הלחלוות מהבשר א"כ למה אסרום הא היו ס"ס. שאל המעידים בשעבים ואח"ל בעור שחא נתייבש מקודם מילתו כחלב וליתאשרי דהא לענין איסור נבילה דלורייא הו"ל ס"ס ואי משום דנקפא החלב ונעשה נבינה והו"ל מעמיד ואסור. הא מעמיד הוי דרבנן והו"ל ספק דרבנן. שחא בשעבים? וע"ז מירך דעכו"ם אובלי נבילות הם ואין שמיבשים עור הקיבה. אלא ממלאין אותה חלב. ורצונו. דלכך פסקו לאסור משום דספק שחא העמידים

בעור קיבת שחיטתן איבא. אבל ספק להחיר שחא נתייבש העור מקודם ליכא נוכח כהכתי' בגדלם ספק מפרש דבריו גם המחזיק ברכה. וכיון שאין שום בהחלב שכתבן הקיבה נגד עור הקיבה. כמו שאין במה שכתבן הכלי שום נגד הכלי הו"ל אסור מדלורייא. אלא שעל ידי הספק דשחא בשעבים הו"ל פסקא דלורייא. אבל עור קיבת שחיטה שאינה של נבילה שמיבשין אותה. כיון דאין עוד טעם כשר. לא בעינן כיוסול ואף שיש עוד כח בעור לפעול ההקפאה לא איכפת לן. דבכש"ח לא סייד איסור מעמיד ובח"ס הש"ך בס' ס"ז ס"ק ל"ה בשם הפוסקים. והמלות "שאינה של נבילה". שהוסיף לבסוף ובלאזהר הן מיותרות לגמרי. כמלה עדום דמי. שבאו ביחוד כדי לאסור. מהא דשחא שיש להשוות קיבת נבילה לשחיטה. ע"כ פסקו וחזו. דהיתר זה הוא דוקא בכשרה וחסום כב"ח. אבל לא באיסור נבילה כי כזה יס לאסור משום מעמיד וכן ממה שכתבם כ"ס. בש"ר חלב" וזוהי שהרמ"א העמיק דינו בסעיף ו' ולא בסעיף י"א מוכח דיש נפקותא בין איסור כב"ח לאיסור נבילה. אף כהם שיש ביובש. ואלו לפירוש הרב הממיר שעיך הכל הוא ההתייבשות הו"ל עיקר הדברים לפי שאינם משניחים על היובש ולמה בינה לעכב שאינה של נבילה הרי שחמא כפירושו וכמש"ל דשל שחיטה מועיל יובש ושל נבילה לא. וגם הרי כל ענין "נבילה" שהזכיר הוא לנבלה. ללא יהיה אפילו של נבילה אם רואה שהוא יבש לגמרי שרי לדעתו:

(ו) רע"ף מה שהראה לי לדברי האמור ברך בס' ס"ז שלא ראיתם. הנני מחזיק ליה עיבותא. שחל"י הכר בדברי אחד הגאונים. שג"כ דקדק במוציא טלסון. כשר"ל שדוקא הוא ולא חשבו כלל. לדקדוק קלוס". אבל מה שהעיד עליו. שאעפ"י התיר חז"ל יובש הכשר. אפילו בדיוטו מקיבת נבילה. הנה נימי סבר וניהו ספק הם דברי האמור ברך ולפי מה שכתוב על הגליון. דהיבשות אינו מוציא מן האיסור את האיסור מקודם שנתייבש. אבל אין כח לפלוט טעם מנוסו ילכך היכי שחילק את האיסור רק שיש חשש מחמת הטעם מותר. אי"כ י"ל. דהשב"ל מייירי אף אם מנינס חלב לעור קיבת נבילה ומוכן עכ"ל הרי כלל המור אלא חטעם שאינו מפלוט טעם מנוסו. אבל היכי שטעם פטולת ההעמדה בולאי אסור דהא היבשות אינו מוציא מן האיסור שחוקדם שנתייבש ועור הקיבה אסור האוס מעמיד עוד מקודם שנתייבש:

ובעתה תמה אני. איך יכול הפה לומר. שאין כל יחס וסיבות להשגה עם הדברים המובנים שכתבן זה השתחם הרב הממיר כלפי דברי שבערי מורה הנ"ל? ומה שהתחם עוד לאינו מחשבות האחרונים שהובאו גם בפתחי תשובה להחיר משום ההתייבשות גם בנבילה וכדומה. אין מהם שום ראיה לגדונו. כי הם לא איירי כלל מדין מעמיד שאינו ענין לגדונו. ואינו דומה גם למה שהמיר בחפארת לבי לנבוע וי"ס בתולעים אדומים שנתייבשו כעין כיון לאחר היובש כעין אין בהם רק איסור דרבנן ודברבנן חזותא לאו מלתא הוא. דהחזותא נופא ספק הוא אם נחשב כחמסו והו"ל ס"ד"ר. משא"כ מעמיד דהוא ודאי דרבנן:

(ו) רמב"ם שדן בהאוסר את האבן ההוא דין. מוציא לשו על רבנות אלפים שחלשין אמוני ישראל האובלים הנבינות שהועמדו בו" נוחא חקני דידוע לכל. שרובא דרובא מהחלשים המהווקים כבשרות אינם משתמשים באותו אבן וכן כתב הרה"צ מו"ה אהרן חיימן מליגדון. כשע"ת משה"ע חו"כ וא"ו סי' מ"ו. מתנה עירו שאינם אובלים נבילות כ"א כחמסו מהרב אכ"ד. שאינן נאמן השניה על ההליכה ושהעמידה

בקנין הנוף דמי שפיר הוי דבר שאינו ברשותו. כיון דבנוף שיש לו לבן לא נשאר כי אם זכות שלו. וכל זכות ההתחמקות קנוי לאב. לכן יורה ריש לקיש בדאופן זה הנכסים אינם ברשות הבן. ורק משום דסובר קנין פירות לאו בקנין הנוף דמי. וא"כ קנין האב אינו מחפזת רק על הפירות ובנוף אין לו כלום. וא"כ גוף הנכסים הם של הבן וגם ברשותו. כי הנוף לא ילא מרשותו כלל לפיכך יכול למכור את הנוף ומכירתו מכירה אף אם מת בחיי האב. כי הוא מכר דבר שברשותו. אבל ר' יוחנן סובר קנין פירות בקנין הנוף דמי לפיכך אלוים קנינו של אב כל כך עד שהנכסים אינם ברשותו של בן. כלומר שגם גוף הנכסים אינם ברשותו ורק זכות שלו נשאר לבן. ועיין בב"ק (ז' ע"א) בענין איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כיון דלוג הנוף ולוג הפירות לא הוא ולא היא תשובים בעלים נמורים על הדבר וד"ק שם בסוגיא כי אין פה המקום להאריך: וראיה לדברי כי כונת הרא"ש והרמ"ה שהובאו בש"מ ב"ק (ל"ג) היא כי הסרנו שאינו ברשותו קול

מהסרנו שאינו שלו. מדברי הריב"ם בתשובתו שהובאה בש"מ קנה"ה סי' ק"ז שפסק לשיטת רש"י דדוקא קדושת דמים אינו חל על דבר שאינו ברשותו אבל קדושת הנוף חל גם על דבר שאינו ברשותו עיי"ש. א"כ אם הנגזל הקדוש את השור להזיח חל הקדשו או שהוא ביד גזלן. אבל אם הנגזל הקדוש את השור לקרבן קודם יאוש אינו קדוש כלל אף אם אחר כך קנאו עיי"ש בסוגיא דר"ק (ס"ו וס"ז) ושם שם הרי דהסרנו שאינו ברשותו קול:

ראמנ להרחיב ביאור עוד יותר נראה להביא ראיה לדברי ריש דברים שגם ריש לקיש זנטינו ור' דוסא יודו דהוי דבר שאינו ברשותו ואינו יכול להקדיש ולהקנות ולהפקיד דהנה הגאון בעל קה"ה ביאר בש"מ מה דלשיטת הראשונים דכיה יש באיסורי הגאח היינו ה"ן הריב"ב"א והתוס' בכמה מקומות בש"ס. אסורי הגאח חשבים שלם ויש להם בעלים ויואלסו באיסורי הגאח דכר שגזר לכס אך בכל זאת מקרי דבר שאינו ברשותו ואינו יכול להקדישו או להפקידו או למכור. כמו גזל ולא נתייאשו הבעלים לר"י דשניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ונכתב ע' חושבן הש"ס פסחים (ה') בהא דאמר ונבעליה בבית ומתקן מסוס דרכ גזל דאחר המקדש משש שעות ולמעלה אין חושבין לקידושין ולכן אין יכול לבטל בשעה זו. וכן אמרו בב"ק (מ"ה) בשור הנסקל משנמנר דינו הקדישו אינו מוקדש. ופירש רש"י אינו ברשותו להקדישו. עיי"ש בדבריו הנזכרים במתקן בזה קושית חמורה בב"ק (דף ז'). והנה הגאון הנ"ל במקא סי' י"ט בא"ח הקשה לדעת הרמב"ם דהקונה מתן בפסח לוקח אלאם סבירא ל' יש זכיה באיסורי הגאח ויש הפסח בעלים אמאי אמרו בשור הנסקל הקדישו אינו מוקדש הלא לדעת הרמב"ם איסורי הגאח שלו ויכול להקדישו. בלתיאז מברו אינו מכור משום דהיה מיקה טעות כמו שכתבו התוס' והרשב"א וז"ל אלא הקדישו אמאי אינו מוקדש לשיטת הרמב"ם וכן הקשה בספרי ג"ה בסוף פ"א לפסחים ומביא מזה רא"י לשיטת הראשונים דאיסורי הגאח אין להם בעלים ואינם שלו. והנה לשיטת הריב"ם והריב"ב"א כמו שביאר הגאון בעל קה"ה דאיסורי הגאח הם שלו ורק הם אינם ברשותו. ולכן בשור הנסקל אם הקדישו אינו מוקדש אף דהוא שלו אך הוא אינו ברשותו. ודבר שאינו ברשותו אינו יכול להקדיש. א"כ בב"ק (ס"ט ע"ב) דהקשה הגמרא לר' יוחנן מאי חזית דאילו בחר סתמא דאין הגונב אחר הגונב דמוכח מיקה דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש לזיל בחר בתמא דזנטינו דמוכח מיקה דיוכל להפקיד

ומזה שהקשה שם ה"י מהרש"ם על הש"ט א"ח סי' תקל"ט סי'. המלה את מכירתו בכה"מ על חפץ או סחורה ש"מ שם לא יפרע לו לסוף שמונה ימים שיהא קנוי לו יש מתירין להקנין אחר ויש' ויש' אופרין משום דאחי לאטרומי והקשה לפני הירושלמי דדאחי הג"ל מדינה אסור. דאוליין בחר התחלת המעשה שנעשה בכה"מ יעו"ש שחירן בדוחק מעט. אבל לעי"ד דל"מ דדוקא בחפזים תרומה מע"ש על למחר שהתחלת התרומה נעשה עוד מע"ש והוי כמעשיו אבל בהיה דמי' תקל"ט שהקנין אינו חל רק לאחר יו"ט. ואינו נזכר לחול משעת האמירה וי"ב. והג"ל בעמוד מחלק שם חילוק זה אח"כ לענין דברי הירושלמי פ"ה דסוטה שהביא שם יעו"ש ואין פנאי להאריך:

הק' ארי' יורא י"בובש הבהן וראקסיר ההופ"ק הג"ל.

סימן קמו

(הפ"ח ששע"ת ח"ו סימן צ"ה ציון א')

נחזור לענינינו לסוגיה הנ"ל דב"ק (פ"ה ע"ב) דלכאורה קנה לפי מה שביארתי עמא דר' יוחנן דאם לא מת הבן בחיי האב ואחי ילדו דכן קנה לוקח. ואם מת הבן בחיי האב דלא אחו הנכסים ילדו דכן לא קנה לוקח. משום דחלן דסובר קנין פירות בקנין הנוף דמי הוי הנכסים אינם ברשותו של בן ולכן אם אח"כ אחו ילדו חלה מכירתו למפרע. א"כ ריש לקיש דסובר בב"ק (פ"ה ע"ב) כגושין ור' דוסא דדבר שאינו ברשותו יכול להקדיש ולהפקיד ולהקנות. אמאי הוצרך לומר דלכן קנה הלוקח אף אם מת הבן בחיי האב משום דקנין פירות שיש לו לאב לאו בקנין הנוף דמי. הלא אף אם יסבור ר"ל קנין פירות בקה"ג כר' יוחנן ג"כ קנה הלוקח לשיטתו דסובר דדבר שאינו ברשותו יכול להקנות. לפי מה שביארנו בשם התוס' ביבמות ה"ג דלמ"ד ק"ס ברה"י הוי הנכסים רק אינן ברשותו של בן אבל חשבים שלו. ולכאורה זה סחירה נמורה לכל דברי: **אב"ד** לאחר העיון נראה לי דלא קשה. ולולא דמסתפינא הייתי אומר מתאם מתאם כביאור מתלוקת ר"י

ור"ל בגזל ולא נתייאשו הבעלים. דריש לקיש לא פליג על ר' יוחנן בעלם דין דדבר שאינו ברשותו אין בכחו להקנות. ורק פליג על ר' יוחנן דגזל ולא נתייאשו הבעלים לא מקרי דבר שאינו ברשותו. דנדר דבר שאינו ברשותו לדעת ריש לקיש הוא. אם הדבר אינו תחת כח האדם וממשלתו תחת הדין. כלומר דעפ"י דין ילא הדבר ברשות האדם ונכנס לרשות אחר לזכות ההתחמקות. ואם ה' הדין דהגזל יש לו זכות קנין בנוף הגזילה או בפירותיה ולהנגזל לא נשאר כי אם זכות שלו. וכן שפיר נקרא אלא גזל דבר שאינו ברשותו. אבל כאן שהגזל אין לו סוס זכות ושייכות עניינה. ואדרבה בכל רגע ורגע שהוא משמש בגזילה הוא עובר באיסור וצריך לקיים את העשה דוהיבית את הגזילה. וכל קנין הגזל הוא רק להתחייב כאונסין ומקניני הגזל לא נדרע מאומה ויכול להוציאה בדיונים. עיין בב"מ (דף ז' ע"א). לכן סובר ר"ל דהגזל יכול להקדיש ולהקנות כמו שיש בכחו להקנות פקדון שיש לו ביד אחרים. וזה עדיף מתלוה לשיטת ר"ל. משום דתלוה: להוצאה בתנה והלוה קנה לגמרי את המעות. ורק גופו מחוייב לשלם את החוב אבל גזלן מחוייב להשיב את הגזילה ולא קנאה כלל. וכל חרות וכל הגזל הוא רק שהגזלן תקיף ממנו. אבל היבא שיש לאחר קנין גמור לפירות כגון הכותב נכסיו. לבנו גוף מהיום ופירותו לאחר יתייה. או אי אמרין קנין פירות

להפיק דבר שאינו ברשותו. ומשי משום דהיינו לי קרא. ואחרי לא קאמר הש"ס דיש עוד סתמא והיינו הויה משנה (דף מ"ה ע"ב) דשור הנסקל משנמך דינו הקדשו אינו מוקדש ולשיטת הרמב"ם והרמב"ם אף דהוא שלו אף דהוא אינו ברשותו. וא"כ מוכח ממסמך משנה זו דדבר שאינו ברשותו אינו יכול להקדש וא"כ ר' יוחנן שביק סתמא דלנושין מפני מרי סתמא ונחא הקשה הש"ס. ולכן נלע"ד כמו שבבבתי דנש באיסורי הנאה לשיטה זו דסוברת דהוה דבר שאינו ברשותו. יודה ר"ס לקום דהוה דבר שאינו ברשותו. יאסם דכיון דהחזירה אסרה עליו כהנאה והוה אפקעתא דחולא דהדבר אינו היתר כה האדם וממלתו מלך הדין. דעס"י דין חורה אין לו זכות ההשחמות ודין ממון בהפק האסור ולכן יודה ר"ל דזה מוקרי דבר שאינו ברשותו. ולא דמי לגזל ולא תמייאשו הכעלים, דשם הוה הדבר אינו ברשותו מלך תקיפות הגזלן וכמו שביארתי:

אמנם לאחר העיון נראה דאין ראוי מהא דהקדשו אינו מוקדש. משום דהתוס' בכריתות (י"ג ע"ב) אחמיתין דיש אכול וחייב עליו כו' ואשם אחד נותר וכו' הקסי מפסחים (כ"ט) דאם אכל חמץ של הקדש כמזעז לא מעל משום דלא שויה מידו ומ"ס מעל כנותר דנש הוא אסור בהנאה. ומירא דהוה דיש חילוק בין קדושת הנוף דמעט אף דהוא אסור בהנאה כגון כנותר. לקדושת דמים כגון בחמץ דכיון דהוא אסור בהנאה אינו מועל. והגאון בעל עמק יהושע ביאר כוונת התוס' דבקדושת דמים כיון דזוה אסור בהנאה נפקע ההקדש ממנו ואינו עוד הקדש ולכן לא מעל. אבל בקדושת הנוף לא פקע ההקדש בשביל איסור הנאה. ומבואר דדעתו דלסיק קאמר הש"ס בפסחים (כ"ט) דלא מעל משום דכיון דהוא אסור בהנאה ואין שום דהיתר אף להבא פקע ההקדש. והדבר מבוואר בירושלמי פסחים (פ"א) דלוחא שם פלוגמא בין חבירא ור' יוסי אס הקדש חמץ כשעה חמישית לר' יהודה דהוא עדיין חומר בהנאה אף הוא אסור באכילה דלעת חבירא הקדשו מוקדש משום דכיון דהוא כשעה חמישית וחומר בהנאה עוד לא יאמר מרשות הכעלים ויש לו כח להקדשו. ואף להקדש לא שויה מידו דבאכילה הוא אסור ובהנאה ג"כ אי אפשר משום פודין את הקדשים להאכילן לבלגים. מ"ס סוכר דהקדש חל. משום דחבירא סוכרים דאיסור הנאה לא גרע מסחות משום פרוסה. וכיון דעל פחות משנה פרוסה חל ההקדש עיון גישין (י"ג ע"ב) כחוס' הוא הדין נס על איסורי הנאה חל ההקדש. משום דשיטה דין אחד להם. ור' יוסי סוכר דאיסור הנאה לא דמי לפחות משנה פרוסה. דפסח"ס אפשר להעלים ושויה להקדש דמים ע"י עירוף אבל איסור הנאה אי אפשר להעלים ולא מני לחול עליה דם הקדש דמים. כיון דאין לו שני דומים. ולעלמה יס להק' דדוקא להקדש לכתחילה דבר האסור בהנאה אי אפשר. דאין יהול על הדבר שם הקדש דמים כיון דלא שויה מידו להקדש. אבל אם הדבר כבר היה הקדש ואח"כ נחמץ ואסור בהנאה לא פקע ההקדש שחל עליו פעם אחת. וכמדומה לי שהאחרונים מוסכים בסברא זו דלא כהגאון בעל עמק יהושע עיון בהנחות מלפני איתן ויפה עושים פסחים (דף ה"ג) וכריתות וספר עמק יהושע אינו תחת ידי לעיון בו ועיון בספר חנה דוד כסוגיא דהואיל לגאון דורנו הרידב"ז שליט"א:

אכן נלפענ"ד דזה חלוי כשני שיטות אם יש זכיה וקנין באיסורי הנאה אם לא. ואבאר את דברי דלכאורה יש להקשות אחרי לא מעל חמץ של הקדש כמזעז. (ואי יאה דלא שויה מידו להקדש. אבל כמעילה יש שני ענינים. א) הנהגה. ואינו חייב עד שיהנה כשה פרוסה

ואם הנאחו אינו שיה פרוסה (לא מעל. ב) המזליה דבר מרשות ההקדש לחולין מעל אף אם הדבר אינו שיה פרוסה משום דהוא מרשות הקדש עיון כמעילה (י"ה ע"ב) בתוס' שם וברמב"ם וזה פסוק וא"כ הכולל חמץ של הקדש: הן אחת דעל הנאחו אי אפשר לחייבו משום דלא הפסיד להקדש דלא שויה מידו. אבל הלא בהנחתו או כעליה קנייה וינא הדבר מרשות הקדש. עיון כחובות (ל' ע"ב) ועיון ג"ה (דף כ"ט) וכיון דהוא מרשות הקדש חייב מטעם הוצאה. דבהוצאה לא כעיון שיה פרוסה. רק ע"ז נופא חייב משום דהוא מרשות נטוה לרשות הדיוט. ובספר לשיטת ההכריתא בירושלמי פסחים הג"ל דאיסור הנאה ופסח"ס דין אחד להם. אלא ע"כ דריבין אנו לומר כדעת הגאון בעל עמק יהושע דאף אם הקדש מתחלה ואח"כ נאסר בהנאה ג"כ פקע שם הקדש מינה ולכן לא מעל דאין זה הקדש. אכן יש לזהות דלעולם לא פקע ההקדש אם הקדש ואח"כ נאסר. והא דאנו מעל מטעם הוצאה מרשות הקדש. משום דאימתי חייב. כמזליה מרשות הקדש והכנים לרשות אחר. אבל באיסור הנאה דאין בו זכיה וקנין. וא"כ לא הכנים את החמץ לרשותו ולכן אינו מועל דמטעם נהנה חין לחייבו דכיון דהדבר אסור בהנאה לא נהנה כשה פרוסה ומטעם הוצאה מרשות הקדש ג"כ חין לחייבו. דהא אי אפשר לקנות איסור הנאה ולכן אינו מועל. דכיון דבאכילתו לא נהנה כשה פרוסה. ואינו מוציא מרשות הקדש אם כן לא הוי רק מוקד. ומזיק הקדש פטור אם לא הוציא הדבר מרשות הקדש לחולין עיון כמעילה (י"ה) בתוס' שם ודוק. אף הא חיתה לשיטת הרמב"ם דאין שום זכיה וקנין באיסור הנאה. אבל לשיטת הראשונים דאיסורי הנאה יש להם זכיה וקנין והרמב"ם פסק להדיא דקנה חמץ כשעה לוקה. א"כ נאסרת קושייתו הלא כעליה או לעיסתו קנה את החמץ וינא לחולין א"כ יתעל מטעם הנאה ובע"כ דריבין אנו לומר לכעלי שעה זו דהיא שעה החוס' ככמה מקומות כש"ס דלסיק דאנו מועל משום דכיון דנאסר בהנאה פקע ההקדש למדרי וכמו שביאר בעל עמק יהושע ככוונת התוס' בכריתות (כ"ט):

בחזור לענינינו דעל איסורי הנאה לא מני למחל הקדש דמים וא"כ נחייב בפשיטת קושיית הנו"כ לעת הרמב"ם למה אם הקדש שור הנסקל לאחר נמך דין אינו מוקדש. משום דכיון דהוא נזנח הלא הוא פסול למנוח ולא מני להקדשו קדושת הנוף עיון בב"ק (מ' ע"ב). וא"כ הקדש הוא רק הקדש דמים. ואיסורי הנאה לא מני להקדש להקדש דמים כמו שביארנו לסברת בעל ע"י והתוס' בכריתות וירושלמי פסחים אף למ"ד דאיסורי הנאה הוא שלו לנמרי. משום דכיון דהדבר אסור ולא שויה מידו אינו נכנס בגדר הקדש דמים. וא"כ אין לראיה מהא דהקדשו אינו מוקדש. דאיסורי הנאה הם אינו שלו או אינו ברשותו לביאור הקה"ח. וספיר סריך הש"ס בב"ק (פ"ט) מדוע שביק ר' יוחנן סתמא דלנושין ואילו בחר סתמא דאין הנוגד אחר הגנב. משום דמסתם משנה (דף מ"ה) דהקדשו אינו מוקדש אינו ראיה כלל:

עוד יש מקום כראש ליישב סוגיא דפסחים מדוע לא מעל באכול חמץ של הקדש לוא יאה דאסור בהנאה ולא שויה מידו להקדש. אבל אם חייב על הוצאה מרשות הקדש לשיטת הראשונים דיש קנין באיסורי הנאה. עס"י מה שכתבו התוס' בקידושין (ג"ה) דמזליה מרשות הקדש להולי בלא נהנה אינו חייב רק אם סוכר שהוא של אחרים ונחמין לשלח ולנוגדו אבל אכל סוכר הדבר הוא שלו זה מציא מרשות הקדש ולא נוכל לחייבו מטעם הוצאה רק מטעם הנאה ולא לרד להיות שיה פרוסה עיון הנהגה.

לאו לאחר יאוש וא"כ יאוש קונה אחאי משלם דו"ה אם לא הקדיש שלו הוא עובד שלו הוא מוכר. ומתוך ר"ל הב"ע שהקדשו בעלים כיד נכד. ופרוך והא חמ"ר יוהנ"ג גזל ולא נתיאשו הבעלים שיהיה אינם יכולים להקדוש זה לפי שאינו כלו זה לפי שאינו ברשותו ומתוך הוא לאחר כלנועין. והנה רב סובר ג"כ יאוש קונה עיין בב"ק (ס"ו ע"ב) והחוס' (ב"ק ס"ו ע"ב) בד"ה דמניא כתבו דמכל הניח קדושות שמקשה לרבה ולר"ל יקשה ג"כ לרב וא"כ רב ע"כ סובר ג"כ כלנועין דלדס דמקשה דבר שאינו ברשותו ולשיטת הראשונים דאוסורי הוה אינו ברשותו כמו שביאר הקצ"ח ותלוי בהא אם יוכל להקנות דבר שאינו ברשותו א"כ רב דסובר כלנועין לדדויה ויכל להקנות ולהפקיר אוסורי הנאה וא"כ מאי קאמר הש"ס בפסחים אלוכל דרב דלאחר אוסורי אינו יכול לבטל מעטם דבר שאינו ברשותו הלא רב סובר כלנועין. עוד קשה אפילו אם נאמר דרב לא יסבור כלנועין. מאי פריך הש"ס בפסחים על רב דמכריחא דה"י יוכב כבהמ"ד וזכור שיש לו חזק בתוך ביתו מבטלו בלבו אחד שבת ואחר וי"ט. הא וי"ט לבתר אוסורא. לתוך דהברייתא מיתוקמא כלנועין ור' דוסא דלית להו ארס מקשה דבר שאינו ברשותו ורב סובר כר' ויחנן. ועל כרחק כמו שביארינו דבאוסורי הנאה הוה אפקעתא דמלכא נס ר"ל ולנועין יסבירו דזה הוה דבר שאינו ברשותו וגם רב דסובר בלמח כר' ויחנן גזל ולא נתיאשו הבעלים הנזל אינו יכול להפקיר. יודה דבאוסורי הנאה אינו יכול. והגזלן און לו שום קנין בגזילה ורק חזקא הוה לפי שעה ויכול להוציאה בדיונים עיין ב"מ (ז' ע"א) אבל באוסורים התורה הסקיעה ממונו את זכותו ורשותו:

נחזור לענייני הנה הראיתי לדעת הרא"ה והרמ"א דאם הגזל הקדוש או הפקיר דבר שאינו ברשותו ואח"כ הוציא את הגזילה מיד הגזלן חל ההקדש או ההפקר למפרע יש לה מקור גדול בסוגית הש"ס ב"ק במחלוקת ק"ס אם הוה כק"ג זה הוה כוונת החוס' ביבמות (ל"ו ע"ב) ומעתה מיושבים דברי הגדע ביהודה שבמחלוקת הגזל יכול לבטל את החזק והש"ס ב"מ ה' הביא בשם ס' אבני השם דהגזל חייב לבטל מדרבנן משום דשחא יחזור לו הגזלן החזק בתוך הפסה ודעתיה עלויה כמו בחזק שגלה עליו מפולת דחייב לבטל משום שחא יפנה את הגזל בתוך המועד. ובפרט לדעת הג"כ בס' ב' דהגזלן יכול לומר הרי שלך לפניך בתוך הפסה א"כ חייב הגזל לבטל ולא קשה קושית המק"ח וכל האחרונים איך מושלם הכיטול הא גזל ולא נתיאשו און הגזלן יכול להפקיר. זה אינו דלח"כ כשיגיע ההזק לרשותו יכול הפקירו ויבטלו למפרע כדעת הרא"ה והרמ"ה: **עוד** ראיתי להעיר בקצרה בענין דפסחים (ו' ע"ב):

ראיתי בש"ס מערכת חו"מ ס' ה' אות ט"ו ס"ק י"ז בד"ה וכתב עוד שמיא בשם הגאון שאילת שלום על"ה מה שכתב הרב קצ"ח בס' רס"ג לזון בדבר חדש דלפי מאי דאמרנו בעירובין דף (ע"א) בפלוגתא דב"ש וב"ה דלג"ה מבטל רשותו אף מחמתך אם שבה לבטל בערב שבת מבעוד יום. וקאמר שם הש"ס דעמחא דב"ה מושב דעשה באומר לו בך אלל יפות ואחריו כיון דהשחא יחזק ליה מסתמא נס מעיקרא יחזק ליה משום מזוה. א"כ ה"ה בחזק אם שבה לבטל קודם חלות ולאחר חלות נזכר ובטל דמהני מעטם דאוגלא מלמח למפרע דניחא מושט מזוה וכמו שביטל קודם חלות דמי. והא קאמר הש"ס בפסחים דלי משכה לבתר אוסורא לא מצי עוד לבטל ומשעת דאין לו תקנה סוגיא זו נדחת מפני סוגיא דעירובין. דכמו בעירובין מהני אם שבה לבטל נזכר אחר הוהן מעטם דמעיקרא נמי יחזק ליה בן הוא בחזק. והגאון בעל שאילת שלום

הרבה

וא"כ לא קשה מיד דיש לומר דפסחים מייירי שסבור שהחזק הוה שלו ובזה האופן אין לחייבו מעטם מוציא עיין קידושין (נ"ה) בתום' ובזמנה לחזק פ"ו ממעילה הלכה ד'. ובזה מיושב גם בן קדושת הנ"ל דלאוקמחא בנמחא שם דמ"ד לא מעל הוה ר' נחמיה בן הקנה מעטם קלבד"ח קשה הא מלמנה הוה או בלעיסה קנה ונחמיה לשלם כדון מועל וזכר אינו חייב רק לבסוף אם אכלו בקדושת הש"ס בחבובת (נ"י) נבי מרובה. ומידן בדוחק דפסחים מייירי שחזק חזק לו בכות הבלעיה במזיד ולא לעסו רק בלעו עיי"ש בל"ה שדחק מחד. ולדבריו לא קשה כלל. דבהנבחה או בלעיסתו אין לחייבו רק מעטם קנינו והוצאתו מרשות הקדש. וכיון שבסבור שהרשות הוה שלו אין לחייבו מעטם מוציא כדעת החוס' הנ"ל. ורק מעטם נהנה באכילתו ואו נס חייב כרת וספור הוה קלבד"ח:

שוב ראיתי במנחת חינוך מנחה חס"ד שהקשה אחאי בשור הנסקל אם הקדשו אינו קדוש מעטם דאסור בהנאה. הא כתבו החוס' בחולין (ק"מ ע"א) דאם הקדש בהמת עיר הנהגה שהוה ג"כ אסורה בהנאה והקריבה כשר בדיועבד. ומביא קושא זו בשם הגאון ר' זבי אבדק"ק אה"ו והמנ"ח תירץ עפ"י בלור הקצ"ח דשיעת הראשונים דאוסורי הנאה הוה שלו אלא שאינו ברשותו והוה כמו גזל ולא נתיאשו הבעלים. והר"ס"ס בתשובה העלה דקדושת הגוף חלה על דבר שאינו ברשותו הוכחו דבריו בקצ"ח ס' ק"ז אבל קדושת דמי אינו חלה ולכן בחולין דמייירי החוס' בקדושת הגוף לתרנן שפיר חלה על אוסורי הנאה דהוה דבר שאינו ברשותו ובב"ק (מ"ה) בשור הנסקל דאינו קדוש רק קדושת דמים לתרנן פסול מעטם נוגח. לכן אינו חל על דבר שאינו ברשותו. ובזכר הקשני לסכר' זו דלח"כ הלא סתם משנה (דף מ"ה) הוה כר' ויחנן וא"כ הלא יש חרי סתמא כנגד סתמא כלנועין. ומאי פריך הש"ס בב"ק (ס"ט ע"ב) על ר"י. ובע"כ לר"ד לומר או כמו שחלקתי דבאוסורי הנאה דאינו ברשותו מעטם אפקעתא דמלכא נס ר"ל ולנועין ור' דוסא מודים דזה הוה אינו ברשותו. ולכן לא הביא הש"ס רמ"ה ומשנה זו לר' ויחנן לענין גזל וכו'. או משום דהקדש דמי אינו חל על איסור הנאה ולא משום דהוה אינו שלו או אינו ברשותו אלא אף אם נמחא דהוה שלו וברשותו מ"מ לא חלה עליו הקדש דמים כיון דאין לו דמים כמו בשעה חמושת לר' יהודה במבואר בירושלמי פסחים (ס"א) ה"ג. ואפילו אם נמחא דאם הוה הקדש מחלה ואח"כ נאסר בהנאה לא נפקע ההקדש ולא כדעת הגאון עמק יוהשע. אבל בחולת הקדש לית מאן דשליג כי אוסורי הנאה אינם שייכים מחמת גדר הקדש דמים. כיון דאינם שום כלום להקדש:

עוד ראיה לדברי דוס דברים שם ר"ל ולנועין ור' דוסא יזר דהוה דבר שאינו ברשותו. מהא דפריך הש"ס בפסחים (ו' ע"ב) על רב דחיקן הכורז לר"ד שביטל. וכי משכחא לה לבטלה ומתוך דלמח משכה לה לבתר אוסורא ולא מצי לבטל משום דאינו ברשותו דל"ר ר' אלעזר שני דברים אינו ברשותו וכו' ופריך ונכסליה בסיח ומתוך כיון דאוסורא דרבנן עלה בלאורייתא דמי ולא ברשותיה קיימא דלמח רב יזרל אחר רב המקדש משם שעות ולמעלה אפילו בחימי קורדנייתא אינה מקודשת. והנה חזק אחר זון אוסורי קדש אינו ברשותו אבל הוה שלו כמו שביאר הקצ"ח לדבריו כוונת הראשונים וא"כ תליא בפלוגתא דר' ויחנן ור"ל אם דבר שאינו ברשותו יכול להקנות ולהפקיר. והנה הש"ס בב"ק (ס"ח ע"ב) פריך על ר"ל דסובר יאוש קני מחמתיו נכד והקדש ואח"כ עשה משלם משלמי כל ואינו משלם דו"ה אימח אלוכלא לפני יאוש מי קדוש אלא

הקשיתי בפסחים לתרץ הדבריו. כמובן מלאמי שהעיר
בזה בספר פרי הח"ג. ואי"ש עוד חזון למועד ובספרי
נחמתי שנים ביארחי הכל בארובה:
נחמן שלמה גרינשפאן (אנטווערפן).

סימן קמח

(המשך ששע"ה חלק ו' סי' ס')

הגבה סברתו של בעל יד המלך הנוכח למעלה. לא שייך
כי אם במחלוקת כשר ופסול כסופר ולולב דיו לומר
מזות לאו ליהנות ניתנו. אבל לא במחלוקת כשר וערופה
במחלוקת כשר וכדומה. דהנה כיון דלא שייך למימר מזות
לאו ליהנות ניתנו. אז הדין כשר עושה את החתיכה מזת
עלמה לשם פרוטה שיש בה דין קידושין. כיון דשרי
באכילה. והאכילה בודאי ליהנות ניתנה. ממילא החתיכה
גם כשהיא לעומה יש עליה דין קידושין. נמצא דהמחלוקת
מקודשת או לא מקודשת ספיר מתנגלת מהמחלוקת של הדין
כשר וערופה שהוא דין:

א"ל דכטודע ביהודא מ"ח חלק אה"ע סי' ק"ב מביא
הנאון ר"ש לנדרה ז"ל את דעתו בן אחיו הנאון
בעל יד המלך. והוא מבין דבעל יה"מ סבורא ליה דגם
אם חולקים ה"מ והכ"ד בדבר שאסור באכילה ובמחלוקת
יש ג"מ לענין קידושין אשה דלדברי האומר שאסור באכילה
אין בו ש"ס ולדברי המחזיקין יש בו ש"ס. אינו ידון משום
ז"מ והוא מוכרח להשיב שם על דבריו בסברות ודיוקים.
ומפסלם להוכיח שגויה כן. אבל הרה"ג המשיג טע' במח"כ
טעות גדולה בדעתו בן אחיו. כמו שזכור להוכיח כל מציין
בפנים הספר יד המלך. וכן משמע בסירוב גם מחשבותיו
של בעל יה"מ שנדפסה בנו"ס סי' קכ"א:

אך לפי האומר סברתו של בעל יה"מ אינה מספקת לתרץ
דיונו של הרמב"ם דגם במחלוקת הכ"ד והז"מ בדין
טהור ושיי' לטומאה אינו נידון משום ז"מ. דזה לשונו שם
בסוף פ"ד הג"ל: "זה אומר טהור וזה אומר שני לטומאה
הרי זה פסול מן המומה". ועל זה אומר הכסף משנה: "ומה
שכתב רבינו זה אומר טהור כו' הוא ממה שכתב בדברי
רבינו פרק שלישי מהלכות ביאת המקדש ששני לטומאה
שכנסו למקדש אין חייבין עליו כרת" עפ"ל. והקדוש
שהוקדשה על שופר ולולב יש להקשות גם על דין טהור
ושני לטומאה. דגם הכא יכול להתנגלל ג"מ אם הקידושין
שנים טהורים או אינם ש"ס. דאם לתשל נע כבכר של
תרומה. לפי האומר טהור שני באכילה וש"ס וממילא יש
בו דין קידושין. ולפי האומר טהור אינו חייב לבהמה
אבל לא לאכילה ולא ש"ס. וממילא אין בו דין קידושין.
והכא אי אפשר לחלק ולחזק כמו שמתקן בעל יה"מ במחלוקת
הז"מ כסופר לולב וזמית: דהכא מהמחלוקת מעט בנוף הדין
דאם הככר טהור הוא ש"ס גם כשהוא לעומה ויש בו דין
קידושין. משום דהוא הא חיי לאכילה וליהנות ניתן וככ"ל:
וב"ס אי אפשר לתרץ בחזיתו של הרה"ג ר' שמואל לאנדא
בדין שופר ולולב. דהכא כשהוא ושיי' לטומאה לא
שייך למימר כלל דמחזיקי בהככר שזה פרוטה ואף אם הוא
טמא. דהא האי דיוגא של הרמב"ם מיידי דלא על הככר
הם חולקים כ"א על האדם אם הוא טהור או שני לטומאה.
ושפיר יכול להתנגלל ממחלוקתם של הז"מ והכ"ד מחלוקת
בדין איסור אשת איש. כאל נע כבכר של תרומה דלא
ש"ס אם הוא טמא:

ראמינא לתרץ בהרחיב דברים קצת. דיש לתמוה ע"י
המלך דכיון דמלא מרגניתא טמא כנו. סברא
למלא

הרבה להשיב אלו ע"ז דא"כ גם דיוגא דרב דהנודק לרין
לבעל נעל ככורא בקושיות הש"ס שם וכי משכחת לה לבעלה.
ואי אחרת דילמא משכח לבתר איסורא הלא כתב הקולא
דגם אח"ז איסורו פוטל ביטולו מטעם אינלא מילתא למפרע
דניחא ליה עיי"ש שהביא בשם ספר יוסף אומץ שגם הוא
מפסלם בדברי הקה"ח:

ראמי אומר דנכונים דברי הקה"ח אך מה שכתב הקה"ח
דסוגיא דפסחים סותרת לסוגיא דעירובין לענ"ד אינו
כן ובתי הסוגיות מתקיימת להלכה. עיין כ"מ (כ"ב ע"א)
כסוגיא דיואש שלא מדעת כמה שהקשה מהתורם שלא ברשות
ובתה"רם ש"ק שם. וחזון הסוגיא דשם הוא דדבכר ש"ס
בו סימן כ"ע לא פליגי דלא היו יאוש כיון דמסתמא ליהו
עומד להתייבש ואף שאח"כ נתייבש לא אמרינן דחינלא
מילתא למפרע דמטיקרא מייאש. ובדבכר שאין בו סימן
לדעת רבא כיון דמסתמא עומד ליואש אמרינן כיון דמייאש
אחר שידע דמסתמא גם למפרע מייאש. ואכתי סוכר דלא
אמרינן גם בדבכר שאין בו סימן כיון דהשתא מייאש אינלא
מילתא למפרע. וספיר לאכתי מחשבה דכלך אלל יפות ומשני
דשוי גלוי ועיי"ש בחוס' דעיקר משום דמצינו גם אכתי
מורה דמסתמא עומד לדבר זה ולכן אם אחר כלך אלל
יפות וניחא לי השתא אמרינן גם מטיקרא ניחא לי' ועיין
ברמב"ם בפ"ד מתרומות וביד"ס ש' ש"א סעיף ל"א ובס"ז
ס"ק ט"ו. וקצתו מה ובספרי. נחמתי שג"ס הארבעה מאל
טענין זה. והנה זה דוקא במצוה הנוהגת כנון בביטול
עירובין דכל ערב שבת הוא מבטל רשותו ועומד לכן לכן
אם שבת וזכר משתחשך ובטל אמרינן אינלא מילתא למפרע
דניחא ליה כיון דמסתמא עומד לביטול וכמו בתרומה דעומד
לתרום דמי שהוא תורם בעין יפה משום מצוה מן המובחר
מסתמא כן דרכו תמיד לקיים המצוה בהדור ובשלימות.
ולכן גם בביטול חתן כיון דתיקון רב דהנודק לרין לבעל
ודרכו לבעל כל ערב פסח כתיקון החמים ולכן אם אכתי
שבת טעם אחר וזכר אחר שם ובטל אמרינן אינלא מילתא
למפרע דניחא ליה בביטול דכל ערב פסח דרכו לבעל.
אבל קודם דתיקון רב דלרין לבעל. דהא כתב הר"ן דתקנת
רב לא היתה בצ"ח המעשה והברייתא ודרכם היה מקודם
רק לכדוק. ולכן קודם תקנת רב כיון דדרכו לא היה לבעל
ואחר שם מלא חתן בודאי אינו מוטיב ביטולו מטעם אינלא
מילתא למפרע כיון דמעולם לא היה נוהג בביטול וסתמו
אינו עומד לכן כמו דבר שיש בו סימן ולכן בפסחים (ו')
ע"כ) דהנה מפסלם הש"ס בטעם תקנת רב למה הוצרך
לתקנתו כל עיקר דמי משכחת לה לבעלה שפיר משני הש"ס
ניחא דילמא משכח לבתר זמן איסורא ואינו כרשותו לבעל
עשה ואינלא מילתא למפרע לא שייך כאן דלן קיימין
השתא קודם תקנת רב ולא היה נוהג ביטול. והסוגיא
דפסחים אינה סותרת לסוגיא דעירובין. ושפיר הוצרך רב
לתקנתו דאם לא הי' מתקן דלרין לבעל אז בודאי אם מלא
חתן אח"ז איסורו אם דעמו עליה רגע אחד וחם לשורפו
מיד עובר בכ"י ולא שייך לומר כן דאח"כ מבטל אינלא
מילתא למפרע והוא כמו שכתב קודם הזאת זה אינו כיון
דאין מנינו ודרכו לבעל לא שייך לומר אמילתא משא"כ
לאחר תקנת רב זה נכון וברור כשהש"ס:

שוב מלאמי בעה"ס בש"ח ריב"א מר' יואל אונגוואר
בס"י ל"א שכתב דלהכי אסור החתן אף כנגדו משום
דמי' חייב לבעל כדי שאם יוחזר לו הגוי' יהי' הפקר.
כדעת הש"מ למפרע. וככתב זה אגב אורחא ונהייתו. עוד
מלאמי בספר הג"ל שנסתפק במציאות מרשות הקדש אם חייב
גם הוציא דבר שאינו שיה פרוטה. והביא ראיה מרש"א
גזעין (י"ב) ודעתו נוסה דמוטל גם כשהש"ס. וקושיותי

אך אם נענין הענין יש לחלק טובא בין האיני ש"ס היואל מדיון עומאה או סתם איסור. ובין האיני ש"ס היואל מדיון איסור הנאה. על האיני ש"ס היואל מסתם איסור או עומאה. אמנם לא שייך למימר על זה דין. דהא הרשות להמכור לומר להלוקה אף כי הדבר אינו שיהיה פרושה בכל זאת אינו רוצה למכור כ"א בשוה פרושה. וכיון דהמכור רשאי לקבוע מחיר על החפץ שלו כמה שהוא רוצה בין שהחפץ שיהיה פחות ובין שהחפץ שיהיה יותר. וכן הלוקה רשאי לתת פחות או יותר ממחירו הקבוע. מחילא לא שייך למימר על זה דין. דק אפשר למימר באופן כזה שומא. אבל מזה הדין אם הלוקה צריך לאותו דבר והמכור אינו רוצה למכור את החפץ שלו כ"א בדמים מרובים על שווי. הרשות בידו להוסיף על המחיר. אף האיסור שיהיה פרושה היואל מדי איסור הנאה הוא באמת דין. דהא אפילו אם הלוקה רוצה לקנות ממנו את האיסור הנאה ולשלם לו כסף. אסור לו להמכור למכור. ואפילו ללוקה עכ"ס אסור למכור איסור הנאה. מחילא האיני שוה פרושה שבאיסורי הנאה הוא דין. ולכן אם הזקן והב"ד חולקים בדיון איסור הנאה. ומהו מתנגלל נ"מ בדיון קידושין. שפיר יש לדון משום נ"מ גם לשיטת הרמב"ם:

הנה יא לא לנו מחלוקת חדשה בין תוס' והרמב"ם. ואם נדייק יש גם מקור למחלוקתם בנמרא ואפשר למימר שפלטונתם זו תלויה בפלטונת אחרת שהם חולקין בה. דמקור הדין דגם בדבר המביא לאיסור כרת או מיתה ע"י גילגול אמרינן דהוא נעשה נ"מ. ודעינן מהא דמתרגם רבא מנהימא ומפרש הקרא. כי יפלא מתוך דבר' כו' אליהו דר"מ בסנהדרין (דף פ"ח). וס' יש דוגמאות כאלה שחומר מיתה וכתה היואל מחלוקתם הוא רק ע"י גילגול. כמו לחלל דיני מחונות בפלטונת דשומאל ור' אבוהו. או הערכין בפלטונת דר"מ ורבנן וכדומה דיונים שהאיסור כרת ומיתה כשהם היו רק ע"י גילגול. והנה כל הדיונים האלה המובאים גם מחשק מדיון לדון עד האיסור כרת ומיתה ב"ד. ולא מספיק באמצע דבר נדדי דלא שייך למימר על זה דין כ"א שומא שמהו יואל האיסור כרת ומיתה. מלבד כנעני ארס בפלטונת דר' יהושע ורבנן בספק אם כהרת קודם לשער לכן או שער לכן קודם לבהרת מוכרחים הרי"ם ד"ה פלטונת כו' לבאר דנ"מ במחלוקתם לענין קידושין אם נגט בכרך של תרומה. דאינס יבוליס לבאר דהנ"מ במחלוקתם אם נכנס למקדש. משום דהתוס' סברי דכבה"א גונא לא מחייב הו"מ. כי שגגו בעולה ויורד ולא בחטאת קבוע. ולפי דעת התוס' אכן בענין כדי לחייב את הו"מ דוקא סיהי' ד"גנמו חטאת קבוע. א"כ לפי דעת ההו"מ חזינן דגונא בנמרא דהו"מ חייב גם אם האיסור כרת ומיתה מתנגלל מחלוקת אם החפץ ש"ס או לא ש"ס. אבל הרמב"ם סובר דהו"מ חייב אם יש בזדונו כרת אפילו אם שגגו עולה ויורד שהוא חטאת שאינו קבוע. כמבאר בהלכות מחרים פרק ד' הלכה ב'. ואפיר הוא יכול לבאר דהנ"מ במחלוקת ר' יהושע ורבנן בספק כהרת קודם לשער לכן. לענין אם נכנס למקדש. א"כ חזינן רק בנמרא דהו"מ חייב באיסור כרת על ידי גילגול רק באופן אם מתנגלל מדיון לדון ולא מספיק באמצע דבר נדדי שאינו דין. ומנה לן להוסיף גם גילגול כזה שהמיתה כ"ד משתקף משהו פרושה ולא ש"ס דהו"מ רק שומא. ולכן סובר הרמב"ם לדמנס על ידי גילגול באופן כזה אין לדון משום נ"מ

ובערתה כיון שביטו לכתוב הדבר עלן למה שהחלנו בראש הקונטרס. ומה שפסק הרמב"ם בסוף פרק ב' מהלכות עומאה נראה כנעט בספק כהרת קודם לשער לכן דשומא. ובשומאה היא רק מספק עומאה לרבנן. והקשה על זו התוס'

לחלק. דיש לדון משום נ"מ דוקא אם מתנגלל המחלוקת מדיון לדון פד כרת במייד וחסאת כסונג. אבל אם מתנגלל מדבר שאינו דין כ"א שומא אין לחייב את הזקן החולק משום נ"מ. א"כ מה מכריחו להגביל ולתתם את הסכרם הלוי. דדוקא אם חולק בשופר ולולב אז אין דין נ"מ משום דמנות לאו ליהנות ניתנו. הא יש מקום רחב למימר סכרם כזו אף אם הזקן חולק בחתיבת כשר א"א הוא כשרה או פריסה. ועוד כדומה. אין לדון משום נ"מ. אמת הדבר דהדין כשר ופריסה הם דיונים ואכילה ליהנות ניתנה. אבל פיון דסוף כל סוף אי אפשר שיתנגלל מזה המחלוקת על הזקן והב"ד בדיון קידושין. אם לא באמצע יתערה מחלוקת זו אם חתיבת הכשר שיהיה פרושה או אינה שיהיה פרושה. דזה לא היו מחלוקת בדיון כ"א בשומא. מו אין שייך לדון משום נ"מ בשביל גילגול מחלוקת כזו:

ונראה לכן הגביל בעל יד המלך את סכרמו משום דהתוס' ד"ה ורשב"ל כו' והתוס' ד"ה פלטונת כו' בסנהדרין (פ"ח). אמרו גם בפירוש דגם במחלוקת שומאה יש דין נ"מ משום דמתנגלל מזה מחלוקת לענין קידושין באם נגט בכרך של תרומה. א"כ חזינן מזה דהתוס' סברי דאף אם באמצע מתעבר מחלוקת בשומא אם ש"ס או אינו ש"ס גם כן נידון משום נ"מ. ולכן היה בעל יד"ה מוכרח להגביל ולתתם את סכרמו דדוקא אם מחלוקת הו"מ והב"ד מתחלת מחלוקת לאו ליהנות ניתנו או אמרינן דכיון דמתלת המחלוקת התחילה לא מן דין כ"א מן שומא. אז אמרינן דלא הוי נ"מ. אבל לא באופן אחר:

אך לבי יגיד לי דבסכרם זו נוסף פליגי הרמב"ם ותוס'. תוס' סבירא להו כיון דמתלת מחלוקתם של הו"מ והב"ד מתחלת מן דין. לית לן כזה מה שבאמצע מתעבר מחלוקתם בשומא אם שוה פרושה וכו' מתנגלל מחלוקתם בדיון כרת וחסאת. והרמב"ם סבירא ליה דהיבא דלא מתנגלל מחלוקת הו"מ והב"ד נ"מ בקידושין אם לא באמצע מתעבר מחלוקתם בשומא דעל זה לא שייך דין. לא אמרינן באופן כזה נ"מ. אף אם מחלוקתם התחילה מן דין. ואפיר יש מקום למימר דלמנס הרמב"ם סבירא ליה. דלס הזקן וב"ד חולקין בחתיבת כשר אם היא כשרה או פריסה. אינו חייב משום נ"מ. דכיון דהמחלוקת בקידושין אינו יכול להתנגלל אם באמצע לא יתעבר מחלוקת השומא אם הדבר ש"ס או אינו ש"ס:

ואו"י גם הפעם סובר הרמב"ם דגם במחלוקת טהור וטני לבומאה אין על הזקן החולק דיו נ"מ. אף דאכתי יכול להתנגלל מחלוקתם זו. מחלוקת אם הככר טהור וש"ס או טמא ואינו שוה פרושה. אבל עכ"ס ש"ס ואינו ש"ס אינו דיונים כ"א שומא:

הנה מה שאריכים עוד לענין. דבסוגיא (דס"ז) הובא דגם אם הזקן והב"ד חולקין בדיון עולה פרושה. יש דין והגלגול המתנגלל מזה לדון מיתה כ"ד במייד וחסאת כסונג. הוא משום דלס חייבים בעולה פרושה אז אסור בהנאה ואם קידם כזה אשה אינה מקודשת דהא אינו ש"ס. ואם פסורים מעולה פרושה הרי הוא מותר בהנאה ומקדשין ביה את האשה. והרמב"ם בפרק ד' מהלכות מחרים ה"ב מוסיף דגם אם נחלקו בערלה הוי נ"מ. והרד"ו גם מבאר דהעטם ששטם משום דהמקל בערלה מחמיר בקידושין. דלס מקדש כזה אשה הוי מקודשת דהא שוה פרושה. והמהמיר בערלה מקיין בקידושין. דלס מקדש כזה אשה אינה מקודשת משום כהאסר כהאסר ואינו ש"ס. א"כ חזינן דהרמב"ם סובר דין נ"מ גם אם מתנגלל חומר אשת איש מחלוקת ש"ס ולא ש"ס. וגם מסוגית הנמרא הינל משמע כן. דהא

גם במחלוקת עולה פרושה יש דין נ"מ:

הכרייתא בדכריה שאמר שבע מלות לאחז בני נח אף כי רוב מלות אלו בעם גם אדער נאמרו פליגן זכר אכל לפי מה שבאכתי לעיל אש. כולל והכרייתא חשבה בין הלה שבע המלות גם איסור אמה ואדער אף לחומר כי להזכירו על זה. כיון שבאלה נאמר לו הבשר לאכילה. הנה בספר מידת העולה להרמ"א כתב בזה"ל למה נקראו מלות אלו שבע מלות בני נח ולא נקראו שבע מלות בני אדם מאחר שאדם נאסר בכו וכו' ולכן נראה לי לפרש. דאיסור אכילה בשר הוא בכלל אמה. כי למדו מ"ל איסור אמה ממה שנאמר מכל עץ הנו אכל חאכל ולא אמה והוא הדין שנוכל לדרוש אכל חאכל ולא בעל חי כלל. והא דנקט איסור אכר מן הדין שבע מלות איסור שבע לבני נח שהותרו באכילת בשר ולא נאסרו רק באמה ונאמרו ר"ל להודיענו שגין מלות בני נח שהיו מותר ע"י הותרו להזכיר איסור הנאמר וע"כ הוכרחו ג"כ לומר שבע מלות בני נח ולא שבע מלות בני אדם כי המלות נאמרו במקום בענין איסור אכילת בשר בין בני נח ובין בני אדם עכ"ל. ודבריו אלו הם מתם דברי הרמ"א. ולפי דברי הרמ"א אלו חוסר גם קושיא דהרמ"א שם שהקשה על ר' יוחנן כשהדרין (דף י"ז) שלמד איסור אמה ממה שנאמר באדער מכל עץ הנו אכל חאכל. והלא ר' יוחנן בעלמו אומר בכ"ר פליג ס"י י"ג אדער שלא הותר בבשר חיה לא הותר על אמה. כי לדברי הרמ"א מה שנאמר באדם אכל חאכל ולא אמה הכולל הוא ולא בע"ח. ועיי"ש בחומת העולה שהביא גם את מאמר ר' יוחנן במדרש הגדול ונראה שם שפירש כמו שכתבתי:

ובמה שכתב שם. וילפנ"ר לומר בזה דבר חדש. דלא נאמר לאדער שלא לאכיל בשר כלל. רק נאמר לו שלא יאכל בשר חיה עד שיקריב מקודש את קרבנו ואז הרשות נידול לאכול בשר כחשנו וכו' שכתב נאמרו אדער על הקרבנות וכאמרו ז"ל בכ"ר פס"ז ס"ה לעבדה ולשמרה אלו הקרבנות ולפי המעברה אדער הקריב פר (פ"ז ח') והכל הביא גם הוא מכוונות אלו ומחלוקת דבר שחלבו קרב לגבי מונח ואין כולו קרב לגבי מונח (ובכ"ר דף קט"ז) דהיוו שלמים שהחלבים נקריבין והבשר נאכל. והנה מאדער אין ראיה דלא נאסרם לן הכס בני"ז מה היה קרבנו של אדער עולה או שלמים. גם בספר הגדול ישראל להרב מר בנימן בענדס פייבלון בפ' נח נאסרם בזה: גם בכלל מה שפרש כחן הרמ"א. שאדם הראשון לא נאסר רק בבשר חיה עיין בכ"ר פליג ס"י י"ג ביה מותר ביה שלא מותר לבשר חיה בכ"ר דמיהו בספרו ו. וזה לשונו שם. פירוש לשמוע ולאכול בשר אף יאסורם לבשר. אבל בזה שכתב מחלוקת זו חס הקריב קרבן שלמים למי שלמים הקריב בני נח הותר הבשר גם לאדם עכ"ל. ועיין במדוע דיו חס במד"ר י' י"ג ס"י ב' ד"ס דבר שחלבו קרב שכתב וי"ל וזאת וסא נאסר לכן נח לאכול בשר וכו' חמס לן נאסר וכו' פירוש דליתא בתוס' פ' ד' מיתות שלא כיו' רשאי להכות בע"ח שבדיל אכילתו משא"כ כשהיה הכרח להכות בע"ח בשביל הקדש או כיו' מותר לבני לאכול בשר עכ"ל. ואיכר מה שכתב וזה שם הכס' דהדרין במח"כ תקנה עליו משמו. דהכס' שם (בדף י"ז) ד"ס אכל חאכל לא כתבו רק שמה שחלבים היו מותר לו. אולם את זה לא חזינו מדוע לא הורגו בהכרח כי בקושיא שהקשה הוא שגם על הרב מהרש"א ועל בעל מערכות החלוקות. שכתבו דקורס השטח כיו' אדם רשאי לאכול בשר. דא"כ הלא כיו' יכולים למצו מקודש מ' יסודם כן מומח בנאסר. דקורס השטח כיו'. והלא מקודש הוא גופא מקרי לדידה. דכיון דבשר שלמים היו מותר לו לאכול. הלא היו יכולין למצו שם גמליה דהמלאכים היו צולין לו בשר שלמים ולמה לכו לרשותי דכיו' בשר הותר מן השמים ונאמח היום שם הרגו בקודש ו וסניסו ביש ליישב בדומה ע"ש:

(הפס"ק יבא י"א).

נח ראובנפערל (וגוריא).

החוס' יו"ט חסידהרין דפ"ו דגם בחלוקת ר' יהושע ורבנן בספק בזהר קודם. דייטין משום ז"מ. ולפי שיטת הרמב"ם דהטומאה אינה מן התורה כ"א מומאה דרבנן. אף משכחת לה דהוקן ממרא יחייב מיתה על זה אם חולק. ושוכ אין למצו כמו שממך שם הגהות המ"ל. ד"ס י"ח בקידושין אם נגע בכבר של תרומה. לכן חייב משום ז"מ. ולפי מה שאמרנו הא לינו מחייב הרמב"ם משום ז"מ. לנגול המסחף משום פרוטה ולא ש"ס. ומוכרחין אהנו לומר דגם אם חולק הזקן באיסור דרבנן שהחמירו בדבר שזדונו כרת ושגגתו הטאת גם כן נעשה זקן ממרא. ועומאה זו שהוא טמא מספק. אם היה ודאי טמא. הא בלחמ היה חייב כרת אם היה נכנס למקדש בתויר. והטאת שאינה קבועה אם היה נכנס בסוגו. לכן נידון משום ז"מ גם אם חולק על הגזירה שגזרו עומאה גם משום ספק. הנה עכ"פ מסוגיא זו שפיר יש להוכיח ד"ס דין ז"מ גם אם חולק בגזירה מדבר שיש בזדונו כרת. וזהו מקורו של הרמב"ם אשר הבאנו בראש הקונטרס הלה. דספק בחלוקת ממרים ס"ד הא. דגם אם הזקן חולק על כ"ד הגדול בגזירה מן הגזירות שגזרו בדבר שיש בזדונו כרת ושגגתו הטאת דחייב מיתה משום ז"מ:

ובזה גם מלאנו החפח מה שחקרנו בראש הקונטרס אחר מקורו של הרמב"ם דספק שם דהוקן ממרא חייב אם חולק על כ"ד הגדול בדבר שיש בזדונו כרת ושגגתו הטאת. בין שהיו הם האוסרים והוא המתיר. ובין שהיה הוא האוסר והם המתירים. ובמה שאמרנו יש לנאר דגם בזה הרמב"ם לשיטתו הולך. והוא מוכרח לפרש את ההלכה כן: **דבר הסוגיא** שם כשהדרין (דפ"ו) אמרין א"ל רבא לרב ספא פוק חרנחא ליה כי יפלא במופלא שגב"ד הכתוב מדבר כיו' דבר כיו' זו הלכות אחד עשר. דליתמר עשירי כיו' ר' יוחנן אחר עשירי כחשירי. מה חשירי כיו' שומר אף עשירי כיו' שומר. ר"ל אחר עשירי כאחד עשר. מה אחד עשר לא כיו' שומר אף עשירי לא כיו' שומר. ומקשה שם החוס' בד"ה ורש"ל כיו' אי אחר זקן ממרא כיו' יוחנן אחרי חייב הא מחמיר הוא. ומתירי שם דהנ"א גם נענה בכבר של תרומה. דאז המחמיר כשימאה מיקל בקידושין וכלעיל. אבל בזה שאמרנו בסיפת הרמב"ם אי אפשר למצו כן. דהא לפי שיטת הרמב"ם לא נעשה זקן ממרא בנגול כרת על ידי מחלוקת שזה פרוטה ולא שזה פרוטה. ומוכרח הוא למצו דאמס נעשה ז"מ. משום דגם המחמיר בדבר שזדונו כרת ושגגתו הטאת הרי הוא חייב משום ז"מ. כן נראה לענ"ד:

בן ציון ה"ר בערמאן פלוגניאן (ס. אקווא).

סימן קמט

הערות על ספר. חדר הורח"י סאת הרב הגאון סו"ה יהודה לייב הכהן פיישמן נ"י רב דק' אונגעני (ס' בסריב).

(הספר ששע"ת ח"ו סימן ס"א)

ג) במאמר. אדם הראשון הקשה הרמ"א על המהר"א כשהדרין (דף ל"ח) ועל בעל מערכת החלוקת שכתבו. דקודם שאלו אדער מצי הדעת ה' מותר לאכול בשר. ממה שהקשה הגמרא מ' יהודה כן תימא. ואם נאמר בדכריה הלא אין כל פליאה מדברי ר' יהודה כן תימא. והנה קושיא זו כבר הקשה הרמ"א בחומת העולה: **ובמה שכתב עוד שם** ועיי"ש נכין היטב מה שדקדקה

I.

חברת מקיצי נרדמים.

הכל תלוי בסוד ואפילו ספר תורה שבתיכף והסול הוא נרם גם כן כי ספרים רבים חשובים ונכבדים מספרי קדמונינו אשר יצאו מתחת ידי גדולי האומה ובנהיגה צללו בתהום הנשיה או כוסו במשאון וזה מסאת כי הספרים ההם לא נעתקו במספר מסוים ואכזרו או כי סונתים בכתובים כאבן שאין לה הופכים בבתי אוצר הספרים ואין מי יחפול עליהם להוציאם לאורה. ואמנם גם ספרים אשר לכאורה נראה כי הם פתוחי הערך גם הם צריכים להודע בקהל כי בעניינים כאלו נוכח דמר שאין גדלות ואין קטנות ולפעמים על ידי ענין אחד שבהם אפשר להוסיף נהרה על פרק סתום בדברי ימים עברו כי "דברי תורה צריכים זה לזה וזה שזה נועל זה פותח", ולכן כל אשר נכתב ונחתב בשכבר הימים, אם ספרי הלכה או אגדה, אם באורי כה"ק או ספרי מחקר וסוד, אם דברי מליצה ושיר או קורות הימים והעתים, אם ציונים ורשימות או סגלות נפרדות, הכל צריך להתפרסם בדפוס למען ידע את אשר מעל עם ישראל מקדם קדמתה ועד עתה, למען נחזה כבדאי מוצק את הדברים והנתיבות אשר פלס לו רוח החזרה, למען נתחםם באורם של הראשונים והאור הזה יאיר גם חשכת אפלטו.

והנה כל איש ידע כי לסירות מה שהשתדלו חסיד להדפיס ספרים קדמונים בכ"ז רב יתר ממספר הספרים הנדפסים הם ספרים כ"ז הסתכים לתחיה וכי אין בכח אנשים יחידים לנאלם מחשבי טמנוניהם ולפרסמם בקהל כי צריך לסווג לבתי אצויו ספרים שונים ולפור סטון רב גם על העתקתם גם על הדפסתם ולכן עוד בשנת תרבי"ד נתפרסם ע"י הרא"ל וילבערסמן בליק סויל הסגוד חברה אשר נקראה בשם "מקיצי נרדמים" והיתה זה סמרתה לעורר ישנים ולהביר נשכחים אף הדוסיס ב"י שונים ויקרים (ובניניהם "בש"ל את המסוקתא דרב כהנא, תשובות הגאונים, רוב ספר פתח יצחק דר"י לפרווגטו וכדומה) עד אשר הפסיקה את מעשיה בשנת תרל"ד, אחר זה נתפרסם שנית בשנת תרס"ח ע"י הר"ח המפורסם מו"ה אברהם ברלינר הי"ד בברלין (אשר אך זה לפני ימים מעטים בא בגבורות) וגם היא ותהא את בית ישראל בהבון ספרים חשובים בכל פנות התורה וההכסה (בסו תשובות נאונים שלא נודעו עד כה ונדפסו בכ"ז בפטרסבורג; הלכות גדולות של אספמיו ע"ס כ"ז ברומא; ספרי רבנו יהודה בן ברוך; הפרצלוני; פירוש ספר יצירה, ספר העתים וספר הישרות; סתורי ושירי; ארחות חיים ד"ר אהרן הכהן סלינג ח"ב וכו' וכו') אולם גם היא חדלה את תנובתה אחרי עבור עשרים שנים להתפזרותה מחדש בשנת תרס"ה מסאת זקנת ביסדה, ואולם כעבור ארבעה שנים היינו בשנת תרס"ט חזרה ונתחדשה כהשתדלות החתום משה ואחד מגדולי חכמי זמננו הוא הר"ח מו"ה דוד סימנון הי"ד בקאפאניהאנין עוסד בראשה ואחיו עמו ועד של חכמים בארצות שונות המסייעים לו, ובמשך ארבעה שנים התחדשותנו כבר הספקנו להוציא מספר מסוים של ספרים יקרים ונכבדים אשר ישמרו על סקציות שונים: באורי כה"ק, תלמוד והלכה, פיוט ומחקר, הגרסה והדף, ואסרתי להודיע מה בקצרה לסטנן ורבנן קוראי המאסף "שערי תורה" את חכנם ומהותם למען ידעו ויובחי כי יש דורשים ומבקשים לחבירי קדמונינו, ואלה הם הספרים שנדפסו עד כה:

במקצוע באורי המקרא

(6) פירוש על יחזקאל ותרז עשר דברי אליעזר סבלנצו הוציא לאור בפעם הראשונה על פי כתב יחידו באוקספורד וספת לו מבוא על חכמי צרפת ספרשי המקרא ישמואל אברהם גאונאנסקי. — זה רבי אליעזר סבלנצו היה כפי הנראה תלמידו של הרשב"ם ובמעט שלא נודע עד כה על מני חוץ. והנה כפי הנודע קמו בצרפת מימי ר' שמש בן הדב ורש"י ואילך אנשי שם והתעסקו בפירושו של מקרא וחוללו נפלאות אבל הרבה מפירושיהם מלבד פירושי ר' אהרן בקושי נחשטו ודי להביר כי גם פירוש הרשב"ם לתורה נדפס בפעם הראשונה אך בשנת תס"ט ועם זה וזה יובאנו ובי פירושי דנבואים וכתובים לא נתגלו עד הנה בשום בתי אוצר ספרים. גם הרא"ל סבלנצו פירש כפי הנראה את כל המקרא אסנם נשארו מפירושו רק לישעיה ויחזקאל ותרע בכ"ז יחידו באוקספורד וזהם נדפס מפירושי לישעיה עוד בשנת תרל"ט ועתה יצא השאר. גם הוא כמו רבו רודף רק אחרי הפשט ובפרט מאריך בבאור בנין הכית והמיד וספיק אורה על כתובים סתומים.

(7) פירוש על ספר משלי דרכי יוסף דרכי יוסף נ' נחמיאש יוצא לאור בפעם הראשונה ע"פ כתב יחידו באוקספורד עם פראה מקומות הערות ותקונים על ידי משה אריה הלוי מאבנערינר חונג בק"ק שענדאנק"י. הר"י בן נחמיאש היה מילדיו ארץ ספר ובתלמידיו של הרא"ש וחבר ספרים שונים וביניהם גם פירושים למקרא וספם חשוב ביותר פירושו זה למשלי כי מלבד אשר פירש את כתובי הספר ע"פ הפשט והשאיר לנו באורים יקרים הנה גם על הרש"ש שם עינו ומבוא סדרשי אנדה בלתי נודעים מסקום אחר, ואמנם גם באותם הנודעים נמצא שנווי לשונות אשר לועלו מעמים הרבה להעמיד הגורסא בתקונה, ובכלל רב טוב צפון בפירוש זה.

במקצוע התלמוד וההלכה

(8) סדר רש"י כולל מסק דיונים והלכות יוצא לאור ראשונה עם הערות ותקונים ובראה מקומות ומבוא אשר הבין ר' שמשא מאבנערינר ו"ל נערך ונפדו לדפוס סאת יעקב פרויסמאן אבד"ק העלשינא. בגודע היה רש"י לא ספר למקרא ולתלמוד כי"א גם ספס ומשיב תשובות לשאלות ויש ספ"י מסקי דיונים אשר נקרא שמו עליהם ואשר סדרו תלמידיו כפי שפסעו ספיו והם ספר הטרס ו סר האורה, וספר סטון כות הוא גם הסדר שהובא

דמשל גם בתוס' מסכים קיד ע"א ד"ה טאכ"ל. באור ורוע חלק ב' הלכות שבת ס' י' והלכות יו"ט ס' ש"ט, ברבית סקמות בטהוה, כהנהגות מיוסדות ה' חסן ומצוה פ"ח אות כ' וכו' וכו' אלן הסקמות נמצאים בסדור שלני. והנה בשנת תרס"ה לרגלי מלואת שבת באות שנה מיום פטירתו של רש"י ה"ר הראש באבקר את ספר האורה אף הכין לדפוס ע"ס ג' ב"י את הסדור אולם הלך לעולמו טרם וזה לבצע את נסבתו וזק אחריו סתו יצא לאור הספר החשוב הזה על ידינו כדור בהדרו וכל דורשי ספרי קדמונים ותענו בו.

(ד) ספר מעשה הגאונים כולל תשובות ופסקי דינים סתכמי שוים הקדמונים ורש"י וז"ל יוצא לאור ראשונה עם סכמי והערות סאת אברהם עשמיין בווינא נערך ונסדר לדפוס עם תוספות הערות עיי יעקב לרייסמאן אבד"ק העליוניא. הספר הזה נמצא בכ"י יחידו אצל האחים נאדרשטיד בפסד"ס והוא סתים להקדום כי גם הוא נסדר קרוב אחרי וסנו של רש"י ורוב דבריו נכנסו לספר הפרדס. שם הספר לא הוגד לנו אולם הסויל מצאו כי סוכאים מסנו דברים בהראשונים בשם מעשה הגאונים כמו דמ"ל ברקת ס' ש"ה: "מעשה שנעשו שני כהנים כשרשת כי תצא ... כמי שכתוב במעשה הגאונים בסופן ב"א" וזה נמצא לפנינו בס' ס"א (ובודאי צ"ל גם ברקת ס"א בסקס ב"א). גם בשבלי הקט"ס ס' קצ"ב נמצא דין אחד בענין גרות חנוכה בשם מעשה הגאונים והוא נמצא לפנינו בס' י"ה ובדומה. הספר נחלק ל'ס'נים אולם הוא נספק בסוף (באמצע ס' קצ"ב) וכתוב כי סכאן ואידך חסר. והסוכנים הנשארים סכילים עניני או"ה, הלכות תפלות וברכות, שבת ויו"ט, חנוכה ופורים, עניני אישות ואף דיני חללות וסשכונ וברוסה. ואף כי באסור נכנסו רוב דבריו לספר הפרדס והה יאנו הרבה דברים נכבדים שאינם בהפרדס וביניהם כמה תשובות סנאוני ככל שאינן בסקס אחר וכמה מחשובותיהם נמצאו פה כשלימות בעוד שהן בסקמות אחרים סקוטעות ואף נוכרו בספר זה כמה חכמים סדורו של רש"י שלא נודעו קיומן כמו ר' משה הצרפתי שהיה כפי הנראה תלמידו של ר' יצחק ב"ר יהודה (וא"כ היה חברו של רש"י), ר' שמואל בן רוסא וברוסה.

(ה) פירוש סבת משקן לרבינו שלמה בן יהוים יוצא לאור עם סכמי והערות ע"ס כת"י אחד ולא נודע לו בע על ידי צבי פרץ חיות, פירוש"י. רבינו שלמה בן יהוים הוא אחד סנדורו הקדמונים אשר עד כה רק את סמנו שבענו אבל ספריו לא ראינו. הראשון שמוכירו הוא הר"ד בתוספותיו (קדושין ס"ג ב', ב"ק ק"ז א', ב"מ מ"ט ב', ע"ז נ"ז ב' וכו') ובספר סכריו (ס' ד"ב, ס"ג, נ"ט וכו') והאחרון אשר קרא בשמו הוא כעל שבלי הקט"ס. וזה אך סקרוב נתגלה בכ"י פירושו לס' מ"ק אשר יצא עתה לאור. הוא סביא בפירושו מלות ערביות ואיטלקיות וצ"י זה חי בארץ ששם היו הולכות שתי הלשונות האלו ויחידו וזה בלי סקס איטליא הדרוסית וא"כ נכבד הדבר ביותר כי סארין זאת כמעט שאין לנו ספרים כהלכה (מלבד פירושו של ר' יצחק ב"ר סלכי צוק סיסטמטו למשניות) וכמה שנוגע לסנו הנה הוא סוכיר את הרנס"ה ואת בעל הערוך ואסננו ש ידים סוכיות כי ידע גם את פירושו רש"י וחי בלי סקס בוסנו. דרך פירושו שונה הרבה ספירושו הקדמונים אשר כירינו, הוא אוהב להתיקס דרך אנכ בענינים שאין נוגעים נגיעה סמשה בהסוגיא המפורשת על ידו, אוהב להקיר על סדור הענינים בתלמוד ועל סגנון הנפרא, סתקסס הרבה בסדר התנאים והאסוראים וברוסה, אף נמצא אצלו חלוסי גיוסאות בהסבת סבנארת על ידו.

(ו) "ספר ראב"ה כולל ססקי דינים חדושים ושאלות ותשובות לכל הש"ס חברו רבינו אליעזר ברבי יואל הג"י וצ"ל. יוצא לאור על פי כתבי יד עם הנהגות וביאורים סאת אבינדרו אפסוביצר סורה ככות סדרש הרבנים בווינא. חלק ראשון, חוברת ראשונה". הראב"ה הוא כנודע אחד סנדורו אש"נו הראשונים. הוא היה בן בתו של האב"ן ותלמידו של הרא"ט בע"ס יראים, ונודע לסתבר ספר אב"י הערוך וסבר אביסאף. את הספר האחרון הוא ראה עוד בעל שה"ג אבל לא נודע סמנו כ"י אולם ס' אב"י הערוך נסמר בהרבה ב"י אצורי ספרים וכולל אלה וק"ד סיסנים המשתרעים כמעט על עני כל הש"ס וכוללים עם זה גם ססקי הלכות שו"ת וברוסה. והנה הרבה סרבריו נכנסו לספרי תלמידו רבינו יצחק ב"ר משה סווינא בע"ס אור ורוע שהיה סתשיכו סאר ואסיר עניו דמ"ל בהלכות ע"ס ס' ל"ז: "וכן סמכתי שכן הורה סורי אב"י הערוך והיה נכור בתורה ובעל תוראת וראוי לסמוך עליו ועוד בשאלתו אליו (ח"א ס' תשנ"ו): "וכ"ש לך נאון ויסוד עולם אשר לך צפון כל נעלם". עוד באו הרבה סרבריו הראב"ה כספרי תלמידו תלמידו הר"ם סיוטסבורג ובספרי הרא"ש והסרדכי והנהגות סיוסניות. ואסננו ע"י כל זה נתקוררה עוד יותר התשווקה לראות עצם דבריו כדפוס. והנה עוד בשנת תרס"ב החל הרב חיים נתן דעסבוצר ו"ל ראבד"ק קראקא להוציא לאור עם פירוש לוית חן אבל הוא פרסם רק סס' כרבות ושו"ת סתתחות לה (קצ"ב סיסנים) כי הספר הוא רב הכסות סאד וקשה לאיש פרטי להרסוס. עוד היה לפניו רק כ"י אחד ס"א שניאות וטעיות. אולם בהשתדלות חכמנו עלה להסויל להשוות כ"י שונים ולהסמיד הגיוסאות על סכונן ועם זה נספחו להספר הערות וקרות והשובות סעיות על סקורות הראב"ה ועל סה שהובא סמנו כספרי הכאים אחריו וכו' וכו'. כעת יצאת לאור רק חבורת א' ככלה סס' כרבות ושו"ת סתתחות לה ועוד סס' נרה ורוב סס' שבת ובשנה הבאה יורסם סס' שבת עד תומה ועוד סס' עירובין וסחסיס וביחד יהיו חלק ראשון. אולם כל הספר יכיל כסו ג' חלקים כי כסותו עולה על סאה גליונות ויותר.

בשאר מקצועות

(ז) דיואן והוא ספר כולל כל שירי אכיר המפורסם ר' יהודה בן שמואל הלוי יוצאים לאור באספה אחת על פי כתבי יד וספרים נדפסים מונהים וסבאורים על ידי חיים בראדי. ספר שלישי, שירי קדש". סי לא ידע את שם ר' יהודה הלוי אשר את שיריו ופיוטיו ישאו כני וישראל תפלה לאר חי בבתי כנסיותיהם ואשר עם זה שר גם הרבה שירי חול. אבל שיריו הרבים והנשנבים ססוורים בסדורי תפלות וסחורוים וסאספים שונים יקס וזת הרבה סתם עולם ססוונים וצופנים ככ"י שונים וכבר חברת סקי"ג הראשונה וסמה לאסוף את כל שיריו לאספה אחת אולם סספיקת להוציא לאור רק מכלה אחת עד שסם להם נואל ע"י הר"ח בראדי אבד"ק פראג והוא חקר ורש

ובקש וסמך הסון ב"י וסמכים יקרי המציאות ויאסוף את כל השירים אל הוסף עליהם הערות נפלאות מאירות את כל המחשבים. חברת סמ"י השניה הוציאה לאור ב' חלקים גדולים סבילים שירי חגל ועתה התחלנו להדפיס את החלק הנ' בר"ל שירי קרש וכבר נדפסו ממנו ב' חוברות מבידות פיוטים לנ' גדלים ועוד פיוטים וסליחות לר"ה לאשכנז ולח"ב, ועוד תצאנה לאור הערות אליהם ועוד שאר שירי ופיוטים.

ח) חבור המשיחה והתשובות ותוא ספר חכמת השיעור לרבי אברהם ברבי חייא הנשיא יוצא לאור בפעם הראשונה עם חלופי נוסחאות הנהגות והערות על ידי יחיאל מיכל הכהן גוטמן סורה בבית מדרש חרבנים אשר בעיר בודאפעש. חוברת ראשונה. רבי אברהם ברבי חייא הנשיא הוא אחד מחכמי ספרד הקדמונים והיה בן דורו של רבנו יהודה בן ברנאי הברגלוגי. הוא היה פילוסוף וסוהרסט ומצויין בדורו וספריו תורגמו עוד בחקירת ימי הביניים לדשון רוסי והשפיעו השפעה גדולה על חכמת ההנדסה באירופא, אחד מספריו היותר חשובים הוא חבור המשיחה הנ"ל אשר נשתמר בשפה ב"י בבתי אוח"ס ואשר יש לו ערך מיוחד עוד ע"י ששמכרו היה הראשון אשר כתב על עניינים אלו בעברית וברא את כל המבטאים השייכים לחכמת ההנדסה והשיעור, כשנה זו יצאה לאור חוברת א' וכשנה הב"ל תופיע החוברת הב' אשר תביא גם סבוא על חשיבות הספר.

ט) ספר מסר פירוש משנת אבות לרבי יוסף בן יהודה הוציאו לאור על פי כתב יד קופסאני גימטריא ואב באכער סורה בבית מדרש חרבנים אשר בבודאפעש. רבי יוסף בן יהודה היה תלמידו של הרמב"ם ולבדורו נחלק ספר סורה נכונים. הוא היה אחד מהכס"ם החכמים וחיבר ספרים הרבה במקצועות שונים בעברית ובערבית ובתוספת ספר חקנים ומשפטים אשר היה בעין ספר היד יאסב"ס אולם בלד בקרבו רק חצות הנוהגות בזה"ו (אבל נאמר ולא נודע ממנו ב"י). גם את פירושו לאבות כתב בעברית ובלד בו על הרוב את דברי אבות דרבי נתן ואת פירושו של רבו הרמב"ם אשר היה אז עודנו בחיים כמו שנראה מדברי הסבא: "ר' משה ב"ר מיימון ז"ל אלהים יהיה בקורותיו ויריב את מקלתי" (ומלת ז"ל מוסכת על ר' מיימון האב), אולם עם זה יש בו הרבה גם מדברי עצמו הסתרים על רוחב ידיעותיו של המחבר בתורה ובשאר חכמות ובפרט בחכמת הפילוסופיה, והוא עד עתה הספר היחיד מרבי יוסף בן יהודה או באשר נקרא ע"ש משפחתו רבי יוסף בן עקיבין שבא בדפוס.

י) עניני שבתי צבי. אספה לאספה מתוך ב"י שונים וגם מספרים נדפסים והוציאו לאור עם הקדמה והערות אהרן פריימאן. משיח השקר שבתי צבי הוא בנודע אחד החזיונות היותר מפליאים והיותר מעציבים בקורותינו ותוא עודנו כחידה מתמיה ולכן חשוב הדבר לגלות מקורות חדשים, וזה עשה המו"ל באספו לאספה אחת עניינים שונים מתוך ב"י ואף מגלות עמות אשר אם אמנם נדפסו במיעוט וע"פ הרוב באמצע שררם אבל כי הם ברובם עלים בודדים ולכן כמו ב"י יחשבו.

אלה הם הספרים אשר יצאו על ידינו עד כה ואשר כל אחד ואחד מהם קובע ברכה לעצמו, וכבר שטנו ענייני עוד על ספרים שונים לחכמים לדפוס והם סלכר החשבים מהספרים שהתחלנו בהם (בכו הראב"ה, דיואן ר"י הלוי) עוד חבורים חשובים ורבי הערך ובתוכם גם כאלה אשר אך זה מקרוב נחללה מציאותם ואשר יסצאו רק בכ"י יחידים כמו הלכות מסוקות או הלכות ראו לתלמידו רבי יהודאי נאון במקורן הארבי (כי בדפוס יסצא רק התרגום העברי שנדפס בוורשיילש תרס"ו); מ"רש הנדלד ע"ס שפות והוא בעין ילקוט ומוצאו מארץ תימן והשוב הוא ע"י שנכנסו בו הרבה מסדרשי תנאים שנאבדו כמו סמכילתא דרבי שמעון לשמות, מספרי ווגא לבמדבר, מסבילתא דרבי ישמעאל לדברים; ספר ערונת הבושם והוא פירוש על הסתור לרבי אברהם ב"ר עזריאל מסדינת בהם, רבו של רבינו יצחק סוויגא בעל אור ורוע וכו' וכו'.

ואמנם הוצאת כל מהצבורינו אל הפועל אפשרית רק אם יסצאו בכל תפוצות הגולה אנשים חובבים את ספרי קדמונינו ותורתם ויעמדו לימינו על ידי זה שיהיו בעצמם חברים להכרתנו ושירכשו לנו גם חברים בין סביריהם וידידיהם וכל המשלם להצער ה' רובל (ובל המוסוף סופיסים לו מן השמים) סקבל את הספרים היוצאים לאור במשך השנה (ספרים מיוחדים לא יוסברו רק ספרי כל שנה ושנה, והם לשנה א': פירוש יחזקאל לר"א מכלנצי, דיואן ר"י הלוי חלק ב' חוברת ה', פירוש ספ' משקן ומעשה הגאונים; לשנה ב': פירוש תר"ע לר"א מכלנצי, דיואן ר"י הלוי ח"ג חוברת א', סדור רש"י חוברת א' וספר סופר; לשנה ג': דיואן ר"י הלוי ח"ג חוברת ב', סדור רש"י חוברת ב' ופ' משלי לר"י בן נחמיאש; שנה ד': ראב"ה חוברת א', חבור המשיחה חוברת א', עניני ש"ץ ועוד סבוא לפ"י ר"א מכלנצי אשר נמצא בדפוס), וזאת לדעת כי במספר החברים הלויים גם כמות הספרים הנדפסים וכמרה שירבה המספר הזה יעלה בידנו להו"ל יותר חבורים כי מנהלי החברה והחכמים המתעסקים בקריכת הספרים לדפוס ובחקון עניניהם עובדים את עבודתם רק לשם אהבת התורה והחכמה להגדיל תורה ולהאדירה ולהוסיף נהרה על כל מסתריה.

ווראשא א' ב"ת אויר תש"ג.

שמואל אברהם פאונאנסקי

- ס. מילי דאגרתא, (ההיג' מ' חנוך חקניך אהרן נ"י, דאקראו, הנרש' לעוויטאן נ"י, מאיטאד, הנרש' ראנאין נ"י, אלעקסאנדראוסק, הרבנים מ' שבת' נארשטיין נ"י, דראסק, מ' ישראל שפען מ"י, מער נ"י, באברוסק).
- סא. סוכה כ"ב, (ההיג' מ' ברוך לאונאוסקי נ"י, טאטשוב).
- סב. שאלות וחרות תלמודיות.

קונטרס ה

- סג. עיר אתרוגים, (הנרש' הכחן שקאס נ"י, ברוינסק).
- סד. ענינים שונים, (הנרש' הלוי ראבינשטיין נ"י, וויניצא).
- סה. כתובות צ"א, (ההיג' מ' נבריאד ויז, הערות סכנו ההיג' מ' מאיר ויזאל קאפעל נ"י, דאמאטא).
- סו. כסמ"ע חור"ט, (ההיג' מ' ישראל דערמאן נ"י, ההיג' באסוב).
- סז. ענינים שונים, (ההיג' מ' אהרן נפתלי נ"י, וואיז דאדאווער, ווארשא).
- סח. בענין פרה"ב, (ההיג' מ' ואב וואקף אברך נ"י, מאויק).
- סט. הערה, (ההיג' מ' שמואל סרכינו נ"י, סיראפאליא).
- ז. עיר ווינישטיין, (ההיג' מ' סיכאל שלום נ"י, ר"ר ווינקלר, וויזבארן).
- נא. ענינים שונים, (ההיג' מ' סיכאל נח מנוח אילח שוויילי הי"ד מ"ט נ"י, סונגא).
- נב. תש' כח"י, (הנאון מ' אלעזר גארדאן ויז, עערו).
- נג. בט"ו ארץ, (הנ"י ריא סטאניסלאווסקי נ"י, סיאסקובא).
- נד. ענינים שונים, (הנרש' יעקב חורק נ"י, קאחאוויקא).
- נה. הערה, (ההיג' מ' אפרים פרושמן נ"י, ונוריצא).
- נו. עיר ניקור, (ההיג' מ' אריק נ"י, יאולאוויטש).
- ההיג' מ' סנחס מענדל וויינגארט נ"י, דאדום).
- נו--סו. ענינים שונים, (הרבנים מ' שמואל יוסף רא- וינסארט נ"י, שיראדאנא, מ' אברהם עפענינער נ"י, וואראט, מ' אפרים סורדי שטיינבערג נ"י, אסדרא דענקא; מ' בן ציון הלוי בערמאן נ"י, פליניאן, מ' נח דאדענסלער נ"י, ונוריצא, מ' שפען דוב סנכי נ"י, באברוסק, מ' העניך הלוי קאסינער נ"י, גרועא, מ' נחמן צבי נאלד נ"י, דראסק, מ' סנחס מענדל קויעבאן נ"י, וויאדא, מ' אידיל שפען טאראנין נ"י, ערלי, מ' ארי' יהודא ביאלער נ"י, סלונסק).
- סא--סב. שאלות וחרות תלמודיות.

קונטרס ו

- ע. עיר קירושין, (הנרש' הלוי נ"י, דאקאטש).
- עא. תש' (ההיג' ויזאל סיכל קאשטיין ויז נא- וואחרק, וההיג' אליהו פוסק נ"י, אלמאדא).
- עב. ענינים שונים, (ההיג' יעקב שור נ"י, קוסב).
- עג. הערות, (הנ"י ריא ויזאל ליבש הכחן וואקסיר נ"י, דאש).
- עד. ברכות ל"ט, (ההיג' מ' ששה ווייסערמאן נ"י, דעסיאנקא).
- עה. טחור"ט ק"ב, (הנרש' קאצינחאנע נ"י, חאטשיוויאט).
- עו. הערות, (ההיג' נירעבארק נ"י, אהורישט).
- עז. הערות, (הנרש' טרונאוסקא נ"י, סלאוואטיש).
- עה. ברכות י"ב, (הנרש' דודא נ"י, ווישנאווא).
- עט. הערה, (הנרש' לאנדסמאן נ"י, בעלד).
- ס. הערה, (אחד מהרבנים).

קונטרס א

- א. ברין שמיטה, (ההיג' יואב יהושע נ"י, קונצק).
- ב. ברין תחומין, (ההיג' יעקב שלמה ויזאל נ"י, דאדומא).
- ג. עיר אתרוגים, (הנרש' וועוין נ"י, קאויסיראוו).
- ד. עיר דולבים, (ההיג' יעקב שור נ"י, קוסב (ההיג' מ' אשר גרוינס נ"י, וויזשנין).
- ה. במס' סוכה, (הנרש' ריא אביש ויזע ספאריס).
- ו. תש' כח"י, (ההיג' ישראל יהושע ויז סקוטא, הערות ההיג' מ' סנחס מענדל וויינגארט נ"י, דאדום).

קונטרס ב

- ז. עיר נבנות, (הנ"י ריזל צירלסמאן נ"י, קעשנב).
- ח. בה' שבת, (הנ"י ריא אלטר הלוי נ"י, סקאדבסיער).
- ט. ברין חליצה, (הנרש' שנקער נ"י, שעברשין).
- י. בשלהי יבמות, (הנ"י ריא הלוי עפשטיין נ"י, סאקאלי).
- יא. ר"ה כ"ח, (הנרש' נוסלער נ"י, סאטנאוויץ).
- יב. בתו' ב"ק ל"ז, (הנ"י ריא קאדאקעמא נ"י, אוואנקוב).
- יג. הערה, (ההיג' מ' צבי אל' עשראן נ"י, ניקאמא).
- יד. הערות, (ההיג' יוסף פויסער נ"י, סלוצק).
- טו. ענינים שונים, (ההיג' מ' בן ציון הלוי דעסמאן נ"י, וויזשנין, הרבנים מ' אליהו האכמארק נ"י, סלוצק, מ' חיים אלעזר שעהנמאן נ"י, קאליש).
- טז. שאלות וחרות תלמודיות.

קונטרס ג

- יז. עיר שטר גורל, (ההיג' יעקב שור נ"י, קוסב).
- יח. ברין סומא, (הנרש' סטאליאר נ"י, הינשעש).
- יט. כר"מ יו"ד, (ההיג' מ' סנחס מענדל וויינגארט נ"י, דאדום).
- כ. ברין אשד"ע, (ההיג' מ' סרדי צאקער נ"י, מאריצק).
- כא. ברין לפ"ע, (ההיג' יעקב דאדאוסקי נ"י, נעשוויץ).
- כב. ח' כח"י, (הנאון חתם סופר ויז).
- כג. ברש"י ברייתות, (הנרש' ר' אליהו ויז, טאריא).
- כד. הערות, (ההיג' מ' יוסף חיים נ"י, וואלאווע).
- כה. הערה, (ההיג' מ' אברהם נ"י, וואסקי).
- כו. בשבת כ"ה ובפס"ג, (הנרש' נאדלשטייט נ"י, נאסאוויק).
- כז. במס' ביצה, (ההיג' מ' נפתלי הורוויץ נ"י, קראס).
- כח. הערה, (ההיג' מ' צבי ואב הירשאוויץ נ"י, בירגערדארף).
- כט. הערה, (ההיג' מ' יעקב סעלדער נ"י, באדנארד).
- ד. ענינים שונים, (הרבנים מ' שניאור זלמן אראנאו נ"י, יעקאטרינאסלאוו, מ' שפען דוב סנכי נ"י, נאכ- רייסק, מ' שמואל יעקב באוואוויטש נ"י, חוראדא, מ' שאול ששה סאלינער, סלוצק).

קונטרס ד

- לא. עיר קנין בפס"פ, (ההיג' יעקב שור נ"י, קוסב).
- לב. עיר הרכבה, (הנרש' וויינער נ"י, דרושקאטא).
- לג. בט"ו יו"ד, (הנרש' הלוי נ"י, איניאוא, הערות, חתומים מ' אברהם הלוי סאטלאק נ"י, קאליש).
- לד. בכר"מ א"ע, (ההיג' מ' נחמן חסיד נ"י, סטענין).
- לה. הערה, (הנרש' ברוינא נ"י, בערוין).
- לו. הערות, (ההיג' שלום יוסף הלוי נ"י, דאקאטש).
- לז. ברס"ב ה' תרומות, (ההיג' יחוקאל אבראמסקי נ"י, סטאליין).
- לח. תש' כח"י, (ההיג' נבריאד דאנציג ויז, דאדום).
- לט. הערה, (ההיג' מ' יעקב לעוויצקי נ"י, אוואנקוב).

לוח המפתחות

ק"י הערות חרשות, (הה"ג מ' אליסדך הכהן נ"י, ראבינשטיין, ראוהב).
ק"י ע"ד הערינג' (הגרש"י הלוי פיינענבוים נ"י, לאקאטש).
ק"י כהל' שבת, (הה"ג מ' קלמן מנדל נ"י, ארמיאנסקי).
ק"י ח' כח"י, (הה"ג מ' שמואל ו"ד והערות מבני הה"ג מ' ישראל זעלדער נ"י, דראסק).
ק"י כס' הפלגה, (הגר"י אבראמסקי נ"י, סאליון).
ק"י ע"ד ניקור, (הה"ג מ' מנחם טענדלר וויינמאנר נ"י, ראדום, החו"ב מ' שמעון גרינפעלד נ"י, בארטא).
ק"י ב"ב מ"ה, (הגרש"י קויפמאן הכהן נ"י, סאליונסקי).
ק"י פסחים ס"ח, (הה"ג מ' יצחק סרדכי נ"י, פלאוואנא).
ק"י ע"ד ענינים שונים, (הרבנים מ' סאיר שלמה חייסלר נ"י, פערשקובסקי מ' סרדכי שלמה ורמן יודלעווסקי נ"י, פערשקובסקי מ' א. מ. ק. מ' שמואל משה מאהלינגר נ"י, סלוצק, מ' משה סילי שטיין נ"י, סאטשיב, מ' אהרן רוב באראו נ"י, האראניצא, מ' אלתרן יצחק פויטלמאן נ"י, קונצק, מ' גבריאל פיאהר נ"י, טושין, מ' יעקב משה, אוראן).

קונטרס יא

ק"י תש' כח"י, (הגאון ר' עקיבא איגר ו"ד).
ק"י ענינים שונים, (הג"ם יוסף ראון נ"י, דווינסקי, הערות מהה"ג מ' מנחם טענדלר פערעוואוויק נ"י, ראסיוא).
ק"י ק"ב—ק"ו, ע"ד קירושין, (הה"ג מ' יעקב לעוויצקי נ"י, אוואנסקי, הג"ם שלום יוסף הלוי פיינענבוים נ"י, לאקאטש, הג"ם יעקב שור נ"י, קוטב, הג"ם אליהו פוסק נ"י, אלמאליא, הערה, הגר"י לעוויצקי נ"י, אוואנסקי).
ק"י ע"ד כה"ג, (הגר"י בן-ציון דעמאנש נ"י, יאטא).
ק"י ברכות ל"ה, (הגר"י ענדלרד נ"י, מאנדלעוויץ).

קונטרס יב

ק"י ע"ד קירושין, (הג"ם יואב יהושע נ"י, קונצק).
ק"י הערה, (הג"ם יעקב שור נ"י, קוטב).
ק"י המשך לח"י, (הגרש"י הכהן שקאט נ"י, דווינסקי).
ק"י כה"ג שבת צ"ה, (הג"ם יוסף ראון נ"י, דווינסקי, הערה להח"ב מ' א"י בראסבערג נ"י, ווארשא).
ק"י המשך, (הגאון ר' אליעזר באראן ו"ד, בעדן).
ק"י הערה, (הגרש"י רועקטע נ"י, ווארשא).
ק"י הערות, (הה"ג מ' ולמן פרעגער נ"י, קעשנב).
ק"י המשך, (הג"י ר'א יודא ליבוש הכהן וואקסער נ"י, ראשיב).
ק"י המשך, הרב מ' נחמן שלמה גרינשפאן נ"י, אנטווערפן).
ק"י המשך, (הח"ב מ' בן-ציון הלוי בערסין נ"י, פלוגניאן).
ק"י המשך, (הח"ב מ' נח דאענפעלד נ"י, וגוריצא).
ק"י מאמר, ע"ד תורת, סקיצה נרדמים, (הח"ה מ' שמואל אברהם נ"י ד"ר פאונאנסקי, ווארשא).

קונטרס ו

ק"י תש' כח"י, (הג"ם חיים ברדין ו"ד, הערות, הח"ב מ' צבי רינקעוויץ נ"י, טארצין).
ק"י כהל' פסח, (הה"ג מ' אפרים סאמאנוב נ"י, ווינדאווא).
ק"י המשך לח"י, (הגרש"י רועקטע נ"י, ווארשא).
ק"י חסור ה', ד"מ וי"ד, (הה"ג מ' סאיר נ"י, גלאוואטשאו).
ק"י כה"ג תפילין, (הגר"י קאלמאנאוויטש נ"י, באראש).
ק"י הערות, (הה"ג מ' יצחק טענדלר נ"י, באדנארד).
ק"י הערה, (הה"ג מ' נחמן חסור נ"י, סעפניץ).
ק"י ענינים שונים, (הרבנים מ' סאיר שלמה חייסלר נ"י, פערשקובסקי מ' סרדכי שלמה ורמן יודלעווסקי נ"י, פערשקובסקי מ' א. מ. ק. מ' שמואל משה מאהלינגר נ"י, סלוצק, מ' משה סילי שטיין נ"י, סאטשיב, מ' אהרן רוב באראו נ"י, האראניצא, מ' אלתרן יצחק פויטלמאן נ"י, קונצק, מ' גבריאל פיאהר נ"י, טושין, מ' יעקב משה, אוראן).

קונטרס ח

ק"י ע"ד נבינות, (הג"ם יעקב שור נ"י, קוטב).
ק"י המשך, (הג"ם חיים שלום קויפמאן הכהן נ"י, סאטשיב).
ק"י ענינים שונים, (הגר"י אבראמסקי נ"י, בארטא).
ק"י הערה, (הה"ג מ' יעקב לעוויצקי נ"י, אוואנסקי).
ק"י ע"ד הערינג' (הגר"י ר'א סאטשיבסלעווסקי נ"י, פראסקובסקא).
ק"י ברין כישוף, (הגר"י עזריאל נ"י, דאלישטיץ).
ק"י הערה, (הה"ג מ' אהרן נ"י, מאלין).
ק"י הערות, (הה"ג מ' דוד חי אדרעי ס"ס, טאשקענט).
ק"י ענינים שונים, (הרבנים מ' חיים לעווי נ"י, רינגען, מ' יצחק יוסף וילבערבערג נ"י, ווארשא, מ' חיים אליעזר שעהנמאן נ"י, קאליש, מ' סרדכי שמעון סלוצקי נ"י, אורלי, פסקי בע"כ).

קונטרס ט

ק"י תש' כח"י, (הג"ם יואב יהושע נ"י, קונצק).
ק"י מנחות מ"ג, וע"ב, (הג"ם פתחי הארענבאט נ"י, ווארשא).
ק"י כהל' שבת, (הה"ג מ' שמואל יהודא נ"י, קוואהל).
ק"י הערות, (הג"ם שלום יוסף הלוי נ"י, לאקאטש).
ק"י בענין אסא"ל, (הג"י ר'א הלוי עששטין נ"י, סאטלי).
ק"י הערות, (הגר"ם הארישטין נ"י, סלוצק).

קונטרס י

ק"י תש' כח"י, (הג"ם חיים ברדין ו"ד, ירושלים ע"ה, הערות, הח"ב מ' צבי רינקעוויץ נ"י, טארצין).

תם ונשלם חלק שביעי בהליכי

רשימה נומר 1 מהספרים הנמצאים למכירה אצל המערכת

116 ספרי עם חוס' ספרי עין דר' ספרי איש שלום. ווין תר"ד	55 שו"ת חשבון כל החלקים	1 ספרי עם מיהר"א שיינ ומוחיו ווינעציע ש"ו
117 בית אהרן סמאח פקומות על פסוקי התורה וחש' סני' המובאים כש"ס ומדרשים וכל ספרי חו"ל ספד"א	56 תורת האדם להרמב"ן	2 סמאח עם קרבן אהרן ד"ו
118 ס' בעלי החוס' עה"ת וואראש	57 שו"ת שערי צדק אבני צדק על ד' חלקי שו"ת ר"ם פאנקס ו"ל דעש	3 דרכי נועם שו"ת, ונס קונטרס סמאח סמאח לבעל גת ורדים ווינעציע תנ"י
119 ס' על ההפטרות מהדוקת וואראש תרל"ה	58 צמח פנח' פ' על רבנ"ה ושלום כמליא של סעלה הנאון ס' אלי אבד"ק גוידרין ו"ל	4 ברבי יוסף
120 ילקוט דוד עה"ת וואראש תרל"ט	59 קצור ס' ציצית נובל צבי הנ"ם יעקב ששפורט ו"ל	5 מחוקק ברכה
121 שד"ה (יפה מאד) ספדים	60 בית מדרש הנ"ם יעקב ליבשושץ אבד"ק שעדליץ	6 שו"ת ברכה
122 ספרי נחבי (קונקורדאנציע) שטאטין	61 רקח	7 רשב"ש שו"ת הינווארנו
123 אברבנאל עה"ת הענין ח"ע	62 זכרון יהודה שו"ת הר"י בהראש ו"ל	8 מהרש"ם לבוב תר"ד
124 עץ החיים עה"ת ר"ת אבולעפיע איזמיר	63 שו"ת נאונים קדושים	9 סב"ש שו"ת לבוב
125 יוסף אומץ דינים וסנהדרין הנ"ם יוסף יוסא האן ו"ל ראב"ד קפד"ם	64 שו"ת הרב. שטאטין	10 אור ורוע ויטאמיר
126 מנן אברהם ב' כרכים יאהנסבורג	65 שיטה סקובצת כל החלקים	11 האשכול להראב"ד עם נחל אשכול
127 לבוש'ם נ' כרכים ברוטשעב	66 ריב"א כל החלקים	12 סוהר"ת אור ורוע שו"ת
128 תמארת ישראל על הל' נדה	67 כשמים ראש	13 סמאח עם ס' הראב"ד. ווין
129 גדולת שאל קולות עניני נשיאתו גדולות וספחתו של הנ"ם שאל וואהל ו"ל	68 רמ"ה על סנהדרין	14 ים של שלמה נס על ס' בתרבות שטאטין
130 שערי המשפט על שו"ת חו"ס	69 שו"ת הר"ם סגור ו"ל	15 הפלאה על כתובות. אופיבאך
131 ראב"ן, פראג שנת ש"ע.	70 דברי משפט על שו"ת חו"ס	16 הסקנה קידושין (חסר שער)
132 דעם שמים על משניות, חלק א' הנ"ם יעקב ו"ל, וואנוביעק	71 תמארת למשה על ו"ל	17 איתן האורח סוהר"א שרעניצל
133 שו"ת הריב"ש, לבוב, חקס"ה.	72 סלבושי טהרה על נדה	18 סיס עמוקים שו"ת מורח
134 צוף דבש עה"ת וחמש מגילות	73 שו"ת אלישך	19 כפתור ופרח, פוסק קדמון
135 אור הגנו עה"ת ומשניות תרל"ה	74 א"ה הארוך	20 דברי ונבולו א"ה, ברלין
136 ר' יהודה ליב מאניסאלי ו"ל	75 תהלים עם ס' סהוהר	21 גדולי תרומה ב' בווינעציע
137 נחלת שבועה.	76 צורת הכית סהת"ש	22 מנחת אהרן על סנהדרין
138 ס' הטידים עם פירוש, ופירש	77 זה הכרס שו"ת	23 מי נפתח על סקאות
139 דברי חיים עה"ת להנהיג סמאח	78 תורת חיים על ס' שפלת בניסין	24 סגס סמירות ב' כרכים
140 יפה תואר על מדרש בראשית ווינעציע שני	79 מלא רצון על ס' עמודי אור שו"ת	25 בית אפרים שו"ת ב"כ
141 יד יוסף דרשות מ' יוסף הצרפתי	80 פרי חדש	26 תורת הכית להרשב"א
142 שער הספר, ברין	81 מוכח בפרה	27 ח' הרשב"א ס'ו שיטות לבוב תר"ך
143 נחלת יעקב הנאון פליסא ו"ל	82 דברי נחמ"י שו"ת	28 חת"ם שו"ת פרעשבורג ווין
144 שב יעקב שו"ת	83 ידו אליהו הר"א נאליפאט	29 בתי סלתי אלמאנא בחיי החבר
145 אבי הנחל דרוש בהגאון ר"א ספדאניס ו"ל	84 חוס' רי"ד	30 סוהר"ם ויסקינד שו"ת
146 סיס חיים שו"ת הנ"ם רח"ב	85 איגרא רבה	31 סגורה השוהרה הל' שבת
147 אליפא רבתי רפ"ק, בראדי תרס"א	86 מאמר קדושין על חו"ס	32 שעריו כונה ע"ס שערי שבועות
148 חוקני עה"ת ווילנא	87 בית ספרי על א"ה	33 בית דוד ס' על כל משניות ורע"ב ותו"ס, וכסה ציורים
149 ספרי הנאור על שחיטות וטריפות	88 שו"ת הרמ"א	34 נכסא נזיר עם פירושים והנהגות ווילנא תרס"א
150 חת"ק האור המאיר ו"ל	89 גנוי אקסמאר	35 סמאח עם ביאור הסב"ים
151 ס' שו"ת מהר"ש לבוב	90 שושן סודות	36 ס' יושע כל החלקים
152 ס' הסאות להרמב"ם, וואראש	91 שיערי שטח ווירצבורג	37 שו"ת נודע ביהודה
153 עץ החיים להרמ"ו ו"ל, וואראש	92 רמב"ן על ב"כ	38 רבני ירוחם
154 שיערי דורא עם הסרש"ל ועד ומאדאן	93 רמב"ן על יבמות	39 ורבי' כל החלקים
155 יוסף דק על כסדר דברים	94 משנת אברהם על מ"ס	40 כל בו ספס
156 עין יעקב שו"ת הנריא סקאניא ו"ל	95 אור חכמים על ס' אשל אברהם על ס' סדרם הגדול לרש"י	41 דברי חיים שו"ת הרב סמאח
	96 ל' ארי' על חולין	42 עוללות אפרים ו"ן
	97 ושב הכהן שו"ת	43 וכו' לאברהם כללים
	98 סהר"י מברונא שו"ת	44 ראש אפרים על סריפות
	99 חכם צבי שו"ת	45 דרכי תשובה על ו"ל חלק א'
	100 שתי הלחם שו"ת	46 המנוחה לרבנו סמאח
	101 חרובת הדשן שו"ת	47 מלא רועים חלק ב'
	102 פרי תמר	48 שו"ת ס'ה מדרש ר"ם בנעש ו"ל
	103 עמרת חכמים	49 חת"ם על שבת
	104 חיים שאל שו"ת	50 מלא ירושלים על ירושלמי טועד
	105 מנחם משה להב"י	51 ר"ס ליש' הוינעציע ו"ל
	106 עקידת יצחק ב' כרכים	52 חובת אהרן עה"ת הג' חיד"א ו"ל
	107 שער השמים לאבי הירב	53 שו"ת הרא"ש ווילנא
	108 מדרש דקת טוב באכר	54 שו"ת צמח צדק אשכנזים
	109 אבנת רובל שו"ת מרן הב"י ו"ל	
	110 האלפאראשטאט	
	111 מלא הרוקים ב"ה האלפאראשטאט	
	112 ל' שלם על הריב"א אשכנזים	

(המשך יבא)

וכן ישינו אלנו תנ"ך, משניות, ס'ם כנלי ירושלמי, רמב"ם, טורים, שו"ת, וכל הספרים שלל נרשמו בהדפסה. וכן הודעה למכור ספרים שונים יוכל לנסות אללנו וישינו כעדם חקס'ה האור. ונא לנסות אללנו בלחית כסול.

И. ФАЙГЕНБАУМЪ, Варшава, Мурановская 4.
J. FEIGENBAUM, Warszawa, Muranowska 4.

האדריקסא להסערות:

יצא לאור ספר הזכרון הירושלמי שנה א'

רשימת ספרות מרכזית וירושלמי והחסידי
בירושלים מאת הרב נחום דוב פרידמאן.
התוכן: (א) הערות, (ב) בתי-חכד,
(ג) בתי-הנדר, (ד) מסורת
התורה, (ה) המולדים, (ו) חבורות
והאגדות, (ז) בתי-הכנסיות, (ח) המצב
האקונומי (בתי מסחר, בתי בנק,
בתי תרופות ובתי דפוס, ט) אישים
(רבנים, סופרים, רופאים ועסקנים,
י) עיונים. הספר מכיל 8 גליונות דפוס
פורמט גדול ובו משתקפת ירושלים
היהודית בכל שרמיותה וקויה היסודיים.
המחיר: בא"י—2 ל"ג, ברוסיה—1 ר/ר,
באוסטריה—2 1/2 כתר,
באמריקה—חצי דולר.

המעין:
Rabiner N. B. Freiman,
Jerusalem, (Palestina).

באר יצחק

מסודר על סדר משניות קדשים
ובה כמה הערות והארות נוחות וצב
הלומדים והמעינים.

מחירו 1.80 עם המשלוח—

שלום ליב אייזענבאך
(ירושלים עה"ק).

אפשר להשיג גם במערכת ה"שע"ח".

J. Feigenbaum,
Warszawa, Muranowska 4.

ב"ה יצאו לאור

תשובות רבי אליעזר

ההגהות האמיתיות של החת"ם ועמוד
היראה רבן של ישראל מן אליעזר
גאון ראש וצלה"ה אב"ד ור"ם בטעמיה
נקודת כי כל אורחיו תורה ושורתו חיים
ימרו לאסוף אל ביתם את תורת רבי
אליעזר הגדול שהאיר לעולם וזרבים
עלי במשנתו הנקי. מחיר הספר 1.20,
מבוקר 1.40, מארמא 30 ק', ע"י ג"כ
40 קאפ' ע"ת הקונה. על ספרים לא
יחלף. להשיג ע"פ הארבעה:

Равв. З. Б. Сорочкину,
Дятлово, Грод. губ.

או

С. Гордону, Тельши,
Ковен. губ.

כל רב וגאון שלא הגיע ציור ספרו הקטן

קול תהנה קול מחנה

על אודות הרה"ק שז' קטור לצורך הספר,
וחוא רוצה שאשלתו לידו ע"פ שיהיה
דעתו בענין הדין וידיעני הארבעה
שלו וספד אצלו לשלוח ה' המזכר
לירושלם ואחר העיני ידיעני הסכמת דעתו
בשטח להדפיס בסדר.

וש"ר רפאל חיים משה בן נאח יצ"ה.
R. H. M. Benaim, Chief Rabbi,
Gibraltar.

יצא לאור ספר ספר דורות האחרונים (ח"א)

לתולדות גדולי הדורות האחרונים, הרבנים הגאונים המהברים,
החכמים והסופרים הדרשנים ואנשי המעשה והשם, עם הערות
תורניות ומדעיות, ובסכמות גאוני הזמן והכמיו.
מחירו עם המשלוח 1.60, כי נרפס במספר מועט. על ג"ל לא יושלח.
כוח הגני לבקש את גדולי הזמן או בני משפחותיהם, לכבדני בתולדות
הרבנים והמחברים הירועים להם להציב להם שם עולם לא יכרת בספרי
הבאים, ברצות ה', ויכתבו בספר החיים, שהוא ספר התולדה (מ"ר).
מספרו, נאה דורש, י"ו דרושים נעלים, נשאר אצלו אך מספר
קטן, ומחירו 50 קאפ', מספרו, "אוצר התמונות" כולל ק"ן תמונות
גדולי ישראל שמחירו 3 ר"ב, עוד נמצא אצלו ג"כ ספרים מועט, ושני
הספרים האלה מוכן אני ג"כ להחליף כנגד ספרים אחרים.

המ"ר והעורך בן-ציון אייזענשטאדט.
Rev. B. Eisenstadt, 234 Christopher ave.
Brooklyn, n. y. America.

נמצא למכירה אצל המערכת

ספר חדושי הר"ן על מס' ע"ו.
ספר חוספות הרא"ש על מס' סוכה.
נרפסו מתוך כת"י ברוב פאר והדר בעיה"ק ירושלים תובב"א.
מחיר כל אחד 35 קאפ'—

ספר שו"ת מהר"ש מ"ח"א ח"ב
מהגהות הנודע ר' שלום מרדכי הכהן ז"ל מברעזאן.
מחיר כל חלק 2 ר"ב—

קונטרס "אור בהיר" שו"ת ע"ד מקוה
מאת הרב הגאון מו"ה משה שמואל גלאזנער אב"ד קלויזענבערג.
מחירו 40 קאפ'—

ספר תולדות תנאים ואמוראים

בשלוש חלקים גדולים, אסף ושלש סאות עמודים גדולים, וכול
בקרבן קורות ובי חי דמותיו הנזכרים בש"ס בבב"י, ירושלמי וכל
המדרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דבריו ופי חיותם,
משפחתם, אבותיהם ובני ביתם, סדר למודם, רבותיהם ותלמידותם
ותקנותיהם וכל המאורעות והקורות בימי חיותם, מסודר ע"פ א"ב עם
באורים ונרסאות, מחיר כל השלשה חלקים אצל המערכת 5.50 ר"ב.
הפנים ע"י המערכת ישנו הספר בחור הנחה בעד 4 רובל.

אהל יצחק השלם

על הגיגיו הנחות תיקוני שלמה מבעה"ת ובחי שלמה ח"ב מספר מנחת
יוסף, ובו הנחות וקורות גם על שארי ספרי הבדיקות. ובסופו הסוכות כיוון
כל דיני שו"ב בקצרה לחזור בכל תקופה, וסאיר עני השו"ב והספרים במקום
עיין לכל שאלת חכם שבו. מחירו 60 קאפ'— יעם המשלוח בחקדם
מארקס 55 קאפ', למי"ם יונבה ראב"א הגון.

המספר הראשי כנמרים של ר' אברהם כהנא בווארשא, נאלעווי 39.
גם יש להשיג שם הספרים האלה:

אבני מלואים (ב"ה) מחירו 2 ר"ב,
קצות החושן הנדפס מתוך בשלשה חלקים יחד עם קונטרס הספקות
ומשובב תשובות, מחירו 3 ר"ב,

Книж. маг. А. Караны, Варшава, Налевки 39.

ברכת מו"ט ובחיים

לכבוד הרב הגאון המפורסם וכו' מהר"ר משה נחום ירושלמיסקי שליט"א
הנאבד"ק קיערץ לבלות בתו חת"י עם החתן המצויין מר שמעון ג"י
פראגער במאמציא ש"ך אדאמי, יצאת ד' אותם והוריות ישבעו נחת
מערכת ה"שע"ח תורה".

Редакторъ-Издатель: И. Файгенбаумъ, Варшава, Мурановская 4.